

Doktori (PhD) értekezés

Szép Ferenc

2024

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
Hadtudományi Doktori Iskola

Szép Ferenc r. őrnagy:

Magyarország illegális migrációs trendjei
a szerb–magyar államhatáron 2008–2023 között

Doktori (PhD) értekezés

Témavezető:

Dr. habil. Varga János PhD ny. hőr. ezredes

.....

Budapest, 2024

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS	5
1.1. A TÉMAVÁLASZTÁS INDOKLÁSA, AKTUALITÁSA	5
1.2. A TUDOMÁNYOS PROBLÉMA MEGFOGALMAZÁSA	7
1.3. A KUTATÁSI KÉRDÉSEK.....	9
1.4. A KUTATÁSI HIPOTÉZISEK.....	9
1.5. A KUTATÁSI CÉLKITŰZÉSEK.....	10
1.6. A KUTATÁSI MÓDSZEREK	13
1.7. A TÉMÁBAN IRÁNYADÓ SZAKTEKINTÉLYEK MUNKÁSSÁGÁNAK ÁTTEKINTÉSE	18
1.8. A TÉMA TUDOMÁNYÁGI BEHATÁROLÁSA	21
2. A TÉMA FOGALMI ÉS ELMÉLETI ALAPJAI	24
2.1. MIGRÁCIÓ – A FOGALOM TISZTÁZÁSA	24
2.2. AZ ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓ BIZTONSÁGI KOCKÁZATAI.....	34
2.2.1. NEMZETBIZTONSÁGI KOCKÁZATOK	35
2.2.2. BELBIZTONSÁGI KOCKÁZATOK.....	38
2.2.3. BŰNÜGYI ÉS KÖZBIZTONSÁGI KOCKÁZATOK	40
2.2.4. EGÉSZSÉGÜGYI KOCKÁZATOK.....	48
2.2.5. HATÁRBIZTONSÁGI KOCKÁZATOK.....	55
2.3. A FEJEZETBEN FOGLALTAK ÖSSZEGZÉSE, KÖVETKEZTETÉSEK	56
3. AZ EURÓPAI UNIÓBA IRÁNYULÓ ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓ TRENDJEI ÉS FŐBB ÚTVONALAI	59
3.1. NEMZETKÖZI ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓ.....	59
3.1.1. A NYUGAT-MEDITERRÁN ÉS A NYUGAT-AFRIKAI ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓS ÚTVONAL.....	62
3.1.2. A KÖZÉP-MEDITERRÁN ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓS ÚTVONAL.....	66
3.1.3. A KELET-MEDITERRÁN ÉS A NYUGAT-BALKÁNI ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓS ÚTVONAL.....	71
3.2. A FEJEZETBEN FOGLALTAK ÖSSZEGZÉSE, KÖVETKEZTETÉSEK	78
4. A MAGYARORSZÁGRA IRÁNYULÓ ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓ FŐ TRENDJEI 2008–2023 KÖZÖTT, A RENDŐRSÉG HELYE ÉS SZEREPE AZ ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓ KEZELÉSÉBEN	81
4.1. A MAGYARORSZÁGRA IRÁNYULÓ ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓ FŐ TRENDJEI 2008–2023 KÖZÖTT	81

4.1.1.	A TRENDEK JELLEMZŐI, AZ IDŐSZAKRA VONATKOZÓ ADATOK, A VÁLTOZÁSOK OKAI	81
4.1.2.	AZ ÁLLAMHATÁR JOGELLENES ÁTLÉPÉSÉT ELKÖVETŐK ÖSSZETÉTELE	104
4.2.	AZ INTEGRÁLT HATÁRIGAZGATÁSBÓL FAKADÓ FELADATOK	108
4.2.1.	A HATÁRRENDESZETI ELEMZŐ-ÉRTÉKELŐ TEVÉKENYSÉG SAJÁTOSSÁGAI.....	118
4.3.	A FEJEZETBEN FOGLALTAK ÖSSZEGZÉSE, KÖVETKEZTETÉSEK ...	123
5.	A TILTOTT HATÁRÁTLÉPÉS SZABÁLYSÉRTÉS TRENDJEI A SZERB-MAGYAR ÁLLAMHATÁRON A TÖMEGES MÉRETŰ ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓ KIALAKULÁSÁIG (2008–2014).....	128
5.1.	A TILTOTT HATÁRÁTLÉPÉS SZABÁLYSÉRTÉS TRENDJE HAZÁNK SCHENGENI CSATLAKOZÁSÁNAK IDŐSZAKÁBAN (2008–2010).....	129
5.1.1.	AZ IDŐSZAKI TREND JELLEMZŐI, AZ IDŐSZAKRA VONATKOZÓ ADATOK, A VÁLTOZÁSOK OKAI.....	129
5.1.2.	AZ ÁLLAMHATÁR JOGELLENES ÁTLÉPÉSÉT ELKÖVETŐK ÖSSZETÉTELE	135
5.1.3.	AZ ELKÖVETÉS MÓDSZEREI.....	137
5.1.4.	AZ ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓ KEZELÉSÉNEK JELLEMZŐI ÉS HATÁSA AZ ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓS TRENDEK ALAKULÁSÁRA	140
5.2.	A TILTOTT HATÁRÁTLÉPÉS SZABÁLYSÉRTÉS TRENDJE AZ „ARAB TAVASZT” KÖVETŐ IDŐSZAKBAN (2011–2014)	142
5.2.1.	AZ IDŐSZAKI TREND JELLEMZŐI, AZ IDŐSZAKRA VONATKOZÓ ADATOK, A VÁLTOZÁSOK OKAI.....	143
5.2.2.	AZ ÁLLAMHATÁR JOGELLENES ÁTLÉPÉSÉT ELKÖVETŐK ÖSSZETÉTELE	153
5.2.3.	AZ ELKÖVETÉS MÓDSZEREI.....	155
5.2.4.	AZ ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓ KEZELÉSÉNEK JELLEMZŐI ÉS HATÁSA AZ ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓS TRENDEK ALAKULÁSÁRA	157
5.3.	A FEJEZETBEN FOGLALTAK ÖSSZEGZÉSE, KÖVETKEZTETÉSEK ...	162
6.	A TILTOTT HATÁRÁTLÉPÉS SZABÁLYSÉRTÉS TRENDJEI A SZERB-MAGYAR ÁLLAMHATÁRON A TÖMEGES MÉRETŰ ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓ IDŐSZAKÁBAN ÉS UTÁNA (2015–2023).....	168
6.1.	AZ IDŐSZAKI TREND JELLEMZŐI, AZ IDŐSZAKRA VONATKOZÓ ADATOK, A VÁLTOZÁSOK OKAI.....	168
6.1.1.	AZ ÁLLAMHATÁR JOGELLENES ÁTLÉPÉSÉT ELKÖVETŐK ÖSSZETÉTELE	198
6.1.2.	AZ ELKÖVETÉS MÓDSZEREI.....	204
6.2.	AZ ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓ KEZELÉSÉNEK JELLEMZŐI ÉS HATÁSA AZ ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓS TRENDEK ALAKULÁSÁRA (2015–2023).....	233

6.2.1. JOGALKOTÁSI ELŐZMÉNYEK ÉS A „TÖMEGES BEVÁNDORLÁS OKOZTA VÁLSÁGHELYZET” BEVEZETÉSE	234
6.2.2. RENDÉSZETI VÁLASZOK	238
6.2.3. A FIZIKAI HATÁRZÁR LÉTESÍTÉSÉNEK ÉRTÉKELÉSE	253
6.2.4. AZ EMBERCEMPÉSZÉS BÜNTETŐJOGI VÁLTOZÁSAI.....	260
6.2.5. A MAGYAR–ÉSZAK-MACEDÓN KÖZÖS HATÁRRENDÉSZETI MŰVELET ELŐZMÉNYEI ÉS TAPASZTALATAI	265
6.3. A FEJEZETBEN FOGLALTAK ÖSSZEGZÉSE, KÖVETKEZTETÉSEK ...	274
7. A KUTATÓMUNKA ÖSSZEGZÉSE	283
7.1. ÖSSZEGZETT KÖVETKEZTETÉSEK.....	283
7.2. ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK.....	288
7.3. AJÁNLÁSOK.....	289
7.4. A KUTATÁS EREDMÉNYEK GYAKORLATI FELHASZNÁLHATÓSÁGA.....	291
7.5. ZÁRSZÓ.....	292
FELHASZNÁLT FORRÁSOK.....	293
A SZERZŐ TÉMÁVAL ÖSSZEFÜGGŐ PUBLIKÁCIÓS JEGYZÉKE ÉS KONFERENCIÁK	325
MELLÉKLETEK.....	327
ÁBRÁK JEGYZÉKE	374
AZ INTERJÚK KÉRDÉSEI	378

1. BEVEZETÉS

Rendőrtisztként éveken keresztül kutattam az illegális migrációs trendeket a szerb–magyar államhatáron. Meggyőződésemmé vált, hogy a jelen történéseinek értékeléséhez, és a jövőben várható folyamatok előrejelzéséhez elengedhetetlen a múlt alapos ismerete. Vallom, hogy az élet minden területén szükség van erre a látásmódra, szemléletre, így doktoranduszként a kutatásom alapvetését is erre a gondolatra építettem. Jártam a szerb–magyar államhatárt városról falura, a Dél-Alföld tájait a Duna-Tisza-közi homokhátságtól az Alsó-Tisza-vidékig. A kutatómunkámat fokozatosan szélesítettem térben és időben is. Átléptem a magyar határt, a nyugat-balkáni migrációs útvonal egyik legfőbb tranzitországának határvidékét, majd a görög–észak-macedón államhatárt is belevettem a látókörömbé. Kerestem az emlékeket, fényképeztem, interjúkat, grafikonokat, ábrákat készítettem, így igyekeztem feltárni a szerb–magyar államhatárt érintő illegális migráció hátterét, vázolni a folyamatok alakulását. Arra törekszem most, hogy bemutassam a hatóságok előtt ismertté vált tiltott határátlépést (THS) elkövető irreguláris migránsok, az embercsempész csoportok szervezettségét, módszereiket és eszközeiket, különös tekintettel arra, hogyan képesek megújulni, technikáikat fejleszteni. A tapasztalati úton megszerzett tudásanyagot igyekeztem úgy rendszerezni, hogy könnyen értelmezhető, befogadható és továbbadható legyen. Emellett fő törekvésem az is, hogy tudományos munkámmal alapot szolgáltatassak újabb kutatások számára, valamint az intézkedési gyakorlat fejlesztésére. Értekezésemben tehát mélyreható, a távoli múltig visszanyúló és a jövőbe utat mutató áttekintést kívánok adni.

1.1. A TÉMAVÁLASZTÁS INDOKLÁSA, AKTUALITÁSA

Témaválasztásomban a legfőbb szempont a személyes érintettségem volt, hiszen Kiszomboron nőttem fel, a magyar–román–szerb hármashatár közelében. Kisgyermekként sokszor találkoztam olyan családokkal, akik más nyelven beszéltek, mint mi. Akkor még nem tudtam, hogy kik ők, hogyan kerültek Magyarországra, milyen céllal jöttek. A mindennapi életem részévé vált a külföldiekkel¹ való találkozás, ami jelentős hatással volt a pályaválasztásomra.

¹ „Hazai vonatkozásban minden olyan személy, aki nem magyar és nem kettős állampolgárságú”. BODA József, VIRÁNYI Gergely & BEREGNYEI József (2019): *Rendészettudományi Szaklexikon*. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, p. 359. Elérhető: https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/14690/743_Rendeszettudomyanyi_Szaklexikon_e_2020_04_28_.pdf?sequence=5 (letöltés: 2023. 07. 17.)

Az általam választott kutatási téma a Nemzeti Közszerológati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola 2015. évben meghirdetett doktori képzés szabadon választható kutatási stúdiu-mai között szerepelt. A téma szorosán kapcsolódott a nemzetbiztonság és rendvédelem kutatási területéhez, amely mindig is az érdeklődésem középpontjában állt. Amikor a Nemzeti Közszerológati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskolába jelentkeztem, a Rendészettudományi Doktori Iskola képzései még nem voltak meghirdetve, így nem szerettem volna félbehagyni a megkez-dett tanulmányokat.

Az illegális migrációs folyamatok tudományos kutatására az ösztönzött, hogy 15 éves szakmai pályafutásom során, bűnügyi és határrendészeti tapasztalattal a hátam mögött, a téma folyamatosan jelen volt a mindennapi munkámban. Az államhatáron és az ahhoz közvetlenül kapcsolódó bűncselekmények, különösen az illegális migrációhoz kapcsolódó jogsértések meg-előzése, felderítése és előkészítése a feladataim közé tartozott. Jelenlegi helyi szintű vezetői beosztásomban a „zöldhatár” őrzése, ellenőrzése és irányítása a feladataim közé tartozik, és ezen tapasztalatokat helyi és területi szintű elemző-értékelő találkozókön és képzéseken dol-gozzuk fel. A határrendészeti kirendeltségek több esetben sikeresen végrehajtottak olyan elfo-gásokat, amelyek során különböző szakterületek és alegységek egymással szorosán együttmű-ködve, koordináltan tevékenykedtek.

A kutatásom megkezdésekor, valamint a fent említett vezetési és irányítási szinten is, a tiltott határátlépés és az embercsempészés kérdése kiemelt figyelmet kapott. A munkaértekez-leteken és elemző-értékelő találkozókön felismertem, hogy a 2008–2023 közötti időszak ese-ményeit átfogó módon még nem elemezték, különösen a szerb–magyar államhatáron tapasztal-ható illegális migráció kiváltó okai, az útvonalak, az irreguláris migránsok összetétele és az embercsempészek módszertana tekintetében. Ezért szükségesnek tartottam egy kifejezetten rendészeti témájú kutatás elvégzését, amely az irreguláris migránsok és az embercsempészés módszereiben történő változások összefüggéseit tárja fel, és ennek alapján célzott fejlesztési ajánlásokat fogalmaz meg.

A téma jelentősége és időszerűsége változatlanul aktuális. Meggyőződéseim, hogy a 2008–2023 közötti események, kormányzati intézkedések, valamint jogalkotói lépések elem-zése releváns, értékes következtetésekkel szolgálhat mind a jelen, mind a jövő számára. Azért, hogy a vizsgálatom során felmerült hipotéziseket a lehető legpontosabban alá tudjam támasz-tani vagy el tudjam vetni, a kutatás kezdeti időpontjának a 2008-as évet választottam, amikor is végbement a határőrség és a rendőrség integrációja. A kutatást az illegális migráció rendé-szeti kezelésével kapcsolatban 2023. december 31-én zártam le, figyelembe véve a Hadtudo-mányi Doktori Iskola Tudományági Doktori Tanácsának támogató javaslatát, amely a kutatási

időszak meghosszabbítását erre a dátumra ajánlotta. Ez az időszak meghosszabbítás lehetővé tette számomra, hogy a legaktuálisabb adatokkal dolgozhassak, így pontosabb és a jövőre nézve is releváns következtetéseket tudtam megfogalmazni a téma iránt érdeklődők számára. Tanulmányaim befejezése érdekében 2024-ben, mint egyéni felkészülésen részt vevő doktorandusz-hallgató, a legjobb tudásom szerint dolgoztam a disszertációm véglegesítésén.

1.2. A TUDOMÁNYOS PROBLÉMA MEGFOGALMAZÁSA

A migráció a világ egyik természetes folyamata. A fejletlenebb országokból érkezők nagy része az őket körülvevő szomszédos országokban találja meg számítását, de akadnak olyanok, akik – az akadályozó tényezőket nem ismerve – egy fejlett országig vándorolnak. Ezen mozgások egy része lehet jogsértő módon elkövetett, vagyis illegális migráció is. A nemzetközi illegális migráció – az orosz–ukrán háború mellett – napjaink egyik legaktuálisabb és az egyik legmeghatározóbb problémája. Az Európai Unió tagállamai – alapvetően – közösen erősítik meg a külső határaik ellenőrzését, egységesítik információ- és vízumrendszereiket, közösen tárgyalnak a „migránsok” származási országaival, és egymással együttműködve gondoskodnak a be nem fogadott irreguláris migránsok hazaszállításáról is. Azonban az Európát érintő illegális migráció a tagállamok érdekeit eltérő módon érintette, ez politikai megosztottsághoz vezetett. A tagállamok külön utakon járva, kisebb vagy nagyobb elszántsággal keresték – és a mai napig is keresik – a megoldásokat. Magyarország – talán jelentős mértékű érintettségéből adódóan is – határozott elképzelésekkel látott hozzá a felmerült problémahalmaz kezeléséhez, amely a 2015. év második felének elején csúcsosodott ki. A biztonsági kihívások kezelésére hozott komplex intézkedési struktúra még napjainkban is jelentős hatást gyakorol a rendészeti feladatok végrehajtására.

A tudományos probléma abban áll, hogy a választott kutatási témában – az időszakos, részterületeket érintő szakmai és tudományos elemzéseken túl – az adott időszakra (2008–2023) vonatkozó átfogó feldolgozás még nem készült el. Az illegális migrációval kapcsolatos problémakör átfogó elemzését egyrészt a Magyarországot – kiemelten a szerb–magyar államhatárt – érintő illegális migráció intenzitása és az útvonalak változása, másrészt a szervezett embercsempész csoportok tevékenységének és módszereinek kifinomultabbá és erőszakosabbá válása indokolta.

A részletes elemzések hiányában a hadtudományi és rendészettudományi forrásadatok gyakran nem tükrözték pontosan az irreguláris migránsok tényleges számát. Ezek az adatok

ugyanis a hatósági intézkedés alá vont személyekre alapozódtak, akik esetleg többször is megpróbálták átlépni az államhatárt illegálisan. Ennek következtében a rendelkezésre álló szekunder kutatási adatok nem nyújtottak megbízható képet a határhelyzetről.

További problémának tekintem, hogy az államhatáron átnyúló, vagy ahhoz közvetlenül kapcsolódó szervezett bűnözés, amely – bár nem csak az illegális migrációhoz kapcsolódik – az egyik legdinamikusabban növekvő bűnözési kategóriává vált az elmúlt másfél évtizedben, megváltoztatva ezzel a „határt őrzők” gondolkodását a tiltott határátlépésről és az ahhoz kapcsolódó embercsempészésről.

A határellenőrzésben, a profitorientált embercsempészés elleni „harccal” kapcsolatos fellépésben erősödő jelleggel és mértékben felértékelődött:

- a rendszerszemléletű információgyűjtés;
- illetve a komplex információkezelés.

A rendőrség legfelsőbb vezetése is stratégiai irányként határozta meg a határrendészeti szolgálati ág megfelelő információkkal történő megerősítését az illegális migráció kezelése érdekében.² Ezt a különböző területen dolgozó bűnügyi szervek információcseréjével, a határrendészeti és a bűnügyi szervek szoros együttműködésével rendelte el megvalósítani. A határellenőrzéssel szemben támasztott követelményeknek megfelelően heti határhelyzetképek mellett minden hónapban készülnek havi áttekintő határhelyzetképek, amelyek tartalmazzák a hónap eseményeit, hazai és nemzetközi kitekintést, valamint kockázatelemzést. Ezekon kívül készülnek még féléves és éves illegális migrációs elemzések, valamint eseti jelleggel esettanulmányok, tájékoztatók, egyéb elemzések kiadására is sor kerül.³

A fentiekre tekintettel az értekezés célja, hogy bemutassa a tiltott határátlépési módszerek tudományos igényű elemzésén keresztül a kockázatok feltárását, a helyes következtetések levonását, a határrendészeti és bűnügyi szolgálati ágak együttműködésének jelentőségét, valamint az esetleges továbbfejlesztési irányok lehetőségeit.

² MAGYARORSZÁG KORMÁNYA: *Magyarország Nemzeti Integrált Határigazgatási Stratégiája (2022-2028)*. p. 21-23. Elérhető: <https://cdn.kormany.hu/uploads/document/b/b4/b44/b44af428b9f13145f6d0473515f3c5629425ac6f.pdf> (letöltés: 2022. 12. 22.). *Magyarország Nemzeti Integrált Határigazgatási Stratégiája (2019-2021)*. p. 18-20. Elérhető: <https://2015-2019.kormany.hu/download/6/eb/a1000/Magyarorsz%C3%A1g%20Nemzeti%20Integr%C3%A1lt%20Hat%C3%A1rigazgat%C3%A1si%20Strat%C3%A9gi%C3%A1ja%202019-2021.pdf> (letöltés: 2022. 12. 22.). *Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv határrendészeti szakmai stratégiája (2012–2017)*. Szám: 29000/ 28714-9 /2011. ált.

³³ SZÉP Ferenc (2017): *Az információkezelés szerepe az államhatárhoz kapcsolódó bűncselekmények megelőzésében, felderítésében, együttműködés a rendvédelmi és bűnügyi szakterületekkel*. In: *Belügyi Szemle*, 65. évf. 6. sz., p. 84., 91. Elérhető: <http://real.mtak.hu/117339/1/SzepBelugyiSzemle2017.ev6.szam84-93.pdf> (letöltés: 2021. 02. 02.)

1.3. A KUTATÁSI KÉRDÉSEK

A kutatási célok megvalósulásának és új tudományos eredmények meghatározásának támogatása céljából a következő kutatási kérdéseket fogalmaztam meg:

- 1) A vizsgált időszakban hogyan változtak az illegális migráció trendjei országos szinten, valamint Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyékben, illetve az érintett határrendészeti kirendeltségek esetében?
- 2) A határrendészeti statisztikai adatok milyen mértékben tükrözik a ténylegesen jelentkező irreguláris migránsok számát?
- 3) Hogyan reagált a rendőrség határrendészeti szolgálati ága az illegális migrációs trendek változásaira?
- 4) A tiltott határátlépés szabálysértést és az embercsempészás bűncselekményt elkövető személyek milyen módszereket alkalmaztak a szerb–magyar államhatár megközelítése és átlépése során, valamint az ország belsejében az egyes időszakokban?
- 5) Nemzetközi viszonylatban Magyarország Észak-Macedóniával folytatott rendőri együttműködése hogyan járult hozzá hazánk biztonságához, és indokolt-e továbbra is az aktív jelenlét a balkáni térségben?

1.4. A KUTATÁSI HIPOTÉZISEK

Az empirikus vizsgálatommal alátámasztott kutatási hipotéziseimet a bemutatott tudományos problémákra és kutatási kérdésekre alapozva fogalmaztam meg az alábbiak szerint:

H1: Az illegális migrációt jelző adatok tartalma 2016-tól nem tekinthető teljes bizonyossággal megbízhatónak. Mivel egy személy többször is megkísérelhet illegálisan belépni az államhatár különböző pontjain, a tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők valódi száma nem egyezik meg a hatósági intézkedés alá vont személyek számával.

H2: A szerb–magyar határszakaszon a tiltott határátlépés szabálysértést megkísérlő személyek 2015 szeptembere után, esélyeik növelése érdekében, még inkább igénybe veszik a nemzetközi embercsempész bűnszervezetek segítségét, mert az úgynevezett fizikai határzár leküzdéséhez szükséges szervezetszükségletet, módszereiket és eszközeiket képesek megújítani.

H3: A tömeges méretű illegális migráció rendészeti kezelésére a rendőrség 2015 előtt nem rendelkezett a kihívás nagyságához szükséges felkészültséggel. A vonatkozó végrehajtási tervek nem érvényesültek, és nem gyakorolták be előre a tennivalókat sem szervezeti, sem szer-

vezetek közötti szinten. Ezért a rendőrség tevékenységét kezdetben gyakran jellemezte rögtönzés és improvizáció. Ugyanakkor a rendőri szervezetek vezetői a pontos helyzetértékelés birtokában képessé váltak a hatékony helyi és regionális problémamegoldásra.

H4: A kormányzati adminisztratív intézkedések bevezetését követően a rendőrség reagáló képessége fokozatosan erősödött. Az illegális migráció kezelésére való felkészültség növekedését jól tükrözi, hogy 2016-tól a magyar rendőri kontingensek már nemzetközi rendőri együttműködést igénylő feladatokban is részt vettek.

1.5. A KUTATÁSI CÉLKITŰZÉSEK

A migrációval, különösképpen az illegális migrációval foglalkozó tudományos munkák általában két alapvető megállapítással kezdődnek. Először is, hogy ez egy rendkívül összetett, soktényezős jelenség. Másodsor, hogy ez napjaink egyik legsúlyosabb problémája, amelynek kezelése multidiszciplináris, sőt inkább interdiszciplináris megközelítést igényel. Disszertációm kiindulópontjaként elfogadom mindkét megállapítást.

Előjáróban szeretném megjegyezni, hogy dolgozatom nem vállalkozik a kutatási probléma minden okának teljes feltárására, sem pedig valamennyi szegmensének megoldására. Ehelyett az elmúlt 16 év során született tanulmányok és dolgozatok alapján vizsgálom, hogy az illegális migrációs helyzet alakulása milyen feladatokat és kötelezettségeket rótt a magyar rendőrségre, különösen a szerb–magyar határon tevékenykedő rendőri erőkre, és hogyan próbáltak ezek az erők megfelelni a fokozott elvárásoknak. A valódi kihívás számomra abban rejlett, hogy nemcsak a napi, „aktuális” problémákat elemeztem új módszerekkel, mint például a tiltott határátlépések adatait és a határőrizeti rendszer hatékonyságát, hanem olyan korábbi időszakot is feltártam, amelyet eddig részletesen még nem vizsgáltak. Ez a kutatás különösen fontos volt, mivel új számítási módszert dolgoztam ki a regisztrált tiltott határátlépés szabálysértések pontosabb értékelésére, és összehasonlítottam a magyar határőrizeti rendszer hatékonyságát más országokéval, mint például Szlovénia, Ausztria és Szlovákia. Emellett az illegális migráció rendészeti kezelésének nemzetközi tapasztalatait is beépítettem a kutatásomba, hogy új lehetőségeket tárjak fel a hatékonyság fejlesztésére.

C1: Kutatásom során elengedhetetlen volt a rendőrség adatbázisainak használata. Ide tartozik az Ügyleti Jelentőszolgálati Rendszer (OZIRIS), a Hazai Idegenrendészeti Ügymene-

tet Támogató Alkalmazás (HIDRA), a Robotzsaru NEO határrendészeti modul (RZS HR modul),⁴ valamint a korábbi mélységi jelentőlapok alapján összeállított adatok. Ezek az adatbázisok a rendészeti tevékenység során keletkezett adatokat tükrözik pontosan. A kutatási adatok lehetővé teszik a tiltott határátlépés és az embercsempészség helyzetének elemzését és értékelését, valamint a trendek meghatározását országos, Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyei,⁵ illetve határrendészeti kirendeltségi szinten. Mivel ezek a speciális követelmények szerint létrehozott adatbázisok eltérhetnek más, illegális migrációval kapcsolatos kutatások eredményeitől, fontos megjegyezni, hogy a korábban hivatalosan megjelent statisztikai adatokkal való összehasonlítás során eltérésekre bukkantam. Az általam vázolt adatok nem az összes tiltott határátlépést elkövető irreguláris migráns vagy embercsempész számát tükrözik, hanem csak a felfedett, esetleg elfogott, vagy ismertté vált események adatait. A látencia kérdését sem szabad figyelmen kívül hagyni. Mindazonáltal továbbra is az Országos Rendőr-főkapitányság Rendészeti Főigazgatóság Rendészeti Elemző-értékelő Osztály által publikált korábbi Határrendészeti Helyzetképeket és Statisztikai Kimutatásokat tekintem hivatalos rendőrségi statisztikának.

C2: Kutatómunkám fő célja egy új számítási módszer kidolgozása volt, amely pontosabban, a valósághoz közelebb álló módon mutatja be és értékeli a regisztrált tiltott határátlépések adatait. Az új módszer célja, hogy pontosabb adatokat biztosítson, amelyek révén a tiltott határátlépések statisztikai elemzése és a kapcsolódó trendek jobban érthetővé váljanak. E mód-

⁴ Lásd, ORFK RFŐIG által kiadott NEO Alkalmazási segédlet: Az illegális migrációval összefüggő jogellenes cselekmények rögzítése korábban a rendőri intézkedés helyszínétől függően kétféleképpen valósult meg. A határterületen történt illegális migrációval összefüggő rendőri intézkedésekről a statisztikai adatok rögzítése az OZIRIS rendszerben, az iratkészítési feladatok végrehajtása pedig a Robotzsaru és a Hazai Idegenrendészeti Ügymenetet Támogató Alkalmazás rendszer alkalmazásával történt. Az ország mélységében történt illegális migrációval összefüggő rendőri intézkedésekről a statisztikai adatok rögzítése a mélységi jelentő lapok kitöltésével és felterjesztésével, az iratkészítési feladatok végrehajtása pedig a Robotzsaru és a HIDRA rendszer alkalmazásával valósult meg. Az ismeretlen elkövetős és egyéb határrendészeti események statisztikai rögzítését az OZIRIS rendszer alkalmazásával hajtották végre a rendőri szervek. A rendőrségi hatáskörben végrehajtott idegenrendészeti eljárások ügymenete és karbantartása a HIDRA rendszer alkalmazásával történt, amely rendszer alkalmas volt előzménymentes önálló idegenrendészeti ügyek létrehozására is.

A „határrendészeti modul” alkalmazása országosan egységesen került bevezetésre 2017. május 1-től, amely határrendészeti alrendszerből és idegenrendészeti alrendszerből áll. A határrendészeti alrendszer alkalmazásával kell rögzíteni az illegális migrációval összefüggő jogellenes cselekményeket, az ismeretlen elkövetős illegális migrációval kapcsolatos ügyeket, továbbá az egyéb határrendészeti eseményeket. Az idegenrendészeti alrendszerben a korábban HIDRA rendszerben végzett ügymenethez hasonló rögzítési és karbantartási feladatokat kell végezni azon idegenrendészeti ügyek esetében, amelyek a „határrendészeti modul” bevezetését követően indultak. A „határrendészeti modul” bevezetésével a korábbi szakrendszerek közül az OZIRIS és a HIDRA rendszerbe történő adatrögzítés megszüntetésre került, azonban a szakrendszerek statisztikai funkciói megmaradtak a „határrendészeti modul” bevezetése előtti statisztikai adatok lekérdezése érdekében.

⁵ 2023. január 1-től Bács-Kiskun vármegye, Csongrád-Csanád vármegye a jelenkori megnevezési forma.

szer nemcsak a vizsgált időszakra, hanem a jövőbeni elemzésekhez is releváns lehet, hozzájárulva a határőrizeti rendszer hatékonyságának javításához. Ha sikerül elérni a kitűzött célokat egy megalkotott „képlet” segítségével, azonosítani lehet azokat a beavatkozási pontokat, amelyek már középtávon, de hosszabb távon is segíthetik a hatékonyabb határőrizet kialakítását.

C3: A rendelkezésemre álló rendőrségi kutatási adatokat – különös tekintettel az illegális migrációval összefüggő jogellenes cselekményekre, a tiltott határátlépések és az embercsempészés esetszámaira – összehasonlítom a szlovén, osztrák és szlovák ismert elfogási adatokkal, hogy megállapítsam a magyar határőrizeti rendszer hatékonyságát. Az eredmények bemutatásával célom felhívni a figyelmet az esetleges beavatkozások és megoldások szükségességére.

C4: Vizsgálom az illegális migráció rendészeti kezelését és hatásait a rendőrség szempontjából is. E nézőpontból kívánok választ adni azokra a kérdésekre – legyenek azok közvetlenül felvetett vagy közvetett módon megfogalmazott kérdések –, amelyek a határrendészeti szervek helyének és szerepének meghatározását biztosítják az illegális migráció elleni küzdelemben. Bemutatom a szerb–magyar államhatáron a vizsgált időszakban kialakult illegális migráció rendészeti kezelésének tapasztalatait és sajátosságait. Elemzem a szerb határszakaszra nehezítő illegális migrációs nyomást a vizsgált időszakra lebontva (kockázatelemzés).

C5: Ezen túlmenően célom, hogy a szerb–magyar határon és a görög–észak-macedón határon tevékenykedő rendészeti erők tapasztalatait alapul véve feltárjam a nemzetközi együttműködés új lehetőségeit is, és a történelmi tapasztalatok összegzése után pontosítsam a hatékonyság fejlesztésének lehetőségeit.

Fontos kiemelni, hogy a menekültek⁶ helyzete és a menedékjogi kérdések mélyreható elemzése nem tartozik e tanulmány kutatási területéhez. Ezért csak általánosságban foglalkozom az idegenrendészeti hatóságok tevékenységének fejlődési irányjaival, például az idegenrendészeti eljárások gyakorlati megvalósításával a rendőrség szervezeti keretein belül.

Végezetül felhívnom a figyelmet arra, hogy értekezésem nem konkrét szervezeti vagy rendőrséget támogató megoldások javaslatára irányul, hanem egy olyan tudományos alap biztosítására, amely a kvalitatív és kvantitatív adatgyűjtésen és elemzésen, valamint a kvantitatív

⁶ „Menekült az a személy, aki faji, vallási okok, nemzeti hovatartozása, ill. meghatározott társadalmi csoporthoz való tartozása vagy politikai meggyőződése okán üldözéstől való megalapozott félelme miatt az állampolgársága szerinti országán kívül tartózkodik, és nem tudja vagy az üldözéstől való félelmében nem kívánja annak az országnak a védelmét igénybe venni. Az a személy, aki állampolgársággal nem rendelkezve és korábbi szokásos tartózkodási helyén kívül tartózkodva ilyen események következtében nem tud, vagy az üldözéstől való félelmében nem akar oda visszatérni”. BODA, VIRÁNYI & BEREKNYEI (2019), i.m. p. 386.

hatásvizsgálaton nyugszik. Célom, hogy ezzel támogassam a szükséges beavatkozások kidolgozását, valamint a határrendészeti intézkedések tervezésére és módosítására irányuló döntéshozatalt.

1.6. A KUTATÁSI MÓDSZEREK

Kutatási módszerem alapvetően a leíró-elemző módszer, mely a rendelkezésemre álló hazai és külföldi szakirodalmi források másodelemzésén, valamint a releváns jogforrások kritikai elemzésén alapul. A források kiválasztásánál igyekeztem olyan szerzőktől idézni, akiknek munkásságát tanulmányaim során figyelemmel kísértem. Mindezek mellett rendőrségi jelentéseket, szakmai konferenciákon elhangzott előadások anyagait is megvizsgáltam. Az előadások alkalmával rendszeresen készítettem jegyzeteket, a későbbi pontosabb átláthatóság és adatfeldolgozás érdekében. A szakmai konferenciákon elhangzottakat a velem együtt résztvevő kollégákkal gyakran megvitattuk és elemeztük.

Primer kutatásom keretében célzottan olyan migrációval foglalkozó és rendészeti/bűnügyi területen szolgáló szakértőkkel készítettem interjúkat, akik közvetlen tapasztalatokkal rendelkeztek a vizsgált témában. A kutatásom során a disszertáció témájához kapcsolódóan kérdésorozatot tettem fel, amelyekre az általam gondosan kiválasztott kollégák – a hipotézisek és kutatási kérdések szempontjából releváns személyek – válaszoltak. Az empirikus kutatás során szakmai elhivatottságom nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy több alkalommal lehetőségem nyílt résztvevő megfigyelőként terepen kutatni, külföldi és hazai viszonylatban egyaránt. Fontosnak tartom megemlíteni, hogy a dolgozatom megírása során személyes tapasztalatokkal is gazdagodtam, és jelentősen bővültek a témakörön belüli lényegi ismereteim, amelyeket a kutatási folyamat során sikerült beépítenem az írásomba.

A kutatási feladatok sikeres végrehajtása érdekében szükséges volt a hazai és külföldi illegális migrációs adatbázisokból származó statisztikai adatok lekérdezése a vizsgált időszakra vonatkozóan. A különböző adatbázisokból származó adatok komparatív elemzése lehetővé tette, hogy alapos értékeléseket végezzek, és ennek alapján megalapozott következtetéseket fogalmazzak meg.

A hivatkozott rendőrségi nyilvántartások közül részletesebben szeretném a „határrendészeti modul” alkalmazás adattartalmát, fajtáit és rögzítését bemutatni. A „Robotzsaru szakrendszer határrendészeti alrendszer” alkalmazásával három fő csoport szerint kerülnek besorolásra

az ügyek. Az illegális migrációhoz kapcsolódó jogellenes cselekményeket⁷ a korábban használt szakrendszerekhez illeszkedő terminológiával látták el. A megállapítás során figyelembe vették a határrendészeti gyakorlatban alkalmazott új megnevezéseket. Ennek következtében teljes mértékben nem mindig felelnek meg a mai büntetőjogi és szabálysértési kategóriáknak, ezért összefoglalóan a hatósági intézkedések kifejezést használom, amely például az alábbiakat foglalhatja magában:

1. Illegális migrációval összefüggő jogellenes cselekmények rögzítése esetén:

- közokirat-hamisítás bűncselekmény (úti okmány tekintetében);
- embercsempészség, illetve jogellenes tartózkodás elősegítése bűncselekmény;
- befelé- és kifelé irányuló tiltott határátlépés szabálysértés, valamint annak kísérlete;
- külföldiek rendészetével kapcsolatos szabálysértés;
- határzárral kapcsolatos bűncselekmények.

2. Ismeretlen elkövetős illegális migrációs ügyek rögzítése esetén:

- járműben történt megbújás módszerével elkövetett tiltott határátlépés szabálysértés, embercsempészség bűncselekmény (a határátlépésre jogosító úti-okmány ellenőrzése előtt, elfogás szomszédos ország területén);
- feltartóztatás, átkísérés;⁸
- megakadályozás.⁹

3. Egyéb határrendészeti események rögzítése esetén:

- körözés felfedés, SIS,¹⁰ INTERPOL FIND¹¹ rendszerekből érkezett találatok;
- egyéb határrendészeti szabálysértés;
- áru, tárgy csempészete;
- határrendsértések, határrendi esetek.

A fenti felsorolásban csak a jellemzőbb statisztikai kategóriák példa jelleggel kerültek említésre, kiemelve a fontosabb, többször előforduló kategóriákat. A részletes felsorolás az Országos Rendőr-főkapitányság Rendészeti Főigazgatóság Határrendészeti Főosztály (ORFK

⁷ Embercsempész bűncselekmény, közokirat-hamisítás bűncselekmény, határzárral kapcsolatos bűncselekmények, tiltott határátlépés szabálysértés, külföldiek rendészetével kapcsolatos szabálysértés.

⁸ Részletes leírás 4.1.1. alfejezetben.

⁹ Uo.

¹⁰ A Schengeni Információs Rendszer (SIS) széles körben használt információmegosztási rendszer Európában a biztonság és a határigazgatás területén.

¹¹ Az INTERPOL FIND rendszer egy körözési adatbázis, mely találati értesítő megküldésével kezdeményezi a körözés érvényességének, az Interpol általi megerősítését.

RFŐIG HRFŐO) által kiadott „A „határrendészeti modul NEO Alkalmazási segédlet”-ben, a kutatási adatok az értekezés mellékletében található.

Az értekezés hét nagyobb egységből áll. Az első (vagyis a jelen) fejezet a bevezetésre szolgál. A második fejezet az elméleti alapvetéseké. Itt határozom meg a téma fogalmi és elméleti alapjait, éppen ezért definiálom a migráció fogalmát, elemzem annak egyes típusait és főbb megjelenési formáit, kitérek a Ravenstein-féle klasszikus migráció-elméletre, majd megvizsgálom, milyen biztonsági kockázatokat hordoz magában az illegális migráció.

A harmadik fejezetben a tömeges méretű illegális migráció okairól és hátteréről értekezem. Statisztikai elemzés alapján, a European Border and Coast Guard Agency (Frontex, Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség)¹² statisztikáit felhasználva azt vizsgálom, miként alakultak az illegális migrációs adatok az Európai Unióban. Tartalomelemzés révén bemutatom az illegális migráció (az európai uniós tagállamok szempontjából releváns) útvonalait, így a nyugat-mediterrán, a közép-mediterrán, a kelet-mediterrán, végül a nyugat-balkáni útvonalat. A fejezet végén az okok és trendek összegzésével összegzem azokat az okokat, amelyek – jelen állás szerint – a tömeges méretű illegális migráció visszaszorulását eredményezték.

Az értekezés negyedik fejezetében azzal a kérdéssel foglalkozom, hogy miképpen jelentek meg, és milyen módon alakultak az illegális migráció trendjei Magyarországon 2008–2023 között, összevetve ugyanezen időszakban a szlovén, az osztrák és a szlovák elfogások abszolút eset-számaival. Komparatív elemzés alkalmazásával az illegális migrációs trendeket a külföldi és a hazai illegális migrációs statisztikai adatok alapján szemléltetem. A statisztikai elemzés segítségével értékelem a trendek alakulását. A negyedik fejezet második felében a szövegelemzés módszerével elemzem, hogyan változott – Magyarország schengeni övezethez való csatlakozását követően – a rendőrség helye és szerepe az illegális migráció elleni küzdelemben.

Az értekezés leghangsúlyosabb fejezetei az ötödik és a hatodik, amelyekben bemutatom, hogyan változtak az illegális migráció trendjei a déli határ „lezárását” megelőző és az azt követő időszakban. Ennek során adatelemzési módszert alkalmazok, amely magában foglalja az ORFK RFŐIG HRFŐO rendelkezéseimre bocsátott adatsorainak¹³ és a két érintett vármegye, Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád Vármegyei Rendőr-főkapitányságainak kockázatelemzéseit, „illegális migrációs helyzetkép” elnevezésű dokumentumait. A trendek alaposabb megértéséhez interjúalapú kutatási módszert is alkalmazok. Ennek során az érintett vármegyei rendőr-főkapitányságoknál szolgálatot teljesítő személyekkel – köztük rendőri vezetőkkel – készített interjúk

¹² Frontex a francia Frontières extérieures for "external borders" kifejezésből alakult és az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökséget jelöli. A továbbiakban a gyakorlatban használt megnevezést (Frontex) használom.

¹³ Iratbetekintés engedélyszám: 29000/28128-4/2021.ált.

főbb megállapításaival egészítem ki az elemzéseket, hogy a „frontvonalban” szolgálatot teljesítők szemszögéből is megmutassam, milyen olvasata van az illegális migrációval kapcsolatba hozható történéseknek. Christián Lászlót idézve: „*az illegális migráció kapcsán kialakult helyzetnek számos olvasata van. [...] A híradásokból megismert rendészeti intézkedések háttérében számos kevésbé érzékelhető tényező húzódik, érdemes tehát egy kicsit a felszín mögé nézni, és kiemelni néhány meghatározó jelentőségű körülményt, amelyek révén tisztábban láthatunk, könnyebben eligazodhatunk a rendészet részvételét illetően*”.¹⁴ Éppen ezért az említett fejezet statisztikáinak elemzése mellett igyekszem a rendőri közreműködés háttérét is bemutatni, ennek érdekében a határrendészeti, valamint a bűnügyi szolgálat vezetőinek néhány tagjával készítettem interjút. Az interjúk kérdései az értekezés mellékletében találhatóak. A hatodik fejezetben továbbá összefoglalom az egyes rendőrségi és kormányzati intézkedéseket, kiemelt figyelmet szentelve a déli fizikai határzár építésére, majd külön alfejezetben kitérek arra is, hogy miképpen került sor a határőrizeti rendszer továbbfejlesztésére. Politikai és jogi elemzési módszert alkalmazok a Btk. illegális migrációval kapcsolatos tényállásaival, különösen az embercsempészés bűncselekményével kapcsolatos jogi és törvényi változások vizsgálatára. Érintőlegesen említek más tárgykörbe tartozó tényállásokat is, valamint arról is írok, hogyan módosultak a büntetőeljárás szabályok a határzárral kapcsolatos bűncselekményeket érintően. A dolgozat utolsó, hetedik fejezetében a szintézis és a konklúzió levonás módszerével kerül sor az összegzett következtetések, valamint az új tudományos eredmények megfogalmazására.

¹⁴ CHRISTIÁN László (2017): „*Rendőri helyzetjelentés a frontvonalról*”. *A 2015. évi migrációs helyzet rendőri kezelése*. In: TÁLAS Péter (szerk.): Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság. Dialóg Campus, Budapest, p. 149. Elérhető: http://real.mtak.hu/117115/1/CL_Rendorihelyzetjelentesafrontvonalrol.pdf (letöltés: 2022. 07. 28)

1. ábra: A kutatási célkitűzések, hipotézisek és módszerek összefüggései.

Célok	Hipotézisek	Módszerek
C1: Rendőrségi adatbázisok használata az illegális migrációs trendek elemzésére.	H1: 2016-tól az illegális migrációs adatok nem teljesen megbízhatóak, mivel a THS-k száma nem egyezik meg a hatósági intézkedés alá vontakkal. H2: A szerb–magyar határon az irreguláris migránsok 2015 után több embercsempész segítségét veszik igénybe.	- Szakirodalmi áttekintés - Módszertani alkalmazás - Adatgyűjtés - Adatösszehasonlítás
C2: Új számítási módszer kidolgozása a THS-ek adataihoz, valósághoz közelebb álló módon.	H1: 2016-tól az illegális migrációs adatok nem teljesen megbízhatóak, mivel a THS-k száma nem egyezik meg a hatósági intézkedés alá vontakkal.	- Szakirodalmi áttekintés - Képletfejlesztés - Statisztikai elemzés
C3: Magyar határőrizeti rendszer hatékonysága összehasonlítva szlovén, osztrák és szlovák adatokkal.	H2: A szerb–magyar határon az irreguláris migránsok 2015 után több embercsempész segítségét veszik igénybe. H3: A rendőrség 2015 előtt nem volt felkészülve a tömeges méretű illegális migrációra, és a tevékenységét az improvizáció jellemezte. H4: A kormányzati intézkedések után a rendőrség reagáló képessége fokozatosan javult, és 2016-tól nemzetközi feladatokban is részt vett.	- Szakirodalmi áttekintés - Adatgyűjtés és elemzés - Nemzetközi összehasonlítás - Bünszervezeti elemzés - Rendőrségi tevékenység vizsgálata
C4: Szerb–magyar határon kialakult illegális migráció rendészeti kezelésnek elemzése.	H2: A szerb–magyar határon az irreguláris migránsok 2015 után több embercsempész segítségét veszik igénybe. H3: A rendőrség 2015 előtt nem volt felkészülve a tömeges méretű illegális migrációra, és a tevékenységét az improvizáció jellemezte. H4: A kormányzati intézkedések után a rendőrség reagáló képessége fokozatosan javult, és 2016-tól nemzetközi feladatokban is részt vett.	- Szakirodalmi áttekintés - Adatgyűjtés és elemzés - Nemzetközi összehasonlítás - Bünszervezeti vizsgálat - Rendőrségi tevékenység értékelése
C5: Nemzetközi együttműködés új lehetőségeinek feltárása.	H4: A kormányzati intézkedések után a rendőrség reagáló képessége fokozatosan javult, és 2016-tól nemzetközi feladatokban is részt vett.	- Szakirodalmi áttekintés - Adatgyűjtés - Tapasztalatok összegzése - Országok összehasonlítása

Szerzői szerkesztés.

Az 1. ábrán összefoglaltam a kutatásom fő célkitűzéseit, a hozzájuk kapcsolódó hipotéziseket, valamint az ezek vizsgálatához alkalmazott módszereket. Ez a struktúra világosan szemlélteti, hogyan kapcsolódik össze a kutatásom fő kérdése a célokkal, és milyen módszertani megközelítésekkel kívánom megválaszolni azt. A célok és a hipotézis meghatározása segít a kutatás fókuszának „élesítésében”, míg a módszer leírása biztosítja az eredmény tudományos megalapozottságát és a következtetés relevanciáját.

1.7. A TÉMÁBAN IRÁNYADÓ SZAKTEKINTÉLYEK MUNKÁSSÁGÁNAK ÁTTEKINTÉSE

A következő részben, a teljesség igénye nélkül, névsor szerint szeretném bemutatni a kutatásom során mérvadónak bizonyuló szakemberek közvetlen tapasztalatait, a szakirodalmakat és a kapcsolódó hivatalos nyilvántartásokat.

2. fejezet: A téma fogalmi és elméleti alapjai megértéséhez nélkülözhetetlen segítséget nyújtottak: Éberhardt Gábor,¹⁵ Hautzinger Zoltán,¹⁶ Póczik Szilveszter,¹⁷ Ritecz György,¹⁸ Varga János,¹⁹ Windt Szandra.²⁰

¹⁵ ÉBERHARDT Gábor (2018): *A migrációval összefüggő járványügyi kockázatok és veszélyek*. In: A XXI. század biztonsági kihívásai. Elérhető: <http://real.mtak.hu/107665/1/megjelenttanulmany-www.pecshor.huux.pdf> (letöltés: 2022. 04. 24.). ÉBERHARDT Gábor (2021b): *Magyarország az újabb tömeges nemzetközi migráció kapujában*. In: Belügyi Szemle, 3. sz. Elérhető: <https://real.mtak.hu/123068/1/1.EberhardtBelugyi-Szemle2021.evi3.szam345-374.pdf> (letöltés: 2024. 02. 19.). ÉBERHARDT Gábor (2019): *Migráció és terrorizmus*. In: Hadtudományi Szemle, 3. sz. Elérhető: http://real.mtak.hu/104390/1/HSZ_2019_3-3_Eberhardt_37-59.pdf (letöltés: 2022. 09. 12.)

¹⁶ HAUZINGER Zoltán (2015a): *Az irreguláris migráció büntetőjogi aspektusai*. In: HAUZINGER Zoltán (szerk.): *Migráció és rendészet*. Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozat, Budapest. Elérhető: <https://rendeszet.uni-nke.hu/document/rendeszet-uni-nke-hu/migracio-es-rendeszet-2015.pdf> (letöltés: 2022. 05. 25.). HAUZINGER Zoltán (2016): *Szemelvények a migráció szabályozásáról*. AndAnn Kiadó, Pécs. Elérhető: http://real.mtak.hu/62546/1/HautzingerZ_Szemelv_migr_szab_u.pdf (letöltés: 2023. 03. 19.)

HAUZINGER Zoltán (2018c): *A munkajog idegenrendészeti tényezői*. In: AUER Ádám, BERKE Gyula, GYÖRGY István, HAZAFI Zoltán (szerk.): *Ünnepi kötet a 65 éves Kiss György tiszteletére*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest. HAUZINGER Zoltán (2018d): *A nemzetbiztonsági érdek megjelenése a migrációban és az idegenjogban*. In: DOBÁK Imre, HAUZINGER Zoltán (szerk.): *Szakmaiság, szerénység, szorgalom: ünnepi kötet a 65 éves Boda József tiszteletére*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest. Elérhető: http://real.mtak.hu/81421/1/A_nemzetbiztonsagi_erdek_megjelenese_a_migracioban_es_az_id_u.pdf (letöltés: 2023. 06. 29.). HAUZINGER Zoltán (2015b): *A terrorizmus elleni küzdelem idegenjogi eszközei*. In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, 16. évf. Elérhető: <http://www.pecshor.hu/periodika/XVI/hautzinger.pdf> (letöltés: 2023. 06. 29.)

¹⁷ PÓCZIK Szilveszter (2008): *A nemzetközi migráció tendenciái a 20. és 21. században elméleti és történelmi nézőpontból*. In: PÓCZIK Szilveszter, DUNAVÖLGYI Szilveszter (szerk.): *Nemzetközi migráció – nemzetközi kockázatok*. HVG-Orac Kiadó, Budapest. Elérhető: http://www.okri.hu/images/stories/kutatok/pocziksizilveszter/ekonyvek/migr_full_sec_2013.pdf (letöltés: 2021. 11. 14.). PÓCZIK Szilveszter (2011): *Nemzetközi migráció – biztonságpolitikai, rendészeti aspektusok*. In: TARRÓSY István, GLIED Viktor, KESERŰ Dávid (szerk.): *Új népvándorlás. Migráció a 21. században Afrika és Európa között*. Publikon Kiadó, Pécs. Elérhető: https://www.academia.edu/1214871/%C3%A9aj_n%C3%A9pv%C3%A1ndorl%C3%A1s_Migr%C3%A1ci%C3%B3_a_21_sz%C3%A1zadban_Afrika_%C3%A9s_Eur%C3%B3pa_k%C3%B6z%C3%B6tt (letöltés: 2022. 06. 29.)

¹⁸ RITECZ György (2019): *A migráció és a bűnözés viszonya a külföldiek által Németországban elkövetett bűncselekmények tendenciái alapján – 1. rész*. In: *Hadtudomány*, 29. évf. 4. sz. Elérhető: http://real.mtak.hu/105842/1/080-088_Ritecz.pdf (letöltés: 2023. 03. 19.). RITECZ György (2020): *A migráció és a bűnözés viszonya a külföldiek által Németországban elkövetett bűncselekmények tendenciái alapján – 2. rész*. In: *Hadtudomány*, 30. évf. 1. sz. Elérhető: https://real.mtak.hu/109493/1/053-066_Ritecz.pdf (letöltés: 2023. 03. 19.). RITECZ György (2021): *Államhatár ellenőrzés és turizmus pandémia idején*. In: *Határrendészeti Tanulmányok*, 3. sz. Elérhető: https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/HatrendTan_2021_3_szam.pdf (letöltés: 2024. 02. 19.)

¹⁹ VARGA János (2011): *A határrendészeti kutatások új kihívásai*. In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, 12. évf. Elérhető: <http://pecshor.hu/periodika/XII/varga.pdf> (letöltés: 2021. 10. 15.)

²⁰ WINDT Szandra (2014): *Az illegális migrációhoz kapcsolódó jogellenes cselekményekről hazánkban*. In: SZABÓ Miklós (szerk.): *Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai*. Bíbor Kiadó, 15 évf. 2. sz. Elérhető: https://matarka.hu/koz/ISSN_1588-7901/Tom_15_2_2014/ISSN_1588-7901_Tom_15_2_2014_305-324.pdf (letöltés: 2022. 05. 28.)

Statisztikai adatok: Bűnügyi Statisztikai Rendszer (BSR), World Health Organization (WHO) adatbázisa. Az adatok elemzése során az illegális migráció biztonsági kockázatai jól értékelhetővé váltak.

3. fejezet: Az Európai Unióba irányuló illegális migráció trendjei és főbb útvonalai című fejezet megírásához kiváló alapot biztosítottak Bak Pál és szerzőtársai,²¹ valamint Ritecz György és Sallai János közös munkái,²² továbbá Ritecz György²³ saját írásai is.

Statisztikai adatok: Frontex adatbázisok jó átláthatósága, részletes megjelenítése fontos támasz volt az illegális migrációs útvonalak elemzésében.

4. fejezet: A Magyarországra irányuló illegális migráció fő trendjei 2008–2023 között, valamint a rendőrség szerepe az illegális migráció kezelésében képezték a fejezet alapját az adatok elemzése és értékelése során, illetve a hazai és külföldi statisztikák összehasonlításánál. A további elemzések során is építettem Ritecz György²⁴ írásaira, amelyek alapvető forrást jelentettek az illegális migrációs trendek és hatások megértésében.

Statisztikai adatok: Bundesministerium für Inneres (BMI, Szövetségi Belügyminisztérium), Ministerstvo Vnútra Slovenskej Republiky (MV SR, Szlovák Köztársaság Belügyminisztérium), Republika Slovenija Ministrstvo Za Notranje Zadeve (RS MNZ, Szlovén Köztársaság Belügyminisztérium), Országos Rendőr-főkapitányság Határrendészeti Statisztikai Kimutatás (ORFK HSK), United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR, Egyesült Nemzetek Menekültügyi Főbiztossága). A külföldi és a hazai hivatalos nyilvántartások összehasonlításakor számtalan érdekes dolgot véltem felfedezni, amelyek részletes megvizsgálásával átfogóbb képet kaptam hazánk hatékonyságáról.

5-6. fejezet: A szerb–magyar államhatáron tapasztalható tiltott határátlépés trendjei a tömeges méretű illegális migráció kialakulásáig, majd a rákövetkező időszakban (2008–2023).

²¹ BAK Pál, HANGÁCSI Ádám, POLÁK Attila, SZABÓ Márk & VERES Eszter Adrienn (2018): *Az Európát érintő fő migrációs útvonalak és a bevándorlás alakulása*. In: Honvédelmi Szemle, 5. sz. Elérhető: <https://kiadvany.magyarhonvedseg.hu/index.php/honvszemle/article/view/347/331> (letöltés: 2022. 09. 10.)

²² RITECZ György & SALLAI János (2015): *A migráció trendjei, okai és kezelésének lehetőségei*. Hanns Seidel Alapítvány, Budapest. RITECZ György & SALLAI János (2016): *A migráció trendjei, okai és kezelésének lehetőségei 2.0*. Hanns Seibel Alapítvány, Budapest.

²³ RITECZ György (2016): *A migráció trendjei – és ami mögötte van*. In: REGIO, 24. évf. 2. sz. Elérhető: <https://docplayer.hu/24694715-A-migracio-trendjei-es-ami-mogotte-van.html> (letöltés: 2021. 11. 13.). RITECZ György (2018): *Az Európába irányuló tömeges irreguláris migráció felfutásának és megszűnésének okai*. In: Hadtudomány, 28. évf. 3-4. sz. Elérhető: http://real.mtak.hu/93611/1/ht201834_68-80.pdf (letöltés: 2022. 10. 10.). RITECZ György (2023): *Irreguláris migrációval kapcsolatos adatok és a biztonság*. In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, 25. évf. Elérhető: https://pecshor.hu/periodika/XXV/Ritecz_Gyorgy.pdf (letöltés: 2024. 02. 24.)

²⁴ Lád még, RITECZ György (2014b): *IBM vagy nem IBM? Avagy gondolatok egy prédikátor nyomán*. In: Magyar Rendészet, 3. évf. Elérhető: <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/magyrend/article/view/3970/3231> (letöltés: 2022. 12. 29.)

Ez a két fejezet számomra a legértékesebb, és egyben disszertációm szíve. Ezen fejezetek elkészítése során tanultam a legtöbbet a rendőri hivatásról. A szakirodalmak és adatbázisok feldolgozása mellett a kollégákkal készített interjúk igazi színfoltok voltak számomra. Ezek olyan hozzáadott értéket adtak a munkámhoz, és annyira részletgazdagok voltak, hogy szinte magam is átéltem az akkori eseményeket. A dolgozat területi korlátai miatt sajnos nem tudtam őket egy az egyben felhasználni, de igyekeztem a fontosabb részeket kiválasztani és beemelni a munkámba. A fejezetek elkészítése során, akárcsak a disszertáció egyéb részeinél, támaszkodtam Éberhardt Gábor,²⁵ Hautzinger Zoltán,²⁶ Ritecz György²⁷ és Sallai János, valamint Varga János²⁸ kiváló munkáira, amelyek alapvető forrást jelentettek. Az ő írásaik, amelyeket részleteztem, továbbra is központi szerepet játszottak az elemzések során, és jelentősen hozzájárultak a téma mélyebb megértéséhez. Emellett szeretném említeni Balla József,²⁹ Kovács Gábor³⁰ és

²⁵ ÉBERHARDT Gábor (2023): *Migrációs erőszak az államhatáron*. In: Belügyi Szemle, 8. sz. Elérhető: https://real.mtak.hu/171503/1/6_EberhardtGaborBelugyiSzemle2023.evi8.szam1437-1461..pdf (letöltés: 2024. 02. 11.)

²⁶ HAUZINGER Zoltán (2018a): *A külföldiekkel és az irreguláris migrációval összefüggő büntetőjog-alkalmazás a 2017. évi büntetőeljárás törvényben*. In: Belügyi Szemle, 66. évf. 11. sz. Elérhető: <http://real.mtak.hu/113764/1/HautzingerZoltanBelugyiSzemle2018.evi11.szam89-107..pdf> (letöltés: 2022. 04. 04.)

²⁷ RITECZ György (2014a): *Ami a számok mögött van, avagy amiről nem beszélünk*. In: Határrendészeti Tanulmányok, 1. sz. Elérhető: https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/2014-1_szam.original.pdf (letöltés: 2023. 07. 26.)

²⁸ VARGA János (2016a): *A magyar határrendészeti rendszer működése a tömeges méretű migráció kezelése során*. In: Határrendészeti Tanulmányok, 13. évf. 3. sz. Elérhető: https://epa.oszk.hu/04200/04220/00015/pdf/EPA04220_hatarrendeszeti_2016_03_094-108.pdf (letöltés: 2018. 02. 28.). VARGA János (2017a): *A határrendészeti kirendeltség szervezeti rendszerének sajátosságai és vezetésének aktuális kérdései*. In: Hadtudományi Szemle, 10. évf. 1. sz. Elérhető: https://epa.oszk.hu/02400/02463/00034/pdf/EPA02463_hadtudomanyi_szemle_2017_1_506-526.pdf (letöltés: 2021. 02. 02.). VARGA János (2017b): *A helyzettudatosság és a reagálóképesség szerepe a migrációs válság határrendészeti kezelésében*. In: TÁLAS Péter (szerk.): *Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság*. Dialóg Campus Kiadó kiadványa, Budapest. Elérhető: https://fejlesztisprogramok.uni-nke.hu/document/fejlesztisprogramok-uni-nke-hu/Magyarorszag_es_a_2015_os_migracios_valsga_web.pdf (letöltés: 2022. 09. 18.)

²⁹ BALLA József (2017): *Határőrizeti intézkedések a migrációs válság kezelésére és megszüntetésére*. In: TÁLAS Péter (szerk.): *Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság*. Dialóg Campus Kiadó kiadványa, Budapest. Elérhető: https://fejlesztisprogramok.uni-nke.hu/document/fejlesztisprogramok-uni-nke-hu/Magyarorszag_es_a_2015_os_migracios_valsga_web.pdf (letöltés: 2018. 02. 27.)

³⁰ KOVÁCS Gábor (2015): *A Magyar Rendőrség szerepvállalása hazánk határbiztonságában és a schengeni külső határok ellenőrzésében*. In: HAUZINGER Zoltán (szerk.): *Migráció és rendészet*. Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozat, Budapest. Elérhető: <https://rendeszet.uni-nke.hu/document/rendeszet-uni-nke-hu/migracio-es-rendeszet--2015.pdf> (letöltés: 2022. 09. 10.). KOVÁCS Gábor (2017b): *A rendőrség vezetésirányítási rendszerének sajátosságai a migrációs válsághelyzet kezelése során*. In: TÁLAS Péter (szerk.): *Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság*. Dialóg Campus Kiadó kiadványa, Budapest. Elérhető: https://fejlesztisprogramok.uni-nke.hu/document/fejlesztisprogramok-uni-nke-hu/Magyarorszag_es_a_2015_os_migracios_valsga_web.pdf (letöltés: 2022. 09. 11.). KOVÁCS Gábor (2017a): *A határ vadászszázadok alkalmazása a határőrség kötelékében a Schengeni csatlakozást megelőzően és azt követően*. In: PÓSÁN László, VESZPRÉM László, BODA József, ISASZEGI János (szerk.): *Őrzők, vigyázatok a határra! Határvédelem, határőrizet, határ vadászok a középkortól napjainkig*. Zrínyi Kiadó, Budapest.

Kui László³¹ példaértékű tudományos munkáit is, köztük a Balla József és Kui László közös írását,³² amelyek szintén fontos forrást jelentettek a kutatás során.

Statisztikai adatok: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa. Az adatbázisok elemzése és értékelése alkalmával a disszertációban vizsgált Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegye illegális migrációval kapcsolatos adatai kerültek összehasonlításra. Az adatbázisokat összevetve, diagramban ábrázolva, a vármegyék közti különbségek vizuálisan is kirajzolódtak, kulcsfontosságú elemeivé váltak a dolgozatnak.

1.8. A TÉMA TUDOMÁNYÁGI BEHATÁROLÁSA

Az államhatárok őrzése mindig is az adott állam feladata és kötelezettsége volt. Európában a határok – mutat rá Malcolm – alapvetően katonai megfontolásokból jöttek létre, a társadalmak ugyanis szükségét érezték annak, hogy megvédjék stratégiai tartalékaikat, és megsemmisítsék a területeiket veszélyeztetni vagy megszerezni kívánó nemzetek készleteit. Nem meglepő tehát, hogy a határ szó egyik értelmezése is a katonai terminológiából származik, és olyan területet jelöl, ahol a katona az ellenségeivel találkozik, konfrontálódik.³³ Az államokat azonban nemcsak katonai szempontok vezérelték akkor, amikor felállították az államhatárok őrzésére, védelmére rendelt szervezeteket, és meghatározták a területükre történő belépés feltételeit rögzítő szabályokat. Az ország fegyveres támadókkal szembeni védelme mellett gondoltak a nemzetgazdaság és a hazai kereskedelem megóvására, valamint arra is, hogy az ország érdekei szempontjából nemkívánatos személyeket és történéseket ne engedjék be az országhatáron belülre. Miként azt Krasner is hangsúlyozza, kivétel nélkül minden állam magának vindikálja azt a jogot, hogy meghatározza azt, hogy kiket, milyen célból, milyen feltételek mellett enged be a

³¹ KUI László (2016): *A tömeges méretű illegális migráció rendészeti kezelésének helyzete Magyarországon*. In: Magyar Rendészet, 6. sz. Elérhető: <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/magyrend/article/view/2198/1467> (letöltés: 2021. 09. 02.). KUI László (2017): *A határőrizeti célú ideiglenes biztonsági határzár továbbfejlődése, avagy a második kerítés mindent megold?* In: Hadmérnök, 12. évf. 4. sz. Elérhető: http://hadmernok.hu/174_07_kui.pdf (letöltés: 2021. 07. 11.). KUI László (2022): *A magyar határőrizet technikai generációváltásai és lehetséges fejlesztési irányok*. Doktori (PhD) értekezés. In: Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Doktori Iskola. Elérhető: https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/16236/kui_laszlo_doktori_ertekez.pdf;jsessionid=E167F22D56000F96BCC0293A0C4AE6CE?sequence=1 (letöltés: 2022. 03. 10.)

³² BALLA József & KUI László (2017): *A határőrizeti célú ideiglenes biztonsági határzár és határőrizetre gyakorolt hatásai*. In: Hadtudományi Szemle, 10. évf. 1. sz. Elérhető: https://tudasportal.uni-nke.hu/xmlui/static/pdfjs/web/viewer.html?file=https://tudasportal.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/20.500.12944/14037/17_1_tt_balla_kui.pdf?sequence=1&isAllowed=y (letöltés: 2018. 02. 28.)

³³ MALCOLM, Anderson (1996): *Frontiers: Territory and State Formation in the Modern World*. In: Cambridge Polity, p. 5.

területére.³⁴ Vagyis az állami szuverenitás részeként minden állam saját maga dönthet arról, kiket enged be a fennhatósága alá eső területekre – feltéve, hogy ezzel nem sérti a nemzetközi egyezményeken alapuló kötelezettségvállalásainak teljesítését. Már e megállapítás alapján is levonható a következtetés, hogy az illegális migráció értelmezése nem csupán a nemzetközi jog, a közigazgatási jog és az alkotmányjog területére korlátozódik (figyelemmel arra, hogy emberi alapjog a tartózkodási hely szabad megválasztása), hanem a hadtudomány és a rendészettudomány szempontjából is megközelíthető. Emellett vitatható büntetőjogi és emberi jogi oldalról is. Gyakorlati megközelítésben az illegális migráció kezelése elsősorban a rendőrség hatáskörébe tartozik, különösen a határrendészet és az idegenrendészet feladatai közé.

Kiemelendő a hadtudomány és a rendészettudomány közötti fejlődéstörténeti kapcsolat, amely rávilágít ezen tudományágak interdiszciplináris jellegére. Ennek a kapcsolatnak a közép-pontjában a rendészet „fegyveres jellege” áll, mint a közbiztonság és a közrend megóvásának eszköze. A hadtudomány és a rendészettudomány találkozásának további tényezője a rendvédelem, amely a védelmi erők rendészeti feladatainak ellátásával foglalkozik, jelentős szerepet tölt be a különleges jogrendben és a nemzetközi békefenntartás területén, ezért elengedhetetlen az illegális migráció témájának tárgyalása e tudományágak keretein belül. Fontos megemlíteni, hogy a rendvédelem hadtudományi besorolása már 2003-ban megtörtént a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) IX. osztályán,³⁵ így a rendészeti témájú tudományos dolgozatokat gyakran a Hadtudományi Doktori Iskolához kapcsolják, ugyanakkor a rendészettudomány sajátos volta miatt, nem mindig tekinthető a hadtudományok részének.

Összefoglalva, a disszertációmban több tudományág nézőpontját is figyelembe véve tárgyalom a hazai határőrizeti rendszer és az illegális migráció kérdését, különösen a szerb–magyar határszakaszon. A kutatás a had- és rendészettudományi művek közé tartozik, mivel gyakorlati szempontokkal mutatom be a „frontvonalon” dolgozók tapasztalatait és hivatalos rendészeti statisztikákat felhasználva elemzem az illegális migrációs folyamatokat. Kiemelt figyelmet fordítok a regisztrált tiltott határátlépésekre és az embercsempészési módszerek változásaira, alátámasztva ezzel a határrendészeti szempontok fontosságát. Mindezek alapján egyértelművé vált, hogy a Hadtudományi Doktori Iskola elvégzése elengedhetetlen az illegális migráció

³⁴ KRASNER, D. Stephen (1995): *Power Politics, Institutions, and Transnational Relations* In: RISSE-KAPPEN, Thomas (szerk.): *Bringing Transnational Relations Back in: Non-State Actors, Domestic Structures, and International Institutions*. Cambridge University Press, New York, p. 268.

³⁵ HAUTZINGER Zoltán (2020): *A rendészettudomány határtudományai*. In: Magyar Rendészet, 3. sz., p. 142. Elérhető: https://tudasportal.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/20.500.12944/16063/MR_2020_3_08_Hautzinger_Zoltan.pdf?sequence=1&isAllowed=y (letöltés: 2024. 07. 06). BLASKÓ Béla (2019): „Kor”-történeti töredék. In: GAÁL Gyula, HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *Gondolatok a rendészettudományról*. Magyar Rendészettudományi Társaság, Budapest, p. 9, 36. Elérhető: <https://real.mtak.hu/93732/1/MRTT15.pdf> (letöltés: 2024. 07.06.)

biztonsági kockázatainak és háttérvizsgálatainak alapos megértéséhez. Ez a tudományág a katonai és stratégiai szempontok integrálásával hozzájárul a biztonsági kihívások teljesebb megértéséhez, értékeléséhez, valamint a Rendészettudományi Doktori Iskola szintén kulcsszerepet játszik a rendészeti területet érintő biztonsági problémák feltárásában, mivel a gyakorlati tapasztalatok és rendészeti aspektusok ismerete is nélkülözhetetlen az illegális migrációs kihívások hatékony kezeléséhez.

2. A TÉMA FOGALMI ÉS ELMÉLETI ALAPJAI

A migráció témakörét sokan és sokféleképpen feldolgozták már, ez azonban nem mentesít a tárgyalt téma kontextusba helyezésének feladata alól. Ebben a fejezetben elemzek néhányat a migráció definiálására tett kísérletek közül, majd meghatározom az irreguláris migráns legfontosabb sajátosságait.

Fontosnak tartottam elméleti síkon tisztázni a fogalmakat, ahogy a Rendészettudományi Szaklexikon is említést tesz a fenti fogalmakról, mint „határrendészeti intézkedések címzettjeiről”. Az illegális migráció fogalomhasználatát azzal indokolnám, hogy az illegális migráció körébe tartozó, az emberi vándorlással kapcsolatos cselekmények közül az engedély nélkül, vagy meg nem engedett módon megvalósult magatartással (beutazás, tartózkodás, kiutazás elmulasztása) foglalkozom disszertációmban. Nem vizsgálom az irreguláris migráció (a nemzetközi szakirodalomban „undocumentedként” is említett) bővebb fogalomkörébe tartozó elemeket és magatartásokat. Az is az illegális migráció kategóriájának alkalmazása mellett szól, hogy a rendészeti szaknyelv és a rendészettudományi terminológia is ezt részesíti előnyben. E gondolat mentén tovább haladva, a magyar határrendészet szempontjából az illegális migráció többek között olyan kategóriát takar, mint a tiltott határátlépés, melyet az írásmű „bázispontjának” tekintek, kiegészítve a hozzá szorosan kapcsolódó embercsempészéssel.

A fejezet második részében kifejtésre kerülnek a fontosabb illegális migrációhoz kapcsolódó biztonsági kockázatok. A kockázatok bemutatásával az olvasók átfogóbb képet kaphatnak a társadalomra háruló vélt vagy valós veszélyekről.

2.1. MIGRÁCIÓ – A FOGALOM TISZTÁZÁSA

A latin eredetű migráció szó – mely vándorlást, elvándorlást jelent – azt a jelenséget írja le, melynek során „*egyedek, vagy csoportok úgy váltanak lakóközösséget, illetve társadalmat, hogy ez a váltás időlegessé válik, huzamosra válik*”.³⁶ A migráció „*egyéni vagy csoportos akarat eredménye, amelyet az általános társadalmi, gazdasági, politikai folyamatok, az egyéni szándék és a mindennapok történései együtt, egyszerre határoznak meg*”.³⁷ Póczik Szilveszter történész-kriminológus megfogalmazásában „*a migráció az emberi történelem folyamán mindenkor jelenlévő népmozgalom, amelynek során egyes csoportok eredeti hazájukból*

³⁶ CSERESNYÉS Ferenc (2005): *Migráció az ezredfordulón*. Dialóg Campus Kiadó kiadványa, Budapest, p. 21.

³⁷ RÉDEI Mária (2007): *Mozgásban a világ. A nemzetközi migráció földrajza*. Eötvös Kiadó, Budapest, p. 580.

ki- és egy másik területére bevándorolva, átmenetileg vagy véglegesen települési területet változtatnak”.³⁸ Az Eurostat Statistics Explained (Eurostat) által használt – a fentieknél szűkebb értelmű – definíció szerint a migráció alatt értendő azon emberek (migránsok) elvándorlása, akik tartózkodási helyüket megváltoztatják adott időtartamra (általában egy éven túl).³⁹

Rédei Mária a migrációt egy olyan komplex folyamatként írja le, melynek során az egyének a saját képességeik és a környezeti adottságok között igyekeznek összhangot teremteni. Ez a definíció tehát alapvetően az egyén döntéseként láttatja a migrációt: ha az egyén úgy ítéli meg, hogy máshol kedvezőbbek az életfeltételek, akkor elhagyja a szülőhelyét, az addig megszokott környezetét, még akkor is, ha ezzel a döntéssel meglehetősen nagy kockázatot vállal, azt ugyanis nem tudhatja előre, miként tud majd boldogulni az új lakóhelyén.⁴⁰ Ez a megközelítés tehát rávilágít arra, hogy az elvándorlás több egyszerű lakóhelyváltásnál, ha ugyanis az egyén új országot választ, akkor az az esetek nagyrésztében a nyelvi és a kulturális identitás megváltoztatását is jelenti.⁴¹

Az International Organization for Migration (IOM, Nemzetközi Migrációs Szervezet) definíciója szerint „minden olyan elvándorlási folyamat migráció, amely az államon belül történik, illetve ami az országhatárok átlépésével jár”.⁴²

Értekezésem rendészettudományi megközelítése okán szükségesnek tartom figyelembe venni a Rendészettudományi Szaklexikon fogalommeghatározását, eszerint a migráció „a gazdasági, társadalmi, szociális és kulturális élet részét képező olyan aktív emberi magatartás, amely a tartózkodási hely megváltoztatására irányul. Az állandó lakóhely, származási vagy életvitelszerű tartózkodási hely [...] elhagyása a [...] genfi konvenció [...] és az azt kiterjesztő jegyzőkönyv által meghatározott okok miatt”.⁴³

A leírtakkal nem teljes mértékben értek egyet,⁴⁴ véleményem szerint a tömeges jelleg nem állandó, hanem időszakos, inkább egy-egy szakaszt érint a történelmünkben, ilyen volt például:

³⁸ PÓCZIK Szilveszter (2006): *Nemzetközi migráció, kisebbségek, társadalmi kockázatok és megoldások*. Polgári Szemle, Budapest, 12. különszám, p. 1. Elérhető: <https://polgariszemle.hu/archivum/28-2006-december-2-cvfolyam-12-szam/142-nemzetkoezi-migracio-kisebbsgek-tarsadalmi-kockazatok-es-megoldasok>. (letöltés: 2022. 09. 12.)

³⁹ EUROSTAT STATISTICS EXPLAINED: *Glossary:Migration*. Elérhető: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Migration> (letöltés: 2022. 09. 10.)

⁴⁰ RÉDEI (2007), *i.m.* p. 582.

⁴¹ SZÉP Ferenc (2017): *A hazánkat érintő illegális migráció és az embercsempészet nyomozása*. In: Hadtudományi Szemle, 10. évf. 4. sz., p. 536. Elérhető: <https://docplayer.hu/111761091-Szep-ferenc-1-a-hazankat-erinto-illegalis-migracio-es-az-embercsempeszet-nyomozasa.html> (letöltés: 2022. 08. 14.)

⁴² INTERNATIONAL MIGRATION LAW, 2011: *Glossary on Migration*. p. 62-63. Elérhető: https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml25_1.pdf (letöltés: 2024. 07. 06.)

⁴³ BODA, VIRÁNYI & BEREGNYEI (2019), *i.m.* p. 390-391.

⁴⁴ Bővebben a hatos fejezetben fejtem ki.

- a menekültügyi válsághelyzetnek minősíthető a magyar–csehszlovák államhatáron bekövetkezett 1946–1947 közötti események;⁴⁵
- az NDK-s állampolgárok 1989-es tömeges beáramlása abból a célból, hogy Ausztrián keresztül az NSZK-ba jussanak;⁴⁶
- 1989-ben még a romániai forradalom kapcsán a román állampolgárok, közöttük nagy számban magyar nemzetiségűek – már 1987-től elkezdődött – tömeges áramlása, Magyarországra menekülése;⁴⁷
- a 2015-ben bekövetkezett tömeges méretű illegális migráció.

A migráció témaköre napjainkra meglehetősen átpolitizálttá vált, bizonyosan nem függetlenül attól a tényről, hogy egy olyan jelenségről van szó, mely emberek, emberi közösségek, egész országok sorsára gyakorol számottevő hatást. Ettől elvonatkoztatva ugyanakkor el kell ismernünk, hogy maga a migráció egy neutrális történés, melynek háttérében racionális okok, megindokolható, az aktuális valóság elemeit felmérő és azokat mérlegelő, alapvetően észszerű emberi döntések állnak. „*A racionális vándor*” – emeli ki Hautzinger Zoltán – „*csak akkor vállalja a vándorlás terheit, ha mindent összevetve a vándorlással együtt járó egyéni gazdasági mérlege többet mutat*”.⁴⁸ Fontosnak tartom elmondani, hogy migrációt kiváltó ok – többek között – lehet érzelmi alapú is, például, ha valaki családegyesítés céljából vált lakóhelyet.

A migráció trendjeinek értelmezéséhez ugyanakkor szem előtt kell tartanunk azt is, hogy egy „visszacsatoló” jellegű folyamatról van szó.⁴⁹ Visszacsatolás alatt ebben a kontextusban azt kell érteni, hogy a népmozgás kiindulópontja minden esetben olyan térség, régió, ország, ahol a kiváltó okok tartósan fennállnak és olyan térségbe, régióba, országba irányul, ahová a vándorlók szempontjait tekintve „értelmes” eljutni.⁵⁰ Ha a kiváltó okok – egyes elemeikben és/vagy együtthatásukban – megváltoznak, akár a kibocsátó, akár a fogadó térségben, országban, úgy megváltoznak a migrációs motivációk és célok, ezzel együtt a migrációs célpontok is.⁵¹

⁴⁵ FÓRIZS Sándor (2015): *Menekültügyi válsághelyzet 1947-ben*. In: Belügyi Szemle, 2. sz., p. 149-163. Elérhető: <http://www.forizs-sandor.hu/pdf/41.pdf> (letöltés: 2023. 07. 17.)

⁴⁶ SALLAI János (2009a): „*Vasfüggöny*” a magyar államhatár mentén. In: Közép-Európai Közlemények, 2. évf. 4-5. sz., p. 121-129. Elérhető: <https://www.iskolakultura.hu/index.php/vikekkek/article/view/11898/11758> (letöltés: 2023. 07. 18.)

⁴⁷ SALLAI János (2019b): *A változások kezdete, az erdélyi magyarok kiengedése a nyugati határon 1985-től*. In: Nemzetbiztonsági Szemle, 7. évf. 3. sz., p. 70-80. Elérhető: https://real.mtak.hu/107348/1/NSZ_2019_3_Sallai_Janos.pdf (letöltés: 2023. 07. 19.)

⁴⁸ HAUTZINGER Zoltán (2018b): *A migráció és a külföldiek büntetőjogi megjelenése*. AndAnn Kiadó, Pécs, p. 25.

⁴⁹ Uo.

⁵⁰ FÁBIÁN Péter (2020): *A migrációról*. In: Ügyészek Lapja, 6. sz., p. 6. Elérhető: https://ugyeszeklapja.hu/wp-content/uploads/2021/02/UL_2020_6beliv.pdf (letöltés: 2022. 06. 28.)

⁵¹ HAUTZINGER (2018b), *i.m.* p. 12.

A migráció ilyenformán már a legkorábbi társadalmakban jelen volt és könnyű belátni, hogy addig egészen bizonyosan jelen is lesz, nem veszíti el jelentőségét, amíg a világ különböző térségei közötti (politikai, társadalmi, gazdasági stb. okokból fennálló) eltérések fennmaradnak.⁵² Számolni kell ugyanakkor azzal is, hogy a migráció újabb és újabb különbözőségeket teremt, ugyanis a befogadó országban óhatatlanul egyenlőtlen helyzet alakul ki az „öslakosok” és az újonnan érkezettek között, márpedig ez az egyenlőtlenség már önmagában is konfliktusforrásként jelenik meg.⁵³ Póczik állításával csak részben értek egyet, mivel a befogadó országokban nem feltétlenül mindenki ellenzi a migrációs folyamatot, továbbá idővel előfordulhat a „migránsok” integrációja, vagy asszimilációja is. Ezáltal a konfliktusforrás megjelenhet, de nem lehet teljes bizonyossággal állítani a létrejöttét.

A migráció mindemellett igen komplex jelenség, amelynek értelmezésére számos kísérlet született, ezek közül a legismertebb Ernst Georg Ravenstein XIX. századi német geográfus teóriája. Ravenstein a migrációt előidéző okokat tipizálva különbséget tesz az úgynevezett push faktor (taszítóerő) és a pull faktor (vonzóerő) között. Az előbbi körébe sorolja például azt, ha „migránsokat” kibocsátó országban háborús, polgárháborús helyzet uralkodik, ha rossz az általános gazdasági helyzet, számottevő a munkanélküliség, a szegénység, kedvezőtlenül alakulnak a természeti, az időjárási viszonyok, ha az aszály, a szárazság vagy éppen a szökőár és az emelkedő tengerszint miatt veszélybe kerülnek az emberi élethez minimálisan szükséges feltételek. Vonzóvá teszi az adott térséget, országot a „migránsok” számára, ha béke van és biztonság, ha általános a jólét, ha minden adott az állam demokratikus, kiszámítható működéséhez, van bőven munka és nyitva áll mindenki számára a szociális ellátásokhoz való hozzáférés lehetősége. Ravenstein meg volt győződve arról, hogy Európát mindig is a migrációs trendek időről időre változó intenzitása fogja jellemezni, amelyek egyes időszakokban elcsendesednek, máskor pedig felerősödnek a vándorlási folyamatok, annak függvényében, hogy a kibocsátó és a fogadó országban aktuálisan miként alakulnak a gazdasági és politikai viszonyok.⁵⁴

A konfliktuselmélete mindehhez még azt is hozzáteszi, hogy a migráció fő mozgatórugója az, hogy a világ egyes területein egyre inkább nő a népességszám, ám a rendelkezésükre álló erőforrások szűkülnek, ezzel együtt pedig egyre nyilvánvalóbbá válik, hogy az erőforrások

⁵² HAUZINGER Zoltán, HEGEDŰS Judit & KLENNER Zoltán (2014): *A migráció elmélete*. Nemzeti Közszerkesztő Egyetem, Budapest, p. 5. Elérhető: https://real.mtak.hu/16634/1/real_16634.pdf (letöltés: 2022. 01. 25.)

⁵³ PÓCZIK Szilveszter (2011): *Nemzetközi migráció – biztonságpolitikai, rendészeti aspektusok*. In: TARRÓSY István, GLIED Viktor, KESERŰ Dávid (szerk.): *Új népvándorlás. Migráció a 21. században Afrika és Európa között*. Publikon Kiadó, Pécs, p. 35. Elérhető: https://www.academia.edu/1214871/%C3%A9aj_n%C3%A9pv%C3%A1ndorl%C3%A1s_Migr%C3%A1ci%C3%B3_a_21_sz%C3%A1zadban_Afrika_%C3%A9s_Eur%C3%B3pa_k%C3%B6z%C3%B6tt (letöltés: 2022. 06. 29.)

⁵⁴ CSERESNYÉS (2005), *i.m.* p. 21-22.

elosztása nem feltétlenül alakul igazságosan – egy jó darabig még bizonyosan nem fog megszűnni.⁵⁵

Ravenstein megállapításai ma is megállják a helyüket, azzal együtt is, hogy napjainkban már olyan push-faktorokkal is számolnunk kell, amelyek a XIX. században még nem játszottak szerepet. Ilyennek tekinthetők a természeti, a környezeti katasztrófák, a klímaváltozás vagy éppen a terrorizmus problémája. Szíriát hosszú éveken át sújtotta a szárazság, amely súlyos terméshiányhoz vezetett. Ez tovább fokozta az amúgy is meglévő szegénységet, és előidézte a vidéki lakosság városokba áramlását, ami a feszültség megnövekedését eredményezte. Mindezzel hozzájárult az „arab tavasz” forradalmi eseményeihez és a polgárháború kitöréséhez, amely tömeges kivándorláshoz vezetett. A másik ilyen modernkori húzóerő az információáramlás, az internet hatás, ugyanis manapság már a világháló elterjedése miatt a fejletlenebb régiókban élők is tájékozódhatnak, megismerhetik, hogy a nyugati országokban hogyan élnek az emberek.⁵⁶

A migráció irányát tekintve beszélhetünk küldő vagy származási országról, tranzitországról, melyen a „migráns” csak áthalad a letelepedés szándéka nélkül, valamint a vándorlók által célországának tekintett fogadó államról. A múlt század elején még világosan el lehetett határolni, melyik ország, melyik típusba tartozik, napjainkra azonban megváltozott a helyzet: a globalizáció fokozta az illegális migrációt is, és elmosódtak az egyes kategóriák közötti határok. Tankönyvi példa erre Mexikó, mely egyfelől küldő állam, hiszen lakosai nagy számban vándorolnak az Amerikai Egyesült Államokba, ugyanakkor tranzitország is, mivel területén haladnak át az észak felé tartó dél- és közép-amerikai „migránsok”, akiknek jórésze nem is jut az USA-ba, hanem Mexikóban marad, így Mexikó gyakorlatilag célországgá is vált. Említhetjük ugyanakkor Magyarországot is, mivel tranzitország a főként Németországot megcélzó alapvetően ázsiai irreguláris migránsok számára, célország pedig a magyar ajkú határon túliak számára, az elmúlt másfél évtized trendjeit tekintve jelentős kibocsátó állam is, a Nyugat-Európába tartó, munkavállalási célú „migránsok” esetében.⁵⁷

⁵⁵ RITECZ György & SALLAI János (2015): *A migráció trendjei, okai és kezelésének lehetőségei*. Hanns Seidel Alapítvány, Budapest, p. 12.

⁵⁶ TÁLAS Péter (2017): *A migrációs válságok kiváltó okai a világban*. In: TEKE András (szerk.): *Változások a migrációs válságkezelésben 2016–2017-ben Európában és Magyarországon*. Tudományos konferencia. Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozat, Budapest, p. 30. Elérhető: [https://rendeszet.uni-nke-hu/V%C3%A1ltoz%C3%A1sok%20a%20migr%C3%A1ci%C3%B3s%20v%C3%A1ls%C3%A1gkezel%C3%A9sben%202016-2017-ben%20Eur%C3%B3p%C3%A1ban%20%C3%A9s%20Magyarország%20Algon_2017.pdf](https://rendeszet.uni-nke.hu/document/rendeszet-uni-nke-hu/V%C3%A1ltoz%C3%A1sok%20a%20migr%C3%A1ci%C3%B3s%20v%C3%A1ls%C3%A1gkezel%C3%A9sben%202016-2017-ben%20Eur%C3%B3p%C3%A1ban%20%C3%A9s%20Magyarország%20Algon_2017.pdf) (letöltés: 2022. 01. 25.)

⁵⁷ PÓLYI Csaba (2011): *Kitekintés és reflexiók a nemzetközi migrációról*. In: TARRÓSY István, GLIED Viktor, KESERŰ Dávid (szerk.): *Új népvándorlás. Migráció a 21. században Afrika és Európa között*. Publikon Kiadó, Pécs, p. 16-17.

A migráció fogalma többféle szempont szerint csoportosítható. Rendszerint egy tartós folyamatot értünk migráció alatt, holott lehet a vándorlás időszakos, szezonális is, ez főként a munkaerő-migrációra jellemző.⁵⁸ A terjedelmét tekintve beszélhetünk egyéni, csoportos vagy tömeges migrációról, a térbeli kiterjedés szempontjából belső és nemzetközi, a vándorlás iránya szerint befelé vagy kifelé irányuló migrációról, a motivációkat figyelembe véve pedig önkéntes és kényszeremigrációról.⁵⁹

A migrációs folyamatoknak mind az iránya, mind az intenzitása időről időre változik, leginkább annak függvényében, hogy miként alakulnak a kibocsátó, illetve a célországban a társadalmi, politikai, gazdasági, ideológiai viszonyok.⁶⁰ Világosan kirajzolódik ugyanakkor a trend: az elmúlt fél évszázadban egyszerűbbé, ezáltal gyorsabbá is vált a népességvándorlás, ez magyarázható az egyes régiók, országok közötti fejlettségi különbségek fokozódásával, illetve e különbségek minden eddiginél nyilvánvalóbbá válásával, magyarázható továbbá a közlekedés egyszerűsödésével, valamint az internet nyújtotta lehetőségekkel. Mindennek köszönhetően egyre nő a nemzetközi migrációban résztvevő személyek száma: 1970-ben 78,5 millióan voltak, 2000 körül már 174,5 millió körül alakult a számuk,⁶¹ majd 2020-ra elérte a 280,6 milliót.⁶²

Európa történetében nem a 2015. évi volt az első, és nem is ez volt a legnagyobb illegális migrációs mozgalom.⁶³ Az, hogy éppen mikor melyik ország volt népszerű célpont a kontinensen kívülről érkezők szemében, különböző tényezők függvényében alakult/alakul. Az egyik legjelentősebb, a migráció irányait meghatározó körülmény a földrajzi távolság, másodsorban a történelmi-kulturális kapcsolat. Az utóbbira egy igen jó példa az egykori gyarmatok és gyarmattartók közötti viszony. Franciaországban hagyományosan magas az algériai és a marokkói, az Egyesült Királyságban a pakisztáni és az indiai, Belgiumban a kongói, Hollandiában az indonéz, Spanyolországban a dél-amerikai (kolumbiai, ecuadori), illetve a nyugat-szaharai, valamint Portugáliában a brazil, az angolai, a mozambiki és a zöld-foki-szigeteki irreguláris migránsok száma.⁶⁴

⁵⁸ CSERESNYÉS (2005), *i.m.* p. 22.

⁵⁹ Uo.

⁶⁰ Uo. p. 21-23.

⁶¹ RITECZ György & SALLAI János (2016): *A migráció trendjei, okai és kezelésének lehetőségei 2.0.* Hanns Seibel Alapítvány, Budapest, p. 110.

⁶² MENOZZI, Clare (2020): *International Migration 2020 Highlights*. In: United Nations, 2020. - 45. p. Elérhető: <https://www.un.org/en/desa/international-migration-2020-highlights> (letöltés: 2023. 03. 19.)

⁶³ TÁLAS (2017), *i.m.* p. 29.

⁶⁴ KOLLER Inez (2012): *Migrációs tendenciák Európában*. Publikon Kiadó, Budapest, p. 22. Elérhető: http://publikon.hu/application/essay/490_1.pdf (letöltés: 2022. 05. 25)

A fentiekben a migráció lehetséges csoportosításai közül tekintetem át néhányat. Ezen túlmenően ismeretes a jogszerű (legális) és jogszerűtlen (illegális) migráció közötti különbségtétel. Ami az illegális migrációt illeti, a fogalomhasználat terén a nemzetközi szakirodalomban többféle megközelítéssel is találkozhatunk. A leginkább elterjedtnek a reguláris migráns – irreguláris migráns kategóriák használata számít, ám egyes forrásokban találkozhatunk a legális migráns – illegális migráns fogalompárral is.⁶⁵ Ezek akár szinonimáknak is tűnhetnek, ám az emberi jogi szervezetek a leghatározottabban cáfolják, hogy erről lenne szó. Álláspontjuk szerint az „illegális” jelző negatív tartalmat hordoz és önmagában kriminalizál.⁶⁶ Valakinek a magatartása (határon való átlépése, tartózkodása egy adott országban, az ott történő munkavállalása) lehet illegális, azaz szabálytalan, a jogszabályokat figyelmen kívül hagyó, ám személyében senki nem minősíthető „illegálisnak”.⁶⁷ Ezen álláspont nemzetközi elfogadottságára bizonyíték az, hogy számos dokumentum – köztük az Európa Tanács közgyűlési határozatai – az illegális jelző helyett az irreguláris kifejezés használatát preferálja.⁶⁸

A reguláris migráns már a belépés pillanatától kezdve elfogadja és tiszteletben tartja az adott ország törvényeit. Az ő esetében a ki- és bevándorlás, a tartózkodás, valamint a letelepedés mind ellenőrzött keretek között és jogszerűen zajlik.

Az irreguláris migráns olyan személy, aki illegálisan, érvényes jogcím nélkül (nem dokumentáltan) tartózkodik egy számára idegen állam területén.⁶⁹ Figyelmen kívül hagyva, hogy méltányolható okból engedélyezhető-e az emberi vándorlás, jogszerűtlen beutazásból is származhat jogszerű tartózkodás. Az irreguláris migráció fogalmába tartozik a beutazás (például menedékkérelem elbírálása céljából), de a jogszerű jelenlét is irregulárisá válhat, ha az eredetileg legálisan tartózkodó migráns jogi tartózkodási feltételei megszűnnek. „Az *irregularitás*

⁶⁵ TRIANDAFYLLIDOU, Anna (2008): *European Migration Policy and the labour market – thinking outside the square*. In: FABRY Elvire, RICARD-NIHOUL Gaëtane (szerk.): *Think Global Act European*. Notre Europe. Paris, p.174-179. Elérhető: <https://institutdelors.eu/wp-content/uploads/2018/01/tgae-en.pdf> (letöltés: 2022. 03. 25.)

⁶⁶ WINDT Szandra (2008a): *Az illegális migráció kriminológiai jellemzői*. PhD értekezés. In: Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, p. 50-51. Elérhető: <https://docplayer.hu/858971-Phd-ertekezes-windt-szandra.html> (letöltés: 2022. 05. 25.)

⁶⁷ HAUTZINGER Zoltán (2015a): *Az irreguláris migráció büntetőjogi aspektusai*. In: HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *Migráció és rendészet*. Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozat, Budapest, p. 50. Elérhető: <https://rendeszet.uni-nke.hu/document/rendeszet-uni-nke-hu/migracio-es-rendeszet--2015.pdf> (letöltés: 2022. 05. 25.)

⁶⁸ PARLIAMENTARY ASSEMBLY (2006): *Human rights of irregular migrants*. Elérhető: <https://assembly.coe.int/nw/xml/xref/xref-xml2html-en.asp?fileid=17456> (letöltés: 2022. 05. 25.), TÓTH Judit (2011): *A szabadságjogok értékvesztéséről*. In: OKRI Szemle, 5. sz., p. 35. Elérhető: https://okri.hu/images/stories/OKRISzemle2009/OKRISzemle_2011/005_toth.pdf (letöltés: 2022. 05. 05.)

⁶⁹ WINDT Szandra (2014): *Az illegális migrációhoz kapcsolódó jogellenes cselekményekről hazánkban*. In: SZABÓ Miklós (szerk.): *Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai*. Bíbor Kiadó, 15 évf. 2. sz., p. 307. Elérhető: https://matarka.hu/koz/ISSN_1588-7901/Tom_15_2_2014/ISSN_1588-7901_Tom_15_2_2014_305-324.pdf (letöltés: 2022. 05. 28.)

egy állapot jogszerűségének a megváltozásától függ, egyben bizonytalan, titkolt vagy biztonságosztott migrációs helyzetet teremthet” – magyarázza Hautzinger Zoltán.⁷⁰

Tapinos – tovább finomítva a tipológián – külön kategóriaként kezeli az eltitkolt (clandestine) belépőket, az eltitkolt lakosokat, az eltitkolt munkavállalókat.⁷¹ Ezt továbbfejlesztve Franck Düvell hat csoportba sorolja a migrációt, attól függően, hogy a „migránsoknak” csak az országban tartózkodásuk az illegális, vagy már a határátlépésre is a jogszabályok megsértésével került-e sor.⁷²

Ezeket a fogalmi distinkciókat látva aligha vitatkozhatunk Michael Samers álláspontjával, miszerint az illegális migráció valójában csak egy konstruált fogalom, mely tartalmi magyarázat nélkül a lényegét nem képes megragadni.⁷³ A lényeg ugyanis – mutat rá Cseresnyés is – nem más, mint hogy a határokat illegális módon átlépő személyek elérjék céljaikat, az életfeltételeik a kívánt „mederbe” kerüljenek, abban az esetben is, ha ehhez az kell, hogy láthatatlanok maradjanak, elkerüljék a mindenfajta érintkezést a hatóságokkal.⁷⁴

⁷⁰ HAUZINGER Zoltán (2016): *Szemelvények a migráció szabályozásáról*. AndAnn Kiadó, Pécs, p. 10. Elérhető: http://real.mtak.hu/62546/1/HautzingerZ_Szemelv_migr_szab_u.pdf (letöltés: 2023. 03. 19.)

⁷¹ JANDL, Michael (2014): *The estimation of illegal migration in Europe*. In: *Studi Emigrazione/Migration Studies*, 41. évf. 153. sz., p. 2. Elérhető: <http://www.net4you.com/jandlftp/Estimation-2004.pdf> (letöltés: 2022. 05. 06.)

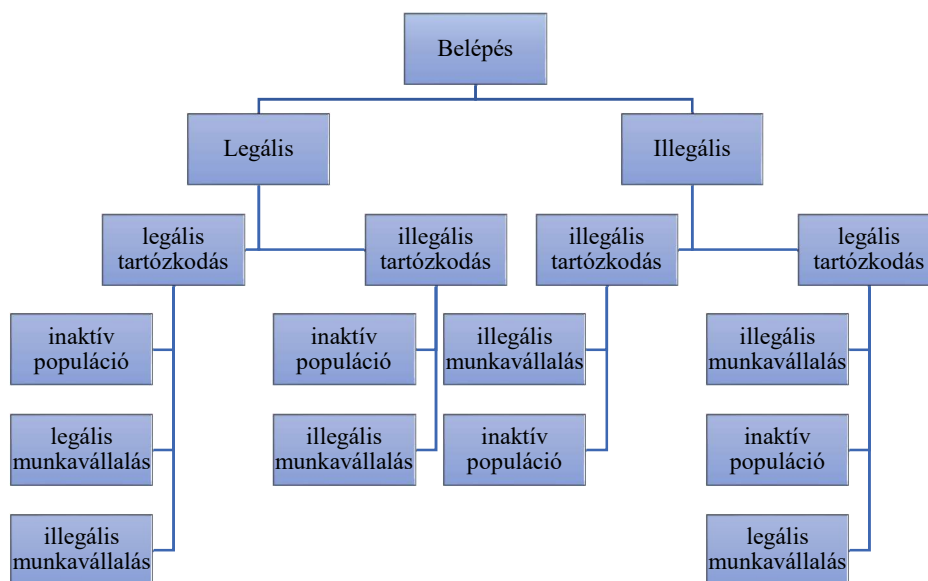
⁷² DÜVELL, Franck (2006): *Illegal Immigration in Europe. Beyond control?* - Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan, p. 45.

⁷³ SAMERS, Michael (2003): *An emerging geopolitics of illegal immigration in the European Union. Paper prepared for the European Journal of Migration and Law*. In: *School of Geography University Park University of Nottingham*, p. 20-21. Elérhető: <https://www.liverpool.ac.uk/media/livacuk/ewc/docs/Samers-paper11.2003.pdf> (letöltés: 2022. 01. 25.)

⁷⁴ CSERESNYÉS (2005), *i.m.* p. 181.

A 2. ábra – mely a Tapinos-féle modell alapján készült – a migráció komplexitását mutatja be.

2. ábra: Tapinos modellje a legális és az illegális migrációról.

Forrás: Windt (2014), *i.m.* p. 308.

Tapinos a határátlépés pillanatától kezdődően elemzi az illegális migrációt, egyúttal azonban arra is rámutat, hogy a belépés csak egyetlen eleme a jelenségnek, hiszen olyan személyekből is lehet illegálisan tartózkodó, akik egyébként szabályosan léptek az ország területére, vagy fordítva. Az állapotuk jogszerűsége megváltozik irregulárissá. Egyes felmérések szerint az irreguláris migránsoknak alig egyötöde lépi át a határt szabálytalanul, a nagy többség ugyanis legálisan érkezik, csak éppen túltartózkodás vagy illegális munkavállalás miatt válik szabálytalan „bevándorlóvá”.⁷⁵ Forráskritikával élnék, mivel Tapinos – ahogyan azt az ábra is szemlélteti – nemcsak az illegális (irreguláris), hanem a legális (reguláris) migráció típusait is bemutatja. Ezzel szemben Windt (eredeti) címbéli megfogalmazásában csak az illegális migráció szerepel.

A tiltott határátlépést elkövetők egy része egyénileg utazik, mások szervezeten. Azok száma azonban, akik teljesen „önerőből”, illegálisan lépik át a határt, alighanem elenyésző. Hamis vagy hamisított úti okmányokra ugyanis nekik is szükségük van, ha a határátkelőhelyeken át próbálnak bejutni az országba, ha pedig a „zöldhatáron” át érkeznek, akkor a helyismerttel rendelkezők segítségére lesznek kénytelenek támaszkodni. Ilyenformán tehát az egyéni, illegálisan érkező migráns is igénybe veszi az embercsempészek szolgáltatásait, legalábbis

⁷⁵ WINDT (2014), *i.m.* p. 309.

a „szolgáltatások” némelyikét.⁷⁶ Egy, az Európai Bizottság számára 2004-ben készített tanulmány szerint a szervezett keretek között érkezők vannak nagyobb veszélynek kitéve, mivel ők – az embercsempészek mellett – akár emberkereskedelemmel foglalkozó bűnözői csoportok hálójába is kerülhetnek.⁷⁷

A jogszerűtlenül mozgó külföldiek profilozására már a 2000-es évek legelején történtek próbálkozások, ám valójában ma sem tudjuk pontosabban meghatározni e populáció sajátosságait, mint tette azt egy 2004-es, az Európai Bizottság által kiadott jelentés. Eszerint az irreguláris migránsok jellemzően 20 és 30 év közötti, alacsonyan képzett férfiak, akik mozgékonyak és nem riadnak vissza a kockázatvállalástól, és akiket elhatározásuktól, miszerint el kívánnak jutni a célországig, sem az utazással járó veszélyek – költségek, sem a hatóságok részéről tapasztalható ellenállás (feltartóztatás, eljárás indítása stb.) – nem tántorítanak el.⁷⁸ Az irányadó szakirodalom kiemeli, hogy a legtöbb „migráns” háborús övezetből vagy polgárháború sújtotta térségből érkezik. Vándorlásuk rendszerint lehet kényszer hatására (politikai, ideológiai, vallási), valamint önkéntes döntés alapján (gazdasági vagy szociális okok). Az esetek nagy részében már a származási országukban perifériára, kisebbségi létbe szorulva éltek. A hosszú utazás nemcsak rájuk, de az otthon maradt családtagjaikra is jelentős anyagi terhet ró, gyakori, hogy mire a célországba érkeznek, addigra minden anyagi tartalékukat felélik. Világnézeti felfogásuk, kultúrájuk, vallásuk eltér a befogadó országétól. Étkezési szokásaik, higiéniai szokásaik is eltérőek lehetnek, másként értelmezik a család fogalmát és szerepét, illetve a nők családon belüli helyzetét. Egyes csoportjaik fogékonyabbak az erőszakra, arra az érdekérvényesítés elfogadható eszközeként tekintenek.⁷⁹ Problémát jelenthet számukra a befogadó ország írott és íratlan szabályaihoz való alkalmazkodás, ez megnehezíti az asszimilációra, integrációra irányuló törekvéseket, szélsőséges esetben ugyanakkor izolációhoz, akár gettósodáshoz is vezethet,⁸⁰ az arra egyébként is fogékonyak pedig bázisát képezhetik „*olyan földalatti kulturális és politikai*

⁷⁶ JUNGBERT Béla (1996): *Az embercsempészet mint az illegális migráció egy fajtája*. In: SÍK Endre, TÓTH Judit (szerk.): *Táborlakók, diaszpórák, politikák*. MTA Politikai Tudományok Intézete, Budapest, p. 197. Elérhető: https://kisebbssegkutato.tk.hu/uploads/files/olvasoszoba/migracioalt/Taborlakok_diaszporak_politikak.pdf (letöltés: 2022. 09. 11.)

⁷⁷ WINDT (2014), *i.m.* p. 310.

⁷⁸ *A Bizottság közleménye a Tanács, az Európai Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága számára. Tanulmány a jogszerű és jogszerűtlen migráció közötti kapcsolatokról (COM/2004/0412). 2. rész.* Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX%3A52004DC0412> (letöltés: 2022. 09. 10.)

⁷⁹ PÓCZIK Szilveszter (2008): *A nemzetközi migráció tendenciái a 20. és 21. században elméleti és történelmi nézőpontból*. In: PÓCZIK Szilveszter, DUNAVÖLGYI Szilveszter (szerk.): *Nemzetközi migráció – nemzetközi kockázatok*. HVG-Orac Kiadó, Budapest, p. 51. Elérhető: http://www.okri.hu/images/stories/kutatok/poczik-szilveszter/ekonyvek/migr_full_sec_2013.pdf (letöltés: 2021. 11. 14.)

⁸⁰ Uo. p. 37.

mozgalmaknak, fundamentalista vallásközösségi tevékenységeknek, amelyek hajlamosak politikai erőszak, terrorista eszközök alkalmazására”.⁸¹

Egy gondolat erejéig szeretném megjegyezni, hogy mindenkinek joga van lakóhelyét megválasztani, megváltoztatni, illetve ahhoz, hogy elmeneküljön arról a helyről, ahol személy szerint őt, illetve családját veszély fenyegeti, de nem könnyű mindkét fél („migráns” és befogadó) részéről a békés egymás mellett élés.

2.2. AZ ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓ BIZTONSÁGI KOCKÁZATAI

Az illegális migráció (amely egy országba történő beutazást, tartózkodást, munkavállalást stb. engedély nélkül vagy meg nem engedett módon valósít meg) – már csak jogszerűtlenségéből fakadóan is – biztonsági kockázatokat is hordoz magában.⁸² Az, hogy mit értünk biztonság alatt, ugyanakkor már nem ennyire egyértelmű, hiszen a biztonságnak nincs „objektív mérőeszköze”, értelmezése történelmi múlt, társadalmi, gazdasági, politikai viszonyok függvényében változhat.⁸³ A biztonságot vizsgálni több szempont alapján lehet, azaz vizsgálhatjuk/elemezhetjük:

- a „migráns” mint személy;
- a kibocsátó „anyaország”;
- valamint a cél és tranzitállam biztonságát egyaránt.

Több száz éven át a biztonság fogalma összekapcsolódott a háborúkkal, az államok közötti konfliktusokkal és úgy általában a fegyveres erők alkalmazásával. Az 1970-es évektől kezdődően azonban tanúi lehetünk e fogalom kibővülésének, amely folyamat azóta is tart. A komplex biztonság kategóriája immár magában foglalja a katonai-védelmi szempontok mellett a társadalmi, gazdasági, politikai, egészségügyi és környezeti aspektusokat is.⁸⁴

Az illegális migrációval szükségképpen együtt járó kockázatok körét a szakirodalom jól behatárolja. E témával azért indokolt foglalkozni, mert e vándorlási folyamatok éppen jogszerűtlenségük, kiszámíthatatlanságuk és adott esetben tömeges jellegük folytán számottevő hatást gyakorolhatnak az érintett államokra, akár meg is ingathatják azok társadalmi-gazdasági stabilitását.⁸⁵

⁸¹ Uo. p. 38.

⁸² KONDOROSI Ferenc (2015): *A legújabb kori népvándorlás. A migráció és az iszlám Európában*. Magyar Önkormányzatok Szövetsége, Budapest, p. 31.

⁸³ PÓCZIK, *i.m.* p. 53-55., 282.

⁸⁴ GAZDAG Ferenc & TÁLAS Péter (2008): *A biztonság fogalmának határaitól*. In: Nemzet és Biztonság, p. 3-4. Elérhető: http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/gazdag_ferenc_talas_peter-a_biztonsag_fogalmának_hatairairol.pdf (letöltés: 2022. 09. 14.)

⁸⁵ PÓCZIK (2011), *i.m.* p. 38-40.

2.2.1. NEMZETBIZTONSÁGI KOCKÁZATOK

A nemzetbiztonsági kihívások alatt Boda József megfogalmazása alapján azokat a fenyegetéseket és kockázatokat értjük, amelyek egy adott ország szerveinek hozzáértését, képességét és szakmai felkészültségét feladat elé állítják. A nemzetbiztonsági kihívások a biztonsági kihívások részei, a teljesség igénye nélkül az alábbiak lehetnek:

- globális és tartományi (regionális) konfliktusok;
- nemzetközi szervezett bűnözés és terrorizmus;
- illegális migráció;
- kibertámadások veszélye.⁸⁶

Laufer Balázs gondolataival, mely szerint a nemzetbiztonsági kockázatok körének meghatározása nem könnyű feladat, teljes mértékben egyetértek. A nyilvánvaló esetek mellett számos olyan tényező létezik, amelyeket különböző módon lehet megnevezni (kihívások, veszélyeztető tényezők, kockázatok). Ezek közös jellemzője, hogy egy olyan esemény, cselekmény, vagy helyzet kialakulását valószínűsítik a távolban (időben és/vagy térben), amely ellen az arra hivatott szerveknek megelőző módon kellene fellépni. A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény sem mondja ki egyértelműen, mi minősül nemzetbiztonsági kockázatnak, és erre vonatkozó egyértelmű felsorolás nem létezik.⁸⁷

Varga János álláspontja alapján a „*biztonságpolitikai kihívások globális, helyi (regionális) és nemzeti méretekben konkrétan a biztonság veszélyeztetésében nyilvánulnak meg*”.⁸⁸

Tálas Péter–Csiki Varga Tamás szerzőpáros a „Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról szóló 1163/2020. (IV. 21.) Korm. határozattal” kapcsolatban írt tanulmányában kitért az illegális migráció okozta terrorveszélyekre. Kiemelt figyelmet fordítottak új stratégiai pontokra, amelyek az illegális migráció jelenségéhez negatív vonatkozásokat társítanak. A tömeges méretű, kontrollálhatatlan illegális migrációt a biztonsági környezet egyik pusztító fő elemeként jellemzik (bővebben 4.2.).⁸⁹

⁸⁶ BODA József (2018): *A XXI. század nemzetbiztonsági kihívásai*. In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, XX. kötet, p. 161. Elérhető: <http://www.pecshor.hu/periodika/hatarkovek2/boda.pdf> (letöltés: 2023. 06. 25.)

⁸⁷ LAUFER Balázs (2020): *A nemzetbiztonság veszélyeztetésének megjelenési formái az egyes jogszabályokban*. In: Nemzetbiztonsági Szemle, 8. évf. 3. sz., p. 7. Elérhető: https://real.mtak.hu/123521/1/01_Laufer_3-18_NSZ_2020_3.pdf (letöltés: 2024. 06. 21.).

⁸⁸ VARGA János (1999): *A nemzeti biztonsági stratégia és a határőrizet*. In: Főiskolai Figyelő, 2. sz., p. 27.

⁸⁹ TÁLAS Péter & CSIKI VARGA Tamás (2020): *Magyarország új nemzeti biztonsági stratégiájáról*. In: Nemzet és Biztonság, 3. sz., p. 100-101. Elérhető: https://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/4906-cikk_szoveg-16687-1-10-20210426.pdf (letöltés: 2024. 06. 29.)

Tekintettel az előzőkre úgy gondolom, hogy fontos megvizsgálni az illegális migráció, különösen annak „szereplői” valójában, milyen mértékben jelenthetnek veszélyt a nemzetbiztonságra és mennyire lehetnek részesei terrorista cselekményeknek. Az illegális migráció és a terrorizmus közötti kapcsolat inkább lehetőségként mutatkozik, mint bizonyított jelenségként. A terrorista jellegű cselekményeket elkövető, „migráns háttérű” személyek, vagy állampolgárságot szerezve, nem is külföldiként valósítják meg a bűncselekményt, esetleg az elkövetéskor már jogszerűen tartózkodnak az adott országban.⁹⁰

A nemzetbiztonsági érdek, valamint a terrorizmus miatti állami visszajelzés megmutatkozik az állampolgársági jogon belül az állampolgárság megszerzésében is. Egyes országok állampolgársági szabályaiban sűrűn találkozunk olyan határozattal, melyben az állampolgárság megszerzését elutasítják, ha az állampolgárságért folyamodó irreguláris migráns, terrorizmussal összefüggő tevékenységgel összefüggésbe hozható, vagy nemzetbiztonsági kockázatot jelent. Magyarország állampolgársági szabályozásában is megtalálhatóak ilyen rendelkezések. A terrorizmus gyanúja, vagy a nemzetbiztonsági érdek sérelme nem csak honosítás, vagy visszahonosítás esetében lehet érdekes állampolgársági jogi szempontból, hanem akkor is, ha az Európai Unión belül egy személy (külföldi harcos)⁹¹ terrorizmussal összefüggésbe hozható, terrorista akció előkészítése, szervezése, vagy végrehajtása érdekében hagyta el származási országát, ilyen esetben az érintettet megfosztják a kapott állampolgárságától.⁹²

Terrorcselekményekből az alábbi eseményeket szeretném kiemelni, amelyek elkövetésével részben irreguláris migránsok hozhatók összefüggésbe:

2015 januárjában és novemberében Párizsban, 2016-ban Brüsszelben, a franciaországi Nizzában és Rouenban, Németországban (Ansbachban, Berlinben, Würzburgban), 2017-ben Hamburgban, a spanyol Katalóniában, majd ismét Párizsban iszlamista terrortámadások történtek. S mivel legtöbb cselekményt követően az Al-Kaida, illetve az Islamic State of Iraq and the Levant (ISIS, Iraki és Levantei Iszlám Állam) vállalta a felelősséget, továbbá az elkövetők zömében másod- vagy „harmadgenerációs migránsok” voltak, ezért felerősödtek mind a politikai

⁹⁰ HAUTZINGER Zoltán (2015b): *A terrorizmus elleni küzdelem idegenjogi eszközei*. In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, 16. évf., p. 208. Elérhető: <http://www.pecshor.hu/periodika/XVI/hautzinger.pdf> (letöltés: 2024. 06. 22.)

⁹¹ Külföldi harcosok azok a személyek, akik az ISIS-hez csatlakozva harcolnak Irak és Szíria területén.

⁹² HAUTZINGER Zoltán (2018d): *A nemzetbiztonsági érdek megjelenése a migrációban és az idegenjogban*. In: DOBÁK Imre, HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *Szakmaiság, szerénység, szorgalom: ünnepi kötet a 65 éves Boda József tiszteletére*. Dialóg Campus Kiadó kiadványa, Budapest, p. 275-276. Elérhető: http://real.mtak.hu/81421/1/A_nemzetbiztonsagi_erdek_megjelenese_a_migracioban_es_az_id_u.pdf (letöltés: 2023. 06. 29.)

diskurzusban, mind a közvéleményben azok a hangok, amelyek az illegális migráció és a terrorizmus között összefüggést véltek felfedezni. Azt, hogy e felvetések mennyiben megalapozottak, nagyon jól példázza Ritecz–Suhajda 2022-ben megjelent írása is.⁹³

Azt mindenesetre tényként kezeli az irányadó szakirodalom (például Böröcz, 2016), hogy a 2016-os terrortámadások elkövetői között voltak olyanok is (például az afgán származású würzburgi baltás támadó, vagy a szír származású ansbachi robbantó), akik 2015 folyamán, a migránshullámot kihasználva, a valódi menekültekkel együtt léptek az Európai Unió területére.⁹⁴ European Police Office (Europol, Európai Rendőrségi Hivatal) 2017. évi adatokat feldolgozó Terrorismus Situation and Trend Report (TE-SAT) jelentéséből kiderül, hogy egyes terroristagyanús személyek megjelenhetnek az illegális migrációs mozgásokban is, vagyis létezik „kapcsolat” az illegális migráció és a terrorizmus között, még ha nem is gyakori – amire Éberhardt Gábor is felhívja a figyelmet – „nem értékelhető szignifikánsnak”.⁹⁵ Több szerző is kiemeli (a magyarok közül: Böröcz, Ritecz–Suhajda szerzőpáros, Éberhardt), hogy az Európában végrehajtott terrorista támadások elkövetői között csak igen kevés olyan személyt tudtak beazonosítani, aki az illegális migrációs hullámmal együtt érkezett a kontinensre.

A Külügyi és Külgazdasági Intézet 2019-ben elemzéseket készített, amelyek célja az volt, hogy bemutassák a „külföldi harcosok” jelentette fenyegetést és az azokra adott válaszokat. Az elemzés rávilágított a szíriai és iraki területekre kiutazó, majd onnan „hazatérő harcosok” számára, 2016-ra közel felük visszatért, közülük a terrorcselekményekben részt vevők aránya mindössze 0,3 százalék volt 2018-ig.⁹⁶

⁹³ RITECZ György & SUHAJDA Attila (2022): *A terrorizmus és a migráció (menekültek) közötti kapcsolat elemzése*. In: Szakmai Szemle, 20. évf. 2. sz., p. 30-58. Elérhető: https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2022_2_szam.pdf (letöltés: 2023. 06. 19.)

⁹⁴ BÖRÖCZ Miklós (2016): *A migrációs válság terrorkockázata*. In: Terrorrelhárítási Központ Tudományos Tanácsa, 2. sz., p. 16. Elérhető: http://www.epa.hu/02900/02932/00010/pdf/EPA02932_terror_elharitas_2016_2.pdf (letöltés: 2022. 09. 10.)

⁹⁵ ÉBERHARDT Gábor (2019): *Migráció és terrorizmus*. In: Hadtudományi Szemle, 3. sz., p. 51-52. Elérhető: http://real.mtak.hu/104390/1/HSZ_2019_3-3_Eberhardt_37-59.pdf (letöltés: 2022. 09. 12.)

⁹⁶ OROSZ Anna, SZALAI Máté & WAGNER Péter (2019): *A külföldi harcosok jelentette fenyegetés a „kalifátus” bukását követően (2.) – Európai válaszok a hazatérők problémájának kezelésére*. In: Külügyi és Külgazdasági Intézet, 35. sz., p. 4. Elérhető: https://kki.hu/wp-content/uploads/2019/07/35_KKI-Elemzes-OA-SZM-WP-FF2_nn.pdf (letöltés: 2023. 06. 19.). Előzménykutatás, 2014-es adatok: Franciaországban 2014 márciusában leleptek le egy Szíriából hazatérő férfit, aki a tengerparton készült terrorista akcióra, nála robbanószerrel és a repeshatást növelő töltettel felszerelt bombákat találtak. Hollandiában 2014 májusában tartóztattak le egy bankrablásra készülő szíriai harcost, aki így próbálta támogatni a terrorszervezetet. Koszovóban 2014 júniusában tartóztattak le három férfit, akik öngyilkos merényletet készítettek elő. Mindhárom férfi az ISIS-hez volt köthető. Végül 2014 júliusában, Norvégiában pár nappal a tervezett akció előtt tartóztattak le négy szíriai férfit, akik szintén kapcsolatban álltak az ISIS-szel. Lásd: ZSEBE Zsolt (2015): *Külföldi harcosok az Iszlám Állam mellett*. In: *Nemzet és Biztonság*, 1. sz., p. 26-27. Elérhető: https://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/nb_2015_1_04_zsebe.pdf (letöltés: 2023. 06. 19.). Tekintettel a disszertáció terjedelmi korlátaira kizárólag csak említést tennék egy tanulmányról, melyet javaslok elolvasni, a külföldi harcosok pontosabb megismerése végett. Részleteket lásd, RÉMAI Dániel (2023): *Külföldi és visszatérő külföldi terrorista harcosok versenye a társadalmi jelzőrendszerekkel*. In: Scientia

Egy terrorcselekmény kivitelezését nagymértékben megkönnyíti az, ha az elkövetői kör életvitelszerűen, már mint „másod- vagy harmadgenerációs migránsként” él az adott országban. Próbálják azt a látszatot kelteni, hogy a társadalom teljes körű tagjai, így nem kockáztatják meg, hogy bármilyen jogsértő magatartással felhívják magukra a rendőrség figyelmét. Abban az esetben, ha megkülönböztetettséget, vagy annak jelét vélik felfedezni a társadalom felől, például a származásuk miatt, kirekesztettnek érezhetik magukat, mely csak erősítheti bennük a radikális nézetek felé fordulást. Fontos megjegyezni, hogy az utóbb leírtak nem csak a másod- és „harmadgenerációs migránsokra” vonatkoznak, hanem „öslakosokra” is. Terrorszervezetek tagjainak mozgására az Európai Unión belül hazai példával is tudok szolgálni. 2015-ben Lőkösháza vasúti határátkelőhelyen a Bukarestbe tartó nemzetközi gyorsvonat utasaiként elfogásra került két brit állampolgár, akik terrorcselekmény finanszírozásával⁹⁷ kapcsolatos bűncselekmény miatt letöltendő börtönbüntetésre voltak ítéelve. Ebből is látható, hogy a schengeni térségben történő mozgás nem okozott számukra problémát, ez azonban jelentős kockázati lehetőségeket rejt magában.⁹⁸

Varga János leírja, a terrorcselekmény elkövetésére készülő személyek azonosításának és kiszűrésének fontosságát, amelynek elengedhetetlen feltétele az információgyűjtés és az arra épülő kockázatelemzés.⁹⁹

2.2.2. BELBIZTONSÁGI KOCKÁZATOK

Az illegális migráció óhatatlanul társadalmi feszültséget generál, az pedig, hogy e feszültség milyen mértékű, nem független attól a körülménytől, hogy a többségi társadalom mennyire tudja elfogadni az idegenek jelenlétét, már amennyire egyáltalán érzékelik. Az ilyesfajta tolerancia, vagy intolerancia nyilvánvalóan azon is múlik, hogy etnikai szempontból mennyire homogén/heterogén a népesség összetétele, illetve az adott országnak a koloniális időkben voltak-e gyarmatai stb. Ez azonban aligha változtat azon a tényen, hogy egyes személyek, kisebb csoportok, különösképpen pedig a letelepedés folyamata az érintettek mindegyike számára

et Securitas, 4. évf. 1. sz., p. 20-30. Elérhető: <https://real.mtak.hu/172786/1/112-article-p20.pdf> (letöltés: 2024. 06. 29.)

⁹⁷ A terrorizmus napjainkra kétségkívül transznacionális jelleget öltött magára, az egyes erőszakos megnyilvánulások elkövetői gyakran a terrorista jellegű bűncselekmények előkészítése, finanszírozása szándékával, vagy annak megvalósításával utaznak vagy telepednek le más országban, földrészben. Lásd: HAUTZINGER (2015b), *i.m.* p. 203.

⁹⁸ POLICE.HU: *A terrorizmus segítői – Announcemen.* Elérhető: <https://www.police.hu/hirek-es-informaciok/leg-frissebb-hireink/hatarrendeszet/a-terrorizmus-segitoi-announcemen> (letöltés: 2022. 09. 09.)

⁹⁹ VARGA János (2011): *A határrendészeti kutatások új kihívásai.* In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, 12. évf., p. 199. Elérhető: <http://pecshor.hu/periodika/XII/varga.pdf> (letöltés: 2021. 10. 15.)

konfliktusok forrását jelentheti. Tekintettel arra, hogy minél nagyobb, illetve minél nyilvánvalóbb a „bennszülöttek” és az újonnan érkezők közötti vallási, kulturális, szociális, gazdasági stb. különbözőség, annál erőteljesebbek lehetnek a lehetséges konfliktusok is. „*Minél szélesebbre nyílik az olló két szára*” – mutat rá Póczik Szilveszter – „*a domináns népesség, vagy annak mértékadó csoportjai annál inkább veszélyként érzékelik az adott 'bevándorló' csoportot és szociális minőségeit*”.¹⁰⁰ Az irreguláris migránsok érzékelik ezt a helyzetet, a befogadó állambeli „*bizonytalan vagy kiegyensúlyozatlan*” státuszuk ezáltal tovább fokozódik. A feszültséget tovább szítja az is, ha az adott irreguláris migráns magát a többségi társadalommal szemben állónak definiálja, cselekedeteivel folyamatosan sérti a társadalom egyes részének érdekeit, de valójában az is elég, hogy az „*öslakosok*” – megalapozottan vagy sem – azt érzik, hogy a kormányzat indokolatlanul/a szükséges mértéket meghaladóan támogatja, előnyben részesíti az irreguláris migránsokat (vagy annak vélt csoportokat, személyeket).¹⁰¹

Nem teszi egyszerűbbé a helyzetet, hogy a többségi társadalom tagjai hajlamosak a sztereotípiák alapján, a velük kapcsolatos negatívumokat felnagyítva megítélni az irreguláris migránsokat. Ez tehát egy olyan folyamat, amely képes önmagát gerjeszteni. Az irreguláris migránsok önként vállalt elkülönülése, szembenállása és/vagy a velük szembeni ellenérzések, kirekesztő megnyilvánulások egészen odáig vezethetnek, hogy „*bűnbak-mechanizmusok céltáblájává*” válnak, „*ami alkalmassá teszi őket arra, hogy bizonyos – például szélsőséges – csoportok toborozzák és felhasználják őket*”.¹⁰² A jelenséget Hautzinger Zoltán „befogadó terrorizmus” szókapcsolattal határozta meg. Egyrészt kifejti, hogy egyes célzott erőszak használata, a radikalizálódásra hajlamos csoportok esetében válasz reakciót eredményezhet, másfelől generálhat olyan üldöztetési okot is, mely nem a származási országban alakul ki, ezzel másodlagos migrációs hullámot eredményezhet.¹⁰³

Fontos hangsúlyozni, hogy önmagában a migráció nem egy konfliktusgeneráló tényező. A fent leírtak nem jelentik azt, hogy kizárólag csak olyan irreguláris migránsok vannak, akik gondot és kockázatot jelentenek, hiszen többségük beilleszkedett a fogadó társadalomba úgy, hogy nem kellett a saját kultúráját és önazonosságát feladnia.

¹⁰⁰ PÓCZIK (2006), *i.m.*

¹⁰¹ Uo.

¹⁰² Uo.

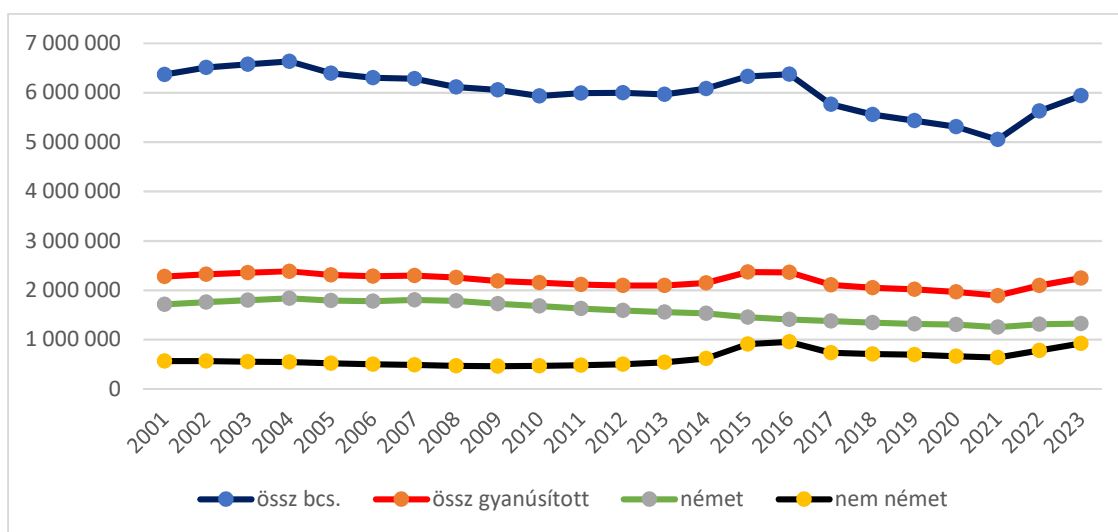
¹⁰³ Részleteket lásd, HAUTZINGER (2015b), *i.m.* 204.

2.2.3. BŰNÜGYI ÉS KÖZBIZTONSÁGI KOCKÁZATOK

Finszter Géza már egy 2002-es tanulmányában azzal érvelt, hogy az illegális migráció jelenti az egyik legnagyobb fenyegetést a nyugati társadalmak közbiztonságára. Ez egyfelől azzal magyarázható, hogy a származási országokban tovább mélyült az egyébként is leszakadt rétegek egzisztenciális kilátástalansága. Túlzás nélkül állítható, hogy a szervezett bűnözői körök, az embercsempész hálózatok haszonélvezőivé válnak e helyzetnek. „A szigorodó befogadás a bűnözés profitját növeli. A gazdag országok bűnvonzó hatást gyakorolnak, míg a szegény világ bűnkibocsátóként működik. Minthogy pedig a bűnözés alakulásában jelentősége van a kulturális és vallási gyökereknek, bekövetkezhet egy nehezen ellenőrizhető bűnözés exportálása a migráció által”.¹⁰⁴

A fent Finszter által leírtak csak az adott időszakig, vagyis 2002-ig, illetve bizonyos körülmények között jellemzik ezt az irányvonalat. Ugyanis Ritecz 2019-ben írt tanulmányában jól látható, hogy Németországban az ismertté vált bűncselekmények száma nemhogy nőtt, hanem csökkent a „migránsok” által jobban sújtott területeken.¹⁰⁵

3. ábra: Németországban regisztrált bűncselekmények és a gyanúsítottak számának alakulása.

Forrás: Ritecz (2019), *i.m.* p. 87., Bundeskriminalamt (BKA) adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.¹⁰⁶

¹⁰⁴ FINSZTER Géza (2002): *Jogi válaszok a migráció kérdésében*. Magyar Kriminológiai Társaság, Budapest, p. 156. Elérhető: https://www.kriminologia.hu/files/finszter_geza.pdf (letöltés: 2022. 05. 20.)

¹⁰⁵ RITECZ György (2019): *A migráció és a bűnözés viszonya a külföldiek által Németországban elkövetett bűncselekmények tendenciái alapján – 1. rész*. In: *Hadtudomány*, 29. évf. 4. sz., p. 87. Elérhető: http://real.mtak.hu/105842/1/080-088_Ritecz.pdf (letöltés: 2023. 03. 19.). Lásd még, RITECZ György (2020): *A migráció és a bűnözés viszonya a külföldiek által Németországban elkövetett bűncselekmények tendenciái alapján – 2. rész*. In: *Hadtudomány*, 30. évf. 1. sz., p. 53-66. Elérhető: https://real.mtak.hu/109493/1/053-066_Ritecz.pdf (letöltés: 2023. 03. 19.)

¹⁰⁶ BKA: *Polizeiliche Kriminalstatistik (PKS) 2019 Jahrbuch*. Elérhető: https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/PKS2019/PKSJahrbuch/pksJahrbuch_node.html

A 3. ábra egy német bűnügyi statisztikát mutat be az elkövetett bűncselekmények és a gyanúsítottak számának alakulásáról, amelyből jól látható, hogy 2004-től a regisztrált bűncselekmények száma folyamatosan csökkent. 2013-tól ugyan kisebb növekedés érzékelhető, de a 2016-os adat (6.372.526) még mindig alacsonyabb a 2004. évi értéknél (6.633.156). A csökkenés 2017 és 2021 között folytatódott, és 2021-ben a regisztrált bűncselekmények száma 5.047.860-ra süllyedt, ami jelentős visszaesést jelentett az előző évekhez képest. 2022-ben azonban ismét emelkedés volt megfigyelhető, amikor a bűncselekmények száma 5.628.584-re nőtt, amely trend 2023-ban is folytatódott, ekkor a regisztrált bűncselekmények száma 5.940.667-re emelkedett. Ez az érték az elmúlt évek egyik legmagasabb adatának tekinthető, bár továbbra is elmarad a 2004-es és 2016-os szintektől. Az összes gyanúsított tekintetében ugyanez a trend figyelhető meg: 2004-től csökkenés, majd 2013-tól emelkedés, bár ez sem éri el a 2004-es szintet. Ezt követően 2017-ben és 2018-ban újabb csökkenés tapasztalható, amely egészen 2021-ig tovább folytatódik (5.047.860). 2022-ben körülbelül 10 százalékos emelkedés mutatkozott (5.628.584), de ez a szám még mindig nem érte el a 2017-ben mért adatok szintjét (5.761.984). 2023-ban a regisztrált bűncselekmények száma megközelítőleg 6 százalékkal nőtt (5.940.667), amely meghaladta a 2022-es adatokat, de még mindig nem érte el a 2016-os értéket.

Az ábrán bemutatásra került a német és nem német (nem mindenki irreguláris migráns) gyanúsítottak számának alakulása is, amelyből megállapítható, hogy 2004-től mindkét kategória csökkenést mutatott. Míg a németek esetében folyamatosan visszaeső trend volt jellemző, még 2021-ban is, addig a nem németeknél a gyanúsítottak száma 2009-től némi emelkedést

(letöltés: 2024. 02. 20.). BKA: *PKS 2020 Jahrbuch*. Elérhető: https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/PKS2020/pks2020_node.html (letöltés: 2024. 02. 20.). BKA: *PKS 2020 Bund – Tatverdächtige deutsch/nichtdeutsch/nach Nationalitäten/nach Anlass des Aufenthaltes*. Elérhető: <https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/PKS2020/PKSTabellen/BundTVNationalitaet/bundTVNationalitaet.html?nn=145506> (letöltés: 2024. 02. 20.). BKA: *PKS 2021 Jahrbuch*. Elérhető: https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/PKS2021/pks2021_node.html (letöltés: 2024. 02. 20.). BKA: *PKS 2021 Bund – Tatverdächtige deutsch/nichtdeutsch/nach Nationalitäten/nach Anlass des Aufenthaltes*. Elérhető: <https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/PKS2021/PKSTabellen/BundTVNationalitaet/bundTVNationalitaet.html?nn=194208> (letöltés: 2024. 02. 20.). BKA: *PKS 2022 Jahrbuch*. Elérhető: https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/PKS2022/pks2022_node.html (letöltés: 2024. 02. 20.). BKA: *PKS 2022 Bund – Tatverdächtige deutsch/nichtdeutsch/nach Nationalitäten/nach Anlass des Aufenthaltes*. Elérhető: <https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/PKS2022/PKSTabellen/BundTVNationalitaet/bundTVNationalitaet.html?nn=211742> (letöltés: 2024. 02. 20.). BKA: *PKS 2023 Jahrbuch*. Elérhető: <https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/PKS2023/PKSTabellen/BundFalltabellen/bundfalltabellen.html?nn=226082> (letöltés: 2024. 08. 22.). BKA: *PKS 2023 Bund – Tatverdächtige deutsch/nichtdeutsch/nach Nationalitäten/nach Anlass des Aufenthaltes*. Elérhető: <https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/PKS2023/PKSTabellen/BundTVNationalitaet/bundTVNationalitaet.html?nn=211742> (letöltés: 2024. 08. 22.). Éves jelentésekből gyűjtött adatok.

mutatott. 2015-ben mintegy 300 ezres növekedés következett be. Ez alapján összefüggés vélelmezhető a tömeges méretű illegális migráció és a bűnözés között. Fontos azonban kitérni arra, hogy a bűnügyi statisztikákban eddig az összes gyanúsított szerepelt (német állampolgár és nem német állampolgár). 2016-ban az elkövetések számának emelkedése folytatódott, amelynek oka az volt, hogy a menedékkérők, akik jogszerűtlenül léptek be és/vagy tartózkodtak az országban, feladták magukat a rendőrségnél. Ezt követően 2017-ben 200 ezer fős csökkenés volt megfigyelhető, amely 2018-ban kisebb mértékben folytatódott.¹⁰⁷ 2019-től a német és nem német elkövetők aránya az összes bűncselekmény számához hasonlóan alakult. 2021-ig csökkenés volt megfigyelhető, majd 2022-ben a nem német elkövetők által elkövetett bűncselekmények száma 144 ezerrel nőtt. Ez a növekedés 2023-ban is megmaradt, amikor a bűncselekmények száma újabb közel 140 ezerrel nőtt, elérve ezzel a 2016-os szintet. Az utolsó két értékelt évben a bűncselekmények száma ismét arányosan emelkedett az illegális migrációs útvonalakon érkezők számának növekedésével, különösen a közép-mediterrán, a kelet-mediterrán, valamint a nyugat-balkáni útvonalakon tapasztalt illegális migrációs statisztikai adatok figyelembevételével, amelyeket a Frontex is rögzített. Ezek az adatok és trendek elsődlegesen arra utalhatnak, hogy az illegális migráció és a bűnözés között feltételezhető az összefüggés, különösen a nem német állampolgárok körében. Azonban a számok nem mindig tükrözik a mögöttes okokat vagy összefüggéseket. A bűnözés egy komplex jelenség, amely több tényező együttes hatásának eredménye, és a migráció nem kizárólagos oka a bűncselekmények növekedésének. Társadalmi-gazdasági tényezők, mint a munkanélküliség és a társadalmi kirekesztettség, szintén jelentős szerepet játszhatnak ebben a folyamatban. Számos tanulmány foglalkozott már ezzel a témával, és úgy vélem, hogy a további kutatások segíthetnek jobban feltárni a jelenlegi helyzetben fennálló kapcsolatot és annak mögöttes okait, melyek eredményeit az állampolgárok biztonságának növelése érdekében lehetne alkalmazni.

Az irreguláris migráns – érkezzék egyénileg vagy szervezett keretek között – nagy valószínűséggel embercsempészek szolgáltatásait kénytelen igénybe venni. A 2000–2015 közötti időszakban Afrikából, Ázsiából, illetve a Közép-Kelet országaiból mintegy 1,2 millió okmányokkal nem rendelkező irreguláris migráns jutott el az Európai Unióba tengeri és szárazföldi úton, a légi közlekedést nem számítva. A becslések szerint abban a tizenöt évben az irreguláris migránsok megdöbbentő összeget, 1,6 milliárd eurót fizettek az embercsempész csoportoknak

¹⁰⁷ RITECZ (2019), *i.m.* p. 84-87.

azért, hogy Európába utazhassanak.¹⁰⁸ Ezek a számok jól mutatják, mekkora hasznot hozó „iparágga” nőtte ki magát az embercsempészség.

Az alkalmi jellegű embercsempészség általában abban merül ki, hogy a csempészek taxival, busszal, vonattal vagy személygépkocsival szállítják a „vándorlót” a határ közelébe. Itt megfigyelik a határőrök mozgását, majd a megfelelő pillanatban gyalogosan történik meg a „zöldhatár” illegális átlépése. Ilyen esetben csak a határ közvetlen közelében van mód az embercsempész elfogására, a mélységi ellenőrzés során ugyanis a szándék bizonyítása már meg lehetőségen nehézkes.¹⁰⁹

A nemzetközi embercsempész-hálózatok ugyanakkor már a legmodernebb technikákat alkalmazzák, professzionálisan kiépített logisztikai bázisokkal rendelkeznek mind a tranzit-, mind pedig a célországokban.¹¹⁰ A fő szervezők rendszerint ez utóbbiból, esetleg a kibocsátó országból irányítják a szervezetet, a toborzók feladata az ügyfelek felkutatása, meggyőzése. Az ügynevezett előfutók derítik fel az útvonalat, melyen aztán a szállítók végzik a szállítást, a sétáltatók feladata az államhatáron átvezetni a csoportot, a pihentetők pedig a szállást biztosítják menet közben és a határok közelében.¹¹¹

A tömeges méretű illegális migráció újabb megoldásokkal bővítette az embercsempészek eszköztárát. Immár – plusz díjazás fejében – utazási garanciát is vállalnak, amely azt jelenti, hogy ha az első csempészküldetés meghiúsul, akkor újból megpróbálják az irreguláris migránst eljuttatni a célországba. Újdonság az is, hogy a szervezők (hasonlóan az utazási irodákhoz) Facebookon hirdetik magukat, részletes leírást adva arról, hogy a díjazás fejében milyen szolgáltatásokat nyújtanak, az érdeklődők pedig anyanyelvükön vehetik fel a kapcsolatot a hirdetővel Viberen, vagy WhatsAppon. A szerb–magyar határszakaszon tapasztaltak szerint – a fizikai határzár és a szigorúbb büntetőjogi fenyegetettség miatt – sétáltatókat már nem vesznek igénybe, ehelyett még a határ átlépése előtt útba igazítják az irreguláris migránsokat, és tereptárgyak, vagy még inkább a GPS-koordináták megadásával megbeszélik, hogy a határátlépést

¹⁰⁸ THE MIGRANTS' FILES: *The human and financial cost of 15 years of Fortress Europe*. 2015. Elérhető: <http://www.themigrantsfiles.com/> (letöltés: 2022. 04. 12.)

¹⁰⁹ GAÁL Gyula (2005): *Az embercsempész tevékenység megjelenési formáinak és módszereinek változásai a Magyar Köztársaság államhatárán 1991-2003 között*. Doktori (PhD) értekezés. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola, Budapest, p. 30. Elérhető: http://www.publikon.hu/application/essay/450_1.pdf (letöltés: 2022. 04. 11.)

¹¹⁰ WINDT Szandra (2008b): *Embercsempészek és csempészett személyek Magyarországon*. In: PÓCZIK Szilveszter, DUNAVÖLGYI Szilveszter (szerk.): *Nemzetközi migráció – nemzetközi kockázatok*. HVG-Orac Kiadó, Budapest, p. 258. Elérhető: http://www.okri.hu/images/stories/kutatok/pocziksizilveszter/ekonyvek/migr_full_sec_2013.pdf (letöltés: 2021. 11. 14.)

¹¹¹ VARGA János (2016b): *Embercsempészség a tömeges méretű migráció során*. In: *Magyar Rendészet*, 16. évf. 6. sz., p. 68-69. Elérhető: <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/magyrend/article/view/2203/1470> (letöltés: 2018. 02. 26.)

követően hol találkoznak majd. Az embercsempészek legálisan lépik át a határt, majd (2016 nyarától) a határtól számított 8 kilométeres sávon túl várják ügyfeleiket. Ebből is jól látható, hogy az embercsempészség meglehetősen nagy szervezést, és kiterjedt hálózatot feltételező tevékenység, amely ugyanakkor extraprofitot biztosít a szervezet élén állóknak.¹¹²

Az embercsempészség gyakorlatilag szükségszerűen magában hordozza a korrupció lehetőségét, megfelelő ellenszolgáltatással főként a határellenőrzés, illetve az idegenrendészeti eljárás szigorán próbálnak meg a bűnelkövetők enyhíteni. Azokban az országokban, ahol a közigazgatás működése kevésbé transzparens, a hivatalnokok erkölcsi és anyagi megbecsülése nem megfelelő, és ahol az ellenőrzési rendszer is nagy kívánnivalót maga után, számolni kell a „közszolgák” megvesztegethetőségével.¹¹³

Az, hogy a tagállamok milyen választ adnak a kriminalitásból fakadó egyes kockázatokra, változó. Magyarország – ahogy azt a későbbiekben részletesen is tárgyalom – a rendészeti mellett büntetőjogi eszközökkel is reagált, ez utóbbiak azonban az Európai Unióban távolról sem mondhatóak gyakori megoldásnak. Nyugat-Európa országaiban rendszerint nem is tekintik bűncselekménynek sem a tiltott határátlépést, sem a jogellenes belföldi tartózkodást.¹¹⁴

Érdeemes megjegyezni, hogy az illegális migráció több speciális bűnügyi problémát is felvet. A határtérségben elhagyott, vagy elhagyottnak tűnő ingatlanokban az irreguláris migránsok, leginkább 2015-ben, magánlaksértést, rongálást követtek el, főként élelem és tárgyak elvitele, leszedett termények, kitört kerítések, felvágott fóliasátrak kapcsán. A tulajdonosok rendszeresen jelezték a károkozásokkal kapcsolatos észrevételeiket helyi önkormányzatoknál, rendészeti szervezeteknél, a polgárőrség és a rendőrség felé.¹¹⁵ Hazánkban az illegális migrációhoz kapcsolódóan egyre inkább jellemző az embercsempészek erőszakosabbá válása. Megjelent a hivatalos személyek elleni erőszak, közúti veszélyeztetés mellett az emberölési kísérlet is. Előfordulnak olyan esetek, hogy az irreguláris migráns az embercsempész szervezet tagjává

¹¹² Uo.

¹¹³ Uo. Lásd továbbiakban, KECZER Judit (2017): *Korrupció a határrendészetben*. In: Határrendészeti Tanulmányok, 14. évf. 1. sz., p. 22-28. Elérhető: https://epa.oszk.hu/04200/04220/00008/pdf/EPA04220_hatarren-deszeti_2017_01.pdf (letöltés: 2023. 06. 11.). KARDOS Sándor István (2016): *A rendőri korrupció büntetésének igénye*. In: Belügyi Szemle, 5. sz., p. 5-19. Elérhető: <https://real.mtak.hu/128512/1/KardosBelugyi-Szemle2016.evi5.szam5-19.pdf> (letöltés: 2023. 06. 11.)

¹¹⁴ BARTKÓ Róbert (2019): „Eddig és ne tovább!” *Gondolatok a határzár jogszerűségéről*. In: Miskolci Jogi Szemle, 14. évf. 2. különszám 1. kötet, p. 74. Elérhető: https://www.mjsz.uni-miskolc.hu/files/6541/11_bartkorobert_t%C3%B6rdelt.pdf (letöltés: 2022. 09. 10.). Lásd ugyanerről, GUILD, Elspeth & CARRERA, Sergio (2016): *Irregular Migration, Trafficking and Smuggling of Human Beings: Policy Dilemmas in the EU*. In: CEPS Paperback. Elérhető: <https://www.ceps.eu/ceps-publications/irregular-migration-trafficking-and-smuggling-human-beings-policy-dilemmas-eu/> (letöltés: 2022. 09. 16.)

¹¹⁵ ÉBERHARDT Gábor (2021a): *A túlterheléses migráció lehetséges közrendészeti hatásai*. PhD értekezés. In: Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Kar Rendészettudományi Doktori Iskola, p. 139-142. Elérhető: https://tudasportal.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/20.500.12944/20128/eberhardt_gabor_doktori_ertekezés.pdf?sequence=11&isAllowed=y (letöltés: 2022. 09. 16.)

válk, abba beépül, mint szállító vagy átkísérő, hogy fedezni tudja a megélhetéséhez, vagy a továbbutazásához szükséges költségeket. Itt szeretném megjegyezni, hogy az illegális migrációhoz kapcsolódó bűncselekmények aránya Magyarországon az országos összes bűncselekmény számához viszonyítva megközelítőleg sem olyan jelentős, mint ahogy a közvélemény vélekedik erről.

4. ábra: A regisztrált magyar és külföldi elkövetők számának alakulása.

Forrás: Bűnügyi Statisztikai Rendszer (BSR) adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.¹¹⁶

A rendelkezésre álló nyilvános adatok alapján a 4. ábra azt mutatja, hogy az összehasonlítás a magyar és külföldi elkövetők (BSR megnevezés) számát illetően nem támasztja alá azt a hazánkban elterjedt téves feltevést, miszerint az irreguláris migránsok a magyar állampolgároknál nagyobb arányban gyanúsíthatók bűnelkövetéssel.

¹¹⁶ A Belügyminisztérium Rendészeti Kodifikációs Főosztály Általános Rendészeti Szabályozási Osztálya rendelkezésre álló bűnügyi statisztikai adatok (2018–2023) adatszolgáltatási kérelem alapján kerültek felhasználásra. Iratbetekintési engedélyszám: 04090/640-4/2023. ált., 04090/640-5/2023. ált.

Az adatok áttekintése során világossá vált, hogy 2018 előtt az adatgyűjtés módszertani „hiányosságai” hatással voltak a regisztrált elkövetők számának alakulására. A korábbi módszertan kizárólag a legsúlyosabb bűncselekményeket vette figyelembe, ezért a kisebb súlyú bűncselekmények nem szerepeltek a statisztikákban. Ennek következtében az adatok torzított képet adtak a valós helyzetről, különösen a külföldi elkövetők esetében. A torzítás nem feltétlenül jelenti azt, hogy a külföldiek, különösen az irreguláris migránsok nagyobb arányban vettek részt a bűnözésben hazánkban, mint a magyar elkövetők. Ezt, az új számítási módszer is megerősíti a következő évek adatai alapján. Az új módszertani eljárás már a bevezetése után, 2018 második félévétől jelentős változást hozott a számadatok terén, mivel lehetővé tette az elkövetők bűncselekményeinek részletesebb kategorizálását, valamint több állampolgárság rögzítését, ami megnövelte a regisztrált bűncselekmények számát. Ennek eredményeként a korábbi időszakokkal való közvetlen összehasonlítás félrevezető lehet, hiszen az új módszerekkel gyűjtött adatok szélesebb körűek és pontosabbak.

Az adatok értelmezésekor fontos hangsúlyozni, hogy a külföldi elkövető kategória nem kizárólag az irreguláris migránsokat foglalja magában, hanem minden külföldi állampolgárt, beleértve azokat is, akik legális státusszal rendelkeznek Magyarországon. Ez lényeges tényező a statisztikai adatok helyes megítéléséhez, hiszen a külföldi elkövetők többsége nem irreguláris migráns, hanem olyan külföldiek, akik legálisan tartózkodnak hazánkban. E körülményeket figyelembe véve egyértelmű, hogy az illegális migráció hatása nem befolyásolhatta olyan mértékben a bűnözési statisztikákat, ahogyan azt sokan vélik, és a regisztrált bűncselekmények többségét továbbra is hazai állampolgárok követik el.

Az irreguláris migránsok jelenléte nemcsak a bűnügyi statisztikák értékelésében játszik szerepet, hanem az illegális foglalkoztatás problémájában is fontos. A jelen alfejezetben érdemes kitérni az illegális foglalkoztatás mögött álló büntetőjogi következményekre. Azok az irreguláris migránsok, akik az adott országba a jogszabályok megsértésével jutottak be, vagy a tartózkodásra vonatkozó szabályokat sértették meg, ha munkát szeretnének vállalni, azt zömében a rejtett gazdaságban tehetik meg (szekunder munkaerő-piac). Leginkább végzettséget, képzettséget, szaktudást nem igénylő munkakörökben helyezkednek el. Az ilyen pozíciókat pedig tipikusan az építőiparban, a mezőgazdaságban, a vendéglátóiparban találják meg, vagy háztartási alkalmazottként, kertészként, takarítóként tehetnek szert némi bevételre. A szakirodalom „3D” („dirty, dangerous and demanding”, vagyis „piszkos, veszélyes és nehéz”) megnevezéssel

illeti ezeket az állásokat: megterhelő, veszélyes és alulfizetett munkákról van szó, amelyeket a „benszülöttek” talán még a legvégső esetben sem hajlandók elvállalni.¹¹⁷

Az illegális foglalkoztatás valamennyi érintett számára veszélyeket hordoz. Az irreguláris migráns, aki alacsony bérért kénytelen eladni a munkaerejét, egzisztenciálisan kiszolgáltatott helyzetbe kerül, különösen azáltal, hogy semmiféle szociális, munkajogi, társadalombiztosítási védelemre nem válik jogosulttá.¹¹⁸ A társadalom oldaláról a feketemunka egyik legégyértelműbb következménye az adóbevétel kiesése, ám az okozott morális károk sem elhanyagolható mértékűek: „*Az illegális migrációból eredő társadalmi hátrányok*” – magyarázza Póczik – „*csökkenti a legális migráció társadalmi hasznait, gyengítik a legális migráció intézményrendszerét, erősítik a társadalomban munkáló kriminogén tendenciákat, és ellenszenvet keltenek a polgárok körében*”.¹¹⁹

A munkajog és idegenjog rendészeti alkalmazásának kapcsolatát mutatja az irreguláris migránsok munkavállalásának vagy foglalkoztatásának jogszerűtlen fennállása. Ezt történhet egy beutazási, vagy egy tartózkodási engedéllyel nem rendelkező irreguláris migráns foglalkoztatásával, de úgyis, ha a beutazás, vagy az országon belüli tartózkodás legális módon történt, de a munkavállalásához szükséges engedélyekkel nem rendelkezett. A munkajog megsértéséhez kapcsolódó idegenrendészeti szabályok egyik legfontosabb szerepe, hogy az irreguláris migránssal összefüggő állapot (jogszerűtlen tartózkodás), vagy jogellenes tevékenység (engedély nélkül jövedelemszerzés) úgy szüntethető meg, ha az irreguláris migráns fizikailag „eltávolításra kerül”, azaz kiutasítást alkalmaznak vele szemben, vagy az utóbbi esetben az is megoldást jelenthet, ha a munkavállalását legalizálják. Abban az esetben, ha harmadik országbeli állampolgár foglalkoztatásának engedélyeztetési feltételei az adott országban nem állnak fenn, az irreguláris migráns foglalkoztatása nem jogszerű, ezáltal rendészeti jellegű beavatkozást kell eszközölni. A tapasztalatok szerint az általános kötelezettségek megszegése miatt kiszabható szankciók nem bizonyultak elégségesnek, ezért büntetőjogi büntetések alkalmazása is szükséges lehet a közigazgatási büntetések mellett. Az európai uniós tagállamok többségében tilos az irreguláris migránsok foglalkoztatása. A fentiekben túlmenően a tagállamok között akadnak olyanok, amelyek ez irányelv alkalmazását kiterjesztik olyan jogszerűen tartózkodó harmadik országbeli állampolgárokra is, akiknek a tartózkodási engedélye nem teszi lehetővé számukra

¹¹⁷ FARRANT, Macha, GRIEVE, Clare & SRISKANDARAJAH, Dhananjayan (2006): *Irregular Migration in the UK*. In: IPPR, London, p. 11. Elérhető: https://ippr-org.files.svcdcdn.com/production/Downloads/irregular_migration_1493.pdf (letöltés: 2023. 04. 25.). Továbbá lásd, HAUTZINGER et al. (2014), *i.m.* p. 29-30.

¹¹⁸ FÁBIÁN (2021), *i.m.*

¹¹⁹ PÓCZIK (2008), *i.m.* p. 285.

azt, hogy gazdasági tevékenységet végezzenek. Ezzel szemben, például Romániában nem büntetik az illegális foglalkoztatást, mint ahogyan azt sem, ha a munkáltató tudatában van annak, hogy a munkavállaló emberkereskedelem áldozata.

A nemzeti büntetőjogi szabályokban foglaltak lényeges eltéréseket mutatnak a tagállamok között, amelyek azt eredményezik, hogy megkérdőjelezhető a büntetések hatékonysága, visszatartó ereje. Az irreguláris migránsok jogellenes foglalkoztatásának hatékony visszaszorítására vitathatatlanul idegenrendészeti és egyéb közigazgatás jogi megoldások szükségesek.¹²⁰

2.2.4. EGÉSZSÉGÜGYI KOCKÁZATOK

Az irreguláris migránsok tipikusan olyan országokból indulnak el, ahol az egészségügyi ellátórendszer fejletlen vagy egyáltalán nem is működik, vagyis már eleve bizonytalan egészségi állapotban vágnak neki az útnak, mégpedig úgy, hogy a nyugati ember számára evidensnek számító oltásokat nem biztos, hogy felvették. Ezt követően hosszú és fáradtságos utat tesznek meg, amely során rossz higiénés körülmények között, a legkülönbözőbb egészségügyi kockázatoknak és stresszfaktoroknak kiteve kénytelenek létezni. Sokan közülük teljesen kimerülnek mind fizikailag, mind mentálisan, mire az Európai Unió külső határaihoz érnek. A tengeri úton érkezők között többen a kihűlés, vagy éppen a kiszáradás állapotában vannak.¹²¹ Mindezen körülmények nemcsak az irreguláris migráns egészségi állapotára, hanem a tranzit- és a befogadó országok közegészségügyi rendszerére, illetve azok lakosaira is jelentős kihatással lehetnek.¹²²

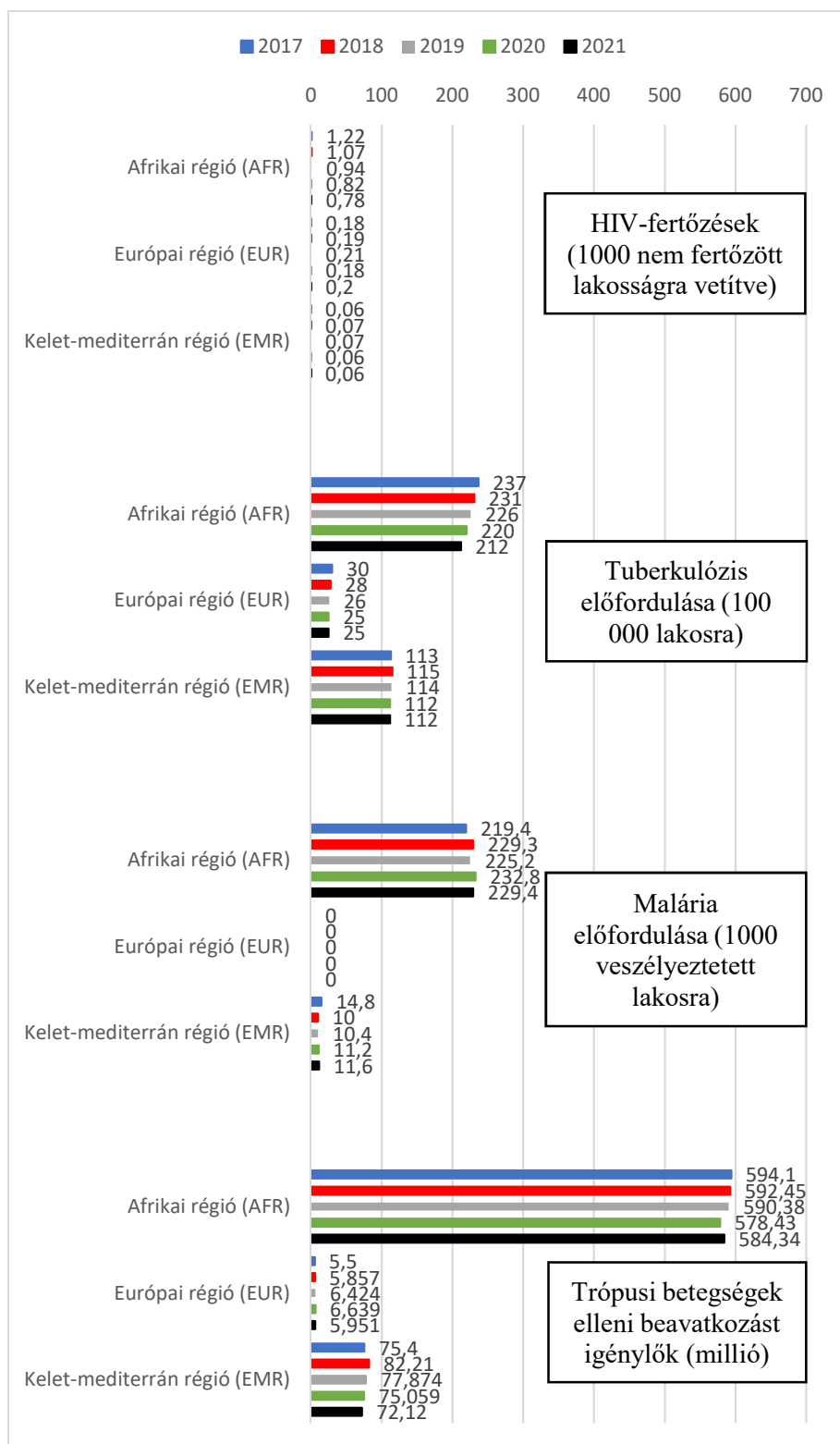
Amíg a nyugati országokban a daganatos, valamint a szív- és érrendszeri betegségek a jellemzőek, addig a fejlődő országokban inkább a fertőző betegségek számítanak fő halálozási oknak. Nem gyakori, de fennáll a lehetősége annak, hogy az irreguláris migránsok olyan betegségeket hurcolnak be Európába, amelyek célirányos szakképesítés hiányában nehezen, vagy egyáltalán nem ismerhetők fel. Ilyen például a tuberkulózis és a diftéria. Számolni kell azzal is, hogy a más kontinensről származók védtelenek az itteni kórokozókkal szemben.

¹²⁰ HAUTZINGER Zoltán (2018c): *A munkajog idegenrendészeti tényezői*. In: AUER Ádám, BERKE Gyula, GYÖRGY István, HAZAFI Zoltán (szerk.): Ünnepi kötet a 65 éves Kiss György tiszteletére. Dialóg Campus Kiadó kiadványa, Budapest, p. 326-331.

¹²¹ EURÓPAI BIZOTTSÁG: *A migránsok egészségi állapota és egészségügyi ellátása (europa.eu)*. Elérhető: https://ec.europa.eu/health/social-determinants/migrants-health_hu (letöltés: 2022. 04. 24.)

¹²² DEÁK József, GÁSPÁR Szabolcs, HÁNCSS Tivadar & RÉVAI Róbert (2016): *A migráció rendészeti és egészségügyi aspektusai napjainkban*. In: Belügyi Szemle, 9. sz., p. 5. Elérhető: <http://real.mtak.hu/120176/1/Deak-Gaspar-Hancs-RevaiBelugyiSzemle2016.evi9.szam5-15.pdf> (letöltés: 2022. 04. 22.)

5. ábra: A regisztrált fertőző betegségek régiós kimutatása.

Forrás: World Health Organization (WHO) adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.¹²³

¹²³ World health statistics overview 2019. p. 7. Elérhető: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/311696/WHO-DAD-2019.1-eng.pdf> (letöltés: 2023. 06. 25.).
 World health statistics overview 2020. p. 49. Elérhető: <https://digitalcommons.fiu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1547&context=srhreports> (letöltés: 2023. 06. 25.).
 World health statistics 2021. p. 87. Elérhető:

Az 5. ábrán a disszertációmban a WHO által a vizsgált időszakra vonatkozóan készített, hozzáférhető nyilvántartásokat vettem össze. Nem vállalkoztam a teljes időszak adatainak összegyűjtésére. Célom az volt, hogy az olvasóknak viszonyítási alapot nyújtsak a regisztrált fertőző betegségek régiós kimutatásaihoz, figyelembe véve a határrendészeti feladatokat ellátó állományt fenyegető egészségügyi kockázatokat is.

Az adatok alapján megállapítható, hogy az általam kigyűjtött betegségek vonatkozásában minden esetben az afrikai régió lényegesen magasabb számokat mutat a kelet-mediterrán és az európai régióhoz viszonyítva. A magas előfordulások miatt okkal feltételezhető, hogy megfelelő prevenció nélkül súlyos egészségügyi kockázatokat hordoznak ezen régióból érkező személyek. A személyek alatt nem csak az irreguláris migránsokat értem, hanem a turisztikai céllal beutazókat is. Nagyon fontos, hogy egy idegen országba történő látogatás előtt az utazó tájékozódjon az adott országról, annak vallási és viselkedési kultúrájáról, ezen információk tudatában biztonságosabbá téve utazását a releváns veszélyek megelőzése, elkerülése végett.¹²⁴ A védekezést nem könnyíti meg az sem, hogy a megfertőződött személyek egy ideig akár tünetmentesek is lehetnek, miközben folyamatosan vándorolnak, így egyszeri orvosi vizsgálat nem is biztos, hogy elegendő a betegség felismerésére és a fertőzött személy izolálására, gyógykezelésének megkezdésére.¹²⁵

Az ellátást igénylő esetek sorában a leggyakoribbak a kisebb-nagyobb sérülések, az égések, kiütések és különféle bőrbetegségek, a várandósság, emésztőrendszeri és szívproblémák. A magyar rendőrség – egyfajta jó gyakorlatként – már 2014-ben provizórikus egészségügyi áteresztőpontot alakított ki a Szeged Határrendészeti Kirendeltségen, ahol szakképzett egészségügyi személyzet gondoskodott az irreguláris migránsok egészségügyi vizsgálatáról és ellátásáról.¹²⁶ A 2015-ös illegális migrációs csúcson idején is folyt a rendőrség által felügyelt, Magyar Honvédség által támogatott határszakaszokon létesített ellenőrző állomásokon egészségügyi

<https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/342703/9789240027053-eng.pdf> (letöltés: 2023. 06. 25.). *World health statistics 2022*. p. 97. Elérhető: <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/356584/9789240051140-eng.pdf?sequence=1> (letöltés: 2024. 02. 03.). *World health statistics 2023*. p. 91. Elérhető: <https://www.who.int/publications/i/item/9789240074323> (letöltés: 2024. 02. 03.). Éves jelentésekből gyűjtött adatok.

¹²⁴ A témáról bővebben, TOKODI Panna & RITECZ György (2020): *Turizmus és egészségügyi biztonság*. In: MICHALKÓ Gábor, NÉMETH József, RITECZ György (szerk.): *Turizmusbiztonság*. Dialóg Campus Kiadó kiadványa, Budapest, p. 253-267. Elérhető: https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/15964/Web_PDF_Turizmusbiztonsag.pdf (letöltés: 2023. 06. 24.). RITECZ György (2013): *A migráció kockázatai*. In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, 14. évf., p. 255. Elérhető: <http://www.pecshor.hu/periodika/XIV/riteczgy.pdf> (letöltés: 2023. 06. 24.)

¹²⁵ DEÁK et al.(2016), *i.m.* p. 10-11.

¹²⁶ ÉBERHARDT Gábor (2018): *A migrációval összefüggő járványügyi kockázatok és veszélyek*. In: A XXI. század biztonsági kihívásai, p. 278. Elérhető: <http://real.mtak.hu/107665/1/megjelenttanulmany-www.pecshor.hu.pdf> (letöltés: 2022. 04. 24.)

szolgáltató tevékenység, de a vizsgálaton való részvétel ez esetben sem volt kötelező, csak a panaszaikkal jelentkező irreguláris migránsokra terjedt ki. Az egyszerűbb eseteket helyben ellátták, ha pedig szükség mutatkozott a beteget a közelben működő civil egészségügyi intézménybe utalták. Orvosi vizsgálatra leginkább az idősek jelentkeztek a gyaloglás miatt kialakult lábsérülésekkel, cukorbetegség ellátatlanságából fakadó panaszokkal, kisgyermekek hasmenés-kiszáradásos tünetekkel. Gyakori orvosi feladatot jelentett a menekülttáborokban óhatatlanul adódó, erőszakba fulladó cselekmények sérültjeinek ellátása. Ugyanakkor általános problémaként jelentkezett, hogy a kezelték gyorsan „eltűntek az egészségügy látóköréből”, így azt sem lehet tudni, betegségük miként alakult a továbbiakban.¹²⁷

Egyes migrációt kiváltó okok – például háború, üldöztetés – olyan egészségügyi kockázatokkal is maguk után vonhatnak, mint az irreguláris migránsok stresszel, traumával összefüggő kórképei: depresszió, szorongás. Ron Baker a háromszoros trauma paradigma segítségével mutatta be egy irreguláris migráns traumatizáltságának sokrétűségét:

- az üldöztetés és a bántalmazás traumáját;
- a menekülésből fakadó veszteségek traumáját;
- a „menekültlét” megrázkódtatásainak traumáját.

Mindent összevetve elmondható, hogy ez a három egymáshoz szorosan kapcsolódó állapot nagyfokú lelki megterhelést okozhat.¹²⁸

A témában jelentős szerepet játszott Hegedűs Judit összefoglaló munkája, különösen a „A migráció lélektana” című fejezet. A műben összefoglalta a „migránsok” lelkiállapotának alakulását, beleértve pszichológiai megpróbáltatásait, mentálhigiénés állapotukat, valamint a hiteles segítségnyújtás fontosságát. Az összegzésből a számomra leginkább meghatározó rész az volt, amikor Hegedűs Judit a „migránsok” érdemi segítségének kérdéskörével foglalkozott. Véleményem szerint a „kulcs” egy felmerülő probléma kezelésére abban rejlik, hogy sikerül-e a lehető legrövidebb időn belül megtalálni a legmegfelelőbb megoldást az adott probléma megoldására.¹²⁹

Egészségügyi kockázatok bemutatása során megkerülhetetlen többek között Szilárd István, Katz Zoltán, Marek Erika és Baráth Árpád munkássága. Az általuk létrehozott Increasing Public Health Safety alongside the New Eastern-European Schengen Borders projekt fő célja

¹²⁷ DEÁK et al. (2016), *i.m.* p. 13.

¹²⁸ BAKER, Ron (1992): *Psychosocial consequences for tortured refugees seeking asylum and refugee status in Europe*. In: Cambridge University Press, New York, p. 86. Elérhető: https://books.google.hu/books?hl=hu&lr=&id=xT49AAAAIAAJ&oi=fnd&pg=PR21&ots=e-lsliSp7b&sig=ugaMrQaXD3EaD-MkH2JZeFivJbS8&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false (letöltés: 2023. 06. 19.)

¹²⁹ HAUTZINGER, HEGEDŰS & KLENNER (2014), *i.m.* p. 67-83.

az volt, hogy megvizsgálja a keleti schengeni határ mentén milyen a felkészültségi szint, a közegészségügyi biztonság, az irreguláris migránsok egészségügyi problémáinak ellátása, valamint a határrendezési feladatokat ellátó személyzet foglalkozás-egészségügyi ellátása, illetve erre való felkészültsége terén. A vizsgálatok során több anomália került felfedezésre a magyar határszakaszon, amelyek a határrendészeti végrehajtói állományra koncentrálnak. Ilyen volt például:

- az „emlékeztető” oltás megtagadása, leginkább az állomány célzott felvilágosításának hiánya miatt, vagy vezetőjük oltásellenes hozzáállásának mintakövetése miatt;
- higiéniai problémák: az infrastruktúra fejlesztését követően kialakításra kerültek tornatermek, holott a kihallgató helyiségekben a kézmosók létesítése lett volna leginkább szükséges;
- a szolgálati egyenruhákat, mint esetleges vírushordozókat, az állomány tagjai az otthonukban tisztították, kockáztatva ezzel önmaguk egészségén kívül a családtagjaik egészségét is;
- mentálhigiéné: a munkaegészségügyi felülvizsgálati sorból hiányoztak azok a tréningek, amelyek a stresszel való megküzdésre készítik fel az állományt.

A vizsgált országok (Lengyelország, Szlovákia, Magyarország) viszonylatában a magyar határrendészeti állomány jobb eredményt mutatott közegészségügyileg a másik két ország állományához viszonyítva.

A Pécsi Tudományegyetem az Európai Unió Integrációs alapja támogatásával egy hat modulból álló mesterszintű szakirányú továbbképzési programot hozott létre, melynek a részei a következők:

- *„Közegészségügy és alkalmazott epidemiológia, infektológia;*
- *A migráció szociális és magatartástudományi aspektusai, multikulturális szempontok és ezek jelentősége az orvosi és a szociális ellátásban;*
- *Munkaegészségügy (foglalkozás-egészségügy) alkalmazott területei;*
- *Az integráció közgazdasági kérdései;*
- *Irreguláris migránsok mentális egészségének, pszichoszomatikus gondozásának szempontjai; közösségszintű egészségfejlesztési programok; a migrációhoz kapcsolódó emberjogi kérdések;*
- *’Migráns barát’ egészségügyi és szociális ellátó rendszerek és kapcsolódó rendszermenedzseri ismeretek, feladatok”.*

Fontos kérdésként merült fel, hogy a külföldiek rendészetével foglalkozó állomány tagjai részt vesznek-e olyan egészségnevelésben, mely megfelelő információkat nyújt számukra

ahhoz, hogy felelősségteljes döntéseket hozzanak egyes egészségügyi kockázatok kezelésével kapcsolatban, kiemelten a vakcináció területét, hiszen a határrendészeti állomány tagjai munkájuk során találkozhatnak és találkozhatnak is irreguláris migránsokkal.¹³⁰

A fejezetben említést kell tenni a 2019-ben kezdődő COVID-19 világjárványról,¹³¹ mely jelentős hatással volt a magyar rendőrség munkájára is. A járvány hatására a magyar rendőrség, a jelentkező feladat nagyságrendjének megfelelően, biztosított védőeszközöket az állomány tagjai számára helyi szinten, valamint a személyi állomány egészségügyi biztonságának folyamatos fenntartása érdekében. A világjárvány terjedésének hatékony megfékezése céljából az állomány tagjai több alkalommal részt vettek egészségügyi oktatásokon, ahol – többek között – tájékoztatást kaptak a fertőző megbetegedések elkerüléséről, illetve növekedésének megállításáról. A világ számos országában, beleértve Magyarországot is olyan intézkedéseket vezettek be, amelyek jelentősen korlátozták az emberek mindennapi életét. 2020. március 11-én a magyar kormány a 40/2020. Korm. rendelet alapján járványügyi veszélyhelyzetet hirdetett ki. Ezzel együtt megalkották a 41/2020. Korm. rendeletet, amely beutazási korlátozások bevezetésére irányult. Kiemelten az Olaszország irányából érkezőkkel szemben, hiszen ekkor itt volt a legmagasabb a fertőzöttek száma Kínán kívül. Az osztrák és szlovén határszakaszokon megtörtént a határellenőrzések visszaállítása. A Magyar Honvédség (MH) felhatalmazást kapott arra, hogy közreműködjön a veszélyhelyzettel kapcsolatos rendészeti tevékenységben, mivel a WHO és az Európai Unió ajánlásában feltüntetett szükséges létszámot csak MH bevonásával lehetett elérni. A járványhelyzet következményeként 2020. március 14-én a határátkelőhelyeknél megalkult a „Határellenőrzési Akciócsoport”, az országos rendőrfőkapitány vezetésével. A 2020. március 17-én elrendelt járványügyi hatósági határzár jelentős fennakadást okozott az országba be- és kilépni szándékozók számára egyaránt. Szerbia határai a személyforgalom elől „lezárára” kerültek. A határokon torlódások, többórás várakozások alakultak ki, abszurd helyzetbe sodorva ezzel – többek között – a magyar határ túloldalán dolgozó ingázókat és munkáltatójukat. A teherforgalom és az áruk ki- és beszállítása ellehetetlenedett, többnapos csúszások alakultak ki. A kormány 2021. március 28-tól (71/2020. Korm. rendelet) kijárási korlátozást vezetett be az állampolgároknak az otthonuk elhagyására vonatkozóan. 81/2020. Korm. rendelet

¹³⁰ SZILÁRD István, KATZ Zoltán & MAREK Erika (2012): *Migráns vakcináció és foglalkozás-egészségügyi kockázatok*. In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, 13. évf., p. 350. Elérhető: https://epa.oszk.hu/04500/04581/00013/pdf/EPA04581_pecsi_hataror_2012_349-353.pdf (letöltés: 2023. 06. 19.). Továbbá lásd, SZILÁRD István & BARÁTH Árpád (2011): *Migráció és egészségügyi biztonság: Új foglalkozás-egészségügyi kihívások*. In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, 12. évf., p. 273, 276-277. Elérhető: <http://www.pecshor.hu/periodika/XII/szilard.pdf> (letöltés: 2023. 06. 19.)

¹³¹ A COVID-19 egy komoly akut légzőszervi szindrómát okozó koronavírus 2 (SARS-CoV-2) nevű vírus által okozott betegség.

2.§, valamint a WHO-s és az európai uniós kéréseket figyelembe véve, a gazdasági érdekek megtartása mellett, a határon átlépőket egészségügyi vizsgálatnak vetették alá, a fertőzékenységű személyeket 14 napos karanténnal különítették el. Idővel a korlátozások valamelyest feloldásra kerültek, bármely határátkelőtől 30 kilométeres sávon belül (lakóhely és munkahely között). A COVID-19 járvány az áprilisi tetőzését követően az egyes korlátozások fokozatosan “enyhültek”. 2020 júniusának a második felétől a határforgalom-ellenőrzése helyreállt, de 2020 szeptemberétől ismételt járványügyi hatósági határozat került kihirdetésre (407/2020. Korm. rendelet, 408/2020. Korm. rendelet). A járvány intenzitását figyelembe véve a fentiekén kívül több kormányrendelet került bevezetésre, azonban a határellenőrzésre vonatkozó szabályok és azok gyakorlata hazánkban nem változott, ellenben a szomszédos országokban folyamatosan alakították a szabályokat és az ellenőrzések gyakorlatát. 2021. év május elejétől (203/2021. Korm. rendelet) a védettségi igazolvánnyal rendelkező magyar állampolgárokra már nem vonatkoztak a magyar utazási korlátozások. A karantén alól mentességet kapott az a személy, aki a magyar határnál felmutatta a Magyarországon kiállított védettségi és személyi igazolványát. A napi járvány esetszámok csökkenésével, 2021. június 26-tól a korlátozások felfüggesztésre kerültek.¹³²

Beszélnünk kell az embercsempész szervezetek és az irreguláris migránsok ellenlépéseiről, akik szintén figyelemmel követték nem csak a határőrizetben részt vevő állomány munkáját, illetve azok változásait, hanem a COVID-19 világjárvány visszaszorítása érdekében meghozott járványügyi védekezést szolgáló intézkedéseket egyaránt. A világjárvány a „zöldhatáron” is éreztette hatását, azonban igazán drasztikus változásokat a határforgalom-ellenőrzésben hozott. Az egyébként leterhelt közúti határátkelőhelyeken a személyforgalom a felére csökkent, a járvány visszaszorításával kapcsolatos intézkedések viszont közel a duplájára emelték az adminisztrációs terheket. A világjárvány és az azzal kapcsolatban bevezetett mobilitást gátló intézkedések kitűnően megmutatták, hogy az illegális migrációt az érintett országok következetes intézkedéseivel valamelyest lehetett befolyásolni. Ezt jól példázzák a COVID-19 világjárvány első európai hulláma alatt bevezetett szerbiai rendészeti intézkedések, amelyek szinte nullára redukálták a szerb–magyar államhatáron a tiltott határátlépést elkövetők számát és ez magával hozta az embercsempész tevékenység visszaszorítását is. A járvány terjedésével az elfogási

¹³² RITECZ György (2021): *Államhatár ellenőrzés és turizmus pandémia idején*. In: Határrendészeti Tanulmányok, 3. sz. p. 51-56. Elérhető: https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/HatrendTan_2021_3_szam.pdf (letöltés: 2024. 02. 19.). Többek között lásd, ÉBERHARDT Gábor (2021b): *Magyarország az újabb tömeges nemzetközi migráció kapujában*. In: Belügyi Szemle, 3. sz., p. 345-374. Elérhető: <https://real.mtak.hu/123068/1/1.EberhardtBelugyiSzemle2021.evi3.szam345-374.pdf> (letöltés: 2024. 02. 19.). WHO: *Number of COVID-19 cases reported to WHO*. Elérhető: <https://data.who.int/dashboards/covid19/cases?m49=956&n=c> (letöltés: 2024. 02. 19.).

számok változtak, 2020 végére jelentősen megemelkedtek. Ebből is látszik, hogy a COVID-19 világjárvány a tiltott határátlépést elkövetők számára csak nagyon rövid ideig (2020. április) gyakorolt csökkenő hatást (lásd 4.1.1., 6.1.1., 6. 1.2.).¹³³

2.2.5. HATÁRBIZTONSÁGI KOCKÁZATOK

A határbiztonság meghatározását több szempontból is elvégezhetjük. A Rendészettudományi Szaklexikon szerint a határbiztonság egyrészt az egyik legfontosabb és legrégebb nemzetbiztonsági elem, amely a területi integritásért felel és szavatol, hogy a határok a veszélyeztető hatásoktól védelmet nyújtsanak. Másrészt olyan komplex állapotot vagy helyzetet jelent, amely megmutatja, hogy a közösségre vagy az országra nézve potenciális veszélyt jelentő, illetve nemkívánatos személyek, tárgyak vagy technológiák be- vagy átjutási esélye milyen szinten áll.¹³⁴ A határbiztonság önálló fogalomként értelmezhető, mely a komplex biztonság részét képezi. A határbiztonság az államhatárhoz köthető, a jogállamiság és a rendvédelmi eszközökkel kezelhető minden biztonsági tevékenységet (koordináció, kooperáció, kommunikáció) magába foglaló alrendszer,¹³⁵ melyet gátló összes tevékenység határbiztonsági kockázatnak minősül, ilyen például a terrorizmus, a nemzetközi szervezett bűnözés és az illegális migráció.

A külső határok igazgatása esetében a kockázat mértékét a külső határt érintő fenyegetés nagysága és annak valószínűsége határozza meg. A kockázat kivédésére a Schengen Aquis System (SAS, Schengen Aquis Rendszer)¹³⁶ komplex rendszerének együttes alkalmazása szükséges, melynek a legfontosabb elemei a politikai, a gazdasági és a tájékoztató eszközök a migráció kezelésében, a vízumrendszer és a kihelyezett okmányszakértők mellett a külső határok biztonsága, a belső biztonság.

A külső határok határbiztonsági kezelésénél az alábbi kockázatokat kell felmérni:

- A fenyegetettség nagyságát és valószínűségét (fenyegetettség értékelés);
- A fenyegetettségre adott választ és annak hatékonyságát (sebezhetőség értékelés);
- Az Európai Unió belső biztonságára, külső határok biztonságára, legális határátlépésre stb. gyakorolt hatások lehetséges jelenlétét fenyegetettség esetén (hatás értékelés).

¹³³ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG: *Éves kockázatelemzés és helyzetkép, 2020.* p. 3. ORFK HSK (2020). Elérhető: https://www.police.hu/sites/default/files/HatarrendeszetSK%202020_04.pdf (letöltés: 2024. 06. 25.).

¹³⁴ BODA, VIRÁNYI & BEREGNYEI (2019), *i.m.* p. 229-230.

¹³⁵ TEKE András (2010): *A határbiztonsági és határrendészeti tevékenység stratégiai szemléletű rendszerillesztési aspektusai integrált rendészeti környezetben.* In: Belügyi Szemle, 10. sz., p. 10.

¹³⁶ RITECZ & SALLAI (2015), *i.m.* p. 81-84.

E három alkotóelem egymással szoros összefüggésben áll, egymástól nem elkülöníthető. Az egyes elemek értékelése információt nyújt a többi elem értékeléséhez. A tényezők (fenyegetettség, sebezhetőség, hatás) együttesen adják meg a kockázatot. Az alkotóelemek értékelését követően képesek vagyunk meghatározni a kockázati szintet. Besorolási szintek, a „Közös integrált kockázatelemzési modell” (CIRAM) kézikönyv szerint alacsony, közepes, magas.¹³⁷

6. ábra: CIRAM táblázat.

Kockázat neve	Fenyegetés szintje	Sebezhetőség szintje	Hatás szintje	Kockázat szintje
Kockázat 1	Magas	Alacsony	Alacsony	Alacsony
Kockázat 2	Alacsony	Közepes	Magas	Magas
Kockázat 3	Magas	Magas	Alacsony	Közepes

Forrás: BUDAI et al. (2019), *i.m.* p. 85.

A komponensek kockázati besorolása mutatja az adott fenyegetés kockázati szintjét, mely kockázatként az adott fenyegetéssel kapcsolatos nevet kapja. Például fenyegetés: hamis/hamisított úti okmányok használata XY határátkelőhelyen – kockázat: hamis/hamisított úti okmánnyal való tiltott határátlépés kockázata.¹³⁸

A táblázat elengedhetetlen részét képezi az időszakos határrendészeti kockázatelemzéseknek és helyzetképeknek, melyek átfogó képet mutatnak többek között a „zöldhatáron” elkövetett tiltott határátlépések vonatkozásában.

Az értekezésemben a kockázatelemzésre a negyedik fejezetben (4.2.1.) bővebben kitérek.

2.3. A FEJEZETBEN FOGLALTAK ÖSSZEGZÉSE, KÖVETKEZTETÉSEK

A migrációt – szintetizálva a szakirodalomban fellelhető definíciókat – egy olyan értéksemleges jelenségként célszerű értelmeznünk, mely jobbára egyéni döntésben manifesztálódik, háttérben azonban összetett társadalmi, gazdasági, politikai, ideológiai stb. folyamatok állnak. Az irreguláris migráns különféle tényezőt mérlegel és ennek alapján hoz racionális, és/vagy érzelmi döntést. A migráció háttérben – némiképp leegyszerűsítve – az egyes társadalmak, kultúrák,

¹³⁷ BUDAI Szabolcs, HORVÁTH Annamária, NÁDASI Csaba & VIG Bernadett (2019): *Illegális migráció elemző kézikönyve*. Országos Rendőr-főkapitányság Rendészeti Főigazgatóság Rendészeti Elemző-értékelő Osztály, Budapest, p. 77-85.

¹³⁸ Uo.

régiók, országok közötti különbségek állnak, miközben maga a migráció is gerjesztheti, illetve felerősítheti e különbségeket: a befogadó országban óhatatlanul egyenlőtlen helyzet alakul ki az „őslakosok” és az újonnan érkezettek között, márpedig ez az egyenlőtlenség önmagában is konfliktusforrást jelenthet.

E fejezetben szót ejtettem a migráció tipológiájáról, továbbá az illegális migráció fogalmának értelmezéséről. Az illegális migráció (az „illegális” jelzőt szigorúan a migráns magatartására vonatkoztatva) kétségkívül biztonsági kockázatokat hordoz magában, éppen a jogszerűtlenségéből, valamint abból a tényből fakadóan, hogy a határt jogszerűtlenül átlépő, az adott országban jogszerűtlenül „tartózkodó” vagy éppen munkát vállaló irreguláris migráns igyekszik a hatóságok látóteréből kikerülni. Az irreguláris migránsok egyfelől maguk is bűncselekmények elkövetőivé válhatnak, másrészt maga az illegális migráció is hatást gyakorol a bűnözésre, hiszen a szervezett bűnözői körök, az embercsempész hálózatok haszonélvezőivé válnak e helyzetnek. Kívülállóként lehetséges, hogy nehéz megérteni, hogy miért utazik valaki tízezer kilométereket illegális módon, dacolva a természeti elemekkel, lélekvesztőn átkelve a tengeren, kiszolgáltatva az embercsempészek kénye-kedvének. Döntésének értékelésétől, illetve az arról való ítéletalkotástól, hogy ez a döntés helyes-e, felelősségteljes-e, stb., helyénvaló tartózkodnunk.

Az illegális migráció biztonsági kockázatokat hordoz magában. Egy kockázati tényező besorolása, hogy az adott kockázat valóban létező kockázat-e, lehet nézőpont kérdése is. A kockázati faktor nagyságát meghatározhatja a cél- és tranzitországok „őslakosainak” az irreguláris migránshoz való hozzáállása is. Egy elfogadóbb társadalom kevésbé, vagy egyáltalán nem kezeli ellenségesen az országában letelepedni, vagy azon áthaladni szándékozókat, nem tekint rájuk kockázati tényezőként, sőt lehetőséget vélhet felfedezni bennük. Ezzel szemben akadnak olyan országok, akik csak kockázatokat látnak és hajlamosak az irreguláris migránsokkal összefüggő hatásokat „felnagyítani” az éppen aktuális érdekeiknek megfelelően. Ezekben az országokban az irreguláris migráns, mint „központi fenyegetés” van jelen a mindennapi életben. Nem vonható kétségbe, hogy az illegális migrációhoz biztonsági kockázatok kapcsolódnak, melyek szabályozásához és kivédéséhez elengedhetetlen azok komplex kezelése. A COVID-19 világjárvány jól példázza a komplex együttműködés jelentőségét, hiszen – többek között – a határok „lezárása”, valamint a ki- és beutazások szabályozása révén sikerült lassítani a járvány terjedését. Tanulsága az, hogy az összefogás elengedhetetlen bármilyen problémával állunk szemben, legyen az illegális migráció, vagy akár egy világjárvány.

Külső határaink megfelelő határbiztonságának is elengedhetetlen feltétele a kockázatok kezelésének hatékonyabbá válása. Ez azért is fontos, mert az illegális migrációhoz társuló embercsempészség, a szervezett bűnözői körök egyre nagyobb mértékben való elterjedése önmagában is kockázatot jelent. A kockázatok értékelésének folytonosságát kiemelkedőnek tartom, értem ez alatt többek között azt, hogy a rendőrség állománya pontosabb, átfogóbb rendszeres képzéseken vegyen részt, tudjanak fejlődni, a tudás birtokában határozottan fellépni és hatékonyan kezelni az esetlegesen felmerülő kockázati tényezőket. Az elméleti ismeretek mellett nagyon fontosnak tartom a gyakorlati tudást, melyet kiemelném: az állomány tagjai rendelkezzenek helyzettudatossággal, helyi kapcsolatokkal, munkájuk felé teljes alázattal és megfelelő gyánúérzékenységgel.

A rendőri állomány személyes és munkakörnyezeti egészségvédelmi fejlesztése jelentős előrelépést hozhatna az egészségügyi kockázatok mérséklését tekintve. A kockázatok kezelését a fentebb leírtakon túl eredményesebben alkalmazhatjuk gyorsabb, pontosabb információáramlással, összehangolt közös munkával, valamint a rendőrök szakmai elhivatottságának rendszeres kontrolljával (bár ez utóbbi nemcsak a kockázatkezelésben hozna eredményes változásokat, hanem átfogóan az illegális migráció kezelésével kapcsolatban is). Indokolt hangsúlyozni, hogy a vizsgálat tárgyát képező államhatárhoz kapcsolódó jogellenes cselekmények megelőzése, megszakítása, felderítése rendészeti eszközök nélkül nem kezelhető.

Kutatómunkám során azt a következtetést vontam le, hogy az illegális migrációs kockázatok kezelése szerteágazó, olyan intézkedéseket kell foganatosítani, melyeknek tényleges hatást kell gyakorolniuk a kockázatok kiszűrésére és kezelésére. Többek között ilyen lenne a megfelelő szolgáltatói háttér biztosítása (határmenti településeken alacsony a térerő) a jelenleg rendszeresített NOVA mobil eszközök¹³⁹ hatékonysága érdekében.

¹³⁹ Mobil eszköz: olyan eszköz, amely a közterületi rendőri tevékenység támogatása érdekében képes a Robotzsaru-Neo integrált ügyviteli és ügyfeldolgozó rendszeren (a továbbiakban: Robotzsaru rendszer) belül a Robotzsaru NOVA Tevékenység-irányítási Rendszer (a továbbiakban: TIR) Mobil keretrendszer futtatására, valamint funkcióinak ellátására szolgál. Elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A17U0019.ORF×hift=20170526&txtreferer=00000001.txt> (letöltés: 2023. 07. 23.)

3. AZ EURÓPAI UNIÓBA IRÁNYULÓ ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓ TRENDJEI ÉS FŐBB ÚTVONALAI

Magyarország – mutat rá Ritecz György – túl azon, hogy a schengeni térség tagja, „*a külső szárazföldi határok 15 százalékának őrzője*”, ilyenformán érintettje, sőt, részese a globális migrációs folyamatoknak,¹⁴⁰ vagyis egyáltalán nem közömbös, hogy ezek a globális migrációs folyamatok miként alakulnak.

Ebben a fejezetben azt vizsgálom meg, hogy az Európába irányuló illegális migráció milyen útvonalakon zajlott/zajlik le, illetve az egyes útvonalak népszerűsége miként változott az elmúlt másfél évtizedben. E fejezeten belül külön tárgyaljuk az Európai Unió illegális migrációra adott válaszlépéseit, nem feledve, hogy „*a legális migráció szabályozásának eredményessége csak az illegális migráció visszaszorításának hatékonyságával együtt értelmezhető*”.¹⁴¹

3.1. NEMZETKÖZI ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓ

Az európai uniós migrációs politika célja – miként azt az Európai Unió működéséről szóló szerződés meghatározza – „*a migrációs hullámok hatékony kezelése azok minden szakaszában, méltányos bánásmód biztosítása a harmadik országok azon állampolgárai számára, akik jogszerűen tartózkodnak valamely tagállamban, valamint az illegális bevándorlás és az emberkereskedelem megelőzése, és az ezek elleni megerősített küzdelem*”.¹⁴²

A migrációt kezelni, vagy éppen a hatóságok ellenőrzése alá vonni azért sem egyszerű vállalkozás, mert a nemzetközi migráció intenzitása folyamatosan változik és attól függően alakul, hogy a kibocsátó államban és a célországban aktuálisan milyen a politikai, gazdasági, szociális, emberi jogi stb. helyzet. Ezt a következőkben néhány statisztikai adattal szemléltetem.

A nemzetközi migráció szükségszerű és az emberiséggel gyakorlatilag egyidős folyamat. Nem lenne ugyanakkor teljes a kép, ha nem szögeznénk le már ezen a ponton, hogy a belső

¹⁴⁰ RITECZ György (2016): *A migráció trendjei – és ami mögötte van*. In: REGIO, 24. évf. 2. sz., p. 132. Elérhető: <https://docplayer.hu/24694715-A-migracio-trendjei-es-ami-mogotte-van.html> (letöltés: 2021. 11. 13.)

¹⁴¹ JAGUSZTIN Tamás & BODNÁR Gergely (2008): *Az Európai Unió migrációs politikájának alapjai*. In: PÓCZIK Szilveszter, DUNAVÖLGYI Szilveszter (szerk.): *Nemzetközi migráció – nemzetközi kockázatok*. HVG-Orac Kiadó, Budapest, p. 76. Elérhető: http://www.okri.hu/images/stories/kutatok/pocziksizilveszter/ekonyvek/migr_full_sec_2013.pdf (letöltés: 2021. 11. 14.)

¹⁴² *Az Európai Unió működéséről szóló szerződés* (EUMSZ) 79. cikk (1) bekezdés. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT> (letöltés: 2021. 11. 13.)

migráció (vagyis amikor egy adott területen, régióon belül folyik az emberi helyváltoztatás)¹⁴³ a migráción belül jelentős hányadot tesz ki. Az európai nemzetközi migráció nagyjából 86,7 millió embert érint, akiknek azonban több mint 51 százaléka nem hagyja el a kontinenst. Ugyanez az arány Ázsiában 80 százalék, Latin-Amerikában 76 százalék, ám a legmagasabb Afrikában, ahol a kontinensen belüli migráció a nemzetközi migráció 82 százalékát teszi ki.¹⁴⁴

Mielőtt a statisztikai adatok tárgyalásába kezdenék, azt is célszerű tisztázni, hogy az Európába érkező „nemzetközi migránsok” többsége két, földrajzilag jól behatárolható térségből származik. A menekülők nagyobb hányada Afganisztánból, Pakisztánból, Iránból, Irakból, Szíriából indul útnak, vagyis – mutat rá Ritecz György és Sallai János – „*azon országokból, melyekben a Nyugat vívott háborút (elvileg) humanitárius célból, majd nemrég kivonultak onnan a csapatok, lényegében káoszt hagyva maguk után*”. Mind Irak, mind Afganisztán a bukott államok prototípusa, „*így nem csoda, hogy aki teheti, eljön onnan*”. Szíriában, a Szubszaharai államokban, illetve az Afrika „szarván” elhelyezkedő országokban pedig „*már több éve polgárháború folyik, és a Nyugat igazán nem volt képes semmit sem tenni az ártatlan civil lakosság oltalmazása érdekében*”.¹⁴⁵ Külön is ki kell emelni Szíriát, amely a terrorszervezetek működésével összefüggésben vált jelentős kibocsátó országgá, valamint Észak-Afrika államait, amelyek lakosainak egy része az „arab tavaszt” követő kaotikus helyzetben érezte szükségét annak, hogy – akár egy lélekvesztőn a tengeren hánykolódva is – eljussanak Európába. 2008 és 2013 között nem volt számottevő azoknak a száma, akiket az Európai Unió határain tiltott határátlépés, illetve a megfelelő okmányok vagy vízum hiánya miatt tartóztattak fel. 2013-ban összesen közel 107.365 embert tartóztattak fel, közülük a „zöldhatáron” (vagyis a szárazföldi szakaszokon) felfedezett irreguláris migránsok száma 47.192 volt.¹⁴⁶ A „változás” 2014 első negyedében kezdődött, amikor a Frontex adatai szerint a „zöldhatáron” felfedezett irreguláris migránsok száma 7.654-re emelkedett a 2013-as azonos időszakhoz viszonyítva (6.016 fő).¹⁴⁷ 2014-ben összesen 283.532 felfedezett irreguláris migráns érkezett, jelentős részük (220.194 fő) tengeren, Afrika felől, míg a „zöldhatáron” 63.338 fő jött, főként a Balkánon át. A „migránsáradat” ekkor leginkább Olaszországot és Máltát érintette, ahol 170.664 irreguláris migráns ért partot, ami 2013-

¹⁴³ Természetesen az országon belüli migráció még nagyobb, de erre csak becslések léteznek. Az ENSZ 2019-es kalkulációja alapján a világon 700-800 millió között lehet a „migránsok” száma, vagyis minden tízedik ember „migráns” lehet.

¹⁴⁴ RITECZ & SALLAI (2016), *i.m.* p. 110-112. Frissebb statisztika United Nations adatbázis. Elérhető: <https://www.un.org/development/desa/pd/content/international-migrant-stock> (letöltés: 2023. 7. 10.)

¹⁴⁵ Uo. p. 117-118.

¹⁴⁶ FRONTEX (2014): *Annual Risk Analysis*. p. 70. Elérhető: https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2014.pdf (letöltés: 2021. 11. 12.)

¹⁴⁷ FRONTEX (2014): *Fran Quarterly*. p. 39. Elérhető: https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Fran_Q1_2014.pdf (letöltés: 2021. 10. 15.)

hoz képest több mint három és félszeres növekedést jelentett. 2014 végére a közép-mediterrán és a balkáni út vált népszerűbbé, részben a görög „kerítés” építése miatt, az irreguláris migránsok legnagyobb hányada Olaszország felől érkezett az Unió területére.¹⁴⁸ Az útvonalak dinamikája megváltozott. 2015 első negyedében 44.013 irreguláris migráns érkezett, ami az előző év azonos időszakához képest több mint hat és félszeres emelkedést jelentett.¹⁴⁹

A 2015-ben eszkalálódott illegális migrációs válság hátterében rejlő okok feltárására számos kísérlet történt. Vélhetően a kiváltó okok közül a legjelentősebb az Iszlám Állam (ISIS) térhódítása Szíriában és Irakban, amelyet a nigériai, szomáliai, afganisztáni, jemeni és líbiai csoportok csatlakozása tovább fokozott. Az okok között meg kell említeni, hogy a NATO erők korábban megszállták Afganisztánt és Irakot, majd másfél évtized elteltével magukra hagyva őket, eluralkodott a terror. Idetartozik, hogy Bassár el-Aszad szír elnököt nem sikerült elmozdítani az „arab tavaszt” követően, és Kadhafi Libyjának összeomlása is káoszt teremtett.¹⁵⁰ Ezt az elméletet a statisztikák is alátámasztják. 2011 és 2015 között a Szíriából menekülők aránya 3,4 százalékról 30,3 százalékra emelkedett az összes menekült viszonylatában.¹⁵¹ A szíriai menedékkérők dominanciája a három nagy kibocsátó országot tekintve is egyértelmű: ugyanezen időszakban világszinten 10,4 millióról 16,1 millióra növekedett a menekültek száma, és ezen belül az Irakból, Afganisztánból, illetve Pakisztánból érkezők aránya az összes menekült 18,1 százalékaról 32,9 százalékra gyarapodott. Vagyis – állapítja meg a Ritecz–Sallai szerzőpáros – 2015-ben Szíriából és a három nagy kibocsátó államból származott a fejlett országokba tartó menekültek kétharmada. E négy országon túl jelentős kibocsátónak számított (és számít jelenleg is) Nigéria és Szomália.¹⁵² Az Afrikából kiinduló illegális migrációs útvonalaknak két nagy csoportját szokás megkülönböztetni, ezek a belső és a külső útvonalak. A belső útvonalak a lokális migráció szinterei, a vándorlók nem hagyják el a kontinenst, megállnak a legelső, számukra kedvezőnek tűnő országban. Például Kenya és Etiópia, illetve még korábban Líbia volt ilyen, mintegy felfogták a Dél-Szudánból érkező tömegeket.¹⁵³

¹⁴⁸ FRONTEX (2015): *Annual Risk Analysis 2015*. p. 16, 57. Elérhető: https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2015.pdf (letöltés: 2021. 10. 15.)

¹⁴⁹ FRONTEX (2015): *Western Balkans Quarterly*. p. 24. Elérhető: <https://reliefweb.int/report/world/frontex-western-balkans-quarterly-quarter-1-january-march-2015> (letöltés: 2021. 10. 15.)

¹⁵⁰ RITECZ György (2018b): *Az Európába irányuló tömeges irreguláris migráció felfutásának és megszűnésének okai*. In: *Hadtudomány*, 28. évf. 3-4. sz., p. 67. Elérhető: http://real.mtak.hu/93611/1/ht201834_68-80.pdf (letöltés: 2022. 10. 10.)

¹⁵¹ „Az összes menekült viszonylatában”: értve ez alatt „a 44 iparilag fejlett országban regisztrált menekültek számát”. RITECZ & SALLAI (2016), *i.m.* p. 50.

¹⁵² Uo.

¹⁵³ BAK Pál, HANGÁCSI Ádám, POLÁK Attila, SZABÓ Márk & VERES Eszter Adrienn (2018): *Az Európát érintő fő migrációs útvonalak és a bevándorlás alakulása*. In: *Honvédelmi Szemle*, 5. sz., p. 47. Elérhető: <https://kiadvany.magyarhonvedseg.hu/index.php/honvszemle/article/view/347/331> (letöltés: 2022. 09. 10.)

7. ábra: Az Európába irányuló irreguláris migráció főbb útvonalai.

Forrás: RIMSE¹⁵⁴

A fenti ábrán a szárazföldi és tengeri főbb irányok láthatóak, de jól érzékelhetők a főbb érintett útvonalak is: a nyugat-mediterrán, a nyugat-afrikai, a közép-mediterrán, a kelet-mediterrán és a nyugat-balkáni útvonal. Ezekre a folyamatokra nyerhetünk rálátást, ha megvizsgálom az elmúlt egy-két évtized jellemző illegális migrációs irányait, azok aktivitását és intenzitásának változásait. A most következő áttekintés alapján kirajzolódnak a jellegzetes pull és push tényezők, amelyek – miként azt Ritecz–Sallai kiemeli – azt is jelzik, hogy „a migráció terheit *ténylegesen hol, kiknek kell viselniük: míg a nemzetközi migráció több mint fele (58,6 százalék) érinti a fejlett társadalmi, gazdasági térségeket, addig a transznacionális és lokális pull-push hatások eredményeként a menekülteknek csupán 14 százaléka érinti a fejlett országokat*”.¹⁵⁵

3.1.1. A NYUGAT-MEDITERRÁN ÉS A NYUGAT-AFRIKAI ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓS ÚTVONAL

A nyugat-mediterrán útvonal kiindulópontjai Szenegál, Gambia, Sierra Leone, Nigéria, Niger, Mali, Elefántcsontpart, végcélja többek között Spanyolország, Franciaország. A nyugat-afrikai útvonal két nagyobb, egymással párhuzamos és több, jóval kisebb útvonalból áll. A nyugat-

¹⁵⁴ RIMSE: *Greek state braces for upcoming massive illegal immigration flow*, by Ioannis Michaletos. Elérhető: <https://www.rimse.gr/2014/06/greek-state-braces-for-upcoming-massive.html> (letöltés: 2024. 08. 02.)

¹⁵⁵ RITECZ & SALLAI (2016), *i.m.* p. 109.

afrikai országokból (Ghána, Burkina Faso, Elefántcsontpart, Mali, Szenegál) útra kelők a Kanári-szigetekre, vagy tovább haladva Marokkón keresztül Spanyolországba juthatnak.¹⁵⁶

A Marokkón át vezető útvonal 2005-ben került a nemzetközi figyelem középpontjába, amikor is néhány ezer szubszaharai irreguláris migráns megkísérelt felmászni Ceutánál a „kerítésre”.¹⁵⁷ Hiába vált ugyanis várfalszerűvé a védelem, nem bizonyult elegendőnek ahhoz, hogy elrettentse az afrikaiakat a próbálkozásoktól. A spanyol hatóságok hálót szereltek a „kerítésre”, melyre aztán az irreguláris migránsok a lábbelijükre erősített szögekkel és kampókkal igyekeztek felmászni, igaz, nem sok sikerrel. A hálónak és a modern technikával ellátott megfigyelőrendszernek köszönhetően ugyanis több száz próbálkozásból jó, ha egy vezetett eredményre, felkapaszkodni, majd átjutni a másik oldalra csakis a legerősebbeknek volt esélye.¹⁵⁸

A fentebb említett 2005-ös ceutai incidens során 13–18 ember vesztette életét, félszázan pedig súlyosan megsérültek. A spanyol határrendészeti erők gumilövedéket és éles löszert is bevetettek. Az eset ugyanakkor nem volt egyedi, 2005 folyamán tizenegyzernél is több irreguláris migráns próbált átjutni a „kerítésen”, jogvédő szervezetek pedig a későbbiekben is több olyan esetről számoltak be, melyet a spanyol hatóságok részéről aránytalanul alkalmazott erőszak jellemezett.¹⁵⁹

A nyugat-afrikai útvonalon 2006-ban volt a legintenzívebb az áramlás, a hatóság tagjai mintegy 31.600 elfogást regisztráltak ebben az évben, majd 2007-ben 12.500-ra csökkent az esetszám.¹⁶⁰ Azt, hogy visszaesett a tiltott határátlépés ezen az útvonalon, több tényező is befolyásolta. Ezek egyike a nemzetközi együttműködés lehetőségeinek kiaknázása volt. Így visszafogadási egyezményt írtak alá tizenöt olyan afrikai állammal, amelyek a migráció fő kibocsátójának számítottak. Rendőratasékat delegáltak azokba az országokba, amelyekből csónakkal indultak útnak az irreguláris migránsok a Kanári-szigeteket megcélozva (a tizenegy ország között volt például Gambia, Ghána, Mali, Marokkó, Nigéria, Szenegál). A spanyol hatóságok technikai segítséget nyújtottak a határellenőrző egységeknek, korszerű eszközökkel látták el őket, az állomány tagjai közös járőrözést hajtottak végre az adott ország szerveivel és közös

¹⁵⁶ Global Initiative against Transnational Organized Crime: *Smuggled Futures: The dangerous path of the migrant from Africa to Europe*. 2014. p. 7. Elérhető: <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2014/05/2014-crime-1.pdf> (letöltés: 2021. 10. 16.)

BESZNYÓ János (2016): *Migrációs útvonalak a fekete kontinensen*. In: Afrika Tanulmányok Folyóirat, 10. évf. 4. sz., p. 33. Elérhető: http://real.mtak.hu/83885/1/Migracios_utvonalak_Afrika_tanulmanyok_folyoirat_2016_tel_u.pdf (letöltés: 2021. 10. 10.)

¹⁵⁷ BAK et al. (2018), *i.m.* p. 48.

¹⁵⁸ PÉCSI Zsófia (2015): *Menekülés Afrikából Afrikába – A Schengeni Határ-ellenőrzési Kódex alkalmazásának területi sajátossága*. In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, 16. évf., p. 288-289. Elérhető: <http://pecshor.hu/periodika/XVI/pecsi.pdf> (letöltés: 2021. 10. 15.)

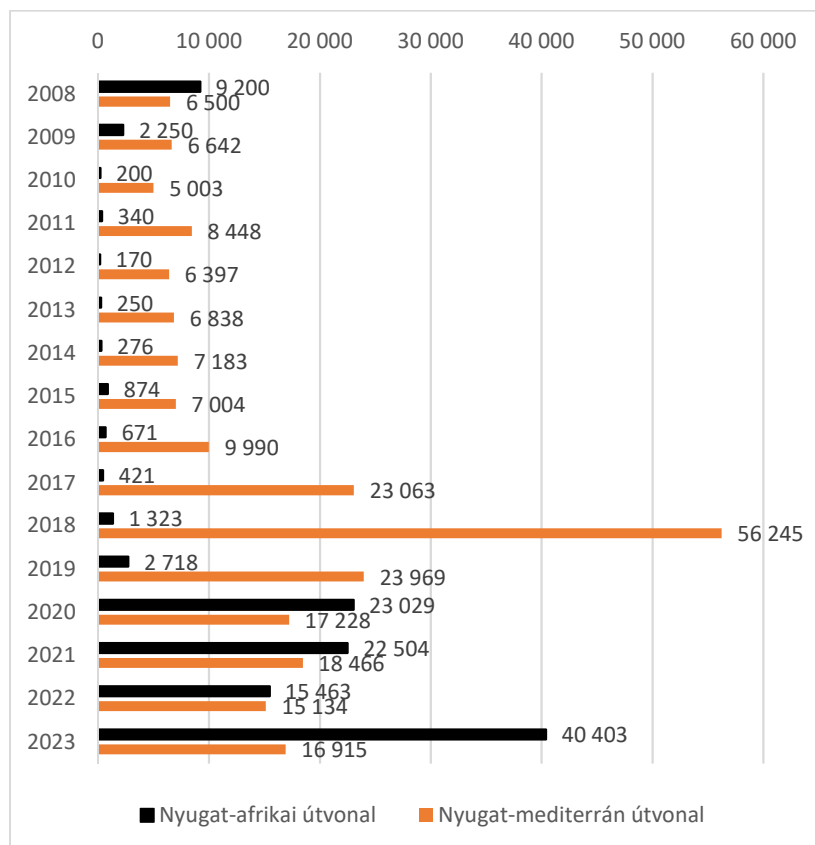
¹⁵⁹ Uo. p. 289.

¹⁶⁰ BAK et al. (2018), *i.m.* p. 47.

kiképzésen is készültek fel a felmerülő feladatokra. Ugyancsak az Integrált Határellenőrzési Modell¹⁶¹ keretében vették igénybe a Frontex támogatását, amely a Héra, Minerva és Indalo műveletek során valósult meg.¹⁶²

- A Héra közös műveletet kifejezetten az északkelet-atlanti területre fókuszálva indították 2006-ban.
- A Minerva művelet 2007 augusztusában indult el, célja Spanyolország déli kontinentális tengerpartjának teljes körű ellenőrzése volt.
- 2007 novemberében pedig az Indalo műveletet indították a Földközi-tenger nyugati térségében, a spanyol partok mentén.¹⁶³

8. ábra: A regisztrált irreguláris migránsok száma évenkénti bontásban: nyugati útvonalakon (fő).

Forrás: Frontex adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.¹⁶⁴

¹⁶¹ A modell egyik fő célja, hogy egységet hozzon létre a nemzeti és Európai Unió határigazgatási célkitűzések között. Bővebben 4.2. fejezet.

¹⁶² VARGA (2011), *i.m.* p. 196.

¹⁶³ EURÓPAI SZÁMVEVŐSZÉK: *A Frontexnek a külső határok igazgatásához nyújtott támogatása: mindeddig nem eléggé eredményes.* Külön jelentés, 2021. p. 59-60. Elérhető: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_08/SR_Frontex_HU.pdf (letöltés: 2021. 10. 14.). Továbbá lásd, FRONTEX: *Main Operations.* Elérhető: <https://frontex.europa.eu/search-results/?q=Main+Operations> (letöltés: 2021. 10. 14.).

¹⁶⁴ FRONTEX (2008–2021): *Migratory Routes.* Elérhető: <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-routes/migratory-routes/> (letöltés: 2024. 06. 09.). FRONTEX (2023): *Risk Analy-*

A műveleteknek köszönhetően a Kanári-szigetekre érkező irreguláris migránsok száma 2008–2012 között folyamatosan csökkent. 2013-ban stagnált, majd 2014-ben lassan emelkedésnek indult, 2015-re elérte a közel háromszorosát a 2014-es adatoknak. A hangsúly a közép-mediterrán útvonalra terelődött át Líbia irányába. A nemzetközi együttműködések és a Frontex segítsége részben eredményesnek bizonyult, bár az illegális migráció megszűnéséhez nem vezetett. 2016-ban a nyugat-mediterrán útvonalon a „migrációs” számok összességében emelkedést mutattak. 2016-ban tízezer körül alakult az esetszám, 2017-ben elérte a huszonháromezret. 2018-ban a teljes nyugati útvonalon már az ötvenhatezret is meghaladta a feltartóztatottak száma.¹⁶⁵ Ezt követően ismét visszaesés következett be, 2019-ben már „csak” körülbelül huszonnégyezer irreguláris migráns választotta ezt az útvonalat.¹⁶⁶ A 2016–2019 közötti időintervallumban az esetszámok emelkedésének és csökkenésének hátterében többek között a Spanyolország és Marokkó között kétoldalú egyezmény,¹⁶⁷ valamint az olasz politikai vezetés migrációhoz való hozzáállása játszott fontos szerepet, amelyet a következő fejezetben fogok bemutatni. Ebben az időszakban jelentős eltérés mutatkozik a nyugat-afrikai és a nyugat-mediterrán útvonalak között, ugyanis az előbbi, azaz a Kanári-szigetek felé vezető költségesebb útvonalat nem mindenki tudta megfizetni, így Ceuta és Melilla felé vette az irányt, ezen városok Afrika északi partjain egyedüli területei az Európai Uniónak. Ellenben, 2020-tól egyre többen érték partot a Kanári-szigeteken, mivel megszorító intézkedéseket vezettek be számos európai és észak-afrikai országban a COVID-19 vilájárvány további terjeszkedésének megállítása érdekében.¹⁶⁸ Jelentős szerepet játszottak 2022-ben a partnerség, az illegális migráció és az embercsempész-hálózatok elleni küzdelemre vonatkozóan. Ennek előzménye az, hogy Marokkó lépéseket tett határai biztonságának megerősítése és az európai országokkal való együttműködés

sis for 2023/2024. p. 49. Elérhető: https://www.frontex.europa.eu/assets/Publications/General/ARA_2023.pdf (letöltés: 2024. 02. 03.). FRONTEX (2024): *Significant rise in irregular border crossings in 2023, highest since 2016*. Elérhető: <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/significant-rise-in-irregular-border-crossings-in-2023-highest-since-2016-C0gGpm> (letöltés: 2024. 02. 03.). Negyedéves, éves jelentésekből gyűjtött adatok.

¹⁶⁵ FRONTEX, *i.m.* Többek között lásd AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA: *Infografika – Migrációs áramlások: keleti, középső és nyugati útvonal Irreguláris érkezők éves bontásban (2015–2021)*. Elérhető: <https://www.consilium.europa.eu/hu/infographics/migration-flows/> (letöltés: 2021. 10. 25.)

¹⁶⁶ FRONTEX, *i.m.*

¹⁶⁷ CEPS: *EU-Morocco Cooperation on Readmission, Borders and Protection: A model to follow?* Elérhető: <https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2016/01/EU-Morocco%20Cooperation%20Liberty%20and%20Security%20in%20Europe.pdf> (letöltés: 2021. 11. 03.). Többek között lásd A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, AZ EURÓPAI TANÁCSNAK ÉS A TANÁCSNAK: *Eredményjelentés az európai migrációs stratégia végrehajtásáról*. p. 4. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019DC0481&from=LV> (letöltés: 2021. 11. 04.).

¹⁶⁸ TÁRIK Meszár & TÓTH Klaudia (2023): *Marokkó Európa védőbástyája – az arab ország szerepe a nyugat-mediterrán térség migrációs rendszerében*. In: Horizont, 8. sz., p. 8. Elérhető: https://migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2023/06/20230606_HORIZONT_2023_8_tarik_meszar_toth_klaudia_marokko_europa_vedobastyaja_az_arab_oroszag_szerepe_a_nyugat_mediterran_terseg_migracios_rendszerben.pdf (letöltés: 2024. 02. 23.)

fokozására. Ilyen intézkedése volt többek között az, hogy a határai védelme érdekében megnövelte a járőrözési tevékenységet, fejlesztette megfigyelési technológiáit és a határellenőrzési műveleteket. Ezek az előrelépések lehetőséget teremtettek az Európai Unió, különösen Spanyolország számára a marokkóiakkal való együttműködésre az embercsempészás elleni küzdelemben.¹⁶⁹ Említést kell tennem egy újabb diplomáciai incidensről is, amely a két ország közötti együttműködést valamelyest beárnyékolta, valamint hatással volt az illegális migrációs trendekre. A nyugat-szaharai függetlenségi mozgalom vezetője (Brahim Ghali) 2021 áprilisában Spanyolországban kezeléseken vett részt a COVID-19 járványból való felgyógyulása érdekében. Erre válaszul Marokkó enyhített a határellenőrzésen, aminek következtében 8.000 irreguláris migráns jutott át a spanyolországi Ceutába. A két állam közötti jó viszonyt némileg támogatta, hogy a Marokkó és a két exklávé közötti szárazföldi határt – amely a COVID-19 világjárvány kezdete óta le volt zárva – 2022. május 17-én újra megnyitották.¹⁷⁰ 2023-ban ugrásszerűen megnövekedett a Nyugat-Afrikába tartó irreguláris migránsok száma, mely annak tudható be, hogy Niger bejelentette, hogy visszavonja „beleegyezését egy uniós katonai partnerségi misszió telepítéséhez”, annak ellenére, hogy egy július végi puccs óta az országot katonai vezetés irányítja. Ez a lépés, mely a migrációs és katonai együttműködés terén fennálló kapcsolatok megszakítására irányult, és amelyet az Európával fennálló diplomáciai kapcsolatok megszakításának tekintenek, mindkét régióra nézve jelentős következményekkel járt.¹⁷¹

3.1.2. A KÖZÉP-MEDITERRÁN ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓS ÚTVONAL

Főként Afrika távolabbi, politikailag, gazdaságilag a leginkább elmaradott régióiból indulók választják ezt az utat. A klímaváltozás, az elmúlt másfél évtized szárazsága és aszálya, valamint az ivóvízhiány következtében lehetetlenné válik az állattartás, amelynek következményeit az egyébként is hibás gazdálkodás tovább súlyosbítja. Emellett a polgárháborúk is jelentős push faktort jelentenek a kilátástalan helyzetbe került társadalmi rétegek számára. A szubszaharai régiókból érkezőknek nem feltétlenül érdekük elhagyni a kontinentst. Számukra gyakran Líbia számít végállomásnak, mivel gazdaságilag kiemelkedő az afrikai régióban. Az északi irányú illegális migráció egyik célja, a magasabb pénzkeresés reményében, a tovább vándorlás Európa

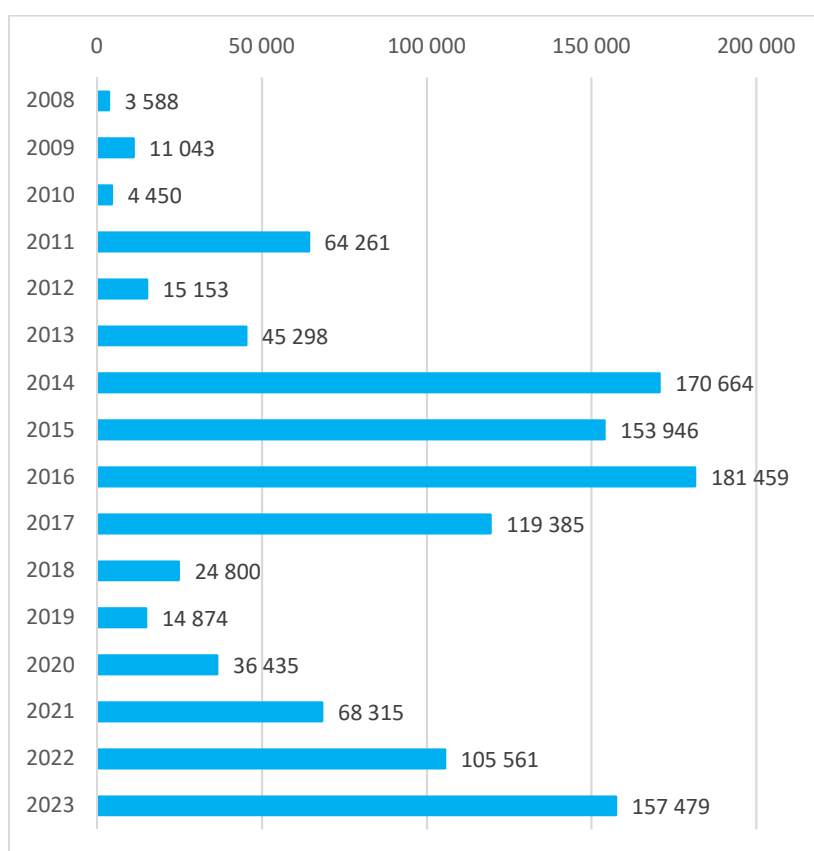
¹⁶⁹ EUROPE NEW: *The Externalization of Border Control and the Dynamism between the European Center and the European Peripheries*. Elérhető: <https://www.europenowjournal.org/2022/01/30/the-externalization-of-border-control-and-the-dynamism-between-the-european-center-and-the-european-peripheries/> (letöltés: 2024. 02. 23.)

¹⁷⁰ TÁRIK & TÓTH (2023), *i.m.* p. 13.

¹⁷¹ DANUBE INSTITUTE BLOG: *A nigéri junta és a nyugatellenesség - eltávolodás az EU-tól*. Elérhető: https://danubeinstitute.blog.hu/2023/12/28/a_nigeri_junta_es_a_nyugatellenesség_eltavolodas_az_eu-tol (letöltés: 2024. 02. 23.)

felé. Ez az a réteg, aki elegendő anyagi fedezettel rendelkezik, hogy „megvásárolja” útját.¹⁷² Az Afrika (relatív) közelebbi területeiről érkezők esetében már nem ennyire homogének az indítékok. Ahogy az afrikaiak nagy része, a szíriaiak is döntően az országukban működő terror-szervezetek elől menekülnek, a szomáliaiak az instabil kormányzat, az állandósult erőszak miatt kelnek útra, ugyanakkor a Nyugat-Afrikából indulók egzisztenciális helyzete a saját országukban nem feltétlenül kilátástalan, bár saját élethelyzetüket ítélik annak. Ők jellemzően kedvezőbb életfeltételeket, munkalehetőségeket, szociális juttatásokat remélve akarnak eljutni Európába, illetve sokuk számára a családdegyesítés is a fő célok között szerepel.¹⁷³

9. ábra: A regisztrált irreguláris migránsok száma évenkénti bontásban: közép-mediterrán útvonal (fő).

Forrás: Frontex adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.

Akadnak ugyan olyanok, főként Eritreából, Nigériából, Szomáliából, Tunéziából érkezők, akik tovább mentek Olaszország felé, 2008. augusztus 30-án azonban kétoldalú megállapodás jött létre Olaszország és Líbia között és ennek eredményeként lényegében teljesen megszűnt a két ország közötti népességvándorlás. Nagyjából 2010-ig a Dél- és Közép-Afrikából érkezők itt megálltak, ugyanis az intenzív kőolaj-kitermelésnek köszönhetően nagy szükség

¹⁷² BAK et al. (2018), *i.m.* p. 51-52.

¹⁷³ Uo. p. 55-56.

volt a munkaerőre, a szubszaharai irreguláris migránsoknak ezért nem kellett ahhoz elhagyniuk a kontinenst, hogy munkát, és az otthoninál jobb életfeltételeket találjanak. Líbia tehát egészen addig, amíg – legalábbis az afrikai viszonyokhoz képest – jól prosperált a gazdasága, és a politikai rendszer is viszonylag stabil volt, felszívta az észak felé irányuló migráció jelentős részét.¹⁷⁴ A változást 2011, és az „arab tavasz” hozta el, alig negyedév alatt körülbelül 23 ezer tunéziai polgár jutott át Lampedusára, azt mintegy ugródeszkeként használva Olaszország felé, majd a március végétől augusztusig tartó időszakban további negyvenezer irreguláris migráns érkezett a szigetre. Miként azt a nyugati útvonalak esetében is láthattuk, az irreguláris migránsok nagy része a szubszaharai országok valamelyikéből indult, sokan közülük egy ideig Líbiában maradtak, hogy megkeressék az útköltségre valót, vagy éppen azért, hogy az embercsempészek segítségét kérjék.¹⁷⁵ A Szaharán történő átkelés megkerülhetetlen szereplői a két ismert törzs tagjai, a tubuk és a tuaregek. Az Agadezig (Niger északi részének legnagyobb városa) eljutó irreguláris migránsokat konvojokkal viszik át Líbiába, azon belül is a gyülekezőhelyként működő Seba városába, majd a fővárosba, Tripoliba, hogy végül eljussanak a Földközi-tenger partjára. Optimális esetben, vagyis akkor, ha az irreguláris migráns rendelkezik a szükséges mennyiségű készpénzzel, az út két-három hétig tart, egyébként azonban több hónapos is lehet, hiszen az irreguláris migráns kénytelen menet közben megállni és munkát vállalni. Az utazás költsége 3.000 euró körül alakul, ez egy tipikus afrikai irreguláris migráns számára hatalmas összegnek számít; gyakorta előfordul, hogy az egész család azért dolgozik, hogy a közös keresményből az egyik családtag el tudjon utazni.¹⁷⁶

Kadhafí addig „gátként” működő Líbiájának¹⁷⁷ összeomlását követően az irreguláris migránsok utaztatásával foglalkozó bűnelkövetők a haszon maximalizálását szem előtt tartva, igyekeztek a lehető legtöbb embert összezsúfolni, és kisebb hajókkal elérni Máltát és Olaszországot.¹⁷⁸ 2011 óta, a polgárháború következtében a mintegy 1.700 kilométernyi partszakasz teljes mértékben ellenőrizetlen maradt, a két nagy kikötőváros, Bengázi és Tripoli pedig ideális gyűjtőállomásként szolgált a menekülők számára. Az egyre kiterjedtebbé vált líbiai embercsempész-hálózat is hozzájárult ahhoz, hogy a közép-mediterrán útvonalat igénybe vevők

¹⁷⁴ BAK et al. (2018), *i.m.* p. 52.

¹⁷⁵ Uo.

¹⁷⁶ Uo. p. 53. Továbbá lásd, *The Central Mediterranean route: Deadlier than ever*. In: Global Migration Data Analysis Centre, 2016. p. 5-6. Elérhető: https://publications.iom.int/system/files/pdf/gmdac_data_briefing_series_issue3.pdf (letöltés: 2021. 10. 28.). *The sea route to Europe: The Mediterranean passage in the age of refugees*. UNHCR The UN refugee Agency, 2015. Elérhető: <http://www.unhcr.org/5592bd059.pdf> (letöltés: 2021. 09. 28.)

¹⁷⁷ A „migránsok” EU felé történő megállításáért cserébe, az EU tagállamoktól támogatást kapott, melyből menekülttáborokat is fenntartott.

¹⁷⁸ RITECZ (2018), *i.m.* p. 69.

száma évről évre változott. 2012-től 2013-ra egy jelentős ugrás következett be, számuk közel megháromszorozódott. Külön ki kell emelni Niger Agadez nevű városát, mely gyakorlatilag az embercsempészség egyik fő központja lett. Az embercsempész csoportok először a Szaharán, majd Afrikát Líbián keresztül elhagyva, a Földközi-tengeren át vezették az útnak indulókat Olaszország partjai felé.¹⁷⁹ 2013-ban Lampedusa partjainál háromszáznál is több irreguláris migráns fulladt a tengerbe, ezt követően döntött az Európai Tanács a Mare Nostrum elnevezésű mentőexpedíció megindításáról. A Frontex által koordinált, főként az olaszok által finanszírozott, és az olasz haditengerészet részvételével működő akció keretében Afrikához közel, de végig a nemzetközi vizeken maradva járőröztek, azzal a céllal, hogy elfogják az irreguláris migránsok hajóit és kimenekítsék őket.¹⁸⁰ Miként arra Ritecz György–Sallai János rámutat, „*lényegében az olasz hatóságok (az Európai Unió jóváhagyásával) gerjesztették ezt a migrációs hullámot*”, egy plusz pull faktort kínálva ezzel az irreguláris migránsok számára, (és nyilvánvalóan az embercsempészek is) nagy biztonsággal számolhattak azzal, hogy nem kell öt napon át egy lélekvesztőben hanykolódnunk, hiszen az uniós egységek nagyjából öt órai út után kiemelik és olasz területre viszik őket.¹⁸¹ Ritecz szerint mi sem mutatja jobban ezen gondolatmenet igazságát, mint az, hogy a 2014 júliusa és augusztusa közötti időszakban azon 97 ezer irreguláris migráns között, aki ezt a tengeri utat választotta, 33 ezer szír állampolgár is volt, márpedig ez számukra ugyan jelentős kerülőt jelentett, de kétségkívül ez volt akkor az Európába jutás legkevésbé kockázatos módja.¹⁸² Miután az uniós hatóságok észlelték a Mare Nostrum nemkívánatos hatását, 2014 decemberére leállították a mentőexpedíciót, ennek következtében az irreguláris migránsok új útvonalakat kezdtek keresni, ennek megfelelően év végére minimalizálódott a tengeri kimentések száma, ellenben 2015 első hónapjaiban jelentős mértékben megnövekedett a szárazföldi elfogások aránya.¹⁸³ A Mare Nostrum helyébe az – ugyancsak a Frontex által koordinált – Triton-művelet lépett, és bár ebben már az olaszok mellett több másik európai ország is szerepet vállalt, jóval alacsonyabb költségvetéssel volt kénytelen működni, a keresés helyett az olasz partok védelmére fókuszált, ennek megfelelően a mentési mutatói is elmaradtak a Mare Nostrum által produkált adatoktól. A Triton mandátumának lejártát követően (2015 júniusában) az Operation Sophia haditengerészeti műveletet indították újjára, melynek prioritásai közé tartozik a Földközi-tenger középső régiójában működő bűnözői hálózatok felszámolása

¹⁷⁹ BAK et al. (2018), *i.m.* p. 52-53.

¹⁸⁰ Uo.

¹⁸¹ RITECZ & SALLAI (2016), *i.m.* p. 130.

¹⁸² Uo.

¹⁸³ Uo. p. 130-131.

(az emberkereskedők hajóinak beazonosítása és megsemmisítése), a líbiai haditengerészet, illetve a parti őrség állományának kiképzése a líbiai partok közelébe eső nyílt vizeken.¹⁸⁴ A nemzetközi eseményeknek és az enyhülő olasz bevándorlási politikának köszönhetően a 2016-os időszak a bevándorlás tekintetében kiugró év volt, több éve nem tapasztalt eredményeket produkálva. Ennek okán az olasz kormány a migrációs politika szigorítására kényszerült. E megállapodás keretében Olaszország többek között segítséget nyújtott, finanszírozta a líbiai parti őrség bővítését, tengeri mentési és koordinációs központ létrehozását, mozgósította az uniós ügynökségeket, együttműködtek a déli határ ellenőrzésének megerősítésében. Olaszország vállalta egy új Magatartási és Civil Kódex kidolgozását, a menekülteljárásokat szigorította.¹⁸⁵ A kétoldalú intézkedések sikeressége a Frontex adata alapján jól látható. 2017-ben 119.385-ről 2018-ban 24.800-ra, majd 2019-ben 15.000 alá csökkent az irreguláris migránsok száma. Ismét Spanyolország került a figyelem középpontjába, amelyet a nyugat-mediterrán és a nyugat-afrikai migrációs útvonal részben már jeleztem. 2020-tól – a COVID-19 világjárvány időszakában – az Európa felé tartó illegális migrációt jelentősen megnövelte a líbiai biztonsági helyzet romlása, valamint az olasz kormányváltás, emellett fontos tényezője volt az engedékenyebb hozzáállásnak a NGO hajók kikötése is.¹⁸⁶ 2020. február 17-én az Európai Unió külügyminiszterei egy új földközi-tengeri művelet elindításáról döntöttek, mely 2020. március 31-től el is indult Irini néven, és „lezárta” a 2015-ben indított Sophia hadműveletet. Legfőbb feladata a líbiai fegyverembargó betartása volt, de hozzá tartozott a líbiai parti őrség és haditengerészet állományának képzése és a szervezett bűnözői csoportok elleni fellépés is.¹⁸⁷ 2021-től az illegális migrációra vonatkozó számadatok ugrásszerűen megnövekedtek – többek között – a COVID-19

¹⁸⁴ BAK et al. (2018), *i.m.* p. 54-55. A triton műveletben részes országok: Belgium, Csehország, Dánia, Észtország, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Lengyelország, Litvánia, Luxemburg, Málta, Nagy-Britannia, Németország, Portugália, Románia, Spanyolország, Svédország, Szlovénia, továbbá a nem uniós tagállamok közül Izland és Svájc.

¹⁸⁵ EURÓPAI BIZOTTSÁG: *Bizottság cselekvési tervet javasol Olaszország támogatása, a migrációs nyomás csökkentése és a szolidaritás fokozása érdekében.* Elérhető: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/IP_17_1882?fbclid=IwAR0az881LxM7EU9y9foxoLF-fAu8BFXkhIz3jk5J3Z4eMlg_ruj6zsWgYwB8 (letöltés: 2021. 11. 07.). Lásd: 2017-ben Olaszország egy új Magatartási és Civil Kódexet dolgozott ki a civil mentőhajókra vonatkozóan a mentési protokollok koordinálására és ellenőrzésére, ezáltal csökkentve az embercsempészt a Földközi-tengeren. Elérhető: https://www.interno.gov.it/sites/default/files/codice_condotta_ong.pdf (letöltés: 2021. 11. 07.)

¹⁸⁶ MARSÁI Viktor (2019): *Egy elfelejtett válság – a harmadik líbiai polgárháború és a migráció.* In: Migrációkutató Intézet, 19. sz., p. 7. Elérhető: https://migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2019/11/mki_elemezes_egy_elfelejtett_valsga_a_harmadik_libiai_polgarhaboru_es_a_migracio_marsai_viktor.pdf (letöltés: 2024. 02. 23.)

¹⁸⁷ TÓTH Klaudia & VARGHA Márk (2020): *Változó mintázat a közép- és nyugat-mediterrán migrációs útvonalakon.* In: Horizont, 18. sz., p. 9. Elérhető: https://migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2020/09/20200917_HORIZONT_18_toth_klaudia_vargha_mark_valtozo_mintazat_a_kozep_es_nyugat_mediterran_migracios_utvonalakon_elemzes.pdf (letöltés: 2024. 02. 24.)

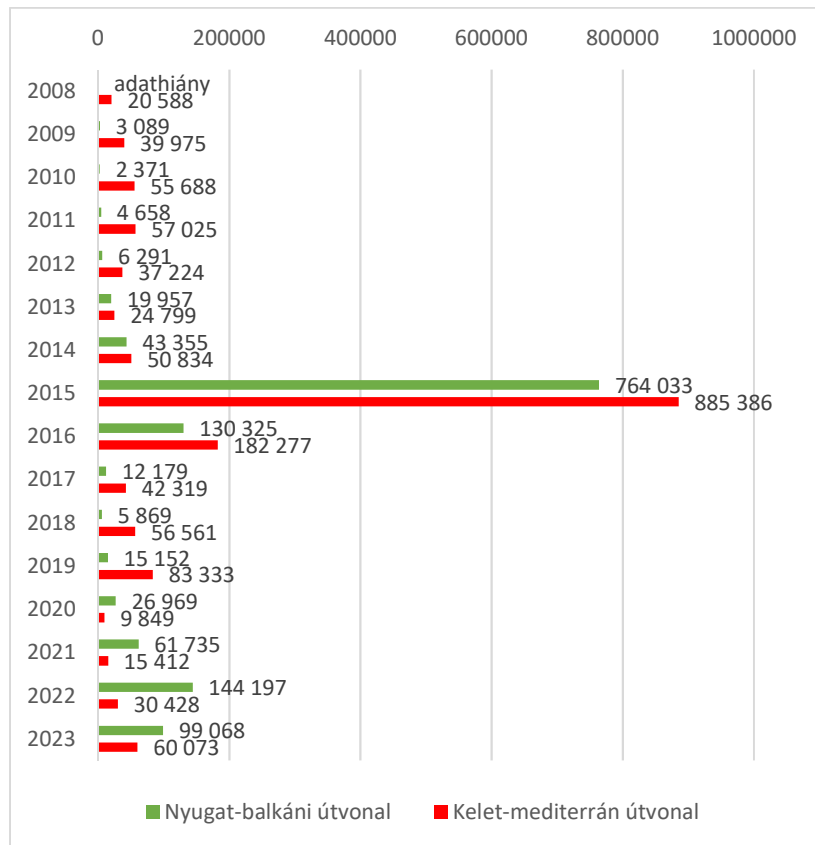
világjárvány miatt bevezetett „határzárak” fokozatos feloldásával, valamint a líbiai polgárháború elhatalmasodása során kialakult kaotikus helyzet hatására. Mindezek mellett érdemes elgondolkodni azon, hogy egy háborús övezetben hogyan várható el valakitől, hogy a nemzetközi szerződéseknél eleget tegyen az irreguláris migránsok tengeren történő átkelésének megakadályozására vonatkozóan, nem elfeledve az embercsempészek által nyújtott szolgáltatások megnövekedő számát sem.

A következő alfejezetben részletezem, hogy a fentiek hatása kiterjedt a kelet-mediterrán útvonalra is.

3.1.3. A KELET-MEDITERRÁN ÉS A NYUGAT-BALKÁNI ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓS ÚTVONAL

A kelet-mediterrán útvonal részei: Ciprus, Görögország tengeri határa, valamint Görögország és Bulgária szárazföldi határszakaszai Törökországgal. Azok, akik Nyugat-Európába szeretnének eljutni, a nyugat-balkáni útvonalat választják, amely magában foglalja a szerb–magyar határszakaszt is. A nyugat-balkáni útvonalat használják azok az irreguláris migránsok, akik Törökországon és Görögországon át, vagy Bulgárián keresztül próbálnak bejutni az Európai Unió területére. Emellett a nyugat-balkáni régióban magas migrációs kibocsátás is jellemző egyes időszakokban. Itt gyakran tapasztalható a befogadó országból a származási országba történő visszatérés folyamatos mozgása. A jelen alfejezetben nem fogom részletesen elemezni a nyugat-balkáni útvonalat az ismétlések elkerülése érdekében. A történeti tényezők, amelyek befolyásolták az időszakokat – figyelembe véve az utána kutatás jelentős mértékére – a szerb–magyar határszakasznál két egész fejezetben kerülnek részletes elemzésre és értékelésre (lásd 5-6. fejezet).

10. ábra: A regisztrált irreguláris migránsok száma évenkénti bontásban: a kelet-mediterrán és a nyugat-balkáni útvonalakon (fő).

Forrás: Frontex adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.¹⁸⁸

2008-tól közel kétszeres emelkedés volt tapasztalható az illegális migráció volumenében, amely 2010-re tovább fokozódott. Ennek egyik fő oka az Afganisztánban zajló állandó fegyveres konfliktusok és a tálibok újbóli előretörése volt.¹⁸⁹ A politikai káosz és az életszínvonal romlása miatt sokan kényszerültek menekülésre, különösen Görögország irányába, ahová közel 56.000 irreguláris migráns érkezett, nagy részük tengeren keresztül. Elég volt, ha elérték valamelyik görög szigetet, ahonnan könnyedén eljuthattak a görög partszakaszokra, mivel az ottani hatóságok nem fordították vissza az elfogottakat. Idővel szigorították az ellenőrzést ezen az útvonalon, így a „migránsok” a szárazföldi határ átlépésére kényszerültek. Görögország önerőből nem tudta kezelni a helyzetet, ezért a kormányzat az Európai Uniótól kért segítséget. 2010 novemberében indították el RABIT 2010 néven az első közös Frontex műveletet. Az 5,5

¹⁸⁸ A Frontex által közzétett diagram szerint a nyugat-balkáni útvonalon 2008-ban minimális volt az államhatárok jogellenes átlépését elkövetők száma. Negyedévente alig érte el az ezret, a becsült érték körülbelül 2.500 fő.

¹⁸⁹ A tálibok egy szélsőséges iszlamista csoport Afganisztánban, amely 1996-tól 2001-ig kormányozta az országot. Céljuk egy szigorú iszlám törvényeken alapuló állam létrehozása. 2001-ben az USA vezette koalíció eltávolította őket a hatalomból, de 2021-ben ismét átvették az irányítást.

millió euró összköltségvetésű, 26 tagállam részvételével szervezett akció 2011 márciusáig tartott, és kiegészült a HERMES 2011 – ugyancsak közös – szárazföldi, tengeri, légi művelettel.¹⁹⁰ Az illegális migrációs helyzet számokban is érzékelhető változáson ment keresztül, mivel a már meglévő „afgán migráció” mellett a 2011-es „arab tavasz” által kiváltott polgárháború következtében a Szíriából kiinduló tömeges kivándorlás is megjelent. A létbizonytalanságba került szíriaiak egy része az országon belül, a harcok által kevésbé sújtott területekre menekült, ezzel szemben mások úgy érezték, kénytelenek elhagyni hazájukat. A kelet-mediterrán útvonalon tapasztalható emelkedést a 2012-ben Görögország görög–török határszakaszán kiépített „kerítés” fékezni tudta. 2013-ra vált számokban érzékelhetővé a csökkenés, ugyanis 2012-ben 37.224 volt az irreguláris migránsok száma, mely 2013-ra 24.779-re csökkent. 2013 második felére az embercsempészek és az irreguláris migránsok felismerték, hogy könnyebben jutnak el a célországba a bolgár–török határszakaszon keresztül. Erre válaszul a bolgárok követték a görög példát és a törökökkel közös határszakaszukra kerítést építettek, lényegében ezzel a lépéssel néhány hónapig (2013 őszén, tél elején) feltartották az áradatot, majd elterelték az illegális migrációs mozgás jelentős részét. 2014 tavaszától ugyanis a Törökországhoz közeli görög szigetek, valamint közép-mediterrán térség (Olaszország, Málta) felé indultak meg az irreguláris migránsok, keresve az utat a schengeni térségbe.¹⁹¹ Többségük ekkor Szíriából érkezett, de jelentős számú afgán is volt az irreguláris migránsok között, akik Észak-Macedónia felé, északra hagyták el Görögországot, majd Szerbián keresztül jutottak el a szerb–magyar határhoz.¹⁹² A 2011 és 2014 közötti időszakban 234.000 szír állampolgár kért menedékjogot az Európai Unió országaiban. 2014 elején 2,5 millió körül alakult a menekültek száma, a következő évben azonban majdnem elérte a négy milliót. Ennek a hirtelen növekedésnek a hátterében – egyebek mellett – az Iszlám Állam előretörése állt. A menekültek jelentős hányadát Törökország és Jordánia, de ha a lakosság arányát nézzük, akkor Libanon fogadta be arányaiban a legtöbbet, 2015 decemberében 182 szír menekült jutott ezer libanoni polgárra.¹⁹³ A menekülttáborokban uralkodó reménytelen helyzet hatására azonban a szírek újabb tömegei indultak Európa felé: 2015-ben 1.322.850 menekültkérelmet regisztráltak.¹⁹⁴ A kelet-mediterrán útvonal 2015-ben vált igazán népszerűvé, csak ebben az évben közel 900.000 menekült jutott ezen át az Európai Unióba (ez

¹⁹⁰ VARGA (2011), i.m. p. 196-197.

¹⁹¹ RITECZ & SALLAI (2016), i.m. p. 77-78.

¹⁹² BAK et al. (2018), i.m. p. 56.

¹⁹³ Uo. p. 60-61.

¹⁹⁴ EURÓPAI PARLAMENT: *A menedékkérők száma az EU-ban* | Európai Parlament (europa.eu). Elérhető: https://www.europarl.europa.eu/infographic/welcoming-europe/index_hu.html#filter=2020-hu (letöltés: 2021. 10. 16.)

az adat több mint tizenhétszerese a 2014-ben regisztráltak).¹⁹⁵ A hatóság tagjai 2015-ben 885.386 irreguláris migránst fogtak el a kelet-mediterrán útvonalon. Ez a szám messze a legmagasabb, mind a másik két útvonalat (nyugat-mediterrán, közép-mediterrán), mind a többi vizsgált évet tekintve. Ugyanebben az évben a közép-mediterrán útvonalon 153.946 főt tartóztattak fel, míg a nyugati útvonalon 7.004-et. Az emelkedésben közrejátszott, hogy az USA voltaképpen kivonult a közel-keleti térségből, ezzel teret adva az ISIS felíveléséhez, és versengés alakult ki a hatalmi státuszok elnyeréséért. E tekintetben Törökország „önállósítva magát”, saját hatalmi szféráját igyekezett megerősíteni. Vezető pozícióját úgy próbálta megszerezni, hogy egyfajta hidat kívánt képezni a siíta és szunnita felek között a régióban, és érdekelt volt a szíriai elnök, Bassár el-Aszad eltávolításában is. Vélhetően a szíriai ellenzék támogatásával az ISIS térhódítását erősítette, valamint igyekezett visszatartani a Törökországban lévő kurdok erősödésének lehetőségét. Törökország emellett kész volt együttműködni az orosz erővel, sőt még Aszad csapataival is és mindezek mellett, egyes időszakokban, fegyveres erővel akadályozta a Szíria felől érkező menekülőket. 2016-ban jelentős mértékű csökkenés volt tapasztalható, melynek kialakulásában egyebek mellett az alábbi események játszottak közre:

Törökország 2015-ben megkezdte egy 828 kilométer hosszú „kerítésrendszer” kiépítését a szíriai polgárháború elől menekülő arab tömegek és a törökökre veszélyes kurd harcosok visszatartása érdekében. A tartuszi orosz haditengerészeti és légi támaszpont megtartása miatt Oroszországnak érdekében állt Aszad hatalmon maradása. Az ISIS elleni harcok Oroszország 2015. szeptember 30-ától légi támogatást biztosított a szír kormánynak (majd később a demokratikus ellenzék ellenihez is). Ezzel az illegális migráció toló tényezőit csökkentette, hiszen az oroszbarát kormány fennmaradása az ISIS felszámolásának feltételeit segítette elő.¹⁹⁶

Oroszország beavatkozásáról 2016 márciusában az amerikai Philip Breedlove tábornok, az Európában állomásozó amerikai haderő parancsnoka egy interjúban megemlítette, hogy szíriai harcokhoz súlyosította a problémát, megváltoztatva a küzdelem dinamikáját mind a szárazföldön, mind a levegőben” és „[...] Oroszország az Aszad-rezsimmel együtt fegyverként használja fel a migrációt az európai struktúra túlterhelése és az európai határozottság megtörése iránti törekvések keretében”.¹⁹⁷ Míg az orosz politikusok azt állították, hogy minden esetben az Iszlám Állam volt a támadások célpontja, nyugati

¹⁹⁵ CSUKA Gyöngyi & TÖRÖK Ádám (2015): *Az Európába irányuló és 2015-től felgyorsult migráció tényezői, irányai és kilátása*. In: Magyar Tudományos Akadémia, p. 30. Elérhető: https://mta.hu/data/cikkek/106/1060/cikk-106072/_europabairanyulo.pdf (letöltés: 2021. 06. 15.)

¹⁹⁶ RITECZ (2018b), *i.m.* p. 72-74.

¹⁹⁷ DEARDEN, Lizzie (2016): *Russia and Syria 'weaponising' refugee crisis to destabilize Europe, NATO commander claims*. The Independent. Elérhető: <https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/russia-and-syria-weaponising-refugee-crisis-to-destabilise-europe-nato-commander-claims-a6909241.html> (letöltés: 2021.

vezető politikusok véleménye szerint Moszkva a szíriai ellenállás erőit támadta, aminek következtében szíriai civilek tömegesen kényszerültek lakhelyük elhagyására.¹⁹⁸ Törökország mindenestre figyelmeztetett, hogy tömeges migráció várható, miután Oroszország megkezdte a támadásokat, és nagy számban érkeztek szíriai menekültek a török határra.¹⁹⁹ A migrációs trendek az UNHCR adatai alapján ennek ellenkezőjét mutatják, ugyanis 2015 októberében volt a csúcspont és utána meredek esés következett be, tehát a „jóslat” nem valósult meg.²⁰⁰

Ezeken túlmenően a csökkenésben szerepet játszott még a 2015. november 29-én elindított, Törökország és az Európai Unió közötti közös cselekvési terv végrehajtásának megerősítése. A biztonsági erők és az információcsere a török parti őrség és a rendőrség között megerősítésre került. Az Európai Unió a konkrét projektekre szánt hárommilliárd euró rendelkezésére bocsátását megkezdte.

2016. március 7-én Törökország beleegyezett, hogy a nemzetközi védelemre nem szoruló Törökországból Görögországba átjutó irreguláris migránsokat azonnal visszaküldjék Törökországba és vállalta továbbá azt, hogy a török vizeken elfogott minden irreguláris migránst visszafogad. A megállapodás részeként képezte az is, hogy bővítésre kerülnek az embercsempészés elleni intézkedések. Ősszel a NATO és a Frontex hajói megkezdték tevékenységüket az Égei-tengeren, de számos intézkedés gyakorlatilag jóval később lépett érvénybe.²⁰¹ 2016. március 18-án az Európai Unió és Törökország úgy határozott, hogy véget vet Törökország felől az Európai Unióban induló illegális migrációnak.²⁰²

Ahogy az Iszlám Állam terjeszkedése az illegális migráció tömegessé válása irányába hatott, úgy a terrorszervezet visszaszorulása, majd a média megjelenéseinek megfoghatósága felcsillantotta annak reményét, hogy eljőhet a béke a Közel-Keleten, nem feltétlenül kell már tovább vándorolni, hamarosan vissza lehet térni, és azt a kis időt pedig már a menekülttáborok-

03. 11.). Idézi: JUHÁSZ Attila & FATLUM Gashi (2016): *Biztonságpolitika és migráció. Különös tekintettel a nyugat-balkáni migrációs útvonalra*. In: Friedrich-Ebert-Stiftung, Budapest, p. 14. Elérhető: <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/budapest/13032.pdf> (letöltés: 2021. 03. 11.)

¹⁹⁸ Uo.

¹⁹⁹ WINTOUR et al. (2016): *Russian bombs triggering mass Aleppo exodus, Syria conference told*. The Guardian. Elérhető: <https://www.theguardian.com/world/2016/feb/04/russian-bombs-trigger-mass-aleppo-exodus-syria-conference-told> (letöltés: 2021. 03. 11.)

Idézi: JUHÁSZ Attila & FATLUM Gashi (2016), *i.m.* p. 14.

²⁰⁰ UNHCR: *Mediterranean Situation*. <https://data.unhcr.org/en/situations/mediterranean> (letöltés: 2021. 03. 12.)

²⁰¹ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/1624 rendelete (2016. szeptember 14.) az Európai Határőrség Partii őrségről és az (EU) 2016/399 európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 863/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet, a 2007/2004/EK tanácsi rendelet és a 2005/267/EK tanácsi határozat hatályon kívül helyezéséről. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R1624&from=HU> (letöltés: 2022. 11. 29.) Részben a Frontex kibővítése volt.

²⁰² EU-TÖRÖKORSZÁG NYILATKOZAT, 2016. MÁRCIUS 18. Elérhető: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/> (letöltés: 2021. 03. 12.)

ban is át lehet vészelní. Ahogy azt Ritecz György kifejti, az érintettek számos jelből következtethettek arra, hogy szülőföldjükön belátható időn belül rendeződik a helyzet. Így például 2016 januárját követően az iszlám szunnita ágát vezető olajország, Szaúd-Arábia „vezényletével” lassan, de biztosan elkezdett emelkedni az olaj ára, stabilizálódni látszott a gazdasági helyzet. Új munkahelyek jöttek létre a Közel-Keleten, a bérek normalizálódtak és az ott lakók számára vált nyilvánvalóvá, hogy immár a térségben is lehet legálisan munkát vállalni, vagyis a korábban meghatározónak számító push faktorok tűntek el.²⁰³ 2017-re a kelet-mediterrán útvonalon további jelentős migrációs nyomás csökkenés volt tapasztalható az előző időszak eseményei hatására, majd 2018-as évben némileg erősödött, ami 2019-re tovább fokozódott, de még így is messze elmaradva a 2015–2016-os évektől. Az illegális migrációs trendek kelet-mediterrán útvonali növekedését, a közép-mediterrán útvonalnál leírtakon túl jelentősen befolyásolta az olasz migrációs politika, s különösen a 2018 őszén elfogadott, Matteo Salvini belügyminiszter nevéhez köthető rendelet. A rendeletben többek között megszüntetésre került a humanitárius védelem és megnehezítésre a menekültstátusz megszerzése, valamint az egyes hajók kikötési engedélyének megtagadásával is jelentős tömegeket sikerült távol tartani az Olaszországba való belépéstől. 2020-ban az illegális migrációs esetszámok jelentős visszaesése figyelhető meg. Ennek egyik fontos oka volt a COVID-19 világvjárvány okozta „határlezárások”. A török, görög, illetve az északnyugat-boszniai térségben összegyűlt irreguláris migránsok zsúfoltig megtöltötték a menekülttáborokat. 2021-től az adatok emelkedése volt tapasztalható.²⁰⁴ A hazai határrendészeti havi bontású statisztikai adattáblázatok összehasonlítása világosan mutatja, hogy a sírek továbbra is kiemelkedő arányban érkeztek Szerbián keresztül Magyarországra, majd egyre nagyobb számban követték őket az afgánok.²⁰⁵ A 2011-ben kirobbant polgárháború óta Szíria 2021-re továbbra is súlyos gazdasági és társadalmi problémákkal küzdött. Bassár el-Aszad vezetésével a szíriai kormányerők visszaszerezték az ország nagy részét, de az északi és keleti területeken továbbra is jelen vannak különböző fegyveres csoportok, köztük kurd milíciák és szélsőséges iszlamista szervezetek, amelyek aktivitása ismét fokozódott. A szankciók,

²⁰³ RITECZ György (2018a): *A tömeges irreguláris migráció megszűnése, avagy tények amelyekről nem akarunk tudomást venni*. In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, 20. évf., p. 239-241. Elérhető: <http://www.pecshor.hu/periodika/XX/ritecz.pdf> (letöltés: 2022. 09. 11.)

²⁰⁴ KOVÁCS Blanka & SAYFO Omar (2021): *Elkerülhetetlen sors? - Az afganisztáni válság migrációs kilátásai*. In: Horizont, 13. sz., p. 1-2. Elérhető: https://migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2021/08/20210819_MKI_GYORSELEMZES_2021_13_kovacs_blanca_sayfo_omar_elkerulhetetlen_sors_az_afganisztani_valsg_migracios_kovetkezmenyei.pdf (letöltés: 2024. 02. 24.)

²⁰⁵ ORFK HSK (2021), *i.m.*

a háború okozta pusztítás és a koronavírus-járvány tovább súlyosbították az amúgy is katasztrofális helyzetet, ami jelentős növekedést eredményezett az illegális migrációban.²⁰⁶ A sűrűsödő afgán megjelenés mögött az állt, hogy 2021. május 1-jén az USA (és a konfliktusban fegyveresen részt vevő többi NATO tagállam) megkezdte a kivonulását Afganisztánból, és ezzel egyidőben a tálib mozgalom általános katonai támadást indított az afgán kormánnyal szemben, melynek eredményeként több százezer ember kényszerült elhagyni otthonát.²⁰⁷ A COVID-19 korlátozások feloldásának hatására 2022-ben szinte megduplázódott az irreguláris migránsok száma, figyelemmel a feltorlódásokra, áramlásuk megindult, de nem azonos intenzitással. A továbbiakban megemlítem, hogy a fentiekre hatást gyakorolt a tálib hatalom terjeszkedése és a megnövekedett tömegek megjelenését – a társadalmi-politikai konfliktusok jelenléte mellett – az Iszlám Állam erősödése is indukálta. A 2022-re történő duplázódás a török állampolgárok tekintetében leginkább a Recep Tayyip Erdogan-féle önkényuralmi vezetésnek tudható be, mindamelllett, hogy média és az ellenzék ellen drasztikus fellépések történtek. Törökországban uralkodó gazdasági instabilitás és bizonytalanság mellett említést kell tennünk az Irakban és Szíriában hosszú ideje tartó török hadjáratokról is, amelyeket a török vezetés indított a terrorista csoportnak tekintett szíriai kurd fegyveresek ellen. Ezek az események hatást gyakoroltak az irreguláris migránsok mozgására, melynek hozadéka, hogy a kelet-mediterrán útvonalon a számadatok 2023-ra ismételten megkétszereződtek a 2022-es adatokhoz képest.²⁰⁸

A Frontex adatai szerint a nyugat-balkáni útvonalon regisztrálták a legtöbb tiltott határátlépést az összes Európai Unióba irányuló migrációs útvonal közül a 2020–2023-as években. Fontos megjegyezni, hogy ezek az adatok nem az irreguláris migránsok számát, hanem a tiltott határátlépések számát mutatják, ami azt jelenti, hogy egy személy többször is megpróbálkozhatott a határátlépéssel (lásd 4.1.). A nyugat-balkáni útvonalon tapasztalt növekvő esetszámokat részben a kelet-mediterrán útvonalon érkezők számának növekedése táplálta. Érdeemes azon elgondolkodni, hogy hogyan lehet az, hogy a kelet-mediterrán útvonalon a tiltott határátlépések száma jelentősen visszaesett a 2020–2023-as években, míg a nyugat-balkáni útvonalon jóval

²⁰⁶ PORTFOLIO: *Három aggasztó esemény mutatja: újra lángra kaphat az elmúlt évek legpusztítóbb háborúja.* Elérhető: <https://www.portfolio.hu/global/20230924/harom-aggasztó-esemény-mutatja-ujra-langra-kaphat-az-el-mult-evек-legpusztitobb-haboruja-641167> (letöltés: 2024. 06. 30.)

²⁰⁷ KOVÁCS & SAYFO (2021), *i.m.* p. 1-2.

²⁰⁸ Részleteket lásd, RITECZ György (2023): *Irreguláris migrációval kapcsolatos adatok és a biztonság.* In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, 25. évf., p. 222-223. Elérhető: https://pecshor.hu/periodika/XXV/Ritecz_Gyorgy.pdf (letöltés: 2024. 02. 24.). STIFTUNG WISSENSCHAFT UND POLITIKA: *Turkey's Military Operations in Syria and Iraq.* Elérhető: <https://www.swp-berlin.org/10.18449/2022C37/> (letöltés: 2024. 06.30.). TÜRKIYE RÁDIÓ ÉS TELEVÍZIÓ: *Ülésezett a Nemzetbiztonsági Tanács.* Elérhető: <https://www.trt.net.tr/magyar/turkiye-6/2023/06/09/ulesezett-a-nemzetbiztonsagi-tanacs-1997374> (letöltés: 2024. 06.30.)

magasabb esetszámokat regisztráltak. Ennek alapján feltételezhetjük, hogy a Balkánon nagyszámú irreguláris migráns torlódott fel, akik hosszú ideje próbálkoztak átjutni az Európai Unió külső határán.²⁰⁹ Ezt a jelenséget részletesen vizsgálom az értekezésemben, amelynek eredményeit a következő fejezetekben ismertetem.

3.2. A FEJEZETBEN FOGLALTAK ÖSSZEGZÉSE, KÖVETKEZTETÉSEK

A fejezet kezdeti szakaszában említést tettem a belső migráció fontosságáról, ugyanis a kontinenseken belüli migráció a leginkább mérvadó a nemzetközi migrációban. Az illegális migrációhoz kapcsolódó 2015-ös válsághelyzet több tényező mellett, de leginkább az ISIS hatására óriási mértéket öltött. Bemutattam a főbb útvonalakat, azok aktivitását, változását. Az Európai Unió lépéseire az irreguláris migránsok igyekeztek reagálni, bár próbálkozásaik csak időszakosan bizonyultak sikeresnek, és nem riadtak vissza attól, hogy véghezvigyék céljaikat. Ha túl nagy ellenállásba ütköztek, taktikát változtattak és másik útvonalon próbáltak eljutni a célországba. Útirányukat nemcsak az eléjük háruló fizikai korlátok, mint például az Ideiglenes Biztonsági Határzár (IBH) miatt módosíthatták, hanem a különböző útvonalak költségeinek figyelembevételével is (lásd Kanári-szigetek helyett Ceuta és Melilla). Előfordult, hogy egy ideig egy adott országban maradtak munkát vállalni a továbbjutás finanszírozásához. Az embercsempész csoportok a számukra legoptimálisabb útvonalat ajánlották fel az irreguláris migránsoknak, azaz azt az útvonalat, amiért a legtöbb pénzt tudták kérni, nem törődve a szolgáltatásaikat igénybe vevők biztonságával. Az Európai Unió az illegális migráció megfékezésére több műveletet is végrehajtott, amelyek kisebb vagy nagyobb sikerrel eredményt hoztak. Bemutatásra kerültek az egyes tagállamok önálló politikai döntései, egymással kötött egyezségeik az illegális migráció megfékezésére.

A migráció az elmúlt másfél évtizedben – és jelenleg is – az európai politika fókuszába került. Ezért a Frontex statisztikai adataira támaszkodva bemutattam a nemzetközi illegális migráció főbb trendjeit, útvonalait, kihívásait és azok meghatározó tényezőit a 2008–2023 közötti időintervallumban. Az útvonalak egymással való összevetésével egyértelműen megállapítható, hogy a vizsgált időszak nagy részében a nyugat-balkáni útvonal volt az, amelyet legkevésbé

²⁰⁹ PÉNZVÁLTÓ Nikolett (2022): *A nyugat-balkáni útvonal – migrációs trendek magyar szemszögből*. In: Nemzet és Biztonság, 2. sz., p. 5. Elérhető: https://tudasportal.unike.hu/xmlui/bitstream/handle/20.500.12944/20360/02_penzvalto_4-16_nemzet_es_biztonsag_2022_01.pdf?sequence=1&isAllowed=y (letöltés: 2024. 06.29.). A felvázolt problémakört érintő további tanulmány olvasható: RITECZ (2023), *i.m.* p. 226.

használtak az irreguláris migránsok, ha a statisztikai adatokat nézzük egy-egy időszakról eltekintve. „Kiugró” éveknek számítanak 2021–2023, azonban ez a látványos növekedés nem feltétlenül mutatja a teljes valóságot, ennek okait majd a későbbiekben tárgyalom. Legnépszerűbbnek egészen 2019-ig szinte minden évben a kelet-mediterrán útvonal bizonyult, mely köszönhető többek között számos, a többi útvonalon végbemenő együttműködéseknek, hadműveleteknek, kétoldalú egyezményeknek. Ezekből néhány említésre méltó Olaszország és Líbia közötti megállapodások, vagy Marokkó és Spanyolország kétoldalú egyezményei. 2020-tól a kelet-mediterrán útvonal népszerűsége gyakorlatilag teljesen megszűnt, ennek egyik fontos oka volt a COVID-19 világjárvány okozta „határlezárások”. A közép-mediterrán útvonal hasonlóan népszerű volt, mint a kelet-mediterrán útvonal 2018–2019 kivételével, ekkor inkább a nyugat-mediterrán és nyugat-afrikai útvonalak kerültek előtérbe. A járvánnyal kapcsolatban kitértem a COVID-19 világjárvány okozta korlátozásokkal összefüggő illegális migrációs nyomás rövid időszakos csökkenésére, valamint a járvány csökkenése után azok terjedésére. A kelet-mediterrán útvonalat kivéve az összes többi útvonalon erősödés volt tapasztalható az esetszámok tekintetében, ez leginkább a járványügyi korlátozásoknak köszönhető. Az erősödés a nyugat-mediterrán útvonalon a marokkói „lépéseknek” tudható be. A közép-mediterrán szakaszon a COVID-19 mellett, a líbiai polgárháború okozta „káosz” eredményezte a jelentős migrációs hullámot. Említést érdemel a 2022 utáni kelet-mediterránon történő jelentős növekedés, mely a Törökországban lévő gazdasági gondoknak, valamint a szíriai kurdok elleni török hadjáratoknak, a kisebb-nagyobb megszakításokkal zajló szíriai polgárháborúnak az eredménye. Ezek az elemzések is azt az értekezésben is többször ismételt megállapítást támasztják alá, mely szerint a tranzit-, mind pedig a célországok ellenlépéseire az illegális migráció intenzitását, útvonalait, megnyilvánulási formáit tekintve folyamatosan alakul, változik, megszűnésével azonban – belátható időn belül – nem számolhatunk. Azzal kapcsolatosan, hogy mely tényezők voltak az illegális migráció tömegessé válásának okai, számos tanulmány született és nagyjából konszenzusosnak mondhatók a végkövetkeztetések, ám abban a kérdésben, hogy milyen körülmények játszottak szerepet az illegális migrációs hullám csökkenésében, kevésbé tűnik egységesnek a szakirodalom. Az, hogy mind a felfutásában, mind pedig az illegális migrációs nyomás hirtelen enyhülésében, illetve megszűnésében egyszerre több ok is közrejátszott, ugyanakkor aligha vitatható.

Az illegális migráció kisebb, vagy nagyobb mértékben minden országot érint. Leginkább abban látom a megoldást, ha globálisan, egységes fellépéssel kezeljük a helyzetet, ehhez elengedhetetlen az Európai Unión belüli azonos, vagy közel azonos szemlélet kialakítása. Ha a tagállamok között sikerül egy konszenzuson alapuló látásmódot kialakítani és ezt a szemléletet

világviszonylatban hatékonyan kiterjeszteni, akkor vélhetően eredményesebb lehet a probléma kezelése.

Jó megoldás lenne – a jelen helyzetben azonban kivitelezhetetlennek tűnik –, ha a kibocsátó ország megfelelő életkörülményeket és életfeltételeket tudna biztosítani állampolgárai számára. Ez azonban külső támogatások nélkül nem kivitelezhető, mert egy elszegényedett, gazdaságilag instabil, esetleg háború, vagy polgárháború sújtotta ország önállóan képtelen ezt a problémát megoldani, sőt még kezelni sem. Szüksége van a gazdaságilag fejlettebb országoktól kapott segítségnyújtásra. A fejezet egyik legfőbb tanulsága talán az, hogy nemcsak az illegális migráció tömegessé válása, hanem annak csillapodása is többtényezős jelenség, melynek kiváltó okai folyamatos kölcsönhatásban állnak egymással. Az ok-okozati összefüggésekből jól levezethetők a migrációs útvonalak változásai. A fentiekből kiolvasható, hogy az egymásra gyakorolt hatásuk rövid időn belül számadatokban is mutatkozik. Az útvonalak közötti átrendeződések, jórészt gazdasági, politikai, katonai és rendészeti hatásoknak köszönhetőek.

A másik tanulság pedig, hogy az illegális migráció belátható időn belül nem szűnik meg. Lehetséges, hogy egy adott időpontban úgy tűnik, hogy a korábbinál jóval kevesebben próbálkoznak az országhatárok illegális átlépésével, de az esetek nagy részében csak új migrációs útvonalak megnyílásáról, illetve a forgalom korábban kevésbé népszerű útvonalakra áttereléséről van szó. Ezeknek a folyamatoknak a figyelemmel kísérése azért is nélkülözhetetlen, mert a bekövetkezett változások előre jelzik, hogy az illegális migráció kezelésének eszközeiben, eljárásaiban is változtatások szükségesek.

A jövőbeni illegális migrációs útvonalak mértékéről nem tudok határozott véleményt kialakítani, mivel a push és pull faktorok változása bármikor bekövetkezhet, ahogyan azt a jelen harmadik fejezetben is láthattuk, többek között politikai vagy gazdasági döntések következtében. Ezek a tényezők attól függnek, hogy az adott időszakban kinek mi az érdeke.

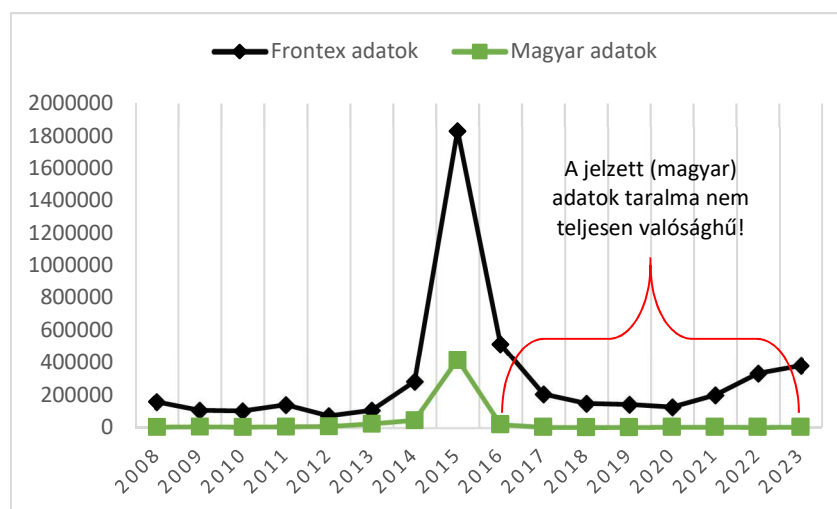
4. A MAGYARORSZÁGRA IRÁNYULÓ ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓ FŐ TRENDJEI 2008–2023 KÖZÖTT, A RENDŐRSÉG HELYE ÉS SZEREPE AZ ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓ KEZELÉSÉBEN

4.1. A MAGYARORSZÁGRA IRÁNYULÓ ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓ FŐ TRENDJEI 2008–2023 KÖZÖTT

A mediterrán útvonalak elemzésének és fontosabb állomásainak meghatározása után a fejezet első felének célkitűzése, hogy megvizsgáljam a határrendészetet befolyásoló főbb körülményeket a statisztikai adatok tükrében. A vizsgálat során Magyarországot érintő illegális migrációt átfogóan, minden határszakasz tekintetében nem fogom részleteiben, ok-okozataiban elemezni, melynek oka az, hogy a vizsgált szerb–magyar határszakaszon történt mozgás mintegy 90 százalékát teszi ki a teljes magyar adatoknak. Az illegális migráció egyes elemeit a dolgozat ötödik és hatodik fejezeteiben kimerítően részletezem a szerb viszonylatot érintően. Amennyiben a vizsgált időszak alatt ettől eltérő trend figyelhető meg, arra külön kitérek. Az illegális migrációval kapcsolatban Szlovénia, Ausztria, Szlovákia és Magyarország adatai is összevetésre kerülnek, melynek célja a különbözőségek okainak feltárása.

4.1.1. A TRENDJEK JELLEMZŐI, AZ IDŐSZAKRA VONATKOZÓ ADATOK, A VÁLTOZÁSOK OKAI

11. ábra: A regisztrált „zöldhatáros” tiltott határátlépések száma a schengeni térségben, 2008–2023 között (fő).

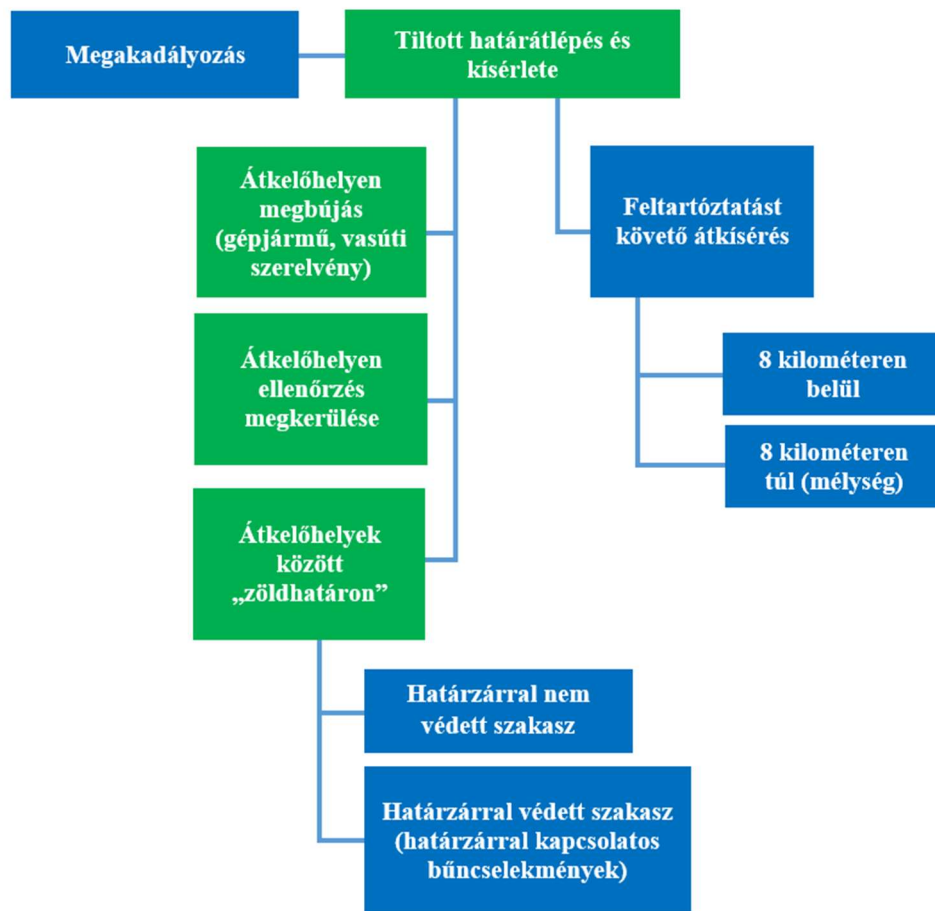
Forrás: Frontex, ORFK HSK adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.²¹⁰

²¹⁰ FRONTEX (2008–2023), *i.m.* ORFK HSK (2023). Elérhető: https://www.police.hu/sites/default/files/HatarrendeszetSK%202023_12..pdf (letöltés: 2024. 03. 10.). Éves jelentésekből gyűjtött adatok.

A könnyebb áttekinthetőség érdekében a 11. ábrán grafikon formájában ábrázolásra kerültek a Frontex jelentésekben és az ORFK HSK által hivatalosan közzétett „zöldhatáros” THS értékek. A hazai trendeket megvizsgálva, a magyar határrendészeti szervek a 2008–2011 közötti időszakban a schengeni területre irányuló illegális migrációnak mintegy 2-5 százalékkal szembesültek. A 2010-es év első feléig némi emelkedés volt látható, ami 2011. év végéig 3 százalék alá csökkent. A 2012-ben bekövetkezett változások hatására (lásd 5.2.1. alfejezet) a „Schengenbe” bejutni szándékozó, az államhatár jogellenes átlépését elkövetők legalább egytizedét Magyarország külső határain fogták el. Az emelkedés 2013-ban nem állt meg, sőt, a második negyedévben Nyugat-Európába tartók közel fele (43,3 százalék) Magyarország külső határain kísérelte meg a bejutást. A próbálkozások száma az év végére nagymértékben csökkent, olyannyira, hogy 2014 elején már az 5 százalékot sem érte el. Az újabb emelkedésre azonban nem kellett sokat várni, 2014 végén már elérte a 36,1 százalékot. 2015-ben ez az érték csaknem megkétszereződött (62,5 százalék).²¹¹ Az adatok elemzése és értékelése során elérkeztem arra a pontra, hogy kijelentsem, amennyiben a fenti gondolatmenetet folytatva elemzem tovább az adatokat, akkor kizárólag a tiltott határátlépés esetszámait vetem össze a Frontex-adatokkal, ezzel teljesen eltávolodva a valóságtól. Ebben az esetben az adatok így alakulnak: 2016: 3,73 százalék; 2017: 1,34 százalék; 2018: 0,96 százalék; 2019: 1,25 százalék; 2020: 2,43 százalék; 2021: 1,62 százalék; 2022: 0,64 százalék; 2023: 0,92 százalék. A számok valóságtartalmával kapcsolatban keletkezett bizonytalanságomat kiválóan tükrözik a Frontex által publikált nyilvános adatok is, amelyek 2020-tól döbbenetes fordulatot vettek (lásd 10. ábra). A fordulatot semmilyen gazdasági, politikai, természeti hatás nem idézte elő, de akkor mi lehetett a számok mögött? Magyarországon, a szerb–magyar határszakaszon az illegális migrációval összefüggő jogellenes cselekmények – kiemelten a tiltott határátlépés szabálysértés – rögzítésének módjában 2016-tól jelentős változások következtek be, új hatósági intézkedéseket alakítottak ki, amelyek nagymértékben átalakították a statisztikát. Azért tartom fontosnak felhívni a figyelmet a kategóriák változására, mert az országos statisztikáknál (lásd 13. ábra) is egyértelműen látszik az adatok rendellenessége.

²¹¹ RITECZ & SALLAI (2015), *i.m.* 69.

12. ábra: Az „illegális határátlépéshez” kapcsolódó hatósági intézkedések.²¹²

Szerzői szerkesztés.

A 12. ábra egyes tartalmi elemeinek fogalmi meghatározására szeretnék kitérni. A megakadályozás, mint új hatósági intézkedés (2016-tól szerepel a rendőrségi statisztikákban) akkor történik, amikor a tiltott határátlépést tervező személy még az Ideiglenes Biztonsági Határárral (IBH) szerb államhatár felőli oldalán tartózkodik, de a rendőri intézkedés (felszólítás) hatására szándékától eláll, vagy azt a látszatot kelti. A rendőri felszólítás célja, hogy a személy távolodjon el az államhatártól, ezzel megelőzve a jogellenes átlépés megkísérlését. Fontos megjegyezni, hogy minden egyes, a tiltott határátlépést tervező személlyel szembeni felszólítás új esetszámnak (intézkedésnek) minősül, tehát egy-egy szám mögött többször is ugyanaz a személy lehet. Ez jelentősen megnöveli a statisztikai adatok értékét, amelyek elsősorban a rendőri intézkedések számát tükrözik, nem pedig a tiltott határátlépést elkövetők számát. Ez világosan rávilágít az aggályokra a megakadályozás néven használt hatósági intézkedések adatainak megbízhatóságával kapcsolatban. A gyakorlatban felmerülő bizonytalanságok, például a látási és

²¹² Az „illegális határátlépés” kifejezést gyűjtőfogalomként használom, amely magában foglalja a tiltott határátlépés szabálysértést és a hozzá tartozó hatósági intézkedéseket, valamint ezeken kívül a megakadályozást.

földrajzi viszonyok, vagy a nagyobb csoportok folyamatos mozgása befolyásolhatja a helyszínen becsült számok nagyságát, amelyek később bekerülnek a hivatalos határrendészeti statisztikákba. E körülmények figyelembevételével az adatokat az értekezés megírása során nem használom fel az elemző-értékelő feladatomhoz, és nem veszem figyelembe a tiltott határátlépés szabálysértésének minősítési kategóriájánál. A tiltott határátlépés ugyanis akkor valósul meg, ha a személy nem áll el szándékától, és valamilyen módon sikerül az államhatárt engedély nélkül vagy meg nem engedett módon átlépnie, vagy legalább megkísérelnie azt.

Az ábrán nem került megjelenítésre, de mindenképpen fontos megemlíteni a közokirat-hamisítás bűncselekményét, amely elkövetési módszerként az illegális migráció során is megvalósulhat. Ez a bűncselekmény önálló kategóriaként külön szerepel a statisztikában.

Az „illegális határlépések” – a megakadályozás (felszólítás) kivételével – magukban foglalják az államhatár jogellenes átlépésének különböző módon minősülő kategóriáit, valamint a feltartóztatást követő átkísérést, amelyek csak terminológiájukban térnek el a tiltott határátlépéstől, gyakorlati megvalósításuk tekintetében nincs különbség. A „klasszikus” tiltott határátlépés (THS-ként definiált szabálysértés) statisztikai szempontból való minősítésének és a rendőrségi statisztikai rendszerben való rögzítésének feltétele az, hogy az intézkedés alá vont személlyel szemben tényleges rendőri intézkedést foganatosítsanak, továbbá vele szemben büntetőeljárás, illetve szabálysértési eljárás (feljelentés vagy feljelentés mellőzésével helyszíni bíróság kiszabása, illetve szóbeli figyelmeztetés) történjen, vagy idegenrendészeti eljárást folytatásnak le. A módosításokat követően a tiltott határátlépés módszere lehet a járművekben, szállítmányokban való megbújás, az átkelőhely-megkerülés az átkelőhelyek között „zöldhatáron” átjutás, az utóbbi lehet fizikai határátlépéssel védett, vagy nem védett szakasz. Az említett hatósági intézkedéseknél, az irreguláris migránsok esetében a tényleges tiltott határátlépés megtörtént, azonban a továbbjutás megakadályozása sikeres volt. A fentiekben leírtak alapján nemcsak a megakadályozási folyamat során keletkezik adatorzulás, hanem a tiltott határátlépés esetében is, mivel egy irreguláris migráns több alkalommal is megpróbálhatja átlépni az államhatárt, azonos vagy különböző módszerekkel. Ennek következtében egy személy több esethez is megjelenhet a statisztikákban. Legtöbbször „egyszerűsített eljárás”²¹³ keretében kerül sor arra, hogy a tiltott határátlépést elkövető személyt elfogás után visszakísérjük. Ezen állítást több, általam készített interjúval is alá tudom támasztani. Az utóbbiakat a disszertációm egy későbbi részét

²¹³ Az irreguláris migránssal szemben nem kerül idegenrendészeti eljárás lefolytatásra, figyelemmel a megakadályozás, a feltartóztatás és az átkísérési szabályok bevezetésére.

képező, Ábrehán Istvánnal és Juhász-Bóka Lászlóval készített interjúm is alátámasztja. Az automatizált ujjnyomat-azonosító rendszer (AFIS)²¹⁴ alkalmazásával a saját tapasztalataimra is alapozva jól bizonyítható, hogy a rendszernek köszönhetően számos alkalommal sikerült kiszűrni a korábban már idegenrendészeti eljárás (román viszonylat) alá vont irreguláris migránsokat. A „klasszikus” tiltott határátlépés számai már nem jelzik objektíven a személyek létszámadatait (lásd 11-12. ábra), ezért lenne szükséges átfogó jelleggel elemezni a fent felsorolt trendeket. Az általam közölt kutatási adatok eredetileg úgy értelmezhetőek, hogy minden eset külön főként kezelendő. A valóságban vélhetően azonban nem lehet pontosan meghatározni, hogy egy főt hány esetben tartóztattak fel, így célszerű a feltartóztatottak számát négygyel vagy öttel elosztani (a kollégák tájékoztatása alapján egy fő általában négy-öt alkalommal próbálkozik Magyarországra jutással). Mivel a próbálkozások számának tényleges megítélése majdnem lehetetlen, nagy dilemmát okozott számomra, hogyan közöljem az adatokat. Ha minden esetet külön személynek számolok, akkor biztos, hogy nem a pontos értéket kapjuk a többszöri próbálkozás miatt. Ha azonban az esetszámokat egy vélt, illetve becsült számmal osztjuk, az sem lesz pontos, mivel nem lehet általánosítani, hogy egy fő hány esetben próbálkozik újra. Túpontos adatok meghatározása – figyelemmel a gyakorlati tapasztalatokra – jelenleg lehetetlen.

A mélységi elfogásokban is változások történtek. A „feltartóztatott, majd IBH-kapun átkísért” hatósági intézkedések során rögzíteni kell a 8 kilométeres sávon belül feltartóztatott, valamint a 8 kilométeres sávon túli feltartóztatott irreguláris migránsok számát, és az intézkedések számát is. Eljárásrend tekintetében a határjeltől számított 8 kilométeres sávon belül (a „tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet” idején a határjeltől számított 8 kilométeres sávon kívül is) feltartóztatott, Magyarország területén jogellenesen tartózkodókat az államhatár rendjének védelmét biztosító létesítmény legközelebbi „kapuján” kell átkísérni (lásd 6.2.2.).

A feltartóztatást és átkísérést, mint (2016-tól bevezetett) új hatósági intézkedést, az adatokból vélhetően tévesen, több esetben is alkalmazták. Például a mélységből, közvetlenül IBH-n át és megbújás esetében (a 9. és 20. számú mellékletben: a szerb–magyar államhatáron 2019-ben 128 tiltott határátlépést rögzítettek, ezzel szemben a megbújások száma 2.989 volt). A mélységi elfogások eseteiben is szintén felmerül bennem a kérdés, hogy vajon hányszor fogjuk el ugyan-

²¹⁴ Bűnügyi, idegenrendészeti és menekültügyi eljárást kiszolgáló informatikai rendszer. A rendszer lényege, hogy a daktiloszkópia nyilvántartásba küldött ujjnyomatok, tenyérynnyomatok képeit automatikusan digitalizálja, tárolja és automatikusan összehasonlítja az ujjnyomszakértő által bekódolt helyszíni ujj és tenyérynnyom képekkel a kapacitásuktól függően akár percek alatt. A vármegyei rendőr-főkapitányságok daktiloszkópia szakértői közvetlenül kereshetnek az országos daktiloszkópiái nyilvántartásban és a prűmi egyezményhez csatlakozott uniós országok bűnügyi rendszereiben.

azt a személyt? Ebben az esetben ugyanúgy nem lehet pontos választ adni, mint a tiltott határátlépések vagy a 8 kilométeres sávon belüli átkísérés esetében sem. Ha az alábbi sorokat végig-gondoljuk, akkor vélhetően könnyebben értelmezhető, hogy egy személy többszöri elfogása – legyen az akár tiltott határátlépés, vagy átkísérés esete – lényegesen megnöveli a statisztikai adatainkat.

Az ORFK RFŐIG HRFŐO határrendészeti helyzetképeiben foglaltakra figyelemmel, a szerb–magyar határszakaszt érintő irreguláris migránsok volumenére²¹⁵ vonatkozó adatok szemléltetésére, az alábbi négy adattípust kell összegezni:

- megakadályozás;
- határzárral kapcsolatos bűncselekmények;
- tiltott határátlépés szabálysértés;
- valamint feltartóztatás, majd az IBH-kapun átkísérés.

A részletesebb átláthatóság eredményeként az olvasók eldönthetik, hogy az újonnan kialakított hatósági intézkedések milyen mértékben mutatják be vagy éppen torzítják az adatok értékét, és azt is, hogy mennyire volt indokolt azok bevezetése. Létrehozásuknak – véleményem szerint – van hasznos és hátrányos oldala is. Az előbbi az, hogy nagyobb mennyiségű adminisztratív munka nélkül, „egyszerűsített eljárás” keretében a tiltott határátlépést elkövető személy Magyarország területéről rövid időn belül átkísérhetővé válik az országhatáron túlra. Hátrányként ítélem meg, hogy az adatok nem az irreguláris migránsok számát, hanem a velük kapcsolatos rendőri intézkedések számát mutatja. A román–magyar államhatáron (IBH-val nem telepített határszakaszon) 2017 és 2023 között a tiltott határátlépések elfogási számai magasabbak voltak, pedig ez valójában nem igaz. Ezen a határszakaszon annyi történik, hogy a „klasszikus modellnek” megfelelően rögzítik a tiltott határátlépést elkövetőket. A probléma az, hogy országos tekintetben nincs egységes eljárási rend. A kategorizálás (az új számítások miatt) több részre bomlik, bár egy részletesebb kimutatás jobban rávilágítana az elkövetési módszerekre, amelyeket gyakorlatilag az IBH kiépítésével mesterségesen generáltunk, ezáltal anomáliát előidézve. Sajnos az adatok pontossága nem minden esetben egyértelmű. Az állításomat a 11. és a 12. számú ábra, illetve a 9. számú melléklet támasztja alá. A kutatómunkám során arra a következtetésre jutottam, hogy realisabb és országosan egységesebb képet kaphatunk, ha az általam definiált „képlet” alapján határozzuk meg a hazánk területén intézkedés alá vont irreguláris migránsok számát:

²¹⁵ Ez nem azonos az ORFK hivatalos határrendészeti statisztikai kimutatásban szereplő illegális migrációhoz kapcsolódó jogellenes cselekmények elkövetőivel.

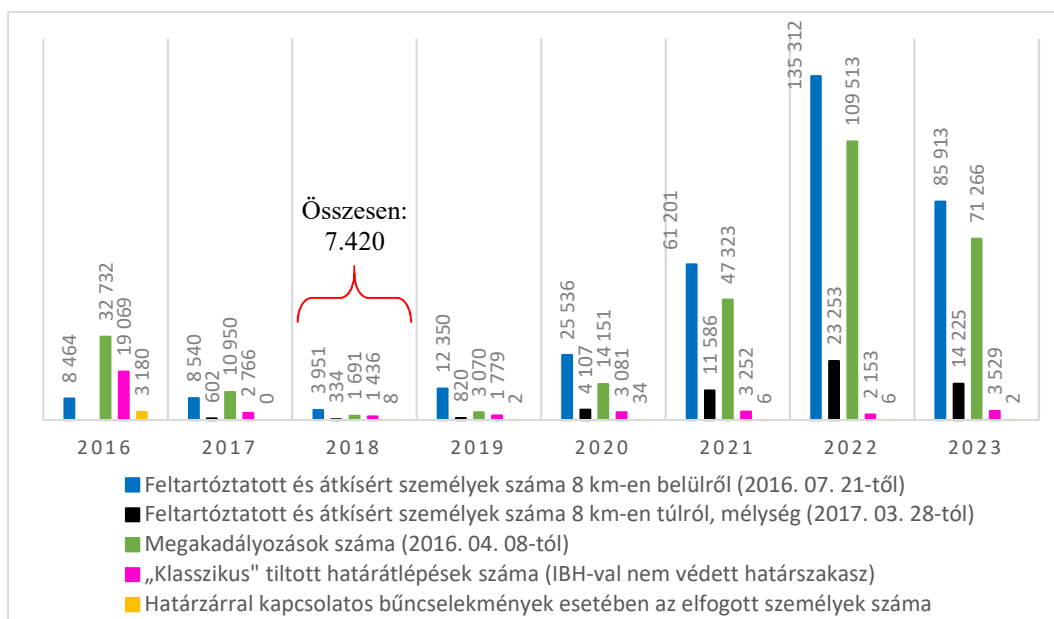
1. „képlet”

$$\frac{\text{feltart. és átkísérés (összesen)}}{4} + THS + \text{határárral kapcs. bcs.} \\ \approx \text{intézkedés alá vont irreguláris migránsok száma}$$

Szerzői szerkesztés.

Megvizsgálva az elméleti és a gyakorlati tapasztalatokat, az alábbi megállapításra jutottam. Például, a hivatalosan regisztrált hazai adatok alapján 2018-ban 7.420 irreguláris migránsal szemben történt hatósági intézkedés, amelyet a 13. ábra is külön szemléltet. A „képlet” alapján számolva: a feltartóztatás és átkísérés (8 kilométeres sávon belül és túl) esetén $\frac{4.285}{4} \approx 1.071$ fő + tiltott határátlépés 1.436 fő + határárral kapcsolatos bűncselekmények elkövetői 8 fő ≈ 2.515 főt jelent, szemben a 7.420 „fővel”. A számok azt mutatják, hogy a ténylegesen hatósági intézkedés alá vont irreguláris migránsok száma vélhetően jóval kevesebb, mint ami a jelenlegi statisztikákból kiolvasható. Joggal merülhet fel a kérdés, hogy ha a feltartóztatás és átkísérést négygel elosztjuk a feltételezhető újrapróbálkozások miatt, akkor miért nem tesszük ugyanezt a tiltott határátlépésnél vagy a határárral kapcsolatos bűncselekmények esetében? Az utóbb felsorolt két esetben a hatósági eljárási rend okán jóval kisebb az esély, hogy ismét próbálkozzanak, illetve a nagyságrendekkel alacsonyabb mérték miatt nem tartom indokoltnak az elosztást.

13. ábra: A regisztrált illegális migráció alakulása Magyarországon, 2016–2023 között (fő).

Forrás: ORFK HSK adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.²¹⁶

²¹⁶ 13. számú melléklet.

Az Ideiglenes Biztonsági Határzár kiépítését követően kialakult helyzetet bemutató 13. ábrán jól látható, hogy az első időszakban a megakadályozások (új hatósági intézkedés szerint) száma igen jó mutatókat hozott. A magas esetszámhoz nagymértékben hozzájárult, hogy az irreguláris migránsok, valamint az embercsempészek még nem ismerték fel az IBH gyengeségeit, azonban ez az időszak nem tartott sokáig. A számok emelkedésének több oka is lehet. Egyik, hogy érdemben nem sikerült megakadályozni a tiltott határátlépést. A másik ok, az elkövetési módok minőségbeli változásaiban keresendő, adattorzulásokat előidézve. Például, amikor az irreguláris migránsok felismerték a fizikai határzár „gyenge pontjait” 2017 és 2019 között, az adatok alapján csökkent a tiltott határátlépések száma (rózsaszínnel jelölve), a 8 kilométeres sávon belüli elfogások száma (kék színnel jelölve), míg a 8 kilométeres sávon túli elfogások aránya (fekete színnel jelölve) viszont nőtt a tiltott határátlépésekhez képest. Ennek oka, mint már említettem, a tiltott határátlépést elkövetők a 8 kilométeres sávban és az ország mélységében feltartóztatott és átkísért személyként kerültek a statisztikába. Itt meg kell jegyezni, hogy az ábrán látható „klasszikus” tiltott határátlépések viszonylati adatokból adódnak össze, amelynek jelentős részét a román–magyar államhatáron fedték fel (lásd 15. ábra). Ahogy az irreguláris migránsok és az embercsempészek egyre jobban kijátszották az IBH adottságait, az átjutások száma jelentősen megnövekedett, hiszen 2019-ben a 8 kilométeres sávon belül feltartóztatott és átkísért személyek száma már elérte a 12.350 főt. Ahhoz képest, hogy a megakadályozások száma ekkor 3.070 volt, és csak 1.779 esetben történt felfedezett tiltott határátlépés, az IBH (akkor már) nem hozta meg a várt eredményt, a hatóságok nem reagáltak elég gyorsan az embercsempészés módszereinek változásaira. Ez a trend folytatódott a 2020–2023 közötti években, azonban az illegális migrációs adatokban jelentős emelkedés kezdődött. Ennek okait egyrészt a kelet-mediterrán útvonalon keresztül érkezők számának növekedésében, másrészt az embercsempészmódszerek változatosságában, merészségük kiterjedésében kereshetjük. Sajnos az adatok arányaiban nem lettek jobbak, a hazai rendészeti ellenintézkedések nem hozták meg a várt eredményt. Hiába próbáltunk egyre inkább megújulni, leginkább az élőerő hiányából adódóan nem jártunk teljes sikerrel. Tipikus példa erre, hogy a Microsoft SharePoint intra- és internet alapú csoportmunka-támogató felületen kialakított „illmigrinfó” közös elektronikus munkafelületén²¹⁷ a riasztásokkal kapcsolatban az elfogások mintegy 30-40 százaléka volt tekinthető sikeresnek. A sikertelenség oka legtöbbször az volt, hogy már nem állt rendelkezésre

²¹⁷ A rendszer lényege, hogy különböző szervek egymás között információkat osztanak meg, többek között illegális migrációval kapcsolatban. A feltöltések azonnal megjelennek az ország összes vármegyei Tevékenység-irányítási Központjában, a szükséges rendészeti intézkedések megétele érdekében.

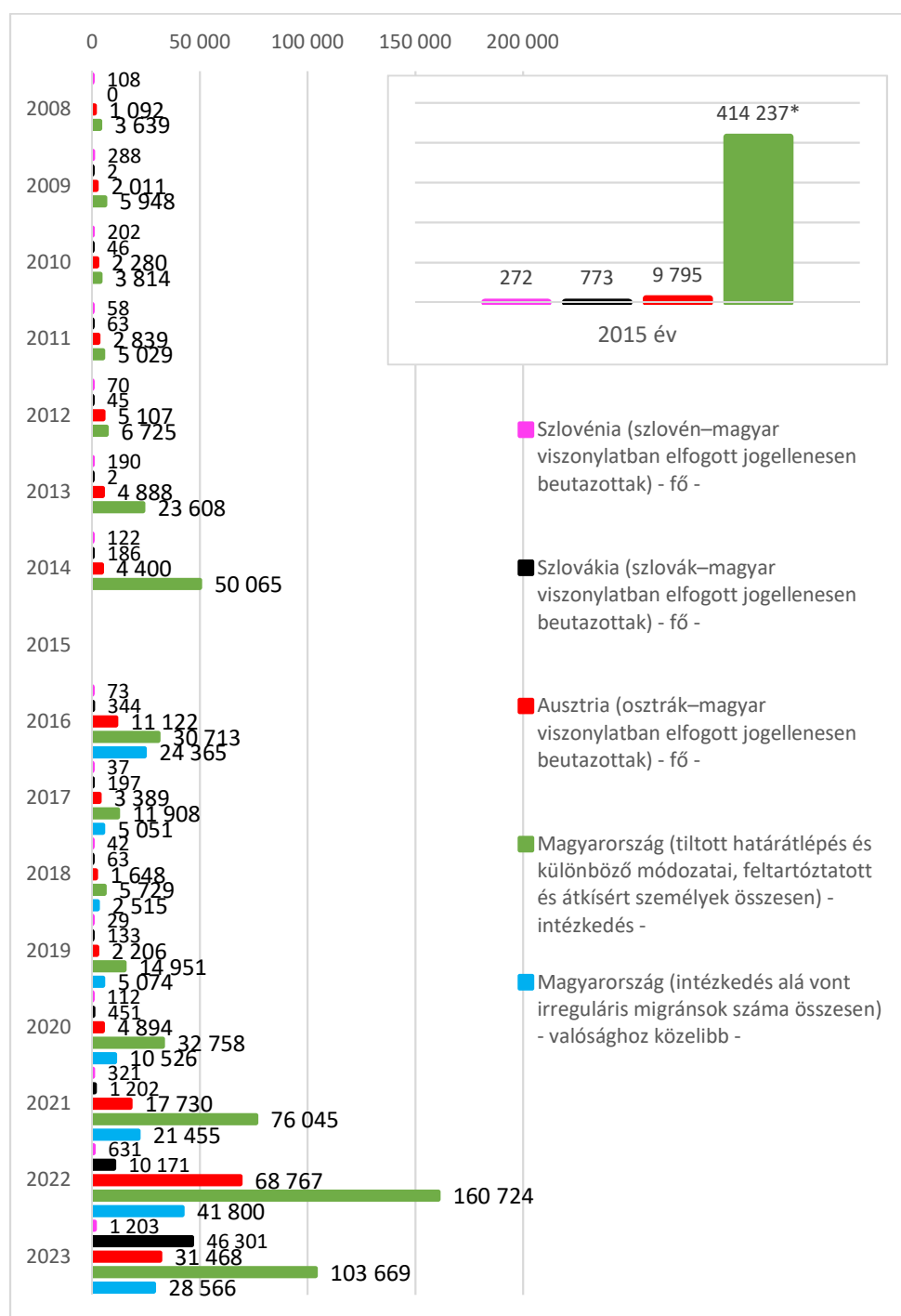
küldhető egység, mivel a járőrök hasonló illegális migrációval kapcsolatos intézkedésekkel voltak lekötve.²¹⁸

A 13. ábrából kiolvasható még, hogy a határárral kapcsolatos bűncselekmények száma a 2017-es évre drasztikusan lecsökkent, ennek háttérében az is állhat, hogy többek között a bíróságokra nagy terhet róttak az egyszerűsítést és gyorsítást szolgáló eljárások, valamint a büntetővégzés meghozatalára irányuló írásbeli eljárások, így a rendészeti intézkedések kerültek előtérbe.²¹⁹

²¹⁸ A riasztások hatékonyságának értékelését a havi vezetői munkaértekezlet határrendészetet érintő napirendi pontjában fejtették ki 2021-ben.

²¹⁹ Részletes kifejtés 6-os fejezet.

14. ábra: A Magyarországon regisztrált „irreguláris migránsok” nyugati szomszédos országokba irányuló mozgása, 2008–2023 között²²⁰

Forrás: RS MNZ, BMI, MV SR és ORFK HSK adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.²²¹

²²⁰ A 2015-ös évet külön tüntettem fel, mivel az értékei jelentősen eltérnek a többi év adataitól, ami megnehezítené a vizuális összehasonlítást.

²²¹ BUNDESMINISTERIUM FÜR INNERES: *Lagebericht Schlepperei*. Elérhető: <https://bundeskriminalamt.at/304/> (letöltés: 2024. 02. 17.). MINISTERSTVO VNÚTRA SR.: *Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v Slovenskej republike*. Elérhető: <https://www.minv.sk/?rok-2015-1> (letöltés: 2024. 02. 04.). REPUBLIKA SLOVENIJA MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE: *Nedovoljene migracije na območju Republike Slovenije*. Elérhető: <https://www.policija.si/o-slovenski-policiji/statistika/mejna-problematika/nedovoljene-mig->

A 14. ábra tartalmi kialakításánál arra törekedtem, hogy a leglátványosabban vázoljam az irreguláris migránsokkal szembeni magyar rendőri intézkedések hatékonyságát, amit leginkább az osztrák–magyar határszakaszon az osztrákok által elfogott irreguláris migránsok száma mutat meg. Az ábra értelmezése során felhívnom a figyelmet, hogy a magyarországi adatoknál az intézkedések számáról, míg a szlovén, osztrák és szlovák adatok során az elfogott személyek számáról beszélhetünk. A magyar rendőri erők teljesítményét mutatja a Magyarországon elfogott irreguláris migránsok „száma”, míg a „veszteségünket” a szlovén–magyar, osztrák–magyar és szlovák–magyar határszakaszon feltartóztatottak száma igazolja, ugyanis ők azok, akik kijátszottak minket. A kék színnel jelölt érték kiszámítását a fent vázolt „1-es képlettel” számoltam.

Az adatok alapján kirajzolódik, hogy a 2008–2011 közötti magyar elfogások 45 százaléka, 2012-ben pedig már 76 százaléka történt osztrák oldalon, ami az ausztriai elfogások több mint 40 százalékát tette ki. Véleményem szerint – figyelemmel az ORFK határrendészeti statisztikai kimutatásban foglalt mélységi elfogások adataira (2008-ban: 6 fő, 2009-ben: 1 fő, 2010-ben: 483 fő, 2011-ben: 777 fő, 2012-ben: 1.147 fő) – ez abból fakad, hogy a 2007-es teljes jogú schengeni csatlakozás, valamint a határőrség és a rendőrség integrációját követően a magyar rendőrség nem fordított kellő figyelmet a mélységi ellenőrzésekre. Ezt a hiányosságot felismerve, 2011-től a vármegyei rendőr-főkapitányságok illetékességi területein fokozottan felmérték többek között az államhatár irányába, illetve irányából közlekedő személyszállító és tehervonatokat, a nagy forgalmú közutakat, az autópályákat, autóutak pihenőhelyeit, szállodákat, panziókat, a magánszállásokat és a folyókon átvezető hidakat egyaránt. A változás 2013-ban vált számokban is érzékelhetővé, ekkor az osztrák elfogások már csak 20 százalék körül mozgtak a magyar elfogásokhoz képest. Ennek okai a magyar menekültpolitika (az idegenrendészeti jogszabályok módosítása), valamint az, hogy 2013 márciusában kiadták a mélységi ellenőrzések megszervezésének és végrehajtásának „Módszertani útmutatóját”. A rendőrség nyílt fellépést alkalmazott a rugalmasan változó embercsempész szervezetek tevékenysége ellen, és az illegális migrációs folyamatok kezelésére havi rendszerességgel szervezte meg a National Migration Route Ongoing Detection (NIMROD) elnevezésű ellenőrzéssorozatot. Az ORFK adatai szerint 2013-ban a mélységi területen regisztrált elfogások száma jelentős növekedést mutatott: 3.042 főt regisztráltak, ami az előző évhez képest több mint kétszeres emelkedést

[racije-na-obmocju-republike-slovenije](#) (letöltés: 2024. 02. 04.). A statisztikai adat megnevezése eltérő a négy országban, lásd táblázat jelmagyarázata. ORFK HSK (2023), *i.m.* Éves jelentésekből gyűjtött adatok. *Az ORFK adatelemzése szerint 2015-ig a tiltott határátlépés szabálysértései tartalmazták a fizikai határzárhoz kapcsolódó események adatait is, amelyek 2015 szeptemberétől decemberéig összesen 1.194 esetet tettek ki.

jelentett. A magyar rendőrség összes elfogásához viszonyítva azonban az osztrák hatóságok által elfogott irreguláris migránsok száma továbbra is jelentős maradt, 2013-ban 4.888 főt regisztráltak. 2014-ben a hazai elfogások száma 50.065-re nőtt, ami a déli határon tapasztalt migrációs nyomással magyarázható. Ezt részben a Koszovóban bekövetkezett politikai események és az ISIS terjedése idézte elő. Ennek hatására egyre nagyobb tömegek próbáltak hazánkon keresztül eljutni Nyugat-Európába. Az osztrák hatóságok által regisztrált 4.400 fő elfogása a Magyarországon történt elfogások 8,7 százalékát tette ki, ami kedvezőbb arányt mutatott a 2013-as évhez képest. Ez az eredmény a magyar határellenőrzés tevékenységének fokozásának volt köszönhető (lásd 5.2.). 2015-ben, a „nagy számok törvénye” értelmében, valamint a határőrizeti rendszer fejlesztéseinek és az erőforrások folyamatos átcsoportosításának eredményeként (lásd 6.2.2.), a magyar elfogások száma országosan 414.237-re emelkedett. Ezzel párhuzamosan az osztrák hatóságok által regisztrált, Magyarország felől érkező elfogások aránya is jelentős növekedést mutatott, a korábbi évekhez képest duplájára emelkedve, elérve a 9.795 főt. Ez a trend arra utal, hogy a magyar határőrizeti rendszer számottevő erőfeszítéseket tett a megnövekedett illegális migrációs nyomás kezelésére. Ugyanakkor az osztrák hatóságoknak is komoly kihívásokkal kellett szembenézniük az illegális migráció visszaszorításában. 2016-ban, a magyar elfogások számában tapasztalható drasztikus visszaesés ellenére, amely az illegális migrációs nyomás csökkenésének volt köszönhető, az osztrák oldalon elfogott irreguláris migránsok száma továbbra is jelentős maradt, meghaladva a 11.000 főt. Ez a szám majdnem 50 százalékát képviseli az Ausztriát érintő összes irreguláris migránsnak, amely összesen 22.749 főt számlált. A 2017–2018 közötti időszakban, a közel-keleti erőviszonyok megváltozása, valamint az Európai Unió és egyes tagállamok politikai döntései következtében, jelentős csökkenés volt megfigyelhető. 2019-re a balkáni illegális migrációs trendek változásai is nyomom követhetők a magyar adatokban, azonban ekkorra ezek pontossága már vitathatóvá vált. A fókusz ezalatt csak az IBH-kapura, valamint annak a 8 km-es vonzáskörzetére terjedt ki (lásd 13. ábra). Vélhetően, ha a hatékonyságot az ország teljes területére jobban kiterjesztettük volna, fokozva a határőrizeti rendszer hatékonyságát, azon belül is a mélységi ellenőrzéseket (az általam számolt realisabb, kék színnel jelölt adatsor alapján a magyar elfogások 43 százalékának megfelelő számokat hoznak az osztrákok), akkor ez az arány csökkenthető lehetett volna. Látható, hogy 2020-tól az adatok osztrák, szlovák, szlovén viszonylatban egységesen emelkedtek, a hazai mélységi illegális migrációs ellenőrzések fokozása mellett (lásd 13. ábra, fekete színnel jelölve). Azonban még mindig nem jelenthetjük ki, hogy eredményesebbek lettünk, hiszen az osztrák elfogások továbbra is nagy számban bizonyultak sikeresnek (a realisabb számításhoz viszonyított arányok alapján, 2020: 46 százalék, 2021: 83 százalék). A szlovén és a szlovák

adatok 2021-ig kismértékűek a többi ország adataihoz viszonyítva, az irreguláris migránsok nem ezt az útvonalat részesítették előnyben. A valósághoz közelítőbb adatokra továbbfókuszálva, sajnos megállapítható, hogy 2022-ben az osztrák elfogások száma jelentősen magasabb volt, mint Magyarországé, az osztrák adatok a magyarországi elfogások másfélszeresét tették ki. 2023-ban a szlovén adatok megduplázódása, a szlovák adatok meg négy és félszereződése figyelhető meg, ami újabb visszaigazolásnak tekinthető az embercsempész-módszerek eredményességét igazolva, a hazai határőrizeti rendszer „hatékonyságával” szemben. A szlovén, osztrák és szlovák „sikerek” mögött az állhatott, hogy a közös határszakaszok közelében irreguláris migránsok kiszűrését célzó, fokozott határvédelmi ellenőrzéseket hajtottak végre. 2023-ban egyedülállóan sikertelen évet zártunk az országunkon átjutott irreguláris migránsok elfogását tekintve, annak ellenére is, hogy az elfogások száma arányaiban kevesebb volt, mint 2022-ben. Az ábrán feltüntetett schengeni vívmányok összességét alkalmazó szomszédos országok, – ha a reális számokat nézzük – a magyar elfogások több mint a két és félszeresét realizálták, ami az elemzett tizenöt évben példátlan. Mi lehet a háttérében? Első felindulásból Horvátország schengeni csatlakozására gondoltam, amit aztán továbbgondolva a történéseket mégsem vettem el. Folytatva a kutatást, a szlovén, osztrák és szlovák havi adatokat vizsgáltam meg, amelyeken jól látszik az év elejétől kezdődött intenzív emelkedés, ami végül 2023 novemberétől drasztikusan mérséklődött. A csökkenés háttérében nagy szerepe volt a szerb kormányzat speciális rendőri erőinek, a szerb–magyar államhatár térségében való kirendelésénél (2023. október 27.). Bevetésük elengedhetetlennek bizonyult, reagálva a folyamatossá váló, egyre több fegyveres összecsapásra.²²² Hatásukra drasztikusan csökkentek az illegális migrációs mozgások. A csökkenést alátámasztották Ausztria burgenlandi, és Szlovákia pozsonyi idegenrendészeti kerületének elfogási adatai is.²²³ Az adatok elemzéséből levont következtetések alapján továbbra sem vonható kétségbe, hogy 2023-ban még mindig a szerb intézkedések (illetve annak hiánya) kiemelkedő szerepet játszottak az illegális migrációs trendek alakulásában. Horvátország schengeni csatlakozására még egy pillanatra visszatérünk, és megvizsgáljuk az elmúlt év publikált adatait 2023 októberéig: a 62.452 elfogásból 58.193 a Horvátország és Szlovénia közötti határon történt.²²⁴

²²² MAGYAR NEMZET: *Bekeményítettek a szerbek, már most látványos eredmények látszanak a határról.* Elérhető: <https://magyarnemzet.hu/belfold/2023/11/bekemenyitettek-a-szerbek-mar-most-latvanyos-eredmenyek-latszanak-a-hatarrol> (letöltés: 2024. 05. 27.)

²²³ BMI és MV SR, *i.m.*

²²⁴ HRBATSKI SABOR: *Izvešće o stanju ilegalnih migracija na području republike hrvatske za razdoblje od ulaska republike hrvatske u schengenski prostor.* p. 3-4. Elérhető: https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2024-07-19/182044/IZVJESCE_ILLEGALNE_MIGRACIJE_RH.pdf (letöltés: 2024. 02. 04.). RS MNZ, *i.m.* p. 1.

Ebből is látható, hogy a legkedveltebb útvonal Magyarország elkerülésével juttatja az irreguláris migránsokat a célországokba. Ezen időszakban a Horvátországgal szomszédos magyar vármegyékben a regisztrált elfogások száma nagyon csekély volt (tiltott határátlépés esetében nem történt elfogás, 8 kilométeren kívül 82 esetben intézkedtünk),²²⁵ azaz a határőrizeti rendszeren jócskán van mit javítani. Sajnos a magyar statisztika, a hatékonyságunk helyett az eredménytelenségünket igazolja, hiszen ha megvizsgáljuk a környező országok magyar oldal felől végrehajtott elfogásait, azt láthatjuk, hogy 78.972 irreguláris migránsnak sikerült átjutnia rajtunk, miközben mi alig valamivel több mint 28 ezret fogtunk el a realisabb számok alapján.²²⁶

A 14. ábra tartalmi kialakításánál arra törekedtem, hogy a lehető legszemléletesebben ábrázoljam a magyar rendőri intézkedések hatékonyságát az irreguláris migránsokkal szemben, amit leginkább az osztrák–magyar határszakaszon az osztrák hatóságok által elfogott irreguláris migránsok száma tükröz. Ez a jelenség jól szemléltethető James Reason brit pszichológus „svájci sajt” modelljével,²²⁷ amelyet kutatómunkám során ismertem meg. Reason a szervezeti biztonsági kultúra szakirodalmának egyik kiemelkedő alakja. A tudós a modelljében rámutat a védelmi rétegek hiányosságaira és a javítási lehetőségekre. A „svájci sajt” modell lényege, hogy minden védelmi rendszerben, beleértve a határőrizeti rendszereket is, mindig vannak gyenge pontok, amelyeket ki lehet használni. Például, az osztrák oldalon elfogott irreguláris migránsok száma arra utal, hogy a magyar határőrizeti rendszerben is létezhetnek hasonló „lyukak”, amelyeket az embercsempészek és az irreguláris migránsok kihasználhatnak. Hibátlan védekezés nem létezik, mivel mindig előfordulhatnak olyan helyzetek, amikor a védelem több rétege között a gyenge pontok kapcsolódnak össze, és ezzel lehetővé teszik az irreguláris migránsok áthatolását a határőrizeti rendszeren. Az adatok alapján kirajzolódik, hogy a hazai határőrizeti rendszer sem elég hatékony az illegális migráció kezelésére, mivel az osztrákok által prezentált elfogási szám adatok azt jelzik, hogy az irreguláris migránsok egy része képes volt áthatolni. Ez azt is mutatja, hogy az osztrák hatóságok által elkapott irreguláris migránsok esetében hasonló határőrizeti kihívások léteznek Ausztriában is, mivel ott is fennáll a látencia problémája. A magyar határőrizeti rendszer egyik rétege lehet a fizikai határzár, amely a határok őrzését szolgálja, de gyakran „hézagos”, mivel nem mindenhol valósult meg teljesen a zár, így az embercsempészek könnyen kihasználhatják ezeket a gyenge pontokat. Egy másik fontos réteg lehet a

²²⁵ ORFK HSK (2023), *i.m.*

²²⁶ A fejezetrész eddigi eredményei publikálva lettek, SZÉP Ferenc (2024): *A Magyarországra irányuló illegális migráció trendjei 2008–2023 között*. In: Magyar Rendészet, 24. évf. 2. sz., p. 18-32. Elérhető: <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/magyrend/issue/view/541/312> (letöltés: 2024. 09. 25.)

²²⁷ REASON, James (2016): *Organizational Accidents Revisited*. Taylor & Francis Group, London, p. 1-4. Elérhető: <https://www.book2look.com/embed/9781134806003> (letöltés: 2024. 06. 25.)

végrehajtói állomány kérdése. A humán erőforrás jelenléte és aktivitása kulcsfontosságú, azonban a hiányos vagy nem megfelelő képzések, erőforrások jelentősen csökkenthetik a hatékonyságot. Ezért a „svájci sajt” modell hasznos eszköz lehet a hazai határőrizeti rendszer és az illegális migrációs terhelés elemzéséhez. A modell segít feltárni, hogyan működnek együtt a különböző „határőrizeti rétegek” (lépcsők), és hol lenne lehetőség a hatékonyság növelésére. Ezeket a kérdéseket részletesen a 6. fejezetben fogom tárgyalni, és ajánlásokat teszek a jövőbeni fejlesztési lehetőségekre, míg a 7. fejezetben további javaslatokat fogalmazok meg.

Összességében, annak meghatározásához, hogy mely időszakban tekinthető relatívan hatékonynak a magyar határőrizeti rendszer, szükséges az adatok további összehasonlító elemzése. A relatív eredményesség azt jelenti, hogy egy „rendszer” vagy folyamat sikerességét valamihez viszonyítva értékeljük. A kifejezés arra utal, hogy az eredményeket más „rendszerek”, időszakok vagy országok teljesítményéhez mérve hasonlítjuk össze, nem pedig egy abszolút mércével. Tehát a magyar határőrizeti rendszer relatív eredményessége azt jelenti, hogy a sikerességét az érintett nyugati szomszédos országok elfogási adataihoz viszonyítva értékeljük, nem önmagában. Ha a magyar elfogások száma jelentősen magasabb, az eredmény kedvezőbbnek tekinthető, mintha például az osztrák elfogások száma hasonló vagy magasabb lenne. Személy szerint a hatékonyságot akkor tartom „elfogadhatónak”, ha a nyugati szomszédaink által regisztrált elfogások adatai alapján számított viszonyítási százalékos érték a magyar elfogások arányához képest nem haladja meg a 10-15 százalékot. Ezt az értéket a kutatások és a saját elgondolásaim mellett, több határrendészeti szakértő véleménye alapján határoztam meg. A gondolatmenetet folytatva – a rendelkezésre álló adatok és a valósághoz közelítő, intézkedés alá vont irreguláris migránsok számának figyelembevételével (lásd 14. ábra) – az értékhatár a következő irányelvek szerint értelmezhető és szűkíthető:

- 50 százalék feletti: A hazai határőrizeti rendszer hatékonysága alacsony, amely arra utal, hogy a „rendszer” nem tudta hatékonyan kezelni az illegális migrációt. Ennek következtében számos irreguláris migráns jutott át a határon az érintett nyugati szomszédos országokba, vagyis a határőrizeti rendszerünk jelentős fejlesztéseket igényel a helyzet javítása érdekében. Érintett évek: 2010–2012, 2017–2023.
- 50-30 százalék közötti: A határőrizeti rendszer teljesítménye továbbra sem kielégítő, tehát fejlesztések szükségesek. Ide tartoznak a következő évek: 2008–2009, 2016.
- 30-10 százalék közötti: A határőrizeti rendszer felső- és középpértéke még javításra szorul, de az alsó határa már megfelelő hatékonyságot mutat. Érintett év: 2013.

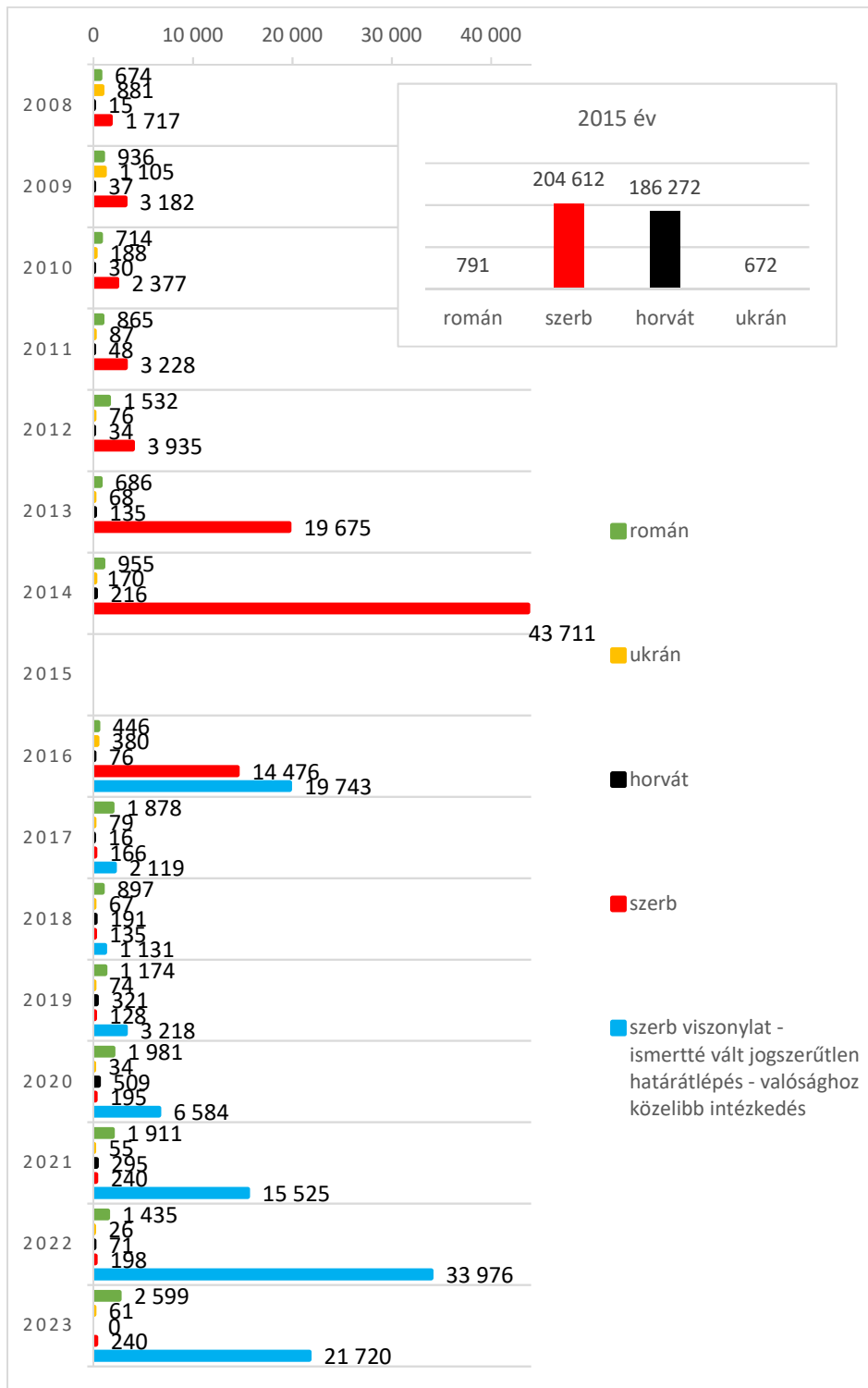
- 10 százalék alatti: A határőrizeti rendszer „kiemelkedő” hatékonyságát jelzi, amely azt jelenti, hogy az illegális migráció kezelésében jelentős eredmények születtek. Ebbe a kategóriába tartoznak a 2014–2015 közötti évek.

Az elemző munkám során, ha meg kellene neveznem, mely években bizonyult hatékonynak a hazai határőrizeti rendszer az illegális migráció kezelésében, elsősorban a 10 százalék alatti értékhatárhoz tartozó éveket említeném az alábbi okok miatt:

- 2014-ben az osztrák elfogások továbbcsökkentek (4.400 fő), míg a magyar elfogások száma magas volt (50.065 fő). Az osztrák adatok a magyar számok 8,7 százalékát tették ki, ami a hazai határőrizet eredményességét tükrözte.
- 2015-ben az osztrák hatóságok 9.795 irreguláris migránst fogtak el, míg Magyarországon 414.237 főt vontak hatósági intézkedés alá. A magyar adatokhoz képest az osztrák elfogások aránya csupán 2,4 százalék volt. Ez a rendkívül alacsony arány azt jelzi, hogy Magyarországon jelentős számú irreguláris migráns került elfogásra.

Azonban említést kell arról tenni, hogy valamit a hatékonysága szerint osztályozni és besorolni számos egyéb tényező függvénye, így a megítélése is erősen szubjektív. Egyrészt nem mindegy, hogy a hatékonyság megállapítását az adott ország saját szintjéhez vagy egy másik országhoz viszonyítjuk. Ugyanis attól, hogy egy ország önmagához képest – az előző évekhez viszonyítva – hatékonynak bizonyul, korántsem jelenti azt, hogy egy másik országgal, ugyanazon időszakban összehasonlítva, az eredményessége továbbra is fennáll. A határőrizeti tevékenységek során a hatékonyság megítélésében fontos szerepet játszik, hogy az összehasonlított országok azonos „minősítési kategóriák” szerint rögzítik-e ezeket az eseteket, vagy teljesen máshogy, például fizikai határzárral védett vagy nem védett országok esetében történt a rögzítés. Továbbá az sem mindegy, hogy mely időszakban minősítünk egy országot hatékonyság szempontjából. Ha egy ország már ismert fenyegetéssel áll szemben, mint például a tömeges méretű illegális migrációs hullám korábbi tapasztalatai, a hatékonyság joggal „várható el”. Ellenben, ha eddig ismeretlen vagy kevésbé ismert események, például új típusú elkövetési módok alakulnak ki, az arra adott válaszreakció eredményes volta kevésbé egyértelmű.

15. ábra: A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők számának viszonylati megoszlása, 2008–2023 között (fő).²²⁸

Forrás: ORFK HSK adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.²²⁹

²²⁸ A 2015-ös évet külön tüntettem fel, mivel az értékei jelentősen eltérnek a többi év adataitól, ami megnehezítené a vizuális összehasonlítást.

²²⁹ A továbbiakban lásd 10. és 13. számú melléklet. Az áttekintő adatban nem szerepel a mélységi elfogás!

A 15. ábra összefoglalóan mutatja, hogy alakult a tiltott határátlépések száma az egyes években 2008–2023 között a horvát–magyar, a szerb–magyar, a román–magyar és az ukrán–magyar határszakaszokon. Az ukrán–magyar határszakaszon a 2008–2009 közötti kiugrásoknak több összetevője van. Egyrészt az ukránok számára „megnyílt” a lehetőség, hogy egy szomszédos európai uniós államban (vagy azon áthaladva) a jobb megélhetés érdekében (legalább szezonális) munkát szerezzenek, sokszor a feketegazdaságban, elhagyva ezzel otthonukat. Ukrajna az illegális migrációban mint tranzitország vesz részt, miközben az ukrán állampolgárok legálisan utaznak be az uniós országokba munkavállalás céljából. Az embercsempészek gyorsan reagáltak erre, és segítséget nyújtottak a határon történő mielőbbi átjutásban. Másrészt az ukrán határszakaszon jellemzővé vált az afrikai, főként Marokkóból, Algériából és Tunéziából érkező, valamint a délnyugat-ázsiai országokból származó irreguláris migránsok számának növekedése. Megjelenésüket meghatározta, hogy a moszkvai és a kijevi légi útvonalakon érkeztek. 2008 és 2009-hez képest a következő években az elfogások száma visszaesett az ukrán–magyar „zöldhatáron”. Érdeemes elgondolkozni azon a lehetőségen, hogy nem a határátkelőhelyek között jöttek be az irreguláris migránsok, hanem a határforgalom-ellenőrzése során. Ezt a feltevést az is alátámasztja, hogy ezen időszakban megnövekedett az ukrán, moldáv állampolgárok által elkövetett közokirat-hamisítás bűncselekmények (magyar beléptető bélyegzőlenyomatok hamisításának) száma, 2008-ban 286, 2009-ben 334, 2010-ben 578 esetben indult eljárás.²³⁰

A hazánkba érkező illegális migráció szempontjából a legjelentősebb útvonal a klasszikus balkáni út, amely Szerbián keresztül, Belgrádon át vezet. Emellett egy kevésbé jelentős útvonal is vezet Románián, Temesváron keresztül Magyarországra. A hivatalos határrendészeti statisztika alapján 2012-ben szerb–magyar határszakaszon az illegális migráció mértéke az előző évben tapasztaltaktól nagyobb mértékben megváltozott, melynek oka többirányú. A növekedés főként az „arab tavaszként” emlegetett észak-afrikai politika hatásának volt köszönhető. A problémát súlyosbította a földközi-tengeri térségben megerősített határőrizeti jelenlét, valamint a török–görög szárazföldi határ fizikai védelmi eszközökkel (például kerítés, jelzőrendszerek) történő megerősítése. Szerbiában 2012 novemberétől az illegális migrációra jelentős hatást gyakorolt a szerb rendészeti szervek célzott és összehangolt idegenrendészeti fellépése, ami főként a szerb–magyar határ közelében, elsősorban a Szabadkán várakozó irreguláris migránsok tekintetében volt megfigyelhető.²³¹ A szerb–magyar határszakasz fokozott őrzésére

²³⁰ ORFK HSK (2008–2010). Éves archív jelentésekből gyűjtött adatok.

²³¹ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG: *Éves kockázatelemzés és helyzetkép, 2012.* p. 3.

válaszul egyes irreguláris migránsok a szerb–román határszakaszon keresztül, majd a magyar–román határszakaszon át próbáltak bejutni a schengeni térségbe, remélve, hogy ott gyengébb határellenőrzésre számíthatnak. Ez a folyamat már 2012-ben észlelhető volt, amikor a romániai határszakaszon is növekedett a tiltott határátlépések száma.

A 2013 és 2016 közötti időszakban egyértelműen a szerb–magyar határszakasz jelentett extrém kitettséget (sőt már 2008-tól a szerb viszonylatú adatok a legmagasabbak): 2013-ban 19.675, 2014-ben 43.711, 2015-ben 204.612, majd 2016-ban 14.476 tiltott határátlépőt fogtak el. A „boom” tehát 2015-ben következett be, de ugyanez mondható el a horvát–magyar határszakasznál is: ez utóbbinál 2008-ban 15, 2014-ben 216, 2015-ben pedig már 186.272 személy követett el tiltott határátlépést (pontosabban: ilyen cselekmény miatt ennyi személyt lepleztek le/fogtak el). A közösségi média térnyerésének köszönhetően, főként a „tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet” időszakában, az irreguláris migránsok csökkentették az embercsempészek szolgáltatásainak igénybevételét a tiltott határátlépések megvalósításához. Az irreguláris migránsok gyorsan reagáltak a 2015-ben a szerb–magyar határszakaszon kialakított fizikai határzárra, ennek hatására az illegális migrációs útvonal Szerbiából Horvátország irányába telerődött. Ezt a nyomást Horvátország nehezen viselte, és miután migrációs és menekültügyi politikája összeomlott, államilag szervezett módon szállították az irreguláris migránsokat a horvát–magyar államhatárra. Magyarország a felgyülemlött tömegeket hazánkon keresztül „átutaztatta”. Az Ausztriába történő szervezett átszállítás biztosítása érdekében a Baranya Vármegyei Rendőr-főkapitányság és a Somogy Vármegyei Rendőr-főkapitányság rendőrei, kiegészülve a Határvadász Bevetési Osztály állományával, a vármegyék területén lévő közúti és vasúti határátkelőhelyekre szállították, őrizték az irreguláris migránsokat, majd indították őket az osztrák határ felé.²³² Hazánk IBH kiépítésével 2015. október 16-án „lezárta” a horvát–magyar határszakaszt, ami lényegesen csökkentette a tiltott határátlépések számát.

Visszatérve Romániára, 2015-ben még nem számított igazán tranzitországnak. A Nyugat-Balkán-útvonal „lezárásának” hatását 2017-től számokban is érzékelték, ekkor ugyanis Szerbia felől nagyszámú irreguláris migráns érkezett. Ezt alátámasztja az is, hogy ezen időszakban a határőrizeti feladatok folytonosságának fenntartása érdekében a román határszakaszon lévő határrendészeti kirendeltségek a rendőrség más helyi szerveitől, a vármegyei rendőr-főkapitányságoktól és a Készenléti Rendőrségtől kaptak megerősítő erőket. Az elfogási adatok

²³² SZABÓ Ferenc (2016): *A szolgálatirányító feladatokat ellátó beosztott vezetők igénybe vett vezetői és rendőr szakmai kompetenciái a tömeges migráció okozta válsághelyzet kezelése során*. In: KÓNYA József (szerk.): *Szemelvények „A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet kezelése során szerzett tapasztalatok hasznosítása a rendőri állomány képzésében és a szervezetek felkészítésében”*. Rendőrségi Oktatási és Kiképző Központ, Budapest, p. 84.

2018-tól 2019 októberéig nem voltak jelentősek. Ennek az az oka, hogy nagy szerepe volt a kelet-mediterrán útvonal viszonylag alacsony intenzitásának, valamint annak, hogy a nyugat-balkáni útvonalon fekvő országok a nemzetközi rendőri együttműködések (Frontex, az EU egyes tagállamaival bilaterális közös határrendészeti műveletek) révén „lezárták” az illegális migrációs folyosók egy részét. Ősszel azonban változás következett be. A Bosznia-Hercegovina – Horvátország – Szlovénia irány helyett a szerb és a román határszakaszokon egyre nagyobb számban jelentek meg tiltott határátlépési szándékkal harmadik országbeli állampolgárok. Az útvonal változása igazolást nyert a tiltott határátlépést elkövetők telefonjaiból kinyert GPS-koordinátákkal megjelölt útvonalak elemzését és értékelését követően. Megjelenésükre a teljes román–magyar határszakaszon számítani lehetett, de a temesvári menekülttábor közelsége miatt a Nagylak, Battonya és Lőkősháza Határrendészeti Kirendeltség illetékességi területeihez tartozó határszakaszokon különösen. 2019 végétől az illegális migrációban már egyértelmű és erőteljes növekedés volt tapasztalható, ami 2020 tavaszáig tartott. A radikális visszaesés egyértelmű okai a Covid-19-világjárvány következtében bevezetett, a megbetegedések megállítására irányuló kormányzati intézkedések voltak, amelyek a határőrizetet és a határforgalom-ellenőrzést is érintették, korlátozva az emberek mozgási lehetőségeit. A szigorító intézkedések bevezetésével az államhatárunkon közlekedő embercsempészek mozgási lehetősége beszűkült. A kialakult helyzetre reagálva az irreguláris migránsok egyre inkább a tehergépjárműben megbújás módszerével próbálkoztak a schengeni területre jutni, ugyanis a járvány miatt bevezetett korlátozások nem érintették a nemzetközi árufuvarozást, a tehergépjármű-forgalom továbbra is jelentős maradt. Ez az elkövetési mód a Covid-19 járvány időszakát követően a román határszakaszon is látványosan emelkedett: 2019-ben 341, 2020-ban 968, 2021-ben 2.985, 2022-ben 4.412, 2023-ban pedig 7.360 tiltott határátlépést regisztráltak. Elsősorban Nagylak közúti/Csanádpalota autópálya-határátkelőhelyekre, valamint kisebb mértékben Ártánd közúti/Nagykerekai autópálya-határátkelőhelyekre, illetve Gyula közúti határátkelőhelyre volt jellemző. Itt fontos kiemelni, hogy az ORFK RFŐIG HRFŐO által publikált tiltott határátlépés szabálysértések számába (lásd 15. ábra) nem szerepel a járművekben történő megbújások száma, figyelemmel a magyar rendőrség által folytatott rendészeti gyakorlatra. A közúti határátkelőhelyeken a román féllel közösen felfedett (az útlevélező által foganatosított, a határátlépésre jogosító úti okmány ellenőrzése előtt), a megbújás módszerével elkövetett tiltott

határátlépést elkövetőkkel szemben – kétoldalú nemzetközi szerződés alapján²³³ – a román hatóság folytatja le az eljárási cselekményeket. A román–magyar határszakaszon, ha realitásos számokra vagyunk kíváncsiak, akkor a határátkelőhelyeken a járművekben történő megbújások és a „zöldhatáros” tiltott határátlépések számát össze kell adni. Így az elfogott határátlépést elkövetők száma jóval magasabb lesz (2020-ban 2.949 fő, 2021-ben 4.896 fő, 2022-ben 5.847 fő és 2023-ban 9.959 fő). 2023-ban román információkra támaszkodva azt láthattuk, hogy a román rendőrség egyre több olyan külföldi állampolgárt fogott el, vagy került a látókörükbe, akik érvényes munkavállalási szerződéssel Romániában dolgoznak, de ezt a formalitást ugródeszkának használták ahhoz, hogy a román–magyar határon jogellenesen átjutva Nyugat-Európában keressenek munkát maguknak.²³⁴

A 15. ábrán látható román határszakaszra vonatkozó növekedés mértéke nem teljesen valóságos, mivel a szerb határszakaszon 2016-tól már az új hatósági intézkedés szerint állapították meg a tiltott határátlépési esetszámot. Ez azt jelenti, hogy ha az ORFK által közzétett adatok alapján összeadjuk a szerb határszakaszon a tiltott határátlépéseket, a 8 kilométeres sávon belül feltartóztatott és átkísért személyeket, valamint a határátkelőkkel kapcsolatos bűncselekményeket, akkor megkapjuk az irreguláris migránsokkal szemben történt intézkedések számát. Az elmúlt évek adatai a következőképpen alakultak: 2016-ban 26.091, 2017-ben 7.979, 2018-ban 4.094, 2019-ben 12.480, 2020-ban 25.765, 2021-ben 61.447, 2022-ben 135.516, míg 2023-ban 86.155 esetet regisztráltak.²³⁵ A 13. ábra felett leírt számítási „képletet” tovább finomítva, a gyakorlati tapasztalatokhoz igazítva, annak érdekében, hogy a tiltott határátlépések számát, ne pedig az intézkedések számát kapjuk meg, az alábbi, szerencsésebb számítási mód alkalmazását tartom helyesnek (15. ábrán kék színnel jelölve).

2. „képlet”

$$\frac{\text{feltart. és átkísérés 8 km belül}}{4} + THS + \text{határátkelők kapcsol. bcs.}$$

$$\approx \text{ismertté vált jogszerűtlen határátlépés}$$

Szerzői szerkesztés.

A „képlet” tartalmi elemei között nem szerepel a 8 kilométeres sávon túli feltartóztatás és átkísérés hatósági intézkedés, amit azért tartok indokoltnak kihagyni, mert ebben az esetben

²³³ 2005. évi CIV. törvény a Magyar Köztársaság és Románia között a közúti és a vasúti határforgalom ellenőrzéséről szóló, Bukarestben, 2004. április 27-én aláírt Egyezmény kihirdetéséről, 5. cikk 2-3. bekezdés. Elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0500104.tv> (letöltés: 2024. 06. 21.)

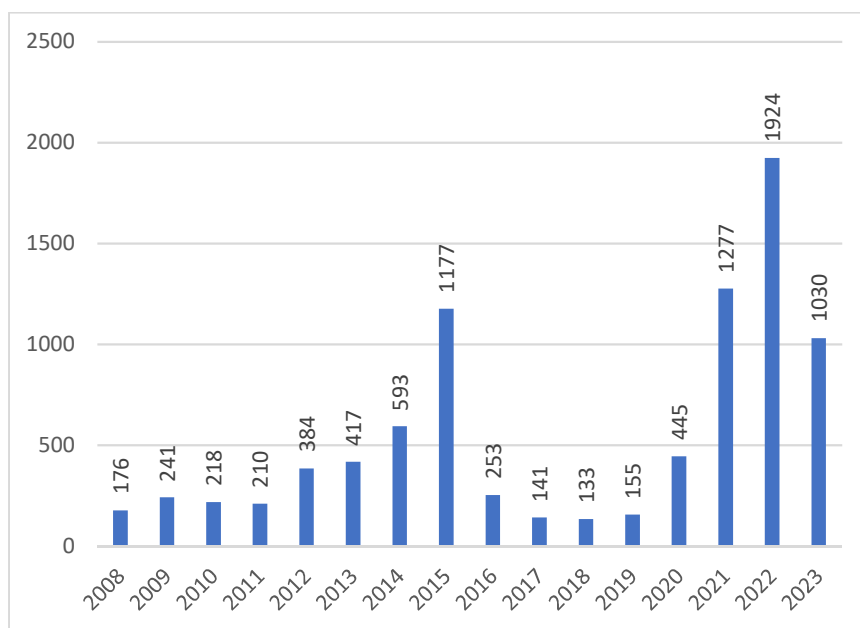
²³⁴ BÉKÉS VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2020), *i.m.* p. 8.

BÉKÉS VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG: *Éves kockázatelemzés és helyzetkép, 2023.* p. 7.

²³⁵ ORFK HSK (2023), *i.m.* Lásd még, 13. számú melléklet.

nem határozható meg teljes bizonyossággal, hogy mely határszakaszon történt az országhatár átlépése, ahogy az sem, hogy maga az átlépés legális vagy illegális módon következett-e be. Például, ha Inárcs közelében az M5-ös autópályán mélységben fogják el az irreguláris migránst, kétséget kizáróan nem bizonyítható a tiltott határátlépés ténye és körülménye. Az „új” THS (ismertté vált jogszerűtlen határátlépés) meghatározásával a sokszorozódás fennállásának esélye csökkenthető. A fenti új számítás alapján is megállapítható, hogy az illegális migrációval kapcsolatos cselekmények fő helyszíne továbbra is a Magyarország és a Szerbia között lévő határszakasz.²³⁶

16. ábra: A regisztrált embercsempészség bűncselekmények száma Magyarországon, 2008–2023 között (fő).

Forrás: ORFK HSK adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.²³⁷

Többben az illegális migráció 2008–2023 közötti számadatai mögött az embercsempész szervezetek aktivitását és a jól kiépített bűnözői hálózatok tevékenységét látják (lásd 13-15. ábra). Az általam készített interjúsorozatok alkalmával mindkét megkérdezett bűnügyi szakember felvázolta az időszak történéseit a saját szemszögéből. Mindketten egyöntetűen azon az állásponton voltak, hogy az illegális migráció volumenének növekedéséhez az embercsempész szervezetek elleni hazai fellépés csökkenése hozzájárult. Az embercsempész szervezetek elleni fellépés gyengülésében szerepet játszott a határőrség megszüntetése és a rendőrséggel történő integrálása is. A statisztikai adatok szerint 2012-től a hazánkba irányuló tiltott határátlépések

²³⁶ SZÉP (2024), *i.m.* p. 24-28.

²³⁷ 3. számú melléklet.

száma folyamatosan emelkedett, amivel párhuzamosan nőtt a felfedett embercsempész bűncselekményeket elkövetők száma az alábbiak szerint: 2008-ban a regisztrált embercsempészek száma 176 volt, amely 30,7 százalékos növekedéssel 2009-re 241-re emelkedett. Ez a szám 2010-re 10,5 százalékkal lecsökkent, ekkor 218 volt az érték. A csökkenő trend minimálisan, de folytatódott 3,7 százalékkal, így 2011-re 210-re mérséklődött. 2012-től 2015-ig tartó emelkedés kezdődött, 82,7 százalékos növekedéssel 2012-re 384-re nőtt a regisztrált embercsempészek száma. Az emelkedés nem állt meg: 2013-ra további 8,8 százalékkal nőtt, majd 2014-ben újabb 42,2 százalékkal emelkedett. 2014-ről 2015-re jelentős, 98,5 százalékos növekedés következett be, így a regisztrált embercsempészek száma 1.177 lett. Az embercsempészek számának növekedése és a tiltott határátlépések száma közötti aránytalanság arra utal, hogy jelentős növekedés tapasztalható mindkét területen, de az embercsempészek felfedése kevésbé intenzív, mint a határátlépéseké. Míg a tiltott határátlépések száma 146-szorosára nőtt (lásd 14. ábra), addig a felfedett embercsempészek száma „csak” 5,6-szorosára emelkedett. Ez azt sugallja, hogy a hatóságok erőfeszítései nem tudták tartani a lépést az illegális migráció drámai növekedésével, és az embercsempészek tevékenysége egyre szervezettebbé vált. A 2016-os adatok szerint az embercsempészség bűncselekmény elkövetőinek száma jelentősen visszaesett, 253-ra csökkent, ami 78,5 százalékos csökkenést jelentett az előző évhez képest. 2017-ben a szám tovább csökkent, 141-re (44,2 százalékos visszaesés), és 2018-ra további 5,6 százalékos csökkenés következett be, így az elfogottak száma 133-ra mérséklődött. 2019-ben azonban ismét növekedés volt tapasztalható, 16,5 százalékkal 155-re nőtt az elfogottak száma. 2020-tól kezdve folyamatos növekedés figyelhető meg, és 2022-re a regisztrált elfogások száma kiemelkedően magas lett, 1.924 fő. 2023-ban viszont az elfogások száma 46,4 százalékkal csökkent, ami figyelemre méltó tendencia. Az adatok elemzése szerint 2018 és 2022 között az embercsempészség bűncselekmények számának növekedése (133-ról 1.924-re, tehát 14,46-szoros növekedés) nem volt összhangban a tiltott határátlépések számának 28,05-szörös emelkedésével. Ez arra utalhat, hogy az irreguláris migránsok és az embercsempészek egyre hatékonyabbá váltak a határőrizeti rendszer kijátszásában. A szerb-magyar határszakasz részletes elemzése is megerősíti ezt (lásd 6.1., 6.2.). A technikai fejlesztések és a mélységi ellenőrzések szerepe növekvő jelentőséggel bírt a regisztrált elfogások számának emelkedésében. A 2023-as adatok arra utalnak, hogy a hatóságok továbbra is nehézségekkel küzdenek az illegális migráció megfékezésében, és az eddigi intézkedések nem bizonyultak eléggé hatékonyak a helyzet teljes körű kezelésében.

A szomszédos nyugati országok által elért magas elfogási arányok, Szerbia drasztikus fellépése az illegális migráció ellen, valamint a magyar határőrizeti rendszer viszonylag alacsony hatékonysága, véleményem szerint rávilágított arra, hogy a határőrizeti intézkedések finomítása és a nemzetközi együttműködés fokozása elengedhetetlen a jövőbeni eredményes védekezés érdekében.

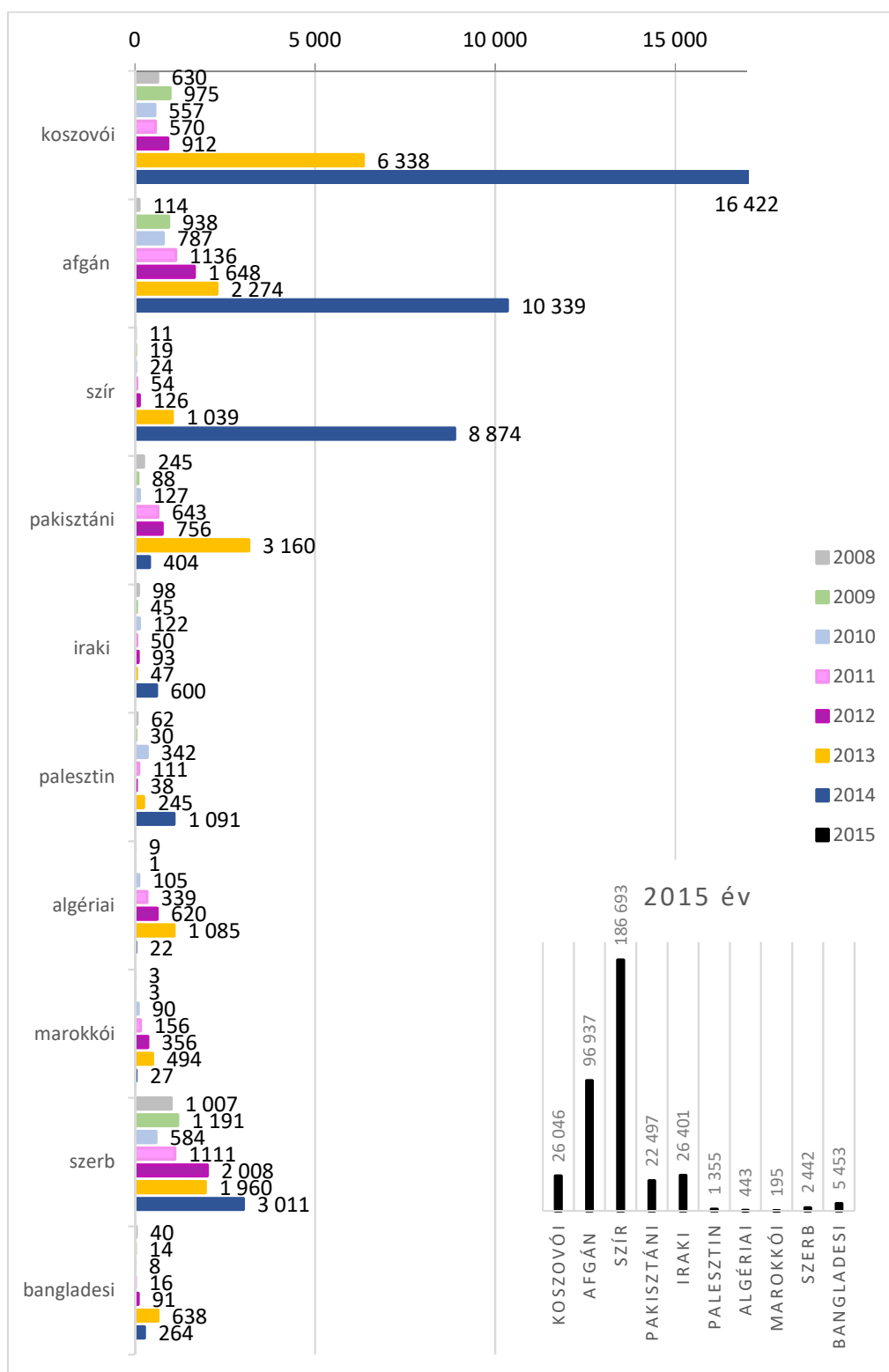
4.1.2. AZ ÁLLAMHATÁR JOGELLENES ÁTLÉPÉSÉT ELKÖVETŐK ÖSSZETÉTELE

Érdemes megnézni a tiltott határátlépést elkövetők főbb állampolgársági megoszlását. Egyrészt ez az adatsor volt a 2015–2016-os időszakig a legdinamikusabban növekvő, másrészt a származási állampolgárság elvezethet a kiváltó okok feltárásához is.²³⁸ A teljesebb átláthatóság érdekében kitérek a 2016 után feltartóztatott és átkísért személyek állampolgársági bontására is.

A következő – a jobb értelmezhetőség miatt – két részre bontott diagram a 2008–2023 közötti időszakban ábrázolja a tiltott határátlépést elkövetők főbb állampolgársági megoszlását.

²³⁸ RITECZ & SALLAI (2016), *i.m.* p. 78.

17. ábra: A regisztrált államhatár jogellenes átlépését elkövetők főbb állampolgársági megoszlása Magyarországon, 2008–2015 között (fő).²³⁹

Forrás: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.²⁴⁰

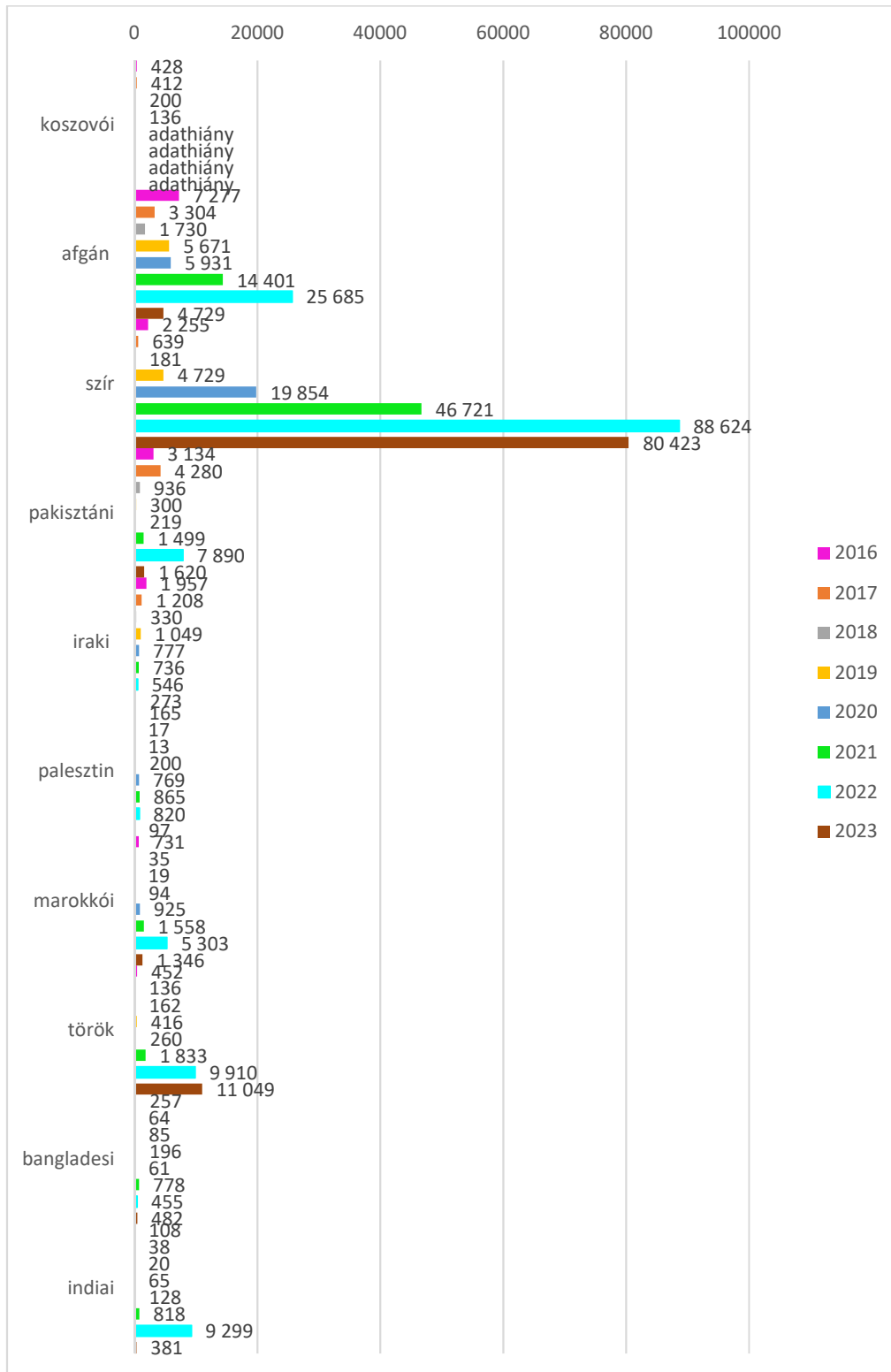
²³⁹ A 2015-ös évet külön tüntettem fel, mivel az értékei jelentősen eltérnek a többi év adataitól, ami megnehezítené a vizuális összehasonlítást.

²⁴⁰ 8. számú melléklet.

A teljes jogú schengeni csatlakozást megelőzően (2008 előtt) leginkább jellemző nemzetiségek a román, moldáv, ukrán, afgán, illetve a volt Jugoszláv Köztársaság utódállamainak polgárai voltak. Azonban ez teljesen megváltozott a modern kori rendészeti feladatok során, mivel az államhatár jogellenes átlépését elkövetők egyre távolabbról érkeztek hazánkba. 2008–2013 közötti évek egyikében sem volt jelentős a szír vagy iraki származású tiltott határátlépést elkövetők száma hazánkban. Az állampolgársági megoszlás tekintetében látszanak az arányok, míg az afgán, a koszovói állampolgárok száma 2009-ben jelentős volt. Ezzel szemben 2010-ben növekedés mutatkozott a palesztinok számában,²⁴¹ nagy többségük palesztin nemzetiségű tunéziai, algériai és marokkói állampolgár volt. 2010-ben nemcsak a koszovóiak száma csökkent, hanem a szomáliaiaké, valamint a szerb és afgán állampolgárok száma is. 2011-től kezdve az újonnan regisztrált afgán állampolgárok száma folyamatosan emelkedett. A koszovóiakat tekintve kiemelkedőbb időszakok a fent jelzett időintervallumban: 2009-ben 975 fő és 2012-ben 912 fő tiltott határátlépőt fogtak el, 2013-ban számuk 6.338 főre emelkedett. 2013-ban a látványos növekedés más állampolgárságúaknál is megmutatkozott: afgán 2.274 fő, algériai 1.085 fő, szerb 2.008 fő, pakisztáni 3.160 fő tiltott határátlépő volt (lásd 5.2.4.). A 2014–2015 között történt események hatására – melyeket a következő fejezetben taglalok – jelentős emelkedés volt tapasztalható, leginkább szír (2015: 186.693 fő), afgán (96.937 fő), iraki (2015: 26.401 fő) és koszovói (2015: 26.046 fő) állampolgárok érkeztek.

²⁴¹ A palesztinok egy etnikai és nemzeti csoport, amely főként a történelmi Palesztina területéről származik, amely ma Izrael, a Gázai övezet és a Nyugati part régióit foglalja magában. A palesztinok törekvéseik középpontjában egy független állam létrehozása áll.

18. ábra: A regisztrált államhatár jogellenes átlépését elkövetők főbb állampolgársági megoszlása Magyarországon (az érintettek nyilatkozata alapján), 2016–2023 között (fő).

Forrás: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.²⁴²

²⁴² 8. számú melléklet. A 2020–2023 közötti időszokról nincsenek pontos nyilvános adatok a koszovóiak létszámáról, azonban a gyakorlati tapasztalatok alapján a számuk jelentősen csökkent, évente 10 és 50 fő között alakulhatott.

Ahhoz, hogy egy ténylegesebb, pontosabb képet kapjunk az illegális migráció állampolgársági alakulása tekintetében, az új hatósági intézkedéseknél (lásd 12. ábra) figyelembe kell venni többek között a feltartóztatott és átkísért személyek állampolgársági megoszlását is. Az, hogy az állampolgárság meghatározása mennyire fedi a valóságot, számos kérdést vethet fel, hiszen ez a meghatározás alapvetően bemondásos alapon történik, vagyis azt az állampolgárságot kötelesek vagyunk iktatni, amelyről az irreguláris migráns nyilatkozik. Nem egyszer előfordult, hogy valótlan nyilatkozatot téve más nációjúnak vallották magukat, figyelembe véve, hogy az adott időszakban van-e olyan származási hely, mely számukra előnyösebb helyzetet mutatna. A 2015-ös „csúcsidőszak” után – a feltartóztatott és átkísért személyek állampolgársági megoszlása – 2016-ban 3.134 fő vallotta magát pakisztáninak, 1.957 fő irakinak, 2.255 fő szírnek, 7.277 fő afgánnak. 2017-ben „divatos” lett pakisztáninak vallani magukat, ekkor 4.280 fő nyilatkozott így. Második „legnépszerűbb” nemzetiség 3.304 fővel az afgán volt. 2018-ban 1.730 fő vallotta magát afgán, 936 fő pakisztáni állampolgárnak. 2019-ben ismét az afgán nemzetiségűek vagy annak vallók száma volt a legmagasabb, 5.671 fő, emellett a szír állampolgárságúak száma is jelentős volt, 4.729 fővel. 2020 és 2021 között a hatósági intézkedések jelentős része szír és afgán állampolgárokat érintett, akiknek száma 2020-hoz képest több mint megkétszereződött. Az ezt követő évben, 2022-ben 88.624 szír, 25.685 afgán mellett egyre nagyobb számban jelentek meg pakisztániak 7.890 fővel, marokkóiak 5.303 fővel, törökök 9.910 fővel és indiaiak 9.299 fővel. 2023-ban a regisztrált elfogások száma csökkent, azonban még mindig összesen 80.423 szír, 11.049 török és 4.729 afgán állampolgárt tartóztattunk fel, az afgánok esetében jelentős visszaesés mutatkozott.²⁴³

Az elemzés során rendelkezésre álló adatok alapján láthatóval vált, hogy 2016–2023 közötti időben a tiltott határátlépést elkövetők nagy része iraki, afgán, szír és pakisztáni, a feltartóztatott és átkísért személyek esetében a pakisztáni mellett az afgánok, szírek és törökök száma volt még jelentős. Az állampolgársági egyezőség a két kategória között feltételezhetően igazolja az államhatáron meg nem engedett módon történő átjutásra tett többszöri próbálkozást.

4.2. AZ INTEGRÁLT HATÁRIGAZGATÁSBÓL FAKADÓ FELADATOK

A személyek és javak szabad áramlása az Európai Unió egyik legfőbb vívmánya, melynek korlátásmentes fenntarthatóságát a tömeges méretű illegális migrációs hullám (majd a COVID–19) erőteljesen megkérdőjelezte. Egyértelművé vált, hogy az új biztonsági kihívás összehangolt

²⁴³ Uo.

fellépést és szoros kooperációt igényel. Frans Timmermans, az Európai Bizottság első alelnöke 2015. december 15-én – az Európai Határ- és Parti Őrség felállítása alkalmából – a következőképpen fogalmazott: *„Egy olyan belső határok nélküli térségen belül, ahol biztosított a szabad mozgás, Európa külső határainak igazgatásáért közösen kell felelősséget vállalnunk. A válság feltárta az uniós előírások betartásának biztosítását célzó, meglévő mechanizmusok terén fennálló egyértelmű gyenge pontokat és hiányosságokat. Most jött el tehát annak az ideje, hogy áttérjünk a határigazgatás valóban integrált rendszerére”*.²⁴⁴

Eljutottunk a 14. ábra kapcsán az érintőlegesen említett schengeni övezetbe való teljes jogú csatlakozás bővebb bemutatásához, valamint szeretném elemezni a csatlakozást követően a rendőrség helyét és szerepét az illegális migráció elleni küzdelemben.

2004-ben Magyarország megalkotta a 2073/2004. (IV. 15.) kormányhatározattal elfogadott Magyar Köztársaság Nemzeti Biztonsági Stratégiáját, mely érinti a migrációt, az illegális migrációt, a migrációs útvonalakat és többek között kitér a schengeni együttműködésre, határigazgatásra. Valamennyi, hazánkon átvezető migrációs útvonalat tekintve megállapítható, hogy Magyarország tranzit szerepet tölt be a kibocsátó ország és a célország között. Jelenleg nem számít célországnak, és nem sok esélyt látok a változásra, különösen Nyugat-Európa gazdasági és szociális szempontjaira figyelemmel. Az, hogy a magyar kormány mit gondolt 2012 februárjában az illegális migrációról, az 1035/2012. (II. 21.) kormányhatározattal elfogadott Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájából ismerhető meg. A stratégia III. szegmense a Magyarországot érintő biztonsági fenyegetésekkel, kihívásokkal foglalkozik, valamint az azok kezelését tárgyalja. Az illegális migráció terjedésének lassításában, annak megállításában szükségessé vált egy határozott, új szemlélet kialakítása. Ahhoz, hogy terveinket sikerre vigyük, „megvédjük” az Európai Unió népeit, megalkotásra került a 1163/2020. (IV.21.) Korm. határozat, Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiája. A migráció megítélésében a legnagyobb változás az új nemzeti biztonsági stratégiában a 2015–2016-os európai migrációs- és menekültválság hatására következett be. Míg az előző stratégia a migrációt természetes és összetett jelenségként kezelte, amely gazdasági és demográfiai előnyökkel, valamint köz- és nemzetbiztonsági kockázatokkal járt, addig az új stratégia negatív vonatkozásokkal társítja. A tömeges, ellenőrizhetetlen és illegális migrációt a romló biztonsági környezet egyik fő elemeként tekinti, amely veszélyeztetheti az európai kontinens biztonságát és stabilitását, sőt akár az európai civilizáció jövőjét is. Az illegális migrációt Magyarország számára kiemelt biztonsági kockázatként említi,

²⁴⁴ EURÓPAI BIZOTTSÁG: *Az Európai Határ- és Parti Őrség létrehozása Európa külső határainak védelme céljából*. Strasbourg, 2015. december 15. Sajtóközlemény. Elérhető: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/IP_15_6327 (letöltés: 2022. 03. 14.)

és részletesen tárgyalja a jelenség kiváltó okait, hatásait a migrációs tranzit- és célországokra, valamint az illegális migráció egyéb negatív következményeit.²⁴⁵ Az új „stratégiában” leírtakkal részben egyetértek, mivel fontos a nemzetbiztonsági kockázatok kezelése. Ugyanakkor hangsúlyozni szeretném ismételten, hogy nem minden irreguláris migráns jelent terrorista vagy közbiztonsági veszélyt (lásd 2.2.). Az illegális migrációs kihívásokat komplex módon, egyéni helyzetek és motivációk figyelembevételével kell kezelni.

Látnunk kell, hogy Magyarország államhatárainak egy része a belátható jövőben is az Európa Unió, illetve a schengeni térség tagállamait tömörítő országok külső határa marad, márpedig ez együtt jár az uniós határszakasz igazgatásának felelősségével és feladataival.²⁴⁶ Az európai uniós tagságunkból eredően, az illegális migrációval együtt járó biztonsági kockázatok, kérdéseket nemzetközi együttműködés keretében kezeljük, amely kiterjed:

- a külső határok fokozott ellenőrzésének eredményes megvalósítására;
- a szervezett bűnözés és emberkereskedelem elleni küzdelemre;
- a beutazás és tartózkodás engedélyezését célzó eljárások hatékonyságára;
- az illegális migráció elleni fellépés biztosítására;
- a nemzetbiztonsági kockázatot jelentő személyek kiszűrésére.²⁴⁷

A biztonság garantálására és fenntartására irányuló erőfeszítések az Európai Unió közös érdeke. A hatékonyabb működés és a „jó gazda” szemlélet elve a nemzetközi összefogást preferálja, vagyis azt, hogy az uniós és a hazai hatáskörrel rendelkező rendvédelmi szervek együttesen, egy rendszerben lépjenek fel. A hazai rendvédelmi szervek, ezen belül elsősorban a rendőrség eddigi XXI. századi történetében négy, mérföldkőnek tekinthető esemény történt:

- Magyarország 2004. május 1-jén csatlakozott az Európai Unióhoz;
- A szárazföldi határok vonatkozásában 2007. december 21-től, míg a légi határok tekintetében 2008. március 30-tól a schengeni térség teljes jogú tagjává váltunk;
- 2008. január 1-jétől a határőrség integrálódásának következményeként, immár a külső határok ellenőrzését teljes egészében a rendőrség látja el;
- 2015-ös tömeges méretű illegális migráció.

²⁴⁵ TÁLAS & CSIKI (2020), *i.m.* p. 100-101.

²⁴⁶ NAGYNÉ Csobolyó Eszter (2019): *A migráció kezelésével jelentkező biztonsági kérdések orvoslásának keretei a nemzetközi együttműködésben.* In: Belügyi Szemle, 11. sz., p. 85. Elérhető: <http://real.mtak.hu/120542/1/NagyneCsobolyoEszterBelugyiSzemle2019.evi11.szam83-98.pdf> (letöltés: 2022. 03. 14.)

²⁴⁷ Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról szóló 1163/2020. (IV. 21.) Korm. határozat, 79, 95, 143, 146, 151. bekezdés. Elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A20H1163.KOR&txtreferer=00000001.txt> (letöltés: 2024. 01. 10.). Hatályos: 2020. április 23-tól.

A határellenőrzés megszűnt Horvátország,²⁴⁸ Szlovénia, Ausztria és Szlovákia viszonylatában, mivel ezek az országok szintén teljes jogú schengeni tagállamokká váltak. Románia, bár tagja a Schengeni Egyezménynek, a határellenőrzési folyamatokat figyelembe véve, a román–magyar határszakaszon az ellenőrzést továbbra is szükséges elvégezni.²⁴⁹ Ukrajna és Szerbia nem uniós és schengeni tagállamok, így a velük közös határszakasz külső határnak számít. Magyarország államhatára összesen 2.215,2 kilométer hosszú, amelyből 758,9 kilométeren a rendőrség végzi a határforgalom-ellenőrzési és határőrizeti feladatokat. Az egyes határszakaszok hosszúsága a következőképpen alakul:

- ukrán – magyar határszakasz: 136,7 kilométer;
- szlovák – magyar határszakasz: 654,5 kilométer;
- osztrák – magyar határszakasz: 355 kilométer;
- szlovén – magyar határszakasz: 102 kilométer;
- horvát – magyar határszakasz: 344,8 kilométer;
- szerb – magyar határszakasz: 174,4 kilométer;
- román – magyar határszakasz: 447,8 kilométer.²⁵⁰

A továbbiakban rátérnék a belső biztonság biztosítására és az illegális migráció, valamint a hozzá kapcsolódó egyéb bűncselekményekkel szembeni fellépés fontos „eszközére”, mely az Integrated Border Management (IBM, Integrált Határigazgatási Rendszer), ennek úgynevezett négylépcsős modelljét emelem ki:

- 1) harmadik országban alkalmazott intézkedések;
- 2) együttműködés a szomszédos országokkal;
- 3) határellenőrzés;
- 4) ellenőrzési intézkedések a szabad mozgástérben, beleértve a kiutasítást is.²⁵¹

²⁴⁸ A Tanács következtetése a schengeni vívmányok Horvátországban történő teljes körű alkalmazásához szükséges feltételek teljesítéséről szóló 14883/21 számú tanács következtetések alapján, Horvátország 2023. január 1-től teljes jogú schengeni tag. Elérhető: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14883-2021-INIT/hu/pdf> (letöltés: 2023. 07. 15.)

²⁴⁹ A TANÁCS (EU) 2024/210 HATÁROZATA alapján Románia 2024. március 31-től teljes jogú schengen tag, azonban a magyar–román határszakaszon alkalmazandó határellenőrzési gyakorlat a Schengeni Határellenőrzési Kódex 8. cikke alapján kerül végrehajtásra (belső határszakasznak minősül, amelyen a határellenőrzés nem lett megszüntetve). Elérhető: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202400210 (letöltés: 2024. 02. 28.). Lásd még, a schengeni vívmányoknak a Bolgár Köztársaságban és Romániában történő teljes körű alkalmazásával kapcsolatban az ORFK által kiadott 29000/5791-1/2024.ált. számú tájékoztató.

²⁵⁰ MAGYARORSZÁG SCHENGENI BELSŐ ÉS KÜLSŐ HATÁRA. Elérhető: https://www.police.hu/sites/default/files/prezentacio_2015.pdf (letöltés: 2023. 07. 16.)

²⁵¹ RITECZ György (2014b): *IBM vagy nem IBM? Avagy gondolatok egy prédikátor nyomán*. In: Magyar Rendészet, 3. évf., p. 55. Elérhető: <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/magyrend/article/view/3970/3231> (letöltés: 2022. 12. 29.)

A négylépcsős modell elemei közül leginkább a határellenőrzés részét képező „zöldhatár” őrizetével kapcsolatos tevékenységre fókuszálnék, amely mindennapi munkám részét képezi, illetve a témaválasztásom is ehhez kapcsolódik. Figyelemmel arra, hogy az államhatáron megjelenő és azt érintő illegális migrációs nyomás a magyar rendőrség – azon belül is a határrendészet – részéről igényli a leginkább összeszedett lépéseket. A „Schengeni határ-ellenőrzési kódex” (a továbbiakban: kódex) 13. cikke szerint a tiltott határátlépések megakadályozása mellett a határokon átnyúló bűnözés elleni küzdelem, továbbá az irreguláris migránsokkal szembeni intézkedések meghozatala a határőrizet fő célja. A tagállam területén illegálisan tartózkodó személyeket el kell fogni. A meglévő, vagy a várható kockázatokat és veszélyeket figyelembe véve megfelelő létszámban és módszerek mellett kell a határátkelőhelyek közötti határszakaszokat őrizetben tartani. Az őrizet végrehajtását, főként az esti és éjszakai időszakban, sűrűn és kiszámíthatatlanul változtatni kell, hogy állandó jelleggel fennálljon a tettenérés kockázata/lehetősége a tiltott határátlépés esetén. Az őrizetet mozgó, vagy álló egységek végzik járőrözéssel. A járőr egységek ismert, vagy várható kockázatot jelentő helyen elhelyezkedve hajtják végre abból a célból, hogy a határt jogellenesen átlépő személyeket tetten éri, elfogják. A határőrizetet végre lehet hajtani elektronikai eszközök támogatásával is.²⁵²

A rendőrségnek meg kell felelni nemcsak a hazai, de az uniós határőrizettel kapcsolatos követelményeknek egyaránt, továbbá az uniós joganyagban egyértelműen megfogalmazott metodikának. A külső határellenőrzésre, kiutasításra és visszafogadásra vonatkozó európai uniós schengeni katalógus 2.1. fejezetében leírtak szerint a veszélyeztetettként számontartott helyek megfigyelését elektronikus és műszaki berendezésekkel felszerelt álló vagy mozgó egységeknek kell végezniük. A határőrizeti feladatoknak releváns kockázatelemzések rendszerén kell alapulniuk. A felszereléseknek és eszközöknek meg kell felelniük a kialakult határhelyzethez igazodva, úgy, hogy a lehető leghatékonyabban szolgálják az államhatár ellenőrzését. A határőrizeti rendszerre vonatkozó ajánlásokat, legjobb gyakorlatokat a katalógus részletesen meghatározza, amelyek közül véleményem szerint a magyar határőrizetben az alábbiak a legszükségesebbek:

- Megfelelő hatékonysággal, gyorsasággal fellépni az irreguláris migránsokkal szemben. Ennek elengedhetetlen eszközei a járőrök mozgásához, a terepviszonyoknak

²⁵² AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS (EU) 2016/399 RENDELETE (2016. március 9.) a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni határ-ellenőrzési kódex), 13 cikk. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A32016R0399> (letöltés: 2022. 09. 11.)

megfelelő gépjármű (személygépkocsi, terepgépjármű, motorkerékpár, motorcsónak, helikopter). A megfigyelést elősegítő fontosabb eszközök: éjjellátók, hőkamerák, szenzoros riasztórendszerek, keresőlámpák, keresőkutyák.

- A kockázatelemzés-értékelés alapján a kockázatosnak minősülő területeket kell első körben azonosítani.
- Folyamatos megfigyelés alatt kell tartani a határátkelőhelyek környékén lévő határszakaszokat, külön figyelmet kell fordítani a határátlépést a határátkelőhely megkerülésével megkísérlő személyek felderítésére.²⁵³

A „Határőrök gyakorlati kézikönyve (Schengeni kézikönyv)” a kódexben a határőrizettel összefüggésben rögzítettek, gyakorlatban történő alkalmazását mutatja be. Bemutatja, hogy a határőrizet legfőbb célja a tiltott határátlépések megakadályozása, a tiltott határátlépést elkövetők elleni intézkedések alkalmazása, a határon átnyúló bűnözés elleni „harc”. Meghatározásra került továbbá a különleges nyomkövető kutya alkalmazása és a határfelügyelet erősítése érdekében terepjárók, helikopterek, járőröző hajók bevetése. A határőrizet végrehajtásakor adott esetben technikai és elektronikai eszközöket is kell alkalmazni (infravörös éjjellátókat, érzékelőket, radarokat).²⁵⁴ A korábbi (2015 előtti) tapasztalatok szerint az uniós joganyag jól érthető, alkalmazható az illegális migrációs folyamatok kapcsán, azonban a 2015 utáni időszakban már csak részben felel meg a kialakult helyzetnek, ahogy a „klasszikus” határőrizeti elvek sem bizonyultak már hatásosnak. Az állításomat alátámasztja a 14. ábrán látható teljesítményünk mérését bemutató adatok, amelyek az irreguláris migránsok számát mutatják a szomszédos nyugati országban, akik hazánk felől érkeztek. Ezek az adatok jól szemléltetik, hogy a schengeni külső határon végrehajtott hatékonynak gondolt rendészeti intézkedések ellenére sem tudtuk jelentősen befolyásolni az illegális migráció mértékét, irányát és módját.

A határrendészeti szolgálati ághoz tartozó feladatok meghatározását a „Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény” (Rtv.) foglalja magában, melynek fontosabb részei:

- őrzi az államhatárt;
- ellenőrzi az államhatáron áthaladó személy- és járműforgalmat, valamint biztosítja a határátkelőhelyek rendjét;
- a hatáskörébe tartozó idegenrendészeti és menekültügyi feladatokat ellátja;

²⁵³ A külső határellenőrzésre, kiutasításra és visszafogadásra vonatkozó európai uniós schengeni katalógus frissített változata. p. 13, 36-37. Elérhető: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST%207864%202009%20INIT/HU/pdf> (letöltés: 2022. 12. 14.)

²⁵⁴ A Bizottság ajánlása a tagállamok illetékes hatóságai által a személyek határokon történő ellenőrzése során használandó közös „Határőrök gyakorlati kézikönyve (Schengeni kézikönyv)” létrehozásáról. p. 79-80. Elérhető: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST%2015010%202006%20INIT/HU/pdf> (letöltés: 2022. 12. 14.)

- intézkedéseket hajt végre az államhatár rendjét közvetlenül veszélyeztető konfliktushelyzet és a tömeges méretű migráció kezelésének érdekében;
- elhárítja azokat az erőszakos cselekményeket, amelyek az államhatár rendje ellen irányulnak.²⁵⁵

A Belügyminisztérium 30/2011. (IX. 22.) rendelete, amely a rendőrség szolgálati szabályzatáról szól, 2011-ben került kiadásra, és tartalmazza a rendőrség határon végzendő tevékenységeire vonatkozó előírásokat. Ennek kapcsán a szabályzatban azt olvashatjuk, hogy az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv a határrendészeti feladatok végrehajtásával kapcsolatos feladatokat látja el. A határrendészeti működés jellemzően a helyszín specialitásaiból adódik, így a járőrözés az államhatárhoz közeli területsávban folyik, a rendkívüli, azonnali intézkedést igénylő események pedig az államhatár őrzésével kapcsolatban merülnek fel, ehhez a megfelelő technikai eszközt a kormányzatnak biztosítani kell. Ezek alapján megállapítható, hogy a tiltott határátlépés során a terepen feltartóztatott, elfogott irreguláris migránsokkal szemben a rendőrség idegenrendészeti hatósági jogkörében jár el, döntését megelőzően köteles az irreguláris migránst meghallgatni. Ennek ellenére a 4.1. fejezetben már említett módon, a feltartóztatott és átkísért személyek esetében az idegenrendészeti eljárás nem került lefolytatásra, noha ez a hatósági intézkedés csak terminológiájában tér el a tiltott határátlépés szabálysértéstől.

A következőkben szeretnék rátérni a határrendészeti szervek szerkezeti felépítésére, annak változására az integrációt követő időszakot tekintve, az általam vizsgált időszakban. A határőrség és a rendőrség integrációjának eredményeként a határrendészet az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv egyik szolgálati ágává vált. Jelenleg az Országos Rendőr-főkapitányság közvetlen irányítása alatt, a Rendészeti Főigazgatóság részeként működő Határrendészeti Főosztály öt osztálya (Határforgalmi és Dokumentációs Osztály, Határőrizeti és Mélységi Ellenőrzési Osztály, Idegenrendészeti Osztály, Határképviseleti Osztály, Koordinációs Osztály) látja el a szakirányító feladatokat.

Az ukrán, a román és a szerb külső határszakaszon a vármegyei rendőr-főkapitányságok rendészeti rendőr-főkapitány-helyetteseinek alárendeltségében létrehozták a Határrendészeti Szolgálatokat, alárendeltségében Idegenrendészeti Osztállyal és Határrendészeti Osztállyal, valamint a Szabolcs-Szatmár-Bereg és Bács-Kiskun vármegyében Őrzött Szállással, továbbá a Mélységi Ellenőrzési és Közterületi Támogató Osztállyal. A Rendőrség szerveiről és a Rendőrség szerveinek feladat- és hatásköréről szóló 329/2007. (XII. 13.) Korm. rendelet értelmében

²⁵⁵ A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény, 1. §. Elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99400034.tv> (letöltés: 2023. 07. 17.)

a vármegyei rendőr-főkapitányság Határrendészeti Szolgálatának feladatai közé tartozik a rendszerirányítói feladatok ellátása a szakterület felelősségi körébe tartozó adatok vonatkozásában, annak érdekében, hogy a határforgalom-ellenőrzésének és az államhatár őrizetének színvonalát, eredményességét, fokozását növeljék. A Határrendészeti Szolgálat ehhez a kirendeltségek személyi, tárgyi és működési feltételeihez igazodóan javaslatokat fogalmaz meg. A Határrendészeti Szolgálat további feladatai közé tartozik, hogy működteti a vármegye kétlépcsős határőrizeti határbiztonsági rendszerét, elemzéseket hajt végre a be nem látható események kezelésére. Javaslatokat tesz újabb határátkelők megnyitására, a meglévők bezárására, szüneteltetésére, továbbá a technikai eszközök fejlesztését is javasolja, a tapasztalatokat összegzi, azok alapján javaslatot tesz az eszközök korszerűsítésére, esetleges kivonására.

A határrendészeti kirendeltségek a területi szintű szervezeti egységek (vármegyei rendőr-főkapitányság) közvetlen alárendeltségében működnek, önálló feladatkörrel rendelkező helyi szintű végrehajtó szervként, vagyis megmaradtak a korábbiak szerinti helyzetükben. A külső határon lévő 21 határrendészeti kirendeltség feladatait a Bács-Kiskun, Csongrád-Csanád, Békés, Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyék rendőr-főkapitányságai, valamint a Budapesti Repülőtéri Rendőr Igazgatóság látják el az Országos Rendőr-főkapitányság irányítása alatt. E feladatokat, többek között a kódexben, a kézikönyvben, az Rtv.-ben és a szolgálati szabályzatban foglaltak alapján végzik. A határőrizeti rendszert normál időszakra (2015 előtt) úgy alakították ki, hogy annak erőforrásai és eszközei többvonalas elrendezésben összpontosuljanak az egyes határrendészeti kirendeltségek illetékességi területén, hogy a lépcsőzött jellegük biztosítva legyen országos és vármegyei szinten egyaránt. Ez lehetővé tette, hogy amennyiben bármilyen okból kifolyólag szükségessé válik az erők, eszközök átcsoportosítása, azt késedelem nélkül meg lehessen tenni. A határrendészet működőképességét a Készenléti Rendőrség erőinek átvezénylésével, valamint a vármegyei rendőr-főkapitányságok támogató közreműködésével, kiegészítésével megbízhatóan fenn lehetett tartani.²⁵⁶ Az, hogy ez mennyire vezetett eredményre, az ötödik és a hatodik fejezetben taglalom.

A határőrizeti feladatok folytonosságának fenntartása érdekében – a szerb határviszonylat esetenkénti megerősítése céljából – 2009-től a Készenléti Rendőrség vidéki székhelyű bevetési

²⁵⁶ VARGA János (2017b): *A helyzetudatosság és a reagálóképesség szerepe a migrációs válság határrendészeti kezelésében*. In: Tálás Péter (szerk.): *Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság*. Dialóg Campus Kiadó kiadványa, Budapest, p. 114. Elérhető: https://fejlesztisprogramok.uni-nke.hu/document/fejlesztisprogramok-uni-nke-hu/Magyarország_es_a_2015_os_migracios_val sag_web.pdf (letöltés: 2022. 09. 18.)

osztályai is fontos szerepet kaptak.²⁵⁷ A határrendészeti kirendeltségek az illetékességi területeiken belül a Készenléti Rendőrség megerősítő erőivel összehangoltan végezték határőrizeti feladataikat. Az irreguláris migránsok számának drasztikus növekedése után ez a megerősítés már nem volt elegendő, így 2014 harmadik negyedétől már a budapesti bevetési osztályok is részt vettek a szerb határszakasz megerősítésében. 2015 második felében a Készenléti Rendőrség megreformálásra került és létrejött a Határrendészeti Igazgatóság 2.106 fővel,²⁵⁸ amely tevékenységét 2015 szeptemberében kezdte meg, majd sor került a szervezet korszerűsítésére. A Kormány intézkedett a Készenléti Rendőrség állományának 3.000 fővel történő fejlesztésére.²⁵⁹ Két-két Határvadász Bevetési Főosztállyal megalakult a Nyugat-magyarországi és a Kelet-magyarországi Határrendészeti Igazgatóság, majd 2022. augusztus 1-től összevont szervezeti elemként, Regionális Bevetési Igazgatóság néven működik tovább. A Regionális Bevetési Igazgatóság összes szervezeti eleme országos jogosultsággal végzi a feladatát, többek között a határrendészeti kirendeltségekkel közösen együttműködve. Ebben az időszakban a magyar schengeni külső határon, különösen a szerb–magyar és a román–magyar viszonylatban, folyamatosan nőtt az irreguláris migránsok száma, amit az intenzív embercsempészés támogatott, ezért szükségessé vált a humán erőforrások fejlesztése, mivel a határrendészet létszáma korántsem volt optimális. A kormány döntött a Határvadász Ezred felállítása mellett, amely 2022. augusztus 15-től került megalakulásra 2.211 fő rendszeresített státusszal, amelyből 2023. év végén meglévő létszám 1.309 fő volt. A Határvadász Ezred a Készenléti Rendőrség szervezetében, a Regionális Bevetési Igazgatóságtól elkülönülve, önálló szervezeti elemként működik, amely Bács-Kiskun vármegyében 14, Csongrád-Csanád vármegyében 6, Békés, Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár vármegyében pedig 1-1 századból áll. Az „Ezred” szerződéses határvadász állománya, a határrendészeti kirendeltségek igényei alapján, „zöldhatáros” járőrszolgálati feladatokat lát el. Alapfeladatuk többek között az államhatáron történő tiltott határátlépési kísérletek megakadályozása.²⁶⁰

A disszertációm vizsgálati anyagát is érinti, ezért szeretnék említést tenni a Magyar Honvédség állományának és eszközeinek határőrizeti célú, új elemként való alkalmazásáról

²⁵⁷ KOVÁCS Gábor (2017a): *A határvadászszázadok alkalmazása a határőrség kötelékében a Schengeni csatlakozást megelőzően és azt követően*. In: PÓSÁN László, VESZPRÉM László, BODA József, ISASZEGI János (szerk.): *Őrzők, vigyázatok a határra! Határvédelem, határőrizet, határvadászok a középkortól napjainkig*. Zrínyi Kiadó, Budapest, p. 701.

²⁵⁸ A valóságban ez a szám nem haladta meg 1.383 főt. Lásd RITECZ (2017), *i.m.* p. 671.

²⁵⁹ A Rendőrség hivatásos állományának 3.000 fős létszámfejlesztéséhez szükséges források biztosításáról szóló 1043/2017. (II. 3.) Kormányhatározat. Elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A17H1043.KOR&txtrefer=A1100195.TV> (letöltés: 2023. 07. 17.)

²⁶⁰ 2022-ben a vezetői munkaértekezlet határrendészetet érintő napirendi pontjában hangzott el.

(lásd 6.2.1.).²⁶¹ Az állomány 2015. szeptember 24-től részt vett a határőrizeti munkákban, támogatták a rendőrség munkáját, melynek köszönhetően a Magyar Honvédség egy belbiztonsági feladat „címzettjévé” vált. Ez egy időben további 1.300 főt jelentett.²⁶² Jogosultságuk kiterjedt többek között a kényszerítő eszközök alkalmazására, a helyszínbiztosításra, a területzárás végrehajtására, a gépjárművek közúti megállítására, valamint szükség esetén a személyi szabadságot korlátozó intézkedések megtételére. A déli határszakaszon a Magyar Honvédség bevont állománya jelentősen növelte a határőrizet hatékonyságát. A közös járőrszolgálat úgy került kialakításra, hogy 2 fő honvéd mellé 1 fő határrendészt biztosítottak, aki egyben a járőr csoport vezetője is volt. A hét évnyi sikeres együttműködés ellenére a kormány – figyelemmel az ukrán-orosz háború biztonsági kockázataira, a haderőfejlesztésekre, a szervezeti átalakításokra – a Magyar Honvédség alakulatainak több lépcsőben történő kivonása mellett döntött, 2022. december 31-től a szerb–magyar államhatáron a támogató együttműködés befejeződött. A honvédek által végrehajtott határőrizeti feladatokat a Határ vadász Ezred tagjai vették át.

A határrendészet feladatellátásában érdemi változást hozott más vármegyei rendőr-főkapitányság erőinek megjelenése, többek között ezen erők a csapatszolgálati századok, rendőrkapitányságok, határrendészeti kirendeltségek,²⁶³ valamint a Frontex²⁶⁴ és a Visegrádi Négyek tagállamaitól változó időpontokban és változó létszámmal érkezett rendőri segítség (az utóbbi-tól kapott támogatás mai napig fennáll).²⁶⁵

Kétoldalú nemzetközi egyezmény keretében nemcsak hazánkat támogatták más országok, hanem a magyar rendőrség is rendszeresen képviseltette magát például a nyugat-balkáni országokban, segítve ezzel többek között Szerbiát (a magyar rendőri kontingens 2016. október 24. és 2023. december 31. között 1.334 fő volt) és Észak-Macedóniát (a magyar rendőri kontingens 2016. január 4. és 2023. április 19. között 2.392 fő volt). E témáról részletesebb értekezést a hatodik fejezetben fogok tenni.²⁶⁶

²⁶¹ 2015. évi CXLI. törvény egyes törvények Magyarország államhatárának hatékonyabb védelmével és a tömeges bevándorlás kezelésével összefüggő módosításáról, 4. §.

²⁶² RITECZ (2017), *i.m.* p. 671.

²⁶³ A határrendészeti feladatok végrehajtásában közvetlenül nem érintett területi szervek gyors reagálású csapat-erős századainak átrendelése, a déli határszakaszon a rendőri feladatok ellátásának kezelésében nyújtott támogatást.

²⁶⁴ 2021. január 21-én a Frontex felfüggesztette magyarországi tevékenységét.

²⁶⁵ A megkeresésemre az ORFK információt nem adott ki a szomszédos országokkal, az EU egyes tagállamaival bilaterális közös határrendészeti műveletek intenzitásáról.

²⁶⁶ 29. számú melléklet. Iratbetekintés engedélyszám a fentiekkel megegyezik.

4.2.1. A HATÁRRENDESZETI ELEMZŐ-ÉRTÉKELŐ TEVÉKENYSÉG SAJÁTOSSÁGAI

A határellenőrzés mellett a rendőrség munkájának elengedhetetlen részét képezi az elemző-értékelő tevékenység az illegális migráció elleni hatékony fellépésben. Amikor a határrendészeti elemző-értékelő tevékenységről beszélünk, megkerülhetetlen az illegális migrációval kapcsolatos bűnügyek megemlézése. Ilyenek többek között az embercsempészás, a közokirat-hamisítás, a határzárral kapcsolatos bűncselekmények, valamint azon szabályok megkerülése, amelyek a legális belépésre, tartózkodásra vonatkoznak, tehát a jogellenes tartózkodást elősegítik. Bizonyított, hogy az irreguláris migránsok olyan bűncselekményeket is elkövethetnek, amelyeket bármely más állampolgárok is. Ezen elkövetési körök tárháza olyan széles spektrumú, hogy mindegyikre részleteiben nem tudok kitérni. Inkább a disszertációm egyik fő pontját képező szervezett bűnözői körök által támogatott embercsempészéssel szemben való küzdelem sikeres kivitelezéséhez tartozó kockázatelemzést szeretném taglalni. A kockázatelemzést az európai uniós schengeni katalógus 5. fejezete részletesen leírja „Kockázatelemzés és bűnügyi hírszerzés” címmel, melynek ismerete elengedhetetlen az elemző-értékelő munkához.²⁶⁷ A határrendészeti elemző-értékelő munka átfogóan kapcsolódik a határrendészeti feladatokhoz, magában foglalva az illegális migráció útvonalainak feltérképezését, azok változásainak nyomon követését és az egymásra gyakorolt hatásokat. Ez a munka kiemelten fontos a tiltott határátlépési trendek és az elkövetési módszerek alakulásának vizsgálata során. Különösen hangsúlyos szerepe van az embercsempész-hálózatok felderítésében, amely szoros együttműködést igényel a bűnügyi szolgálati ággal. Nem lehet figyelmen kívül hagyni a munka komplexitásának bemutatását, amelyet saját tapasztalatokkal és elemzésekkel gazdagítva kell értékelni, hogy az elemzések gyakorlati haszna a mindennapi határrendészeti munkában is megmutatkozzon. Az így nyert tapasztalatok hozzájárulnak a határrendészeti műveletek hatékonyabb tervezéséhez és végrehajtásához, különösen az illegális migráció megelőzése és kezelése terén.

Az illegális migráció elleni küzdelmet két aspektusból kell megközelíteni, ahogyan az ismert kutató, Németh József írásában is megjelenik: *„Egyik oldal a belépési és tartózkodási szabályok betartatásának ellenőrzése, azaz a schengeni térségben illegálisan tartózkodók kiszűrése és idegenrendészeti eljárás alá vonása. A második oldal az illegális migrációhoz kapcsolódó bűncselekmények megelőzése, felderítése, nyomozása és a sikeres büntetőeljárás folytatása. Az illegális migráció kezelése ezért a bűnügyi és a határrendészeti ág szoros együtt-*

²⁶⁷ A külső határellenőrzésre, kiutasításra és visszafogadásra vonatkozó európai uniós schengeni katalógus frissített változata, *i.m.* p. 13, 38-39.

*működését igényli. Egyik szolgálati ág sem működhet eredményesen a másik által időben szolgáltatott információk nélkül. Az illegális migráció az ezzel foglalkozó bünszervezetek tevékenységének korlátozásával, felszámolásával eredményesen csökkenthető”.*²⁶⁸

A jogsértő események kezelése, kiemelten az embercsempészség felderítése, megszakítása és megakadályozása fontos helyet foglal el a rendőrség feladatrendszerében. Akkor, amikor a kirendeltségek és a rendőrkapitányságok munkavégzéséről beszélünk, szükséges hangsúlyozni, hogy az eredményes feladatellátás érdekében két olyan terület van, amely meghatározza a munka színvonalát. Az egyik a civil szektorral történő nyitott és átlátható együttműködés, a másik a kapott információ minőségi és mennyiségi szintjének alakulása. Fontos a szerzett információra történő szervezeti reagálás minősége. Egy időszerű szervezet²⁶⁹ felállításának sok tényező beteljesülése mellett elengedhetetlen feltétele, hogy a két említett alapvető területnek a szervezet eleget tudjon tenni. Azokat a bűnügyileg is fontos információkat kell begyűjteni, amelyek hozzájárulnak:

- a hatáskörbe utalt bűncselekmények megelőzéséhez, felderítéséhez, bizonyításához, megszakításához, a delikvens elfogásához, az ismeretlen tettes felfedéséhez;
- a helyi szerv korrupció elleni tevékenységének támogatásához;
- az illegális migráció minden formájának eredményes kezeléséhez;
- valamint ezáltal – a térség közbiztonságának és a lakosság biztonságérzetének fokozásához.

Összességében minden olyan információt gyűjteni kell, amelyek a kirendeltség és a kapitányság feladatainak törvényekben meghatározott végrehajtásához szükségesek. Az információgyűjtés vonatkozásában fontos megjegyezni, hogy ez a hivatásos állomány minden tagjának kötelezettsége, de a titkos információgyűjtést és adatszolgáltatást csak a bűnügyi állomány e tekintetben vizsgát tett állománya végezheti. A szervezett bűnözés jelenkori felépítését és természetét ismerve csak metodikai szemszögből lehet osztályozni a titkos és nyílt információgyűjtést. A kettő ugyanis szerteágazó módon nyújt lehetőséget a bünszervezetek eredményes felfedéséhez és felszámolásához. Az információgyűjtő munka nélkülözhetetlen szereplői ma-

²⁶⁸ NÉMETH József (2010): *A rendőrség feladatai az illegális migráció és nemzetközi terrorizmus elleni fellépés terén, különös tekintettel a Balkán biztonsági helyzetére*. Doktori (PhD) értekezés. In: Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Kossuth Lajos Hadtudományi Kar Hadtudományi Doktori Iskola, p. 21. Elérhető: <https://nke-repo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/12211/ertekezes.pdf?sequence=1> (letöltés: 2021. 02. 02.)

²⁶⁹ Olyan szervezet, amely a múlt tapasztalataira építve, a jelen követelményeinek megfelelően működik. Ezen szervezet szerkezete, tárgyi, személyi és technikai feltételei, valamint feldolgozási, információgyűjtési, befogadási és kibocsátási mechanizmusai úgy lettek kialakítva, hogy hatékonyan, gyorsan és rugalmasan reagáljanak a jövő kihívásaira (intelligens szervezet). SZÉP (2017), *i.m.* p. 88.

guk a kirendeltségen dolgozó hivatásos állományú beosztottak (lásd a 6.1.2. fejezetben foglaltakat, például az irreguláris migránsok telefonjaiból kinyert GPS koordináták kigyűjtését). Szaklatos pont, hogy megértessük a személyi állománnyal az információgyűjtés fontosságát. Elengedhetetlen, hogy tisztában legyenek helyükkel ebben a folyamatban. Annak is kiemelt jelentősége van, hogy az általuk hozott információ minőségéről, és ha lehet, a felhasználás eredményességéről mindig adjunk megfelelő visszajelzést. Ha az állomány érzi, tudja, hogy az általa hozott információkat a kirendeltség vezetése kezeli, beépíti a napi tevékenységbe, szívesebben szolgáltat nagyobb mennyiségű információt. Foglalkozni kell azzal, hogy információgyűjtés vonatkozásában vannak-e a területen megfelelő információs bázisok, személyes kontaktusok, területi jártasság. Ez a másik olyan kulcsfontosságú tényező, amely nagyban befolyásolhatja az információgyűjtő munka színvonalát. Törekedni kell arra, hogy a helyi szerv vezetésének kiterjedt társadalmi kapcsolatai legyenek, az állomány pedig a helyi lakossággal tartson folytonos kontaktust. Mindezekből kiindulva, minél jobb és dinamikusabb a kirendeltségek kapcsolatrendszere a helyi emberekkel, más rendvédelmi szervezetekkel, helyi önvédő szervezetekkel, a vezető annál több és jobb színvonalú információhoz juthat. A bűnügyi tevékenység során beszélhetünk a „támadólágosságról”, amelynek jelentése – egyebek között – az, hogy szüntelenül keresni kell azokat az információs csatornákat, információval bíró személyeket, amelyek, illetve akik révén releváns bűnügyi információkhoz jutunk és ennek nyomán eredményesebben végezhetjük felderítő tevékenységünket. Az információgyűjtés harmadik sarokpontja abban rejlik, hogy a begyűjtött információkat milyen gyorsan és milyen mértékben tudják elemezni, értékelésből helytálló konklúziókat tudnak-e levonni, és ezeket a következtetéseket hogyan használják fel a vezetői döntések meghozatalában. A bűnügyi munkában a gyorsaság meghatározó tényező, mivel az ezen a területen beszerzett információk szinte órák alatt elveszíthetik az időszerűségüket. Miután kézhez kap egy információt, a vezetőnek a következő kérdésekre kell választ keresnie:

- Nyílt, vagy titkos információ? A beszerzett információ felülvizsgált-e, mennyire hiteles a forrása?
- Kell-e jelenteni, ha igen, kinek, hogyan, mikor, és mi legyen az adatközzétítés rendje?
- Szükség van-e haladéktalan intézkedésekre, ha igen, milyenekre?
- Az intézkedések önállóan végrehajthatók-e (milyen személyi, technikai szükséglettel járnak, és mindezek rendelkezésre állnak-e)?

Az iménti kérdések tisztázása után lehet eldönteni, hogy milyen reagálás történjen, szükséges-e új információ beszerzése, további intézkedések megtétele. A negyedik és egyben az

utolsó fontos kérdés, hogy a kirendeltség eltérő szakterületeinél létrejövő információkat a vezető milyen részletességgel ismeri, képes-e azokat kezelni, integrálni, rendszerben látni, átvizsgálni, átlátni, ellenőrizni, és szüntelenül áramoltatni a belső szervezetben, az együttműködő szervezetek, a szakirányító szervezet irányába. Az információcsere akkor mondható megfelelőnek, ha a következő feltételeknek eleget tesz:

- a napi ügymenetbe beépülve folyik;
- időszerű, hiteles és ellenőrzött információkat hordoz;
- mondanivalójában a vezetői döntés meghozatalához, a szervezet feladatainak ellátásához nyújt támogatást;
- ismétlődő, szabályozott szinterei vannak (például heti koordináció, negyed- vagy félévi megbeszélés stb.).

A rendőrség legfelsőbb vezetése is (2013-tól) stratégiai irányként határozta meg, hogy az egyre növekvő illegális migráció ellen a határrendészet megfelelő információkkal megerősítve tudja felvenni a harcot.²⁷⁰ Ezt a különböző, ezen a területen dolgozó bűnügyi szervek információ cseréjével és a határrendészeti és bűnügyi szervek szoros együttműködésével rendelte el megvalósítani (az IBM – intra-, inter- és international együttműködésének szinterein belül ez az első).²⁷¹ Az információcseréről, a határrendészeti és bűnügyi szervek együttműködéséről a saját szolgálati helyemen tapasztaltakat tudom példának felhozni. A kialakított rendszerben produktívan működik a feladatok megosztása. 2013 szeptemberében új elemként kezdtük megszervezni a havi, kéthavi elemző-értékelő találkozókat és képzéseket, ezeken a vármegyei határrendészeti szolgálat vezetője, az Elemző-értékelő Csoport tagjai, a határrendészeti kirendeltségek osztályvezetői, kijelölt elemző-értékelői és nyílt információgyűjtéssel megbízottak mellett a vármegyei Felderítő Osztály Migrációs Ügyek Alosztálya is részt vesz. Ezeken a találkozókön megbeszéljük az elmúlt időszak eseményeit, a felvetődő adatokat, információkat, tendenciákat. A résztvevők nagyon hasznosnak és fontosnak tartják ezeket a megbeszéléseket és képzéseket, mivel minden érintett szervezet, alegység jelen van, és megvitathatók azok a témakörök, amelyek megbeszélésére más fórumon nincs lehetőség. A találkozók fontosságát igazolja, hogy már a határrendészeti kirendeltségek több esetben is végrehajtottak olyan elfogásokat, amikor is a különböző szakterületek és alegységek egymással szorosan együttműködve, koordináltan, az elemző-értékelő munka, valamint az elkészült kockázatelemzések és konkrét

²⁷⁰ Az információcseréről, a határrendészeti és bűnügyi szervek együttműködéséről a saját szolgálati helyemen tapasztaltakat tudom példának felhozni. Békés vármegyében 2013 szeptemberében új elemként kezdtük megszervezni a havi-kéthavi elemző-értékelő találkozókat és képzéseket.

²⁷¹ RITECZ (2014b), *i.m.* p. 56-58.

helyzeti adatok alapján tevékenykedtek. Az állomány gyanúérzékenysége szintén nőtt, ez meglátszik egyebek között a beküldött mozaik információs jelentések²⁷² mennyiségének növekedésén és minősége javulásán. Ezekben az alegységek a nyílt információgyűjtő munka során tudomásukra jutó adatokat, információkat, az azokból levont következtetéseket és/vagy intézkedéseket írják le. A határőrizeti tevékenységünk során folyamatosan együttműködünk a vármegyei Migrációs Ügyek Alosztályával, a határmenti lakossággal jó kapcsolat alakult ki, a bejelentéseket, jelzéseket, információkat folyamatosan kapjuk, amelyeket elemző-értékelő munka során feldolgozva, ha szükséges, akkor szelektíven és differenciált mértékben adunk ki a végrehajtó állománynak. A kirendeltségvezető és a határrendészeti osztályvezető is meghatározta a parancsnoki, ügyeletesi állománynak, hogy rendszeresen járjanak ki határterületre, nyiladéokra, a kiemelt helyeket, a tájékozási pontokat rendszeresen ellenőrizték, közben a lakossággal tartásuk a kapcsolatot, végezzenek nyílt információgyűjtő munkát. Az így rendelkezésre kerülő értesüléseket a határőrizeti tevékenységünk során minden esetben felhasználjuk, a feladatokat ezek alapján hajtuk végre. Az illegális migrációhoz köthető, rendelkezésünkre álló, szolgálatok végrehajtása során keletkezett összes adatot, információt mozaik információs jelentésben felterjesztjük a vármegyei rendőr-főkapitányság Bűnügyi Igazgatósága és Határrendészeti Szolgálatára részére. A határrendészeti szolgálat elemző-értékelő csoportja minden héten elkészíti, és a vármegye érintett szervezeti egységeinek, alegységeinek megküldi a heti határhelyzetképet. A jelentés tartalmazza az előző héten felfedett illegális migrációs cselekményeket, az aktuális kiemelt kockázati tényezőket, valamint a nyílt információgyűjtő tevékenységből rendelkezésre álló, bűnügyi szakterülettel előzetesen egyeztetett olyan információkat, amelyek az illegális migrációval kapcsolatban konkrét helyzeti adatokat és a hozzájuk tartozó feladatokat tartalmaznak.²⁷³ Az elemző-értékelő feladatok kiemelkedő fontosságát megerősítik Varga János azon gondolatai – amelyekkel egyetértek – „[...] a jövőben továbbra is fontos az embercsempészek módszereinek tanulmányozása, s a kockázatelemzések alapján a velük szembeni céltudatos, koordinált és széleskörű együttműködésen alapuló fellépés”.²⁷⁴

A leírtakra figyelemmel az leszögezhető, hogy a határrendészeti elemző-értékelő tevékenység nagyon is különbözik a bűnügyi területen folytatott elemző-értékelő tevékenységtől.²⁷⁵ A fő eltérése a bűnügyi elemzői tevékenységtől abban áll, hogy a határrendészeti ágazatban

²⁷² Mozaik információ: a szolgálati személyek által gyűjtött nyílt információ.

²⁷³ SZÉP (2017), i.m. p. 87-92.

²⁷⁴ VARGA (2016b), i.m. p. 75.

²⁷⁵ VARGA János (2017a): *A határrendészeti kirendeltség szervezeti rendszerének sajátosságai és vezetésének aktuális kérdései*. In: *Hadtudományi Szemle*, 10. évf. 1. sz., p. 506-526. Elérhető: https://epa.oszk.hu/02400/02463/00034/pdf/EPA02463_hadtudomanyi_szemle_2017_1_506-526.pdf (letöltés: 2021. 02. 02.)

sem a célhoz, sem a személyhez való kötöttség nem jelenik meg. Ez – természetesen – nem jelenti azt, hogy ne lenne szükség konkrét bűncselekményekhez kapcsolódó részlelemzésekre. Példaként említhető a határt illegálisan átlépő tiltott határátlépést elkövetők között rejtőző sértáltak leleplezése. Sokáig ez megoldhatatlan feladatnak tűnt, 2019-ben azonban a határrendészeti kirendeltségek (köztük is elsőként a Bács-Kiskun vármegyeiek) elkezdtek alkalmazni a Google Picasa® programot, amely az arcgeometriára építve segíti azoknak a személyeknek a kiszűrését, akik többször is megjelennek a határon vagy egy tipikus illegális migrációs útvonalon. A program kiszűri a hasonló személyeket, ám abban a kérdésben, hogy valóban azonos vagy más személyről van-e szó, a felhasználónak kell állást foglalnia. Vagyis az emberi elemzőértékelő tevékenység továbbra is jelentős szerepet játszik.²⁷⁶ Ugyanazon személy többszöri próbálkozásának kiszűrésére kiválóan alkalmas a 2011-ben bevezetésre került EUROpean DAc-tylographic Comparison system (EURODAC) is. Amennyiben a rendszer minden elfogás során alkalmazásra kerülne, vélhetően nem lenne szükség más személyazonosító programok használatára.

Az alfejezetből megállapítható, hogy egy sikeres munka kivitelezésének egyik fontos, nélkülözhetetlen pontja az összefogás. A biztonsági kockázatok és veszélyforrások indokolják, hogy a bűnügyi és a határrendészeti szervek nagyobb mértékben együttműködjenek, napi szinten együtt végezzék a feladataikat, akár nemzetközi szinten is.²⁷⁷

4.3. A FEJEZETBEN FOGLALTAK ÖSSZEGZÉSE, KÖVETKEZTETÉSEK

A trendek jellemzésénél kitértem az időszakos adatok változására, százalékos arányban ismertette azokat. A tiltott határátlépés adatain túl, az embercsempészés számainak megoszlását vizsgáltam, az előbbi esetében Magyarország adatait a Frontex adatokhoz viszonyítva elemeztem. Az adatok elemzése után visszaigazolást nyert, hogy a hármas fejezetben – a kelet-mediterrán és a nyugat-balkáni útvonal összehasonlításánál tapasztalt eltérések – további vizsgálatokat igényeltek. Ezeket elvégeztem, és bizonyítottam az adateltérések okait a tiltott határátlépések kimutatásában. Megállapítottam, hogy az IBH kiépítését követően időszakosan csökkentek a tiltott határátlépések számai. A fejezetben részletesen bemutattunk egy új számítási módszert. Annak érdekében, hogy pontosabb statisztikát szolgáltatassunk a tiltott határátlépések te-

²⁷⁶ Interjú TORMA (2020), *i.m.*

²⁷⁷ SZÉP (2017), *i.m.* p. 93.

kintetében, az új hatósági intézkedéseket is figyelembe kell venni, hogy egy a valósághoz közelebb álló számadatot kapjunk. A gyakorlatban az alábbi módon járunk el: az „illegális határátlépések” kategóriájába belevettük a határzárral kapcsolatos bűncselekményeket, a tiltott határátlépést, valamint a feltartóztatást (8 kilométeres sávon belül). Az utóbbi két cselekmény csak a jogszabályi környezet változása miatt különül el egymástól, ezért a kockázatelemzés során külön kezeljük őket, de a számszaki adatokban egy egységként jelennek meg.

Egy általam jónak vélt számítási mód segítségével pontosabban meghatároztam az „új” tiltott határátlépés alakulását, amelyet a könnyebb megkülönböztethetőség miatt „ismertté vált jogszerűtlen határátlépésnek” neveztem el. A „2-es képlet” alapján Magyarország különböző határszakaszain alkalmazott (IBH-val védett vagy nem védett) számítási módok már összehasonlíthatóak, eltéréseik pontosabban kimutathatók, illetve más országok adataival is reálisabban összevethetőek. Az az álláspontom, hogy konkrét számokat nem lehet kimutatni, csak meg lehet közelíteni azokat. Egy elemzés készítésénél pontosabb ismeretekre akkor tehetünk szert, ha egy ország adatait egy másik ország adataival vetjük össze. A „svájci sajt” modell metaforikus eszközként segített rávilágítani arra, hogy a hazai határőrizeti rendszer nem mindig bizonyult elég hatékonynak. Ennek következtében a szomszédos nyugati országok jelentős számú irreguláris migránst fogtak el, akik Magyarországon keresztül jutottak el hozzájuk, amit a 14. ábra is szemléltet. E gondolatmenet alapján elvégeztem a hazai határőrizeti rendszer relatív hatékonyságának vizsgálatát. A hatékonyság akkor tekinthető megfelelőnek, ha a magyar határőrizeti rendszer eredményei meghaladják az osztrák és szlovák határszakaszokon tapasztaltakat, és a szomszédos országok elfogásainak aránya nem haladja meg a magyar adatok 30 százalékát. A legkiemelkedőbb hatékonyságot akkor érhetjük el, ha a szomszédos országok által regisztrált elfogások száma 10 százalék alatt marad a magyar adatokhoz viszonyítva, ami azt jelenti, hogy az illegális migráció kezelésében jelentős eredmények születtek. Ilyen típusú elemzéseknél a hatékonyság mellett az is megmutatkozik, hogy mely területeken szükséges elgondolkodni a változtatásokon, amelyek a jövőben fejlődésre adhatnak lehetőséget. Megállapítható, hogy a tanulmányban érintett szomszédos országaink – annak ellenére, hogy nem rendelkeznek külső határral, sem IBH-val – képesek voltak kimagasló számokat produkálni.

A fentiekén túl, az osztrák adatokon kívül más hazánkkal határos országok viszonylataiban is látszik, hogy igenis vannak Magyarország felől érkező elfogott irreguláris migránsok, akikkel szemben nem sikerült intézkednünk. Vélhetően a magyar határrendészetnek vannak hiányosságai, külső, belső határos (osztrák–magyar, szlovák–magyar) és a mélységi migrációs háló tekintetében is. Az illegális migráció rendőrségi kezelése során szükség van a schengeni

külső határellenőrzés, a mélységi migrációs hálót működtető és a schengeni belső határon tevékenykedő rendőri erők tevékenysége közötti összhang biztosítására. A schengeni belső határon a szomszédos országokkal a kialakított rendőri együttműködés során – különösen a közös járőrszolgálat, a kapcsolattartási szolgálati helyek és a határon átnyúló üldözések terén – elért hatékonyságnövekedés még a rendőri szervek közötti bizalomerősítést is előmozdítaná.

Érdeemesnek tartom a külföldi rendőrségi gyakorlatokban alkalmazott és bevált rendészeti intézkedéseket hazánkban is hasznosítani. Erre szolgál példaként a jelen fejezetben említett 2023. októberében tapasztalható szerb hatóságok központi és területi rendészeti intézkedései, amelyekből eredően, jelentős mértékben elterelődött az illegális migráció iránya a bosznia-hercegovina–horvát–szlovén, kisebb részt a szerb–horvát–szlovén államhatár irányba, amely a hazai határrendészeti statisztikában is érzékelhető volt. Nem feledve azt, hogy mind a tranzit-, mind pedig a célországok ellenlépéseire az irreguláris migránsok mindig igyekeztek reagálni, nem rettentek vissza attól, hogy végbe vigyék céljaikat. Ennek szellemében, nagyon elővigyázatosnak kell lenni a hazai összrendészeti szerveknek, számítva arra, hogy a tiltott határátlépést elkövető személyek száma újabb növekedésnek indulhat. Az illegális migráció jövőbeli intenzitásának meghatározásában jelentős szerepe lehet a határrendészeti elemző-értékelő feladatok ellátó állománynak.

A fejezet második felében a schengeni csatlakozás adta lehetőségek széles tárházát igyekeztem szemléltetni, a csatlakozásból adódó határrendészettel kapcsolatos szervezeti változásokra fókuszálva. Kitértem az integrált határigazgatásból fakadó feladatokra, a rendőrséggel szemben támasztott új követelményekre, részben határőrizeti feladatok ellátására, mert bővebben egy későbbi fejezetben kerül kifejtésre. Külön alfejezetben igyekeztem érzékeltetni a határrendészeti elemző-értékelő munka fontosságát, annak lépéseit, eredményeit.

Összességében elmondható, hogy a rendőrség eddigi, XXI. századi történetében négy olyan jelentős eseményre is sor került, amelyek alapjaiban érintették a szervezet működését. Az Európai Unióhoz és a schengeni térséghez történő csatlakozás előremutató hatásai – álláspontom szerint – nem kérdőjelezhetők meg. Ennél árnyaltabb megítélést kíván a határőrség integrálódása, melynek következtében hazánk külső határainak határellenőrzése teljes egészében a rendőrség fennhatósága alá került. A legnagyobb feladatot mégis a 2015-ös tömeges méretű illegális migráció okozta válsághelyzet eredményezte (bővebben 6. fejezet). Ez nem volt könnyű feladat, főleg azért, mert a megfelelő teljesítményhez szükséges számos tényezőt nem lehet rendészeti vagy rendvédelmi eszközökkel befolyásolni. A rendőrség vezetése felismerte a változtatások szükségességét, szem előtt tartva a kor kihívásait és a bekövetkezett eseményeket,

amellett, hogy a hozzájárult hazánk határbiztonságához, az Európai Unióban élők biztonságának megőrzésével.

A fejezetben megválaszolásra került az 1. kutatási kérdés azon pontja, melyben arra kerestem választ, hogyan változtak az illegális migráció trendjei országosan? Igazolva látható a 13-15. ábrákkal. 2008–2023 között a regisztrált tiltott határátlépések száma különböző határszakaszokon eltérően alakult. 2008–2015 között a szerb–magyar határszakasz volt a legnagyobb illegális migrációs nyomás alatt. Különösen 2013-ban és 2014-ben mutatott jelentős növekedést, 2014-ben elérve a 43.711 főt. 2015-ben a szerb határszakaszon az elfogott személyek száma még magasabbra emelkedett, összesen 204.612 fő volt, ami a legnagyobb szám volt az összes határszakasz közül. Az osztrák határszakaszon is jelentős volt az elfogások száma, különösen 2012–2015 között, amikor 9.795 főt regisztráltak 2015-ben. A horvát határszakaszon viszonylag alacsony volt a számadat, de 2015-ben itt is jelentős növekedés történt, amikor 186.272 főt fogtak el. A román határszakaszon az elfogottak száma 2015-ben 995 fő volt, míg a szlovén határszakasz a legkisebb nyomás alatt állt, itt 2015-ben 272 főt fogtak el. 2016 után az illegális migrációs trendek tovább változtak. A szerb–magyar határon a tiltott határátlépést elkövetők száma 2015 után csökkent, de 2019-re ismét emelkedett, és 2022-ben 33.976 főt regisztráltak, amennyiben az „ismertté vált jogszerűtlen határátlépések” (valósághoz közelebbi intézkedések) számát nézzük. Az osztrák határszakasz 2022-ben rekordot döntött 68.767 elfogott személlyel, ami az illegális migráció szempontjából az egyik legmagasabb szám volt. A szlovák határszakaszon jelentős növekedés volt megfigyelhető, különösen 2022-ben és 2023-ban. 2023-ban a szlovák határszakaszon összesen 46.301 főt fogtak el. A román határszakaszon az utóbbi években a regisztrált elfogások száma folyamatosan növekedett, és 2023-ra elérte a 9.959 főt. A szlovén határszakasz általában alacsony nyomás alatt állt, de 2023-ban növekedést mutatott, amikor 1.203 főt fogtak el. Az illegális migrációs trendek változó arányban, de leginkább a koszovói, afgán és szír állampolgárok megjelenésével voltak dominánsak. Az adatok megerősítik, hogy a jövőben nagyobb szerepet kell fordítani az együttműködésre az illegális migráció hatékony kezelése érdekében. A nemzetközi és regionális partnerségek erősítése, valamint a határőrizeti stratégiák rugalmas és adaptív alkalmazása elengedhetetlen a változó illegális migrációs trendek kezelésében. Ezek a lépések hozzájárulhatnak ahhoz, hogy az illegális migrációs problémákra adott válaszok gyökeresen hatékonyabbak és eredményesebbek legyenek.

Az 1. hipotézist, amely szerint az illegális migrációt jelző adatok 2016-tól nem tekinthetők teljesen megbízhatónak, az elemzések alapján igaznak vélem. Az adateltérések rámutatnak, hogy a hatósági intézkedés alá vont személyek számának alakulása nem valós, hiszen egy

személy többször is megjelenhet a hivatalos határrendészeti nyilvántartásban, ami torzítja a statisztikákat. A 2. kutatási kérdés is e problémára épül, és azt vizsgálja, hogy a határrendészeti statisztikai adatok mennyire tükrözik a tényleges irreguláris migránsok számát. Az ORFK által közölt romániai tiltott határátlépések statisztikája nem tartalmazza a járművekben megbúvó személyek eseteit, mivel ezek a közúti határátkelőhelyeken végzett közös intézkedések a román hatóságok hatáskörébe tartoznak, a Bukarestben 2004-ben aláírt kétoldalú nemzetközi megállapodás alapján. Ez azt jelenti, hogy a magyar statisztikák nem tükrözik teljes mértékben a valóságot. Ha a határátkelőhelyeken történt megbújások és a „zöldhatáros” esetek adatait összeadjuk, a tényleges tiltott határátlépések száma jelentősen magasabb lenne, mint amit a jelenlegi adatok mutatnak.

Továbbá, 2016-tól kezdődően a rendőrségi statisztikák csak részben tükrözik az irreguláris migránsok valódi számát, mivel jelentős torzulások figyelhetők meg az új hatósági intézkedések bevezetésének következtében. Ezek a torzulások eltéréseket okozhatnak a valós helyzethez képest, mivel az adatok a hatósági intézkedések számát, nem pedig az érintettek tényleges számát mutatják. Például, amikor egy személy az IBH szerb oldalán tartózkodik, és a rendőrök figyelmeztetik, hogy ne próbálja meg illegálisan átlépni az államhatárt, a megakadályozás új esetszámot generál. Mivel egy „migránst” többször is felszólítanak, az adatok torzíthatják az irreguláris migránsok valódi számát. Pontosítani nehéz, hány esetben intézkedtek egy fővel szemben, de a határrendészeti kirendeltségeken végzett kutatás alapján a hatósági munkatársak tájékoztatása szerint egy „illegális határátlépést” elkövető általában négy-öt alkalommal próbálkozik Magyarországra jutással.

Hasonló kérdések jelentkeznek a tiltott határátlépések és a határzárral kapcsolatos bűncselekmények esetén is, ahol egy „migráns” többször próbálkozhat, így egy személyről több eset is rögzíthető. Ebben az esetben a hatósági eljárás során a próbálkozások száma jelentősen csökkenhet, így a nagyságrendekkel alacsonyabb mérték miatt az elosztás nem mindig indokolt. Az IBH-val kapcsolatos bűncselekmények elemzését a 6.2.3. alfejezetben tárgyalom, ahol részletesen foglalkozom a számadatok alacsony esetszámainak, okainak magyarázatával is.

Az új hatósági intézkedések, mint a feltartóztatás és átkísérés, szintén hozzájárulhatnak az adatok torzulásához, mivel egy személy többszöri elfogása külön esetszámot eredményezhet. A nagy adatmennyiség miatt célszerű az adatok értékelésekor a feltartóztatottak számát négyvel vagy öttel osztani. A többszöri hatósági intézkedések következtében a statisztikai adatok nem mutatják a valós illegális migrációs helyzetet, ami jelentős torzulásokat okozhat a hivatalos jelentésekben.

5. A TILTOTT HATÁRÁTLÉPÉS SZABÁLYSÉRTÉS TRENDJEI A SZERB–MAGYAR ÁLLAMHATÁRON A TÖMEGES MÉRETŰ ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓ KIALAKULÁSÁIG (2008–2014)

A fejezetben a határrendészethez kapcsolódó helyzetünket vettem górcső alá, és arra kerestem a választ, hogy az illegális migrációhoz köthető jogsértések, különösen a tiltott határátlépések, milyen dinamikát mutattak a szerb–magyar határszakaszon a déli határ „lezárását” megelőző időszakban. A szerb–magyar határszakaszon tapasztalt mozgások és azok változásainak elemzése nem lehet teljes anélkül, hogy ne vizsgáljam meg (legalább érintőlegesen), hogyan alakult a helyzet a határszakasz „lezárását” követően, illetve ez a „lezárás” milyen változásokat idézett elő a horvát–magyar, majd a román–magyar határszakaszon. A változásokat a hatodik fejezetben részletezem. Ennek során az ORFK RFŐIG HRFŐO adatsorait, valamint a két érintett vármegye, Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád Vármegyei Rendőr-főkapitányság kockázatelemzéseit és az illegális migrációs helyzetképet bemutató dokumentumait elemzem. Azért fókuszálok erre a két vármegyére, mert a 2013-ban megindult, majd 2015-ben kicsúcsosodott illegális migrációs hullám adatai azt mutatják, hogy a legnagyobb terhelés ezt a két vármegyét érte, így a legnagyobb igénybevétel is ezeket a vármegyei rendőr-főkapitányságokat jellemezte. Ugyanakkor szükségesnek tűnik az országos adatok vizsgálata is.

Az elemzés a következő kronológia szerint zajlik: a jelen fejezetben a 2008–2014 közötti időszak illegális migrációs trendjeit vizsgálom, ahol a cezúrát a tömeges méretű illegális migráció kialakulása jelenti. E fejezeten belül külön tárgyalom a 2008–2010 közötti, illetve a 2011–2014 közötti éveket, valamint a hatodik fejezetben a 2015–2023 közötti időszak történéseit is összegzem, ezek jellemzőit statisztikai adatokkal szemléltetem. Vizsgálom az illegális migráció kiváltó okait, majd bemutatom az időszaki trendek fő jellemzőit, mint például az irreguláris migránsok állampolgársági összetételét és az elkövetési módszereket. A szakaszolást a következőképpen indoklom: az illegális migrációs trendeket három fő időszakra osztottam. Ennek alapja az, hogy az említett „korszakokban” jelentős változások történtek, amelyek leginkább a rendészeti szervekre háruló intézkedéstípusok kivitelezésére, az újonnan bevezetett jogszabályokra, valamint az irreguláris migránsok számának és módszereinek változására voltak hatással. A továbbiakban tehát a fent részletezett szakaszolás szerint, az érintett vármegyék rendőr-főkapitányságai által készített kockázatelemzések, határrendészeti helyzetképek, vala-

mint az interjúk során elhangzottak alapján rekonstruálom, hogyan alakultak az illegális migrációs trendek Magyarország déli határain, különös tekintettel a szerb–magyar határszakaszra, a határ „lezárását”, vagyis 2015. szeptember 15-ét megelőző és az azt követő időszakban. Ennek segítségével pontosabban meghatározhatom, hogy a vizsgált időszakban milyen jelenségek zajlottak a szerb–magyar államhatáron, és ezek mennyiben változtatták meg a határellenőrzést befolyásoló politikai és szakmai irányokat.

5.1. A TILTOTT HATÁRÁTLÉPÉS SZABÁLYSÉRTÉS TRENDJE HAZÁNK SCHENGENI CSATLAKOZÁSÁNAK IDŐSZAKÁBAN (2008–2010)

Magyarország, azzal, hogy az Európai Unió és a schengeni övezet teljes jogú tagjává vált, tisztában volt azzal, hogy a biztonság fogalmát újra kell értelmezni. Ahogyan a fentiekben taglal- tam, mint a tagállamok közül a legaktívabb szárazföldi határral rendelkező ország, már nem- csak hazánkért, hanem az európai közösség minden tagjának biztonságáért is felelősséget, ga- ranciát kell vállalnunk. Németh József doktori disszertációjában számszerűen is megjelennek a teljes jogú schengeni csatlakozást követő illegális migrációs folyamatok adatai. Néhány trend tekintetében csökkenés, más mutatók esetében markáns növekedés is láthatóvá vált. A kutatási adatok azt bizonyították, hogy a vizsgált időszakban, a határbiztonsági modell többlépcsős mű- ködtetése mellett is, hektikusság jellemezte a jogellenes cselekmények alakulását.²⁷⁸

E gondolatok tükrében, a tárgyidőszak tekintetében, a megkezdett elemző-értékelő mun- kát kiterjesztettem – a szerb viszonylatra szűkítve – az alábbi részletes szám adatok alapján. A tiltott határátlépések adatait vármegyei bontásban, évenként (havi bontásban) kívánom bemu- tatni. Ennek szükségességét abban látom, hogy havi szinten jól követhető az elfogások alaku- lása, valamint a vármegyék közötti átterelődés, amely egy-egy jogi vagy rendészeti lépés hatá- sára történik. Ezáltal ok-okozati összefüggések is kirajzolódnak, amelyeket ezek az adatok nyo- mon követhetővé tesznek.

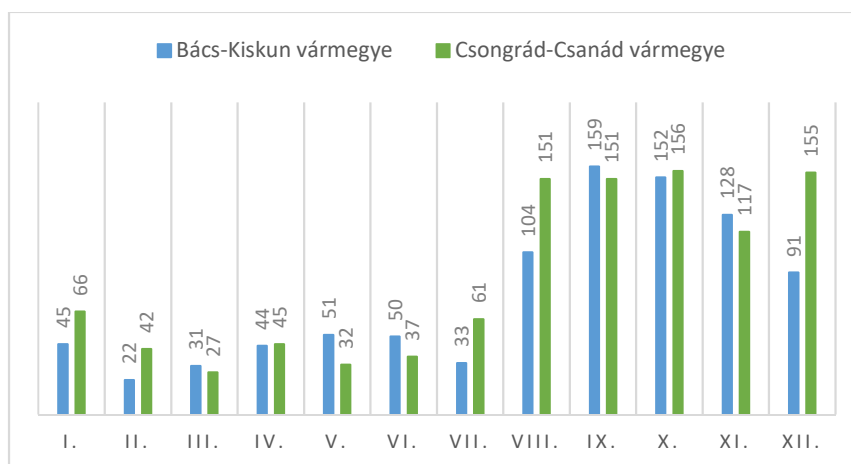
5.1.1. AZ IDŐSZAKI TREND JELLEMZŐI, AZ IDŐSZAKRA VONATKOZÓ ADATOK, A VÁLTOZÁSOK OKAI

Ahhoz, hogy a vizsgált időszak változásai jobban értelmezhetők legyenek, fontos egy kisebb múltbeli visszatekintés. A 2008-ban felívelő ágban lévő szám adatokat egy meredek csökkenés előzte meg, ugyanis a kilencvenes években regisztrált adatok igen magas számokat produkáltak a délszláv háború okozta „menekültválság” miatt. 1999–2001 között megemelkedett a kínai

²⁷⁸ NÉMETH (2010), *i.m.* p. 15-17.

tiltott határátlépést elkövetők száma, ugyanis számukra Szerbia és Montenegró területére történő beutazáshoz nem volt szükség vízumra. A célországba való továbbjutás érdekében Pekingből repülőgéppel utaztak Szerbiába, majd hazánkban keresztül próbálták folytatni az útjukat. 2001-től egészen 2003 végéig a szerb–magyar határszakaszt tekintve folytatódott az emelkedés. Afganisztánban és Irakban folyó (terrorizmus elleni) háborúk hatására,²⁷⁹ az irreguláris migránsok zömét az afgánok és az irakiak adták a déli határszakaszon. Egy csendesebb időszakot követően, 2006-tól kezdve egyre több olyan személy próbált jogellenesen belépni Magyarországra, aki magát szerbiai (koszovói) állampolgárnak vallotta, ami a koszovói válság kibontakozásának hatására fokozódott.²⁸⁰ Az ilyen esetek száma és aránya kiemelkedett az illegális migrációs trendek közül. A 2008–2010 közötti időszak trendjeit jól szemléltetik az elfogott tiltott határátlépést elkövető személyekre vonatkozó számadatok (lásd 19-21. ábra).

19. ábra: A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2008. évben (fő).

Forrás: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.²⁸¹

Az ábrán szerepeltetett tiltott határátlépés kategória tartalmazza a „klasszikus” mélységi²⁸² elfogási adatokat is. Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegye esetében kijelenthető, hogy 2008-ban csak „alig” 100 tiltott határátlépést elkövető személyt regisztráltak. 2008 augusztusától két és félszeresére nőtt a tiltott határátlépést elkövetők száma (július: 94 fő, augusztus: 255 fő). Az év végére már összesen 1.951 tiltott határátlépést regisztráltak. Az év második

²⁷⁹ Részleteket lásd, KECSKÉS Gábor (2009): *Az iraki háború és az amerikai kormányzat kommunikációja*. In: Jog és Politikatudomány folyóirata, 1. évf., p. 117-132. Elérhető: <https://jap.sze.hu/images/lapsz%C3%A1lmok/2009/2/Kecsk%C3%A9s.pdf> (letöltés: 2024. 06. 14.)

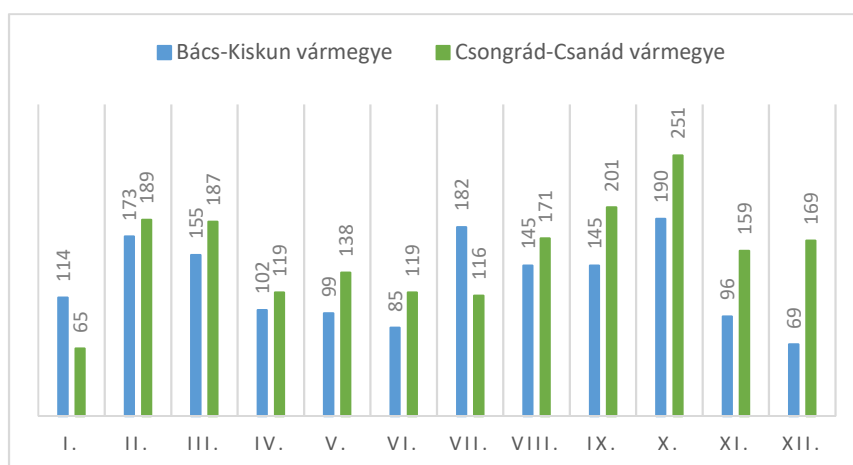
²⁸⁰ ILENCZFALVI Szász Veronika (2008): *A koszovói válság lokális és regionális hatása*. In: Kisebbségkutatás, 1. sz. Elérhető: <https://epa.oszk.hu/00400/00462/00037/1534.htm> (letöltés: 2024. 06. 16.)

²⁸¹ 14. számú melléklet.

²⁸² A határrendészeti kirendeltség mögötti, de még az adott vármegyén belüli adatokat érinti. Vonatkozik továbbá a 20-21., 25-28. és 35-39. ábrák adataira is.

felében mutatott emelkedést az alábbi eseménysor előzte meg: Magyarországot Szerbia irányából érkező illegális migrációs trendeket elsősorban szerb, koszovói albán állampolgársági kategóriákkal jellemezték (lásd 24. ábra), ennek oka, hogy a 2008. február 17-én a koszovói parlament, valamint a koszovói elnök kihirdette Koszovó függetlenségét, melyet a szerb kisebbség félelemmel fogadott. Koszovó kiszakadt Szerbiából. Szerbia ezt a függetlenséget nem ismerte el.

20. ábra: A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2009. évben (fő).

Forrás: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.²⁸³

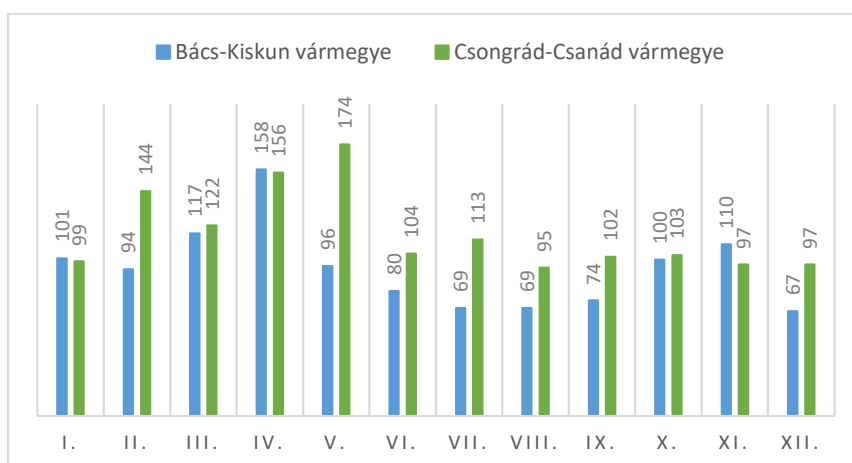
A Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyei 2009-es adatokat vizsgálva megállapítható, hogy alapján véve számottevő változás nem látható viszonyítva az előző év második feléhez. Az év végére ez a szám összesen 3.439 fő volt, ami 43 százalékos növekedést jelent. Szükséges hangsúlyozni, hogy a tiltott határátlépések számában történő emelkedés a határokon átnyúló szervezett bűnözés előtt is kaput nyitott a szerb–magyar határszakaszon kívül. Ez a jelenség különösképpen érintette a koszovói mellett, az afgán kiindulású illegális migrációt. Afganisztánban a tálibok újbóli megerősödése, a folyamatos fegyveres konfliktusok, valamint a politikai instabilitás és gazdasági nehézségek jelentős biztonsági fenyegetést és szociális válságot okoztak. Az országban az életkörülmények drámaian romlottak, ami sok afgánt arra kényszerített, hogy elmeneküljön. Az afgán állampolgároknál talált feljegyzések és térképek alapján az útvonal: Görögország–Észak-Macedónia–Koszovó–Szerbia–Magyarország–Ausztria–Németország volt.²⁸⁴ A Görögországot 2009-ben elárasztó illegális migrációs nyomás hatására a helyzet kezelhetetlenné vált. Az ország vezetése felszólította az irreguláris migránsokat, hogy

²⁸³ 14. számú melléklet.

²⁸⁴ NEMZETI NYOMOZÓ IRODA, SZERVEZETT BŰNÖZÉS ELLENI FŐOSZTÁLY, KIEMELT MIGRÁCIÓS ÜGYEK OSZTÁLY (2010): *Jelentés a 2010. évi illegális migrációval összefüggő bűnügyi helyzetről*. p. 16.

az ország területét 30 napon belül hagyják el, de mivel semmilyen okmánnyal nem rendelkeztek, így a legális távozás lehetősége eleve reménytelen volt. A szerbek követték a görög mintát, az illegálisan érkezett harmadik országbeli állampolgárokat 10 napon belül az ország elhagyására szólították fel.²⁸⁵

21. ábra: A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2010. évben (fő).

Forrás: ORFK RFÖIG HRFÖO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.²⁸⁶

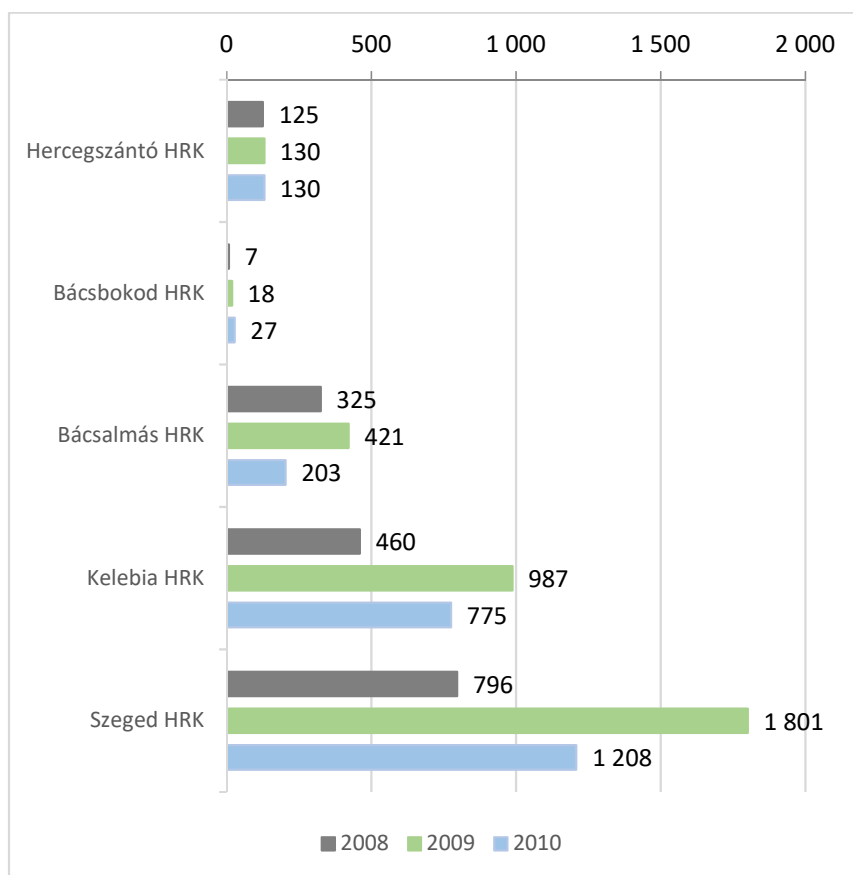
Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyékben a tiltott határátlépések bekövetkezésének elemzése során megállapítható, hogy 2010-ben az előző évhez viszonyítva 26 százalékos csökkenés mutatkozik a tiltott határátlépést elkövetők számában a szerb–magyar államhatáron. Az érintett vármegyékben összesen 2.541 tiltott határátlépést elkövető személy került elfogásra. Ahogyan a szerb–magyar határszakasz forgalma, a tiltott határátlépést elkövetők száma tekintetében nagyságrendileg visszaállt a 2008. évi állapothoz, úgy a nyugat-balkáni útvonal sem számított ekkor még különösebben frekventáltnak. A 2010-ben bekövetkezett csökkenés az idegenrendészeti szabályok módosításának köszönhető, amelyek kimondják, hogy gyakorlatilag minden tiltott határátlépőt őrizetbe kell venni. Ezen szabályokat a gyakorlatban már májustól alkalmazták, amely a Bács-Kiskun vármegyei adatokban is megmutatkozik (lásd 5.1.4.).²⁸⁷

²⁸⁵ ÉBERHARDT Gábor (2016): *Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság illetékességi területén megjelenő illegális bevándorlás*. In: *Belügyi Szemle*, 12. sz., p. 45. Elérhető: <http://real.mtak.hu/107666/1/ACSMRFKilletekessegiterületenmegjelenoiillegalisbevandorlas.pdf> (letöltés: 2023. 07. 27.)

²⁸⁶ 14. számú melléklet.

²⁸⁷ 2010. évi CXXXV. törvény egyes migrációs tárgyú törvények jogharmonizációs célú módosításáról, 24. §. Elérhető: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1000135.TV> (letöltés: 2021. 09. 07.)

22. ábra: A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma szerb viszonylatban határrendészeti kirendeltségenként megoszlásban, 2008–2010 között (fő).

Forrás: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.²⁸⁸

A 22. ábra azt mutatja, hogy szerb viszonylatban határrendészeti kirendeltségenként miként alakult az elfogott tiltott határátlépést elkövetők száma a vizsgált időszakban. Látható, hogy valamennyi érintett határrendészeti kirendeltség esetében 2009-ben került sor a legtöbb ilyen típusú elfogásra. Ez a Szeged Határrendészeti Kirendeltség esetén 1.801 fő. Ez a szám, bár Kelebia (987 fő) és Bácsalmás (421 fő) Határrendészeti Kirendeltségekhez képest soknak tűnik, ne tévesszen meg minket, hiszen Bács-Kiskun vármegyében eloszlik az elfogások száma, még Csongrád-Csanád vármegyében Szegedre, mint szerb szakasszal rendelkező egyetlen határrendészeti kirendeltségre hárult minden. Hercegszántó Határrendészeti Kirendeltség esetén ez 130 elfogott tiltott határátlépőt jelentett. Bácsbokod Határrendészeti Kirendeltség ugyanakkor e tekintetben kivételt képez, mivel 2010-ben több irreguláris migránst fogtak el, mint 2009-ben, itt azonban nem nagy számokról van szó, így a trendeket érintő megállapításokat ez aligha változtatja meg (2009: 18 fő, 2010: 27 fő).

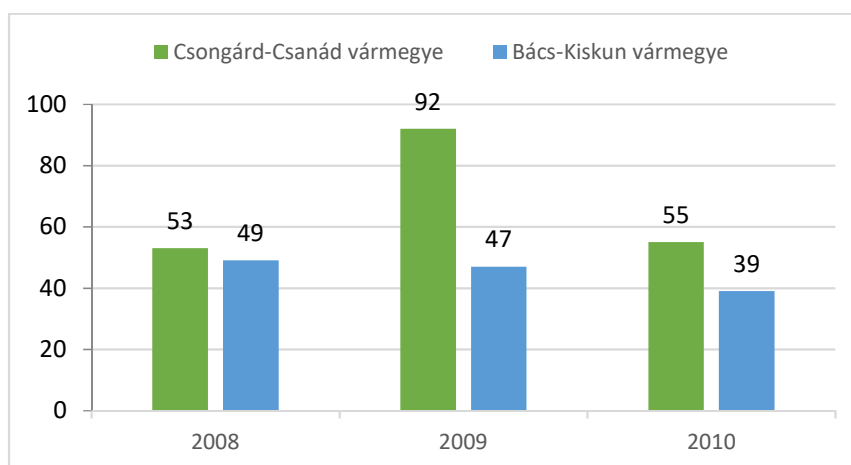
²⁸⁸ 11. számú melléklet.

Az országhatárunkon túl, egy az irreguláris migránsok tekintetében igen népszerű város Szabadka, amely az egyik legnagyobb irreguláris migránsokat elosztó hely a szerb oldalon. A városban egy nagy befogadóképességgel rendelkező menekülttábor üzemel. Itt az irreguláris migránsok megpihennek, majd innen indulnak tovább Magyarország irányában. Céljuk a határterülethez legközelebb lévő főútvonal, vagy autópálya mielőbbi elérése (közúton, vagy vasúton), ahol feltételezhetően szervezeten szállítják tovább őket az embercsempészek Nyugat-Európába. A főbb útvonalak:

- Szeged útvonal: szerb szakaszon A1-es autópálya, majd Magyarországon M5-ös autópálya. Vasúton Szabadka-Szeged.
- Kelebia útvonal: szerb szakaszon szintén az A1-es autópálya, majd az 55-ös út Baja irányába, vagy az 53-as Kiskunhalas irányába. Vasúton Szabadka-Kelebia.
- Hercegszántó útvonal: szerb szakaszon 15-ös út, majd 51-es út Baja irányába.
- Bácsbokod és Bácsalmás útvonal: szerb szakaszon a 12-es út, majd 55-ös út Szeged, Kiskunhalas, vagy Baja irányába.

Minél gyorsabb egy útvonal, annál nagyobb az útvonalak közelében lévő határrendészeti kirendeltségre háruló illegális migrációs nyomás. Az autópálya kihasználtsága folyamatosan fókuszban van a korszakolások alatt (lásd 30. és 45. ábra.). Ez látszik a vármegyei adatokban is.

23. ábra: A regisztrált embercsempészés bűncselekmények száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2008–2010 között (fő).

Forrás: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.²⁸⁹

²⁸⁹ 4. számú melléklet.

Az embercsempészési trendek elemzésére rátérve Csongrád-Csanád vármegyében 2008-ban 8 százalékkal több személlyel szemben kezdeményeztek embercsempészás miatt eljárást, mint Bács-Kiskun vármegyében. Csongrád-Csanád vármegyében 2009-ben 73,5 százalékkal emelkedett az embercsempészt elkövetők száma az előző évhez viszonyítva, majd 2010-ben 40,2 százalékkal csökkent, melyhez hozzájárult a 21. ábránál említett idegenrendészeti szabályok módosítása. A statisztikai adatok szerint Bács-Kiskun vármegyében az elkövetők száma 2009-ben 4,1 százalékkal, 2010-ben 17 százalékkal visszaesett. Az embercsempészás bűncselekményt elkövetők főbb állampolgársági kategóriái: a szerb, a magyar, a román és a török.²⁹⁰ Az okokat vizsgálva, ezen körben prioritással bíró tényként szükséges kezelni az interior (belső) határokon az úgynevezett totális ellenőrzés megszűnéséből eredően a hatósági feladatok lehetségeinek leszűkült keresztmetszetét, és az ellenőrzésekből származó, bűnügyileg lényeges adatok kiesését.²⁹¹ A korábbi határőrségi Bűnügyi Felderítő Szolgálat gyakorlatilag „felaprózódott”, a beosztottak a rájuk bízott feladatok miatt lényegében eltérő státuszokban teljesítettek szolgálatot és nem tudták maradéktalanul ellátni alapfeladataikat (lásd 5.1.4.).

5.1.2. AZ ÁLLAMHATÁR JOGELLENES ÁTLÉPÉSÉT ELKÖVETŐK ÖSSZETÉTELE

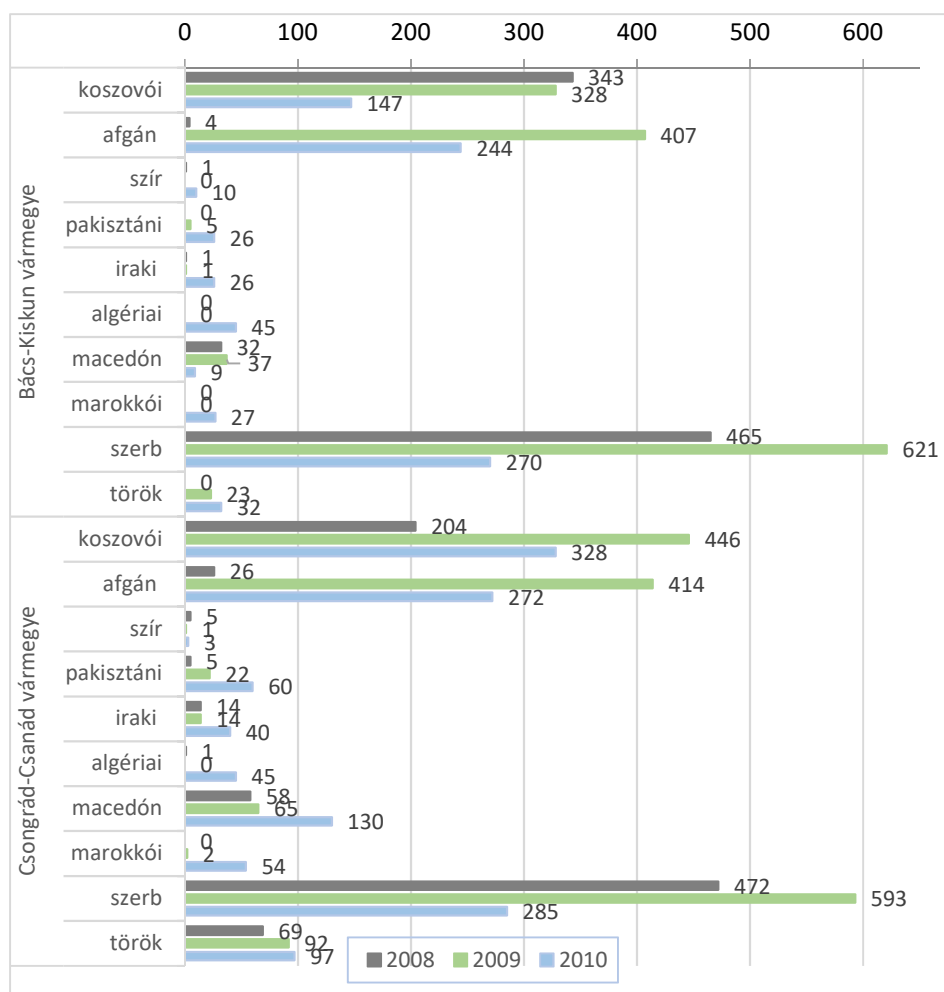
A kutatási időszak kezdetétől (2008) lehetőség volt arra, hogy a határátlépést jogsértő módon megkísérlő személyeket az Európai Közösség és a Szerbia között 2007. november 8-án létrejött, a tartózkodási engedéllyel nem rendelkező személyek visszafogadásáról szóló megállapodás alapján gyorsított eljárásban visszaadják a szerb hatóságoknak. A megállapodás 3. cikkelye ugyanis kimondja, hogy Szerbia visszafogadja azokat a harmadik országbeli vagy hontalan személyeket, akik a megkereső tagállam területére való belépésre vagy tartózkodásra vonatkozó hatályos törvényi előírásoknak már nem felelnek meg, vagy soha nem is feleltek meg. A visszafogadás feltételül szabták, hogy bizonyított vagy meggyőző bizonyíték alapján megalapozottan vélelmezhető legyen az, hogy a szóban forgó személy rendelkezik, vagy a belépés idején rendelkezett Szerbia által kiadott érvényes vízummal, vagy tartózkodási engedéllyel, illetve a megkereső tagállam területére jogszerűtlenül lépett be közvetlenül azután, hogy Szerbia területén tartózkodott vagy átutazott. A visszavételre vonatkozó megkeresést formakényszer nélkül, bármilyen módon (telefonon, faxon, elektronikus úton, de akár szóban is) elő lehetett terjeszteni, és ezt a helyi határrendészeti hatóságok saját hatáskörben is megtehették. Lényeges eleme volt az eljárásnak, hogy ehhez úti okmány nem volt szükséges, annak hiányában is végre lehetett

²⁹⁰ 6. számú melléklet.

²⁹¹ NEMZETI NYOMOZÓ IRODA, *i.m.* p. 1.

tett hajtani az intézkedés alá vont személy visszaadását. Ez kedvezett az irreguláris migránsoknak, akik letagadták valódi állampolgárságukat, és olyan ország állampolgárainak próbálták meg kiadni magukat, amely ország lakosai a genfi menekültügyi egyezmény alkalmazása során nagy valószínűséggel megkapják a menedékjogot vagy a nemzetközi védelmet. Ebből az is következett, hogy a rendőrségi nyilvántartásban rögzített állampolgársági kategóriákkal szemben némi fenntartással kell élni, tekintettel a fentiekre.²⁹²

24. ábra: A regisztrált államhatár jogellenes átlépését elkövetők főbb állampolgársági megoszlása Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2008–2010 között (fő).

Forrás: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.²⁹³

²⁹² VARGA (2017b), i.m. p. 113-114. *Az Európai Közösség és a Szerb Köztársaság között a tartózkodási engedéllyel nem rendelkező személyek visszafogadásáról szóló megállapodás*, 3 cikk. Elérhető: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:22007A1219\(03\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:22007A1219(03)) (letöltés: 2023. 08. 27.). Meg kell jegyezni, hogy az illegális migráció tömegessé válása óta (2015) a visszafogadási egyezményben foglaltak a szerb fél fogadókézségének hiánya miatt nem működik, ami ellentétes a nemzetközi szerződésben vállalt kötelezettségeivel. Részleteket lásd, SZÉP Árpád (2017): *A 2015-ös migrációs válságra adott menedékjogi válaszok. Jogszabálymódosítással a tömeges beáramlás ellen?* In: Tálás Péter (szerk.): *Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság. Dialóg Campus Kiadó kiadványa*, Budapest, p. 50-55. Elérhető: <https://fejlesztisprogramok.uni-nke.hu/document/fejlesztisprogramok-uni-nke-hu/Magyarország-es-a-2015-os-migracios-valsag-web.pdf> (letöltés: 2022. 09. 18.)

²⁹³ 15. számú melléklet.

A 24. ábra mutatja, hogy Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében a feladatait ellátó határrendészeti kirendeltségek illetékességi területén 2008-ban nem volt jelentős sem az afgán, sem a szír származású tiltott határátlépést elkövetők száma. A szerb (937 fő), a koszovói (547 fő) nemzetiségűek száma néhány száz-as nagyságrendben mozgott. 2009-ben látványosan megnövekedett a koszovói (774 fő), a szerb (1.214 fő), legfőképpen az afgán (821 fő) tiltott határátlépést elkövetők száma. 2010-ben főként palesztin (324 fő), koszovói (475 fő), afgán (516 fő), szerb (555 fő) állampolgárok követték el a tiltott határátlépést. Ebben az időszakban az észak-afrikai országokból érkezők száma alacsony volt, a határrendészeti statisztika nullához közeli értékeket mutatott. 2010-től figyelhető meg növekedés a marokkói (81 fő) és az algériai állampolgárok is jelentős számban megjelentek. A tiltott határátlépések állampolgársági eloszlása jól szemlélteti az ezen időszakban végbemenő illegális migrációt kiváltó események eredményét. 2008-ban kiemelt figyelmet érdemelt a Koszovóból folyamatosan érkező „menekültek” egyedi helyzete. A menekültek jelentős része gazdasági és megélhetési okokra hivatkozva hagyta el hazáját. Azonban az elsődleges kiváltó okot Koszovó függetlenségében látom, mivel a koszovói szerb és albán lakosság egy része emiatt indult el az Európai Unió területére, különösen azok, akik nem bíztak az új állam stabilitásában és a rendszerváltás sikerében. A schengeni csatlakozást követően az illegális migráció tekintetében fontos hatást gyakoroltak az Észak-Afrikában és a Közel-Keleten kirobbant társadalmi, politikai események (3. fejezet). Azonban a politikai berendezkedések módosításán kívül nagy húzóerőnek számított a Facebook és más egyéb közösségi portálok adta lehetőségek széles tárházának megjelenése. Görögországban és Észak-Macedóniában is zsúfoltak voltak a menekülttáborok, amelyek kiváló célpontokká váltak az embercsempész szervezetek számára. Ezek a szervezetek a közösségi portálok által nyújtott lehetőségeket kihasználva, szolgáltatásaikat hirdetve Magyarországon keresztül szervezték útjaikat.

5.1.3. AZ ELKÖVETÉS MÓDSZEREI

Jellemzően a „zöldhatáros” átkelés esetében egy tipikus elkövetési mód volt akkoriban azonosítható. Az embercsempész szállította a szerb–magyar államhatárig az irreguláris migránst, aki megkapta a szükséges útbaigazítást (merre kell átlépni a határt, mire kell ügyelni, az átlépést követően hol lesz a találkozási pont stb.). Az embercsempész legálisan utazott be Magyarországra. Az államhatár jogellenes átlépését elkövetők kíséreléssel vagy önállóan jutottak át a „zöldhatáron”, az adott ponton találkoztak az embercsempésszel vagy segítőjével és annak gépkocsijába szállva utaztak tovább Nyugat-Európa felé, ez volt az úgynevezett „betolósos” módszer.

Erre az elkövetési módszerre 2008 januárjában és februárjában figyeltek fel először a hatóságok.²⁹⁴

Az embercsempészéssel kapcsolatban a Nemzeti Nyomozó Iroda 2010. évi jelentése az irreguláris migránsok országhatáron való átjutásának három módját azonosította. Az első csoportba tartozó tiltott határátlépést elkövetők önerőből, embercsempészek segítségével nélkül jutottak be Magyarország területére. Ők voltak a kevésbé tehetős, az embercsempészek által elkért 2.000-3.000 eurót megfizetni nem képesek. Jellemzően a „zöldhatáron” lépték át a határt, ahol az esetek nagy részében taxi várta őket. A Budapestig, vagy éppen az osztrák határig tartó fuvarra vállalkozó taxisok elérhetősége az irreguláris migráns közösségekben közkézen forgott, ugyanis a már sikerrel járt irreguláris migránsok ajánlották őket a társaiknak. 2010 körül egy új jelenségre figyeltek fel a hatóságok: az interneten nagy népszerűségnek örvendő „útitárs keresés” vagy „telekocsi” közösségi szolgáltatást kezdték el igénybe venni. „Útitársnak” jelentkezve, gyakorlatilag elhanyagolható költség mellett utazhattak a határátlépésük jogszerűtlenségéről mit sem tudó személyek autójában.²⁹⁵

Az irreguláris migránsok másik csoportja embercsempészek segítségével utazott. Ez a „segítség” teljes körű, nemcsak az egyes állomások, közlekedési eszközök megszervezésére (jegyváltás stb.), hanem hamis okiratok szolgáltatására is kiterjedt. Eleve tehetősebb személyek éltek ezzel a megoldással, vagy olyanok, akik a család támogatásával gyűjtötték össze (sok esetben hosszú idő alatt) az utazáshoz szükséges pénzt. Egy-egy hamis okmány ára 1.000–2.000 euró között változott, az embercsempészek még ezen felül határozták meg a szállításért, egyéb szolgáltatásokért (például szálláshelyért) fizetendő összegeket. Nemzetközi együttműködés révén beszerzett információk szerint Athén volt a központja a hamis személyazonosító okmányok adásvételének, a (változó minőségű) hamisítványok rendszerint Thaiföldről érkeztek. Külön üzletága volt a hamis okmányok kereskedelmének, a tartózkodási engedélyekhez szükséges valótlan tartalmú meghívóleveleknek, hamis szállásfoglalásoknak, hamisított szakképesítést igazoló oklevelek adásvételének. Ezen hamisítványok leleplezése nagy kihívás volt a hatóságok számára, hiszen valódinak látszottak, csak éppen a tartalmuk nem felelt meg a valóságnak.²⁹⁶

Az irreguláris migránsok harmadik csoportja gépjárműben (teherautóban, kamionban, vasúti szerelvényen stb.) elbújva jutott át a határon. Ennek a módszernek két alváltozata létezik. Az egyik az, amikor az irreguláris migráns összejátszik a sofőrrel, ekkor a „bepakolási” hely

²⁹⁴ NEMZETI NYOMOZÓ IRODA, *i.m.* p. 15.

²⁹⁵ Uo. p. 16-18.

²⁹⁶ Uo. p. 19.

leginkább Szerbia, ritkábban Észak-Macedónia, Koszovó volt. A másik változat pedig az, amikor a sofőr tudtán kívül mászik be a kamion rakterébe, rejtőzik el a vonatszerelvény tetején stb.²⁹⁷ A fenti tipizálás arra mutat rá, hogy az embercsempészek és embercsempész-hálózatok működése nyilvánvalóan nem kiváltó oka az illegális migrációnak, de mindenképpen megkönnyíti az útnak indulást fontolgatók döntését. Léteznek jól kiépített útvonalak, valamint embercsempészséssel foglalkozó egyének és csoportok, akiknek szolgáltatásait adott esetben igénybe lehet venni. Az a következtetés vonható le, hogy az irreguláris migránsok utaztatása jellemzően több országon, több államhatáron át valósult meg. Az elkövetési módok között nem volt jelentős, sőt elenyésző számban fordult elő a nemzetközi teher- és személyszállító vonatokban történő megbújás. Az ilyen típusú felfedésekre statisztikai adat 2010-től áll csak rendelkezésemre, amely szerint az alábbi: szerb viszonylatban közúti határátkelőhelyen 5, vasúti határátkelőhelyen 1 eset volt.

A menekültügyi eljárás 2008. január 01-jétől módosult,²⁹⁸ amelynek új szabályai alapján a menedékkérelmes jogosulttá vált humanitárius célú tartózkodási engedélyre, melynek érvényességi ideje alatt legális lett a magyarországi tartózkodása. Munkám során én is találkoztam ennek a szabályzásából eredő esetekkel. Az irreguláris migránsok többsége azonnal élt a menedékjogi kérelemmel a jogsértő cselekmény felfedése után, hogy megszerezze a humanitárius tartózkodási engedélyt, mellyel Magyarországon legálisan tartózkodhatott, elkerülve ezzel az idegenrendészeti eljárást. A tartózkodás legalizálása nem adott feljogosítást a schengeni térségen belül való további utazásra, ennek ellenére az irreguláris migránsok mégis próbálkoztak az általuk kiválasztott célországba való eljutással. Itt tartózkodásuk alatt a befogadó állomások adta lehetőségeket kihasználták, azokon megpihentek, társaikkal találkoztak, megtervezhették a továbbjutás következő lépését, egyeztettek az embercsempészekkel. Addig is, míg a hatóságok az ügyeikkel foglalkoztak, az irreguláris migránsok megpróbálták továbbutazni a célországba. Ez a jelenség is feltételezi az embercsempészek, illetve más segítők támogatását. A fő szervezők az ügynevezett szállítók révén tartották a kapcsolatot a menekülttáborban tartózkodó „ügyfeleikkel”. Véleményem szerint a szállítók jellemzően a tolmácsok, az ügyvédek, valamint a civil jogvédő szervezetek tagjai közül kerültek ki. Nyilvánvalóan ez a jelenség sem kiváltó oka az illegális migrációnak, ám mindenképpen megkönnyíti azt.²⁹⁹ Ebből is látszik, hogy az

²⁹⁷ Uo. Lásd még, LUKÁCS János (2012): *Az illegális migráció alakulása Csongrád megyében 2008-2010.* In: Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, LXXIV. kötet, p. 312-314. Elérhető: https://acta.bibl.u-szeged.hu/29271/1/juridpol_074_311-319.pdf (letöltés: 2023. 08. 27.)

²⁹⁸ 2007. évi LXXX. törvény a menedékjogról, 7 §. (4) Elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0700080.tv> (letöltés: 2022. 10. 28.). 2007. évi LXXX. törvény a menedékjogról egységes szerkezetben a végrehajtásáról szóló 301/2007. (XI. 9.) Korm. rendelettel, 90 §. Hatályos: 2008. január 1-től.

²⁹⁹ NEMZETI NYOMOZÓ IRODA, *i.m.* p. 20-21.

irreguláris migránsok zömének nem volt célja a magyarországi letelepedés, kizárólag a tranzitországgként tekintettek hazánkra.

5.1.4. AZ ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓ KEZELÉSÉNEK JELLEMZŐI ÉS HATÁSA AZ ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓS TRENDEK ALAKULÁSÁRA

Magyarország teljes jogú schengeni csatlakozása számos jogszabályváltozást eredményezett, amelyek közül kiemelendő a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény (Harmtv.). A Harmtv. tartalmazta a harmadik országbeli állampolgárokra vonatkozó előírásokat, amelyek a beutazástól kezdve a tartózkodásig terjedtek, beleértve az őrizet kérdéseit is.³⁰⁰ Az ORFK határrendészeti statisztikai kimutatása szerint 2008–2009 között a rendőrség a tiltott határátlépést elkövető személyek közel felét helyezte őrizetbe. Abban az esetben, ha ezek a személyek nem mozoghattak szabadon, a menekültügyi, kiutasítási vagy visszairányítási eljárások eredményesebben zajlottak le.³⁰¹ Végül ezt sikerült megvalósítani, mivel 2010 áprilisától, a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatallal (BÁH) közösen együttműködve, új jogalkalmazói gyakorlatot vezettek be. Ha az irreguláris migráns illegálisan lépett be Magyarországra, idegenrendészeti őrizetbe került, akkor is, ha menekültkérelmet terjesztett elő. Az esetlegesen benyújtott menedéjkogi kérelmeket megvizsgálta a menekültügyi hatóság és emellett lefolytatásra került az idegenrendészeti eljárás is. Amennyiben az első menekültügyi meghallgatás során egyértelművé vált, hogy a kérelmezőt védelembe kell részesíteni, azaz megalapozott a hazájából való menekülési szándék, az őrizet megszüntetésére történő intézkedés engedélyezetté vált.³⁰² A megváltozott gyakorlat következtében jelentősen nőtt az idegenrendészeti kiutasítások száma, az idegenrendészeti őrizetek elrendelése lényegében duplája lett (lásd 17. számú melléklet). A gyakorlat alátámasztása megtörtént 2010. év végén, az uniós és nemzeti jogszabályoknak és a kormány közrend és közbiztonsággal kapcsolatos programjához igazodva a migrációs tárgyú jogszabályok módosítása keretében.³⁰³ Az értekezésem fókuszja nem terjed ki a menekültügyi kérdések mélyreható elemzésére, azonban az adatok és események alapján érdemes elgondolkodni azon, hogy vajon 2010 áprilisa és decembere között

³⁰⁰ 2007. évi II. törvény a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról, 54. §. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0700002.tv> (letöltés: 2023. 07. 26.). Hatályos: 2007. július 1-től.

³⁰¹ Részleteket lásd, RITECZ György (2014a): *Ami a számok mögött van, avagy amiről nem beszélünk*. In: Határrendészeti Tanulmányok, 1. sz., p. 27. Elérhető: https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/2014-1_szam-original.pdf (letöltés: 2023. 07. 26.)

³⁰² KONYHÁS Szilvia (2011): *Az illegális migrációval szembeni hatósági eljárások tapasztalatai Magyarországon*. In: Határrendészeti Tanulmányok, 1. sz., p. 12-13. Elérhető: https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/2011-1_kulonszam.original.pdf (letöltés: 2023. 07. 26.)

³⁰³ 2010. évi CXXXV. törvény egyes migrációs tárgyú törvények jogharmonizációs célú módosításáról, 60. §. Elérhető: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1000135.TV> (letöltés: 2021. 09. 07.). Hatályos: 2010. december 24-től.

a rendőrség jogalap nélkül helyezett-e idegenrendészeti őrizetbe személyeket. Az ilyen típusú kérdések általában arra vonatkoznak, hogy a hatósági intézkedések megfeleltek-e a jogi kereteknek, és hogy az új gyakorlat valóban indokolt volt-e, illetve nem sértette-e a jogokat. Az említett időszakra vonatkozó jogalkalmazói gyakorlatban történt változások és azok hatásai gyakran felvethetnek jogi és etikai kérdéseket, amelyek további vizsgálatot igényelhetnek.

Az előző szakaszban tárgyalt jogi kérdések és problémafelvetések után szükséges beszélnem a bekövetkezett „rendszerátalakításról” is. A határőrség megszűnését megelőzően számoltak azzal a ténnyel, hogy Magyarországnak az Európai Unióhoz való csatlakozást követően több száz kilométeres határszakaszon kell őrizni az Unió külső határait a schengeni követelményeknek megfelelően. Ez a feladat határozta meg a határőrizetet, a határforgalom-ellenőrzését és a testület átalakításának követelményeit. A módszerekben alapvető változás nem történt, de az egész határőrizeti rendszer gyökeresen átalakult. A külső határokon megmaradtak a határrendészeti feladatokat végrehajtó elemek és kirendeltségek, azonban a belső határokon megszűntek. Ez nemcsak a határrendészeti dolgozók létszámának csökkenését jelentette, hanem gyakorlott szakemberek elvesztését is. Az integráció előtt a határőrség országos lefedettséggel rendelkezett, és jól ismerte az embercsempész szervezetek tevékenységét. Ez Magyarország számára kimagasló teljesítményt jelentett a bűnüldözésben és bűnmegelőzésben az Európai Unió többi tagállamával összehasonlítva. A határőrség megszűnésével és a rendőrséggel való integrációval egy példaértékű Bűnügyi-Felderítő Szolgálatot is leépítettek. Korábban országosan összesen 444 fő foglalkozott bűnügyi és felderítő munkával, akik jelentős elméleti és gyakorlati tapasztalattal rendelkeztek. Az integráció után egy részük nyugállományba vonult, míg mások helyi, területi szinten maradtak, de csak kis részük folytatta a felderítő munkát, mivel figyelmüket inkább a gyakrabban előforduló bűncselekményekre fordították. 2008-ban Magyarországon nagyságrendileg 72 rendőr látott el szolgálatot államhatárhoz kapcsolódó bűncselekmények terén, különböző osztályokban és csoportokban. A Bűnügyi-Felderítő Szolgálatok megszűnését követően 2008. január 1-jétől kisebb kiugrás volt az illegális migrációs esetek számában a 2009-es évre, majd 2010-re ismét lecsökkent az esetszám. Az 2008-as visszaesés annyira jelentős volt, hogy az előző tíz évben nem tapasztaltak hasonló mértékű csökkenést.³⁰⁴ A határőrség és a rendőrség integrációját követően megszűntek azok a releváns kapcsolatok és

³⁰⁴ SZÉP Ferenc (2014): *A Határőrség, mint nyomozó hatóság bűnügyi szemszögből*. In: Határrendészeti Tanulmányok, 2. sz., p. 59, 63. Elérhető: https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/2014-2_szam_Hatarrendezeti_Tanulmanyok.pdf (letöltés: 2023. 07. 18.). Interjú JUHÁSZ (2014). RITECZ & SALLAI (2016), *i.m.* p. 93., 97.

operatív erők, amelyek lehetővé tették volna a bűnszervezetek hatékony ellenfigyelését és bevetettségét. Ennek következtében az embercsempészás elleni felderítés nehézségekbe ütközött, mivel a szakértelem hiánya miatt nem volt, aki az eseteket hatékonyan kezelje. Az integráció során nem volt megfelelő központi elképzelés arra vonatkozólag, hogy a korábbi határőr Bűnügyi-Felderítő Szolgálatok állományát egységes rendszerben integrálják a rendőrségbe. Így a feladatot a vármegyei rendőr-főkapitányságokra bízta. 2009-ben – egy 2014-ben készült interjú során szerzett információk alapján – megalakult a Migrációs Ügyek Osztálya a Bács-Kiskun, Csongrád-Csanád, és Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Rendőr-főkapitányságokon. Ezek az osztályok a Bűnügyi Igazgatóság közvetlen alárendeltségébe tartoztak, és a rendőrfőkapitány-helyettes irányítása alatt végezték az illetékességi területükön a határmenti nyomozati tevékenységet. Ezen kívül, az illegális migrációval kapcsolatos bűncselekmények nyomozását a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda Nemzetközi Bűnözés Elleni Főosztály Illegális Migráció Elleni Osztálya, a Hajdú-Bihar és Békés Vármegyei Rendőr-főkapitányságok Bűnügyi Igazgatóság Felderítő Osztályainak alárendeltségében működő Migrációs Ügyek Alosztálya, valamint a Győr-Moson-Sopron Vármegyei Rendőr-főkapitányság Határrendészeti Szolgálatán belül működő Migrációs Ügyek Csoportja végzi.³⁰⁵

5.2. A TILTOTT HATÁRÁTLÉPÉS SZABÁLYSÉRTÉS TRENDJE AZ „ARAB TAVASZT” KÖVETŐ IDŐSZAKBAN (2011–2014)

Anchal Vohra a Foreign Policy hasábjain ekként összegezte az „arab tavasz” következményeit: *„Az arab tavasz eseményei nem tették stabilabbá az arab országokat – és immár az európai országok is kevésbé azok”*.³⁰⁶

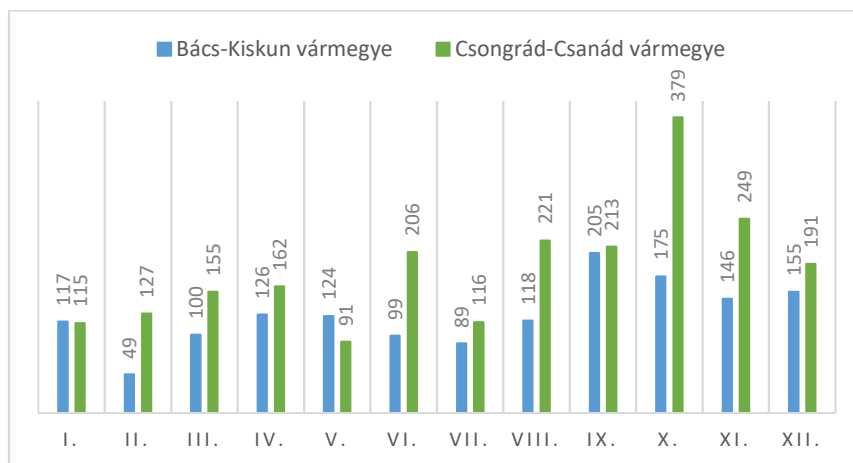
A fenti megfogalmazást szem előtt tartva megvizsgáltam, hogy milyen módon alakultak – szerb viszonylatban – az illegális migráció trendjei 2011 és 2014 közötti időszakban.

³⁰⁵ SZÉP (2014), *i.m.* 63-64.

³⁰⁶ VOHRA, Anchal (2020): *The Arab Spring Changed Everything — in Europe*. Elérhető: <https://foreignpolicy.com/2020/12/24/the-arab-spring-changed-everything-in-europe/> (letöltés: 2021. 10. 10.)

5.2.1. AZ IDŐSZAKI TREND JELLEMZŐI, AZ IDŐSZAKRA VONATKOZÓ ADATOK, A VÁLTOZÁSOK OKAI

25. ábra: A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2011. évben (fő).

Forrás: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.³⁰⁷

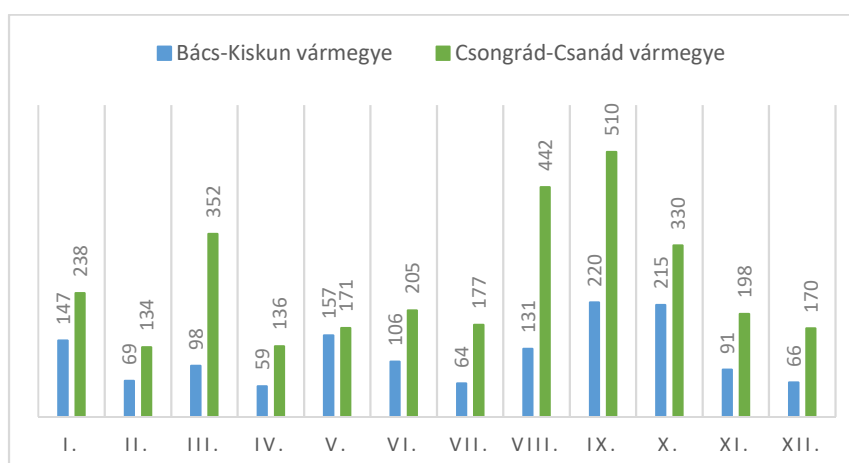
Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyére fókuszálva a tiltott határátlépés 2010-ben némiképp valóban megtorpant, ám 2011. évtől ismét a folyamat intenzívebbé válásának lehetünk tanúi. Az év végén a két vármegyében összesen 3.728 tiltott határátlépést elkövető került felfedésre (2010: 2.541 fő), 47 százalékos növekedést regisztráltak. Az okok mögött a Nyugat-Balkán térségben 2011-ben közel kétszeresére növekedett az illegális migrációs nyomás. A duplázódás előzménye a közép-mediterrán térségében 2010-re kialakult csökkenés, Törökország és Görögország irányába való elhúzódnás. Ezek a változások elsősorban annak köszönhetőek, hogy az Európai Unió, a Frontex segítségével jelentős tengeri erőt összpontosított át a tengeri határok őrizetére (EPN Hermes Extension közös műveletet), amelyek nagymértékben akadályozták az irreguláris migránsoknak a bejuttatását a schengeni övezetbe (lásd 3.1.2.).

Az ábráról kiolvasható egy Csongrád-Csanád vármegyei októberi kiugrás, melyet az eredményezett, hogy Kiskunhalas környékére 165 fős állományt vezényelt ki az Országos Rendőr-főkapitányság, valamint szerb rendőrök is képviseltették magukat ezen a részen. A megnövekedett állományra reagálva az irreguláris migránsok kénytelenek voltak Csongrád-Csanád vármegye felé venni az irányt.³⁰⁸

³⁰⁷ 14. számú melléklet.

³⁰⁸ SZEGED MA HÍRMAGAZIN: *Az illegális migráció visszaszorítása nemzetközi összefogást igényel.* Elérhető: <https://szegedma.hu/2011/10/magyar-szerb-egyuttmukodes-az-illegalis-migracio-ellen> (letöltés: 2023. 07. 24.)

26. ábra: A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2012. évben (fő).

Forrás: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.³⁰⁹

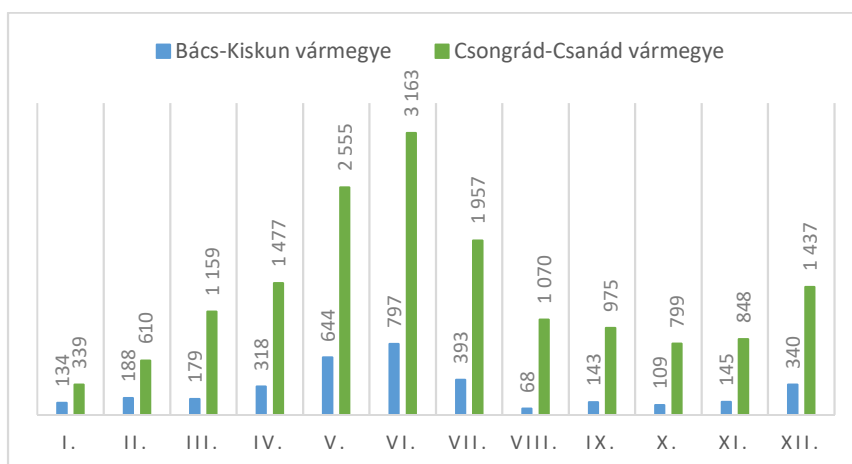
2012-ben összesen 4.486 elfogást realizáltak, 83 százalékos növekedés tapasztalható. Szerb viszonylatban a tiltott határátlépések legnagyobb hányada Csongrád-Csanád vármegyében volt, 37,6 százalékos emelkedést (2011-ben 2.225 fő, 2012-ben 3.063 fő) regisztráltak. Bács-Kiskun vármegyében 5 százalékos csökkenés (2011-ben 1.503 fő, 2012-ben 1.423 fő) figyelhető meg. Az összemelkedés hátterének egyik tényezője az „arab tavaszként” emlegetett észak-afrikai politikai események közvetlen és közvetett hatása, valamint az, hogy Görögország és Törökország határán kiépült a fizikai határzár, amelynek terelő hatása számszerűsíthető.

A 2012-es év utolsó hónapjaiban a szerb rendészeti szervek Szabadkára centralizált eredményes fellépésének köszönhetően a tiltott határátlépések száma hazánk területén is csökkent. A két vármegye elfogásainak különbségét részben az okozta, hogy Csongrád-Csanád vármegyében dinamikusan emelkedett az embercsempész tevékenység. Megfigyelhető volt, hogy a Bács-Kiskun vármegye határ menti falvaiban tevékenykedő embercsempészek áthelyezték tevékenységüket Szeged térségébe. Ennek oka valószínűleg a Bács-Kiskun vármegyei Migrációs Ügyek Osztályának nyílt és operatív intézkedései, valamint a határrendészeti kirendeltség rendészeti intézkedéseinek összhatása.³¹⁰ Másrészt jelentősen felértékelődött a közlekedési alpinfrastruktúra szerepe, különösen a nemzetközi összeköttetést biztosító M5-ös autópálya Csongrád-Csanád vármegyében. Ez a tényező kedvező feltételeket teremtett a nyugat-balkáni útvonalon közlekedő irreguláris migránsok számára, mivel az M5-ös autópálya lehetőséget nyújtott a közlekedés hatékony lebonyolítására, és teret biztosított az ellenőrizetlen mozgásnak (lásd 14. ábra).

³⁰⁹ 14. számú melléklet.

³¹⁰ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2012), *i.m.* p. 8.

27. ábra: A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2013. évben (fő).

Forrás: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.³¹¹

Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyékben a tiltott határátlépést elkövető személyek esetszáma 2013. januártól júliusig folyamatosan emelkedett. A vizsgált évben összesen 19.847 elfogást realizáltak, ami körülbelül négy és félszeres növekedést jelent. A trendek emelkedésének előzménye, hogy 2013. január 1-től az elfogott irreguláris migráns a meghallgatása után gyakorlatilag akadály nélkül (az őrizetbe vétel „szünetelt”, melynek oka a Magyarországgal szemben indított kötelezettségszegési eljárás)³¹² mehetett a teljes schengeni térségen belül, még ha jogilag nem is volt megengedve (lásd 5.2.4.). A menekültkérelmet benyújtóknak, az elfogott tiltott határátlépést elkövetők, illetve a hatóságnál jelentkezők, az eljárás lefolytatásának ideje alatt a hatóság rendelkezésére kellett volna, hogy álljanak ez lett volna a szabályszerű eljárás. Azonban, mivel mozgásuk nem volt korlátozva a rendelkezésre állást nem tartották be, ahogy lehetőségük nyílt folytatták útjukat. Az embercsempészek gyorsan felismerték a helyzetet, és kihasználva, hogy Koszovóban hosszú ideje nem volt működő gazdaság és állam, ami „toló tényezőként” hatott, igyekeztek minél több embert rábeszélni az Európába való elindulásra. Ennek anyagi vonzatai is voltak, mivel az embercsempészet jelentős profitot jelentett számukra.

Az lett az eredmény, hogy 2013 első felére az Európai Unióba siető irreguláris migránsok közel fele hazánkon keresztül szeretett volna eljutni a választott célországba. 2013 júliusá-

³¹¹ 14. számú melléklet.

³¹² 2012. évi CLXXXI. törvény a Schengeni Információs Rendszer második generációja keretében történő információcseréről, továbbá egyes rendészeti tárgyú törvények ezzel, valamint a Magyar Egyszerűsítési Programmal összefüggő módosításáról szóló törvény záradékában, annak is a 60. § (5) bekezdésében módosította a 2007. évi II. tv. (Harmtv.) 51. § (2) bekezdését. Eredmény, hogy szinte minden tiltott határátlépő formálisan menekültügyi kérelmet nyújtott be, ezzel jelentősen megnövelve az esetszámokat, 2012: 2.157, 2013: 18.900 (2. számú melléklet).

ban azonban Magyarországon új jogszabály lépett életbe (lásd 5.2.4.), melyben megszigorították a menedékkérelem benyújtásának feltételeit, ennek hatása érezhető volt a Kárpát-medencén keresztülérkező irreguláris migránsok számának jelentős csökkenésében.³¹³

Ahogy az előző időszak eseményeinél jeleztem a határrendészeti kirendeltségek közötti esetszám különbségek leginkább infrastruktúrájuknak köszönhető. Ezen adottságokat az embercsempészek, jó szokásaikhoz híven felismerték, kihasználták. A gyors pénzszerzési lehetőség annyira vonzó, hogy a határ mindkét oldalán lévő települések vonzáskörzetéből már egészen országos szintre terjedt ki az embercsempészek szerb–magyar határszakaszt érintő tevékenysége. Ezen időszakban már nem csak az ország több pontjáról, hanem más országokból is egyre több embercsempész jött (5. számú melléklet igazolja), hogy szolgáltatásaikkal segítse az irreguláris migránsok mozgását. Megjelentek az osztrák, román vagy szlovák határ közelében lakó magyar csempészcsoportok tagjai is, ezáltal az egyik fő útvonal az M5-ös autópálya lett.³¹⁴ A korábbi jelentésekből elemezve megállapítható, hogy 2013 májusától a Szegedi Határrendészeti Kirendeltség illetékességi területén tapasztalható kiemelkedő illegális migrációs nyomás miatt a csatlakozási sáv őrzése teljes egészében a Kelebia Határrendészeti Kirendeltségre hárult. Ennek következtében a Kelebia Határrendészeti Kirendeltség folyamatos járőrözéssel és mobil hőkamera alkalmazásával ellenőrizte a határterületet. Ennek hatására az illegális migrációs mozgás még intenzívebbé vált a Szeged Határrendészeti Kirendeltség illetékességi területén.³¹⁵ Ez mutatkozik meg a két vármegye közötti elfogás különbség növekedésében is.

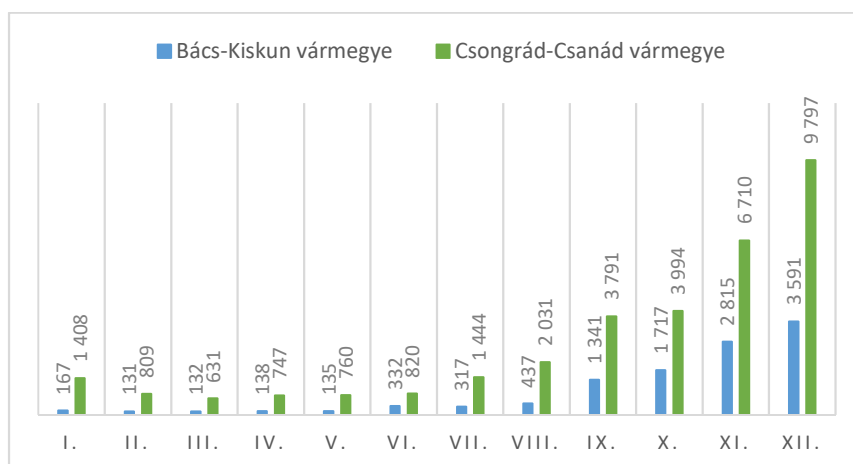
³¹³ RITECZ & SALLAI (2016), *i.m.* p. 103. Többek között lásd: 2013. évi XCIII. törvény az egyes rendészeti tárgyú törvények módosításáról, 106. §.

Elérhető: [2013. évi XCIII. törvény az egyes rendészeti tárgyú törvények módosításáról - Törvények és országgyűlési határozatok \(jogtar.hu\)](https://www.jogtar.hu) (letöltés: 2021. 09. 10.). Hatályos: 2013. július 1-től.

³¹⁴ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG: *Éves kockázatelemzés és helyzetkép, 2012.* p. 8.

³¹⁵ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG: *Éves kockázatelemzés és helyzetkép, 2013.* p. 7.

28. ábra: A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2014. évben (fő).

Forrás: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.³¹⁶

Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyékben a tiltott határátlépéssel kapcsolatos adatok elemzése alapján megállapítható, hogy 2014 ősztől meredek emelkedés figyelhető meg. Míg augusztusban a két vármegyében együttesen 2.468 elfogást regisztráltak, a következő hónapban ez a szám már 5.132 fő volt. Az ugrásszerű növekedés először Csongrád-Csanád vármegyében, 2014 augusztusában kezdődött. A két vármegyében a tiltott határátlépések eset-száma az év folyamán 44.195 volt, ami több mint a duplájára nőtt. Mi állhatott ennek a hátte-rében? Több tényezőre is visszavezethető. A létrejött Iszlám Állam 2014 nyarán megkezdte borzalmas tevékenységét, jelentős területeket foglalt el és tartott ellenőrzése alatt. Számottevő mértékben megnövekedett a Koszovóból érkezők mellett a szírek, a pakisztániak, az irakiak és a Közel-Keletre már eljutott afgánok száma, óriási növekedést eredményezve.³¹⁷ Ezen időszak-hoz kapcsolódva szeretnék említést tenni arról, hogy 2013-ban, 2014-ben általánosnak volt mondható Nyugat-Európa országaiban a „migránsok” irányában a toleráns, nyitott hozzáállás, mind a döntéshozók, mind a polgárok körében, mely egy igen erős pull faktort jelentett. A 2014-es év végére a szárazföldi illegális migrációs útvonalak közül a balkáni útvonal és a szerb–magyar határszakasz vált az irreguláris migránsok körében a legnépszerűbbé. Az embercsem-pészek és az irreguláris migránsok felismerhették, hogy az új hatósági eljárásrend (2014. január 1-től) lehetővé tette a többszöri próbálkozást,³¹⁸ így Magyarország „kapuit” megnyitotta a

³¹⁶ 14. számú melléklet.

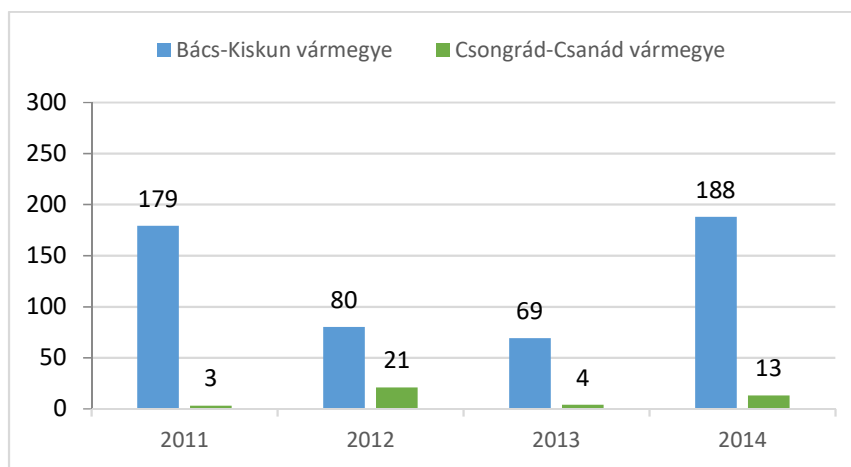
³¹⁷ RITECZ & SALLAI (2016), *i.m.* p. 102-103.

³¹⁸ Az Európai Bizottság 118/2014/EU végrehajtási rendelete (2014. január 30.) az egy harmadik ország állampol-gára által a tagállamok egyikében benyújtott menedékkérelmek megvizsgálásáért felelős tagállam meg-határozására vonatkozó szempontok és eljárási szabályok megállapításáról szóló 343/2003/EK tanácsi rendelet részletes alkalmazási szabályainak megállapításáról szóló 1560/2003/EK rendelet módosításáról, XI. melléklet. Elérhető: https://www.asylumlawdatabase.eu/sites/default/files/aldfiles/HU_1.pdf (letöltés: 2024. 06. 22.). Hatá-lyos: 2014. január 1-től. Részleteket lásd, BALÁZS László (2017): *Az idegenrendészeti hatóság tevékenysége*

schengeni térség felé. Az érintett határrendészeti kirendeltségek illetékességi területén 2014-ben a regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma 34.399 volt. A fentiekén kívül, az ORFK által közzétett országos határrendészeti statisztikák is szemléletesen tükrözik a helyzetet. Az adatok szerint novemberben 4.760, decemberben pedig 14.812 koszovói állampolgárt fogtak el. Az ugrásszerű növekedés fő okát Németország kedvező migrációs és menekültügyi politikájában, valamint szociális támogatási rendszerében kell keresni, amely rendkívül vonzó tényezőként hatott a koszovói állampolgárok számára. Ezen kívül az embercsempészből élő bűnözői csoportok által terjesztett félrevezető információk, amelyek illegális migrációra ösztönöztek, szintén fontos szerepet játszottak a növekedésben.

A rendelkezésre álló információk alapján a vármegyék közötti regisztrált tiltott határátlépést elkövető személyek számának drasztikus különbségét legfőképpen a közúthálózat fejlesztésében kell keresni. A 2014. március végén kezdődött 51-es és 55-ös főút felújítása jelentős hatást gyakorolt a szállítási (illegális migrációs) útvonalak újratervelésében.³¹⁹ A számok magukért beszélnek: a fókusz még inkább Csongrád-Csanád vármegyére irányult.

29. ábra: A regisztrált mélységi elfogások alakulása Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2011–2014 között (fő).

Forrás: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.³²⁰

rendkívüli migrációs helyzetben. In: Belügyi Szemle. 2. sz., p. 10. Elérhető: <http://real.mtak.hu/120423/1/4943-Cikk%20sz%C3%B6vege-21190-1-10-20201119.pdf> (letöltés: 2021. 05. 15.)

³¹⁹ Részleteket lásd, az egyes közlekedésfejlesztési projektekkel összefüggő közigazgatási hatósági ügyek nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű ügyé nyilvánításáról és az eljáró hatóságok kijelöléséről szóló 345/2012. (XII. 6.) Korm. rendeletben foglaltakat. 1.2. Főutak. Elérhető: <https://njt.hu/jogszabaly/2012-345-20-22> (letöltés: 2024. 06. 21.). 2014–2015 között az 51-es és 55-ös főút számos pontján útjavítási munkálatok zajlottak, melyek során ideiglenes forgalomirányító lámpákat helyeztek el. Ezek a lámpák csak időszakosan engedték át a közúti járműveket, így lassítva a közlekedést. BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNY-SÁG: *Éves kockázatelemzés és helyzetkép, 2014.* p. 2.

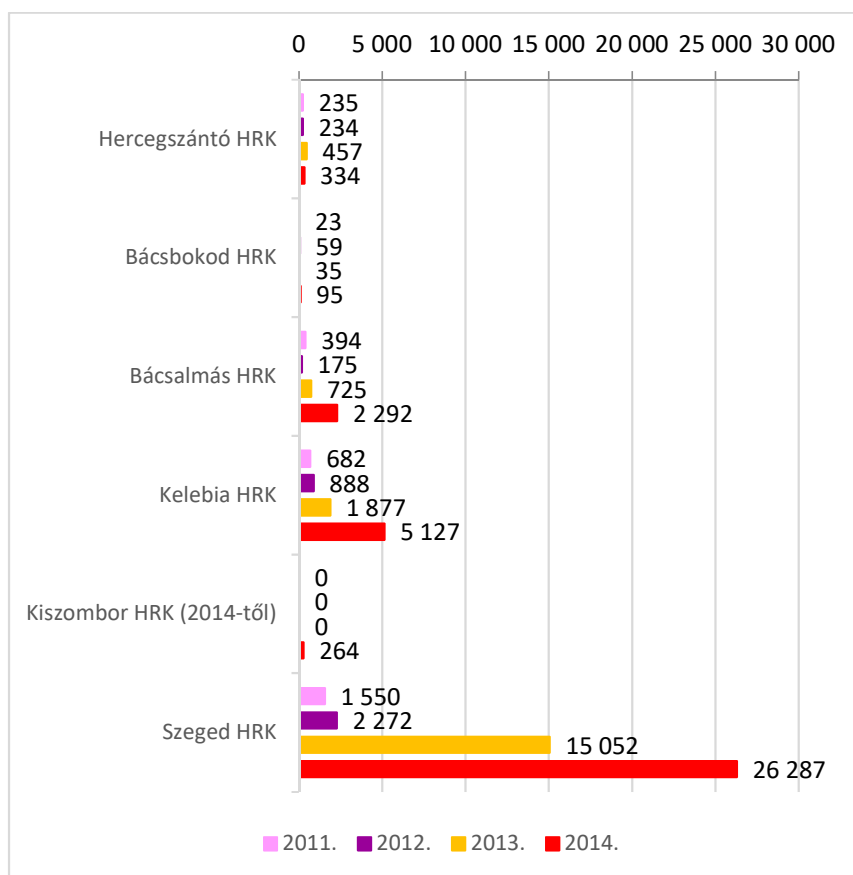
³²⁰ 12. számú melléklet.

A 29. ábra a mélységi elfogások számának alakulását szemlélteti a 2011–2014 közötti időszakban. Látható, hogy Bács-Kiskun vármegyében minden évben több mélységi elfogásra került sor, mint Csongrád-Csanád vármegyében. A négyéves időintervallum alatt két évben, 2011-ben és 2014-ben történt jelentősebb kiugrás. Az előbbinél a már említett Kiskunhalas és vonzaskörzetébe vezényelt 165 fős állománynál, az utóbbinál pedig az alábbi intézkedésnek volt köszönhető: Bács-Kiskun Vármegyei Rendőr-főkapitányság Kiskunhalas belterületét és az onnan kivezető utakat második lépcsőben ellenőrizte, a vármegyét körzetekre osztotta. A Mélységi Ellenőrzési és Közterületi Támogató Osztály állományának bevonásával a Határrendészeti Osztállyal egyeztetett szolgálati rendszerben látta el szolgálati feladatát, mégpedig úgy, hogy a járőrök saját magukra voltak hagyva, önálló döntéseikre alapozva végezték a feladataikat. Ez olyannyira hatékonyak bizonyult, hogy többszöröse lett az elfogások száma, mint a Csongrád-Csanád vármegyeinek.³²¹ Fontos megjegyezni, hogy a Békés és Csongrád-Csanád vármegyék közötti határátkelőhelyein elkövetett (hatóságok által nem felfedett) tiltott határátlépések, amelyek során török, román és bolgár felségjelzésű tehergépjárművekben rejtőzködtek a személyek, közvetett módon hatással voltak a Bács-Kiskun vármegyei elfogási adatokra is. Ennek oka, hogy az említett két vármegye határszakaszáról kiinduló illegális migráció egy része áthaladt a Bács-Kiskun vármegyei M5-ös autópálya szakaszán, ezzel jelentős feladat elé állítva a mélységi szűrőháló ellenőrzésekben részt vevő rendőri állományt.³²² Azonban, ha megnézzük az osztrák adatokat, az eredmény nem igazán mondható jónak, vagy az adatok nem teljesen pontosak. Az osztrák elfogásokból (lásd 14. ábra) kiderül, hogy jelentős számban akadnak olyan irreguláris migránsok, akik a hazai határőrizeti rendszeren, azon belül is a mélységi ellenőrzéseken sem akadnak fent.

³²¹ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG: *Éves kockázatelemzés és helyzetkép, 2013.* p. 16.

³²² Példának lásd: *Beszámoló a közbiztonság helyzetéről, a Kecskeméti Rendőrkapitányság közbiztonság érdekében 2014. évben tett intézkedéseiről, az azzal kapcsolatos feladatairól.* p. 11. Elérhető: https://kecskemmet.hu/uploaded_files/prod/files/migrated_files/2015/04/150430-01-010_0.pdf (letöltés: 2024. 06. 29.). Ügyszám: 03010/3293/2015.ált.

30. ábra: A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma szerb viszonylatban határrendészeti kirendeltségenként megoszlásban, 2011–2014 között (fő).

Forrás: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.³²³

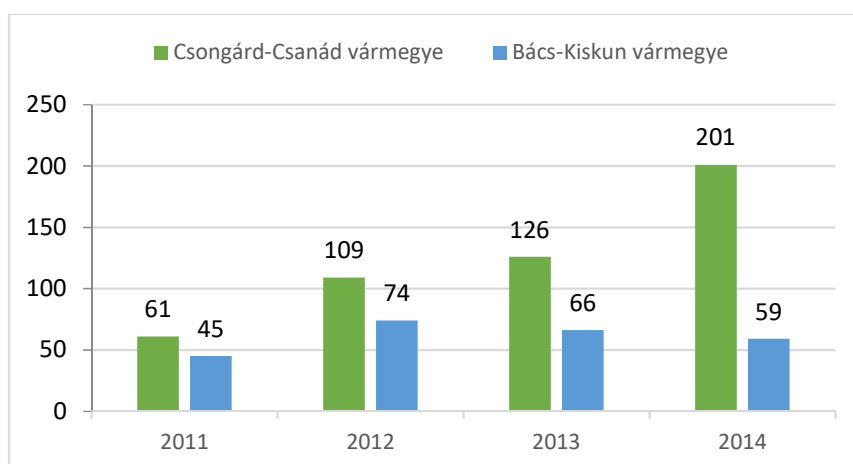
A 30. ábrára fókuszálva a trendek a legnyilvánvalóbban a Szegedi Határrendészeti Kirendeltség vonatkozásában mutatkoztak meg, ugyanis az elfogott tiltott határátlépést elkövetők száma 2011-ben 1.550, 2012-ben 2.272, 2013-ban 15.052, 2014-ben pedig 26.287 volt, ami a 2011-es évhez képest majdnem tizenhétszeres növekedést jelentett. Ez az arány a többi öt határrendészeti kirendeltséghez képest kimagasló, ami azt is mutatja, hogy az eloszlás aránya nem tükrözi a megosztott leterheltséget az érintett időszak során.³²⁴ A 22. ábránál kifejtettekén túl a Szeged Határrendészeti Kirendeltség terheltségének okai leginkább az infrastruktúrában, a földrajzi adottságaiban keresendők. Az M5-ös autópálya jelenléte nagyban hozzájárult az irreguláris migránsok és az embercsempészek mobilitásra való igényéhez, melyet a következő ábra is szemléltet. A cél az volt, hogy a lehető legrövidebb időn belül továbbjuttassák a célországba vándorokat, amelyre az autópálya használata a legkézenfekvőbb megoldásnak bizonyult.

³²³ 11. számú melléklet.

³²⁴ A Szeged Határrendészeti Kirendeltség illetékességi területe 2014. január 1-től jelentősen csökkent (az őrzendő államhatár hossza 40.902 méterre változott), mivel egy 20.482 méteres szerb határszakasz átadásra került a Kiszombor Határrendészeti Kirendeltség részére az egyre növekvő illegális migrációs kihívások hatékonyabb kezelése érdekében.

Kelebia és Bácsalmás Határrendészeti Kirendeltségein vármegyei szinten 2013–2014 között tapasztalt növekedés jelentős volt, hiszen a többi határrendészeti kirendeltség, mint például Hercegszántó és Bácsbokod, nem mutattak hasonló mértékű értékeket. Kelebia esetében a tiltott határátlépések száma 2013-ban 1.877, míg 2014-re ez a szám 5.127-re emelkedett, ami a 2011-es évhez képest drámai, közel háromszoros növekedést jelentett. Bácsalmásnál is hasonló trend figyelhető meg, ahol 2013-ban 725, 2014-ben pedig 2.292 tiltott határátlépést regisztráltak, amely szintén figyelemre méltó emelkedést mutatott a korábbi évekhez képest. A Szerbia Vajdaság tartományában található Szabadkán tapasztalt irreguláris migránsok magas arányának kiemelendő oka a már említett koszovói helyzet fokozódása volt. Ennek következtében Bács-Kiskun vármegyében is törvényszerűen megfigyelhető volt a regisztrált tiltott határátlépést elkövető személyek elfogásának növekedése.

31. ábra: A regisztrált embercsempészés bűncselekmények száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2011–2014 között (fő).

Forrás: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.³²⁵

Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében az embercsempészés bűncselekmények száma az értékelt időszakban 2011-ben 106 volt (2010-ben 94, 11,3 százalékos növekedés). A statisztikai adatok 2012-ben Csongrád-Csanád vármegyében 78,6 százalékos, 2013-ban 15,6 százalékos és 2014-ben 59,5 százalékos növekedést mutattak. Bács-Kiskun vármegyében 2011-ben 15,4 százalékos, 2012-ben 64,4 százalékos növekedés figyelhető meg, majd 2013-ban 10,8 százalékos és 2014-ben 10,6 százalékos csökkenés volt. A fenti táblázatban szereplő információk alapján az embercsempészések száma növekedett az egyre fokozódó illegális migrációs nyomás hatására, kivéve Bács-Kiskun vármegyében, ahol az embercsempészések száma csökkent 2012-hez képest. Az elkövetők (sétáltatók, szállítók) főbb állampolgársági kategóriái:

³²⁵ 4. számú melléklet.

szerb, magyar, román és koszovói állampolgárok.³²⁶ Nézzünk kicsit a számok mögé! Tekintettel a 22., 27-28. ábrán szereplő információkra, a két vármegyében regisztrált embercsempészés bűncselekmények elkövetőinek elfogásai közötti különbség visszacsatolást jelent arra, hogy Bács-Kiskun vármegye „zöldhatárral” összefüggő mozgásai részben áthelyeződtek az M5-ös autópálya, Szeged város (Ásotthalom és Mórahalom térsége), valamint a Tisza folyó vonzáskörzetébe. Az elkövetők előnyben részesítették az autós navigációs készülékek által nyújtott lehetőségeket.³²⁷ Az útvonalakban történt változásban jelentős szerepe volt annak, hogy a tiltott határátlépést elkövető személyek mozgását piramisszerűen szerveződő, főként külföldi bűnözőkből álló csoportok irányították.

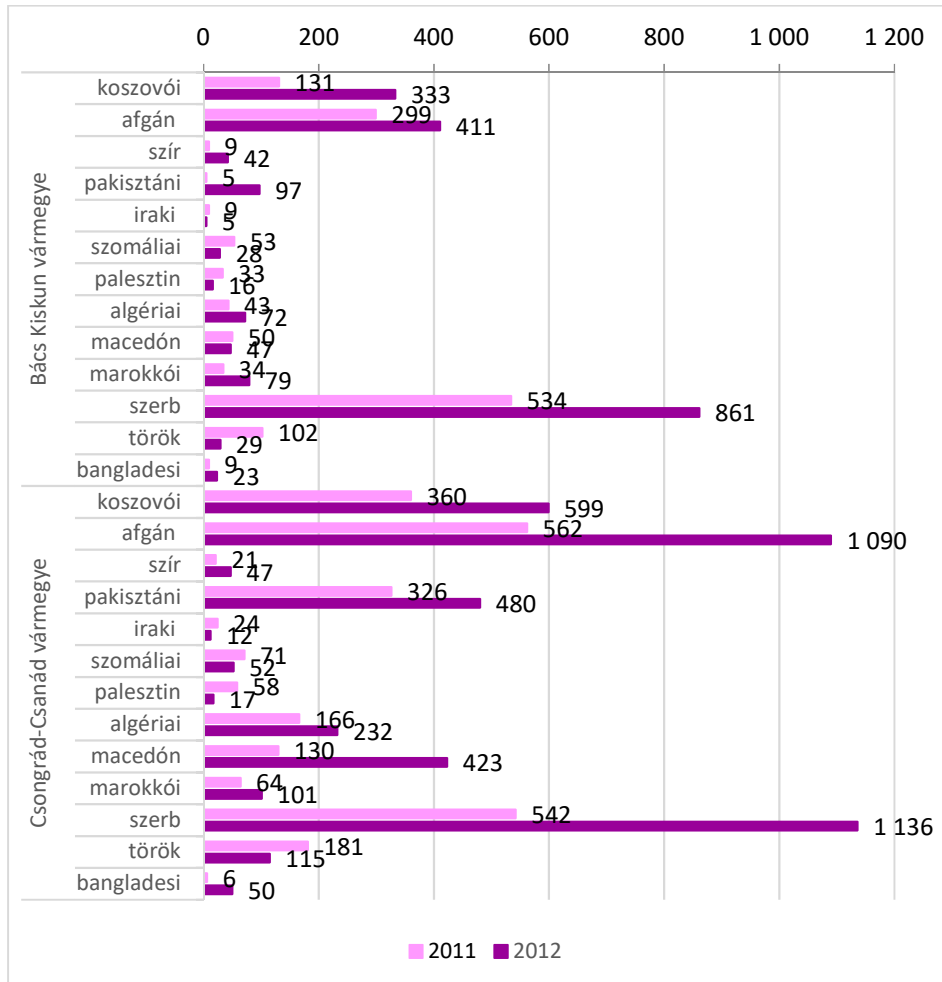
³²⁶ 5-7. számú melléklet.

³²⁷ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2012), *i.m.* p. 15.

5.2.2. AZ ÁLLAMHATÁR JOGELLENES ÁTLÉPÉSÉT ELKÖVETŐK ÖSSZETÉTELE

Az állampolgársági megoszlást bemutató diagramokat a jobb átláthatóság és az adattorzulás elkerülése érdekében két részre bontottam.

32. ábra: A regisztrált államhatár jogellenes átlépését elkövetők főbb állampolgársági megoszlása Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2011–2012 között (fő).

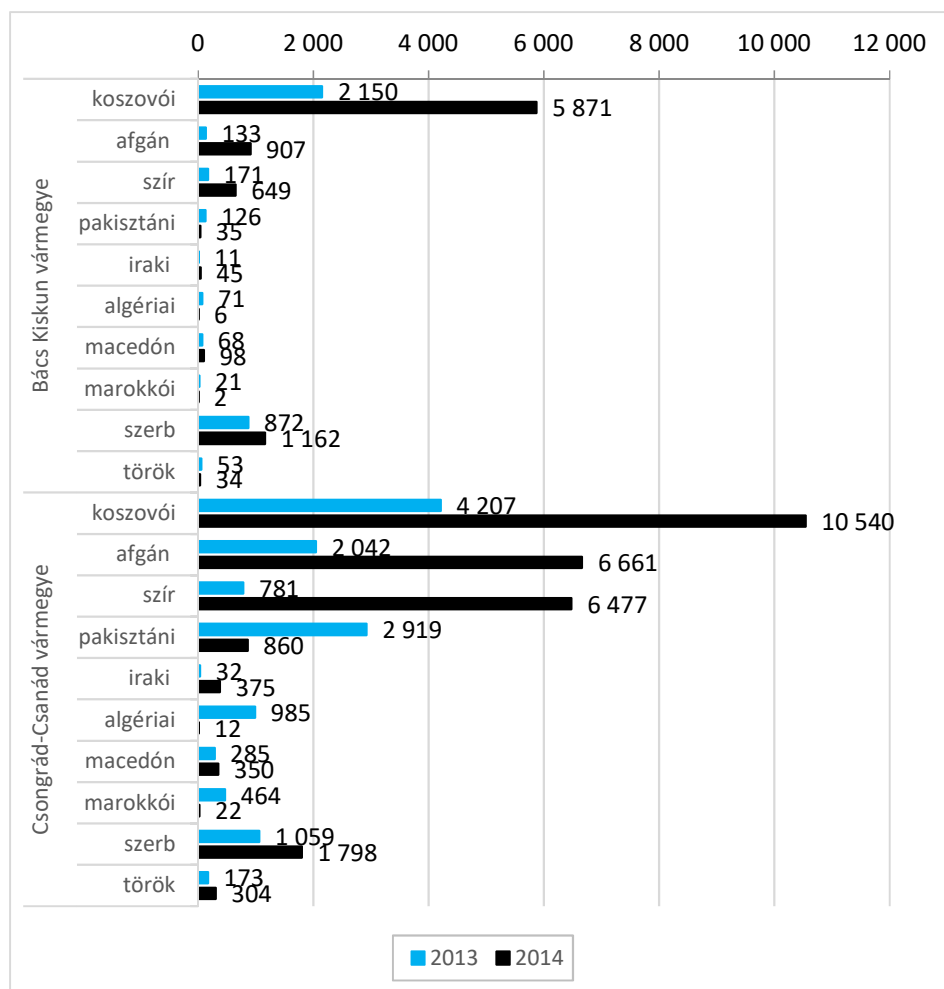
Forrás: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.³²⁸

A vizsgált időszakban a tiltott határátlépést elkövetők számadataiban jelentős változás állt be, főként a Csongrád-Csanád vármegyei határrendészeti kirendeltségek illetékességi területén. Ezzel párhuzamosan 2011. év újdonsága volt, hogy egyre inkább megjelentek az Észak-Afrikából származó irreguláris migránsok, kiemelten az algériai és a marokkói állampolgárok. A 2012-ben elfogott tiltott határátlépést elkövetők számában emelkedés mutatkozott a koszovóiak (599 fő), az afgánok (1.090 fő), a szerbek (1.136 fő) és a macedónok (423 fő) esetében,

³²⁸ 15. számú melléklet.

(lásd 3.1.2., 3.1.3.). A Bács-Kiskun vármegyei adatok ekkor jóval elmaradtak a Csongrád-Csanád vármegyében elfogott tiltott határátlépést elkövetők számához viszonyítva.

33. ábra: A regisztrált államhatár jogellenes átlépését elkövetők főbb állampolgársági megoszlása Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében (az érintettek nyilatkozata alapján), 2013–2014 között (fő).

Forrás: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.³²⁹

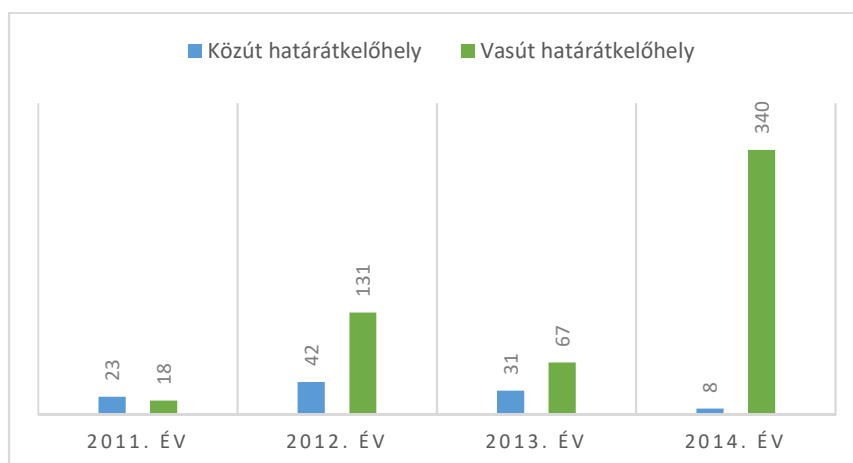
Csongrád-Csanád vármegyében 2013-ban viszonylag sok koszovói (4.207 fő), pakisztáni (2.919 fő), afgán (2.042 fő), szerb (1.059 fő) állampolgárt fogtak el a határon. 2014-ben további növekedésnek lehetünk tanúi, ez különösen a szír (nyolcszorosára), az afgán (háromszorosára) és a koszovói (két és félszeresére) állampolgárságú elfogott tiltott határátlépést elkövetők esetében számottevő. Bács-Kiskun vármegyében ugyanezen állampolgárok számadatai változást mutatnak, 2013-ról 2014-re az afgánok közel hétszeresére, a szírek három és félszeresére, a koszovóiak majdnem háromszorosára, a szerbek száma megközelítőleg másfélszeresére nőtt, a pakisztániaké több mint harmadára csökkent. Érdeemes szót ejteni az államhatárt

³²⁹ Uo.

jogellenesen átlépők nyilatkozatainak hitelességéről, valamint az állampolgárság kérdéséről is. A gyakorlati tapasztalatok azt mutatták, hogy az afgán tiltott határsértők nagy része az elfogásukkor szír állampolgárnak vallotta magát, azonban az igazság csak később, az idegenrendészeti meghallgatások során vagy menekülttáborokban derült ki. Előfordult olyan eset is, amikor koszovói állampolgárok vallották magukat szírnek vagy afgánnak a kedvezőbb elbírálás reményében. Ezek az esetek is jól mutatják, hogy nem mindig kapunk pontos képet az állampolgársági megoszlásról, még később sem. Ennek ellenére, ezekből az adatokból is kirajzolódik egy, az illegális migrációs útvonalakra jellemző trend, amely a kibocsátó országoktól kiindulva – a Nyugat-Balkánt átszelve – közvetlen hatást gyakorol az érintett országokra, beleértve a szerb–magyar államhatárt is. A vizsgált két vármegye vonatkozásában a trendek változásának bemutatása a 25-28. ábránál részletesen elemzésre került.

5.2.3. AZ ELKÖVETÉS MÓDSZEREI

32. ábra: A járművekben történt megbújással elkövetett regisztrált tiltott határátlépés szabálysértések alakulása szerb viszonylatban, 2011–2014 között (fő).

Forrás: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.³³⁰

A rendelkezésre álló adatok figyelembevételével a 2011–2014-es időszakot megvizsgálva megfigyelhető, hogy a felfedett megbújások száma a tiltott határátlépésekben elenyésző. 2011-ben a 3.728 esetből 41 megbújás történt, ami 1,11 százalékot jelent, 2012-ben a 4.486 esetből 173 megbújás történt, ami 3,86 százalék, 2013-ban a 19.847 esetből 98 megbújás történt, ami 0,49 százalék, 2014-ben pedig a 44.195 esetből 348 megbújás történt, ami 0,79 százalékot jelent. Az adatok azt sugallják, hogy a tiltott határátlépések jelentős része nem járművekben való megbújással történt, és az ilyen típusú próbálkozások aránya elenyésző a teljes esetek számához képest.

³³⁰ 20. számú melléklet.

2011-től főként etnikai kisebbségekhez tartozó koszovóiak, jellemzően csoportosan mozogtak. Kezdetben a szerb–magyar határt tömegközlekedési eszközökkel érték el, idővel azonban változott a helyzet, és egyre többen szervezeten, autóbusszokkal érkeztek a határhoz a közeli régiókba. A szervezettség fokát jelzi, hogy az irreguláris migránsoknak már hetekkel az indulás előtt meg kellett venniük a jegyeket. A szerb–magyar határig tartó út egy napig tartott és mintegy száz euró volt a tarifa. Magyarországon a különböző (legálisan működő) taxitársaságok vették ki a részüket az irreguláris migránsok fuvarozásából, és ezt lényegében bármiféle joghátrány nélkül megtehették, ráadásul extraprofit fejében, hiszen a fuvar a szerb határtól egészen az osztrák határig vállalták.³³¹

A tiltott határátlépések nagyobb részben a „zöldhatáron” kisebb részben pedig a határátkelőhelyeken gépjárművekben megbújva fordultak elő. A „zöldhatáros” elfogások növekedésével (2014) párhuzamosan nőtt a vasúti közlekedésben történő megbújás jellemzően Kelebia Vasúti Határátkelőhelyen a tehervagonok alvázán vagy annak rakterében, illetve személyvonatok padlásterében. Szórványosan előfordultak olyan esetek, amikor a tiltott határátlépést elkövetők a „zöldhatár” gyalogos átlépését követően a már ellenőrzésen átesett vonatszerelvényre kapaszkodtak fel. Ettől függetlenül érthető, miért választották az irreguláris migránsok a vasúton történő megbújás módszerét. Az országhatárunkat átszelő kontinentális vasútvonalról van szó, amely teljesen végighalad az egyik fő illegális migrációs útvonalnak számító Balkán-félszigeten. A másik fő ok a szabadkai vasútállomás létében keresendő. A területen sok pihenőhelyként is használható elhagyatott épület található, amelyek kiválóan alkalmasak voltak arra, hogy a tiltott határátlépést elkövetők meghúzódjanak, pihenjenek és egymással találkozzanak. A vasúti szerelvényben megbújás mindezek mellett költséghatékony módszernek számított, mivel nem volt szükség segítőt megfizetni, és sikeres átjutás esetén nem kellett járművet keresni a célországba érkezéshez.³³²

A szegedi migrációs ügyek osztályának nagy szaktekintéllyel bíró vezetője, Juhász-Bóka László az elkövetési módok változásairól szólva kiemelte, hogy *„az illegális migráció a 2008 és 2014 közötti időszakban folyamatosan emelkedő, de kezelhető volt, ezen időszakban a sétáltatás volt a legelterjedtebb határátlépés. Mivel akkoriban még nem volt fizikai határzár, a határátlépés jellemző terepe a 'zöldhatár' volt, ide vitték az embercsempészek az 'illegális migránsokat'. Egészen 2013-ig szerb és magyar állampolgárságúak voltak az embercsempészek,*

³³¹ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG: *Éves kockázatelemzés és helyzetkép, 2015.* p. 6-7.

³³² Interjú TORMA (2020), *i.m.*

*ez abból adódott, hogy ismerni kellett a terepet, tudni kellett, merre kell menni. Az embercsempészek elvitték a határhoz a 'menekülteket', ahol aztán átküldték, de nem kísérték át őket. Részletesen elmagyarázták a 'migránsnak', merre menjen, miután átért a határon, illetve hogy hol kell találkoznia azokkal az emberekkel, akik tovább szállítják. A kilencvenes években még nem volt kapcsolat a sétáltatók és a szállítók között, ez később változott. A 2014. évi koszovói tömeges méretű migráció idején már koszovói albánok játszották a főszerepet. A sétáltatás, mint fő módszer maradt, ugyanakkor már nem kellett a 'zöldhatárra' menni, nem kellett bujkálni, ehelyett a tömegek egész egyszerűen megrohamozták a határt, és átkeltek rajta”.*³³³ Az interjú pontosítása érdekében a 2014-es évben a koszovói albánok nem az embercsempészség (lásd 5-7. számú melléklet) tekintetében jártak élen, hanem a tiltott határátlépést (lásd 8. számú melléklet) elkövetők között ők voltak a leginkább jellemző nemzetiség. Vélhetően akadtak olyan irreguláris migránsok a koszovóiak között, akik mint sétáltatók a saját nációjukat kísérték.

Végül, de nem utolsósorban, főként a koszovói, szír és afgán állampolgárok többsége 2011–2014 között is a hatósági eljárás elemeit kihasználva próbálta legalizálni tartózkodását Magyarországon (2011-ben 63 százalék, 2012-ben 45 százalék, 2013-ban 98 százalék, 2014-ben 85 százalékuk). Ezt mutatja az állampolgársági megoszlás adatsora (8. számú melléklet) és a menedékjogi kérelmet benyújtók adatainak (lásd 2. számú melléklet) összehasonlítása is.

5.2.4. AZ ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓ KEZELÉSÉNEK JELLEMZŐI ÉS HATÁSA AZ ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓS TRENDEK ALAKULÁSÁRA

Az illegális migrációs trendek emelkedésének előzménye, hogy a magyar hatóságok által folytatott rendészeti gyakorlat kritikák sorát indította el, kezdetben csak a jogvédő szervezetek protestáltak ellene, később az Európai Bizottság is kifogást emelt a menekültügyi kérelmet előterjesztő irreguláris migránsok idegenrendészeti őrizetbe vétele ellen. Több őrizetbe vett menedékkérő ügye is eljutott az Emberi Jogok Európai Bíróságáig, és a Magyarországot elmarasztaló ítéletek pedig egy idő után fenntarthatatlanná tették az egyébként a gyakorlatban jól működő rendészeti intézkedést, különösen azt követően, hogy az Európai Bizottság 2012 tavaszán kötelezettségszegési eljárást indított Magyarországgal szemben. Az Országgyűlés így 2013. ja-

³³³ Interjú JUHÁSZ-Bóka Lászlóval, a Csongrád-Csanád Vármegyei Rendőr-főkapitányság, Bűnügyi Igazgatóság, Migrációs Ügyek Osztály (Szeged) osztályvezetőjével, 2020.

nuár 1. napjától megszüntette az idegenrendészeti őrizet menekültkérelmet benyújtókkal szemben alkalmazásának lehetőségét.³³⁴ A törvénymódosítás hatása a vártnál is gyorsabban jelentkezett. Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyékben a tiltott határátlépést elkövetők esetszáma 2013. januártól júliusig folyamatosan emelkedett (lásd 27. ábra). A vizsgált évben összesen 19.847 elfogást realizáltak, 195 százalékos, jelentős mértékű növekedés figyelhető meg. Aligha meglepő, hogy a liberálisnak mondható menekültügyi szabályozás pull faktorként működött. Az elfogott irreguláris migráns a meghallgatása után kedve szerint mozoghatott a teljes schengeni térségen belül. Az embercsempészek felismerve a helyzetet, arra próbálták ösztönözni a potenciális irreguláris migránsokat, hogy Magyarországot válasszák tranzitországgként. Ennek eredményeként 2013 első felére sokan hazánkat választották áthaladásuk helyszínéül.

2013. július 1-jén új jogszabály került bevezetésre, lehetőség nyílt a menedékkérők menekültügyi, vagy idegenrendészeti őrizetbe vételére, ezzel megszigorították a menedékkérelm benyújtásának feltételeit. A hatás nem maradt el, az irreguláris migránsok száma 2013. júliustól csökkent.³³⁵

Az Európai Bizottság a menedékkérők hazánk területén maradási jogának nem megfelelő biztosítása miatt, Magyarországgal szemben ismételten kötelezettségszegési eljárást indított. 2014. január 1-től³³⁶ a menedékkérelmet elutasító határozat jogerőre emelkedését követően, az ismételt kérelem elbírálása ideje alatt az irreguláris migráns, függetlenül attól, hogy nemzetbiztonsági kockázatot jelent-e, vagy sem, Magyarország területén maradhatott, nem lehetett kitoloncolni.³³⁷ A hazánkat választó irreguláris migránsok száma 2014 őszétől újból megemelkedett, ugyanis az embercsempészek és az irreguláris migránsok rájöttek, hogy az új norma nem annyira szigorú, mint amilyenek gondolták, így egyre többen próbálkoztak hazánkon keresztül a nyugat-európai országok valamelyikébe történő bejutással. A tiltott határátlépés miatt előállított irreguláris migránsok jelentős része nyújtott be menekültügyi eljárás iránti kérelmet (lásd 2. számú melléklet).

³³⁴ KLENNER Zoltán (2013): *A menekültügyi őrizet és bevezetésének szükségessége*. In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, XIV. kötet, p. 296-297. Elérhető: <http://www.pecshor.hu/periodika/XIV/klennerz.pdf> (letöltés: 2021. 04. 02.). Többek között lásd: *a Schengeni Információs Rendszer második generációja keretében történő információcseréről, továbbá egyes rendészeti tárgyú törvények ezzel, valamint a Magyar Egyszerűsítési Programmal összefüggő módosításáról szóló 2012. évi CLXXXI. törvény*, 60. § (5) bekezdés. Elérhető: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200181.TV&pagenum=2> (letöltés: 2023. 08. 13.)

³³⁵ *Az egyes rendészeti tárgyú törvények módosításáról szóló 2013. évi XCIII. törvény*, 98. §. Elérhető: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300093.TV&pagenum=2> (letöltés: 2023. 08. 13.).

³³⁶ *Az Európai Bizottság 118/2014/EU végrehajtási rendelete (2014. január 30.) az egy harmadik ország állampolgára által a tagállamok egyikében benyújtott menedékjog iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó szempontok és eljárási szabályok megállapításáról szóló 343/2003/EK tanácsi rendelet részletes alkalmazási szabályainak megállapításáról szóló 1560/2003/EK rendelet módosításáról, i.m. XI. melléklet.*

³³⁷ BALÁZS László (2017), *i.m.* p. 10.

A jogszabályi változások és azok következményeinek bemutatását követően indokolt kitérni a gyakorlatban tett lépések fontosságára, amelyek hatásának mértékét a statisztikai adatok szemléltették. Az integráció kezdetétől arra törekedtünk, hogy folytassuk és lehetőségeinkhez mérten növeljük felkészültségünket, valamint egy jól működő, több lépcsős határőrizeti rendszerrel lépünk fel a várhatóan növekvő illegális migrációval szemben, ahol minden rendőri szervnek megvan a maga szerepe. A mélységi ellenőrzési rendszer egyik legfontosabb eleme volt a Mélységi Ellenőrző és Közterületi Támogató Osztály, amely teljes egészében a határőrizeti rendszer keretein belül látta el feladatait. 2014-től kezdődően azonban szükségessé vált a jelenlétük kiterjesztése a határrendészeti kirendeltségek illetékességi területén végzett járőrözésre is. A folyamatban a határmenti kapitányságok szerepe is megnőtt, figyelmet fordítottak a határrendészeti szolgálat elemző-értékelő alosztály/csoport folyamatos informálására, amely a mélységi ellenőrzések elengedhetetlen feltétele volt. A mindenkori illegális migrációs helyzet kezelésében fontos szerepet töltöttek be a Készenléti Rendőrség bevetési egységei. Feladatuk több szegmenst érintett: hol a határrendészeti kirendeltségeket, hol a mélységi illetékességi területeket, hol pedig a járőrözési tevékenységeket segítették.³³⁸

Nováky Balázs, nyugalmazott altábornagy 2010 év végén közölt gondolatai, hogy hogyan látja a jövő alakulását: „*A nemzetközi politikai, gazdasági események alakulása számomra azt jelenti, hogy eljön az idő, amikor az ország határainak őrzésére a jelenleginél jóval nagyobb hangsúlyt kell fektetni*”.³³⁹ 2014. év végére az elmondottak valósággá váltak. A határrendészeti szolgálati ág valójában nem volt felkészülve egy ilyen mértékű illegális migrációra. A megfelelő stratégia, valamint a határrendészeti kirendeltségeken lévő humán erőforrások hiánya miatt a hagyományos határrendészeti módszerek jelentős részét nem lehetett alkalmazni, erre már a hullám kezdetén rájöttek. Ahhoz, hogy felvegyék a harcot és hatékonyan tudják kezelni a problémát, az eljárási rend módosítása mellett újabb módszert kellett kidolgozni.

2014 közepére a szerb–magyar határszakaszon az autópálya közelsége miatt leginkább a Szeged Határrendészeti Kirendeltség esetében volt érezhető az első „lökés”. Ekkor főként koszovói albán irreguláris migránsok érkeztek, majdnem minden előállított menekültkérelmet terjesztett elő. Az embercsempészek aktiválva magukat buszokkal hozták a tömegeket az államhatár közelébe. Az irreguláris migránsok egyre nagyobb csoportban érkeztek Magyarország területére. Nem volt elegendő járőr a csoportok felfogásához, szállításukhoz, őrzésükhöz. Az országos

³³⁸ DÁVID Károly (2015): *Rendőrfőkapitányság vezetője: A tömeges méretű illegális migráció rendészeti kezelésének Bács-Kiskun megyei tapasztalatai*. In: Határrendészeti Tanulmányok, 1. sz., p. 14. Elérhető: https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/2015-1_kulonszam.original.pdf (letöltés: 2023. 07. 27.)

³³⁹ GÁSPÁR László & TÁTRAI Miklós (2011): *Zöld mezőben csillagok. Fejezetek a határőrség történetéből*. Országos Rendőr-főkapitányság, Budapest, p. 85.

rendőrfőkapitány a Készenléti Rendőrséggel támogatta a Szeged Határrendészeti Kirendeltséget. Az elfogott tiltott határátlépést elkövetők szállítására járműveket csoportosított át. Ezen intézkedésekkel stabilizálódni látszott a határőrizeti tevékenység. Az idegenrendészeti szakterület azonban nem tudta kezelni a helyzetet a technikai és humánerőforrás hiánya miatt. Az ügyintézés nagyon lassan haladt a nagy létszámú ügyek miatt. Szeged Határrendészeti Kirendeltség épülete szűknek bizonyult, új előállító egységeket kellett kialakítani. Ilyen volt például az épület udvarán felállított sátrak, egészségügyi központ, de a garázsok egy részéből is helyet kellett felszabadítani (2014 ősztől). Országosan érkeztek szakemberek, hogy segítsék a munkát egy hatékonyabb, új eljárási rend került kidolgozásra, melyben a munkafolyamatokat részekre bontották, a pontosabb és gyorsabb idegenrendészeti eljárás lefolytatása érdekében. Az első részfolyamatban tolmács segítségével rögzítésre kerültek az irreguláris migránsok adatai, itt nyilatkozni tudtak arról, hogy terjesztenek-e elő menedékjogi kérelmet, majd következett a csomagok és ruházatok átvizsgálása egy másik teremben, egy újabb csoport ujjlenyomatokat és fotókat készített egy külön helyiségben. Ezzel egyidőben egy másik csoport megkezdte az adat-rögzítést az idegenrendészeti rendszerben. Az ujjlenyomatok levételét követően megkezdődtek a meghallgatások. A menedékkérők magas száma miatt a BÁH-ra is jelentős nyomás nehezedett. Az érdemi munkavégzés miatt a BÁH dolgozói is a kirendeltségekbe jöttek, a rögzített adatok alapján látták, hogy kik lehetnek kérelmezők, így az iratok előkészítését az ügyintézők megkezdheték. Az új felállás sikeresnek bizonyult; a közös munka eredményeként az elfogott személyek ügyeit sikerült egyforma módon kezelni, ügyeiket egy összehangolt munkafolyammal befejezni. Az irreguláris migránsok számának intenzitásában csökkenést nem eredményezett, viszont az ügyintézésük hatékonyabbá vált.³⁴⁰

Kelebia Határrendészeti Kirendeltség tapasztalatai is megerősítették azt, hogy az elfogott koszovóiak maximálisan együttműködtek, ők maguk keresték a hatóságot. 2014 nyarán-őszén a jól szituált, tájékozottabb személyek indultak meg. Mindenkinek volt személyazonosító okmánya, útlevele. Ellenben a szírek és az afgánok hetekig, hónapokig küzdöttek, hogy a határokon átjussanak, ez meg is látszódott rajtuk. Az illegális migrációs nyomás megoszlott, előbb Kelebia, majd Szeged Határrendészeti Kirendeltség határszakaszán jelentek meg a tiltott határátlépést elkövető, főleg koszovói állampolgárok. 2014. júliusától már intenzíven kellett áthelyezni és képezni olyan munkatársakat a saját állományból, akik más szakterületen dolgoztak. A koszovóiak hiába működtek azonban együtt a rendőrökkel, 2014 szeptemberétől olyan nagy

³⁴⁰ GULYÁS Zsolt (2016): *Rendészeti válaszok a modern kori népvándorlásra*. In: Belügyi Szemle, 12. sz., p. 8-10. Elérhető: <http://real.mtak.hu/120881/1/5131-Cikk%20sz%C3%B6veg-22276-1-10-20210111.pdf> (letöltés: 2021. 09. 07.)

számban (tömegesen) érkeztek, hogy a hatóságot megoldhatatlan feladat elé állították. A rendőrség hagyományos módszerekkel már nem tudta az ügyeket feldolgozni. Ennek hatására más határrendészeti kirendeltségektől, majd az érintett vármegyei rendőr-főkapitányságok egyéb területeiről is kerültek átcsoportosításra kollégák, hogy segítsék az adminisztrációs és őrzési feladatokat. Problémát jelentett, hogy a két vármegyében összesen három koszovói albán tolmács működött, ám nemcsak a rendőrségnél, de a bevándorlási hivatalnál és a bíróságnál is helyt kellett állniuk, ami nyilvánvalóan meghaladta az erejüket. 2014 októberétől szükségessé vált az ország teljes területéről megerősítő állományok átrendelése heti váltásban. Ők azonban nem ismerték a Hazai Idegenrendészeti Ügymenetet Támogató Alkalmazás (HIDRA) szakrendszert, a határrendészeti munkához nem értettek. „Némelyik tiszt fel volt háborodva, hogy fénymásolni kell, mást azonban nem tudott csinálni, segíteni. Vagyis, sok esetben a segítség nem volt segítség. Az agyonterhelt szakavatott (saját állománybeli) embernek azzal is kellett foglalkoznia, hogy felkészítse azt, aki jött segíteni”.³⁴¹ Problémát jelentett a különböző időkben, különböző helyszíneken elfogott, előállított irreguláris migránsok elhelyezése, ügyrendezése, „a harmadik után azt sem lehetett már tudni, hogy ki kivel van. Pont ezért ki kellett találni, hogy ne keveredjenek össze az emberek. Ne üljenek három napon keresztül, majd kiderült, meg sem szólították. Ezeket az embereket el kellett látni, élelmezni. Ezt is meg kellett oldani. Fel kellett mérni folyamatosan. Meg kellett különböztetni az embereket karszalagos módszerrel (különböző színűek voltak). [...] 2013–2014. évben folyamatosan történtek az új intézkedések. Mindig megvárták, hogy előbb megszakadjunk a munkában, helyben, majd a megyén, utána jöttek a központi intézkedések. Nem volt információs hálózat, nem jutottak le azok az információk se területi, se helyi szintekre, hogy tegnap volt száz, majd ezer, majd több ezer határsértő. A jelzőrendszer nem működött, nem lehetett tudni, mi éppen az aktuális helyzet Törökországban, Görögországban. [...] Egy idő után eljutottunk arra a szintre – idézi fel a Kelebia Határrendészeti Kirendeltség vezetője – amikor már az ide átrendelt vizsgálókkal (idegenrendészeti ügyintézőkkel), örökkel, segédszemélyzetekkel sem lehetett kezelni a dolgot. Volt olyan, hogy a kirendeltség épületében egy időben 249 fő volt. Ami azt jelenti, hogy az alagsorban, a földszinten, az emeleten is voltak előállítottak, vagy a Tompa Közúti Határátkelőhelyen minden erre a célra használható helyiségekben is voltak előállított emberek. Az alapvető biztonsági rendszabályok fenntartása problémát okozott. 100 ember etetése is probléma volt. A szennyvíz elöntött mindent. Sok mindent hátrahagytak a migránsok, szemetet, ezt is kezelni kellett”.³⁴²

³⁴¹ Interjú RÁCZ Róberttel, a Bács-Kiskun Vármegyei Rendőr-főkapitányság, Rendészeti Igazgatóság, Kelebia Határrendészeti Kirendeltség vezetőjével, 2020.

³⁴² Uo.

Fontos kiemelni az Idegenrendészeti Meghallgató Központokat (IMK), amelyek a tömegesen érkező irreguláris migránsok esetében is képesek voltak hatékonyan ellátni a rendőrség idegenrendészeti hatósági jogkörébe tartozó feladatokat. Az első idegenrendészeti meghallgató központot – még a koszovói állampolgárok első nagyobb hulláma idején, 2014 novemberében – a Bács-Kiskun Vármegyei Rendőr-főkapitányság állította fel Bácsbokod Határrendészeti Kirendeltségén. A helyzetet jól jellemezte, hogy ez idő alatt 2.022 tiltott határátlépést elkövető személy ügyében kellett lefolytatni az idegenrendészeti eljárást. Igaz ugyanakkor az is, hogy egy ponton szükségessé vált a Mélységi Ellenőrző és Közterületi Támogató Osztály állományából átvezényelni a határrendészeti ismeretekkel rendelkező kollégákat.³⁴³

A fejezetben leírtakat nemcsak rendőrként tudom alátámasztani, hanem magánszemélyként is. Jól emlékszem arra, hogy mennyivel több rendőrt és irreguláris migránst láttam ebben az időszakban az utakon és az utcákon, Szegeden. Az „átlagember” számára is érzékelhető volt a mindennapokban, hogy valami történik. A médiában elhangzottak valóságként jelentek meg az utcákon.

5.3. A FEJEZETBEN FOGLALTAK ÖSSZEGZÉSE, KÖVETKEZTETÉSEK

Magyarország schengeni övezethez való csatlakozása azt eredményezte, hogy már nemcsak hazánkért, hanem a többi tagállamért is felelősek vagyunk. Részeséivé váltunk egy új „szövetségnek”, amely eddig nem tapasztalt próbatételek elé állított bennünket, és rávilágított hiányosságainkra. Jelentős mértékű illegális migrációnak voltunk kitéve, fontos kiemelni, hogy hazánk tranzitország jellege nem változott. Az illegális migrációs trendek Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyékben az évek során jelentős átalakuláson mentek keresztül, amelyeket több tényező befolyásolt. 2008-ban a tiltott határátlépések száma alacsony volt, de a koszovói függetlenség 2008. februári kikiáltása és a szerb kisebbség félelmei drámai növekedést eredményeztek az államhatár jogellenes átlépését elkövetők számában. Az év második felében a tiltott határátlépések száma jelentősen emelkedett, amit a nyugat-balkáni illegális migrációs nyomás további növekedése követett. Görögország 2009-ben szembesült azzal, hogy már nem képes kezelni a megnövekedett illegális migrációs helyzetet, amelyet az Afganisztánban zajló fegyveres konfliktusok, a tálibok előretörése, valamint a régió politikai instabilitása idézett elő. Ennek következtében a görög hatóságok felszólították az irreguláris migránsokat, hogy 30 napon belül hagyják el az országot. A „mintát” a szerb hatóságok is követték, akik 10 napot adtak az

³⁴³ Interjú RÁCZ (2020), *i.m.*

illegálisan érkezőknek az ország elhagyására. A hatás 2009 második felében hazánkban is számszerűen érzékelhetővé vált. A koszovói és afgán irreguláris migránsok áramlása jelentősen megnövekedett a szerb–magyar határon. 2010-ben a tiltott határátlépések száma csökkent, részben az új idegenrendészeti szabályok bevezetése miatt, amelyek előírták az illegális migránsok őrizetbe vételét. Az év második felében azonban az elfogások száma ismét növekedett, amit 2011-ben folytatódó emelkedés követett, főként a Nyugat-Balkánon tapasztalt fokozódó illegális migrációs nyomás miatt. 2012-ben a tiltott határátlépések száma jelentősen megnőtt, amit az „arab tavasz” és a görög–török fizikai határzárak hatása okozott. 2013 első felében az államhatár jogellenes átlépését elkövetők száma drámaian megnőtt, részben a schengeni térségen belüli szabad mozgás lehetősége miatt. A helyzet 2014-ben tovább súlyosbodott, amit a Közel-Kelet és Észak-Afrika válságai, valamint Németország vonzó migrációs politikája okozott. Leszögezhjük, hogy a nyugat-balkáni útvonal fontos tranzitpontjai Magyarországon Szeged és „csak” részlegesen Kelebia Határrendészeti Kirendeltségei voltak.

Nézzük meg, mit történt az embercsempészség területén! Azt tudjuk, hogy a nyugat-balkáni országokban az illegális migráció elterjedésével az embercsempészség vált a legnépszerűbb illegális tevékenységgé, mivel az általuk nyújtott szolgáltatások miatt jelentős keresletet váltott ki az államhatár jogellenesen átlépését szándékozók körében. Hazánknak fontos szerep jutott a régió stabilitásának a megteremtésében, megtartásában. A Balkánon létrejött bűnözői csoportok veszélyt jelentettek hazánk biztonságára nézve is. Az embercsempészség elkövetési száma nem minden évben volt azonos mértékű Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyét tekintve. Az eltérésekre hatással volt az adott vármegyében megjelenő irreguláris migránsok számának változása, valamint a tiltott határátlépés során alkalmazott módszerek és azok változásai is. Az elemzett évek alatt a két vármegyében az elkövetési módszerek hasonlósága figyelhető meg. Az elkövetések módját két fő csoportra lehet osztani: „zöldhatáros betolósos”, vagy közúti/vasúti határátkelőhelyet érintő módszerek. Ami biztos, hogy az embercsempészség igen jól fizető „iparágá” nőtte ki magát, ahol a csempészek, mint „egyeduralkodók” diktálják a feltételeket a „rászorultaknak”, szemtelen módon kihasználva minden lehetőséget a nagyobb haszon elérése érdekében. Felkészültségük magas, szervezetségük jól összehangolt, lépéseikre a hatóságok csak reagálni tudnak, de érdemben, sajnos, nem mindig időben. A belső határokon való ellenőrzés megszűnéséből eredően gyakorlatilag nem volt kontroll, így a szervezett bűnözői körök bátrabban folytathatták tevékenységüket. Az adatok alapján megállapítható az is, hogy a közlekedési infrastruktúra fejlesztése, például az 55-ös főút felújítási munkálatai, valószínűleg befolyásolták a regionális illegális migrációs útvonalak alakulását, valamint az embercsempészség szervezetei tevékenységét is.

Magyarország teljes jogú schengeni csatlakozása jelentős jogszabályváltozásokat eredményezett, különösen a 2007. évi II. törvény elfogadása révén, amely szabályozta a harmadik országbeli állampolgárok beutazását, tartózkodását és őrizetét. A 2008–2009-es időszakban a tiltott határátlépést elkövető személyek közel felét helyezték csak őrizetbe, ami hátráltatta a menekültügyi és kiutasítási eljárások hatékonyságát. 2010 áprilisában a rendőrség új jogalkalmazási gyakorlatot vezetett be, amely lehetővé tette, hogy a tiltott határátlépést követően idegenrendészeti őrizetbe helyezték az irreguláris migránsokat, még akkor is, ha menekültkérelmet nyújtottak be. Ez a gyakorlat növelte az idegenrendészeti kiutasítások és őrizetek számát, és végül 2010 végén törvényileg is megerősítették (2010. évi CXXXV. tv. 60. §). Azonban 2013. január 1-től a törvénymódosítás (2012. évi CLXXXI. tv. 60. § (5) bekezdés) megszüntette az idegenrendészeti őrizet alkalmazásának lehetőségét a menekültkérelmet benyújtókkal szemben, ami jelentős növekedést eredményezett az irreguláris migránsok számában, különösen 2013 első felében. A helyzetre reagálva 2013. július 1-től újabb jogszabály lépett életbe (2013. évi XCIII. tv. 98. §), amely szigorította a menedékkérelmek benyújtásának feltételeit és újra lehetővé tette az idegenrendészeti őrizetbe vételt. Az új jogszabályok és rendészeti gyakorlatok további kritikákat váltottak ki hazai jogvédő szervezetek és az Európai Bizottság részéről. Az Európai Bizottság a menedékkérők hazánk területén maradási jogának nem megfelelő biztosítása miatt kötelezettségszegési eljárást indított Magyarország ellen (118/2014/EU végrehajtási rendelet). 2014. január 1-től a menedékkérelmet elutasító határozat jogerőre emelkedését követően az ismételt kérelem elbírálása ideje alatt az irreguláris migráns, függetlenül attól, hogy nemzetbiztonsági kockázatot jelent-e, vagy sem, Magyarország területén maradhatott, és nem lehetett kitoloncolni. A hazánkat érintő irreguláris migránsok száma 2014 őszétől újból emelkedett, mivel az embercsempészek és az irreguláris migránsok rájöttek, hogy az új norma nem olyan szigorú, mint amilyennek gondolták. Ezért egyre többen próbáltak hazánkon keresztül bejutni nyugat-európai országokba. A tiltott határátlépés miatt előállított irreguláris migránsok jelentős része menekültügyi eljárás iránti kérelmet nyújtott be. Összességében elmondható, hogy a tiltott határátlépést elkövetők és az embercsempészek egyesek kihasználták az aktuális menekültügyi jogszabályokat, felismerve, hogyan tudják saját hasznukra fordítani a hazánk által hozott döntéssorozatok következményeit.

A fejezetben említést tettem arról, hogy egy kimutatott statisztikai csökkenés nem mindig a valós adatokat, a tényeket mutatja. Jó példa erre, amikor 2008-ban a határőrség és a rendőrség integrációját követően nemcsak a felfedett irreguláris migránsok száma, de a határrendészek

által felfedett jogsértő cselekmények száma is „csökkent”.³⁴⁴ Az adatok csökkenést mutatnak, de a ténylegesen, az államhatárát illegális módon történő átlépések számában nem következett be ilyen mértékű csökkenés, melyet az Ausztriában felfedett Magyarország irányából érkező irreguláris migránsok számának növekedése is igazolt (lásd 14. ábra). Sokkal több esetszámot lehetett volna realizálni, ha rendelkezésre állt volna elegendő és megfelelő szakavatott humán-erőforrás, aki képes lett volna érdemben felderíteni az illegális migrációval kapcsolatos eseteket. Az integrációt követően a határőrség és a rendőrség „összeolvadása” jelentős szakmai tudás elvesztésével járt, mivel a tapasztalt szakemberek, akik a határőrségnél dolgoztak, vagy nyugállományba vonultak, vagy más szolgálati ágakra váltottak.

Ellentmondást vélek felfedezni a mélységi statisztikai adatok tekintetében. Az egyik felvetésem az, hogy az adatok nem jók, hiszen ha az osztrákok 2008–2011 között 44 százalékát és 2012-ben 76 százalékát elfogták a hazai tiltott határátlépést elkövetőknek, akkor jóval több irreguláris migráns jutott be Magyarország területére, mint amennyi a számokban megmutatkozik, de őket nem tudtuk elfogni. Abban az esetben, ha mégis pontos a nyilvántartás és az adatok rendben vannak, sajnos ki kell jelentenem, hogy a hazai határőrizeti rendszerünk messze nem volt hatékony, főleg 2010–2012 között, ha százalékos arányban nézzük. A megnövekedett tiltott határátlépések hátterében több tényező is közrejátszhatott, például az embercsempészek gyors reagálása a hatósági intézkedésekre. Az embercsempészek megpróbálták meggyőzni a koszovói lakosságot jelentős részét arról, hogy induljanak el Nyugat-Európába. Jó „csalinak” bizonyult a magas szociális juttatás összege Ausztriában és Németországban. Említésre méltó, hogy 2014 végén drasztikusan megnőtt a koszovói állampolgárok által generált tömeges illegális migrációs nyomás, amely jelentős terhet rótt a szerb–magyar határszakaszra. Koszovóban rendkívül nagymértékűt öltött a szegénység, nem volt képes önfenntartó állammá válni. Az ország nem biztosította a népe számára a biztonságos jövőt, melyet a lakosság felismert, és elindult Nyugat-Európa felé egy jobb jövő reményében. A „koszovói migráció” időszakában, kezdetben napi 300, majd 500-600, végül több 1.000 fő lépte át a „zöldhatárt”. A hozzájuk kapcsolódó rendészeti feladatok (elhelyezés, ellátás, őrzés, idegenrendészeti eljárások lefolytatása), egy korábban nem tapasztalt, összetett feladatrendszert eredményezett a rendőrség számára.³⁴⁵ Kezdetben a rendőrség még nem tudta pontosan, melyek a leghatékonyabb lépések, így az addigi tapasztalataikra hagyatkozva – a határőrség volt parancsnoki állományának aktív tagjaira, akik a délszláv háború és a koszovói válság során szerzett tapasztalatokkal rendelkeztek – a

³⁴⁴ RITECZ & SALLAI (2016), *i.m.* p. 95.

³⁴⁵ SZÉP (2018b), *i.m.* p. 141.

korábban bevált határrendészeti elvekre és módszerekre alapoztak. A szerv (a rendőrség) „védelmében” szeretném kijelenteni, hogy bár nem mindig kellő gyorsasággal, hanem sokszor hirtelen improvizációval reagáltunk a határunkon történő eseményekre, ennek ellenére képesek voltunk mindig, hiányosságaink felismerése után, tűrőképességeink határán „újra ébredni” és felvenni a harcot az irreguláris migránsokkal. Ekkor még volt bennünk annyi potenciál, hogy külső segítség nélkül is szembe tudtunk nézni a szerb–magyar határszakaszon egyre elhatalmasodó illegális migrációval kapcsolatos kihívásokkal. Arról, hogy a döntéshozók és a politikusok jól vagy rosszul megválasztott megnyilvánulásai – pozitív és negatív előjellel egyaránt – hatással voltak az illegális migrációs folyamatokra, a rendelkezésre álló statisztikai adatok alapján számokban is kimutatható. Szükségesnek vélem, hogy egy-egy jogi szabályozás vagy intézkedés bevezetése előtt előrelátóbban megvizsgálni azt, hogy az új norma létrehozása milyen más – akár európai uniós – jogszabállyal való ütközést eredményezhet. Hiábavaló és káros az olyan intézkedés, amely hosszú távon nagyobb problémákat okoz, mint amilyenek a bevezetése előtt fennálltak.

Összességében megállapíthatjuk, hogy 2014 utolsó és 2015 első negyedéve szinte főpróbája volt a későbbi tömeges méretű illegális migrációs jelenségeknek, amikor nagyon rövid idő alatt, nagyon kis földrajzi területen, nagy mennyiségben jelentek meg az illegálisan határt átlépni szándékozó személyek. Az, hogy 2015-re a balkáni út vált népszerűvé, nem a véletlenek sajátos egybeesésének köszönhető. Olyan soktényezős folyamatok és (olykor kevésbé) átgondolt döntések sorozatának következménye, amelyek toló- és szívóhatásként vonzották – Magyarországon keresztül – Nyugat-Európa országaiba az irreguláris migránsokat.

A 3. hipotézisként azt állítottam, hogy a rendőrség nem volt kellőképpen felkészülve a váratlan illegális migrációs nyomás kezelésére, és a helyzetre adott reakcióik rögtönzött jellegűek voltak. A 3. hipotézis igazolást nyert, nem voltunk kellőképpen felkészülve, de igyekeztünk a kialakult helyzethez, képességeinkhez mérten megfelelően reagálni a körülöttünk történő eseményekre. 2014 szeptemberétől kezdve egyre inkább megmutatkoztak a rögtönzések, és az év végére, különösen novemberben és decemberben, amikor a koszovóiak tömegesen érkeztek, a fokozódó határhelyzet még inkább kihívások elé állított minket.

Az 1. kutatási kérdésre adott válasz során sikerült feltárni az illegális migrációs trendek változásait Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyékben, valamint az érintett határrendészeti kirendeltségek esetében a vizsgált időszakban. Az elemzések rávilágítottak arra, hogy az illegális migrációs nyomás évről évre dinamikus alakult, különösen 2008–2014 között. Bács-Kiskun vármegyében Kelebia Határrendészeti Kirendeltsége 2008-ban 460 elfogást, míg Bács-

almás 325 elfogást regisztrált. 2009-ben Kelebia 987 elfogást dokumentált, ami drámai emelkedés volt, majd 2014-re már 5.127 elfogást tapasztaltak. Csongrád-Csanád vármegyében Szegeged Határrendészeti Kirendeltségén a tiltott határátlépést elkövető személyek száma 2011-ben 1.550 volt, amely 2014-re 26.287-re emelkedett. Ezek az adatok világosan tükrözik, hogy mindkét vármegyében az illegális migrációs nyomás folyamatosan nőtt, és a határrendészeti kirendeltségek terhelése jelentősen megnövekedett a vizsgált időszak alatt.

Az államhatár jogellenes átlépését elkövetők számát és a határrendészeti kirendeltségek közötti különbségeket több tényező befolyásolta. Kiemelendő a közlekedési infrastruktúra, mint az M5-ös autópálya, az 55-ös főút és a Szerbiában található A1-es autópálya, valamint Szabadka menekülttábora, amely az irreguláris migránsokat elosztó helyszíneként ismert, továbbá a mindenkor elkövetési módszerek, amelyek jelentős hatással voltak az illegális migrációs útvonalakra.

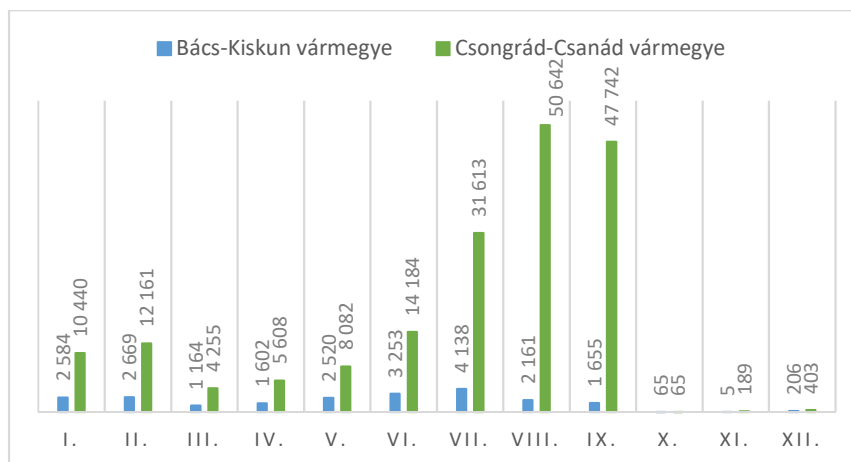
A fejezetben részben megválaszoltam a 3. kutatási kérdést, amely arra vonatkozott, hogyan reagált a rendőrség határőrizeti rendszere az illegális migrációs trendek változásaira. A statisztikai adatok alapján kiemelkedő szerepe volt a jogszabályi változások mellett a szakavatott humánerőforrás hiányának is. 2014 elején a rendelkezésre álló tervek szerint a rendőrség próbálta kezelni az illegális migrációs helyzetet, és a kezdeti intézkedések stabilnak tűntek. Azonban 2014 szeptemberétől decemberig, amikor az irreguláris migránsok száma drasztikusan megnőtt, a helyzet jelentősen romlott, és komoly kihívásokat jelentett az idegenrendészeti feladatok ellátásában. A tervezett intézkedések nem bizonyultak elegendőnek, így improvizációra volt szükség. A rendőrség különféle helyszíneken, például határrendészeti kirendeltségek udvarain, garázsokban, helyi tornatermekben, hangároknak és a Gábor Áron laktanyában próbálta kezelni az emelkedett illegális migrációs terheket. A szakavatott humánerőforrás hiánya jelentős problémát okozott, mivel az újonnan érkezett megerősítő erők nem mindig rendelkeztek megfelelő idegenrendészeti tapasztalattal. A képzett határrendészek hiánya és a „koszovói migránsok” tömeges érkezése rávilágított arra, hogy szükség van a szakmai tudásra és kidolgozott eljárásrendekre. Például a karszalagos módszer bevezetése segítette az idegenrendészeti eljárások hatékonyabb lebonyolítását. Az adminisztratív munkafolyamatok, a tolmácsok hiánya, valamint a szállító autók és az állomány elszállásolása terén is komoly problémák merültek fel, az étkezés, higiénia és egyéb logisztikai feladatok kezelése pedig nehézségekbe ütközött. Ennek ellenére a 4. fejezetben tett hatékonyságvizsgálati megállapításaim, valamint az osztrák hatóságok által jelentett alacsony elfogási számok is alátámasztják a magyar rendőrség eredményes fellépését és annak korlátait.

6. A TILTOTT HATÁRÁTLÉPÉS SZABÁLYSÉRTÉS TRENDJEI A SZERB–MAGYAR ÁLLAMHATÁRON A TÖMEGES MÉRETŰ ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓ IDŐSZAKÁBAN ÉS UTÁNA (2015–2023)

Az ötödik fejezetben részletezett szakaszolásnak megfelelően, az érintett vármegyék rendőr-főkapitányságai által készített kockázati elemzések, határrendészeti helyzetképek, valamint az interjúk során elhangzottak alapján azt kutatom, hogyan alakultak az illegális migrációs trendek Magyarország déli államhatárán, különösen a szerb–magyar határszakaszon 2015. szeptember 15-ét megelőzően és azt követően. A 2015–2023 közötti időszakot tekintve különösen a Bács-Kiskun Vármegyei Rendőr-főkapitányság és a Csongrád-Csanád Vármegyei Rendőr-főkapitányság tapasztalatai bírnak relevanciával. A következő időszaki tagolásban elemzésre kerül a tiltott határátlépés számadatainak alakulása, a negyedik fejezetben megfogalmazottak alapján pontosabb meghatározásukra teszek kísérletet. A fejezetben bemutatom az időszakra vonatkozó embercsempészési módszerek alakulását és változatosságát. Értekezésemben, saját közreműködésem kapcsán, bemutatásra kerül Magyarország jelenléte a görög–észak-macedón államhatáron, amely a 2015-ös események nyomán megvalósult humán erőforrás fejlesztések egyik szegmense volt.

6.1. AZ IDŐSZAKI TREND JELLEMZŐI, AZ IDŐSZAKRA VONATKOZÓ ADATOK, A VÁLTOZÁSOK OKAI

35. ábra: A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2015. évben (fő).

Forrás: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.³⁴⁶

³⁴⁶ 14. számú melléklet.

Nézzük meg grafikusán a szám adatok alakulását a fenti időszakokra vonatkozóan. 2014. október (lásd 28. ábra) és a 2015. február közötti időszakban folyamatosan nagyszámú tiltott határátlépést elkövetők érkeztek Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyébe, akik esetében a tiltott határátlépések száma elérte a napi 1.700 főt. A tetőpont 2015 nyarán-őszén történt, mivel júliusban 35.751, augusztusban 52.803, szeptemberben 49.397 tiltott határátlépést elkövető jelent meg a rendszerben. Ezt követően 2015 októberétől párszáz nagyszámú esettől vissza a tiltott határátlépést elkövetők száma (október: 130 fő, november: 194 fő, december: 609 fő). Az is szembejövő az adatokból, hogy az arányuk ebben a két vármegyében megváltozott, mivel közel 90 százalékuk zúdult Csongrád-Csanád vármegyére, kiemelten az autópályára adta könnyebb megközelíthetőség, valamint a tiltott határátlépés módszereiben történt változások miatt (lásd 6.1.2.).³⁴⁷

Az események hátterében szükséges megvizsgálni, a hazai intézkedéseken túl, amelyeket a 6.2.2. fejezetekben fogom taglalni, Európa egyéb pontjain bekövetkezett történéseket. A szerb–magyar határon 2015 februárjában, látszólag minden előzmény nélkül, látványosan lecsökkent a tiltott határátlépés során elfogott koszovói albánok száma, majd nem sokkal később megugrott a szíriaiaké, az irakiaké és az afgánoké. Az utóbb említett állampolgárok esetében a helyzet romlásához több tényező is hozzájárult, beleértve az Iszlám Állam terjeszkedését. Mindezt sajátos megvilágításba helyezi a következő esemény: Angela Merkel, német kancellár 2015. február 2-án villámlátogatást tett Budapesten, az Andrássy Egyetemen, ahol elmondta, hogy „*Németország nem tud minden rászoruló befogadni, és egy szerb állampolgárnak kevesebb esélye van arra, hogy menedékjogot kapjon, mint egy szíriai vagy iraki 'bevándorlónak'*”.³⁴⁸ Az történt, hogy egy közismert, hiteles politikus, aki ezenfelül az egyik legkedveltebb migráns célszervezet vezetője, egzakt módon leszögezte, hogy a koszovóiaknak esélyük sincs Németországban a menekültstátusz megszerzésére, emiatt értelmetlen odautazniuk. Ez elég volt ahhoz, hogy miután a sajtó kellő nyilvánosságot biztosított a hírek, a koszovói tiltott határátlépést elkövetők lényegében eltűntek a szerb–magyar határról, lásd a márciusi csökkenést a trendekben.³⁴⁹ A Frontex negyedéves jelentéseit megvizsgálva,³⁵⁰ kiemelve a kelet-mediterrán (Görögország) és ezáltal a nyugat-balkáni útvonalon fekvő országokat (Észak-Macedónia, Szerbia, Magyarország), megállapítható, hogy e négy államra nehezedett a legnagyobb teher,

³⁴⁷ Érdemes megjegyezni, hogy 2015 őszén fejeződött be az 55-ös főút felújítása, amely még a tömeges méretű illegális migráció kialakulása előtt hatással volt az embercsempész szervezetek regionális tevékenységére és a szállítási útvonalak megtervezésére.

³⁴⁸ RITECZ (2016), *i.m.* p. 136.

³⁴⁹ Uo. p. 137.

³⁵⁰ FRONTEX: *Publications*. Elérhető: <https://frontex.europa.eu/publications/> (letöltés: 2023. 07. 18.). Negyedéves jelentésekből gyűjtött adatok.

kisebb részben pedig a közép-mediterrán irányból érkezők miatt Olaszországra. Bár az itt leírtak 2015-re vonatkoznak, megjegyezném, hogy a görög hatóságok 2014 tavaszától kezdtek feladni a küzdelmet, egész egyszerűen nem tudtak mit kezdeni a szigeteikre nagy számban érkező irreguláris migránsokkal. Se megakadályozni, de még szűrni sem voltak képesek a beáramlásukat. Ehelyett a szigetekről a szárazföldre érkező irreguláris migránsokat az észak-macedón határhoz irányították, később pedig már a továbbszállításukat is megszervezték. Az észak-macedón hatóságok kezdetben igyekeztek a tömegek továbbjutását megakadályozni, vagy legalábbis lassítani, ehhez azonban sem megfelelő eszközökkel, sem elegendő erőforrással nem rendelkeztek, így próbálkozásaik rendre kudarcba fulladtak. A hatás a magyar számokban 2015 áprilisában kezdett érződni. Szempillantás alatt bekövetkezett, hogy azok az irreguláris migránsok, akik bejutottak Észak-Macedóniába, akadálytalanul eljutottak a szerb–magyar határhoz is. A szerb kormány eleinte lassítani akarta a folyamatot, de idővel ők is „megadták magukat”, 2009-hez hasonlóan, a görög példát követve, elkezdtek a magyar határ közelébe szállítani őket. A tömeges méretű illegális migráció csúcspontját megelőzően, május-június hónapban, leginkább szírek, afgánok és pakisztániak igyekeztek átjutni a szerb–magyar határon, ugyanis tudomást szereztek az IBH építéséről, melyet nem akartak megvárni. Mintegy öngerjesztő folyamatként érkezésük 2015 második felére csúcsosodott ki.³⁵¹

A fentiek tükrében leszögezhető, hogy számos tényező határozhatja meg, hogy hogyan alakul és milyen intenzitással zajlik az illegális migráció (lásd 3.1.), amelyről az elmúlt években számos tudományos publikáció jelent meg. Azt azonban a mostani fejezetben láthatjuk, e tényezők sorából specialitása okán kiemelhető két elem. Az egyik a politika, a másik a média hatása. „*Elég egy politikai döntés, egy erélyesebb hatósági fellépés, de a közösségi média térnyerésével egy valótlan hír is*” – és az irreguláris migránsok más, a korábbinál kedvezőbbnek remélt útvonalakat keresnek.³⁵² Erre szolgál példaként a szerb–magyar határszakasz „lezárása” is (fizikai, jogi, humán), amivel a dél-északi illegális migrációs áramlat nem szűnt meg, csak elterelődött, a szerb–magyar határon megtorpant, irányt változtatott a szerb–horvát–magyar–osztrák határ irányba. Az eredmény drasztikus változást hozott októberre. A csökkenéshez hozzájárul, hogy 2015 szeptemberében a szír kormányerők az Iszlám Állam elleni harchoz légi és tengeri támogatást kaptak Oroszországtól. 2015-ben, október és november között, Magyarország a V4-eken belüli partnerországaitól kapott rendészeti támogatást, valamint az Európai

³⁵¹ A Frontex összegző közleménye szerint – 2015. szeptember–október időszakában – az Európába érkező irreguláris migránsok száma közel 350.000 fő.

³⁵² Interjú TORMA (2020), *i.m.*

Unió és Törökország közötti megállapodás hatására egyre kevesebb irreguláris migránst regisztráltak a balkáni térségben.

Az idegenellenesség erősödéséhez kétségkívül hozzájárultak az európai nagyvárosokban elkövetett terrortámadások, így különösen a 2015 novemberében történt párizsi cselekmények (a Bataclan színháznál és a Stade de France-nál elkövetett gépfegyveres támadások), melyeket ugyan főként uniós polgárok követtek el az Iszlám Állam nevében, mégis – miként azt Ritecz kiemeli – „*a 'migránsok' elleni hangulatkeltés egyik meghatározó elemévé vált*”.³⁵³

A tömeges méretű illegális migrációtól való félelem egyik nyilvánvaló jele volt, amikor tizenhárom uniós tagállam visszaállította a határellenőrzést belső határain (illetve azok egy részén). Ausztria kezdeményezésére 2015. szeptember 15-én az osztrák–magyar határ, majd 2015. október 17-én hazánk kezdeményezésére a szlovák–magyar határ került „lezárásra”. Ezek az intézkedések, túl a konkrét hasznukon, egyfajta üzenetként is szolgáltak az elindulást fontolgatók számára, azt érzékeltetve velük, hogy az Európai Unió nem szívesen látja őket. Minderről az érintettek gyorsan tudomást szerezhettek, ugyanis a közösségi platformok révén aktuális információhoz juthattak arról, hogy melyik határ van „lezárva”, merre nem érdemes menni, hol kell fokozott ellenőrzésre számítani.

A média (azon belül is a social media) ilyen formán nemcsak az illegális migráció tömegessé válásában, hanem annak enyhülésében is szerepet játszott.³⁵⁴

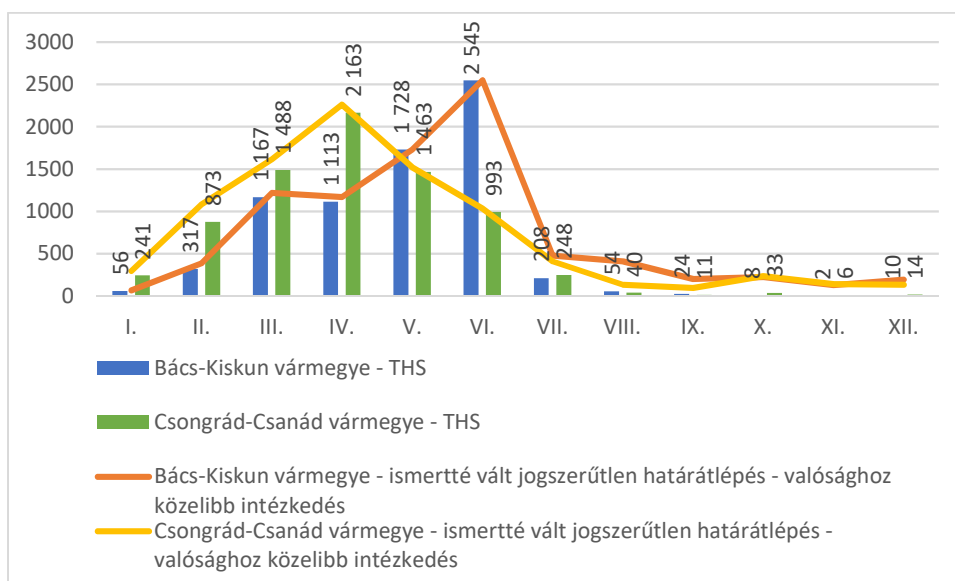
Ugyanakkor „*az időjárás változásai is jelentős hatással voltak az útvonalak alakulására. A magyar biztonsági fizikai határzár hatására a 'migránsok' Bosznia-Hercegovinában Bihac környékére koncentráálódtak, ezzel Horvátország irányába terelve a fő migrációs útvonalat. A fő irány a hideg időjárás beköszöntével szinte azonnal visszarendeződött, hiszen ilyen körülmények között a hegyi utak nem járhatók*”.³⁵⁵

³⁵³ RITECZ (2018a), *i.m.* p. 241-243.

³⁵⁴ Uo. Többek között lásd, RITECZ (2018b), *i.m.* p. 66.

³⁵⁵ TORMA (2020), *i.m.*

36. ábra: A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2016. évben (fő).

Forrás: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.³⁵⁶

Aligha meglepő a korábban elmondottak ismeretében, hogy az elfogott „zöldhatáros” tiltott határátlépést elkövetők meghatározó hányada 2016-ban Csongrád-Csanád vármegye és Bács-Kiskun vármegye területén került elfogásra. Ez előbbi esetében 7.573, az utóbbi esetében 7.232 elkövetőt jelent. A két vármegyében összesen 14.805 elfogás realizálódott, ez a korábbi évhez viszonyítva 93 százalékos csökkenés volt. A 2016-os évben lényeges változást eredményezett a számok tekintetében az IBH kiépítése, az ahhoz kapcsolódó jogalkotás, illetve intézkedések, melyet a rendészeti válaszokban részletesen taglalok, itt azonban érdemes visszatérni a 12-13., 15. ábránál írtakra, hiszen eljött az idő az új számítási módoknak köszönhetően a statisztikai adatok figyelmesebb megvizsgálására (13. számú melléklet). Azonban az, hogy „csökkenés” mutatkozik azért sem valós, mert ha megnézzük az 49. ábrát, jól látszik, hogy a 2016-os évben jelentősen megnőtt a határátkelőhelyeken a vasúti szerelvényekben történő megbújások száma (1.079 fő), mely mutatja az IBH terelő hatását (20. számú melléklet). Ahogy arra is felhívnom a figyelmet, hogy a hivatalos ORFK határrendészeti statisztikákban rögzített tiltott határátlépés „látszólagos” visszaesés ellenére Bács-Kiskun vármegyében 5.296, Csongrád-Csanád vármegyében 3.168 intézkedés történt a 8 kilométeres sávon belüli feltartóztatott és átkísért személyek esetében.³⁵⁷ Az utóbb említett nagyszámú intézkedések vélhetően olyan szakaszok miatt fordulhattak elő, mint például a Hercegszántó környékén található, IBH-val

³⁵⁶ 13-14. számú melléklet.

³⁵⁷ ORFK HSK (2019), *i.m.*

nem telepített 10 kilométeres határszakasz (D418–473 határjelek közötti terület), amelynek ellenőrzését a nagy kiterjedésű erdők és mezőgazdasági területek nehezítik, valamint a terep víz-átfolyásai miatt is nehezen tartható kontroll alatt („klasszikus” tiltott határátlépés, 8 kilométeres sávon belüli feltartóztatás: 1.969). A természetes vizek is kiváló rejtkehelyet biztosítottak az irreguláris migránsok számára, mintegy fix útirányt tudták követni. Jó iránymutatónak bizonyultak azon vállalkozások telephelyei, ahol a vállalkozás tevékenységéhez kötődően magas épületeket használtak, amelyek kivilágítása szintén segítette az irreguláris migránsok navigálását. Ezek voltak azok a részek, amelyek ellenőrzése jelentős gondot okozott a rendőrség számára és ezt az irreguláris migránsok és az őket segítők nagyon jól tudták, így a legtöbb esemény, ezen helyekre centralizálódott.³⁵⁸ Tekintettel az előzőleg elmondottakra, nem meglepő, hogy a 36. ábrán megjelenített tiltott határátlépés szabálysértések száma 2016. május és június hónapban Bács-Kiskun vármegyében magasabb értéket mutatnak. Az itt leírt természeti tényezők adottságait nemcsak a 2016-os évben, hanem az ezt követő években is kihasználták a hazánkon keresztül Nyugat-Európában jutni vágyók (lásd 13. számú melléklet).

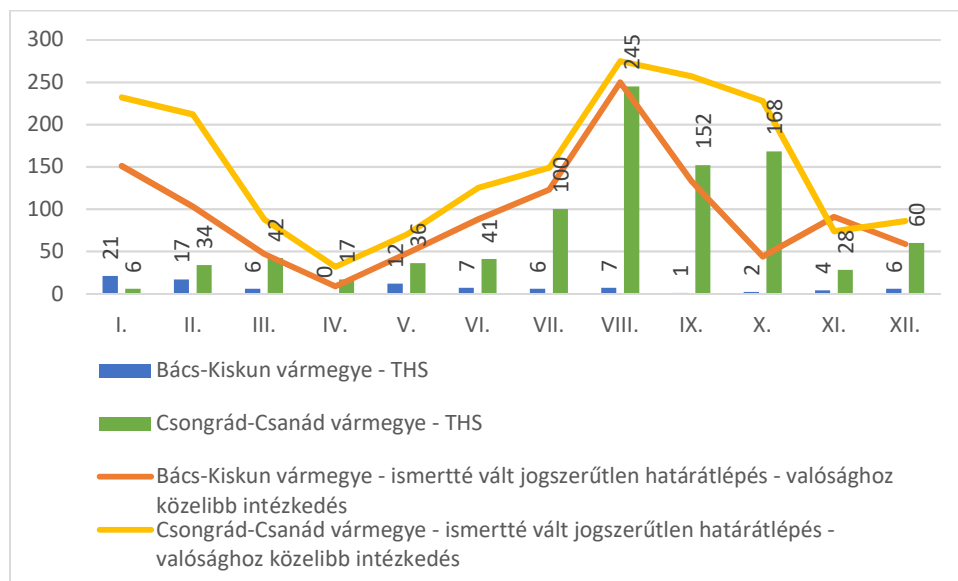
Az „ismertté vált jogszerűtlen határátlépés” (15. ábránál leírtakra figyelemmel) vármegyei bontásban történő megvizsgálása eredményeként az alábbi vélhetően a valósághoz közelebb álló érték Bács-Kiskun vármegyében 8.752 fő, ellenben jelenleg nyilvános adatokkal 13.311 intézkedés (az eltérés -34 százalék). Csongrád-Csanád vármegyében 8.956 fő, a nyilvános adat 13.110 intézkedés (az eltérés -32 százalék).

A számok elemzését folytatva, 2016. január 4-én magyar rendőrök Észak-Macedóniában az irreguláris migránsok megfékezésének érdekében külszolgálatot folytattak – több uniós tagállam rendészeti kontingensével közösen – ezzel segítve a helyi határrendészeti szervek munkáját (lásd 6.2.4.). Magyarország jogalkotói igyekeztek a még nyitva álló kis kapukat bezárni az irreguláris migránsok és az őket segítő embercsempészek előtt. Ahhoz, hogy a menekültügyi eljárás alkalmazhatósága létrejöjjön, törvénymódosítást kellett végrehajtani. Ilyen volt egyebek mellett a 2016. évi XCIV. törvény 2016. július 05-ei hatályba lépését követően számottevő változást határrendészeti szempontból az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvény módosítása hozott, mely az államhatártól számított 8 kilométeres sávon belüli feltartóztatásra vonatkozik. Kiegészítésre kerültek a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény egyes pontjai is, amelyben a feltartóztatottak visszakisérésre kerültek az IBH kapun és tájékoztatva lettek, hogy menedékkérelmet a legköze-

³⁵⁸ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG: *Éves kockázatelemzés és helyzetkép, 2016.* p. 22-24.

lebbi tranzitónában nyújthatnak be. Ezen jogszabályi változásnak köszönhetően a feltartóztatott személyekkel szembeni rendőri intézkedés, idegenrendészeti eljárás nélkül került végrehajtásra, lényegesen meggyorsítva ezzel a munkánkat. Említést kell tenni a 2016. június 30-ai Biztonságos Határ Műveletről, az augusztus 15-től kiépülő manőverútról, az október 24-től IBH II. építéséről és a december 1-től Határrendészeti Távfelügyeleti Irányító Központ (HTIK) telepítésének fontosságáról (ezeket lásd bővebben a rendészeti válaszok alfejezetben). A szigorításokkal a szerb–magyar államhatáron egyértelművé tették, hogy Magyarországra csak a tranzitónákon keresztül célszerű belépni. Ellenkező esetben nagy a kockázata annak, hogy a „zöldhatárt” átlépő személyt elfogják, és ezzel „ismertté vált jogszerűtlen határátlépést” követ el. Az új megnevezés kicsit furcsa lehet, de nem véletlenszerű, mert hangsúlyozni kívánom, hogy a hivatalos határrendészeti statisztikában az államhatár jogellenes átlépését elkövető személyeknek csak egy része kerül minősítésre tiltott határátlépés szabálysértésként, ami jelentős mértékben torzítja a statisztikát.

37. ábra: A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2017. évben (fő).

Forrás: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.³⁵⁹

A 37. ábrát elemezve megállapítható, hogy a tárgyévben Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében az elfogott „zöldhatáros” tiltott határátlépést elkövetők száma továbbra is „alacsony” maradt, a nemzetközi viszonylatban történt visszaesés hatására is. Az adatokban májustól kezdődően emelkedés volt megfigyelhető. Bevezetésre kerültek az IBH változások, 2017 tavaszán elkészült az IBH II. és kiépítésre került július végére az intelligens jelzőrendszer

³⁵⁹ 13-14. számú melléklet.

(IJR), hatása az ábrán jól látható. Az IJR az IBH-t kiegészítő biztonságtechnikai jelzőrendszer. A rendszer szabotálása riasztást vált ki és a jelzést a HTIK-ba továbbítja. A másodlagos védelmi vonalon az IJR huzal elmozdulás érzékelővel van ellátva, így mozgás esetén a próbálkozás pontos helyét képes meghatározni. A Készenléti Rendőrségnél állományfejlesztés, történt, létszámnöveléssel. A 37. ábra alapján jogosan feltételezhetjük azt, hogy a bevezetett intézkedések eredményeként legelőször Csongrád-Csanád vármegyében kísérelték meg elkövetni a tiltott határátlépést az IBH-t megkerülve. 2017 novemberében a próbálkozások száma visszaesett. A két vármegyében a „zöldhatáros” tiltott határátlépések esetszáma 1.018 volt, ami 93,1 százalékos csökkenést mutatott. A csökkenés nincs arányban a tényleges szám adatokkal, hiszen itt az új számítási módok miatt adateltérések mutatkoznak. Csökkenés volt a 8 kilométeres sávon belüli regisztrált feltartóztatások és átkísérések számát tekintve is, de a 10 százalékot sem érte el a mértéke. A 2016-ban elinduló trend, folytatódni látszik 2017-ben is, Bács-Kiskun vármegye felé orientálódás (a 8 kilométeres sávon belüli feltartóztatott és átkísérések száma Bács-Kiskun vármegyében: 4.222, Csongrád-Csanád vármegyében: 3.591).³⁶⁰ Az ábra nem szemlélteti, de szükséges megjegyezni, hogy Bács-Kiskun vármegyében Hercegszántó Határrendészeti Kirendeltség illetékességi területén az előző évhez képest tovább növekedett az államhatár jogellenes átlépését elkövetők próbálkozásainak száma, az IBH-val nem védett határszakaszon (8 kilométeres sávon belüli feltartóztatás: 2.665).³⁶¹ A fent említett feltételezés nem tükrözi a teljes valóságot, hiszen Szeged Határrendészeti Kirendeltség illetékességi területén a 8 kilométeres sávon belüli feltartóztatások és átkísérések száma 1.413 volt.³⁶² Az IBH-t érintő szigorítások és az elkövetési módszerek együttes hatására a járművekben megbújások esetében jelentős emelkedés állt be a közúti határátkelőhely viszonylatában (570 fő), ellenben a vasútnál a megbújások száma az előző évhez viszonyítva harmadára csökkent (lásd 49. ábra).

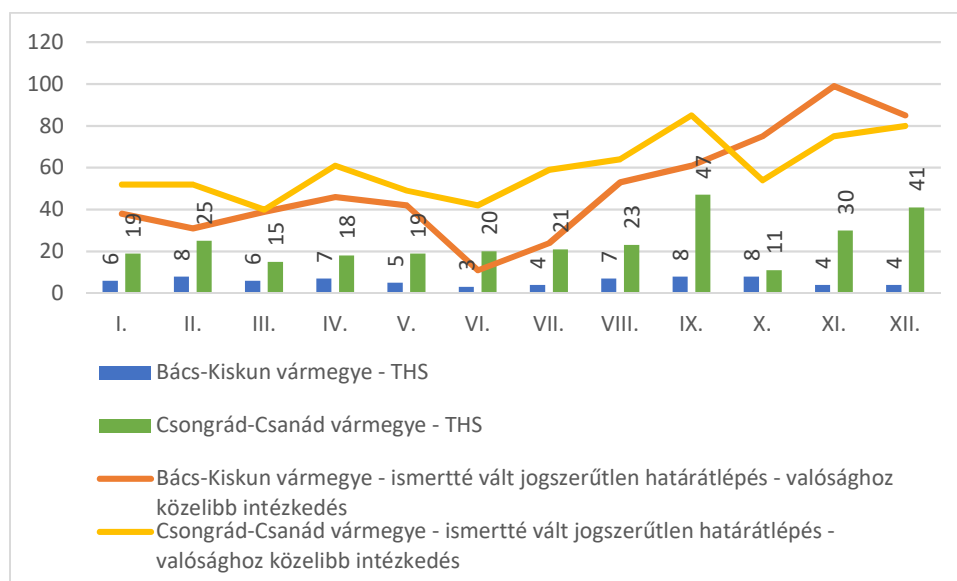
A 37-es ábrán rögzített adatok szerint, ha az „ismertté vált jogszerűtlen határátlépést” vesszük figyelembe, akkor az adatok Bács-Kiskun vármegye esetében 1.152 fő, ellenben 4.318 intézkedéssel (eltérés -73 százalék). Csongrád-Csanád vármegye tekintetében 1.829 fő, ellenben 4.522 intézkedéssel (eltérés -60 százalék).

³⁶⁰ ORFK HSK (2019), *i.m.*

³⁶¹ ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázis.

³⁶² Uo.

38. ábra: A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2018. évben (fő).

Forrás: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.³⁶³

A 38. ábra alapján Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyék esetében 2018 végére összesen 359 „zöldhatáros” tiltott határátlépést elkövetőt regisztráltak, ami 64,7 százalékos visszaesést jelent. A határátkelőhelyeken a megbújások száma – a terelő hatásnak köszönhetően – emelkedett (1.847 fő),³⁶⁴ viszont a 8 kilométeres sávon belüli elfogások száma majdnem, hogy a felére esett vissza. Mi lehet a számok mögött? Az illegális migráció kezelésére bevezetett olasz intézkedések (a humanitárius védelem megszüntetésre került, és megnehezítették a menekültstátusz megszerzését, valamint megtagadták egyes hajók kikötési engedélyét) komplexitásának hatása 2018-ra jelentősen befolyásolták az illegális migráció mértékét, módszerét és irányát. Az olasz szigorítások következtében az illegális migrációs útvonalak között ismételen előtérbe került Spanyolország, amelyet a nyugat-mediterrán és nyugat-afrikai migrációs útvonalak érintenek. Emellett növekedés figyelhető meg a kelet-mediterrán útvonalon is (lásd 3.1.). A nyugat-balkáni illegális migrációs útvonal (a kelet-mediterrán útvonal folytatása), amely korábban Görögországon, Észak-Macedónián, Szerbián és Magyarországon át vezetett, „most” Albánián keresztül terelődött el, majd Olaszországba, vagy a volt jugoszláv államokon keresztül (Bosznia-Hercegovina, Horvátország, Szlovénia) próbálták az irreguláris migránsok célországukba eljutni. Az elterelődés miatt érdemes megnézni a 2017–2018-as Frontex hivatalos adatokat a görög–észak-macedón határ vonatkozásában. A számokban történt változások kimagaslóak (2017: 3.786 fő, 2018: 14.555 fő), amelyekhez vélhetően hozzájárult a nemzeti

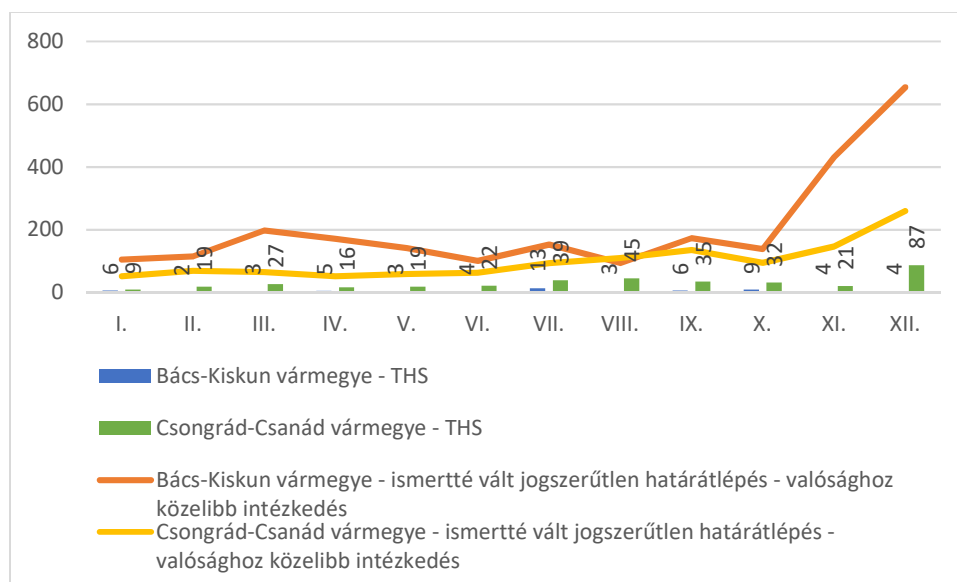
³⁶³ 13–14. számú melléklet.

³⁶⁴ Lásd 49. ábra. ORFK HSK (2019), *i.m.*

együttműködésen alapuló határőrizeti ellenőrzések sorozata, valamint a magyar rendőri kontingens jelenléte is (lásd 6.2.5.).³⁶⁵ Ennek eredményeként a szárazföldi illegális migrációs útvonal jelentősége átmenetileg csökkent, de a nyugat-balkáni útvonalon utazók és azok, akik embercsempészek segítségével próbáltak átjutni a Balkán-félszigeten, inkább ezt az irányt választották. Ez azért volt korábban is vonzó számukra, mert földrajzilag rövidebb és gyorsabb lehetőséget kínált, és kevesebb országhatárt kellett átlépniük. A szerb viszonylatban 2018-ban az illegális migráció mintegy fele áthelyeződött a Bács-Kiskun vármegyében található, biztonságtechnikai eszközökkel nem védett Hercegszántó-Budzsák 10 kilométeres határszakaszára. Emellett aktívabbá vált a szerb és romániai határszakaszon a tehergépjárművekben megbújás módszerével próbálkozó irreguláris migránsok tevékenysége. Ez a tendencia ismét az IBH terelő hatásának és az adott időszak elkövetési módszereinek trendjeivel magyarázható (lásd 20. számú melléklet).³⁶⁶

A 38. ábrára figyelemmel az „ismertté vált jogszerűtlen határátlépés” adatai ekkor Bács-Kiskun vármegyében 634 fő, ellenben 2.327 intézkedéssel (az eltérés -73 százalék). Csongrád-Csanád vármegyében 713 fő, ellenben 1.983 intézkedéssel (az eltérés -64 százalék).

39. ábra: A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2019. évben (fő).

Forrás: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.³⁶⁷

³⁶⁵ FRONTEX: *Western Balkans Quarterly*, p. 13. Elérhető: https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/WB/WB_Q4_2018.pdf (letöltés: 2021. 03. 11.)

³⁶⁶ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG: *Éves kockázatelemzés és helyzetkép, 2018.* p. 3-4.

³⁶⁷ 13-14. számú melléklet.

A hivatalos határrendészeti statisztika szerint, 2019 folyamán Bács-Kiskun vármegyében már csak elvétve került sor a „zöldhatáros” tiltott határátlépésre (havi szinten 2-3 esetben), ezzel szemben Csongrád-Csanád vármegyét tekintve magasabb számokat látunk (júliusban például 39, augusztusban 45, decemberben 87 tiltott határátlépést regisztráltak). Az érintett vármegyékben összesen 433 tiltott határátlépést elkövető személy került elfogásra, 17,1 százalékos növekedés figyelhető meg. A „zöldhatáros” trendek változásában szerepet játszik az időjárás alakulása is. A nyári időszakban az alacsony vízállás miatt a trendekben növekedést mutatnak, mivel a Maros folyó könnyű átjutást biztosított, de a Tisza esetében is problémák merültek fel. Az év végi számadatok emelkedése egyrészt az olasz politikai hatások következményének volt köszönhető, ugyanis az olasz politikai vezetés megváltoztatta az illegális migrációhoz való hozzáállását: *„a tengerből kimentett személyek olasz kikötőkbe történő beengedése, később ezek tiltása, Non-Governmental Organization (NGO) hajók kikötésének megtiltása és az ország területén tartózkodó 'menekültkérelmezők' nyitott, majd zárt táborokban való tartózkodásra kötelezése gyökeresen változtatta meg a migráció irányát”*.³⁶⁸ A visszaterelődés másik okát abban látom, hogy a szlovén kormány, miután tapasztalta az illegális migrációs útvonalak változását, megerősítette a Horvátországgal közös határszakaszait, lassítva ezzel a tiltott határátlépések számát. Ennek hatására a horvát kormány is megtette a szükséges rendészeti intézkedéseket a határőrizet megerősítésére, ami miatt az illegális migrációs nyomás ismét Bosznia-Hercegovina, Koszovó, Szerbia és Magyarország felé irányul (lásd 50-51. ábránál írtakat).³⁶⁹

A közúti határátkelőhelyeken történt megbújások tekintetében 2019-ben az elfogási számok az előző évhez képest változatlan szinten maradtak. Ezzel szemben a vasúti határátkelőhelyeken történő megbújások felfedésének száma több mint ötszörösére emelkedett. Ennek hátterében a szigorúbb közúti ellenőrzések állhatnak, amelyek miatt az irreguláris migránsok és embercsempészek a vasúti teherszállítmányokban való rejtőzködést választották, bízva a kevésbé szigorú ellenőrzésekben (lásd 49. ábra).

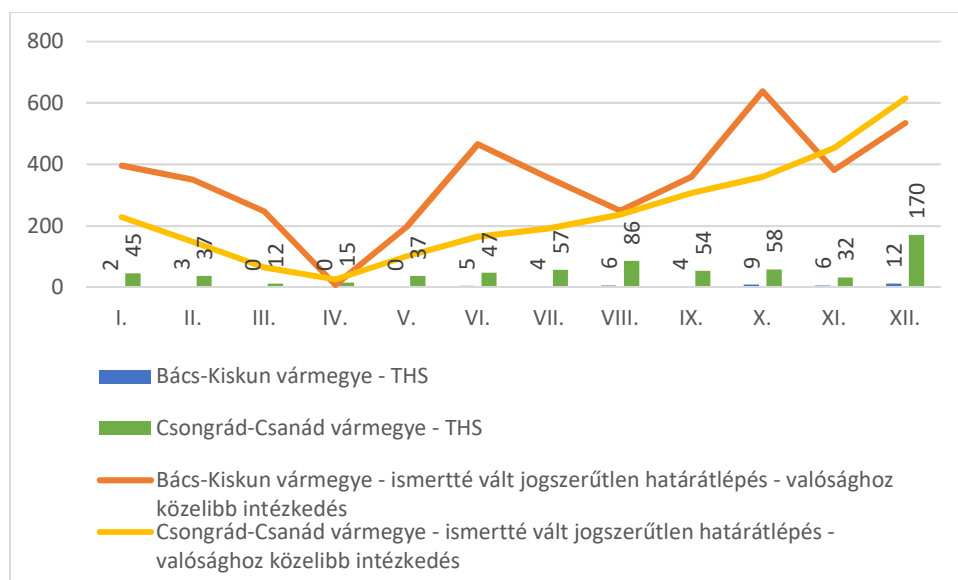
A mutatók emelkednek nem kérdés, hiszen az jól látható a megakadályozások (közel kétszerese a tavalyinak), de a jelentős közel háromszoros változás a 8 kilométeres sávon belüli feltartóztatás és átkísérések számában mutatkozott meg (lásd 13. számú melléklet). A 39. ábra alapján az „ismertté vált jogszerűtlen határátlépés” Bács-Kiskun vármegyében 2.385 fő, ellen-

³⁶⁸ Interjú TORMA (2020), *i.m.*

³⁶⁹ MAGYAR NEMZET: *Újabb szakaszon épít kerítést Szlovénia a Horvátországgal közös határon*. Elérhető: <https://magyarnemzet.hu/kulfold/2019/08/ujabb-szakaszon-epit-keritest-szlovenia-a-horvatorszaggal-kozos-hataron> (letöltés: 2024. 07. 01.)

ben 9.352 intézkedéssel (az eltérés -74 százalék). Csongrád-Csanád vármegyében 1.138 fő, ellenben 3.433 intézkedéssel (az eltérés -67 százalék). Itt trendforduló mutatkozott a két vármegye között. Hercegszántó jelentősége fokozódott, mivel azok, akik többször próbáltak bejutni Magyarországra, már elegendő tapasztalattal rendelkeztek ahhoz, hogy segítsék társaikat az ismert tájékozási pontok alapján. Ekkora az esetek túlnyomó többségében a feltartóztatott személyek nyílt navigációs rendszerekre hagyatkozva tájékozódtak (lásd 6.1.2.). A digitális térkép kiemelten tartalmazta például a célterület földrajzi adottságait, az IBH telepítési vonalát, amely segítségével a határőrizeti rendszer egyes gyenge pontjainak feltérképezésére is kiválóan alkalmasak voltak. Így egyre több személy érkezett Csongrád-Csanád vármegye szerb és román területeiről Hercegszántó Határrendészeti Kirendeltség határszakaszára, akik tovább szerettek volna utazni Nyugat-Európába.³⁷⁰

40. ábra: A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2020. évben (fő).

Forrás: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.³⁷¹

A 40. ábrán jól látszik, hogy a 2020-as évben Bács-Kiskun vármegyében a számok értéke jelentéktelen, a „klasszikus” tiltott határátlépés tekintetében. Ezzel azonban Csongrád-Csanád vármegye számainak alakulásáról nem lehet ilyen egyértelműen elmondani, figyelemmel a földrajzi adottságok adta lehetőségekre és veszélyeire, kiemelten a Holt-Tisza és az élő Tisza

³⁷⁰ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG: *Éves kockázatelemzés és helyzetkép, 2019.* p. 20-21.

³⁷¹ 13-14. számú melléklet.

környező területeire.³⁷² Folytatva a 36-39. ábránál bemutatott gondolatmenetet (az új számítási módszerek okozta eltérések kapcsán), a számok nagyságrendje itt sincs arányban a tényleges adatokkal. A COVID-19 világjárvány idején jelentős emelkedés volt a 8 kilométeres sávon belüli feltartóztatások és átkísérések számát tekintve, 51 százalékot meghaladó mértékben. Ennek főbb okai a már említett kelet-mediterrán útvonalon keresztül érkezők számának növekedésében, másrészt az embercsempészesi módszerek folyamatos változásában keresendők (lásd 3.1.3., 6.1.2.).

2020 márciusától a magyar és a szerb hatóságok által a járványügyi veszélyhelyzet miatt bevezetett intézkedések következtében jelentősen csökkent az illegális migrációval összefüggő jogellenes cselekmények száma (lásd 2.2.3). A magyar kormány számos olyan intézkedést vezetett be, amelyek jelentős hatással voltak a rendészetre és különösen a határrendészetre, ideértve a szabad mozgással kapcsolatos intézkedéseket is (bővebben 2.2.4). Szerbia járványügyi intézkedései gyökeresen megváltoztatták az illegális migrációs trendeket az országban, mivel az irreguláris migránsokat katonai őrizet alatt álló táborokba irányították, amelyeket nem lehetett elhagyni. Áprilisban szinte alig történt jogsértő cselekmény a szerb–magyar államhatáron, mivel az embercsempészek nem tudtak kit szállítani és a határforgalom hiánya miatt nem voltak felfedések sem. A járványügyi intézkedések feloldása után júniustól az esetszámok a vártnak megfelelően emelkedésnek indultak. Szeptembertől azonban a magyar és a szerb kormány által bevezetett újabb korlátozások, bár rövid időre is, csökkentették az esetszámokat. Ezek a korlátozások szigorúságukban és hatásukban elmaradtak a tavaszi intézkedésektől, és az irreguláris migránsok nagyobb intenzitással indultak célországuk felé, félve az újabb őrzött táborokba való visszajutástól. Az év végi emelkedésre hatással volt, hogy december 17-én a fizikai határzár túloldalára történő visszakísérést kitoloncolásnak minősítették, ami gyakorlatilag megkétszerezte az elfogások heti számát (50. hét: 706, 51. hét: 1.490).³⁷³

A 40. ábrán nem látható, hogy a megbújások száma is növekedett. A világjárvány által bevezetett biztonsági korlátozások a nemzetközi áruforgalmat nem érintették, így a közúti határátkelőhelyeken (2019: 1.661 fő, 2020: 1.993 fő) a megbújások száma növekedett, míg a vasútvonalakon a vonatokban való megbújások száma az előző évhez képest jelentősen csökkent (lásd 49. ábra).

³⁷² SZEGED HATÁRRENDSZETI KIRENDELTSÉG: *Határrendészeti kockázatelemzési helyzetképe, 2020. december*, p. 4.

³⁷³ EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA: 161/20. sz. Sajtóközlemény. Elérhető: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2020-12/cp200161hu.pdf> (letöltés: 2024. 02. 28.). ORFK adatbázis (illegális migráció alakulása – heti bontásban)

2020-ban is Bács-Kiskun vármegye felé való orientálódás volt a jellemző. Az „ismertté vált jogszerűtlen határátlépések” száma ekkor Bács-Kiskun vármegyében 4.181 fő volt, szemben 16.570 intézkedéssel (eltérés -75 százalék). Csongrád-Csanád vármegyében 2.909 fő, szemben 9.654 intézkedéssel (eltérés -70 százalék). A regisztrált átkelődésnek ismételtén az volt a fő oka, hogy a Hercegszántó Határrendészeti Kirendeltség illetékességi területén található természetvédelmi területre nem telepítettek fizikai határzárakat. Ez alapjaiban határozta meg a régió illegális migrációs útvonalait és a határátlépések elkövetésének módozatainak folyamatos változásait (lásd 6.1.2.). Az irreguláris migránsok jelenléte ezen a területen állandósult, mértékük hullámzó volt, és azonnal reagáltak a határőrizeti rendszer változásaira (erőátcsoportosításra, kivonásra, megerősítésre).³⁷⁴

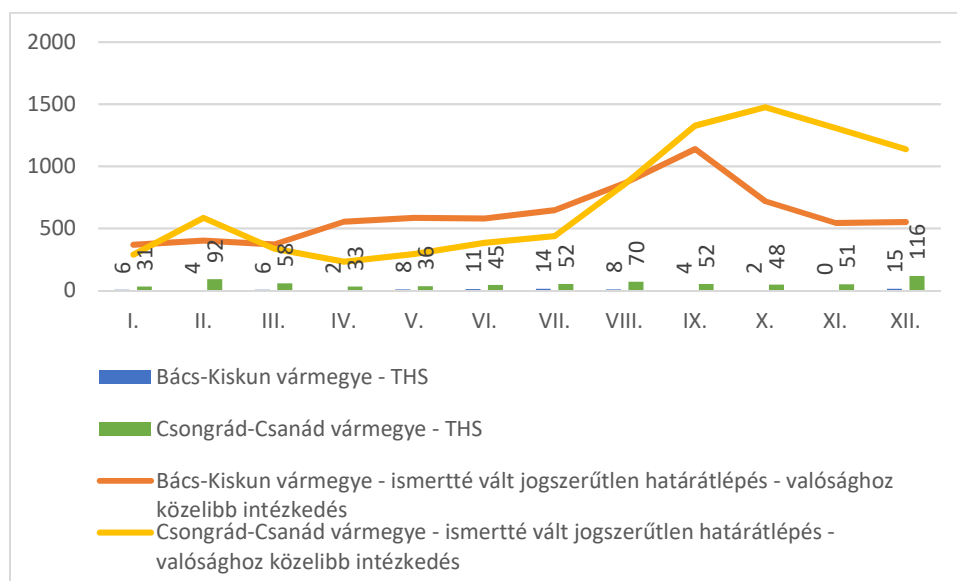
Az év második felében a Csongrád-Csanád vármegyei adatok jelentős emelkedést mutattak, amit a Bács-Kiskun vármegyében 2020 augusztusában bevezetett dunai hidak ellenőrzése okozott. Erre azért volt szükség, mert az átjutott csoportok navigációs programok és földfelszíni vonalas közművek segítségével is el tudtak jutni a felvételi pontokig, ami már nem csak határrendészeti kirendeltségi mélységben, hanem az államhatártól akár 50-60 kilométeres távolságra is kiterjedt.³⁷⁵ A fokozott hatósági ellenőrzések hatására a szállítók egyre inkább az M5-ös autópálya nyújtotta előnyöket próbálták kihasználni céljaik minél gyorsabb elérése érdekében. Ennek következtében további megerősítő erőket kellett biztosítani az M5-ös autópályára és a környező gyorsforgalmi utakra (lásd 44. ábra). Ez a fajta elkövetési módszer közvetlen hatással volt az államhatár mentén elfogott személyek számának emelkedésére is.

Az adatok alapján egyértelműen látható, hogy az erőforrások, eszközök és a COVID-19 világjárvány miatt bevezetett korlátozó intézkedések hosszú távon nem biztosítottak tartós megoldást az illegális migráció visszaszorítására.

³⁷⁴ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2020), *i.m.* p. 20.

³⁷⁵ Uo. p. 24-25.

41. ábra: A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2021. évben (fő).

Forrás: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.³⁷⁶

A 41. ábrán a számok alakulásában megfigyelhető, hogy a regisztrált tiltott határátlépések a 2020-as évhez nagyon hasonlóan történtek. Az „adattorzulásokra” koncentrálva megállapítható, hogy az előző évhez képest a megbújások a közúti viszonylatban a felére (825 fő), a vasúti megbújások felfedésének a száma negyedére (101 fő) csökkent, ebben fontos szerepet játszott a COVID-19 első európai hulláma alatt bevezetett hazai korlátozások megszüntetése. Az adatok további elemzése alapján a szerb–magyar államhatáron belül a 8 kilométeres zónában történt feltartóztatások és átkísérések számában jelentős, kétszeres növekedés volt tapasztalható, ennek okait keresve a 3.1.3. alfejezetben tett megjegyzéseimet tartom irányadónak. 2021-ben az illegális migráció Törökország és Szíria között továbbra is jelentős problémát jelentett. Bassár el-Aszad ismét megnyerte az elnökválasztást (május), amit sokan vitattak, mind belföldön, mind nemzetközi szinten.³⁷⁷ Ez a helyzet tovább súlyosbította az ország amúgy is kritikus állapotát, és a fegyveres összecsapások száma növekedett a választásokat követő hónapokban. A szíriai polgárháború és annak következményei miatt számos szíriai menekült próbált átkelni a határon Törökországba, remélve, hogy ott biztonságra talál. Ezzel párhuzamosan, folytatódtak a török katonai hadjáratok Szíriában. Bár nem indítottak új, nagyszabású offenzívát, Törökország továbbra is végrehajtott katonai műveleteket Szíria északi részén, különösen a

³⁷⁶ 13-14. számú melléklet.

³⁷⁷ EURO NEWS: *Aszad nyerte a szíriai elnökválasztást – 95 százalékos eredménnyel.* Elérhető: <https://hu.euronews.com/2021/05/28/aszad-nyerte-a-sziriai-elnokvalasztast-95-szazalekos-eredmennyel> (letöltés: 2024. 06.30.)

kurd milíciák ellen, amelyeket Törökország terrrorszervezetnek tekintett.³⁷⁸ A szíriai lakosság, különösen azok, akik a török katonai műveletek által érintett területeken éltek, próbáltak továbbjutni Törökországból Görögországon és más dél-európai országokon keresztül az Európai Unióba. Ez a helyzet megerősítette a kelet-mediterrán, egyben nyugat-balkáni illegális migrációs útvonalat, amely a következő időszak egyik legforgalmasabbá vált.

A 41-es ábrán bemutatott adatok alapján az „ismertté vált jogszerűtlen határátlépés” adatai ekkor Bács-Kiskun vármegyében 7.381 fő, ellenben 29.297 intézkedéssel (az eltérés -75 százalék). Csongrád-Csanád vármegyében 8.662 fő, ellenben 32.581 intézkedéssel (az eltérés -73 százalék).

A februári emelkedés hátterében a Frontex Magyarországról történő kivonulása állt, miután az Európai Unió Bírósága kimondta, hogy a feltartóztatás és az IBH-kapun történő átkísérés, mint hatósági intézkedés, ellentétes az uniós joggal.³⁷⁹ Ennek következtében nemcsak az előerőben tapasztaltunk hiányt, hanem a technikai eszközök kivonása is jelentős visszaesést eredményezett a hatékonyságunkban.³⁸⁰

A táblázatból egyértelműen látszik, hogy 2021 szeptemberében Csongrád-Csanád vármegyében jelentős emelkedés következett be az ismertté vált jogszerűtlen határátlépések számában, míg augusztusban 858 esetet regisztráltak, szeptemberben ez a szám 1.329-re nőtt, ami több mint 50 százalékos növekedést jelent. Ezzel szemben Bács-Kiskun vármegyében szeptemberben 1.139 ismertté vált jogszerűtlen határátlépést regisztráltak, ami szintén növekedést jelent az augusztusi 868-hoz képest, de a növekedés itt mérsékeltebb volt.

Az áterelődés mögött Csongrád-Csanád vármegyébe a határátlépést segítő módszerek fejlődése és az illegális migrációs útvonalak változásai állhattak. A Bács-Kiskun Vármegyei Rendőr-főkapitányság 2021-es éves kockázatelemzése megállapította, hogy a fizikai határátlépéssel védett és nem védett határszakaszok közötti különbségek teljesen eltűntek. Ennek oka egyrészt a „védtelen” határszakaszon (Hercegszántó) tapasztalható hatósági jelenlét erősödése volt, másrészt az irreguláris migránsok által alkalmazott módszerek – különösen a létrás módszer – fejlődése, amely komoly kihívást jelentett a határőrizet számára. Ennek következtében a teljes szerb határszakasz veszélyeztetetté vált. Az elkövetési módszerekben egy másik változás is megfigyelhető volt, nevezetesen a feltételezett kísérők (sétáltatók) rotációs alkalmazása. Ezáltal egy-egy személy jelenléte nem volt kiugró, így nem is keltett feltűnést. A profitorientált átjutási

³⁷⁸ RITECZ (2023), *i.m.* p. 219-226.

³⁷⁹ EURO NEWS: *A kitoloncolások miatt kivonul Magyarországról a Frontex.* Elérhető: <https://hu.euronews.com/2021/01/27/a-kitoloncolasok-miatt-kivonul-magyarorszagrol-a-frontex> (letöltés: 2024. 06. 26.)

³⁸⁰ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG: *Éves kockázatelemzés és helyzetkép, 2021.* p. 8.

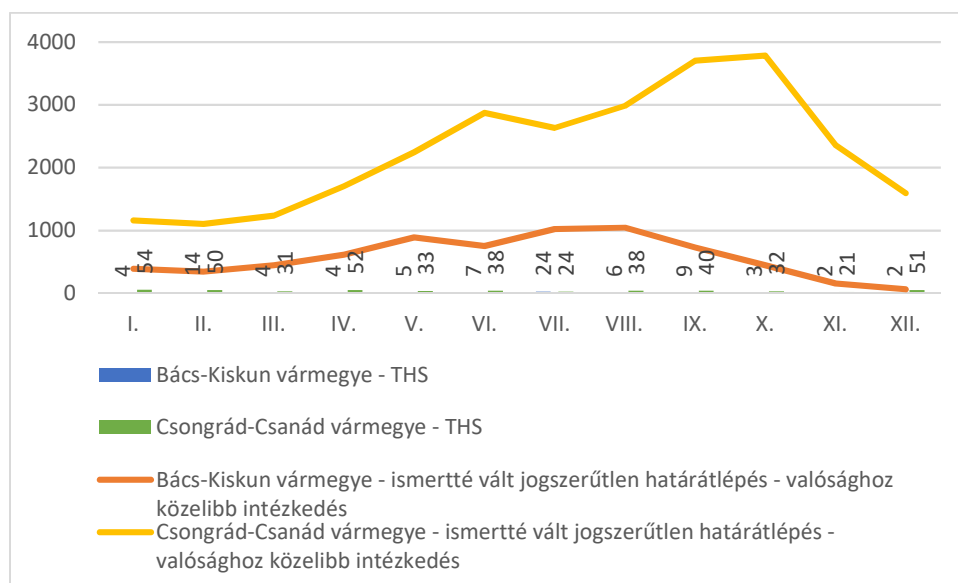
kísérletek számának növekedése mellett megfigyelhető volt a határőrizeti rendszer elleni támadások számának emelkedése is. Az embercsempészek tisztában lehettek cselekményük súlyosságával, ezért mindent megtettek annak érdekében, hogy elkerüljék a hatósági intézkedéseket. Az embercsempészt szervezők korlátlan technikai felszereléssel és látszólag kimeríthetetlen anyagi forrásokkal támogatták az irreguláris migránsok átjutását és koordinálták a minél gyorsabb tovább szállítást, amit a 46. ábrán látható regisztrált elfogások 2021-től kezdődő növekedése is visszaigazol (bővebben 6.1.2).

Az átterelőés másik kulcsfontosságú eleme az lehetett, hogy a fizikai határzárral nem védett határszakasz biztonságos felvételi pontjai jelentős távolságra helyezkedtek el, ami jelentősen lassította a szállítási időt. Ezzel szemben például a Szeged Határrendészeti Kirendeltséghez közeli határszakaszok – az M5-ös autópálya és részben az 55-ös főút miatt – könnyebben megközelíthetőek voltak. Az embercsempészek arra is rájöttek, hogy a rendőrség reagálóképessége hagyott kívánnivalót maga után a mélyégi elfogásokban is, mivel az „illmigrinfó” rendszer riasztásaira a tapasztalatok alapján csak töredékében tudtak reagálni az erőforrások hiánya miatt. Bács-Kiskun vármegye jelentette, hogy az év elején még jellemző volt, hogy a határőrizeti feladatok ellátását biztosító létszám havonta meghaladta a 800 főt. Ez a szám azonban fokozatosan csökkent, elsősorban olyan nagyobb jelentőségű rendőri feladatok miatt, mint a Pápa látogatása, a labdarúgó Európa-bajnokság, illetve az ukrán-orosz háború következtében a Magyar Honvédség alakulatainak 2021 júliusától történő fokozatos kivonása a határőrizeti feladatokból. Ennek eredményeként a létszám júliusra 500 fő körülire csökkent és ez az állapot tartósan fennmaradt.³⁸¹ A megerősítő erők kivonása hasonlóképp alakulhatott Csongrád-Csanád vármegye esetében is, de erről nem áll rendelkezésemre adat.

Egyetértek a Bács-Kiskun vármegye elemzői által megfogalmazottakkal, miszerint az év második felétől az illegális migrációs útvonalak regionális átterelőésének intenzívebbé válása főként az elkövetési módszerek folyamatos átalakulásának volt betudható. Az embercsempészek célja a minél nagyobb anyagi haszon megszerzése volt, ami miatt egyre több sétáltatást és tömeges szállítást szerveztek és ehhez egy összehangolt, jól működő stratégiát alakítottak ki. Ez a változás hatással volt az illegális migrációs trendekre, ami a fenti diagramon is tükröződött, tovább nehezítve a határőrizeti feladatok végrehajtását.

³⁸¹ Uo. p. 12.

42. ábra: A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2022. évben (fő).

Forrás: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.³⁸²

Megvizsgálva az előző év időszakát és a 2022. évit, nincs jelentősebb változás a szám-
adatokban, stagnál a regisztrált tiltott határátlépés szabálysértések száma. Hozzátenném, hogy
a hivatalos határrendészeti statisztikák alapján viszont a 8 kilométeres sávon belüli elfogások
száma időközben megduplázódott (2021: 61.114., 2022: 135.090).³⁸³ Az adatok változásának
oka elsősorban Törökország, Irak és Szíria kapcsolatrendszerében, az Iszlám Állam újbóli erő-
södésében és a tálib hatalom terjeszkedésében keresendő, amelyek együttesen impulzív hatással
voltak az illegális migrációra (lásd 3.1.3., 41. ábra alatt írtak).

Az évek során Csongrád-Csanád vármegye „újból” jelentős célállomássá vált az irregu-
láris migránsok számára. A regisztrált, 8 kilométeres sávon belüli feltartóztatások és átkísérések
száma több mint háromszorosára nőtt a vármegyében. A 42. ábra alapján az „ismertté vált jog-
szerűtlen határátlépés” adatai ekkor Bács-Kiskun vármegyében 6.918 fő, ellenben 27.415 in-
tézkedéssel (az eltérés -75 százalék). Csongrád-Csanád vármegyében 27.407 fő, ellenben
108.228 intézkedéssel (az eltérés -75 százalék). Ennek oka az irreguláris migránsok által alkal-
mazott elkövetési módszerek folyamatos változása volt – nem feledve, hogy ebben az időszak-
ban már elképzelhetetlen volt, hogy egy átjutni szándékozót ne segítsen az áthaladási pontok
megjelölésével ellátott digitális térkép vagy egy olyan sétáltató, aki ismerte a regionális illegális

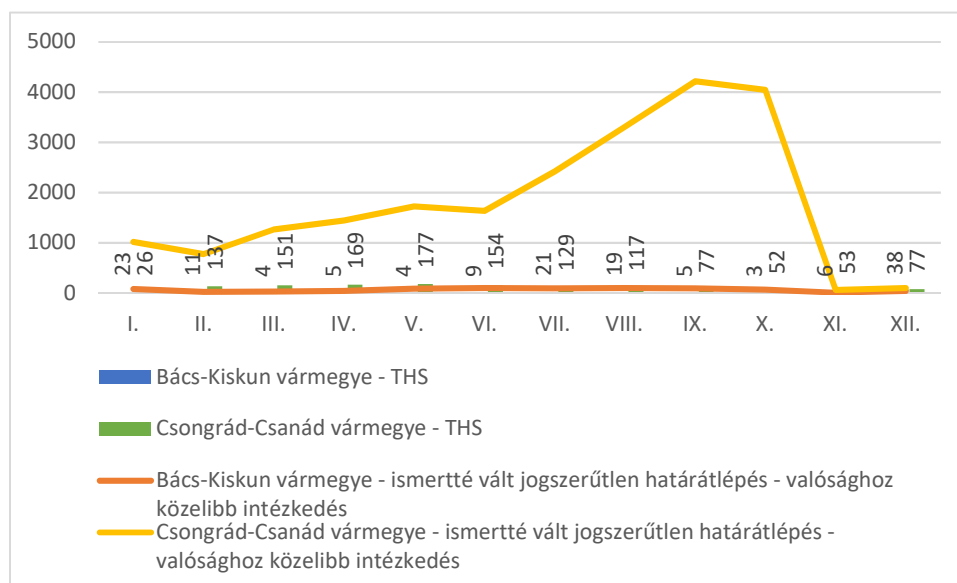
³⁸² 13-14. számú melléklet.

³⁸³ 13. számú melléklet.

migrációs útvonalakat. Emellett érdemes megemlíteni a 2022 augusztusában megkezdett „határkerítés” bővítését is, amelynek munkálatai elsősorban az úgynevezett hódunai határszakaszon zajlottak (bővebben lásd 6.2.2).³⁸⁴

2022 végére a bekövetkezett elfogások számának csökkenésében Törökország és Szíria szerepe ismételten jelentős volt a kelet-mediterrán illegális migrációs útvonalon. Törökország ugyanis fokozta katonai műveleteit Szíriában és Irakban, különösen a kurd milíciák ellen, válaszul a novemberi isztambuli robbantásra, amelyet a török hatóságok a kurd csoportok számájára írtak. Ezek a katonai „akciók” hozzájárulhattak ahhoz, hogy a kelet-mediterrán illegális migrációs útvonalon az elfogások száma csökkent, mivel a térségben végrehajtott hadműveletek megnehezítették az irreguláris migránsok mozgását, illetve az illegális migrációs útvonalak átmeneti módosításához vezethettek.³⁸⁵ Az év végi szám adatok csökkenésében még megfigyelhető volt a szerb hatóságok hatékony intézkedéseinek eredménye is, amelyek szintén mérsékeltek a Magyarországon keresztül Nyugat-Európába tartó irreguláris migránsok számát.³⁸⁶

43. ábra: A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2023. évben (fő).

Forrás: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.³⁸⁷

³⁸⁴ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG: *Éves kockázatelemzés és helyzetkép, 2022.* p. 22.

³⁸⁵ MAGYAR NEMZET: *Szárazföldi offenzívát indítana Törökország a kurdok ellen?* Elérhető: <https://magyar-nemzet.hu/kulfold/2022/11/szarazfoldi-offenzivat-inditana-torokorszag-a-kurdok-ellen> (letöltés: 2024. 06. 27.). Részleteket lásd, RITECZ (2023), *i.m.* p. 219-226.

³⁸⁶ 2022 októberében Szerbia több országgal szemben visszaállította a vízumkényszert, ami különösen Indiát és Tunéziát érintette. Erről részletes információk találhatóak a 6.1.2. alfejezetben. Továbbá, 2022 novemberében fegyveres összecsapások történtek az embercsempészek között Horgoson, amely után a szerb hatóságok felszámolták az ismert migráns gyülekezőhelyeket, és az ott talált személyeket Szerbia déli részére szállították.

³⁸⁷ 13-14. számú melléklet.

A hivatalosan publikált adatok alapján 2023-ban Bács-Kiskun vármegyében a számok alacsonyok maradtak, bár a 8 kilométeres sávon belüli feltartóztatások és átkísérések száma hónapról hónapra ingadozott, általában növekedést mutatva, különösen a nyári hónapokban.³⁸⁸ Ezzel szemben Csongrád-Csanád vármegyében a tiltott határátlépések száma is jelentős havi változásokat mutatott, de összességében magasabb volt. A feltartóztatások és átkísérések száma folyamatosan emelkedett és az év közepére, illetve végére jelentősen megugrott, jelezve a fokozódó illegális migrációs nyomást és a növekvő határőrizeti kihívásokat.³⁸⁹

A határátkelőhelyeken a megbújások száma – többek között a létrázás fejlődésének és a Belgrád–Budapest vasútvonal fejlesztésének köszönhetően – gyakorlatilag megszűnt (2023: 93 fő). A 43. ábrán látható, hogy az „ismertté vált jogszerűtlen határátlépés” adatai Bács-Kiskun vármegyében 799 főre csökkentek, szemben 2.751 intézkedéssel (az eltérés -71 százalék). Csongrád-Csanád vármegyében 22.038 főre csökkent, szemben 84.163 intézkedéssel (az eltérés -74 százalék).

A számok mögötti tényezők vizsgálatakor több szempontot érdemes figyelembe venni. A 2022 utáni kelet-mediterrán illegális migrációs útvonalon tapasztalt jelentős növekedés Törökország gazdasági problémáival, a szíriai kurdok elleni török hadjáratok kiéleződésével, valamint a szíriai polgárháború kisebb-nagyobb megszakításokkal zajló szakaszaival függ össze. A térségben folytatódó heves harcok, a biztonsági helyzet romlása és az általános instabilitás miatt tömegek kényszerültek elhagyni hazájukat. Ez az év második felétől kezdve volt érezhető a hazai határőrizeti feladatok ellátása során.³⁹⁰

Szerbia ebben az időszakban fokozta az illegális migráció elleni küzdelmet a közös államhatáron, együttműködve a Frontexel a „Joint Operation Serbia Land” keretében.³⁹¹ Emellett, hasonlóan Magyarországhoz, bilaterális egyezmény alapján osztrák rendőri állománnyal is járőrözött szerb területen. Ezzel szemben Magyarország határőrizeti rendszerének erőforrásainak elvonása és átalakítása folytatódott. A hét évnyi határőrizeti tapasztalatot követően a Magyar Honvédség alakulatainak több lépcsőben végrehajtott kivonása a szerb–magyar határról 2022. december 29-én teljesen befejeződött,³⁹² jelentős ürt hagyva maga után. Ennek oka az orosz-ukrán háború miatti fokozódó nemzetközi helyzet és a regionális biztonsági kihívások voltak,

³⁸⁸ 13. számú melléklet. Továbbá lásd ORFK HSK (2023), *i.m.*

³⁸⁹ Uo.

³⁹⁰ MAGYAR NEMZET: *Komoly csapást mért a kurdokra a török légierő*. Elérhető: <https://www.magyarhirlap.hu/kulfold/20231009-komoly-csapast-mert-a-kurdokra-a-torok-legiero> (letöltés: 2024. 06. 29.)

³⁹¹ ANDADOLU AJANSI: *EU Council authorizes negotiations with Balkan countries on Frontex cooperation*. Elérhető: <https://www.aa.com.tr/en/europe/eu-council-authorizes-negotiations-with-balkan-countries-on-frontex-cooperation/2742272> (letöltés: 2024. 02. 11.)

³⁹² BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG: *Éves kockázatelemzés és helyzetkép, 2023*. p. 3., 11.

amelyek szükségessé tették a honvédségi erők átcsoportosítását és az erőforrások optimalizálását más stratégiai fontosságú területeken. Ezzel nemcsak az IBH menti közvetlen megerősítő erők távoztak, hanem az információgyűjtő egységek, a képi felderítő eszközök, valamint a Dunán, a Tiszán és a Ferenc-tápcsatornán rohamcsónakokat (ROCSO) üzemeltető járőregységek is kivonultak. Az év első hónapjaiban megkezdődött a Regionális Bevetési Igazgatóság állományának fokozatos kivonása is, amely Bács-Kiskun vármegyében 2023. május 2-án befejeződött. Az így keletkezett hiányt a Határvédelem Ezred frissen felszerelt állományával igyekeztünk pótolni.³⁹³ Ezzel szemben Csongrád-Csanád vármegyében a vizsgált időszak végéig (2023) a Regionális Bevetési Igazgatóság állománya a Határvédelem Ezred állománya mellett továbbra is részt vett a határőrizeti feladatok ellátásában, figyelemmel az illegális migráció regionális növekedésére.

A Bács-Kiskun vármegyében tapasztalt alacsony elfogási számok a szerb határt érintő elkövetési módszerek változásának, valamint a hódunai határszakasz építési munkálatainak befejezésének tudhatók be, amelyek 2023. március végén zárultak le. Ezek a fejlesztések jelentős hatást gyakoroltak a Csongrád-Csanád vármegyei elfogási adatok növekedésére, mivel az ástothalmi határszakaszra terelődött át a figyelem. A szerb államhatáron végrehajtott fizikai határzár magasítása és a kameraoszlopok áthelyezése is 2023 áprilisában befejeződött.³⁹⁴ A fizikai határzár fejlesztésének szükségessége elsősorban abból a tényből eredt, hogy a szerb oldalon szervezett embercsempész-hálózatok működtek, amelyek tagjai katonai hierarchiába szerveződtek. Ezek a hálózatok akár többszöri próbálkozást is megszerveztek az irreguláris migránsok számára, jellemzően létrákkal, valamint a fizikai határzár és a kamerák rongálásával segítették át őket. Azt feltételeztük, hogy ezzel kezelni tudjuk a problémát, de a valóság az volt, hogy az embercsempész hálózatok még gyorsabban és rugalmasabban változtatták meg módszereiket és szállítási útvonalait, hogy kijátsszák a magyar hatóságokat. A fizikai határzár már nem lehetett pusztán létrákkal leküzdeni, ezért az embercsempészek és az irreguláris migránsok új elkövetési módszereket alkalmaztak. A fizikai határzár jelentős rongálásoknak volt kitéve, amelyek sokkal nagyobb mértékűek voltak, mint korábban. Nemcsak az átjutáshoz szükséges vágásokat ejtették az IBH elemein, hanem gyakran szinte teljesen lerombolták a fizikai határzár első vonalát (lásd 24. számú melléklet). A határőrizeti erők és eszközök elleni támadások egyre intenzívebbé és erőszakosabbá váltak. Az irreguláris migránsok legnagyobb számban Csongrád-Csanád vármegye Ástothalom, Mórahalom, Röske és Szeged határszakaszain érkeztek,

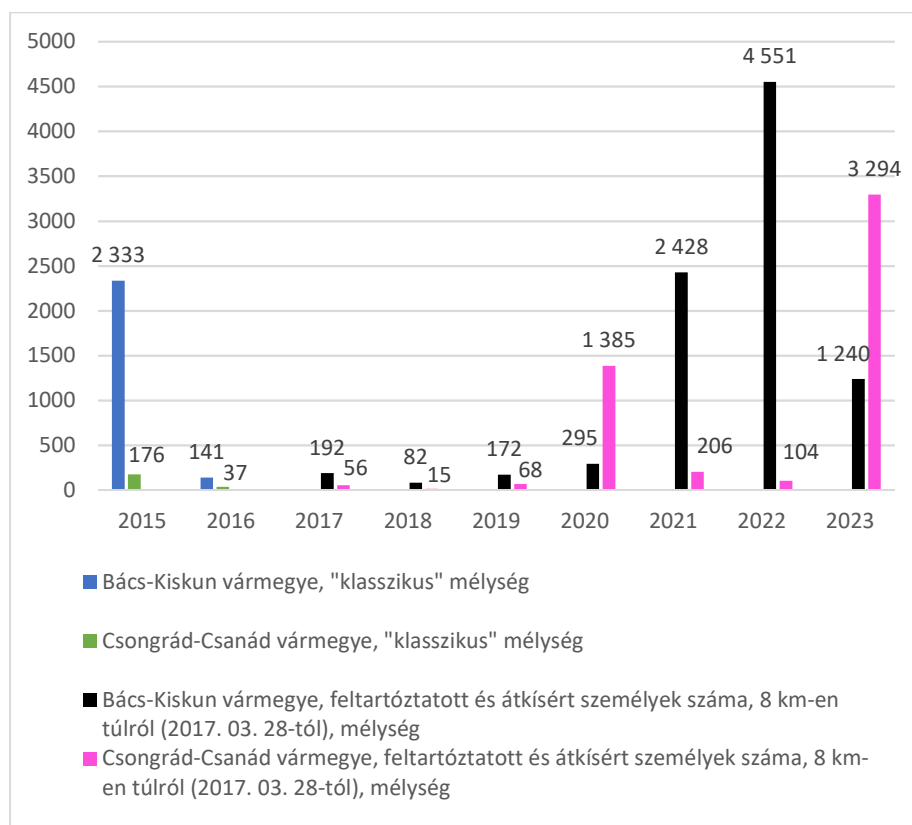
³⁹³ Uo. p. 11-12.

³⁹⁴ Uo. p. 3., 5.

hogy a földrajzi adottságokat kihasználva minél gyorsabban továbbutazhassanak a nyugati célországokba.³⁹⁵ A határőrizeti rendszerünk hatékonyságát pedig jól szemlélteti a 14. ábra is, amelyen látható, hogy hazánkon keresztül utazó irreguláris migránsok elfogásai különösen magasak voltak Ausztriában és Szlovákiában.

Év végére, október végén, a határozottabb szerb hatósági fellépés már számokban is érzékelhető volt és hatékonyságukat nem lehet vitatni. Az ellenőrzések hatása már pár nap után érezhető volt, különösen a Csongrád-Csanád vármegyei szakaszon. Az agresszív támadások megszűntek és az irreguláris migránsok elfogásának száma is csökkent.

44. ábra: A regisztrált mélylési elfogások, feltartóztatott és átkísért esetek alakulása 8 kilométeres sávon túlról Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2015–2023 között (fő).

Forrás: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.³⁹⁶

Értekezésemben eljutottam ahhoz a részhez, hogy a szerb határszakaszon a regisztrált mélylési adatokat részletesebben bemutassam. A vármegyék közötti különbségek elemzésénél (lásd 22. ábra) kitértem az okokra, de itt szeretném hangsúlyozni, hogy a tömeges méretű

³⁹⁵ Uo. p. 9-10.

³⁹⁶ Uo.

illegális migráció időszakában az irreguláris migránsok ekkor már elsősorban Szeged Határrendészeti Kirendeltség illetékességi területén jelentek meg, mivel az M5-ös autópálya gyors tovább haladást tudott biztosítani. 2015-ben Bács-Kiskun vármegyében az eddig „zöldhatáron” történt elfogásokra való fókusz kiterjesztésre került mélyégi területre. Fokozott ellenőrzések keretében, mivel a „legfertőzöttebb” terület Kecskemét térségében az autópálya volt, a rendőrség igyekezett nagyobb hangsúlyt fektetni erre a részre.³⁹⁷ A 2015-ös év folyamán Bács-Kiskun vármegyében a mélyégi szűrőháló ellenőrzések, ahogy az országos statisztikában is, kiugró számokat mutattak. 2015-ről 2016-ra jelentős visszaesés következett be a „klasszikus” mélyégi elfogások esetében, amely arra vezethető vissza, hogy a határőrizetre (IBH-ra) nagyobb hangsúly lett fektetve, a 2016. évi XCIV. törvény bevezetését követően, már említett módon (8 kilométeres szabály). 2016 novemberétől a NIMROD ellenőrzési műveletet felváltotta a Biztonságos Határ Művelet (lásd 6.2.2.), melynek egyik fő eleme, hogy a fix ellenőrző-áteresztő pontokat a bűnügyi portya kiszámíthatatlan jelenléte egészítette ki. A 2017. évi XX. törvény 11. §-a átrendezi az adatszolgáltatási fogalmakat, ugyanis lehetővé teszi az irreguláris migránsok visszakísérését az államhatáron kívülre, már az ország teljes területéről (lásd 4.1.1.). Ezzel összhangban, 2017 őszén az operatív helyzethez igazodva országos lefedettségű, korszerűbb mélyégi migrációs háló került kidolgozásra, amelynek célja az volt, hogy a hazánk területére bejutó irreguláris migránsokat elfogjuk és továbbjutásukat megakadályozzuk. (lásd 6.2.2). Az ellenőrzés összehangolását mutatja, hogy a vármegyei rendőr-főkapitányságok közösen készítették az ellenőrzési terveket, amelyek egymásra épülnek, és valamennyi összerendészeti és bűnügyi szakterület részt vett bennük. Az ellenőrzéssorozat kiegészítésre került olyan területekre, amelyek a bűnügyi, valamint az elemző-értékelő szakterület által beszerzett információk alapján vélhetően illegális migrációval összefüggő tevékenységben érintettek.³⁹⁸ Az ellenőrzési sorozatoknak köszönhetően 2017-ben valamelyest javultak az elfogási mutatók. A 2017-es hazai adatokhoz viszonyítva az elfogások száma megduplázódott, azonban az osztrákoknak még így is sikerült közel 4.000 főt regisztrálni hazánk felől (lásd 14. ábra). Ha az „ismertté vált jogszerűtlen határátlépés” adatait vennék figyelembe, még inkább megmutatkozna az osztrák kollégák hatékonysága. 2018-ban a közúti határátkelőhelyeken elfogott tiltott határátlépést elkövetők számát figyelmen kívül hagyva, a megakadályozások és a feltartóztatott és átkísért személyek

³⁹⁷ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG: *Éves kockázatelemzés és helyzetkép, 2015.* p. 12.

³⁹⁸ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG: *Éves kockázatelemzés és helyzetkép, 2017.* p. 11-12.

számában egyaránt csökkenés látszott. Az intézkedések hatékonysága 2019 végén kezdett megmutatkozni az elfogások terén. Ez nagyrészt a Nemzeti Útdíjfizetési Szolgáltató (NUSZ) és a Közúti Intelligens Kamerahálózat (VÉDA) rendszereknek volt köszönhető, amelyek figyelték a hatóságok által az „illmigrinfó” közös elektronikus munkafelületen megosztott riasztásokat, például embercsempészéssel kapcsolatba hozható gyanús gépjárművek rendszámait (bővebben lásd 6.1.2.). Ebből arra lehet következtetni, hogy a mindenkori operatív helyzetnek megfelelően a rendőri erők az államhatárra vezető utakat fokozottabban ellenőrizték, illetve megerősítő erőket integrálni tudtak a határőrizet második vonalába. 2020-ban számokban mérhető jelentős változás mutatkozott, elsősorban Csongrád-Csanád vármegye tekintetében. A bevezetett „illmigrinfós” rendszer hatására Csongrád-Csanád vármegyében részlegesen átrendeződtek az embercsempészésre használt útvonalak, különösen az M5-ös autópálya és a környező főutak, amit a regisztrált elfogások alapján is megfigyelhetünk. Ennek következtében Bács-Kiskun vármegye belső területei is aktívabbá váltak az elfogások tekintetében. Reagálva a változásokra, 2020 augusztusától folyamatos ellenőrzés alá helyezték a dunai hidakat, ami gyakoribb elfogásokhoz vezetett.

2020-tól kezdve a román határon fokozódott az illegális migráció aktivitása, ami közvetetten hatott az ország belső területein történt elfogásokra, például Kecskemét térségében. A román-magyar közúti határátkelőhelyeken egyre többször rejtőzködtek irreguláris migránsok tehergépjárművekben, vagy illegálisan lépték át a „zöldhatárt”. Az embercsempészek kisebb járművekkel (személyautókkal, kisbuszokkal) szállították őket Ausztria, Szlovákia vagy Szlovénia felé, főként az M5-ös autópályán keresztül. Ezek a történések érezhető hatást gyakoroltak az adatokra egészen 2023-ig. A rendőrség igyekezett minden tőle telhetőt megtenni, azonban az embercsempészek által szervezett többszöri „szolgáltatások” igénybe vétele, valamint a szállítók egyre agresszívabb fellépése növekvő terhet rótt az állományra. A központi és területi intézkedések, mint például a kockázatelemzésen alapuló fokozott mélységi ellenőrzések és a hódunai határszakaszon végrehajtott határőrizeti rendszer változásai, jelentős mértékben „visszaterelték” az illegális migráció irányát Csongrád-Csanád vármegye határszakaszára, ami a hazai statisztikákban is érzékelhető volt 2020-ban, de még inkább 2023-ban.³⁹⁹ Nyilvánvaló, hogy az időszakosan jelen lévő „erődemonstráció” hatása Csongrád-Csanád vármegye mélységi területein is megmutatkozott az elfogási adatokban, ahogyan azt a táblázat is illusztrálja.

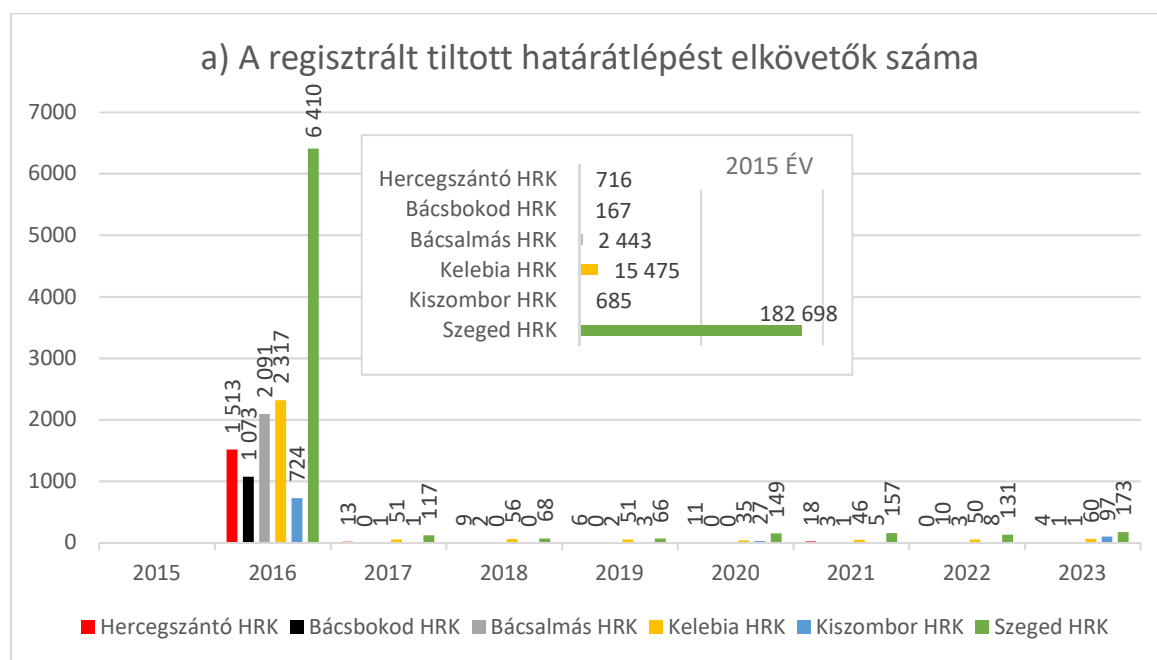
Jól megfigyelhető a fentiekből, hogy amikor a hatóságok reagáltak egy elkövetési módszerre, az embercsempész hálózatok szinte azonnal változtattak stratégiájukon. Egy-egy elfogás

³⁹⁹ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2022), *i.m.* p. 3., 24-26. BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2023), *i.m.* p. 3., 6.

után másik útvonalat választottak. Sajnos az irányítás kétségtelenül a bűnszervezetek kezében volt.

Fontos kritikusan értékelni, hogy a jól szervezett embercsempész csoportok képesek voltak kijátszani az észlelésre kialakított jelzőrendszereket, így átjuttatták azokat az „ügyfeleiket”, akik meg tudták fizetni a szolgáltatást. Ez arra utal, hogy a határőrizeti fejlesztések ellenére az embercsempész szervezetek nem riadtak vissza céljaik megvalósításától, amit a 46. ábra magas elfogási számai ismételten bizonyítanak. A hivatalos határrendészeti statisztikák szerint Csongrád-Csanád vármegyében 2021-től drasztikusan megnőtt az irreguláris migránsok száma a 8 kilométeres zónán belül (2020: 8.993, 2021: 31.966, 2022: 107.761, 2023: 82.936), miközben nyugati szomszédaink rekord számú elfogásokról számoltak be a közös határainkon. A regisztrált mélységi adatok megbízhatóságát, valamint a hazai határőrizeti rendszer hatékonyságát figyelembe véve, jogosnak tartom a kétségeimet.

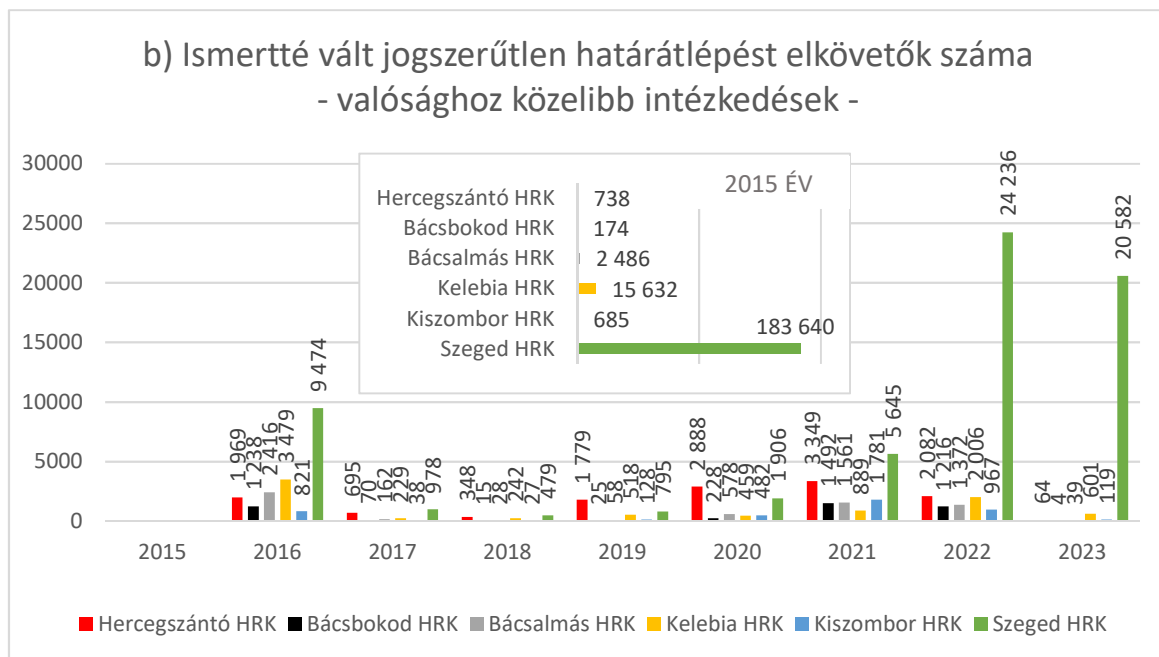
45. ábra: A regisztrált államhatár jogellenes átlépését elkövetők száma szerb viszonylatban határrendészeti kirendeltségenként megoszlásban, 2015–2023 között (fő).⁴⁰⁰

Forrás: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.⁴⁰¹

⁴⁰⁰ A 2015-ös évet külön tüntettem fel, mivel az értékei jelentősen eltérnek a többi év adataitól, ami megnehezítené a vizuális összehasonlítást.

⁴⁰¹ 11. számú melléklet.

Forrás: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.⁴⁰²

A 45. ábra a regisztrált tiltott határátlépések és az ismertté vált jogszerűtlen határátlépések számának alakulását mutatja be. Az ábrán belül (a) és (b) diagramok összehasonlítása révén, nyomon követhető, hogy milyen mértékben változott e két kategória trendje a vizsgált időszakban. Az értekezés e szakaszában lehetőség nyílik az érintett határrendészeti kirendeltségek összehasonlítására és az új hatósági intézkedések által okozott torzulások megfigyelésére is.

A 45. ábra (a) részén a hivatalos határrendészeti adatok, míg a (b) részén a 4.1. alfejezetben bemutatott, általam megalkotott „2-es képlet” alapján számított, a valósághoz közelítőbb szám adatok láthatók. Első pillantásra azonnal feltűnik a két diagram számadatai közötti jelentős különbség, ami ismételten alátámasztja azt a nézetemet, hogy a szerb–magyar államhatáron lévő határrendészeti kirendeltségek leterheltségének megítéléséhez nem elegendő kizárólag a regisztrált tiltott határátlépések számát figyelembe venni. Ez is azt mutatja, hogy a jövőben a számítási módok megfontolás tárgyát kellene, hogy képezzék.

A 45. ábra (a) része alapján jól látható, hogy a tiltott határátlépésként regisztrált adatok alapján az illegális migrációs nyomás elsősorban a Szegedi, másodsorban a Kelebiai, harmadsorban pedig a Bácsalmási Határrendészeti Kirendeltségeket érintette. 2015-ben Szegeden különösen szembetűnő volt az extrém növekedés, amikor a tömeges illegális migráció időszakában a határátlépések száma közel hétszeresére emelkedett az előző évhez képest. Éves viszonylatban júliustól szeptemberig kimagasló volt a növekedés, mivel az irreguláris migránsok többnyire karavánokban, önállóan érkeztek, az autópályát, a fő utakat és a vasúti síneket követve, így az

⁴⁰² Uo.

államhatár átlépéséhez nem volt szükségük embercsempészek segítségére. 2015-ben jelentős számú, nagy csoportos elfogást regisztráltak a Kelebiai és Bácsalmási Határrendészeti Kirendeltségek területén is. Ekkor a szerb hatóságok az Észak-Macedóniából érkező irreguláris migránsokat nemcsak a magyarkanizsai, hanem a szabadkai menekülttáborokba is irányították, ami miatt ezekbe a térségekbe is jelentős számban terelődött a tiltott határátlépés. A 45. ábra (b) részében bemutatott adatok az ismertté vált jogszerűtlen határátlépések számának alakulását mutatják 2015–2023 között. A 2015-ös év adatait úgy számítottam ki, hogy figyelembe vettem a regisztrált IBH bűncselekményeket is, ezáltal biztosítva a legpontosabb képet a tiltott határátlépések teljes számáról. Ezek a bűncselekmények – a Szegedi Határrendészeti Kirendeltség kivételével (2015: 942, 2016: 2.334) – nem növelték jelentősen a tiltott határátlépések számát. Azonban ezek a számadatok később már nem lesznek hatással a határrendészeti statisztikákra, szinte nullára redukálódnak, amit leginkább a bűnügyi eljárások bonyolultsága és a nehézkes bizonyíthatóság magyaráz. Ezt a 6.2.3. alfejezetben bővebben kifejtem. Az irreguláris migránsok mozgása folyamatosan változott, a 45. ábra (b) részén figyelhető meg, hogy 2016-tól a mozgási irányokban jelentős átrendeződés volt tapasztalható. Ez az átrendeződés Szeged korábbi centralizáltságának csökkenéséhez vezetett, és a tiltott határátlépések száma is jelentősen visszaesett. A Csongrád-Csanád és Bács-Kiskun vármegyék között az elfogások száma gyakran ellentétes trendet mutatott: amikor az egyik vármegyében nőtt, a másikban csökkent. Ez a minta az elfogások és az azt követő átkísérések esetében is fennállt. Az irreguláris migránsok mozgását nagymértékben befolyásolták az államhatár mentén végzett munkálatok, a növényzet állapota, valamint a határrendészeti erők elhelyezkedése. A legfontosabb tényezők azonban a fizikai határzár fejlesztései és az erőforrások koncentrálása voltak, amelyek meghatározó hatást gyakoroltak a mozgási irányokra. 2016-tól kezdődően a „feltartóztatott, majd IBH-kapun átkísérés” új hatósági intézkedések bevezetésével, amelyek a határterületen és a mélységi területen elfogott irreguláris migránsok számát és az intézkedések számát is érintették, jelentős csökkenés figyelhető meg a tiltott határátlépések számában a statisztikákban. A 2017–2018 közötti időszakban a határrendészeti kirendeltségek alacsony elfogási számai több tényező együttes hatásának köszönhető. Először is, Törökország tranzitállamként jelent meg, és a szíriai konfliktus enyhülése is jelentős hatással volt az illegális migrációs útvonalakra, amely csökkentette a Magyarországra irányuló migrációs nyomást, így a határrendészeti kirendeltségeken is. Másrészt, a magyar rendőri kontingens észak-macedóniai tevékenysége, más nemzetek hatóságaival együttműködve, hozzájárult az illegális migrációs áramlat Horvátország és Szlovénia irányába történő eltereléséhez és a határbiztonság fokozásához. Az államhatáron bevezetett szigorúbb

intézkedések, mint a 8 kilométeres sávon túli feltartóztatások és az IBH-kapun történő átkísérések, új kihívást jelentettek az embercsempészek számára, mivel növeltük a határőrizeti intézkedések hatékonyságát. Ezen kívül a folyamatos technikai fejlesztések, mint például az IBH II., az IJR és a HTIK telepítése, szintén hozzájárultak a tiltott határátlépések számának csökkenéséhez. A 2019-től figyelhető meg egy érdekes trend, amelyet a 39. ábránál elemeztem. Ez a jelenség Bács-Kiskun vármegye növekedésére, különösen a Hercegszántó Határrendészeti Kirendeltség jelentős számú regisztrált elfogásaira vonatkozott. Az okok mögött az IBH-val nem védett 10 kilométeres határszakasz sajátosságaiban és az elkövetési módok dinamikus változásaiban keresendő. Különösen fontos szerepet játszott, hogy az embercsempészek egyre nagyobb helyismerettel rendelkeztek a határterületeken, kiismerve az IBH gyengeségeit. Emellett az okostelefonok nyújtotta előnyök is jelentős tényezővé váltak ebben az időszakban. Az áttekintések elemzése során eddig nem említettem a COVID-19 világméretű járványt, de a 45. ábra (b) esetében indokolt ennek figyelembevételét. Eddig nem volt lehetőségünk vizuálisan megtekinteni az összes érintett határrendészeti kirendeltség elfogásait és a közöttük lévő eltéréseket. Ezeket a különbségeket látva valószínű, hogy a határhelyzet alakulásában a COVID-19 világméretű járvány miatt bevezetett biztonsági intézkedések is szerepet játszottak. Ezek az intézkedések szigorúbb ellenőrzéseket eredményeztek az államhatáron és a belső területeken, különösen az utakon a kijárási korlátozások időszakában. Ezek a terelőhatások a regionális illegális migrációs útvonalakra is kihatással lehettek, különösen előnyben részesítve az ellenőrizetlenebbnek gondolt IBH nélküli területeket, ami 2020-ra Hercegszántónál csúcsondhatott ki. 2020 augusztusától jelentős növekedés figyelhető meg a Csongrád-Csanád vármegyei adatokban (lásd 40. ábra), részben a Bács-Kiskun vármegyében bevezetett dunai hidak miatt, amelyek az illegális migráció kiszűrését célzó ellenőrzések részeként működtek. A szigorúbb ellenőrzések mellett, az átjutott csoportok számára nehézséget jelentett gyalogosan eljutni akár 50-60 kilométerre lévő felvételi pontokig, ami az időszakos elkövetési módszereket is jellemezte. Ennek eredményeként az embercsempészek az államhatárhoz közelebbi területeket, például Szeged környékét, valamint az M5-ös autópályát és az 55-ös főutat kezdték (ismételten) kihasználni, mivel így gyorsabban tudtak Ausztriába és Szlovákiába jutni. Ezt a jelenséget a Szegeden tapasztalt magasabb elfogási számok is igazolják, amelyek 2021-ben, különösen 2022-ben, még inkább megmutatkoztak, és folytatódtak 2023-ig. Az illegális migrációs trendek egyértelmű emelkedését – ahogy korábban említettem – nagyban befolyásolta a COVID-19 világméretű járvány miatti biztonsági korlátozások feloldása 2020 végén és 2021 elején, valamint a romló szíriai polgárháborús helyzet és Törökország Szíria elleni katonai műveletei. Ezek a tényezők jelentős hatást

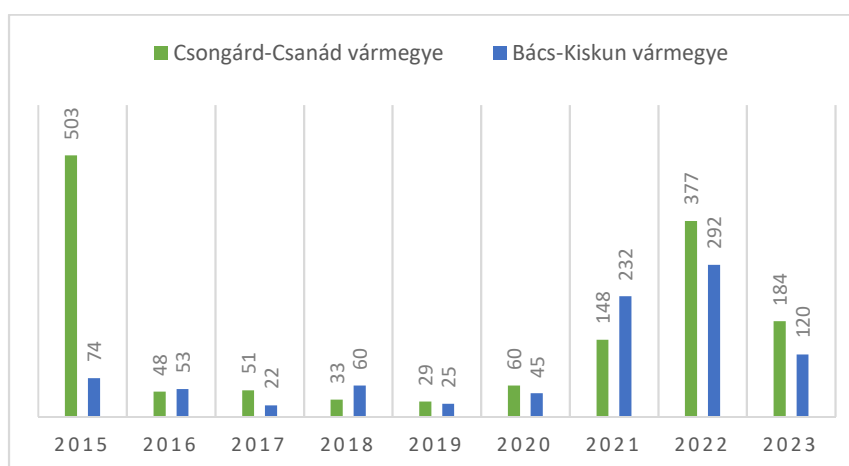
gyakoroltak a kelet-mediterrán és a nyugat-balkáni illegális migrációs útvonalak növekedő tendenciájára, ami a határrendészeti kirendeltségeken regisztrált elfogások számában is megmutatkozott, ahogy azt a jelen diagram is tükrözi. 2023-ban a regisztrált elfogások számában csökkenés volt megfigyelhető, amelyet a szerb hatóságok drasztikus fellépése magyaráz az IBH menti szerb területeken zajló embercsempész csoportok közötti hatalmi harcok következtében. Az irreguláris migránsok tömeges szállítása ekkor már széleskörűen és egyre agresszívabb módon zajlott. Ezeket a jelenségeket a 6.1.2. alfejezetben, az elkövetési módok részletes elemzése során mutatjuk be.

A fenti sorokból levonható általános következtetés, hogy a határrendészeti kirendeltségek teljesítménye és az elfogások száma szoros kapcsolatban áll a helyi illegális migrációs nyomással és az alkalmazott hatósági intézkedésekkel. Csongrád-Csanád vármegye dominanciája 2016–2020 között igaz, hogy csökkent, de 2021-től ismét erősödött, 2022–2023 között pedig már nem volt kérdéses. A Szeged Határrendészeti Kirendeltség különösen nehéz helyzetben volt 2015-ben, valamint 2022–2023-ban, mivel területének egy kis szakaszán több tiltott határátlépés történt, mint Bács-Kiskun vármegye négy határrendészeti kirendeltségének teljes területén együttvéve. Ezért nem véletlenül emlegetik szakmai körökben a Szeged Határrendészeti Kirendeltséget Európa kapujaként.

A két vármegye közötti különbségeket az határozta meg, hogy melyik térség vált vonzóbb célponttá az adott időszakban az embercsempész csoportok számára. 2015–2023 között Csongrád-Csanád vármegyében az illegális migrációs kockázat folyamatosan magasabb volt, mivel közvetlenül a főbb illegális migrációs útvonalak mentén helyezkedik el, különösen Szeged térségében. Bács-Kiskun vármegyében viszont 2019–2021 között erősebb volt az illegális migrációs nyomás, mivel ebben az időszakban a határ menti szakaszok, amelyek nem voltak védettek IBH-val, mint például Hercegszántó környéke, különösen vonzó célponttá váltak az embercsempészek számára. Ezt követően az elkövetési módszerek folyamatos változásainak hatására a nyomás visszarendeződött Csongrád-Csanád vármegyére.

A jövőbeni stratégiai tervezés során, a fentiekhez hasonlóan, kiemelten fontosnak tartom a valósághoz közelebb tiltott határátlépési adatok elemzését, mivel ez kulcsszerepet játszik a hatékony válaszadásban. Ennek alapján a vezetői döntéseket megfontoltan kell meghozni, hogy még az alacsonyabb illegális migrációs trendek esetén is lehetőség nyíljon a határrendészeti kirendeltségeket érintő problémák – például a megfelelő erőforrások és eszközök biztosítása – megelőzésére, megoldására, valamint a szükséges hatósági intézkedések előkészítésére és esetleges begyakorlására.

46. ábra: A regisztrált embercsempészes bűncselekmények száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2015–2023 között (fő).

Forrás: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.⁴⁰³

Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében az embercsempész bűncselekmények száma 2015-ben 577 volt, ami 54,94 százalékos növekedést mutat (2014-ben 260). 2016-ban 82,5 százalékos csökkenés volt tapasztalható, az ezt követő években az esetszámok alacsonyak maradtak. Az adatokat összevetve az országos embercsempészes adataival (lásd 16. ábra) joggal merülhet fel a kérdés, hogy mi okozza a jelentős különbséget az országos és a „legfrekvenciáltabb” vármegyék között? A választ a 13. ábra, valamint a 9. számú melléklet tartalmazza, ugyanis az embercsempészek elfogásai mélységi területen realizálódtak (Juhász-Bóka László interjú is megerősíti). A legtöbb embercsempész szerb, magyar, afgán és koszovói állampolgár volt.⁴⁰⁴ 2015 őszét követően az embercsempészes csökkenő számai mögött több tényező állt, az irreguláris migránsok esetszámaiban és a tiltott határátlépés módszereiben bekövetkezett változásokban keresendő (lásd 6.1.2.). 2016-ban és 2019-ben az elfogott embercsempészek száma szinte azonos volt a két vármegyében. 2017-ben és 2018-ban vélhetően egy tagolódás történt, a területek felosztásra kerültek, amely az állampolgársági megoszlásra is kihatással volt. Bács-Kiskun vármegyében például az embercsempész szervezetek szervezői szintjéről kiszorulhattak a korábbi szerb, magyar állampolgárok (6. számú melléklet).⁴⁰⁵ 2018-ban az embercsempészes továbbra is jelen van, leginkább Tompa Közúti Határátkelőhelyen realizálódott a jelenlétük, ahol a tehergépjárművekben megbújással összefüggésben a kamionsofőrökkel szemben indított eljárás volt a jellemző. Ennek következtében Bács-Kiskun vármegyében jelentősebben nőtt az embercsempészesek száma Csongrád-Csanád vármegyéhez viszonyítva. 2020-ban az embercsempészek elfogásának száma újabb növekedésnek indult. Az emelkedés 2021-

⁴⁰³ 4. számú melléklet.

⁴⁰⁴ 6-7. számú melléklet.

⁴⁰⁵ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2017), *i.m.* p. 27.

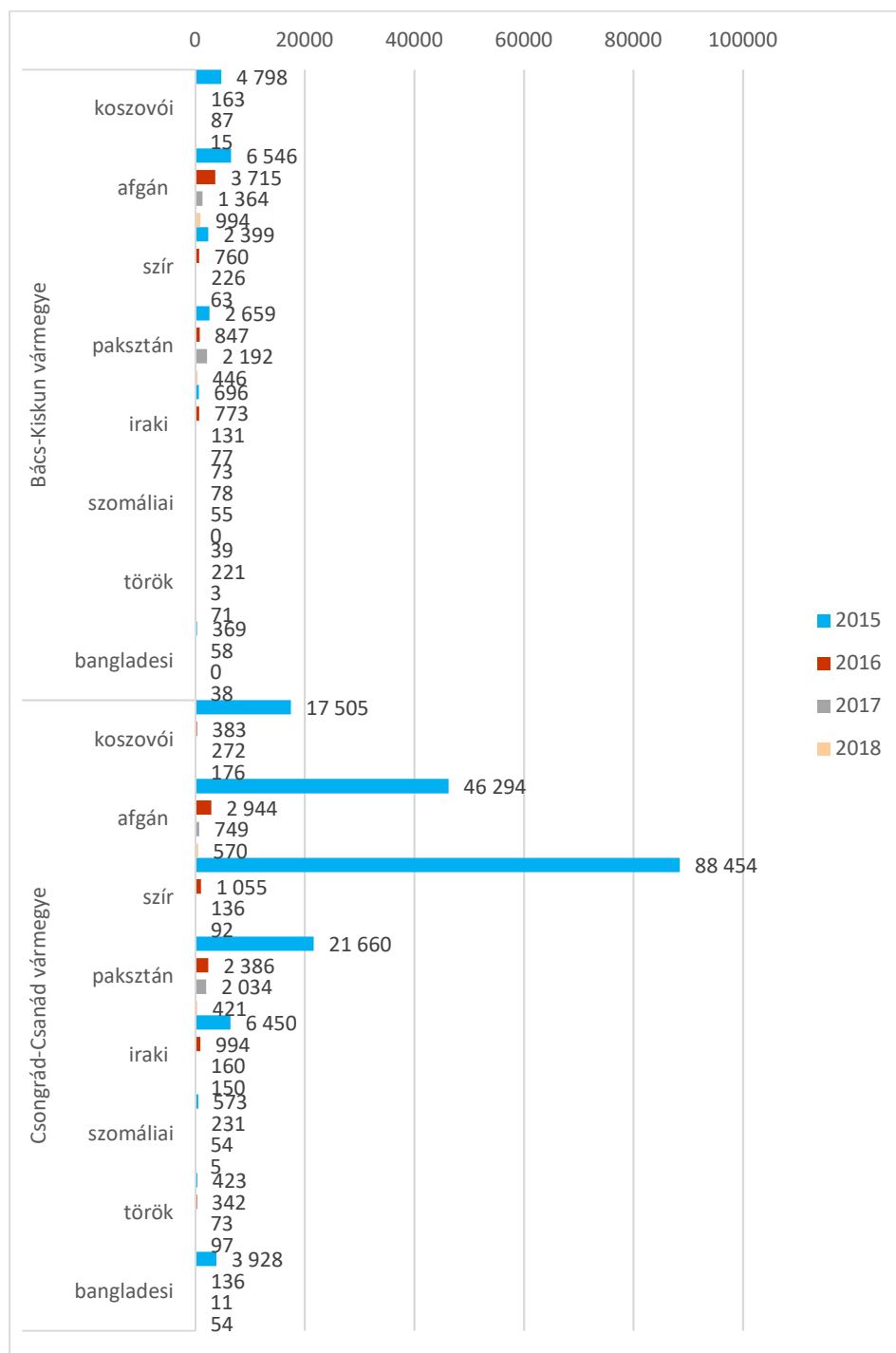
ben sem állt meg, jelentősen megsokszorozva a 2020-as adatokat. Ennek oka a fent említett 41-44. ábrák alatt bemutatott jelentős változások az elkövetési módokban, a fokozott toborzó munka és szervezés az embercsempész szervezetek részéről, valamint az egyre agresszívabb magatartás a szállítók részéről volt, akik kihasználták a hazánkat is érintő nyugat-balkáni illegális migrációs útvonal adta lehetőségeket. Az áttörés 2022-ben következett be, amikor Csongrád-Csanád vármegyében 377, Bács-Kiskun vármegyében pedig 292 embert fogtak el. Az elfogások arányai országos szinten is hasonlóan alakultak (1.924), de a vármegyei bontáshoz képest sokkal jelentősebbek, annak ellenére, hogy az irreguláris migránsok által leggyakrabban választott vármegyéről van szó. A háttérben az áll, hogy a regisztrált mélységi elfogások száma igen jelentős lett a már említett rendőrségi akciók és az autópályákon/főutakon történt technikai fejlesztéseknek köszönhetően. 2023-ban viszont csökkenés figyelhető meg, amelyhez jelentős mértékben hozzájárult a szerb hatóságok erőteljes közreműködése (lásd 4.1.1., 6.2.2.).

6.1.1. AZ ÁLLAMHATÁR JOGELLENES ÁTLÉPÉSÉT ELKÖVETŐK ÖSSZETÉTELE

Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyékre fókuszálva, az alábbi két ábra állampolgárság szerint mutatja be az elfogott tiltott határátlépést elkövetőket a 2015–2018, illetve a 2019–2023 közötti időszakban. E két ábra külön bemutatása szükséges, mivel az adatok együttes ábrázolása, a kilenc év adatainak összevonása jelentősen megnehezítené az összefüggések felismerését és torzuláshoz vezetne. Az elemzés megkezdése előtt érdemes megjegyezni, hogy az elfogott tiltott határátlépést elkövetők állampolgársági megoszlása pontosabban meghatározható lehetne, ha a feltartóztatások és átkísérések adatait vármegyei bontásban is megvizsgálánk, hasonlóan az országos elemzésekhez. Mivel ezek a részletes adatok nem találhatóak meg a hivatalosan publikált határrendészeti nyilvántartásokban, megkeresést terjesztettem fel az ORFK RFŐIG HRFŐO felé,⁴⁰⁶ és a központilag rendelkezésre nem álló 2016–2017-es adatokat a kutatómunkám során az érintett vármegyék éves jelentéseiből gyűjtöttem össze.

⁴⁰⁶ Iratbetekintés engedélyszám: 29000/5245-3/2024.ált.

47. ábra: A regisztrált államhatár jogellenes átlépését elkövetők főbb állampolgársági megoszlása Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében (az érintettek nyilatkozata alapján), 2015–2018 között (fő).

Forrás: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.⁴⁰⁷

A 47. ábra adatainak elemzése alapján a két időszak illegális migrációs trendjei jelentősen eltérnek Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében. Az eltérés egyik fő oka Szeged

⁴⁰⁷ 15. számú melléklet.

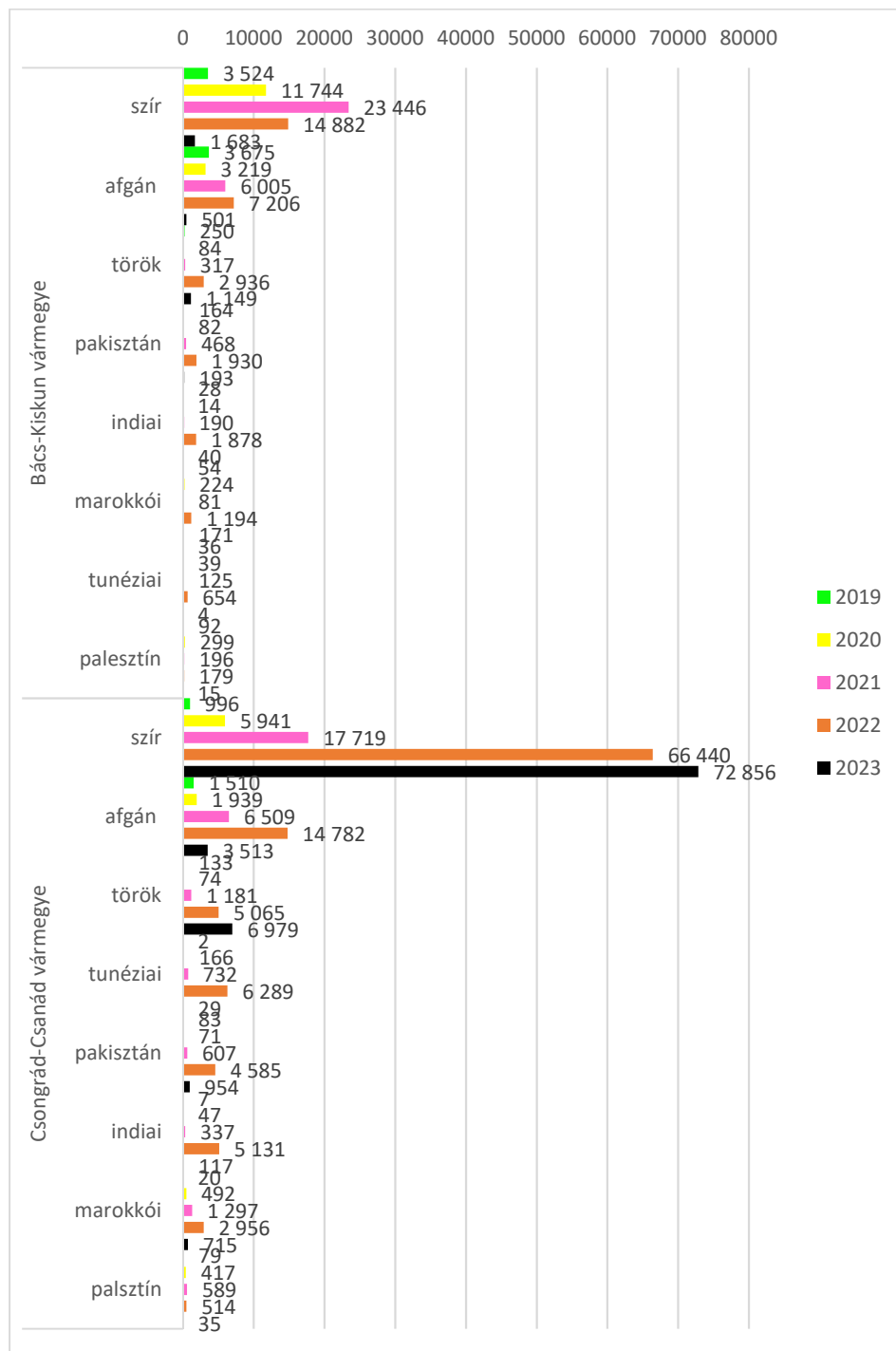
és térségének fejlett úthálózata, amelyről már az 5.1.1., 5.2.1. és 6.1. alfejezetekben szót ejtettem.

2015–2018 között Bács-Kiskun vármegyében az afgánok voltak a legdominánsabb „migrációs csoport”, számuk 2015-ben 6.546 fő volt, és 2018-ra 994 főre csökkent. Ezt követően a koszovóiak száma is jelentős csökkenést mutatott, 2015-ben 4.798 főről 2018-ra 15 főre esett vissza. A szírek és a pakisztániak száma szintén csökkent: a szírek száma 2.399 főről 63 főre, míg a pakisztániaké 2.659 főről 446 főre csökkent. Az irakiak és szomáliaiak száma szintén csökkent, az irakiaké 696 főről 77 főre, míg a szomáliaiaké 73 főről teljesen eltűnt az időszak végére. A törökök és a bangladesiek száma ingadozott, nem mutattak stabil trendet.

Csongrád-Csanád vármegyében a szírek domináltak az időszak során, számszerű csökkenésük 88.454 főről 92 főre esett vissza. Az afgánok és pakisztániak száma is csökkent, az afgánoké 46.294 főről 570 főre, míg a pakisztániaké 21.660 főről 421 főre. Az irakiak száma jelentősen csökkent 6.450 főről 150 főre, és a szomáliaiak száma 573 főről 5 főre. A törökök száma 423 főről 97 főre redukálódott. A koszovóiak száma folyamatos mérséklődés mellett 17.505 főről 176 főre esett vissza.

Az eddigi fejezetek és alfejezetek elemzése alapján megállapítható, hogy 2015 második felétől a magyar kormány és a rendőrség szigorúbb határőrizeti intézkedéseket vezetett be az illegális migrációs helyzet kezelésére. Az intézkedések között szerepelt a fizikai határzár kiépítése, valamint 2016-tól a feltartóztatás és az IBH-kapun átkísérés rendszerének bevezetése. Ezek a lépések jelentős hatást gyakoroltak a tiltott határátlépések számának alakulására, ami adatok torzulásához vezetett, ahogy azt a 4.1. alfejezetben részletesen tárgyaltam. Az állampolgársági kategóriák megoszlásában is pontatlanságok jelentkeztek. Például amikor egy személyt többször is elfogtak, és ha nem tudott személyazonosításra alkalmas okmányt bemutatni, az érintett nyilatkozata alapján regisztrálták a határrendészeti nyilvántartásokban. Ilyen esetek tudatjával fordultak elő. Az általam kialakított új számítási módszerben alkalmazott 4-es „osztószám” használatát gyakorlati tapasztalatokra alapozva javaslom, mivel ez lehetővé teszi, hogy pontosabb és a valósághoz közelebb álló adatokat kapjunk a regisztrált államhatár jogellenes átlépéseket elkövetők főbb állampolgársági megoszlásánál.

48. ábra: A regisztrált államhatár jogellenes átlépését elkövetők főbb állampolgársági megoszlása Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében (az érintettek nyilatkozata alapján), 2019–2023 között (fő).

Forrás: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.⁴⁰⁸

Az állampolgársági megoszlás elemzését folytatva a 48. ábra alapján a 2019–2023 közötti időszak adatai szintén jelentős eltéréseket mutatnak Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyék kapcsán. Ebben az időszakban a határhelyzet alakulásához több tényező is hozzájárult.

⁴⁰⁸ Uo.

Az egyik lényeges faktor az volt, hogy az embercsempészek folyamatosan bővítették helyismeretüket. Emellett 2019-től kezdődően Bács-Kiskun vármegyében Hercegszántó egy IBH-val nem védett, 10 kilométeres határterülettel rendelkezett, amelyet az irreguláris migránsok jobban kihasználtak. 2020-tól a folyamatosan kifinomultabbá váló elkövetési módok miatt a szerb államhatár teljes szakaszán elterjedtté vált a létra használata az IBH átlépéséhez. Az egyre sikerebb embercsempész hálózatok toborzási munkája, valamint az okostelefonok nyújtotta előnyök kihasználása mellett a gyors tömeges szállítások és az agresszív módszerek váltak jellemzővé. Ennek következtében Csongrád-Csanád vármegyében jelentős növekedés volt megfigyelhető az illegális migrációs tevékenységekben, amelyet az M5-ös autópálya adta lehetőségek is segítettek (bővebben 6.1.2.).

Bács-Kiskun vármegyében a szírek száma 2019-ben 3.524 fő volt, ami 2020-ra jelentősen, 11.744 főre nőtt. 2021-ben a szám tovább emelkedett, 23.446 főre, majd 2022-re csökkent 14.882 főre. 2023-ra drasztikus csökkentés mutatkozott, 1.683 fővel. Az afgánok esetében 2019-ben 3.675 főt regisztráltak, 2021-re 6.005 főre emelkedett, 2022-ben 7.206 főt értek el, azonban 2023-ra jelentősen csökkent, mindössze 501 főre. A törökök száma folyamatosan növekedett az időszak alatt, 2019-ben 250 fő volt, ami 2023-ra 1.149 főre emelkedett. A pakisztániak száma 2019-ben 164 fő volt, majd folyamatos emelkedést követően 2022-ben elérte 1.930 főt, de 2023-ra 193 főre csökkent. Az indiaiak száma 2022-re jelentős növekedést mutatott, 1.878 főt számlált, de 2023-ra ismét csökkent 40 főre. A marokkóiak száma 2019 és 2022 között emelkedett, majd 2023-ra nagyságrendileg csökkent. A tunéziaiak száma 2019-től 2022-ig nőtt, majd 2023-ra jelentősen csökkent. A palesztinok száma szintén csökkent az időszak alatt.

Csongrád-Csanád vármegyében a szírek száma drámai növekedést mutatott, 2019-ben 996 fő volt, amely 2023-ra 72.856 főre emelkedett, a legmagasabb értékeket 2022 és 2023 között láthattuk. Az afgánok száma 2019-ben 1.510 fő volt, 2021-re 6.509 főre emelkedett, 2022-ben 14.782 főt ért el, végül 2023-ra 3.513 főre csökkent. A törökök száma szintén jelentősen emelkedett, 2019-ben 133 főről 2023-ra 6.979 főre nőtt. A tunéziaiak száma 2019-től 2022-ig jelentős növekedést mutatott, majd 2023-ra csökkent. A pakisztániak száma 2019-ben 83 fő volt, 2022-re 4.585 főre emelkedett, és 2023-ra 954 főre csökkent. Az indiaiak száma 2019-ben 7 fő volt, 2022-re drámai emelkedéssel 5.131 főre nőtt, majd 2023-ra 117 főre csökkent. A marokkóiak száma 2019-től 2022-ig folyamatosan nőtt (20-ról 2.956-ra), majd 2023-ban csökkent 715 főre. A palesztinok száma 2019-ben 79 volt, amely 2021-re 589 főre növekedett, majd 2022-ben és 2023-ban csökkent, végül 35 főre esett vissza.

A 48. ábra adatai alapján egy figyelemre méltó jelenség figyelhető meg, amelyet eddig nem tárgyaltam: Szerbia vízumpolitikája hatással volt a nyugat-balkáni illegális migrációs útvonal távolabbi térségekből való megközelítésére és az abban való további mozgásra.⁴⁰⁹ Törökországból, Indiából és Tunéziából érkezők kihasználták Szerbia vízummentességét, amely lehetővé tette számukra, hogy repülővel érkezzenek a Nyugat-Balkánra, különösen 2022-ben, az új szigorítások bevezetéséig. A következő évben már csak Törökország maradt vízummentes, feltehetően jelentős gazdasági érdekei miatt. Így 2023-ban is kihasználták ezt a lehetőséget, és a szerb–magyar határon próbálták tiltott módon átlépni az államhatárt. A pontosabb kép érdekében érdemes visszatekinteni a 3.1.3. alfejezet 10-es ábrájára, ahol 2020–2023 között a Frontex által publikált kelet-mediterrán illegális migrációs útvonal alacsonyabb elfogási számadatokat mutatott, mint a nyugat-balkáni illegális migrációs adatok. Ez furcsa jelenségnek tűnik, mivel a két útvonal egymás folytonosságának tekinthető. Az ábrán szereplő adatok alapján egyértelműen látszik, hogy a légi úton érkező török, indiai és tunéziai állampolgárok aránya nem gyakorolt olyan hatást a nyugat-balkáni illegális migrációs trendekre, amely magasabb elfogási számadatokat eredményezett volna a kelet-mediterrán útvonalhoz képest. Ez további nyomás „bizonyítékot” szolgáltat arra, hogy a magyar határrendészeti adatok esetleges torzulásai, például a tiltott határátlépések esetszámainak torzítása, az új hatósági intézkedések (lásd 12. ábra) következményeként jelentős szerepet játszhattak a Frontex által közzétett adatok alakulásában.

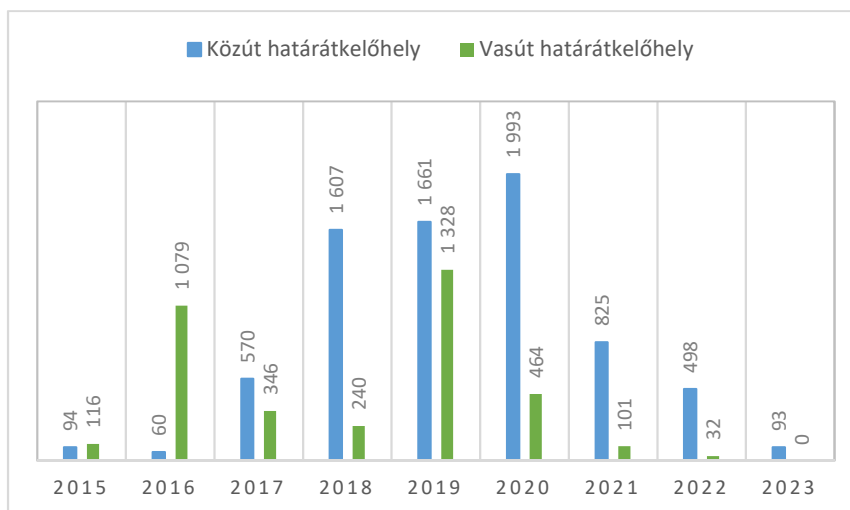
Összességében a 47-48. ábrák elemzése alapján megfigyelhető, hogy 2015-ben a koszovóiak domináltak, de az év második felében a közel-keleti irreguláris migránsok, elsősorban szíriaiak, afgánok és pakisztániak vették át a vezető szerepet. 2016–2018 között a szíriaiak, afgánok, pakisztániak és irakiak voltak a legnagyobb számban jelen. 2019–2021 között Bács-Kiskun vármegyében a szíriaiak és afgánok száma meghaladta a Csongrád-Csanád vármegyében regisztráltakat. Csongrád-Csanád vármegyében a közel-keleti irreguláris migránsok, különösen a szíriaiak, folyamatosan magas számban voltak jelen. 2022-ben Csongrád-Csanád vármegyében a szíriaiak, afgánok és törökök mellett a pakisztániak, tunéziaiak, indiaiak és marokóiak száma is magas volt. A szírek és a törökök létszáma 2023-ra tovább emelkedett, míg a többi csoport létszáma visszaesett. Bács-Kiskun vármegyében is hasonló tendencia volt megfigyelhető, ahol 2022-ben a szírek, afgánok és törökök mellett a pakisztániak, tunéziaiak és indiaiak száma is jelentős volt, de 2023-ra ez a szám szintén csökkenést mutatott.

⁴⁰⁹ EURÓPAI BIZOTTSÁG: *A Bizottság jelentése az európai parlamentnek és Tanácsnak hatodik jelentés a vízummentesség-felfüggesztési mechanizmus keretében.* Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52023DC0730> (letöltés: 2023. 03. 26.)

6.1.2. AZ ELKÖVETÉS MÓDSZEREI⁴¹⁰

A következő, 49. ábrán látható trendváltozások főbb okait az alfejezetben kronológiai sorrendben fogom elemezni, miközben figyelemmel kísérem az elkövetési módszerek folyamatos fejlődését.

49. ábra: A járművekben történt megbújással elkövetett regisztrált tiltott határátlépés szabálysértések alakulása szerb viszonylatban, 2015–2023 között (fő).

Forrás: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.⁴¹¹

Mielőtt részletesen bemutatnám az elkövetési módszerek változásait, érdemes megjegyezni, hogy a rendelkezésre álló hivatalos határrendészeti adatok alapján a 2015–2023-as időszakban a felfedett megbújások aránya az államhatár jogellenes átlépését elkövetőkhöz képest nem minden évben volt elhanyagolható. 2015-ben a megbújások aránya mindössze 0,05 százalékot tett ki, majd 2017-ben 10,08 százalékra, 2018-ban pedig jelentősen, 41,91 százalékra emelkedett. 2019-re az arány 22,95 százalékra csökkent, amit további csökkenés követett.

A tiltott határátlépést érintő (hozzáértve a járművekben történt megbújások számát is), új hatósági intézkedések bevezetése (lásd 4.1.1.) jelentős hatással volt a rögzített adatok megbízhatóságára és az így kapott adatok értelmezésére. Az adatok torzulását mutatja, hogy a szerb–magyar határszakaszon a 2016–2023 közötti időszakban tapasztalt esetszámok jelentős eltéréseket mutatnak. Az adattorzítást különösen jól ábrázolja, hogy a csekély számú tiltott határátlépés ellenére huszonötszörös növekedést mutat az olyan esetek száma, ahol a személyeket feltartóztatták és az IBH-kapun átkísérték. Ez a jelenség ismételten rávilágít arra, hogy az új

⁴¹⁰ Fénykép megjelenítés. 24. számú melléklet.

⁴¹¹ ORFK HSK (2023), *i.m.* 20. számú melléklet.

hatósági intézkedések, amelyek célja az illegális migrációs áramlások ellenőrzése és kezelése, jelentős hatással voltak a jelentett adatok mennyiségére és típusára.

Az adatok részletes magyarázatát hátrahagyva, térjünk rá az elkövetési módszerek elemzésére és értékelésére. A 2015–2023 közötti időszak a tiltott határátlépés módszereiben,⁴¹² mértékében és kezelésében gyökeres változásokat hozott, mivel az embercsempészség összetétele és mértéke is jelentősen átalakult. A 2015-ös év meghatározó volt, azonban itt az irreguláris migránsok által alkalmazott módszerek rendhagyók voltak. Nagy létszámú sírek és koszovóiak folyamatos mozgása gyakorlatilag a nyílt színen ment végbe. Egyes időszakokban a szállításokban az erre specializálódott csoportosulások (pl. taxisok, magánszemélyek, szervezett csoportok, gyakran bűnszervezetek is) segédkeztek. Ez azonban nem az egész évre volt jellemző, ugyanis akadtak olyan hónapok (júliustól szeptemberig), amikor embercsempészek segítségével, önerőből tömegközlekedési eszközzel utaztak az irreguláris migránsok a határig. Az embercsempészek rendszerint mindig nappal, ugyanarra a helyekre szállították a Szabadkára beérkező irreguláris migránsokat. Semmi nem számított, nem törődtek azzal, hogy a szállító járművek egyértelműen beazonosíthatóvá váltak, arról nem is beszélve, hogy a segítők arcát kamerafelvételek rögzítették. A helyi, vagyis a magyar, illetve a szerb embercsempész csoportok feladatai sokszor egy egységet képeztek. A magyar bűnelkövetők a szerbektől átvették az irreguláris migránsokat. Feladatuk a határtól történő elszállítás volt, ha ez kisebb mélységig történt, onnan újra a szerbek vették át az „utasokat”, de előfordult az is, hogy egészen a német határig szállították őket a magyarok. Megállapodásuk azon alapult, hogy ki mekkora részt vállal a „munkából”. Előfordult, hogy a magyarokra nem volt szükség, a szerbek maguk oldották meg a teljes útvonalon az utaztatást. Az államhatárig elszállították, gyalog átkísérték, majd egy adott helyen szerb autókba beültetve igyekeztek kijuttatni az országból és elvinni az „ügyfeleiket” Nyugat-Európa országaiba. Az elfogott embercsempészek számában 2016 után meredeken lecsökkent a magyarok jelenléte. Ennek okai lehetnek az embercsempészség büntetőjogi változásokon túl (bővebben 6.2.4.), a tiltott határátlépés módszereinek megváltozása, saját nemzeti-szerű sétáltatók könnyűszerrel, csekély lebukási lehetőséggel (a visszakísérések miatt) nyugodtan végezheték tevékenységeiket.

A 2015-ös évi kockázatelemzés és helyzetképjelentés alapján Kelebia Határrendészeti Kirendeltség vasúti átkelőhelyét a megbújások érintették leginkább az év első időszakában. Azok a kamionok, amelyeket tehervonatokon szállítottak, lehetőséget nyújtottak az államhatár

⁴¹² VARGA János (2018): *A tiltott határátlépést megkísérlő személyek módszerei a tömeges méretű migráció során a schengeni külső határon*. In: DOBÁK Imre, HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *Szakmaiság, szerénység, szorgalom: ünnepi kötet a 65 éves Boda József tiszteletére*. Dialóg Campus Kiadó kiadványa, Budapest, p. 647-658.

jogellenes átlépését elkövetőknek a megbújásra, bár ez a fajta módszer nem volt annyira biztonságos, hiszen előfordult, hogy nem a szállított kamionok fülkéjében bújtak meg, hanem a tehervonatok alvázára kapaszkodtak fel az irreguláris migránsok.⁴¹³ Idővel rájöttek, hogy nincs szükség ilyen veszélyes módszer alkalmazására, hiszen a menekültáradattal minden kockázat nélkül Magyarországra lehetett jutni. Az illegális migráció mértékének tömegessé válásakor (2015. júliustól szeptemberig) már alapvetően nem volt szükség embercsempészek segítségére abban, hogy az irreguláris migráns magyar területre jusson, de azok az irreguláris migránsok, akik minden áron el szeretnék volna kerülni a magyarországi regisztrációt, és ezért mindent meg is tettek, hogy a szerb–magyar államhatáron ne fogják el őket, ők hajlandóak voltak akár 3.000–4.000 eurót is fizetni fejenként az embercsempészeknek. Ezek a csoportok a mozgások kisebb, de sokkal szervezettebb részét képezték. Az irreguláris migránsok nagyobb része a sikeres határátlépést követően igyekezett minél előbb mélyégi területre jutni, ahol – ha módjukban állt – átöltöztek, tiszta, rendezett ruhát vettek fel, ezzel is azt a látszatot keltve, hogy legálisan tartózkodnak az országban.⁴¹⁴ Egyes információk szerint az államhatár közelében lévő benzinkutak, mintegy „piactérként” funkcionáltak, nagyban megnehezítve a töltőállomáson dolgozók munkáját, ugyanis a felgyülemlett sétáltatók itt alkudoztak a szállítókkal arról, hogy ki viheti tovább az irreguláris migránsokat. Csongrád-Csanád vármegyében néhány tipikus példa a „migráns felvevőhelyekre”:

- A határmenti benzinkutak (például az OMV-kút Röszkénél, ahol a szállításra szolgáló teherautókat parkoltatják).
- Szeged külterülete, az 502-es számú út 1. kilométerszelvénye után, az evezőspálya felé vezető földútnál.
- Gyálarét előtt, a Giza híd–Szák utca kereszteződése, valamint a 4.301 számú út és a Szúnyog utca kereszteződése előtt lévő földút.⁴¹⁵

2015 őszén elkészült IBH az embercsempészek számára is újdonság volt, hiszen nem tudták, mivel állnak szemben, nem ismerték, mennyire hatékony, hogy valóban képes-e a tőle elvárt védelmet biztosítani, vagy esetleg akadnak gyengeségei, amelyeket ki lehet használni. Egy kiváló „üzleti lehetőséget” teremtettünk ezzel számukra, „megszületett a fal”, amelyen az

⁴¹³ A leírtakra példa. POLICE.HU: *Határrendészeti hírek Bács-Kiskun megyéből*. Elérhető: <https://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/hatarrendeszet/hatarrendeszeti-hirek-bacs-kiskun-megyeb-120> (letöltés: 2023. 07. 18.)

⁴¹⁴ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG: *Éves kockázatelemzés és helyzetkép, 2015.* p. 26.

⁴¹⁵ Uo. p. 4.

átjutás megszervezése, lebonyolítása egy újabb profitgeneráló eszközként funkcionált az embercsempészek számára. Kezdetben az IBH felállítása, valamint más nemzetközi tényezők – mint például az Iszlám Állam elleni harchoz kapcsolódó intézkedések és az Európai Unió és Törökország közötti megállapodás – hatására jelentős csökkenés volt tapasztalható az Európai Unióba irányuló illegális migrációs nyomásban hazánkban keresztül. Ennek következtében a tiltott határátlépések száma nagymértékben csökkent. Tény ugyanakkor, hogy a járőrök több ízben találtak a fizikai határzáron rongálás nyomait, az elkövetők főként a gyors telepítésű drótakadály (GYODA) alsó vezetődrótját vágták el.⁴¹⁶ Az embercsempészek figyelték a rendőrök reagáló képességét, az IBH javítására szükséges időt, egyszóval tesztelték a rendszert. Szerették volna jól kiismerni, mert nem voltak hajlandók lemondani a jövedelmező tevékenységükről. Megfigyelő képességük igen fejlett volt. Tevékenységeiket előre jól eltervezett időpontokra időzítették, ilyen volt például az esti váltási időszak, de ügyesen kihasználták azt is, ha egy nagyobb csoport elfogásra került, hiszen tudták, hogy az adott határrendészeti kirendeltség erejét nagymértékben leköti az elfogásokkal járó ügyintézés. Ilyenkor a hőkamerákkal be nem látható terület ellenőrzésére már nem volt akkora kapacitás. A tiltott határátlépést elkövetők és az embercsempészek láthatóan gyorsan és rugalmasan reagáltak az új helyzetre. Jogsértő tevékenységüktől, úgy tűnt, semmi nem riasztja el őket, sőt, még ki is használták azt, hogy a technikai eszközök szélsőséges időjárési viszonyok között nem működtek tökéletesen (például nagy melegben a hőkamerák nem hatékonyak).⁴¹⁷ 2015 őszi időszakától új módszerként jelentkezett a határvízen történő embercsempészés. A Tiszán, illetve a Holt-Tiszán hagyományos csónak, motoros gumicsónak használatával próbáltak az ország területére jutni. A vízi járművet az embercsempész vezette, azt pedig, hogy hol lehetett partra tenni a tiltott határátlépést elkövetőket, hol nincsenek éppen járőrök, a figyelők mondták meg neki. A Tisza szerb szakaszán a folyóparton a környezetbe teljesen beleolvadva, mint egy egyszerű horgász, ült a figyelő és adta a jeleket a várakozó csónakoknak az indulásra. A járőrök a Holt-Tiszánál, Röske és Szentmihály települések között, az élő Tisza esetében pedig az E65-ös határjel közelében találtak olyan külföldi eredetű tárgyakat, amelyeket nagy valószínűséggel az irreguláris migránsok dobtak el. Így feltételezhető volt, hogy e két ponthoz közel partra tették ki őket.⁴¹⁸

⁴¹⁶ Uo. p. 21.

⁴¹⁷ Uo. p. 32.

⁴¹⁸ CSONGRÁD-CSANÁD VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG: *Éves kockázatelemzés és helyzetkép*, 2015. p. 2.

2015 végén egy új trendre figyelt fel a Bács-Kiskun vármegyei határrendészet. Főként Kelebia térségében fordult elő több esetben, hogy Nyugat-Európából (leginkább vasúton) érkező személyek jelentkeztek kilépésre, azzal, hogy a származási vagy korábbi tartózkodási országukba kívánnak visszatérni, hogy a hátrahagyott családtagjukat magukkal hozzák az eddig gyűjtött tapasztalataikra alapozva. A Bács-Kiskun vármegyei határrendészet – hasonlóan a jelenséget tapasztaló más vármegyei kollégákhoz – arra a következtetésre jutott, hogy az ilyen személyek esetében jelentős annak a kockázata, hogy közöttük elrejtőzve embercsempész, vagy akár terrrorszervezetek tagjai is beutazhatnak a schengeni térségbe.⁴¹⁹ Erre egy tipikus példát említettem a második fejezetben. Az ilyen személyek kiszűrésére, a vármegyei Határrendészeti Szolgálatok elemző alosztályai/csoportjai folyamatosan egymással konzultálva profilalkotásokat végeztek, melyekről a végrehajtó állományt rendszeresen informálták.

Az illegális migráció tömegessé válásakor, 2015 nyarán már érzékelhető volt, hogy az elképzelésinket felülmúló problémával állunk szemben, minden emberi erőforrást be kellett vetnünk. Az emberi élőerő fontossága az IBH kiépítését követően is rövid időn belül megmutatkozott. Kelebia határátkelőhelyen a halastavaknál emelkedő mozgást észleltek már 2016 elején. A térség nehéz megközelíthetősége, valamint a jó megbújási lehetőség a szerb területen egyre kedveltebbé tette a környéket. Segítségre szorultunk a helyzet kezelésében, szükségessé vált külső támogatások bevetése. A rendőrség rendelkezésére állt többek között a honvédség, de a külföldi erők mozgósítása is indokolt volt már ekkor. 2016 februárjában egyre többen próbálkoztak a vasúti szerelvényekben történő megbújással. Megfékezésük érdekében egyeztetni kellett a szerb határőrizeti szervekkel, melynek eredménye bár csak rövid ideig volt érzékelhető, de csökkentette a járművekben megbújások számát, átterelve a „próbálkozásokat” a „zöldhatárra”.⁴²⁰ A 2016. évi XCIV. törvény, mint tudjuk hatással volt az embercsempészek tevékenységre. A „régis szállítók” egy része csatlakozott a korszerű technikával felszerelt (éjjellátó készülékek, anti-drón eszközök, drónok, korszerű kommunikációs eszközök) embercsempész csoportokhoz. A másik csoportjuk (5-8 százaléka), akik rendszerint magyar állampolgárok, mégpedig általában vidéki taxisok voltak, a határterületeket járva keresték a „fuvart”. Itt érdemes megjegyezni, hogy 2015. szeptember 15-e előtti időszakban sok helyi taxis működött együtt az irreguláris migránsokkal. Jelentős előrelépés volt, hogy sikerült felderíteni a szerb oldalon, a határvonal közelében több olyan tanyát, amely „irányítási központként” funkcionált,

⁴¹⁹ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG: *Éves kockázatelemzés és helyzetkép, 2015.* p. 33.

⁴²⁰ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG: *Éves kockázatelemzés és helyzetkép, 2016.* p. 9-10.

innen irányították az embercsempészek az államhatárt illegálisan átlépni szándékozókat Magyarország irányába. Az embercsempészeket erősítették a szerb határterület infrastrukturális, illetve természeti adottságai (lásd 22. ábra). Az irreguláris migránsokat az E 78-os úton egészen Horgos településig gépjárművel szállították, majd onnan a sétáltatónak átadva haladtak tovább.

Az egyik kiküldetésem alkalmával személyesen megtapasztaltam, hogy milyen komplex felderítési, adatszerzési hálózat van az embercsempészek kezében. A már említett korszerű eszközökön kívül folyamatos megfigyelést hajtanak végre. Több alkalommal láttam ezen a szakaszon terepmotorosokat, akik figyeltek minket, fotókat készítettek és nézték a szokásainkat. 2016-ban megjelent a létra, mint az IBH-n átjutást segítő eszköz. A módszer lényege, hogy a létrát a „kerítéshez” támasztják, így könnyebben át tudtak azon mászni. Annak érdekében, hogy a „létrázás” ne tűnjön fel a hatóság számára, a „kerítés” szerb oldalán maradó embercsempész a létrát elvitte, elrejtette. A létrák típusát tekintve a hagyományos kétlábú, melyet a „kerítéshez” támasztottak, illetve a kihajtható négy lábú (ennek felső része kitolható), voltak a legnépszerűbbek (létrázás evolúciós fejlődéséről lentiekben). Tanulmányozva Szerbia területén Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád Vármegyei Rendőr-főkapitányságok csatlakozási részeinek megközelíthetőségeit, az látható, hogy több közvetlen út vezet Bács-Kiskun vármegye határszakaszához. A legtöbb esetben az 55 számú főút 38-as és 40-es kilométerénél lettek leginkább az irreguláris migránsok feltartóztatva, amit igazol, hogy 2016 júliusában az elfogások számának 65-70 százaléka mélységi területen történt, mely alátámasztja a szervezett embercsempész tevékenységet. Előfordult, hogy a sétáltatók több napon át pihentetik a bejutott irreguláris migránsokat a 8 kilométeres mélységben, folyamatos „fegyelem” alatt tartva őket. Volt arra példa, hogy a fegyelem fenntartása érdekében akár tettelegességet sem zárták ki, ha valaki nem az általuk várt módon viselkedett,⁴²¹ például dohányzott, vagy a telefonját használta. Az irreguláris migránsok – a több irányból érkező atrocitások hatására – gyakran ingerülten léptek fel a hatóságokkal szemben a találkozások során. Ezzel szemben a sétáltatók „nyugodt” körülmények között, például vendégváró helyeken várták a rendőrök megérkezését.⁴²²

A kutatásom elkészítésében nagy szerepet játszottak a jelenleg is aktív állományban lévőkkel – Ábrehán Istvánnal, Juhász-Bóka Lászlóval és Torma Sándorral – készített interjúk, amelyeket most szeretnék bemutatni. Megjegyezném, hogy az interjúban elhangzottak esetében

⁴²¹ Az irreguláris migránsok viselkedésében jelentős szerepet játszott származásuk és kulturális hovatartozásuk, amelyek sajátos jeleket hordozott. A „koszovói migránsok” kulturáltabbak voltak, nem tanúsítottak ellenállást a hatóságokkal szemben, és nem akadályozták az idegenrendészeti folyamatok lefolytatását. Ezzel szemben az arab és közel-keleti térségből érkező afgánok és pakisztániak gyakran kevésbé voltak együttműködők.

⁴²² CSONGRÁD-CSANÁD VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG: *Embercsempészség jellemzői*, 2016. p. 1-6.

nem minden elkövetési módszerre áll rendelkezésemre adat. Az elhangzottak esetében előfordulnak ismétlések, amelyeket szándékosan hagytam meg, hogy a gondolatmenetek összefüggésben egységesek maradhassanak.

A kutatási adatok és megfigyelések alapján elmondható, hogy a 2017 februárjától kezdődően tapasztalt csökkenés a tiltott határátlépések számában a szerb–magyar határon egyértelműen az IBH második „kerítésvonalának” építési munkálatainak köszönhető. A kétsoros „kerítés” pszichikai gátat jelentett az irreguláris migránsok számára, amely kezdetben visszartartó erővel bírt. Az IBH második „kerítésvonalának” építése következtében az illegális migrációs útvonalak részben áthelyeződtek és a szerb–román államhatár felértékelődött. Ezt támasztja alá az is, hogy 2017 májusától emelkedett az államhatár jogellenes átlépését elkövetők száma a román–magyar határon. 2017. június végére az IBH II. kezdeti pszichikai gátló hatását elvesztette, aminek következtében a fizikai határzár visszartartó ereje csökkent. Ettől az időponttól kezdve ismételten egyre nagyobb szükség volt élőerős beavatkozásra a határőrizet fenntartásához, ami arra utal, hogy a fizikai akadályok önmagukban nem bizonyultak elegendőnek.⁴²³ A járművekben történt megbújások arányának növekedése 2017-ben azt mutatja, hogy az irreguláris migránsok alkalmazkodtak a megváltozott határvédelmi körülményekhez és új módszereket találtak a határ átlépésére. A megbújások aránya az előző évhez képest 4,31 százalékról 10,08 százalékra emelkedett, ami jelentős növekedés. Ezek alapján arra lehet következtetni, hogy az irreguláris migránsok és az embercsempészek új módszereket dolgoztak ki a megerősített fizikai határzárak átlépésére, ami a járművekben történt megbújások számának jelentős növekedésében is megmutatkozott. Ez azt jelzi, hogy a hatékony határőrizet folyamatos alkalmazkodást és innovatív megközelítéseket igényel.

A Csongrád-Csanád Vármegyei Rendőr-főkapitányság tapasztalatai szerint 2017-től az irreguláris migránsok leginkább a román–magyar határszakaszon igyekeztek Magyarország területére jutni, ami érthető is annak tudatában, hogy ezen a határszakaszon nincsenek felszerelve éjjel-nappal látó kamerák és más érzékelő berendezések (23. számú melléklet: IBH felépítése a szerb–magyar határszakaszon).⁴²⁴ A Románia felől érkezők esetében a szervezettség nem volt jellemző, az irreguláris migránsok többnyire egyénileg vagy kisebb csoportokban, embercsempészek közreműködése nélkül próbálkoztak az átjutással.⁴²⁵ A határt jellemzően a Csanádpalota

⁴²³ Interjú ÁBREHÁN Istvánnal, a Bács-Kiskun Vármegyei Rendőr-főkapitányság, Bűnügyi Igazgatóság, Migrációs Ügyek Osztály (Kiskunhalas) osztályvezetőjével, 2020. BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2017), *i.m.* p. 8.

⁴²⁴ Ezt jól jelzi az is, hogy a 2016-os 446 fő elfogáshoz képest 2017-ben 1.878 fő THS-t fedtek fel a román–magyar határszakaszon a magyar határrendészek.

⁴²⁵ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2017), *i.m.* p. 18-20.

autópálya két oldalán, Battonya és Mezőhegyes irányából, illetve Nagylak és Csanádpalota térségében lépték át, mivel a továbbjutási lehetőségek e helyekről érhetőek el legkönnyebben.⁴²⁶ Az átterelődésről Juhász így nyilatkozott: „Itt a szerb határszakaszon az volt az egyik fő módszer (2017-től), hogy a csempészek a pihenő idejüket töltő sofőrök kamionjait nézték ki maguknak. Elvágták a ponyvarögzítő zsinórt vagy a vámzárat buherálták meg, és később azt visszaapplikálták, miután berakták az embereket. A szerb szakaszon sokat próbálkoztak ezzel a módszerrel, de azt lehet mondani, hogy ez jól védhető dolog volt. Az oka egyszerű, mivel Röszkén röntgen működik. Gyakorlatilag itt minden kamion keresztülment a röntgenen, olyan kilencvenöt százalékos határfokkal működött. 'Úgy is tartottuk, hogy ez a szegények módszere'. A csempészek könnyörtelenül lehúzták a 'migránsokról' az utolsó száz eurót is. 'Gyakorlatilag ez a géppuskatűzbe való behajtást jelentette'. Minimális esélye volt, hogy átjussanak magyar területre. A másik módszer az volt, hogy egész egyszerűen megkerülték a 'kerítést', Románia területére átjutva, egy rövid kör után, illegálisan a határt átlépve, Deszk térségében találták magukat, vagy nagyobb kör után valahova kilyukadtak Kiszombor térségében. A következő módszer, hogy a 'migránsok' átmentek Romániába, menekültstátuszt kértek, majd regisztrálták őket. A román határszakaszon a kamionos módszer volt jellemző. A temesvári menekülttábor volt az egyik fő elosztóbázis. Gyakorlatilag szervezetteren román csempészek, de nagyon sok török kamionsofőr beszerzésével tolták keresztül nagy létszámokban az embereket a határátke-lőhelyen”.⁴²⁷

Az IBH II. megépítésénél (lásd 6.2.2.) az IBH I-et továbbra is átvágták, míg az IBH II-nél a jelzőrendszer tartóit és az acélhálót használták mászáshoz. Jellemző volt, hogy több fő segítsége kellett egy ember bejutásához. A feladatokat megosztották, valaki átvágta a „kerítést”, volt, aki a létrát tartotta és olyan is, aki a nyomokat tüntette el. Ha olyan helyen sikerült elválni a „kerítést”, ahol a járőrök hosszú ideig nem tartózkodtak, akkor megkezdték a „kerítés” javítását is, hogy ezzel is leplezzék az elkövetési módot. Bácsbokod Határrendészeti Kirendeltség-nél problémát okozott, hogy nem rendelkezett stabil hőképfelderítő rendszerrel, a mobil hőka-merás kocsik pedig nem bizonyultak hatékonyak.⁴²⁸ Az elkövetési módszerek közül 2017-ben megmaradtak az IBH rongálás különféle módjai és a létrázás, még mindig észleltek csalitere-lőcsoportot, felvezetőt és figyelőt is. A GYODA-sorokat több módszerrel küzdötték le, volt,

⁴²⁶ Uo. p. 2-5.

⁴²⁷ Interjú JUHÁSZ (2020), *i.m.*

⁴²⁸ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2017), *i.m.* p. 18-20. Fontos megjegyezni, hogy 2016 decembere előtt még nem volt kiépítve kamerarendszer az IBH mentén, amely hozzájárult volna a határőrizet hatékonyságának növeléséhez.

amikor megemelték, illetve lenyomták, volt, hogy a teljes sort átvágták. Újdonságként jelentkezett az IBH aláásásának módszere. Az IBH-n való átjutási próbálkozások sokszínűsége ellenére a határárral kapcsolatos bűncselekmények száma a statisztikai adatokat figyelembe véve minimalizálódott (az okokat lásd 6.2.3.).

A 2018-as év sok újdonságot nem hozott az előző évekhez képest az elkövetési módszerekben. A vizsgált adatokból (49. ábra, 13. számú melléklet) egyértelműen kitűnik, hogy 2018-ban a megbújások aránya kiemelkedően magas volt, elérve a 41,91 százalékot. Ez arra utal, hogy a tiltott határátlépések során a megbújások különösen gyakoriak voltak. Valószínűsíthető, hogy ez a növekedés összefüggésben áll az előző évben foganatosított határőrizeti szigorításokkal (például HTIK, EJR), amelyek miatt az irreguláris migránsok új taktikákat alkalmaztak a határ átlépésére.

Jellemző volt még mindig a közúti határátkelőhelyeken a tehergépjárművek alvázára történő felkapaszkodás, a raktérben különböző módszerekkel való megbújás, a vasúti szerelvényeken, a padlástereiben, az ülések alatt.⁴²⁹ A szerb területen átvágják a parkoló kamion pótkocsijának ponyváját (előtte kifigyelik, hogy a sofőr mikor alszik, vagy hagyja magára a járművét), bemásznak és belülről összeragasztják a ponyvát. Kisebb csoportok esetében a gépkocsivezető rendszerint nem tud a jogellenes cselekményről, nagyobb csoportok esetében azonban az embercsempészek beavatják a sofőrt is (és értelemszerűen anyagilag motiválják az elkövetésben való részvételre). A tehergépkocsiban történő elbújás azért számít az irreguláris migránsok szempontjából hatékony megoldásnak, mert a belépő irányban szinte folyamatosan meglévő várakozás megkönnyíti a belépést, az ellenőrzés ugyanis rendkívüli módon leterheli a határrendészeti állományt.⁴³⁰ Gyakorinak mondható módszer a határátkelőhelyek megkerülése is, amikor az irreguláris migráns az autóbuszok, kamionok takarásában próbál magyar területre jutni. A másik bevett megoldás, amikor az irreguláris migráns gépjármű utasaként lépi át a határt, de az ellenőrzési vonal előtt kiszáll a járműből, és a határátkelőhelyen várakozó autóbuszok mellett elhaladva igyekszik elkerülni az ellenőrzést.⁴³¹ Ezek gerjesztő hatása igen magas, mivel az irreguláris migráns részéről nem történik nagyobb anyagi ráfordítás, a lebukás veszélye csekély.

A Bács-Kiskun Vármegyei Rendőr-főkapitányság jelentése (2019) szerint az Ideiglenes Biztonsági Határárra telepített elektronikus védelmi eszköz, mint Intelligens Jelző Rendszer, alapvetően egy megbízható határőrizeti eszköz és az esetek túlnyomó részében problémamentesen működött a vizsgált évben a protokoll. A rendszer jelzései az irányító központba (HTIK)

⁴²⁹ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2018), *i.m.* p. 20.

⁴³⁰ Interjú TORMA (2020), *i.m.*

⁴³¹ Uo.

futnak be, az azokat folyamatosan figyelemmel kísérő operátorok értesítik a járőröket, akik reagálnak az eseményekre (23. számú melléklet). Ez a módszer a legtöbb esetben tiltott határátlépések megakadályozását eredményezte. Öt helyszínen azonban ettől eltérő eljárásrend kialakítására volt szükség. Az első Hercegszántó Határrendészeti Kirendeltség fizikai határárral nem védett, mintegy 10 kilométeres határszakasza, ahol hagyományos háromvonalas határőrizeti rendszert működtettek a honvédséggel és a Készenléti Rendőrséggel közösen. A négy helyszín Kelebia Határrendészeti Kirendeltség és Szeged Határrendészeti Kirendeltség illetékességi területére esik. A kirendeltségek vasúti és közúti határátkelőhelyein az irreguláris migránsok időről időre a megbújásos módszerrel próbáltak átlépni a határon. A megbújások aránya 2019-ben 22,95 százalék volt, az aránya ismét csökkenő trendet mutatott. Ez arra utalhat, hogy a határforgalmi ellenőrzések hatékonyabbá váltak, vagy a tiltott határátlépések jellege megváltozott, kevesebb megbújással járva. Emellett a COVID-19 világjárvány által bevezetett biztonsági intézkedések is hatással voltak a helyzet alakulására (lásd 2.2.4.). Ennek ellenére az arány még mindig magasnak volt mondható. A határrendészeti kirendeltségek azonban ezeket a helyzeteket hatékonyan tudták kezelni, köszönhetően a magas szakmai felkészültséggel rendelkező, kutatói feladatokat ellátó állománynak. Az elrejtőzésre alkalmas helyek átkutatását követően, a Nemzeti Adó és Vámhivatal (NAV) közreműködésével minden kamion röntgennel is ellenőrzésre került. A kétféle ellenőrzési módszer egymást kiegészítve nemcsak az alkalmi felkapaszkodókat, hanem a rakományban rejtőzködőket is képes volt kiszűrni.

A kialakított ellenőrzési rendszer az értékelések és eredmények alapján egész jól működött 2019. június 26-ig, amikor a Csongrád-Csanád Vármegyei Rendőr-főkapitányság, egy korábban elképzelhetetlennek gondolt, a fizikai határárral húzóó kúszófolysót, alagutat talált. Az alagút kialakításához kiválóak voltak a terepviszonyok, takarásban lévő kiindulási pont és érkezési pont, köztük jelentős szintkülönbséggel. Ez a módszer több alkalommal megjelent Bács-Kiskun Vármegyei Rendőr-főkapitányság határszakaszán is. A Bács-Kiskun vármegyei járőrök felfedtek egy „új típusú létrázás” módszert is. Az elkövetők olyan módon támasztották a létrákat a fizikai határárral tartóoszlopainak, hogy azok nem érintették meg az érzékelőket, így nem történt a Command Centerben riasztás. A létrázás ezen módszeréhez olyan helyszínt választottak, ahol a növényzet kellő takarást nyújt a fizikai határárral, illetve az elkövetés helye mélyedésben, vagy a határvonal törésében van.⁴³² Az irreguláris migránsok jellemzően még mindig azokat a helyeket részesítik előnybe, ahol nem a fizikai határárral keresztül kell bejutni az országba. A fizikai határárral nem védett szakaszoknál is változnak az útirányok. Hatást

⁴³² Uo. Az ORFK RFŐIG HRFŐO információkérésre adott válaszában tájékoztatott, hogy a létrázás módszerével elkövetett tiltott határátlépésről statisztikát nem vezet.

gyakorolhat egy útvonal változására a Duna vízállása, vagy a határőrizeti rendszer változása. Összegezve megállapítható, hogy jól szervezett embercsempész-hálózatok működtek Szerbia határmenti területén, tevékenységük feltehetően – valamint a mélységben elfogott irreguláris migránsokkal összefüggésben – átnyúlik hazánkba is.

A Bács-Kiskun vármegye illetékességi területén a fizikai határzár létesítése előtt a klaszikus embercsempészség volt „divatban”, amikor is minden egyes feladatot külön segítő hajtott végre. Volt külön felső szervező, aki az egész rendszert irányította, esetleg szervezte az ügyfelek toborzását, de a konkrét teendőkhöz nem folyt bele. A hierarchiában alattuk működtek a sétáltatók, a szállítók, a pihentetők és az előfutók. Az embercsempészség „nagy bummja” azonban – idézi fel a kiskunhalasi migrációs ügyek osztályának vezetője, Ábrehán István – 2015 júliusa környékén következett be, majd augusztusban, de még inkább szeptemberben csúcsosodott ki. Elsősorban a két vármegye csatlakozási sávjába, illetve csatlakozó térségeibe, a mórakalmi erdőkbe érkeztek tömegesen olyan irreguláris migránsok, akiket a szerb határig, a határon való gyalogos átjutást követően önállóan, majd az embercsempészek segítségével mélyégi területek felé juttattak. Ez egy rövid ideig tartó, de rendkívül intenzív időszak volt: *„Aki gyorsan akart pénzt keresni, az lement 'migránsozni' Szegedre”* – magyarázza Ábrehán, majd ekként folytatja: *„az M5-ös autópályán minden járőr tudott embercsempészt fogni magának. Ebben az időben napi tíz–tizenegy embercsempészt fogtak el a rendőrök, a napi csúcs tizenhárom embercsempész volt. Többet azért nem fogtak, mert már nem volt több járőr, aki az elsődleges rendőri intézkedést megkezdje”*.⁴³³ Ebből az időszakból (2015), a szegedi migrációs ügyek osztályának vezetőjének emlékezetéből idézek: *„A tömeges illegális migráció megjelenésével az embercsempészségnek a sétáltató válfaja gyakorlatilag megszűnt. Egész egyszerűen jött a tömeg és átsétált a határon. Ehhez senki nem vett igénybe semmifajta segítséget, hiszen semmi mást nem kellett csinálni, csak menni az előtte menő után, és hosszú karavánt lehetett látni, ahogy az emberek vonulnak át a határon. Ez szinte csak Csongrád-Csanád vármegyét érintette. Innentől viszont a tovább szállítás volt a kérdéses. Ezek a 'migránsok' nem akartak itt maradni, tovább akartak menni, szállítókat vettek igénybe. Hiszen elhangzott a szó, az ominózus Merkel-interjú, melyben azt nyilatkozta: Németország minden segítségre számító szíriai menekültnek segítséget fog nyújtani. Ezt gyakorlatilag a 'migránsok' úgy értékelték, hogy Németországba akart menni. Akkor alakult ki egy nagyon érdekes helyzet, amikor 'az ország összes mihaszna trógere' gyakorlatilag ide járt embereket szállítani. Volt olyan telefonos lehallgatás,*

⁴³³ Interjú ÁBREHÁN (2020), *i.m.*

amelyben Svájcban kurvákat futtató cigány bűnszervezet egyik tagja hívta fel a kint levő másik tagját, hogy 'gyere haza testvérem, mert pénzeső van'. Többen a sokkal sem érték be, több bűncselekményt követtek el a 'migránsok' sérelmére. Mondanám, hogy többet, mint amennyit a 'migránsok' követtek el. Itt a rablástól a kifosztásig, a csalásig minden volt" (lásd 4. ábra). Ez gyakorlatilag Magyarország déli határszakaszának „lezárásáig” tartott.⁴³⁴ Az IBH felállítása után az irreguláris migránsok átjuttatása külön tevékenységgé nőtte ki magát. Ez nem Magyarország területéhez köthető, Szerbiában látták el ugyanis az irreguláris migránsokat létrával, csipőfogókkal, egyéb célszerszámokkal. Juhász az elkövetési módok változásairól így nyilatkozott: „Jellemzővé vált, hogy minél zártabb egy rendszer, minél erősebb egy határőrizet, annál nagyobb szükség van az embercsempészekre, hiszen szükség van a tudásukra, a tapasztalataikra, a helyismeretükre, a módszerismeretükre. 2015 után azonnal nyilvánvalóvá vált, hogy megszűntek a magyar és a szerb résztvevők ebben a történetben, legalábbis az államhatáron való átsétáltatásban. 2016–2018-as időszakra gyakorlatilag már az történt, hogy teljes mértékben a területen való átjutás segítése saját nációjú kezekbe került, tehát afgánok, pakisztániak, illetve arabok veszik át a területet.⁴³⁵ Korábban, amit elképzelhetetlennek tartottunk, hogy a 'kerítésen' áthozatalt és a területen 8-10-20 kilométer sétáltatást is ők végezzék. A 'kerítés' felhúzása után sokszor találkoztunk olyan esetekkel, ahol egy-két ember elfogása közben a nyomok azt mutatták, itt jóval több embernek kellett lennie. Az elfogott emberek tudták, hogy mindenféle eljárás nélkül át lesznek kísérve a 'kerítésen'. Rövid időn belül rájöttünk arra, hogy erre ők is rájöttek. Tehát az új módszer, hogy a saját nációjú csempészek végzik a sétáltatást, majd elfogás esetén a csoportba beolvadnak, majd vissza lesznek toloncolva. Ha sikerült nekik eljuttatni a 'migránsokat' a 'gyűjtőpontokra', egész egyszerűen elindulnak vissza. A sétáltatók sokszor keresték a rendőrjárőröket, fogják el őket, szállítsák vissza, hogy kezdhessék a következő körüket. Találkoztunk olyan 'migránssal', aki elmondta, hogy huszonegyszer fogták el, már mindenhol volt. Elmondta, hogy volt a Dunánál, a Tiszánál, Bács-Kiskun vármegyében, volt kamionban, 'de most a román szakaszon fogtatok el, de mindegy, mert menni fogok'. Tehát, aki idáig eljutott, az át fogja csempésztetni magát. 'Senki nem fog hazamenni Presevoba, senki nem fog visszamenni Kandahárba, a hegy tetejére, hogy felüljön és szívja tovább a heroin pipáját, hanem addig ameddig nem teljesül a szállítás, újra és újra próbálkozni fog'. [...] az

⁴³⁴ Interjú JUHÁSZ (2020), *i.m.*

⁴³⁵ A statisztikai adatok nem minden esetben támasztják alá az interjúban elhangzottakat, ami vélhetően abból is adódhat, hogy a kísérők egy részét nem fogtuk el, de sejtettük, hogy milyen nemzetiségűek voltak, esetleg átkísérés keretében visszaküldtük őket, és hozták az újabb csoportokat.

elfogott csoportokból megpróbáltuk kiszűrni, kik azok, akik rossz helyen (nem a saját csoportjukban) vannak, eltűnedeznek. Ha valakit elfogtunk négyszer egymás után, úgy, hogy közben a nyomok azt mutatják, hogy egy-egy nagyobb csoport valahol mégis csak elment, akkor nyilvánvalóan fennállt a gyanú, hogy a sorozatosan egymás után elfogott személy egy sétáltató”.⁴³⁶ A sétáltatót nem minden esetben lehetett kiszűrni, az embercsempészség bűncselekményének megvalósulása miatt vele szemben eljárni, így vélhetően sok alkalommal az átkísérések közé lett rögzítve, ezzel megnövelve az átkísérések és nem növelve az embercsempészek számát.

Juhász további gondolatai az elkövetési módszerről: „A kiépített fizikai határzár hatása Csongrád-Csanád vármegyében, hogy létrejött egy erős terelődés. Egyrészt Bács-Kiskun vármegye irányában,⁴³⁷ a Duna-parton van egy 10 kilométeres határszakasz, ahol nincs 'kerítés'⁴³⁸, másrészt Horvátország irányában. Harmadrészt Csongrád-Csanád vármegyében a Tiszán keresztül is próbálkoztak, ami korábban elképzelhetetlen volt. Az emberek a Tiszától mindig is félték. 2019 októberében volt egy csúnya koszovói tragédia, ahol emberek haltak meg. A Tiszán korábban elvétele folyt csempészség, ha volt, akkor árucsempészség. 2019-ben ez lett az egyik fő útvonal, hiszen ezen a területen nem volt 'kerítés'. A csempészek csónakkal folyamatosan tolták át az embereket.⁴³⁹ Gyakorlatilag lehetett érezni, hogy 'megbillen a világ és odafolyik a víz'. Az illegális migrációra azt szokták mondani, hogy 'olyan, mint a víz, az mindig jön és mindig meg fogja találni a legalacsonyabb pontját és ott mindig be fog törni'”.⁴⁴⁰ Mindebből az is következik, hogy nem csökkent a korábban Szerbiában gyökeret vert irreguláris migránsokból szerveződött embercsempész csoportok, illetve az őket segítő helyi lakosok szerepe. Az embercsempészségben nagy szerepet játszott a Törökországban lévő embercsempész bűnszervezet tagjainak jelenléte, akik vélhetően leginkább közvetítő szerepet tölthettek be és kapcsolatban voltak afgán, illetve pakisztáni csempészekkel, akik Szerbiában a határnál vették át a csoportokat. Előfordult, hogy az embercsempészséssel foglalkozó fuvarozók különféle tiltott áruk csempészésével is foglalkoztak, az elkövetők főként kábítószer (pl. marihuána, heroin) fegyver, lőszer, védett vad szállításával próbálkoztak.⁴⁴¹ A török embercsempész hálózatokra jellemző, hogy román állampolgárokkal szövetkezve szervezték az irreguláris migránsok szállítását. Az irreguláris migránsokat török, illetve román felségjelzésű teherautókban bújtatták, átvágták és megtoldották a zsinórt, megrongálták a vámzárakat, az embereket pedig a rakomány (általában

⁴³⁶ Interjú JUHÁSZ (2020), *i.m.*

⁴³⁷ Ez jól látszik a 2016-os felfedett THS (36.) ábrán.

⁴³⁸ Lásd 36. ábra alatt leírtak.

⁴³⁹ Ez is jól látszik a 2019-es felfedett THS (39.) ábrán.

⁴⁴⁰ Interjú JUHÁSZ (2020), *i.m.*

⁴⁴¹ CSONGRÁD-CSANÁD VÁRMEGYE RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG: *Éves kockázatelemzés és helyzetkép, 2019.* p. 2-3.

zsákos ruhaneműk, különösebb értékkel nem bíró gépalkatrészek) között/mögött rejtették el. Új fejlemény volt, hogy a menekültügyi befogadó állomások mellett egyre inkább megnövekedett a privát pihentető helyek (magánszállások, apartmanok, hostelek, kisebb hotelek) jelentősége.⁴⁴²

2019 folyamán számos eleme megváltozott az embercsempész módszereknek. A fizetés egyre inkább a bizalmi alapon működő és az arab pénzvilágra jellemző hawala rendszeren keresztül történik. Újdonság az is, hogy a korábban bevettnek számító, három alkalomra szóló garanciális szállítás szinte teljesen megszűnt, és átvette helyét az az eljárás, hogy a szolgáltatásért csak akkor történik kifizetés, amikor az érintett személy célba ért. A módszer belső, bizalmi alapon és jelszavakkal való azonosításon alapul.⁴⁴³ A változást kiváltó ok, hogy az irreguláris migránsok számára sokszor az embercsempészekről kapott ígérekkel szemben, nem történt meg a „vállalt teljesítés”. Az irreguláris migráns a kialakult díjat kifizette, de az embercsempészek által garantált átjutás, a kívánt úti cél elérése nem valósult meg.

A Bács-Kiskun vármegyei Migrációs Ügyek Osztály tapasztalata volt az, mely szerint 2019 szeptembere környékén megjelentek azok a Németországban, Svédországban már legálisan élő, főként szír, pakisztáni, afgán származású, korábban irreguláris migránsként érkező emberek, akik a saját nációjú „társaikért” jöttek le a déli magyar határszakaszhoz, ahol célirányosan vették fel az irreguláris migráns csoportokat. Ilyen ügyek 2019. november végéig heti rendszerességgel előfordultak.⁴⁴⁴ Az embercsempész hálózatok „gyenge láncszemeinek” a szállítók számítottak. Ők nem a hálózat részei voltak, hanem ad hoc módon szervezett személyek, akiket addig használtak folyamatosan, amíg el nem fogták őket. A sofőrök olyan Nyugat-Európában már legálisan tartózkodó, sőt életvitelszerűen ott élő személyek voltak, akik jelentős kockázatot vállaltak a könnyűnek gondolt pénzkeresetért. A Bács-Kiskun vármegyei határrendészeti kirendeltségek megfigyelései szerint 2019-ben ők többségében külföldi hatósági jelzésű járművel érkeztek a területre, de előfordult, hogy Magyarországon bérelt autóval próbálták meg az embercsempészt. A fentiekén kívül megjelentek a román, szerb, ukrán, szír, iraki állampolgárságú szállítók és természetesen a magyarok is. Az elkövetők az év végére egyre erőszakosabbá váltak és több alkalommal előfordult, hogy nem álltak meg a rendőri jelzésnek. Ezen esetek többségében a járműveikkel éppen csak lassítva szállították ki az irreguláris migránsokat az autóikból, míg ők elmenekültek a helyszínről.⁴⁴⁵

⁴⁴² Uo.

⁴⁴³ Interjú TORMA (2020), *i.m.*

⁴⁴⁴ Interjú ÁBREHÁN (2020), *i.m.*

⁴⁴⁵ Interjú TORMA (2020), *i.m.*

Juhász megállapításai a szállításról: „Csongrád-Csanád vármegyében gyakorlatilag nem találkoztunk az elmúlt nyolc-tíz évben pihentetéssel, a klasszikus jellegű pihentetéssel. Döntően azt lehet mondani, az elmúlt évek és hónapok tapasztalatai alapján, hogy négy óra hossza alatt a szerb határszakaszról el lehet jutni Bécsbe. Ez a legegyszerűbb és a leggyorsabb elkövetési mód. Ráadásul az infrastruktúra is nagyon jó, fejlett. Az M5-ös mellett megjelent az M6-os autópálya is alternatívaként, ahonnan nagyon gyorsan ki lehet jutni Nyugat-Európába. Erre nyilván születtek ellenlépések. Mi is használjuk a NUSZ és a VÉDA rendszereket, amikkel gyakorlatilag bekamerázásra kerültek Magyarország főbb útvonalai. Ezek hihetetlenül jól használhatóak az illegális migráció ellen. 2019 végétől létrehozásra került egy 'illmigrinfó' rendszer, ami egy európai uniós fejlesztés. Gyakorlatilag az a lényege, hogy különböző szervek egymás között információkat osztanak meg. Ez kevésbé fontos szerintem, vagyis nekünk bűnügyeseknek. Ellenben van egy nagyon jó funkciója, ez pedig a riasztás. Erre a felületre, amit feltöltünk, azonnal megjelenik az ország összes vármegyei Tevékenység-irányítási Központjában. A rendszer eljutott odáig, hogy 2019 negyedik negyedévében négy vármegye négy gépkocsit folyamatosan integrált az M1-es autópályára, majd a különböző felderítő szerveknek a jelzésére 'ütötték kifelé a kocsikat'. Olyan nap is volt, hogy négy-öt szállítmány megbukott az M1-es autópályán. 'Raptoroknak' hívták magukat a srácok. Nyilván tapasztaltuk, hogy az embercsempészek is észrevették a dolgokat, az autópályák feletti kamerák nem őket segítik, hanem minket. Hiszen megváltoztak az útvonalak, elkezdtek letérni az autópályákról, lecserélték a rendszámokat, vagy azokat letakarták. Ettől függetlenül 'a játék továbbfolytatódott'”.⁴⁴⁶

2019-től egyre jellemzőbbé váltak az okostelefonos alkalmazások az embercsempészés területén. Térhódításuk nem állt meg, folyamatos fejlődésen mentek keresztül. A szigorú határőrizeti rendszernek és a modern technika adta lehetőségeknek köszönhetően az embercsempészek, illetve sétáltatók már nem minden esetben vállalták a határátlépést. Ez a típusú embercsempész tevékenység már az otthonokban, menekülttáborokban vagy az irreguláris migránsok gyülekezési helyein kezdődtek, ahol a szervezők felhívták az olyan fogékony egyének figyelmét is, akikben addig fel sem merült ez a lehetőség. A második módszer a felvezető (sétáltató) alkalmazása. Amennyiben a személy rendelkezett a szükséges anyagi forrással, a felvezető elvitte őt a kijelölt felvételi pontra. Ha nem, akkor az irreguláris migránsnak GPS koordináták segítségével kellett eljutnia az elszállítási helyszínre.⁴⁴⁷ Az irreguláris migránsok az instrukciókat követve eljutottak a felvevő pontig, ahol a szállító felvette őket. A felvevő pontok egyre

⁴⁴⁶ Interjú JUHÁSZ (2020), *i.m.*

⁴⁴⁷ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2022), *i.m.* p. 27.

messzebb kerültek a határtól, jellemzően 15–20 kilométerre, a szállítók ugyanis egyre óvatosabbak voltak, közvetlenül a határvonal közelében már nem merték felvenni az irreguláris migránsokat.⁴⁴⁸ Az előző mondatban elhangzottak alátámasztják a 13., 14., 44. ábrán és a 13. számú mellékleten látottakat, azaz, hogy a 8 kilométeres sávon túl az átjutások sikeresek.

Sok olyan irreguláris migráns volt (főként a sírek között), aki útjának csak a magyar határig tartó szakaszáig vette igénybe az embercsempészek szolgáltatásait, ám a szerb–magyar határhoz már egy erre a célra létrehozott Facebook-csoport segítségét használta. Az oldalról olyan térképeket lehetett letölteni, amelyek megmutatták a tiltott határátlépésre leginkább alkalmas pontokat. A Facebook-csoport eligazítást adott arra nézve is, hogy a szerb–magyar határ sikeres átlépését követően merre kellett tovább haladni, hol lehetett pihenőt találni, illetve miként tudtak továbbutazni Nyugat-Európa felé. Ezt a Facebook-csoportot kifejezetten szír állampolgárságú felhasználók részére hozták létre 2014 decemberében, a tagok száma 2019 decemberében háromszázhuszonötezer körüli volt. A csoportnak – a hirdetés szerint – csak az oldal kezelői által ellenőrzött személyek lehetek tagjai.⁴⁴⁹ A szegedi Migrációs Ügyek Osztályának vezetője a megélt személyes tapasztalatairól így nyilatkozott: *„Az elmúlt öt évben hihetetlen informatikai robbanás történt, ami az embercsempészt drasztikusan megváltoztatta. Olyan új technológiák jelentek meg, mint az 'internet alapú migráció', amely gyökeresen átrajzolta a szervezett bűnözés felderítését, illetve hihetetlen lehetőségeket teremtett a konspirációra. Az elmúlt időszakban egyre inkább előtérbe került Csongrád-Csanád vármegyében, hogy a tiltott határátlépővel nem jött a sétáltató, hanem kihasználta az elektronikus lehetőségeket. Az interneten nagyon-nagyon komoly terület, helyleírások és módszerek vannak fent, amelyeket különböző nyelveken le lehet tölteni. A YouTube és egyéb internetes platform gyakorlatilag tele vannak ilyenekkel. A segítők a 'migránst' szinte méterről méterre végigvezetik, hogy merre tud menni, mire kell figyelnie, hol lehetnek rendőrök, hova ne menjen, mit ne csináljon. Egészen ilyen szintig, hogy hozzád magaddal száraz ruhát, öltözz át, a hajad legyen rövid, legyél ápolt, legyen nálad arcvíz, hogy ha bejutsz a városba, juss el egy vonatig, juss el a buszállomásra, ne legyél koszos, ne legyél csapzott, a helyiekben ne bízz meg, mert mindenki jelezni fog a rendőröknek. Görögországban vagy Szerbiában tartózkodó segítők ezeket a lehetőségeket kihasználva gyakorlatilag valós idejű támogatást nyújtanak. A 'migránssal' kapcsolatot tartva, az interneten alapuló kommunikációban mindig megkapta egy-két kilométerre maga elé a következő pontot. A segítők, mint egy 'elektronikus iránytű', méterről-méterre vezették az embereket.*

⁴⁴⁸ CSONGRÁD-CSANÁD VÁRMEGYE RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2019), *i.m.* p. 4-5., 18.

⁴⁴⁹ Uo. p. 24. Az említett oldal a kutatás idején elérhető volt (<https://www.facebook.com/groups/manmano/>), de azóta törölték.

A 'migráns', amikor eljutott egy biztonságos mélységi pontig, akkor megkapta, hogy most már ott lapuljon meg. A szállító csak akkor indult el. Ez azt okozta, hogy nem egyszer 24-48 órát kellett várakoznia a csoportnak arra, hogy megérkezzen a szállító. Ebben a rendszerben 'az ablaktalan sötét szobában keresgéltek a fekete macskát, ami nem volt ott'. Hiába hallgattunk meg mindenkit, egyszerűen nem volt csempész, pontosabban egy elérhetetlen csempész volt. Hiszen a Whatsappra, a Viberre és egyéb kommunikációra, ha egyszer egy iraki egy török telefonszámmal felregisztrált és internetet tud találni, onnantól kezdve az internet alapú kommunikációkkal kapcsolatot tudott létesíteni bárkivel és a helye bemérhetetlenné vált. Vagyis, a jelenlegi bűnüldözési technológiákkal nem mérhető, nyilvánvalóan a hírszerzési és egyéb technológiával más történet".⁴⁵⁰

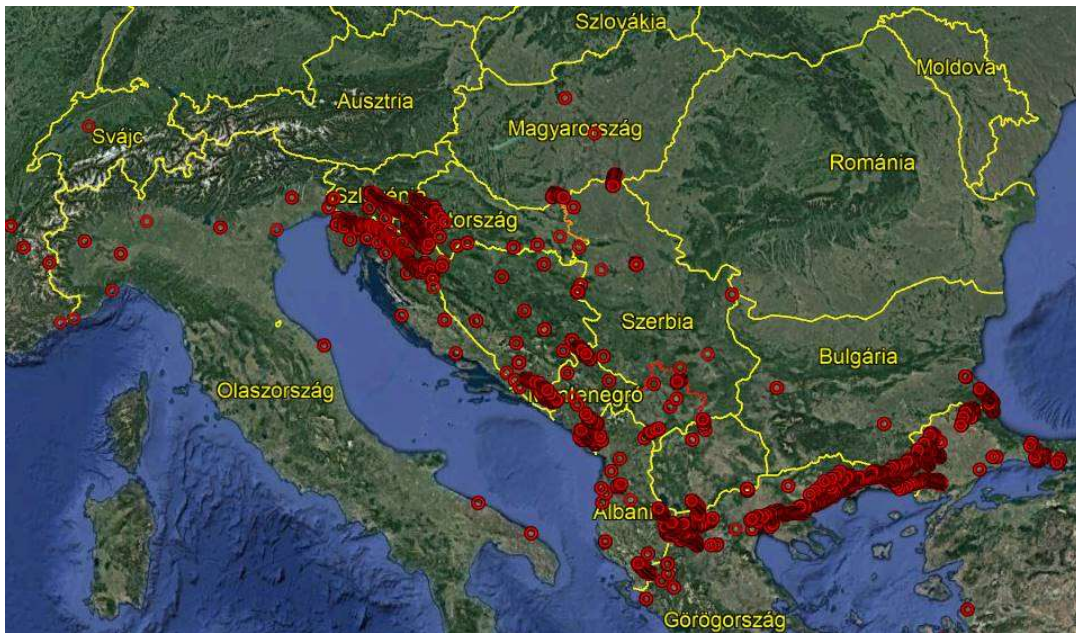
A használt útvonalak meghatározásában a modern technika segíti újabban a hatóságokat, az elfogott, tiltott határátlépést elkövető személyek telefonjaiból ugyanis kinyerhetők a GPS koordináták. Ez is egy novumnak tekinthető, hiszen korábban főként papír alapú, illetve telefonban rögzített (letöltött, lefényképezett) útvonalterveket használtak az irreguláris migránsok. A tiltott határátlépést elkövető személyek telefonjaiból kinyert GPS koordinátákkal megjelölt útvonalak elemzése-értékelése is visszaigazolta, hogy 2019 novemberétől telefonos térképi alkalmazásokon (főként Google Maps, Maps.me, Google Earth, OsmAnd, Freemap.sk) követték az útirányt. Ezen navigációs alkalmazások némelyike csak online, mások offline is működnek. Itt említendő meg, hogy például a TRT török nemzeti televízió arab nyelvű Twitter-oldalán arról tájékoztatta az irreguláris migránsokat, hogy miként juthatnak el Nyugat-Európába. A térképhez fűzött kommentár szerint az irreguláris migránsok Törökországból indulva több útvonalon is elérhetik Franciaországot és más európai országokat. A térkép készítője azt ajánlja az irreguláris migránsoknak, hogy kerüljék el a volt Jugoszlávia területét, és helyette Bulgária, Románia és Magyarország érintésével ériék el Nyugat-Európát. A vizsgálat nem terjedt ki a Bulgária és Románia határszakaszra, ezért erre vonatkozó adatok nem állnak rendelkezésre.⁴⁵¹

A következő ábrákon Gyula Határrendészeti Kirendeltség elemző-értékelő szakembere által az irreguláris migránsok telefonjaiból kinyert GPS koordinátákkal megjelölt útvonaladatok alapján rajzolt térkép látható (26. számú melléklet).

⁴⁵⁰ Interjú JUHÁSZ (2020), *i.m.*

⁴⁵¹ ALARABIYA NEWS: *Turkish state-owned TRT Arabic posts map showing refugees' path to France*. Elérhető: <https://english.alarabiya.net/media/television-and-radio/2020/02/29/Turkish-state-owned-TRT-Arabic-posts-map-showing-refugees-path-to-France> (letöltés: 2023. 09. 05.)

50. ábra: Illegális migrációs útvonalak Délkelet-Európában az elfogott személyek telefonjaiból kinyert útvonaladatok, 2019. október előtt.

Forrás: Békés Vármegyei Rendőr-főkapitányság.⁴⁵²

51. ábra: Illegális migrációs útvonalak Délkelet-Európában az elfogott személyek telefonjaiból kinyert útvonaladatok, 2019. november és 2020. január között.

Forrás: Békés Vármegyei Rendőr-főkapitányság.⁴⁵³

⁴⁵² GYULA HATÁRRENDÉSZETI KIRENDELTSÉG: *Tiltott határátlépést elkövető személyek útvonaltervei navigációs alkalmazások adatainak elemzése alapján, 2020.* Rajzolt térképet készítette MARKSTEINER Tibor határrendészeti szakértő. Továbbá lásd BÉKÉS VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG: *Éves kockázatelemzés és helyzetkép, 2019.* p. 4.

⁴⁵³ Uo.

A tiltott határátlépést elkövetők telefonjainak ellenőrzése során összesen 53 darab kmz kiterjesztésű,⁴⁵⁴ útvonalpontokat és tervezett útvonalakat tartalmazó fájl került elemzésre, amelyek 20 országot érintettek Európában. A fájlokat 2019. március 10-e és 2020. január 15-e között hozták létre. Többnapos elemző munka során 12.102 db rögzített útvonalpont került kiértékelésre, ezek piros színnel kerültek megjelölésre a térképra. Megállapítást nyert, hogy a román–magyar államhatáron 23 db olyan útvonal rajzolódott ki, amelyet az illegális migrációhoz kapcsolódó jogsértések során használni kívántak, vagy feltérképeztek. Ezek az útvonalak összesen 427 db rögzített tereppontot tartalmaztak. A fájl adatokból megállapítható, hogy a román–magyar államhatáron átvezető útvonalakat 2019. november 19-e és 2020. január 15-e között rögzítették. Volt közöttük számítástechnikai eszközzel rögzített pont, az adott helyszínen mért koordináta és a saját pozíció megosztása is. A fájl adatokból jól látható volt, hogy egy-egy útvonalat a létrehozók akár több napon át is terveztek és korrigáltak. Az, hogy ezeket minden esetben a helyszínen is végigjárták volna, nem bizonyítható. Egy-egy telefon általában több tervezett útvonalat is tartalmazott.

A kutatási adatokat elemezve bizonyítható, hogy 2019. október hónap végétől szüntek meg a bosnyák–horvát határt érintő telefonos térképi alkalmazásokon bejelölt útvonaltervek, a csökkenést a szlovén belügyminisztérium éves illegális migrációs adatai is visszaigazolták.⁴⁵⁵ Ezt követően egyre nagyobb számban jelentek meg tiltott határátlépési szándékkal – jellemzően észak-afrikai, közel-keleti térségből származó – harmadik országbeli állampolgárok a szerb és a román határszakaszon. A tiltott határátlépési statisztikák is jól alátámasztják ezt, mivel 2019-ben román viszonylatban havonta 50-100 körüli felfedés történt, decemberben pedig már 261, és COVID-19-ig fenn is maradt ez a nagyságrend. A térképen lévő pontok elrendezését tovább megvizsgálva van olyan dolog, ami magyarázatra szorul. Ilyen például, hogy a román–magyar határszakasz mentén a román mélységben alig látható „piros jel”. Ennek oka lehet egy bejártatott illegális migrációs útvonal, melynek főbb állomása a szerb–magyar–román hármashatár közelében található temesvári befogadóközpont, amely mint egy információs csomópont útba igazítja az irreguláris migránsokat.

Ezen a ponton érdemes megállni, hogy áttekintsük az illegális migráció jelenségének az elmúlt évek során bekövetkezett jelentős változásait. A technológiai fejlődés és az internet szé-

⁴⁵⁴ A kmz fájl olyan fájl, amely a Google Földben, a globális térképészeti programban megtekinthető térképhelyeket tárolja. Helymegjelöléseket tartalmaz, amelyek egyéni nevet és a hely szélességi és hosszanti koordinátáit tartalmazhatják. Elérhető: <https://megnyitasa.com/extension/kmz> (letöltés: 2023. 07. 23.)

⁴⁵⁵ REPUBLIKA SLOVENIJA MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE, *i.m.*

les körű elterjedése új módszereket és eszközöket biztosított az embercsempészek és az irreguláris migránsok számára. Míg korábban a határátlépések és az illegális migráció megszervezése főként személyes kapcsolatok és fizikai útmutatók alapján történt, ma már egyre inkább a digitális világ eszközei játszanak központi szerepet. Az internetes platformok, közösségi média csoportok és navigációs alkalmazások révén az embercsempészek hatékonyabbá és kevésbé kockázatosá tették tevékenységüket, az irreguláris migránsok pedig pontosabb és biztonságosabb útmutatást kapnak. Ezen új fejlemények alapján felmerült az igény egy új fogalom meghatározására, amely pontosan leírja ezt a modern jelenséget. Eddig nem találok ilyen definícióval, ezért megkísérlem megfogalmazni. Az internet támogatású illegális migrációt olyan folyamatnak tekintem, amely során az államhatár jogellenes átlépését az elkövetők és az embercsempészek egyaránt az internetet és a digitális okoseszközöket használják a tiltott határátlépések megszervezésére, irányítására és végrehajtására. Ez magában foglalja az online platformok, a navigációs alkalmazások és a közösségi médiacsoportok használatát, amelyek segítségével az irreguláris migránsok információkat kapnak a határátlépés optimális helyszínéről, az útvonalakról, a hatóságok elkerülésének módjairól, valamint a további útjuk megtervezéséről a célországba. Véleményem szerint ez a fogalom jól tükrözi a modern technológia szerepét az illegális migráció megszervezésében és végrehajtásában, valamint azt, hogy a digitális eszközök hogyan segítik elő az embercsempészek és az irreguláris migránsok tevékenységét.

Most fordítsuk figyelmünket újra a szerb határra! A korabeli jelentések kutatási anyagából megállapítottam, hogy 2020-tól napjainkig a szerb–magyar államhatáron az embercsempészek és a tiltott határátlépést elkövetők nem vezettek be jelentős változásokat a módszerek terén. Továbbra is a korábban alkalmazott, bevált és egyszerű technikákat használják, csak „finomítottak” rajtuk, ami még nagyobb kihívást jelent a rendőrség számára, amit a hivatalos határrendészeti statisztika is alátámaszt.

A nyilvános határrendészeti statisztikák alapján 2019 után a megbújások aránya ismét csökkenő trendet mutatott. 2020-ban a 27.904 esetből 926 megbújás történt, ami 3,32 százalékos arányt jelentett. A vasúti határátkelőhelyeken a megbújási próbálkozások jelentősen csökkentek a COVID-19 világjárvány idején, köszönhetően a megbetegedések megállítására tett, a határellenőrzést is érintő és az emberek mozgási lehetőségeit korlátozó kormányzati intézkedéseknek, valamint a folyamatos vágányfelújításoknak, amelyek leginkább a Belgrád–Budapest vasútvonalat érintették (lásd 49. ábra).⁴⁵⁶ A vasúti átkelőhelyeken az illegális migrációs prob-

⁴⁵⁶ A vasútvonal teljes lezárása 2022. szeptember 12-én valósult meg.

léma megoldódni látszott. Többféle, a rendőrség által használt kutatási technika került alkalmazásra és bizonyult eredményesnek. Ilyen volt – többek között – a szerelvény biztosítása, a pályatest kamerákkal (zárt láncú és stabil hőkamerákkal) történő megfigyelése. A közúti tehergépjárművekben a megbújások nagy többsége még mindig a gépjárművezető tudta nélkül történt. A felfedezések sikerességében jelentős szerepet játszott például a NAV közreműködésével az, hogy minden kamion röntgennel is ellenőrzésre került (Röszke autópálya, Tompa közúti határátkelőhely).⁴⁵⁷

Az irreguláris migránsok olyan módszereket is továbbfejlesztettek, amelyek a korábbi években elképzelhetetlenek voltak. Az alagutak használata, vagy a már harmadik generációs létrázási módszer is ezek közé tartoztak. Az alagutak felfedése nagy háttérmunkát igényelt. A felfedést nehezítette, hogy a kijárat nyílást nem készítették el, csupán csak akkor került kialakításra, amikor az adott csoport már odaérkezett. Olyannyira felfejlesztett módszerről volt szó, hogy akár 100 fő átjutását is tudták vele biztosítani. A helyszín kiválasztásának fő szempontja az volt, hogy valamilyen tárgy, növényzet, vagy domborzat takarása elrejtse az éppen zajló munkálatokat. A vizsgált vármegyékben a talajszerkezet több helyen is alkalmas arra, hogy ilyen járatokat készítsenek akár rapid módon is.⁴⁵⁸

A létrás módszer fejlődése volt a legintenzívebb, legkidolgozottabb. Az irreguláris migránsok kiválóan megtalálták a módját annak, hogyan fejlesszék tökéletesre ezt az átjutási módot. A falajtortjától egészen a harmadik generációs módszer kidolgozásáig, amelynél már annyira hosszú alumínium létrákat használtak, hogy az IBH I. fölött összeakasztva már el is kerültek a kapcsolatot a határárral. Az IBH II. esetében is ezt a dupla létrát használják még a mai napig is. Ez a létrás módszer a videofelvételek alapján nagyobb csoportok átjutását teszi lehetővé kevesebb mint 1 perc alatt. A „kerítésen” átjutott csoportokat átveszik a sétáltatók, majd az előre megbeszélte helyre kísérik őket. Amennyiben ezt a szolgáltatást az „ügyfelek” nem tudják megfizetni, kapnak egy felvételi pontot, amelyet meghatározott időre el kell érniük, ez a feladat sétáltató nélkül bonyolultabb, de kétségkívül olcsóbb megoldás. Ez is azt bizonyítja, hogy a vizsgálati éveket tekintve abban nem történt változás, hogy a célországba történő eljutás módját az irreguláris migráns anyagi háttere határozza meg. Az embercsempészek az előre jól kidolgozott stratégiájuknak, a részletgazdag megfigyelésüknek és a gyors reagálásuknak

⁴⁵⁷ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2021), *i.m.* p. 18-19.

⁴⁵⁸ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2020), *i.m.* p. 10. Az ORFK RFŐIG HRFŐO információkérésre adott válaszában tájékoztatott a felfedett alagutak, alagút kezdeményezések esetszámairól, Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyei bontásban. Bács-Kiskun: 2019 (2), 2020 (28), 2021 (8), 2022 (1), 2023 (0). Csongrád-Csanád: 2019 (1), 2020 (19), 2021 (12), 2022 (0), 2023 (1). Iratbetekintés engedélyszám: 29000/5245-4/2024.ált.

megkérlik az árát. Azonban egyre inkább jellemző rájuk, hogy egy-egy megakadályozást követően agresszívan lépnek fel a rendőrökkel szemben, megtámadják a szolgálatot teljesítő kollégákat és a járőrautót, de nem ritka, hogy a kamerarendszerekben tesznek kárt. A legerőszebb esetek azok, amikor az IBH mellett (szerb oldalon) tartózkodó „fegyveres személyek” demonstratívan mutogatják a náluk lévő lőfegyvernek látszó tárgyakat, vagy fémlétrákkal, vasrudakkal, fatuskókkal, kövekkel súlyos személyi sérüléseket, esetleg vagyoni károkat okoznak a szolgálati gépjárművekben (lásd 25. számú melléklet). Az elkövetők száma az egy főtől, a néhány fős kis csoportokon át, az 50-80 fős nagy csoportokig terjed. Az ORFK RFŐIG HRFŐO információkérésre adott válaszában tájékoztatott a szerb–magyar határszakaszon bekövetkezett regisztrált atrocitások esetszámainak alakulásáról, amelyek a következőképpen alakultak:

- 2021: 5 támadás történt a határőrizetben résztvevő személyek ellen; 2 incidens szolgálati járművek ellen; 11 alkalom volt, amikor az IBH-t és a rajta elhelyezett technikai eszközöket rongálták meg.
- 2022: 269 támadást követtek el határőrizetben résztvevő személyek ellen; 171 incidens történt szolgálati járművek ellen; 45 alkalommal az IBH-t és a rajta elhelyezett technikai eszközöket rongálták meg.
- 2023: 18 támadás fordult elő határőrizetben résztvevő személyek ellen, 125 incidens volt szolgálati járművek ellen, 44 alkalommal az IBH-t és a rajta elhelyezett technikai eszközöket rongálták meg.⁴⁵⁹

A 2023-as évben tapasztalt támadások számának csökkenéséhez több tényező együttes hatása járulhatott hozzá. Először is, a határőrizeti feladatban alkalmazott kamerarendszert az IBH I-ről két IBH közé helyezték, amely lehetővé tette a terület fokozottabb megfigyelését és védelmét. Ezzel párhuzamosan csak azokat a szolgálati gépjárműveket használták, amelyek már korábban megrongálódtak az irreguláris migránsok által, ezzel minimalizálva a további anyagi károkat. A magyar élőrő létszámának csökkenése szintén hozzájárulhatott a helyzet alakulásához, csökkentve a határőrizeti kapacitást (lásd 6.2.2.). Az IBH-nál szolgáló állomány

⁴⁵⁹ Iratbetekintés engedélyszám a fentiekkel megegyezik. Sajtóközlemény, POLICE.HU: *Ma van az év 168. napja, és már 238 esetben érte támadás a határvédőket a déli határszakaszon*. Elérhető: <https://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/hatarrendeszet/ma-van-az-ev-168-napja-es-mar-238-esetben#1> (letöltés ideje: 2024. 02. 16.). POLICE.HU: *Magyarország határa napjainkban*. Elérhető: https://www.youtube.com/watch?v=EmzljKq5L80&ab_channel=PoliceHungary (letöltés ideje: 2024. 02. 16.). MAGYARORSZÁG KORMÁNYA: *Szolgálatban a határ vadászok*. Elérhető: <https://www.facebook.com/watch/?v=2233724580121186> (letöltés ideje: 2024. 02. 16.). Többek között lásd, ÉBERHARDT GÁBOR (2023): *Migrációs erőszak az államhatáron*. In: *Belügyi Szemle*, 8. sz., p. 1437-1461. Elérhető: https://real.mtak.hu/171503/1/6_EberhardtGaborBelugyiSzemle2023.evi8.szam1437-1461..pdf (letöltés: 2024. 02. 11.)

tagjai elmondása alapján az állomány morális helyzete is szerepet játszhatott a támadások jelentésének csökkenésében. Ezen túlmenően, 2023 októberétől a szerb hatóságok drasztikus hatósági intézkedéseket vezettek be az illegális migrációval szemben, ami jelentős hatást gyakorolt az illegális migrációs útvonalakra és csökkentette az tiltott határátlépés szabálysértések számát. E tényezők együttesen járulhattak hozzá a támadások számának csökkenéséhez a szerb–magyar államhatáron.

Az embercsempész-hálózatok tagjai között, például sétáltatók és létrázatók, nemcsak a hatóságokkal szemben mutattak fokozódó agressziót, hanem saját konkurenciájukkal is keményebben léptek fel. A területeik védelme érdekében gyakran alkalmazták az erőszakot, hogy megőrizzék dominanciájukat és ellenőrizzék az illegális migrációs útvonalakat. Több esetben löfegyverrel is támadtak egymásra. A 2023-as év adatai, noha alacsonyabb támadási számokat mutatnak, nem feltétlenül jelentik az agresszió csökkenését, hanem inkább a módszerek és a területi kontroll fokozottabb „finomítását” és alkalmazását jelzik.

Nézzünk vissza még egy kicsit a 2023 előtti időszakra! 2021-ben már az év elején érzékelhető volt, hogy az embercsempészek megtalálták azokat az útvonalakat, ahol sem elektronikus megfigyelő rendszer, sem pedig rendőri jelenlét nem akadályozta őket tevékenységükben.⁴⁶⁰ 2022-től – a fizikai határzár fejlesztéseket követően (lásd 6.2.2.) – a tiltott határátlépést elkövetők rájöttek, hogy az IJR-rel nem telepített IBH részeken, ha a beton térháló felett és a „hattyúnyak” alatt vágják el a „kerítést”, akkor eredményesebben át tudnak jutni rajta. A vágasnyomokat igyekeztek minél inkább eltüntetni, mely olyannyira sikeres, hogy a szolgálatot teljesítő kollégák gépjárműből nem minden esetben fedezték fel azokat. Sok példát láthattunk arra, hogy az elrejtett rongálást egy későbbi átjutás elősegítése érdekében hozták létre, ahogy arra is több esetben fény derült, hogy az IBH lakattal lezárt részeit saját lakatokra cserélték, így az átjutás gyakorlatilag zökkenőmentes volt. Az évek során az volt a bevett gyakorlat, hogy sétáltatók vezetik az irreguláris migránsokat, nem változott, sőt az egyre pontosabb helyismeret birtokában a rendőri intézkedésekre egyből reagálni tudtak. Az államhatár területeinek alapos ismerete révén az embercsempészek egyre kevesebb technikai eszközt használtak az útvonalhoz, ami jól tükrözi tevékenységük gördülékenységet és hatékonyságát. A kialakított rendszer pedig kifogástalanul működött.⁴⁶¹

Az önálló elkövetési módok, mint például a szabadka környéki tömegközlekedési eszközök használata, az irreguláris migránsok körében szinte teljesen megszűntek. Ennek egyik fő

⁴⁶⁰ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2023), *i.m.* p. 25-26.

⁴⁶¹ Uo. p. 25.

oka, hogy a szerb területen belüli embercsempész szervezetek közötti erőszakos rivalizálás jelentősen fokozódott. A helyzet különösen veszélyessé tette a tömegközlekedési eszközök használatát, mivel azok közvetlen támadások célpontjává váltak, különösen olyan esetekben, amikor különböző etnikai csoportok vagy bűnszervezetek tagjai utaztak együtt. Az erőszakos konfliktusok miatt az irreguláris migránsok biztonságosabb alternatívákat kerestek az utazásra, például a taxisok által nyújtott szolgáltatásokat. A Bács-Kiskun vármegyei rendőr-főkapitányság 2023-as jelentése szerint egyetlen irreguláris migráns sem kerülhetett az IBH közelébe anélkül, hogy valamelyik szervezetnek ne fizetett volna. 2023-ban még mindig, mint a leggyorsabb közúti közlekedési módszert, az autópályákat használták az embercsempészek (lásd 44. ábra alatt leírtakat). A minél eredményesebb kivitelezés érdekében az embercsempészek az irreguláris migránsokat kisebb csoportokra tagolták. A csoportok kialakításánál fontos szempontok közé tartozott az „ügyfelek” fizetőképessége, fizikai állapota, de nemzetiségük alapján is gyakran kategorizálták őket az embercsempészek. A fizikai határzár közelében már kikapcsoltatták, vagy elvették az irreguláris migránsok mobiltelefonjait. A sikeres átjutás után a csoportok újraszervezése mellett a sétáltatók kísérték őket tovább. Több esetben előfordult, hogy a szállítók túlszúfolva a gépjárműveiket igyekeztek minél több főt elszállítani, így ugyanis egységnyi idő alatt több bevételre tehettek szert. Az extra jövedelemszerzés érdekében a területekért folytatott hatalmi harc már akkora méreteket öltött, hogy Szerbiában a határmenti településeken belül több esetben fegyveres harcok alakultak ki, nem törődve a helyi lakosság épségével. A fizikai határzár közelében zajló harcok gyakorlatilag ellehetetlenítették az egyéni átjutási kísérleteket.⁴⁶² Az ORFK RFŐIG HRFŐO által rendelkezésemre bocsátott adatok alapján egyértelmű, hogy a fegyverek jelenléte és a lövések a szerb–magyar határszakaszon továbbra is jelentős határbiztonsági problémát jelenthet. A „határt őrzők” 2022-ben 104 lövési esetet jegyeztek fel, amelyekből 24 sorozatlövés volt, míg 2023-ban 100 lövést regisztráltak, de sorozatlövés nem voltak dokumentálva. Bár a lövések száma stabilan magas maradt, a fegyverek észlelése csökkent: 2022-ben 51 esetben láttak fegyvert, míg 2023-ban csak 37 esetben.⁴⁶³ Ez a csökkenés arra utalhat, hogy a fegyverek jelenléte és használata csökkent, az erőszakos incidensek azonban továbbra is gyakoriak voltak. Az ilyen események folyamatosan jelezték a határőrizeti intézkedések és a reagálási képességek fejlesztésének szükségességét (akár a szerb oldalról is), különösen, mivel a fegyveres csoportok és az őket segítő személyek továbbra is jelentős fenyegetést jelentettek a környező civil lakosság számára is. 2023 októberében elérkezett az a pont, amikor a szerb kormány döntéshozatalra kényszerült, ugyanis a bűnözői csoportok harca több

⁴⁶² BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2023), *i.m.* p. 5-6., 8-10., 19-22.

⁴⁶³ Iratbetekintés engedélyszám: 29000/5245-4/2024.ált.

halálos áldozatot is követelt. A kormány elindította rendőri akcióját a magyar–szerb határ közelében zajló összecsapások felszámolására.

Az „illmigrinfős” rendszer működését idővel az embercsempész-hálózatok is megismerték a megnövekedett tettenérések mértékére reagálva, és alkalmazkodtak a helyzethez. Rákényszerültek arra, hogy bérelt gépjárműveket használjanak, amelyeken rendszeresen rendszámcserevel alkalmaztak az autópályán (lásd Juhász-interjú). Az embercsempészek törekedtek arra, hogy azonos márkájú és típusú gépjárművekről tulajdonítsák el a rendszámokat a hatóságok megtévesztése érdekében. Több esetben előfordult, hogy egy-egy személyautóból több rendszám is előkerült az elfogások során. Az „illmigrinfős” rendszer tesztelésére, vagy a rendőri figyelem elterelésére „csaliautókat” is használtak, amely az embercsempész-hálózatok jól szervezett működését jelzi. Az „előfutó” feladata az volt, hogy előzetesen felderítse az embercsempész útját, és figyelmeztesse őt az esetleges rendőri jelenlétről. Gyakori volt, hogy a szállítás meghiúsult, például közlekedési baleset miatt, ilyenkor magát az embercsempészt kellett kimenteni. Az ORFK RFŐIG HRFŐO adatsorai alapján 2022-ben 44 esetben történt közúti közlekedési baleset, míg 2023-ban 31 esetben. Emellett 2022-ben 124, 2023-ban 103 esetben történt menekülés közbeni balesetek.⁴⁶⁴ E számok alapján jól látható, hogy a menekülések során bekövetkező közlekedési balesetek száma jelentősen csökkent, amely összefüggésben állhat az embercsempész hálózatok alkalmazkodási stratégiáival, valamint a 2023 végén bekövetkezett államhatár jogellenes átlépését elkövetők számának csökkenésével.

Az elkövetési módszerek közé tartozott, hogy az államhatár közelében felvették a tiltott határátlépést elkövető személyeket, majd nagy sebességgel (140-160 km/h) szállították őket a kijelölt pihenőhelyekre, vagy Ausztriába, vagy Szlovákiába. Az autópályát, mint a leggyorsabb közúti közlekedési eszközt, 2022–2023 között egyre intenzívebben használták, amihez hasonló példát 2015-ben láthattunk, és ezt a nyugati szomszédaink elfogási statisztikái is megerősítenek (lásd 14. ábra).

Az embercsempészek által használt egyik bevett taktikai elem volt a szállításhoz használt járművek tárolásának megváltoztatása. Az autópályák parkolói helyett a nagyvárosok, főként Budapest, Kecskemét nagyforgalmú helyein pihentették a szállításra használt járműveket. Ilyenek pihentető helyek voltak a bevásárlóközpontok, a nagyobb éttermek parkolói, de fedeztünk fel releváns járművet lakótelepeken is.⁴⁶⁵ Nemcsak a gépjárművek cseréje volt népszerű az embercsempészek között, hanem a mobiltelefonokat is előszeretettel cserélték, ezzel még

⁴⁶⁴ Iratbetekintés engedélyszám a fentiekkel megegyezik.

⁴⁶⁵ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2023), *i.m.* p. 26.

kevesebb esélyt adva a lebukás lehetőségének, megnehezítve a rendőrség felderítő tevékenységét.

A szervezett bűnözés tagjai gátlások nélkül használták a közösségi médiát tevékenységük terjesztésére. Sofőr hirdetéseket adtak fel több nyelven, de számos példa volt arra, hogy sikeres „kézbesítés” esetén a különböző platformokon nyilvánosan posztolták ki azokat. Ezekből a posztokból azonban a rendőrség is profitálni tudott, mert több esetben látszódtak rajtuk a szállító járművek rendszámai, melynek segítségével az útvonalak beazonosíthatókká váltak. Azonban a szerb akció kezdete után ezek a felhasználók vagy megszüntették profiljaikat, vagy régebbi felvételeket osztottak meg.⁴⁶⁶

A szállítók érkezhettek bármilyen helyről, bármilyen járművel és bármilyen útvonalon, amely első pillantásra közhelyszerűnek tűnhet. Azonban, ha figyelembe vesszük, hogy 2023-ban Bács-Kiskun vármegyében a publikált adatok szerint a 3.863 feltartóztatott személy közül 36 különböző országból származott, és a 120 elfogott embercsempész is 24 különböző nemzetiségű volt, világossá válik, hogy az embercsempész hálózat rendkívül széles forráskört ölelt fel. Ez egyértelműen arra utal, hogy az illegális migráció mögött álló tevékenység globális üzletet képvisel. Mindezek ellenére a legnagyobb „fenyegetésnek” a mélységi területek voltak kitéve, a már a fentiekben említett esetekben az embercsempészek gyors helyváltogatása miatt.⁴⁶⁷ A vizsgált időszak utolsó két évét tekintve 8 kilométeres sávon túl, mélységi területen történt az embercsempész elfogások jelentős része, lásd: 2022-ben 71,67, 2023-ban 61,16 százaléka.⁴⁶⁸

A leírtak összefoglalásaként, frissített interjút készítettem Juhász-Bóka Lászlóval 2024. március 26-án, amely kivételesen nagy élményt jelentett számomra. Az interjú alkalmával a bennem maradt legapróbb kérdésekre is választ kaptam, mind az elkövetési módszerekre, mind pedig a hozzájuk kapcsolódó embercsempészekre vonatkozóan. Az interjút, terjedelmi okok miatt, legnagyobb sajnálatomra le kellett rövidítenem, de egy újabb tanulmány keretein belül érdemesnek látom a jövőben megosztani az érdeklődőkkel.

„Azt kérdezted, hogy én mit gondolok arról, hogy mi volt az illegális migrációnak ebben az időszakban a táptalaja? Hát ugyanaz, mint korábban, Afganisztánban, Irakban, Szíriában: a polgárháborús helyzet az nem változott. [...] Megtörtént az Európai Unió és Törökország megállapodása (2016), amihez gyakorlatilag Törökország 2020-ig tartja is magát, de 2020 tavaszán 'elengedi' az illegális migrációt”.

⁴⁶⁶ Uo. p. 28-29.

⁴⁶⁷ Uo.

⁴⁶⁸ ORFK HSK (2023), i.m.

Fontos megjegyezni, hogy az interjúban elhangzottak nem tükrözték teljes mértékben a helyzet összetettségét. A COVID-19 járvány 2020-ban jelentős hatással volt az illegális migrációs mozgásokra, ideiglenesen akadályozva az irreguláris migránsok mozgását. A török hadsereg hadműveletei Szíriában és Irakban továbbra is jelentős szerepet játszottak az illegális migráció generálásában. Ezért az illegális migráció dinamikája sokkal összetettebb volt, mint azt az interjúalany röviden összefoglalta.

„[...] Szerbia ugyebár a vízumliberalizációval, valamint azzal, hogy nem tágit attól, hogy ő a nemzetközi menekültügyi protokolloknak megfelelő rendszert működtet, ugyanakkor viszont azt is kijelenti, hogy nem lesz gyűjtőtábora és zsákutcája ennek a migrációnak, nem fogják a továbbhaladásukat gátolni. Ebből aztán gyakorlatilag az következik, hogy Szerbiában kialakulhat egy logisztikai bázisa az embercsempészesnek. A mi műszaki berendezéseink, a 'kerítés', meg az összes többi felderítő eszköz, hőkamerák, egyebek, – tehát próbálkozhatunk mi mindennel – attól a pillanattól vannak szerintem 'halálra ítélve', hogy ez mind csak a magyar oldalon van. Tehát amikor mi észleljük a bajt, akkora a 'migránsok' már bent vannak a magyar oldalon, vagy a két 'kerítés' között, vagy már átjutva a 'kerítéseken', csak a magyar rendészeti szerveknek okoznak problémát, feladatot és ezt nem lehet sehogy sem megakadályozni. 2022 októberétől Szerbia visszavonta a vízumliberalizációt és akkor több országgal szemben visszavezette a vízumkényszert”.

Az interjúalanyom által elmondottak kiegészítéseként megjegyzem, hogy az érintett országokból érkező irreguláris migránsok mozgási szabadsága valóban korlátozódott. Az ORFK határrendészeti adatai szerint 2022-ben Indiából és Tunéziából mintegy tizennyolcezer elfogást regisztráltak a szerb–magyar határon, ami közel hétszeres emelkedést jelent az előző évhez képest. Ez jelentősen eltörpül a síretek és afgánok számaihoz képest, akik nem légi úton érkeztek Szerbiába. Törökország esetében a „kiskapu nyitva maradt”, valószínűleg gazdasági okok befolyásoltsága miatt, és esetükben mintegy tízezer elfogást regisztrált a rendőrség, ami hatszoros emelkedést jelentett. A vízumkényszer következtében a légiközlekedési lehetőségek nehezebbé váltak, ami arra ösztönözte az embercsempész hálózatokat, hogy újból fokozzák a szárazföldi útvonalak használatát. Ennek következtében a határátlépési próbálkozások a szárazföldi határszakaszokra összpontosultak, ami fokozott határbiztonsági kihívásokat eredményezett ezen a területen.

„[...] Majd 2023 májusában Törökországban lezajlottak a választások. A török kurd kisebbség és az értelmiség egy része is felkerekedett, ami azt eredményezhette, hogy a síretek és afgánok mellett egyre nagyobb számban jelentek meg a 'zöldhatáron'. [...] Mi próbáljuk az áradatot megállítani, de gyakorlatilag lehetetlen. A vizet nem lehet megállítani, csak terelni

lehet, de erre a 'kerítés' sem volt önmagában alkalmas. Mivel a szerbek rendszertileg nem avatkoznak hathatósan közbe, így közvetlen a 'kerítés' mentén alakulhatott ki komplett logisztikai bázisa az embercsempészsnek. Ekkor már jól lehet látni, ahogy korábban beszéltünk róla, hogyan változnak, fejlődnek, finomodnak a módszerek. Az, hogy alagutat ástak a kerítésnél, 2020 után szinte eltűnik. Egész egyszerűen nem vesződnek már vele. Egyrészt azért, mert nagyon időigényes, másrészt azért, mert relatíve kis kapacitású, harmadrészt, mert kiépítenek inkább egy olyan logisztikát, amely tömegesen biztosítja a 'kerítésen' átjutás lehetőségét. A szervezett bűnözői csoportok a határtól nem messze komplett táborokat hoztak létre. A táborokban van idő és lehetőség felhalmozni a létrákat, a különböző, áthaladáshoz szükséges felszerelési tárgyakat. Van idő kiképezni a 'migránsok' közül a sétáltatókat, akik majd magyar területen elviszik az embereket a megadott pontokig, és utána vissza tudják őket vinni, mindezt háborítatlanul lehet tenni, és ki is alakul ennek a bázisa is. [...] A sétáltatókat nem lehetett megtalálni, ha egy csoportot elfogtak, mindenki 'migránsnak' vallotta magát. A magyar szabályozás szerint nem történt előállítás, nem történt adatfelvétel, hanem egy figyelmeztetést követően gyakorlatilag berakták őket egy szállító járműbe, elvitték az elfogottakat a legközelebbi kapuig, és 'kikapuzták' őket, és ezt pontosan tudták az embercsempészek is (ha szerb vagy magyar sétáltató lett volna, az azonnal kilógott volna a csoportból, ha viszont saját nációjú nem lógott ki senki). [...] Elfogatták magukat, mi meg kitaxiztuk őket Röszkére, ezzel gyakorlatilag újabb keresletet generálva.

2022–2023-as években szerintem tömegével mentek el olyan személyek, akiket egyszer sem fogtunk el. A módszer továbbra is ugyanaz volt, amit 2020-ban megbeszéltük, csak szinte ipari mértékűvé váltak a szállítók, már nem csak a helyi lakosokból kerültek ki. Nyíltan hirdették a Telegramon az orosz nyelvű csoportokban a 'munkát', és ezért aztán mindenki, aki beszélt oroszul, próbált élni az embercsempészéssel kapcsolatos ajánlattal. [...] Jól lehetett látni, hogy ez az egész, az embercsempészs folyamata rajtunk kívül esik. Ha véletlen volt magyarországi szervezés a történetben, akkor az is inkább Budapesthez kötődött. Magyar elkövetőink is voltak, és egészen komoly bünszervezeteket derítettünk fel, de gyakorlatilag azt kellett belátni, hogy csak a szállítási ágig jutottunk, tehát már a szállítási ágon belül is többszintűvé váltak a bűnözői szervezetek, de mindegyik valahol kapcsolódott egy törökhöz, egy arabhoz, egy 'migránsokkal' kapcsolatos valakihez, mivel nyilván a túloldallal is valakinek kapcsolatot kellett tartani. Az igazi szervezőt, a külföldi irányítót nem nagyon sikerült az elmúlt három évben azonosítani. [...] A készenléti rendőrségi egységek, amelyeknek egyébként a rendőri feladatok ellátását kellene szolgálniuk, gyakorlatilag folyamatosan az autópályák mentén álltak készen arra, hogy az 'illmigránfős' riasztásokra reagáljanak, és még így is azt látjuk, hogy volt olyan nap, amikor 17

riasztásból 3-ra tudott az ország reagálni. Agresszivitás is megjelenik a 'kerítés' mellett, de közben agresszívvá váltak szállítók is. [...] Amikor elfogjuk őket, akkor azt tapasztaljuk, hogy ott találjuk náluk a kábítószert, ezek használatától mindenféle kontrolluk megszakad. A különböző vármegyéknek újabb egységeket kell felvenni, melyek arra képzik az embereket, hogy hogyan kell kivezetni az elfogottakat, hogy az M5-ös autópályán hogy és hol állnak fel például a Pest vármegyeiek, honnan veszik fel Örkénytől indulva a megfelelő alakzatot, hogy ki fogják tolni Inárcsra, és Inárcson hogy tudják biztonságosan megcsinálni az elfogást. A lényeg az, hogy biztonságosan sikerüljön elfogni az embereket, és ne pedig embereket veszélyeztetve, vagy balesetet okozva [...].

A helyzet kezelhetetlenné válik, az Európai Unió cselekszik, és ráveszi Szerbiát arra, hogy a vízumliberalizációt 2023. október 27-én szüntessék meg. Mi történt október 27-én? Most az történik, hogy nemcsak leviszik őket táborba, hanem felszámolják a logisztikát is. Felszámolják azt a logisztikát, ami kialakult, és kitakarítják az erdőt. Nyilván, ebben benne van Szerbia belpolitikai problémája is. Az egyik, hogy következtek a választások, másik, hogy a szerb határ menti lakosság már az életét féltette. Pontosan azért, mert nem a 'migránsok' váltak agresszívvá, hanem különböző embercsempész csoportok vívták egymással a fegyveres harcukat. Azonban már nincs hova menni az erdőben, nincs szállás, nincs élelem, nincs logisztika, nincs létra, nincs ember, aki a 'kerítés' egyik pontján dobálni kezd, hogy oda vonják a rendőrök figyelmét, és közben más helyen át tudjanak törni, mert bár a 'migránsokat' továbbra is leszállítják, de hozzátartozó logisztikát felszámolták. Jelen pillanatban, amit mi itt látunk, hogy itt a szerb határszakaszon teljes a béke. Ugyanakkor viszont a Szerbiába való bejutási számok azért azt mutatják, a horvát–szlovén Secure Information Exchange Network Application (SIENA, Biztonságos Információcsere Hálózati Alkalmazás) üzenetek jelentős megnövekedése, hogy gyakorlatilag van egy bizonyos fokú terelődés. Tehát az illegális migráció, amely korábban idejött a 'kerítéshez', az most elterelődik. Véleményem szerint, jelen pillanatban az van, amit a kezdetektől mondtunk, hogy a szerb hatóságok kezében van ennek a történetnek a kulcsa [...]."

Juhász-Bóka László válaszaiban ismételtelen kiderül, hogy az embercsempészt elkövető személyek kiválóan képesek rugalmasan alkalmazkodni és megújítani módszereiket a határőrizeti rendszer fejlesztését figyelembe véve. Ezzel egyúttal megerősítést kaptam, hogy az illegális migráció nemcsak Magyarország déli határán jelent komoly kockázati lehetőséget, hanem az egész Európai Unióra, amelyet valamilyen szinten meg kell oldani. Gondoljunk csak azokra a személyekre, akik az erőszak alkalmazásától sem riadnak vissza a céljaik elérése ér-

dekében, a tanúsított akaratérvényesítés erőszakos eszközei minta jelleggel szolgálnak az országba érkező személyek számára, ezáltal megérthetjük azokat a változásokat, amelyek a szerb–magyar határszakaszon az elmúlt években végbementek.

Juhász rávilágított arra, hogy az illegális migráció problémája nem csupán technikai kihívás, hanem politikai és stratégiai kérdés is. Az interjú végén tett megjegyzésében hangsúlyozta, hogy a szerb hatóságok kulcsszerepet játszanak az embercsempészség megfékezésében. Ezt a megállapítást a jelenlegi helyzet alakulása is alátámasztja, hiszen a 2023. október 28-i rendészeti események során tapasztalt logisztikai bázis felszámolása és a szerb–magyar határszakaszon tapasztalt viszonylagos béke megerősíti, hogy a szerb hatóságok beavatkozása jelentős hatással lehet az illegális migrációs folyamatok alakulására. Mindez jól érzékelteti az IBM első lépcsőjének fontosságát, amely a harmadik országokban alkalmazott intézkedéseket foglalja magában. Ez megerősíti, hogy nem csak Magyarországnak kell kezelnie az illegális migráció problémáját, hanem a harmadik országoknak is, jelen esetben Szerbiának, amelynek hatóságai hatékonyan felléptek az illegális migráció ellen, és elterelték az útvonalakat. Az embercsempész hálózatok folyamatos alkalmazkodása azt jelzi, hogy az illegális migrációs tevékenységek kezelésében a jövőben kiemelten fontos a nemzetközi és helyi hatóságok közötti hatékony együttműködés. Ezzel párhuzamosan, az illegális migrációs nyomás csökkentése érdekében a határőrizeti intézkedések, valamint a nemzetközi diplomácia és politikai nyomásgyakorlás is kulcsszerepet játszhat.

6.2. AZ ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓ KEZELÉSÉNEK JELLEMZŐI ÉS HATÁSA AZ ILLEGÁLIS MIGRÁCIÓS TRENDEK ALAKULÁSÁRA (2015–2023)

2015-ben az idő előrehaladtával a szerb szakaszon a minden eddigieket meghaladó illegális migrációs hullám jelentős nehézségek elé állította a rendőrséget. Az alfejezet felépítési rendszerében az alábbi gondolatmenetet követtem. A kronológiai rend azt kívánja, hogy bemutatásra kerüljön a „tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet bevezetése”, és ezt követően fontosnak tartom a rendészetre vonatkozó részeket szemléltetni, bemutatni a fizikai határzár létesítésnek értékelését és az embercsempészség büntetőjogi változtatásait. Hazánkban belül, és a határainkon túli nemzetközi kapcsolatok prezentálása saját tapasztalatokkal színesítve.

6.2.1. JOGALKOTÁSI ELŐZMÉNYEK ÉS A „TÖMEGES BEVÁNDORLÁS OKOZTA VÁLSÁGHELYZET” BEVEZETÉSE

2015-ben a szerb–magyar határszakaszon leginkább megjelenő „illegális migrációs hullámot” a rendőrség nem tudta kezelni. Rá kellett jönni, hogy fontosabb kormányzati lépések nélkül nem tudjuk megoldani az elénk háruló nehézségeket. A kormány belátta ezt, majd megtette a szükséges lépéseket.

A kormány első lépésben – 2015 júniusában az 1401/2015. (VI. 17.) Korm. határozatban – elrendelte a Szerbiával közös határszakaszon a határőrizeti célú „kerítés” létesítésének előkészítését, maga a jogszabály egy 175 kilométer hosszúságú, 4 méter magasságú „kerítésről” szólt. A kormányhatározat rendkívül rövid határidőket írt elő, így a „kerítésépítés” előkészítésére hét napot határozott meg, illetve a szükséges jogszabály-módosításokkal kapcsolatos előterjesztés elkészítésére is mindössze két hetet. Ezek a körülmények is arra utalnak, hogy a kormány gyors megoldást akart a helyzet kezelésére.

Következő lépésként az Országgyűlés 2015. július 6-án elfogadta a 2015. évi CXXVII. törvényt, mely 49. §-a – egyebek mellett – módosította az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvényt és kimondta, hogy az ország területének a „külső határ szerinti határvonaltól, illetve a határjeltől számított 10 méteres sávja az államhatár rendjének ’védelmét’ biztosító létesítmények építése, telepítése és üzemeltetése, valamint a honvédelmi, nemzetbiztonsági, katasztrófavédelmi, határőrizeti, menekültügyi és idegenrendészeti feladatok ellátása céljából” igénybe vehető. Ugyancsak e törvény mondta ki, hogy az ezen területen fekvő ingatlanokon az államot ex lege határozatlan időre szóló közérdekű használati jog illeti meg, az ingatlan tulajdonosa pedig megfelelő kártalanításra tarthat igényt. Ezzel megvalósultak a fizikai határzár telepítésének és fenntartásának jogi feltételei.

2015. július 13-án megkezdődtek Mórahalom térségében a mintaszakasz építési munkálatai. A 175 méter hosszúságú mintaszakasz július 18-ra készült el, négyféle műszaki tartalommal, ezek közül a kormány végül kettőt hagyott jóvá.⁴⁶⁹

A kormány 2015. július 31-ei 213/2015. rendelete volt hivatott biztosítani a fizikai határzár zavartalan építését mindaddig, amíg hatályba nem lépnek az akkorra már az előkészítés fázisába jutott büntetőeljárás és anyagi jogi jogszabályok. A 213/2015. (VII. 31.) Korm. rendelet ugyanis bírságot maga után vonó jogellenes cselekménnyé nyilvánította az Ideiglenes Biztonsági Határzár területének megsértését (a területre az építési munkálatok idején történő ille-

⁴⁶⁹ ZÁMBÓNÉ Dibusz Ildikó (2017): *Az Ideiglenes Biztonsági Határzár és a tranzitónák szerepe az illegális migráció kezelésében*. Diplomamunka. In: NKE Rendészettudományi Kar Határrendészeti Tanszék, p. 27.

téktelen belépést, az építési munkák akadályozását), valamint a fizikai határzár építési, karbantartási munkálatai idején az ott dolgozók, illetve szolgálatot teljesítő hivatalos személyek akadályozását (területre való bejutásuk, onnan kijutásuk akadályozását).

Mindezeket követően fogadta el 2015. szeptember 4-én az Országgyűlés a 2015. évi CXL. törvényt. A „salátatörvénnyel” több törvény egyes pontjait módosították. Így – egyebek mellett – a polgári perrendtartás módosítása révén a menekültügyi eljárásokban hozott határozatok felülvizsgálatára kizárólagos illetékességgel ruházták fel a Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságot,⁴⁷⁰ a menedékjogról szóló törvény módosításával a tranzitónában előterjesztett menekültstátusz iránti kérelmek tárgyában lefolytatandó eljárások speciális szabályait határozták meg. Bevezettek egy új típusú eljárást, az úgynevezett határon lefolytatott eljárást, melynek során az irreguláris migráns a kérelmét a tranzitónában terjeszti elő, a menekültügyi hatóság pedig soron kívül (de legkésőbb a kérelem benyújtásától számított 8 napon belül) dönt a kérelem elfogadhatóságáról (bővebben 6.2.2.). E törvényben vezették be a „tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet” kategóriáját. A kormány felhatalmazást kapott, hogy kihirdesse a „tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetet”, megállapítsa e válsághelyzet elrendelésével, fennállásával, megszüntetésével kapcsolatos szabályokat. Módosult az államhatárról szóló törvény is, meghatározták a tranzitóna kialakításának szabályait. A büntető törvénykönyvet új, a fizikai határzár őrzését szolgáló büntetőjogi tényállásokkal bővítették (határzár tiltott átlépése, határzár megrongálása, határzárrel kapcsolatos építési munka akadályozása), illetve már meglévő tényállások egészültek ki az új helyzetre adaptált tényállási elemekkel (pl. embercsempészés esetében).⁴⁷¹ Módosították egyidejűleg a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (előző Be.) egyes rendelkezéseit is, kifejezetten a fizikai határzár érintő deliktumok miatti eljárások szempontjai szerint. A módosítások zöme 2015. szeptember 15-én lépett hatályba.

A „tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet” elnevezés jogintézményt tehát a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény módosításával hozták létre, mely alkotmányjogi ér-

⁴⁷⁰ Itt jegyzem meg, hogy 2020. március 31. napjával jogszabályváltozás folytán megszűntek a közigazgatási és munkaügyi bíróságok. A közigazgatási perekben 2020. április 1. napjától elsőfokon az adott törvényszék jár el regionális illetékességgel, másodfokon, illetve felülvizsgálati eljárásban a Kúria jár el. A jogszabályi változás hátterében az állt, hogy a hatósági eljárás megindítása és az abban hozott jogerős bírósági döntés meghozatala között a lehető legrövidebb időtartam teljen el.

⁴⁷¹ Lásd bővebben 6.2.3. és 6.2.4. alfejezetekben.

telemben nem tekinthető különleges jogrendnek, ugyanis az alapvető jogok és szabadságok fel-függesztésére nem biztosít lehetőséget,⁴⁷² sokkal inkább egy „kvázi kivételes állapotról” van szó, mely a rendes jogrend és a különleges jogrend között helyezkedik el.⁴⁷³

A „tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet” akkor rendelhető el, ha a törvényben leírt három feltétel közül legalább egy teljesül: az első két feltétel (a menekültstátusz elismerését kérők száma; a tranzitónában tartózkodók száma) objektív, a harmadik ellenben szubjektív, jogalkalmazói mérlegelést igénylő körülmény.

A következőkről van szó. Sor kerülhet a „tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet” elrendelésére, ha:

- 1) a Magyarország területére érkező, menekültkénti elismerést kérők száma egy hónap alatt átlagosan meghaladja a napi 500 főt, ha két egymást követő hét átlaga legalább 750 fő, vagy egy hét átlagát tekintve legalább 800 fő;
- 2) a tranzitónában várakozók és tartózkodók száma egy hónap alatt átlagosan napi 1.000 fő, vagy két egymást követő héten átlagosan eléri vagy meghaladja a napi 1.500 főt;
- 3) továbbá, ha minden olyan migrációs helyzet kapcsán, amikor olyan körülmények alakulnak ki, amely veszélyezteti valamelyik település biztonságát, rendjét, közegészségügyi helyzetét.

A c) pontban írt, mérlegeléshez kötött kategória – vagyis a „*bármely migrációs helyzettel összefüggő körülmény*” – értelmezéséhez a jogalkotó adott némi iránymutatást, eszerint például fennáll ez a körülmény, „*ha az adott településen vagy annak külterületén található befogadó állomáson vagy a 'külföldiek' elhelyezését biztosító egyéb létesítményben zavargás tör ki, vagy erőszakos cselekményeket követnek el*”.⁴⁷⁴

A válsághelyzet kormányrendelettel rendelhető el, az egész országra vagy csak egyes országrészekre kiterjedő hatállyal, első körben hat hónapra, ám ha szükséges, a hosszabbítás lehetőségével.⁴⁷⁵ Az országos rendőrfőkapitány és a menekültügyi hatóság vezetője köteles folyamatosan figyelemmel kísérni, hogy az elrendelésre okot adó körülmények menet közben

⁴⁷² ALAPJOGOKÉRT KÖZPONT: *A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet bevezetéséről.*

Elérhető: <https://mandiner.hu/velemeney/2016/03/alapjogokert-kozpont-a-tomeges-bevandorlas-okozta-valsag-helyzet-bevezeteserol> (letöltés ideje: 2023. 08. 27.)

⁴⁷³ MÉSZÁROS Gábor (2015): *Egy menekültcsomag veszélyei – Mit is jelent valójában a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet?* In: Fundamentum, 2-3. sz., p. 110. Elérhető: https://epa.oszk.hu/02300/02334/00068/pdf/EPA02334_fundamentum_2015_02-03_107-119.pdf (letöltés: 2021. 06. 13.)

⁴⁷⁴ Mjt. 80/A. § (1) bek.

⁴⁷⁵ Uo. (4) bek.

változnak-e, amennyiben igen, úgy javaslatot tesznek a válsághelyzet megszüntetésére.⁴⁷⁶ A kormány 2015 szeptemberében hat vármegyére – Bács-Kiskun, Csongrád-Csanád, Baranya, Somogy, Zala és Vas – kiterjedően rendelte el a „tömeges bevándorlás okozta válsághelyzetet”, amelyet később több alkalommal meghosszabbított, és 2016. március 9-én az ország egész területére kiterjesztett. Az elrendelést az tette indokolttá, hogy Görögországban, Észak-Macedóniában és Szerbiában jelentős számú irreguláris migráns tartózkodott, akik Nyugat-Európa felé tartottak. A tényleges számok és az irreguláris migránsok pontos helyzete nem mindig volt egyértelmű, a kormány úgy ítélte meg, hogy a helyzet megfelelő kezelése érdekében szükség volt a „tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet” kihirdetésére, hogy elkerüljék a közbiztonságot és közrendet potenciálisan veszélyeztető helyzetek kialakulását.⁴⁷⁷

Jelen sorok írásának idején a válsághelyzet még mindig fennáll, annak hatályát a 265/2024. (IX. 2.) Korm. rendelet 2025. március 7-ig meghosszabbította. Véleményem szerint a válsághelyzet kibontakozásakor zajló folyamatok – itt leginkább a tömeges méretű illegális migrációra gondolok – jelenleg, 2024-ben, egyáltalán nem állnak fent, hiszen a regisztrált elfogások száma minimális a szerb–magyar határon. Ugyanakkor egyetértek azzal, hogy a migrációs válsághelyzet feltételezhetően „elrettentő” hatással van az illegálisan az országba belépni kívánókra, és a magyar állampolgárok vélhetően nagyobb biztonságban érzik magukat emiatt.

Nem utolsó sorban módosították a rendőrségi és a honvédelmi törvényt is, többletjogosítványokat biztosítva a rendőröknek, illetve a katonáknak a „tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet” idején. Ennek megfelelően a rendőr korlátozhatja nyilvános és közforgalmú intézmények működését, ellenőrzés, megfigyelés vagy helyszínbiztosítás céljából lezárhat területet, épületet. Feladata ellátása érdekében – külön engedély alapján – magánlakásba beléphet és a feladat teljesítéséig ott tartózkodhat. A honvéd fegyverhasználati joggal közreműködhet az országhatár őrzésében, „*az államhatár ellen irányuló erőszakos cselekmények felszámolásában*”.⁴⁷⁸ Ezen intézkedés hatására a szükséges humán erőforrás nagy részben biztosítva lett (lásd 4.2.).

⁴⁷⁶ Uo. (3) bek.

⁴⁷⁷ ALAPJOGOKÉRT KÖZPONT (2018), *i.m.*

⁴⁷⁸ 2015. évi CXLI. törvény egyes törvények Magyarország államhatárának hatékonyabb védelmével és a tömeges bevándorlás kezelésével összefüggő módosításáról, 4. §. Hatályos: 2015. szeptember 22-től.

6.2.2. RENDÉSZETI VÁLASZOK⁴⁷⁹

Az ötödik fejezetben leírt rendészeti válaszokat ebben a fejezetben kívánom továbbelemezni, illetve időrendben folytatni. Az irreguláris migránsok száma folyamatosan emelkedett, meghaladta a napi 500 főt, ennek a mennyiségnek a befogadására a Szeged Határrendészeti Kirendeltség épülete már nem volt alkalmas, ezért a Bács-Kiskun Vármegyei Rendőr-főkapitányság kiskunhalasi épületében Központi Előállító Objektumot (KEO) hoztak létre 2015. február 5-én, melyben újabb 450-500 fő ügyét tudták intézni naponta. Itt sor került olyan tiltott határátlépést elkövetők ügyeinek a rendezésére is, akikkel szemben Csongrád-Csanád vármegyében nem tudtak eljárást indítani. Ilyenkor az előállítás Kiskunhalasra történt, és a szegedi „ügyfelek” ügyét a Szeged Határrendészeti Kirendeltség nevében vizsgálták. A KEO 2015. február 16-án bezárásra került, részben annak következményeként, hogy Angela Merkel 2015. február 2-i nyilatkozata is hatással volt a helyzet alakulására. A nyilatkozatot követően osztrák és német rendőröket vezényeltek Szerbiába, ahol a szerb belügyi szervekkel közös járőrtevékenységet végeztek a szerb–magyar határ szerb oldalán. Ennek hatására az illegális migrációs adatokban csökkenés mutatkozott, de ez nem tartott sokáig. Az Iszlám Állam előretörése következtében újabb tömegek indultak Európa felé, különösen szírek, ami miatt az elfogások száma májusra ismét megemelkedett (lásd 35. ábra). Az év elején szerzett tapasztalatok alapján megalakították a Kiskunhalasi Meghallgató Pontot 2015. május 8-án, mely egy központi ügyintézésre létrehozott migrációs regisztrációs központ volt, létrehozásának célja, hogy csökkentse a Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyére nehezedő nyomást.⁴⁸⁰ Az idegenrendészeti eljárásokat nehezítő körülmények is említésre méltóak, amelyeket az elfogott irreguláris migránsok magatartásukkal eredményeztek. A koszovói állampolgárokkal szemben a szírek (majd az afgánok) polgárháborús környezetből érkeztek és ez nagyban meghatározta viselkedésüket, viszonyulásait. Egy részük nem volt hajlandó együttműködni a hatósággal. Ha voltak is okmányaik, akkor egymás között cserélgették a menekülttáborokban kapottakat. Sokan voltak olyanok, akik ruhába varrva rejtették el a hivatalos okmányaikat, vagy a telefonjukba lefényképezték, hogy ne kelljen azokat átadni, felmutatni. Megjelentek az önkárosítások, beszámolók szerint voltak olyan esetek is, amikor az irreguláris migráns beleverte a fejét a falba, a gépjárműbe, az ujjbegyét reszelte a falon, hogy ne legyen ujjnyomata. Sokan fiatalkorúnak vallották magukat, holott ránézésre már a huszadik életévüket is betöltötték. Személyazonosságot sok esetben nem lehetett tisztázni. Az afgánok és a szírek esetében, az előbb említett viselkedések miatt, esély sem

⁴⁷⁹ Fénykép megjelenítés. 23. számú melléklet.

⁴⁸⁰ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG: *Tömeges migráció kezelés tapasztalatai, 2016.* p 9-10.

volt a kulturált ügyintézésre, mint ahogy ez egyébként a koszovói állampolgároknál általános volt.⁴⁸¹ 2015 májusától a szállítások összehangolására, a jelentések leadására szükségessé vált a Határrendészeti Operatív Törzs (HOT) létrehozása. A vezetők fontos feladatainak egyike volt a BÁH-val való állandó kapcsolattartás, egyeztetés az átvételeket illetően. A BÁH-val való hatékonyabb együttműködés miatt a kiskunhalasi Mártírok útján lévő regisztrációs központ helyett 2015. július 2-tól a Gábor Áron Tüzérlaktanyába (családosokat), valamint Nagyfai Ideiglenes Befogadó Állomásra (egyedülálló férfiakat)⁴⁸² lehetett szállítani a kérelmezőket menekültügyi ügyintézésre, ez a „szelektálás” nagyban lelassította a folyamatokat. A hónap végére a Gábor Áron Tüzérlaktanyában 500 fő elhelyezésére alkalmas gyűjtőpont került kiépítésre egy nap leforgása alatt. Kialakításában kiemelkedő szerepe volt többek között a Magyar Honvédségnek, mivel a gyűjtőpontot alkotó sátrakat ők biztosították.⁴⁸³ A kialakított gyűjtőpont legfontosabb célja a röszei hangár „tehermentesítése” volt (21. számú melléklet), de előfordult, hogy Bács-Kiskun Vármegyei elfogások is ide kerültek beszállításra, ha a meghallgató pont betelt. A meghallgató pont bezárásig (2015. szeptember 21.) folyamatosan növekedett a Szeged Határrendészeti Kirendeltségről ügyintézésre átszállítottak száma. Rövid idő alatt (körülbelül két hét) számuk 1.700 főre emelkedett, szükségessé vált újabb megerősítő erők kérése az ORFK-tól a gyűjtőpont biztonságos üzemeltetése mellett az államhatár ellenőrzésének fokozottabb biztosítása érdekében. 2015 augusztusában országszerte a Szegeden elfogott irreguláris migránsok ügyeit intézték. Az ügyintézési munkák felgyorsításában nagy szerepe volt annak, hogy 2015. augusztus 27-től a HOT vármegyei törzsként folytatta tevékenységét, mely összehangolta a rendőrség munkáját és összeköttetést biztosított az együttműködő szervezetekkel. A HOT mellett az érintett vármegyei rendőr-főkapitányságok szintjén az Operatív Törzs meghatározta a kirendeltségek határszakaszainak aktuális fő irányait és erre építették fel a határőrizeti rendszert, amely egymástól elkülönült, mégis egymás tevékenységét kiegészítő feladatrendszerből állt.⁴⁸⁴ Ezen a ponton lényeges kiemelni a feladat végrehajtásában résztvevő rendőri állomány felkészültségét és elkötelezettségét, miként ugyanis arra Varga János is rámutat, nem mehetünk el szó nélkül amellett, hogy *„a rendőri szolgálat során, s különösen a rendőrség reagálóképessége kapcsán felmerülő feladatok mennyire igénylik a rendőr teljes ráhangoltsá-*

⁴⁸¹ Interjú RÁCZ (2020), *i.m.*

⁴⁸² 19. számú melléklet.

⁴⁸³ 22. számú melléklet.

⁴⁸⁴ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG: *Tömeges migráció kezelés tapasztalatai, 2016.* p 12-17.

gát, motiváltságát és empátiáját a migrációs válságkezelés szokatlan, rendkívüli helyzetében”.⁴⁸⁵ A gyakorlati tapasztalatok megmutatták a határőrizeti rendszer korlátait is. 2015-re a személyi állomány leterheltsége a tűréshatárokat feszegette, a folyamatosá vált túlmunka, a fizikai igénybevétel, az idegi-, pszichikai megterhelés miatt érzékelhető volt a kiégés, a megnövekedett fluktuáció. A tanulságok összegzése, a helyzetelemzések alapján már látható volt, hogy a határőrizeti rendszer tartalékai leszűkültek. A helyzetelemzések következtetései abba az irányba mutattak, hogy a határrendészeti szervek feladata, szervezete, és tevékenységei között feszültségek keletkeztek. A normál időszakra létrehozott szervezetükkel, műszaki-technikai eszközrendszerükkel és eljárásaikkal már nem voltak képesek az illegális migráció hatékony rendőrségi kezelésére.⁴⁸⁶ Az irreguláris migránsok száma olyan mértéket öltött (lásd 36. ábra), amely már közbiztonsági kockázatot jelentett, így nem volt kérdés, hogy az IBH-t meg kell építeni. Összességében az alábbiak szerint került kiépítésre a magyar fizikai határzár:

- 1) Az Ideiglenes Biztonsági Határzár-I. (szerb–magyar) határszakasz mintegy 170 km hosszúságban került „lezárásra”, 122,6 km-en teljes IBH-val, a többi 47,4 km területen a terepnek megfelelő műszaki rendszerrel (MR), mely különböző típusú tervek szerint (a rendelkezésre álló anyagok függvényében), de alapvetően gyors telepítésű drótkadályból (GYODA) készült. A Magyar Honvédség 2015. szeptember 17-én befejezte az Ideiglenes Biztonsági Határzár telepítését a szerb–magyar határszakaszon (Kübekháza – Duna folyó bal part).
- 2) A határszakaszon a meglévő határátkelőhelyek mobilzárakkal történő „lezárására” (Röszke-I, Röszke-II, Ásotthalom, Bácsalmás, Hercegszántó) a végrehajtó állomány felkészült. A záráshoz szükséges technikai eszközöket legyártatták, az egyéb anyagi készletek rendelkezésre álltak.
- 3) A rendszer kiépítésekor az is szempont volt, hogy alkalmas legyen az előerő kiváltására, kevesebb katonával és rendőrrel is biztosítható legyen a határellenőrzés, az állomány ekként felszabaduló része pedig visszatérhessen eredeti állomáshelyére.⁴⁸⁷

Hiba volt azt gondolni, hogy a „fronton” szolgálatot teljesítő előerőket ki lehet váltani bármilyen „technikai eszközzel”. Az tagadhatatlan, hogy ezen eszközök jelenlétére szükség

⁴⁸⁵ VARGA (2017b), *i.m.* p. 117.

⁴⁸⁶ VARGA János (2016a): *A magyar határrendészeti rendszer működése a tömeges méretű migráció kezelése során.* In: *Határrendészeti Tanulmányok*, 13. évf. 3. sz., p. 102. Elérhető: https://epa.oszk.hu/04200/04220/00015/pdf/EPA04220_hatarrendeszeti_2016_03_094-108.pdf (letöltés: 2018. 02. 28.)

⁴⁸⁷ VARGA Zs. (2018), *i.m.* p. 299.

van, de nem az élőerő helyett, hanem mellette. Sőt, a már meglévő állomány mellé nagyobb létszámot kellett volna biztosítani. Szintén saját tapasztalataimból kiindulva volt rá példa, hogy az egyik éjszakai szolgálat során a stabil hőképfelderítő rendszer technikai hiba miatt nem üzemelt, és kizárólag az egyik személykereső szolgálati kutyának volt köszönhető, hogy aznap irreguláris migráns elfogásra került.

A jogszabályváltozások eredményeként kiépítésre került az IBH, mely nagymértékben megváltoztatta a határőrizeti rendszert. A határőrizet tekintetében olyan változtatásokat kellett végrehajtani, amelyek a korábbi hatósági intézkedéseknél hatékonyabban biztosították a tiltott határátlépést elkövetők feltartóztatását és visszajuttatását Szerbiába. Ezek a változtatások nem voltak könnyű feladatok. Az embercsempészek tevékenységére is ösztönző hatással volt, hogy az Európai Unió és Szerbia között a tartózkodási engedéllyel nem rendelkező személyek visszafogadásáról szóló megállapodást, 2015. szeptember 15-ét követően, a szerb fél nem volt hajlandó betartani. Az államhatár ellenőrzésének érdekében növelni kellett az IBH mellett a járőrszolgálati feladatok ellátását. A rendőröket el kellett látni szükséges mennyiségű felderítő-biztosító eszközzel, a meglévők mellett más vármegyei rendőr-főkapitányságok alrendszerében tartozó eszközöket kellett átirányítani. A kialakult határőrizeti helyzet kezelésére a segítség a Készenléti Rendőrség átcsoportosításával, a Határőr Igazgatóság létrehozásával és a Magyar Honvédség bevonásával megérkezett (lásd 4.2.).⁴⁸⁸ A korábban alkalmazott határőrizeti rendszer elvesztette mély (többvonalas és lépcsőzött) felépítését és egyvonalassá vált az IBH-ra koncentrálva. A 2015-ös év utáni időszak esetszámokat hozott, amelyet leginkább az IBH és a tranzitónák kialakítása, illetve a nagymértékben mérséklődő illegális migrációs nyomás eredményezett. Az országos rendőrfőkapitány 2016. július 5-től a Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád Vármegyei Rendőr-főkapitányság illetékességi területére, a közrend, a közbiztonság és az államhatár rendjének védelme érdekében elrendelte a „BIZTONSÁGOS HATÁR” elnevezésű határőrizeti művelet végrehajtását.⁴⁸⁹ A korábbi járőrzési rendszert felváltotta a szektorokra alapuló három vonalas ellenőrzési rendszer, az alábbiak alapján:

Az 1. vonal végrehajtó állománya a szerb–magyar államhatáron az IBH mentén szektorokra osztva, a határrendészeti kirendeltségek szolgálatirányító parancsnokainak irányításával

⁴⁸⁸ A Gyula Határrendészeti Kirendeltségen töltött évek alatt személyesen is részt vettem az eszközök átcsoportosításhoz szükséges logisztikai munkában, valamint kollégáimmal több alkalommal is együtt szolgáltam az érintett határszakaszon segítve az ott dolgozók munkáját.

⁴⁸⁹ BALLA József (2017): *Határőrizeti intézkedések a migrációs válság kezelésére és megszüntetésére*. In: TÁLAS Péter (szerk.): *Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság*. Dialóg Campus Kiadó kiadványa, Budapest, p. 87. Elérhető: https://fejlesztisprogramok.uni-nke.hu/document/fejlesztisprogramok-uni-nke-hu/Magyarorszag_es_a_2015_os_migracios_valsga_web.pdf (letöltés: 2018. 02. 27.)

teljesít szolgálatot. Az egymással közvetlen összeköttetésben lévő megerősítő erők (rendőrök-ből és honvédekből álló vegyes járőrök) a GYODA, valamint az IBH közvetlen közelében létesített manőverúton teljesítenek szolgálatot.

A 2. vonal szolgálatellátása – a terep adottságait figyelembe véve – teljes határszakaszán a határvonaltól 200-3.000 méter közötti területsávban valósul meg alapvetően gépkocsizó járőrtevékenységgel. Az elhelyezett mobilcsoportok illegális migráció szempontjából fontos csomópontokban időszakosan ellenőrző-átengedő pontokat működtetnek.⁴⁹⁰ Szükség esetén, ideiglenes jelleggel a csoportok az 1. vonalban is alkalmazhatóak. A 2. vonalban alapvetően a határrendészeti kirendeltségek állománya teljesít szolgálatot.

A 3. vonalban felállított rendőri állomány mozgási körzete a határvonaltól számított 3.000-8.000 méter közötti távolságban található. A 3. vonalban szolgálatot ellátók mozgási körzete alapvetően a fizikai határzártól a határrendészeti kirendeltségek illetékességi területének mélységi határáig terjed. Az állandó ellenőrző-átengedő pontok mellett a kiszámíthatatlanul megjelenő bűnügyi portya is nehezítette a szállítók és a csempészek tevékenységét. A váratlanul bekövetkező helyzetek kezelésére csapatszolgálati tartalékok lettek kijelölve.⁴⁹¹

A határőrizeti rendszer teljesítményének értékeléséhez a három vonal eredményességét együttesen kell vizsgálni. Az 1. vonal hatékonyságát közvetlenül a 2. és 3. vonalon történő elfogások száma révén ismerhetjük meg, mivel ezek a vonalak jelzik, hogyan sikerült kezelni az 1. vonal által észlelt problémákat és hiányosságokat. Amennyiben a lépcsők jól funkcionálnak, az ország belseje felé haladva, az államhatártól távolodva egyre kevesebb elfogást kellene realizálni. A teljesítmény mérésének jó eszköze lehet a szomszédos országban, hazánk felől elfogott irreguláris migránsok száma is (lásd 14. ábra). A 2. és a 3. lépcsőben elfogottak esetében vizsgálni kell, hogy az 1. lépcsőnél mely tényezők voltak azok, amelyek nem biztosították az elfogást. A vizsgálatnak a hiányosságokra és a veszélyekre kell irányulnia, és a lehető leg-rövidebb időn belül azokat meg kell szüntetnie.

2016. június 13-án a magyar kormány új hatósági intézkedést vezetett be, amelynek keretében az országhatár 8 kilométeres sávján belül elfogott személyeket az Ideiglenes Bizton-

⁴⁹⁰ Az ellenőrző-átengedő pont (EÁP) egy előre meghatározott helyen, az áthaladó személy- és járműforgalom ellenőrzésére, szabályozására, korlátozó rendszabályok betartására önállóan vagy más szolgálati csoport (pl. zárócsoport, biztosítócsoport) részeként alkalmazott szolgálati csoport.

⁴⁹¹ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG: *Éves kockázatelemzés és helyzetkép, 2016.* p. 13. BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2017), *i.m.* p. 12-13. VARGA (2016a), *i.m.* p. 105. 36/2018. (VI. 27.) ORFK utasítása az illegális migrációval összefüggő jogsértések kezelésével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtásáról, VII. Fejezet. Elérhető: <http://www.kozlonyok.hu/kozlonyok/Kozlonyok/12/PDF/2018/32.pdf> (letöltés: 2022. 08. 26.)

sági Határzár kapuin keresztül vezették ki, és tájékoztatták őket a legközelebbi tranzitóna elhelyezkedéséről, ahol menekültkérelmet nyújthattak be, ha ezt kívánták (lásd 36. ábra).⁴⁹² Az embercsempészek módszereik megváltoztatására kényszerültek, és tevékenységüket ki kellett terjeszteni, már nemcsak az államhatáron kellett átjuttatni az irreguláris migránsokat, hanem az államhatártól számított 8 kilométeres sávból is. Az embercsempész szervezetek felismerték, hogy szükségük van olyan tagokra is, akik a csoportokat felvették és továbbszállították az ország belsejébe, vagy más országokba. Az embercsempészek hamar megtalálták a számukra segítséget nyújtókat, ezzel ismét feladat elé állítva a rendőrséget. A rendőrség válaszreakciójaként szükségessé vált a határőrizeti rendszer átfogó vizsgálata, hogy csökkentsék a rendszer sebezhetőségét és hatékonyabban tudjanak reagálni a határátlépési problémákra.

2017 áprilisában elkészült a „kerítés” belső vonala (IBH II.), mely ugyancsak acél oszlopokkal merevített, egyes pontokon gyors telepítésű drótkadállyal erősített dróthálóból áll. Ezek mellett a „kerítésre” 8 mm-es átmérőjű acél síkhálót is rögzítettek, mely egyfelől kézi drótvágóval már nem bontható meg, másfelől olyannyira sűrű szövésű, hogy abba a lábat már nem lehet bedugni, így nem is lehet átmászni rajta.⁴⁹³ Sor került technikai fejlesztésekre is, a „kerítés” mellé magasfigyelőket, manőverutat és vele párhuzamosan vízelvezető árkot létesítettek (2016. augusztus 1.). Hőkamerákat,⁴⁹⁴ mozgásérzékeny kábeleket telepítettek (2016. augusztus 15-től 2016. október 17-ig), illetve jelzésérzékelő központokat üzemeltet be Bácsalmáson és Mórahalmon (2016. december 1-től). 2017 júniusában a kormány – az 1401/2017. (VI. 28.) Korm. határozatban – a „kerítésrendszer” elektromos feszültség alá helyezéséről döntött (2017. június 30-tól IJR rendszer próbaüzemek és tesztelések, 2017. július 24–28. között IJR műszaki átvétel). Ez alapesetben 900 V névleges feszültséget jelent, modern technológiáról van szó, ezért nem jelent veszélyt az emberi életre. Ha valamelyik ponton megkísérlik a „kerítés” átvágását, azt a szenzor érzékeli és azonnal riasztja a határőrizeti központot, ám nemcsak az átvágást „veszi észre”, hanem azt is, ha csak megrángatják. Az optikai kábel riasztására a kamera képes a megfelelő irányba fordulni, jelzés esetén a rendszer kinagyítja az érintett kamera képét a monitoron, az ügyeletes operátor azonnal értesíti a szóban forgó szektor parancsnokát, aki kiküldi a helyszínre a járőröket.⁴⁹⁵ Lényeges része a rendszernek a kommunikációs berendezés, ugyanis a behatolás megkísérlésekor felgyullad a nagy teljesítményű reflektorok

⁴⁹² 2016. évi XCIV. törvény a határon lefolytatott menekültügyi eljárás széles körben való alkalmazhatóságának megvalósításához szükséges törvények módosításáról, 3. §. Hatályos: 2016. július 21-től.

⁴⁹³ KUI (2017), *i.m.* p. 71.

⁴⁹⁴ 23. számú melléklet.

⁴⁹⁵ BOGNÁR Eszter Katalin (2019): *A magyar határkerítés korszerűsítése felügyelet nélküli szenzorhálózatok alkalmazásával.* In: Haditechnika, 53 évf. 5. sz., p. 8-9. Elérhető: https://real.mtak.hu/102102/1/HT_2019-5_cikk02.pdf (letöltés: 2024. 08. 02.)

fénye, majd működésbe lép az akusztikus jelzőrendszer, mely öt nyelven (angol, szerb, arab, fárszi, urdu nyelveken) figyelmeztet.⁴⁹⁶ Mindezek ellenére az adatok szerint azoknak a száma, akik megpróbálták valamilyen módon átlépni a „kerítést”, folyamatosan csökkent, és 2018-ban már jelentősen alacsonyabb volt a számuk, mint 2017-ben. Nyilvánvaló, hogy az adatsökkenést elsősorban a nyugat-balkáni útvonalon tapasztalható alacsony illegális migrációs mérték okozta, és nem az IBH hatása volt. Azokat, akik megpróbálták az átlépést, vagy sikerült megakadályozni (például felszólítással), vagy ha ez nem volt lehetséges, akkor a 8 kilométeres sávon belül a hatóságok feltartóztatták, és az államhatáron túlra kísérték őket.⁴⁹⁷

A határőrizeti rendszerben az erők és eszközök zömének alkalmazása továbbra is az IBH őrzésére, védelmére összpontosult. Az IBH melletti manőverúton végrehajtott járőrözés létszám igénye nagy volt, a mélységi területek ellenőrzésére már nem maradt elég erő. Ennek hátrányos következményei között szerepelt a mélységi felfedések alacsony száma, valamint a hazánk területén átmenő irreguláris migránsok magas száma, akiket a nyugati szomszédországok hatóságai fogtak el (9. számú melléklet, 14. ábra). 2017-ben további jogszabályváltozásokra került sor, többek között a határőrizeti területen lefolytatott eljárás szigorításával kapcsolatos egyes törvények módosításáról szóló 2017. évi XX. törvény 5. § (1b) bekezdése szigorította a menekültügyi eljárás szabályait, emellett megszüntette a 8 kilométeres sávhatárt. IBM modell negyedik lépcsője, fogalmilag és tartalmilag is egyaránt magába foglalja – egyebek mellett – a mélységi ellenőrzést is, a szabad mozgás térségében foganatosított intézkedést. A mélységi ellenőrzés lehet a határőrizet önálló lépcsője, illetve a lépcsők része is.⁴⁹⁸ A módosított törvények alapján a rendőrség az alábbiak szerint intézkedett az ország területén jogellenesen tartózkodókkal szemben:

- A rendőr nemcsak a 8 kilométeres sávon belül, hanem mélységi ellenőrzés során, az ország egész területén feltartóztathatja a jogszabályok megszegésével tartózkodó irreguláris migránst és – feltéve, hogy nem merült fel bűncselekmény elkövetésének gyanúja (például közokirat-hamisítás, embercsempészás, határzárral kapcsolatos bűncselekmények) átkísérheti az Ideiglenes Biztonsági Határzárón.
- Ha a jogellenesen tartózkodó harmadik országbeli állampolgár a menedékkérelmet a tranzitónában terjeszti elő, úgy őt az idegenrendészeti hatóság nem utasítja ki. Tranzitónák működésének felfüggesztését (2020. május 22.) követően a kérelme-

⁴⁹⁶ BOGNÁR (2019), *i.m.* p. 8.

⁴⁹⁷ KUI (2017), *i.m.* p. 71-72.

⁴⁹⁸ BALLA (2017), *i.m.* p. 88.

ket három magyar nagykövetségen lehet benyújtani (praktikusan a belgrádi külképviseleten is).⁴⁹⁹ E szabály értelemszerűen nem vonatkozik arra a menedékkérőre, aki személyes szabadságot korlátozó intézkedés vagy menekültügyi őrizet hatálya alatt áll, illetőleg egyébként jogszerűen tartózkodik az országban.

Tiltott határátlépésre azonban nemcsak a szárazföldön, hanem a folyókon, csatornákon át is sor kerülhetett. Kezdetben a szerb–horvát–magyar hármashatárkötől nyugatra, a magyar–horvát határszakaszon próbálkoztak az irreguláris migránsok a vízi úttal, itt ugyanis 10 kilométer hosszan nem építették ki a fizikai határzárát, mivel a Ferenc-tápcsatorna és a körülötte váltakozó mocsaras, ingoványos területek egyáltalán nem alkalmasak cölöpözésre. Ez a rész a Duna-Dráva Nemzeti Parkhoz tartozik, nem is engedélyezte volna a hatóság a pengés drót lefektetését, hiszen az akadályozta volna a vadállatok mozgását. A vadkár ettől függetlenül is előfordul, emiatt egyes pontokon vissza kellett bontani a „kerítést”. A műszaki zár kiváltására a gyakoribb járőrözés jelenti a megoldást.⁵⁰⁰ A vízi határszakasz ellenőrzése nemcsak a Dráva, hanem a Maros esetében is problémás. Ez utóbbiban ugyanis – a magyar–román határszakaszon – száraz időben a vízállás olyan alacsony, hogy bárki könnyedén át tud úszni vagy gázolni a magyar területre (lásd 39. ábra). Ezzel a helyzettel azonban a román határt őrző szervezet már a szerb–román határnál szembesült, ahol hasonló a helyzet, ezért megelőző jelleggel fokozták a jelenlétet és valamennyi átkeléssel próbálkozó irreguláris migránst visszatoloncoltak. Így a román–magyar határszakasz folyami részénél már csak minimális incidens történik és azokat is időben fel tudják deríteni a magyar hatóságok, különösen azután, hogy a Magyar Honvédség – közös rendőr-katona állománnyal – rohamcsónakokkal vízi járőrözésbe kezdett többek között a Maros folyón 2019-ben. A Duna ebből a szempontból nem jelent problémát, hiszen a jelentős kereskedelmi hajóforgalomnak köszönhetően a rendőrség szoros felügyeletet gyakorol az államhatár és a határátkelőhely közötti tizenhat kilométeres folyószakaszon. A Mohácsi Vízi Határátkelőhelynél pedig – a Duna mindkét oldalán emelt 40,5 méter magas, éjjel-nappal látó kamerával, hőkamerával, lézeres távolságmérővel és radarral ellátott megfigyelőtornyokból – folyamatosan ellenőrzik az Európai Unióba vízi úton belépőket, így azokat is észreveszik, akik esetleg úszva érkeznek.⁵⁰¹

⁴⁹⁹ MENEKÜLTÜGYÉRT ÉS MIGRÁCIÓÉRT FELELŐS TEMATIKUS MUNKACSOPORT: *Emlékeztető*. p. 2. Elérhető: https://emberijogok.kormany.hu/download/1/7c/a2000/Emlekezteto_2020_06_26_menekultugyi_TMCS.pdf (letöltés: 2022. 10. 27.)

⁵⁰⁰ VARGA Zs. (2018), *i.m.* p. 297.

⁵⁰¹ Uo. p. 298.

SZILÁGYI Zsolt (2017): *A Magyar Honvédség képességei ideiglenes biztonsági folyamat telepítése esetén*. In: *Honvédségi Szemle*, 3. sz., p. 63. Elérhető: <https://kiadvany.magyarhonvedseg.hu/index.php/honvszemle/article/view/646/618> (letöltés: 2022. 09. 25.)

2020-ban, az Európai Unió Bírósága (EUB) döntésének hatására hazánk átalakítani kényszerült az illegális migráció kezelésére vonatkozó gyakorlatát. 2020. május 14-én meghozott döntés értelmében őrizetbe vételi intézkedésnek kell minősíteni a tranzitzőnákban folyó eljárásokat.⁵⁰² A tranzitzőna elhagyása nem volt lehetséges, mivel a tranzitzőnából kilépő személyeket Szerbia jogellenesnek tekintette. A tranzitzőnából való távozás nemcsak emiatt volt kockázatos a bent tartózkodóknak, hanem azért is, mert távozásukkal kockára tették a menekültügyi eljárásuk ügyét, megkockáztatták annak megszűnését is. Az Európai Unió Bíróságának döntését tiszteletben tartva, 2020. május 22-én a tranzitzőnák bezárásra kerültek. A vonatkozó kormányrendelet⁵⁰³ értelmében menekültkérelmet a kérelmezők olyan magyar diplomácia külképviseleten nyújthattak be, mely Magyarország közvetlen nem uniós szomszédságában található. Az Európai Unió Bíróság határozott továbbá arról, hogy kitoloncolásnak, jogellenesnek minősül az IBH-ra történő visszakísérés.⁵⁰⁴ Természetesen a döntésre (2020. december 17.) az irreguláris migránsok azonnal reagáltak. A rendőrség hivatalos adatai szerint 2020. december 7-13. között (50. hét) összesen 709 esetben történt irreguláris migránsok feltartóztatása és átkísérése. Az ezt követő héten, december 14-20. között (51. hét) pedig 1.420 esetben volt szükség hasonló hatósági intézkedésekre. A következő hónapokban nem volt megfigyelhető a magas számú esetek folytatódása.⁵⁰⁵ E bírósági megállapítás ellenére a feltartóztatás és visszakísérés a mai napig gyakorlatban van, többek között az „egyszerűsített eljárás” lefolytatása érdekében.

A tiltott határátlépést elkövetők sikeres átjutására nagy hatással volt a határőrizetben résztvevők számának alakulása. Sajnos, a folyamatosan változó jelenlét a Készenléti Rendőrség és a Magyar Honvédség állományára vonatkozóan az elfogási számok változásában is mérhető. A gyakorlati tapasztalatok alapján, ha a határőrizetben való jelenlétük csökken, azt a tiltott határátlépést elkövetők azonnal lereagálták.⁵⁰⁶

2021-ben új, „finn módszer”⁵⁰⁷ kezdtünk el alkalmazni a Duna-hidakon. Az új ellenőrzési intézkedések hatására jelentősen megnövekedett az embercsempész bűncselekményt elkö-

⁵⁰² EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA: 60/20. sz. Sajtóközlemény. Elérhető: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2020-05/cp200060hu.pdf> (letöltés: 2024. 02. 28.)

⁵⁰³ Az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány megelőzése, illetve következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében elrendelt veszélyhelyzet során a menekültügyi eljárás szabályairól szóló 233/2020. (V. 26.) Korm. rendelet, 2. § (2) bekezdés. Elérhető: <https://njt.hu/jogszabaly/2020-233-20-22> (letöltés: 2024. 02. 28.). Hatályos: 2020. május 27-től.

⁵⁰⁴ EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA (161/20. sz.), *i.m.*

⁵⁰⁵ ORFK adatbázis (illegális migráció alakulása – heti bontásban)

⁵⁰⁶ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2020), *i.m.* p. 35.

⁵⁰⁷ A módszer lényege az, hogy a rendőrök egy adott útszakaszon megállítják az összes járművet, majd ellenőrzik a sofőröket és az utasokat.

vető személyek elfogásának száma (lásd 46. ábra). Nemcsak a hidaknál, hanem a mélységi területek jelentős részénél is növekedett az intézkedések száma (lásd 44. ábra). A mélységi ellenőrzés rendszere lényegében három pillérre épült, ezek a következők:

- Országos elrendelésű mélységi ellenőrzés (migrációs szűrőháló).
- Integrált Vezetési Csoport (IVCS) akciók. A csoport feladata olyan akciók megtervezése, melyek kivitelezése két közigazgatási területet érint (jelen esetben Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegye), minimum két együttműködő területi szerv közreműködésével. Feladatuk kiterjed az akciók teljes levezénylésére, térben és időben való összehangolására.
- Vármegyei fokozott mélységi ellenőrzés.

A fizikai határáron átjutott csoportok, 8 kilométeres sávon belüli elfogásainak emelkedése mögött fontos szerepet játszott az is, hogy vadkamerák kerültek telepítésre. Az elemző-értékelő munkának köszönhetően a vadkamerák elhelyezése meghatározott útvonalakra történt, amelyeket a tiltott határátlépést elkövetők előszeretettel használtak. Az itt telepített eszközök nagy segítséget nyújtottak a tiltott határátlépést elkövető személyek elfogásában. A vadkamerák mobilizálhatóságukkal, egyszerű telepítésükkel és a felvételek e-mail címre (például a kirendeltség ügyeleti számítógépeire) történő továbbításával jól kiegészítik a meglévő határőrizeti rendszert.⁵⁰⁸

2022-ben elkezdődtek több új technikai fejlesztés munkálatai, amelyek keretében a hódunai határszakaszon az IBH kiépítését is tervezték, és döntés született a stabil hőkamerás rendszer telepítése mellett is. Az IBH I. tetején lévő „hattyúnyakat” megnövelték, pengés drótokkal látták el, és a kamerákat magasabb oszlopokra tették a jobb átláthatóság végett. Ennek köszönhetően a kamerák messzebbre láttak el, a bejutott csoportok könnyebben észlelhetővé váltak. A magasság miatt a kamerák megrongálása gyakorlatilag megszűnt, azonban a közvetlenül az IBH I. mellett, a szerb oldalon sétáló irreguláris migránsokat – sajnos - pont emiatt nem képes látni. A fejlesztésekkel az IBH-n történő illegális átjutások ideje lelassult, így több idő jutott a rendőrségnek a reagálásra. A fizikai határárat önállóan csak létrákkal már nem lehetett leküzdeni, ezért az irreguláris migránsok a módszereik megváltoztatására kényszerültek. Az IBH-n észlelhető rongálások száma nagymértékben megnövekedett. Nemcsak az átjutáshoz szükséges mértékig vágták át az IBH elemeit, hanem annál sokkal nagyobb rombolást végeztek, sokszor szinte földig bontották a fizikai határár első vonalát.

⁵⁰⁸ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2021), *i.m.* p. 12-13.

További fejlesztés volt a polgárőr-szervezetek, illetve azok határvédelmi tagozatainak bevonása a határőrizeti feladatokba, valamint a határvadász alakulatok felállítása, amelyek a fokozatos képzéseket követően először 2022. szeptember 25-én álltak szolgálatba. Feladataikat az első vonalban a fizikai határzár két vonala közt láttak el, valamint a kirendeltség járőreivel közösen a második és harmadik vonalban is tevékenykedtek. Jelentős változást hozott a Magyar Honvédség kivonulása a határőrizetből, mely nem egy pillanat alatt történt meg, hanem egy többlépcsős folyamat végeredményeként valósult meg.⁵⁰⁹ Távozásuk az illegális migráció elleni küzdelemben rögtön és nagymértékben érezhető volt, hiszen az évek során szerzett tapasztalat, tudás, a felderítő kapcsolatrendszer nem volt azonnal pótolható. Kiváló példa erre az az űr, amit a határmenti folyóvizeken rohamcsónakokat működtető katonák hagytak maguk után. Ezek a részek a hiányukban gyakorlatilag teljesen védtelenek lettek.

A Magyar Honvédség kivonulását a Határvadász Ezred létrehozásával igyekeztünk pótolni, új technikai fejlesztések eszközzése elengedhetetlennek bizonyult, így 2023-ban újdonsággként jelent meg a határőrizeti feladatok hatékonyabb végrehajtását segítő NOVA ZONE CHAT⁵¹⁰ alkalmazás használata. A chat felület segítségével így gyors és hatékony információáramlás megy végbe, mind képi, mind hanganyag vagy írásos formában. A határrendészeti szolgálati ág vonatkozásában egy-egy műveleti adat, információ (gyanús személyről, vagy járműről) gyorsan és egyszerűen közölhető a közterületen lévő járőrökkel, vagy a közúti határátkelőhelyen szolgálatot ellátó útlevelkezelőkkel.

A Határvadász Ezred létszámának folyamatos növekedése és a toborzások eredményeként 2023 elejétől kezdődően először Bács-Kiskun vármegyében, majd később Csongrád-Csanád vármegyében figyelhető meg a Regionális Bevetési Igazgatóság hivatásos állományának fokozatos kivonása a határrendészeti feladatok ellátásából. Bács-Kiskun vármegyében a kivonulás 2023. május 2-án történt meg. Csongrád-Csanád vármegyében az év végéig még részt vett a Regionális Bevetési Igazgatóság a határőrizeti tevékenységekben. Ez a változás párhuzamosan zajlott az illegális migrációs események alakulásával. Ezt követően elmondható, hogy a külső határok ellenőrzését és az őrzési feladatokat a határrendészeti kirendeltségek hivatásos állományával együtt, a kiképzett Határvadász Ezred és a fegyveres biztonsági őrök állományának közreműködésével hajtották végre. Külön figyelmet érdemel az fegyveres biztonsági őrök állománya, akik a tranzitóna bezárása után (2020) jelentős részben a határrendészeti kirendeltségek állományába kerültek. A fennmaradó, kisebb részük objektumbiztosítási feladatokat láttak el. A törvénymódosítások következtében bővült feladatkörükkel szélesebb körű szerepet

⁵⁰⁹ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2022), *i.m.* p. 13-14.

⁵¹⁰ Információcsere.

vállalhattak a határellenőrzési tevékenységekben. Részt vettek a közúti határátkelőhelyeken a teherforgalomban elrejtőző irreguláris migránsok felkutatásában, valamint a határátkelőhelyek nyitvatartási időn belüli és azon kívüli őrzésében. A jogszabályváltozást követően az intézkedés alá vont személyek őrzésében és kísérésében is szerepet kaptak, sőt, konkrét határőrizeti feladatokat is elláttak.

Az információk alapján fontos kihangsúlyozni, hogy a Magyar Honvédség szerb határszakasról történt kivonása és a Regionális Bevetési Igazgatóság hivatásos állományának visszavonása Bács-Kiskun vármegyéből oda vezetett, hogy klasszikus értelemben vett megerősítő erők már nem voltak jelen a vármegyében a határőrizeti feladatok ellátására. Bár az osztrák rendőrök és polgárőrök időszakosan „biztosították” az államhatár őrzését, a fegyveres biztonsági őrök és határvadászok az adott kirendeltség szakirányítása alatt folytatták munkájukat.⁵¹¹

Nem lehet elmenni amellett, hogy az elfogott és elítélt embercsempészek jelentős problémát jelentettek a büntetésvégrehajtás számára is. A kormány a 148/2023. (IV. 27.) Korm. rendeletben szabályozta az embercsempészség bűncselekmény miatt elítéltek reintegrációs őrizetét. Ennek értelmében azok az elítélt, nem magyar állampolgárságú személyek, akik az embercsempészen kívül más bűncselekményt nem követtek el, kötelezve lettek, hogy 72 órán belül hagyják el Magyarországot. Ezen kötelezettség elmulasztása esetén le kellett tölteni a kiszabott szabadságvesztést. Joggal merül fel a kérdés, hogy a szabadlábra helyezett személyek közül mennyien fognak újra „munkába állni”. A Belügyminisztérium tájékoztatása alapján 2023. október 12-ig 1.634 fő esetében rendelték el a reintegrációs őrizetet, akik közül mindössze 2 fő esetében derült fény arra, hogy ismételten embercsempészségben vettek részt.⁵¹²

Nézzük meg, hogyan emlékeznek vissza a fent leírtakra azok, akik személyesen átélték a történéseket (kiemelten a tömeges méretű illegális migráció időszakára)! Lássuk, van-e nézőpontbeli eltérés az általam készített interjúalanyok álláspontjai között:

A Csongrád-Csanád Vármegyei Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Igazgatóság Migrációs Ügyek Osztály vezetőjének visszaemlékezése a tömeges méretű illegális migráció időszakáról: *„A határőrizeti helyzet 2015 nyarára vált rendkívül súlyos problémává. A migrációs helyzet hatékony kezelésére Csongrád-Csanád vármegye erői nem voltak elegendőek, plusz erőket kellett bevetni. A kezdeti időszakban a Moszkvai körüli objektumba hordták az embereket, de egy*

⁵¹¹ BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG, *i.m.* p. 11-12.

⁵¹² BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2023), *i.m.* p. 28-29. ECONOMX: *A kormány elismerte: eddig 1634 külföldi embercsempészt engedett ki a magyar börtönökből.* Elérhető: <https://www.economx.hu/belfold/embercsempeszet-bevandozlas-borton.779900.html> (letöltés: 2024. 02. 26.)

idő után olyan mértékűvé vált a tömeg, hogy a helyszínen kellett valamiféle fajta táborba- valamiféle jegyzékelés révén legalább a nyilvántartásba vételeket megcsinálni, akkor gyakorlatilag ide bejuttatott személyeket próbáltak szétosztani. A rendőrség – a határátelőhelytől nem messze – Röske környékén egy gyűjtőpontot létesített (2015. februártól), ahol bizonyos időpontonként akár 1.800 ember is tartózkodott, az úgynevezett hangárba. A kialakult helyzet ellenére Magyarország kökeményen tartotta magát a schengeni jogszabályokhoz. A határrendészek megpróbálták mindenkitől ujjnyomatot venni, és legalább jegyzékelés útján adatokat szerezni.⁵¹³ A rendőrség más egységei eközben zárva tartották a nyugati határt és megakadályozták azt, hogy Ausztria irányába, vagy bármilyen irányba az 'illegális migránsok' elhagyják az országot. Ismerjük azokat a képeket, amikor a Keletinél, Budapesten felgyülemlik a nép”. Nem teljes mértékben értek egyet azzal a kijelentéssel, hogy a rendőrség megakadályozta az Ausztriába jutást. A pontosabb megfogalmazás az lenne, hogy a rendőrség megpróbálta megakadályozni az irreguláris migránsok továbbjutását (lásd 14. ábra). „Az, hogy ebben az időszakban mi történt, milyen volt a határőrizeti helyzet, az egy rendkívül káoszhoz vezető helyzet volt. Ugyan Csongrád-Csanád vármegyének voltak már tapasztalatai a koszovói tömeges méretű migráció időszakából, hogy hogyan lehet kezelni ezt a fajta tömeges jelenséget, hiszen itt nem arról volt szó, hogy egyenként megbilincselek mindenkit, előállítom és előállítási jelentéseket írok róla, teljesen másokat kellett csinálni. Tömeges csapatszállító járműveket kellett periodikusan adott útvonalakon közlekedtetni, hogy a járőrök bizonyos gyűjtőpontokra – ezt szlengül 'buszmegállóknak' hívták – kivigyék az elfogott embereket, majd addig őrizték, amíg meg nem érkezett a következő szállító. Ez gyakorlatilag olyan volt, mint egy buszjárat, tudták, hogy fél óra múlva jön a következő szállító jármű és arra rakták fel a 'migránsokat'. Végig heroikus küzdelem folyt, hogy betartsuk azokat a schengeni normákat, amik számunkra előírások voltak. A rendőrség végig megpróbálta a leghetetlenebb körülmények között is a jogszabályokat betartani és nyilván ezután a politikai vezetés felismerte azokat a határokat, melyeket elért a rendszer, amelyeket nem lehetett több rendőrzénellyel kezelni. A politika meghozta azokat⁵¹⁴ a döntéseket, amelyeket meghozott, döntött a műszaki és a jogi határzáról. Magyarország 'lezárta' déli határszakaszát, pontosabban 'lezárta' Szerbiával közös határát, ami teljesen 2015. szeptember 15-re valósult meg. Nyilván még a GYODA-sor ért végig a szerb–magyar határszakaszon, amely viszonylag egyszerűen leküzdhető volt. A tömeges illegális migráció így elterelődött Horvátország irányába, majd megjelent Baranya és Somogy vármegyékben. Nagyon érdekes volt, hogy 2015-ben Somogy vármegyében volt a második legnagyobb forgalom az illegális migráció

⁵¹³ A regisztrációk, 2015. szeptember 21-ig, a Bács-Kiskun vármegyei meghallgató központ bezárásig tartottak.

⁵¹⁴ Részben szakmai javaslatokra alapozva.

kapcsán. Hiszen a horvátok vonattal szállították át Magyarországra a 'migránsokat' szervezett jelleggel" (lásd 15. ábra).

Kelebia Határrendészeti Kirendeltség tapasztalatai szerint a jogsértő határátlépések el- leni küzdelem nehézségei időről időre változtak. Kezdetben – vagyis a koszovói migrációs hullám idején – „mindenki elkapatta magát”, a jogszabályok változásával (a 8 kilométer szabály változását követően) már nem keresték a kontaktot, az irreguláris migránsok célja az volt, hogy minél előbb mélyégi területre jussanak, és azon belül is minél messzebb a határövezettől. Korábban a magyar és szerb embercsempészek túlsúlya volt a jellemző, 2016-ban azonban egyre nagyobb számban jelentkeztek afgán és szír embercsempészek (lásd 6.1.2.). A helyzet alakulásában kulcstényezőnek számított az, hogy Szerbia tranzitország. Ebből következően ugyanis a szerb hatóságoknak nem állt érdekében az irreguláris migránsokat feltartóztatni, nincs kellő rendőri akarat és a „zöldhatáron” is kevés erővel voltak jelen. Az irreguláris migránsok így akadályok nélkül meg tudták figyelni a magyar járőröket, ki tudták választani az áráshoz leginkább alkalmas helyet, amely a kelebiai határszakasz aktivitását eredményezte (lásd 45. ábra).⁵¹⁵ A Kelebia Határrendészeti Kirendeltség vezetője erről ekként nyilatkozott: „*Kiépült egy rendszer és nem gondoltuk, hogy lesz ilyen valaha. Működik és jól működik! Ha jönnek külföldi kollégák és meglátják az elkészült IBH-t, akkor irigykednek ránk. Vannak azonban problémák. Az első probléma az, hogy a szerb fél teljesen elhanyagolta az ő határterületét. És ettől kezdve bármit építünk, ha nem látunk el öt méterre, akkor gyakorlatilag a rendszer meggyengül. Tehát nem kell új dolgokat kitalálni, látnunk kell 50-100 métert előre és nem tud bejönni senki, nem tud áráni senki. Azokat a megoldásokat kell keresni a két ország között, amelyek biztosítanak a határterület, a fizikai határzár előtti térség be nem művelését.*”⁵¹⁶ A kelebiai határrendészethél a magasfigyelők „ismételt” alkalmazása indult el.⁵¹⁷ „*Mentünk a 'kerítés' mentén, és ha akár a hőkamerával nézed, vagy csak simán 45 fokos szögben nézed az Ideiglenes Biztonsági Határzarat, gyakorlatilag olyan, mint egy fal, nem látsz át rajta. Innen jött az erdészekkel való együttműködés 2015 őszén. Kettő fából készült magaslest legyártottak ingyen és bérmentve. A járőr így a 'kerítés' fölé tudott nézni*”.⁵¹⁸ Ez volt a prototípus, amit lefényképeztek, majd a BV Holding elkezdte legyártani őket. Eltelt egy-másfél év a gyártással, közben

⁵¹⁵ Interjú RÁCZ (2020), *i.m.*

⁵¹⁶ Uo.

⁵¹⁷ Érdemes megemlíteni, hogy a magasfigyelők alkalmazása nem új keletű Magyarországon, mivel hasonló megoldásokat már korábban is alkalmaztak. Az első alkalmazása a 20. század közepén, a hidegháború időszakában vált szükségessé az osztrák–magyar viszonylatban, amikor a határbiztonság fokozott figyelmet igényelt a politikai feszültségek és a fokozott illegális migrációs tevékenységek miatt. Részleteket lásd, SALLAI (2009), *i.m.* p. 121–129.

⁵¹⁸ Interjú RÁCZ (2020), *i.m.*

pedig a „zöldhatáron” a cserjék megnőttek, akadályozva a magasfigyelőkből történő kilátást. Az aljnövényzet egyébként is nagyban akadályozza a határfigyelést. Lényeges feladat lenne tehát az aljnövényzet folyamatos karbantartása.⁵¹⁹ Majd ekként folytatja a Kelebia Határrendészet Kirendeltség vezetője: *„A jövőt a légtérből való megfigyelés jelenti, a határrendészeti műhold, ami működhetne teljesen automatán, érzékelné, látná a folyamatokat, a mozgásokat. Ez automatikusan befuthatna a központba, az információk megjelenének a járőr okos eszközén stb.”*⁵²⁰ *A tömeges kezelést már megtapasztaltuk, ennek alapján elmondható, hogy a társhatóságok révén van elég erőforrás, akiktől segítséget tudunk kérni, az eszközök, az objektumok rendelkezésre állnak. Kipróbált technológiáról beszélhetünk. Vannak fegyveres biztonsági őrök, az eljárási folyamatokat, ha szükséges, szétbontjuk. Azok az objektumok rendelkezésre állnak, ahol a 'migránsokat' ideiglenesen vagy állandó jelleggel el lehet helyezni. Ebben a szempontból nincs probléma”*.⁵²¹ A legfőbb problémát a határrendészeti állomány jelenti, mely lassan elfogy. *„Őnállóan nem tudják ellátni a határőrizetet saját erővel. Megfelelő erőt kellene biztosítani. Többen beszélnek arról, hogy a Magyar Honvédség lássa el a határőrizetet, az ellenőrzést”*.⁵²²

Azt mind a két interjú válaszadója alátámasztja, hogy a megjelent illegális migráció mértéke felbolygatta a határainkat és felkészületlenségünket világossá tette. A hagyományos határrendészeti módszerek jelentős részét már érdemben nem lehetett alkalmazni.

A Bács-Kiskun vármegyei tapasztalat az, hogy az Ideiglenes Biztonsági Határzár rendszere sokat fejlődött, finomodott a kezdetek óta, ám azzal a problémával nehéz megküzdeni, hogy új elkövetési magatartások jelentek meg, felváltva az aláásás és IBH rongálás módszerét. Megjelentek az új típusú létrázásra és az alagutak ásására épülő bejutási kísérletek, amelyeket az IBH-ra telepített rendszerek nem vagy nem minden esetben érzékelnek, ezért azokról a HTIK központjában dolgozó operátorok nem szereznek tudomást. Ezen bejutási kísérletek felfedése a módszeres és alapos járőri munka nélkül elképzelhetetlen. Vagyis az IBH nem váltja ki, azaz nem teszi szükségtelemmé az élőerős járőrszolgálat biztosítását.⁵²³ Mindez egybecseng a Balla József és szerzőtársa, Kui László által tett megállapításokkal: *„[...] a statikus akadály modern technikai eszközökkel való felszerelése nem, vagy csak kis mértékben eredményezheti az élőerő*

⁵¹⁹ Uo.

⁵²⁰ A kirendeltségvezető által tett javaslat eredménye az értekezésem vizsgálati szakaszáig 2023-ig nem valósult meg.

⁵²¹ Interjú RÁ CZ (2020), i.m.

⁵²² Uo.

⁵²³ Interjú TORMA (2020), i.m.

csökkentését. Egyrészt a nagyszámú technikai eszköz által továbbított képi és egyéb információkat figyelemmel kell kísérni, másrészt a technikai eszközök nem oldják az alapproblémát, nevezetesen azt, hogy az eszközök által észlelt 'migránsokat' továbbra is meg kell akadályozni az IBH átlépésében, vagy ha azt már átlépték, végre kell hajtani az elfogásukat, ugyanis a technikai eszköz nem tud intézkedni az ember helyett. Ezen túlmenően a 'téves' riasztások kivizsgálása is jelentős humán erőforrást igényel. Ezen tevékenységek, lehet, hogy nem az IBH közvetlen közelében igényli a humán erőt, hanem mint reagáló erők kell szolgálatba vezényelni és 'rendelkezésre' állniuk".⁵²⁴

A megfogalmazott gondolatokkal messzemenően egyetértek. Azt gondolom, hogy az nem képezi vita tárgyát, hogy voltak hiányosságaink és valóban nem ez volt az eddigi legnagyobb migrációs hullám a világban. Nem mi voltunk az elsők, akik „kerítést” építettek, lehetünk volna bölcsőbbek tanulva a múlt történéseiből, de mindezek ellenére erőnkön felül küzdöttünk, hogy kezelni tudjuk a 2015-ben kialakult irratlan állapotot.

6.2.3. A FIZIKAI HATÁRZÁR LÉTESÍTÉSÉNEK ÉRTÉKELÉSE

A határon létesített fizikai zár nem egyedi, nem előzmények nélküli megoldás.⁵²⁵ A hadtudomány a határellenőrzési célú műszaki záruk egyik típusaként tárgyalja az úgynevezett nem robbanó zárat, azon belül is – külön kategóriaként – a gyalogsági zárat. A gyalogság elleni záruk lehetnek hagyományos drótzáruk és elektromos záruk. A drótzáruk két altípusát szokás a katonai terminológiában megkülönböztetni, az egyik altípusba a helyhez kötöttek, a másikba a hordozhatóak tartoznak. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a határellenőrzésben csak az egyik vagy csak a másik megoldás használata nem vezetne kielégítő eredményre, illetve ezeket a módszereket nem is lehet minden helyzetben alkalmazni, ám az egyes zártípusok a tervezésnél jó kiindulópontot jelenthetnek, és megfelelően adaptálhatók az adott ország szükségleteihez igazítva. Feltétlen előnye ezeknek a műszaki záruk, hogy elemei gyorsan telepíthetők, és a védendő határszakasz sajátosságainak, a terepviszonyoknak, a rendelkezésre álló erőforrásoknak a figyelembevételével kombinálhatók. Szárazföldi határok esetében a gyakorlatban a fizikai határzár „kerítést” jelent, és nemcsak a harcászat, hanem határ biztosítása terén

⁵²⁴ BALLA József & KUI László (2017): *A határőrizeti célú ideiglenes biztonsági határzár és határőrizetre gyakorolt hatásai*. In: Hadtudományi Szemle, 2017. 10. évf. 1. sz., p. 228. Elérhető: https://tudasportal.uninke.hu/xmlui/static/pdfs/web/viewer.html?file=https://tudasportal.uninke.hu/xmlui/bitstream/handle/20.500.12944/14037/1_1_tt_balla_kui.pdf?sequence=1&isAllowed=y (letöltés: 2018. 02. 28.)

⁵²⁵ BARTKÓ (2019), *i.m.* p.77.

is általánosnak mondható a használata.⁵²⁶ Erre tipikus példa Ceutában, valamint a Melillában álló „kerítésrendszer”. A „kerítésrendszerről” néhány információ: a kezdetleges „kerítés” még az 1990-es években került létesítésére Ceutában 8,2 kilométer, Melillában 12 kilométer hosszban, ezeket bővítették ki 2000 után. Jelenleg a marokkói–spanyol határt egy 6 méter magasú, három egymással párhuzamosan futó „kerítésből” álló rendszer védi, melyet könnygáz szórófejjel ellátott oszlopokkal, infravörös kamerákkal és számottevő élőerős jelenléttel erősítenek.⁵²⁷ Jó példa még Bulgária, amely az afgán, iraki, iráni, pakisztáni irreguláris migránsok megfékezésére kezdett el „kerítést” építeni még 2014-ben. A 3 méternél is magasabb, betonoszlopokkal merevített, egymásra, illetve mélységben három oszlopban egymás elé helyezett pengés dróthengerekből álló fizikai határzárnak köszönhetően rövid időn belül hetedére esett vissza a jogosulatlan határátlépések száma. Hasonló „kerítést” létesítettek valamivel korábban – 2012-ben – a görögök is a törökökkel közös szárazföldi határra. A 4 méter magas építmény 12,5 kilométer hosszúságú, infrakamerákkal, hőérzékelőkkel és folyamatos járőrözéssel védett. Habár a fizikai határzárrel védett szakaszon minimalizálódott a tiltott határátlépések száma, a tapasztalat itt is az volt, hogy az a migrációs nyomás megszüntetésére nem, csak az elterelésére alkalmas, mivel a görögök esetében a szárazföldi útvonal „lezárását” követően az Égei-tengerre helyeződött át a súlypont.⁵²⁸

Miként azt a 2015. évi CXL. törvény indokolása is kiemelte, „*az állam határainak őrzését csak egyre komolyabb létesítmények, eszközök telepítésével tudja biztosítani. E létesítmények funkciója az állam önvédelmének kiteljesítése, egyben jelzése is annak, hogy az állam az önvédelem jogával élni kíván, és ezt a jogot tiszteletben kell tartani*”.⁵²⁹ Eszerint tehát a fizikai határzár létesítésének indoka „*az állam önvédelmi funkciójának kiszélesítése*”, célja pedig az illegális migráció és annak „*kísérőjelenségei, így különösen az embercsempészs elleni határozottabb fellépés*”.⁵³⁰

Felmerül a kérdés, hogy ez az érvelés mennyire megalapozott: vajon a 2015-ben hazánkban keresztül menő 413 ezer irreguláris migráns ténylegesen közvetlen veszélyt jelentett az államra, átvonulásuk valóban indokoltá tette „*az állam önvédelmi funkciójának kiszélesítését*”?

⁵²⁶ NOVÁK András (2021): *Az Iszlám Állam utáni migrációs válság kialakulása, migrációs hullám a Balkánon, illetve az ennek hatására felépített műszaki zarak befolyása az érkezőkre*. Doktori (PhD) értekezés. Óbudai Egyetem, Biztonságtudományi Doktori Iskola, Budapest, p. 87. Elérhető: http://www.lib.uni-obuda.hu/sites/lib.uni-obuda.hu/files/Novak_Andras_ertekezés.pdf (letöltés: 2021. 11. 24.)

⁵²⁷ BAK et al. (2018), *i.m.* p. 48. p.

⁵²⁸ PADÁNYI József (2015): *Műszaki zár a határon*. In: *Műszaki Katonai Közlöny*, 25. évf. 3. sz., p. 25-26. Elérhető: http://real-j.mtak.hu/18274/3/MKK_2015_3.pdf (letöltés: 2021. 06. 20.)

⁵²⁹ A 2015. évi CXL. törvény indokolása.

⁵³⁰ BARTKÓ (2019), *i.m.* p. 76.

A nemzetközi jog tudományának korai művelői az állami önvédelem jogát, valamint a szükséghelyzetben alkalmazható szükségcselekmény jogát az önfenntartás jogából vezették le. Az önfenntartás jogát pedig az államokat megillető legfontosabb jogként határozták meg. Vattel például azt vallotta, hogy ennek alapján „*az államnak joga van mindenre, ami szolgálhatja a közvetlen veszély és olyan körülmények elhárítását, melyek pusztulását okozhatják*”.⁵³¹ A klaszikus értelmezés szerint az államot az önvédelem joga – meghatározott feltételek fennállása esetén – kizárólag más államokkal szemben illeti meg. Egészen a XX. század végéig fel sem merült kérdésként, hogy a nem állami szereplőkkel szemben értelmezhető-e egyáltalán az önvédelmi jog. A helyzet a modernkori terrorizmus térnyerésével, különösképpen pedig a 2001. szeptember 11-i terrortámadással összefüggésben változott meg. Újabban a nemzetközi jogászok nagy része szerint a nemzetközi jognak lehetőséget kell biztosítania „*a nem állami szereplők elleni önvédelmi helyzet legitimitására*”.⁵³²

Az egyértelműen leszögezhető, hogy a nemzetközi jog tudománya teljesen más értelmezésben használja az állami önvédelem kategóriáját és hatalmazza fel az államokat arra, hogy megvédjék magukat azokkal szemben, akik a törvényeiket megkerülve, kijátszva kívánnak a területükre lépni. A szuverenitásból vezeti le a nemzetközi jog tudománya, hogy az állam – mindaddig, amíg nemzetközi kötelezettségvállalásait nem veszélyezteti – saját belátása szerint dönthet arról, hogy kiket enged be az államhatárokra belülré és területét milyen eszközökkel védi meg az irreguláris migránsokkal szemben. Az államhatárok ellenőrzése ugyanakkor nemcsak szuverenitásból fakadó jogosultsága az államnak, de egyúttal az állampolgárai irányában fennálló kötelezettsége is.⁵³³ Lényeges hangsúlyoznom, hogy a fentiekkel nem állítom, hogy az irreguláris migránsok veszélyeztetnék az állam szuverenitását. A fentebb hivatkozott szövegek alapján megállapíthatom, hogy a nemzetközi jog szerint az állam legitim módon dönthet arról, kit és milyen feltételekkel enged be, vagy nem enged be az országhatárain belülré. Ugyanakkor ennek van egy nagyon lényeges korlátja: az államnak e tevékenysége során is eleget kell tennie a nemzetközi szerződésekből és egyezményekből eredő kötelezettségeinek.

Szituációs bűnmegelőzésnek vagy környezeti kriminológiának is szokás nevezni azt a neoklasszikus elméletet, mely a Beccaria-féle tett-büntetőjogot továbbfejlesztve a tett pönali-

⁵³¹ NAGY Károly (1990): *Önvédelem és jogos védelem a mai nemzetközi jogban*. In: Acta Universitatis Szegediensis: acta juridica et politica, XXXIX. kötet, 1-23. sz., p. 180. Elérhető: http://acta.bibl.u-szeged.hu/6669/1/jurid-pol_039_177-193.pdf (letöltés: 2021. 06. 20.)

⁵³² SPITZER Jenő (2018): *Az önvédelem és a terrorizmus ütközete: hajlik vagy törik a nemzetközi jog?* In: Honvédelmi Szemle, 2. sz., p. 35. Elérhető: https://honvedelem.hu/files/files/109159/hsz_2018_2_beliv_030_041.pdf (letöltés: 2021. 06. 10.)

⁵³³ BARTKÓ (2019), *i.m.* p. 78.

zálása mellett a környezet megváltoztatásával, különféle technikai eszközök és megoldások alkalmazásával igyekeznek megnehezíteni vagy egyenesen lehetetlenné tenni a bűnelkövetést. A Ronald W. Clarke amerikai kriminológus nevéhez fűződő elmélet annyiban kívül esik a kriminológia tudományán, hogy a bűnözés okait nem kutatja, az oksági vizsgálatoknak nem is tulajdonít jelentőséget, csak és kizárólag a technikai megoldásokra fókuszál.⁵³⁴ Ez az elv érhető tetten az ideiglenes műszaki határzár, illetve a megerősített jogi határzár funkciójában.⁵³⁵

Több szerző (pl. Szabó L. A., Ritecz, Sallai) is felteszi a kérdést: Vajon a technikai és a jogi határzár együttesen betöltik-e funkciójukat, alkalmasak-e a tömeges méretű illegális migráció feltartóztatására? „Az igazság, hogy nem alkalmasak. Nem is lehet ezt a célt elvárni tőlük” – mondja Szabó László András.⁵³⁶ Ritecz György és Sallai János pedig 2016-os tanulmányukban ekként fogalmaznak, hogy „tudománytalanok lennénk, ha nem látnánk be, hogy a 'kerítés' valóban megoldás, de nem az illegális migráció kezelésére, hanem annak egy adott határszakasztól, egy adott régiótól való időszakos elterelésére”.⁵³⁷ Kui László külhoni és hazai statisztikák alapján arra a kérdésre kereste a választ, hogy a „kerítés” milyen hatást gyakorol az illegális migráció alakulására. Arra a következtetésre jutott, hogy 2016-ig, az Iszlám Állam viszszaszorulása, a görög–észak-macedón határ „lezárása” és a török „migrációkezelés” javítása hozzájárultak a helyzet javulásához, azonban a „kerítés” önmagában nem volt elegendő az illegális migráció teljes megakadályozásához. Ennek következtében Magyarország számára elengedhetlenné vált új jogszabályok és joggyakorlatok kidolgozása és bevezetése a kerítés hatékonyabb alkalmazása érdekében.⁵³⁸

Ha a fizikai határzár szerepét vizsgáljuk – magyarázza Szabó – a szituációs bűnmegelőzés ismert jelenségével, az úgynevezett áthelyeződés, áttevődés jelenségével találjuk magunkat szemben, amikor is az elkövető valamilyen objektív ok miatt nem tudja a bűncselekményt az eredetileg eltervezett helyszínen végrehajtani, ez azonban a bűnelkövetés gondolatától nem (feltétlenül) tántorítja el, pusztán csak arra ösztönzi, hogy új színhelyet keressen a végrehajtáshoz.⁵³⁹ A szerb határ „lezárása” után az irreguláris migránsáradat a horvát–magyar határ felé indult, ezt követően építették meg horvát viszonylatban is az Ideiglenes Biztonsági Határzarat,

⁵³⁴ CLARKE, W. Ronald (1983): *Situational Crime Prevention: Its Theoretical Basis and Practical Scope*. In: *Crime and Justice*, 4. évf. p. 225-256. Elérhető: <https://www.journals.uchicago.edu/doi/full/10.1086/726691> (letöltés: 2023. 06. 16.)

⁵³⁵ SZABÓ L. A. (2017), *i.m.* p. 303.

⁵³⁶ Uo. p. 304

⁵³⁷ RITECZ & SALLAI (2016), *i.m.* p. 199.

⁵³⁸ KUI László (2017): *A határőrizeti célú ideiglenes biztonsági határzár továbbfejlődése, avagy a második kerítés mindent megold?* In: *Hadmérnök*, 12. évf. 4. sz., p. 70. Elérhető: http://hadmernok.hu/174_07_kui.pdf (letöltés: 2021. 07. 11.)

⁵³⁹ SZABÓ L. A. (2017), *i.m.* p. 304.

így a déli „zöldhatár” 2015. október 16-ára került „lezárásra” (lásd 15. ábra). Valójában a rendszer gyengeségei hamar megmutatkoztak. Az Ideiglenes Biztonsági Határzár nem más, mint egy statikus akadály, egy „óriási kiterjedésű műszaki berendezés”, mely távolról sem tekinthető áthatolhatatlannak. Ugyanis át lehet mászni rajta létra segítségével, alagútféleség átható alatta, szét lehet feszíteni, drótvágóval át lehet vágni, tudjuk jól, hogy az emberi leleményesség végtelen.⁵⁴⁰ Miként arra Kui László rámutatott, ez a helyzet megváltoztatta a határőrizet módszereit és tevékenységeit is. A korábban már bevált technikai eszközöket az Ideiglenes Biztonsági Határzár védelmére kellett átcsoportosítani, ami a gyakorlatban azt jelentette, hogy a hőképfelderítő készülékekkel kellett megfigyelés alá vonni az érintett határszakaszokat, a „kerítés” mellett pedig folyamatos élőerős megfigyelést kellett biztosítani, a mobil egységeket szolgálati kutyákkal kiegészíteni.⁵⁴¹

A fizikai határzártól ilyenformán egy dolgot lehetett volna várni, az irreguláris migránsok optimálisabb irányba terelését. Az „optimális” e vonatkozásban azt jelenti, hogy az irreguláris migránsokat arra kell rávenni, hogy a hotspotok felé tartanak, ahol is az erre felkészült szervek látják el az ellenőrzés feladatát. Ez a megoldás egyrészt – legalábbis elvben – tehermentesítene a rendészeti szervekre nehezedő nyomást, másrészt akár kedvezően is hathat a polgárok biztonságérzetére. A legjobb az lett volna, ez volt a fő cél, hogy a fizikai határzár olyan elrettentő erővel bírjon, hogy hatására az irreguláris migránsok elkerülik Magyarországot. A fizikai határzár önmagában tehát csak egy ideiglenes eredmények elérésére alkalmas eszköz, „mivel az okokat nem szünteti meg, önmagában nem alkalmas a tömeges migráció semlegesítésére, de időt ad az államnak a jó gyakorlatok kidolgozására”.⁵⁴² Azt, hogy a rendőrségre mindezzel összefüggésben milyen többlet terhek hárultak, Kovács Gábor kimerítően feldolgozta tanulmányaiban.⁵⁴³ A statisztikai adatok – emeli ki Kui László 2017-es munkájában –

⁵⁴⁰ KUI (2017), *i.m.* p. 70.

⁵⁴¹ Uo.

⁵⁴² SZABÓ L. A. (2017), *i.m.* p. 304-305.

⁵⁴³ KOVÁCS Gábor (2015): *A Magyar Rendőrség szerepvállalása hazánk határbiztonságában és a schengeni külső határok ellenőrzésében*. In: HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *Migráció és rendészet*. Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozat, Budapest, p. 69-84. Elérhető: <https://rendeszet.uni-nke.hu/document/rendeszet-uni-nke-hu/migracio-es-rendeszet--2015.pdf> (letöltés: 2022. 09. 10.). KOVÁCS Gábor (2016): *A migráció bűnügyi hatásai a magyar határrendészet kockázatelemzési rendszerére*. In: HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *A migráció bűnügyi hatásai*. Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozat, Budapest, p. 141-150. Elérhető: http://real.mtak.hu/62503/1/Migr_bunu_hatasai_2016_full_u.pdf (letöltés: 2022. 09. 10.). KOVÁCS Gábor (2017b): *A rendőrség vezetésirányítási rendszerének sajátosságai a migrációs válsághelyzet kezelése során*. In: TÁLAS Péter (szerk.): *Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság*. Dialóg Campus Kiadó kiadványa, Budapest, p. 148. Elérhető: https://fejlesztisprogramok.uni-nke.hu/document/fejlesztisprogramok-uni-nke-hu/Magyarország_es_a_2015_ös_migracios_valtság_web.pdf (letöltés: 2022. 09. 11.)

ugyanakkor azt mutatják, hogy „a *'kerítéssel'* és a hozzá kapcsolt jogi eszközökkel sikerült jelentős mértékben csökkenteni a Magyarország felé irányuló illegális migrációt”.⁵⁴⁴ A kép ugyanakkor úgy teljes, ha azt is hozzátesszük, hogy az illegális migrációs nyomás addigra, mire a „kerítés” és az említett jogi eszközök elkezdtek kifejteni hatásukat, már egyéb okok miatt enyhült.⁵⁴⁵

A büntetőjognak egy ideális társadalomban ultima ratioként, vagyis végső eszközként kellene funkcionálnia. A magyar jogalkotó a fizikai határzárás büntetőjogi tényállások megalkotását egyfelől a tiltott határátlépés számszerű növekedésével, azaz a jogsértéstípus elszaporodásával, másrészt a jelenség a társadalomra fokozottan veszélyes voltával indokolta, mindezekelőtt azonban az állam önvédelmi jogát jelölte meg hivatkozási alapként.⁵⁴⁶ A fizikai határzárással kapcsolatos magatartások pönalizálását számos kritika érte. A Helsinki Bizottság például azzal érvelt, hogy az Európai Bíróság állandó joggyakorlata szerint a büntetőjogi eszközök, azok közül is a legsúlyosabb, szabadságelvonással járó szankciók csak akkor alkalmazhatók, ha az elkövetőt már kiutasították az országból, ezzel szemben a magyar Btk. alapján már az is elköveti a bűncselekményt, aki megérinti a fizikai határzáratot.⁵⁴⁷

Mások az úgynevezett ellenség-büntetőjog megnyilvánulását látják az illegális migrációval összefüggő cselekmények szigorú pönalizálásában, egyúttal pedig annak a veszélyére hívják fel a figyelmet, hogy a rendvédelmi szervek adott esetben „*az etnokulturális kisebbségekkel összefüggő biztonsági veszélyekre hivatkozva törekszenek növelni hatalmukat, ellenőrzési lehetőségeiket az általános emberi és az állampolgári jogok rovására*”.⁵⁴⁸

Tanulságos egybevetni a tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők számát azoknak a számával, akik ellen az új, határzárással kapcsolatos bűncselekmények miatt indult büntetőeljárás (Btk 352/A. § [1]).

⁵⁴⁴ KUI (2017), *i.m.* p. 70.

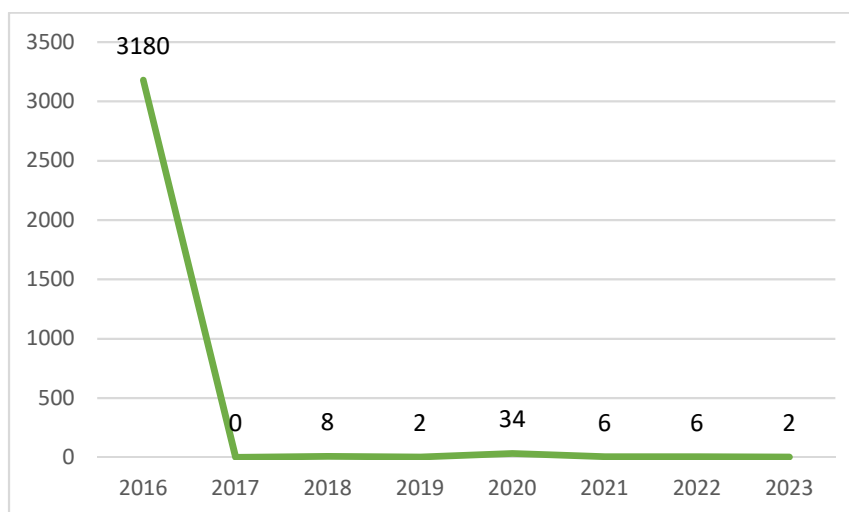
⁵⁴⁵ RITECZ (2018), *i.m.* p. 242. Lásd: 1. számú melléklet.

⁵⁴⁶ AMBERG Erzsébet (2016): *Migráció, büntetőjog, ultima ratio*. In: HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *A migráció bűnügyi hatásai*. Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozat, Budapest, p. 211. Elérhető: http://real.mtak.hu/62503/1/Migr_bunu_hatasai_2016_full_u.pdf (letöltés: 2022. 04. 02.)

⁵⁴⁷ Uo.

⁵⁴⁸ PÓCZIK (2008), *i.m.* p. 55.

52. ábra: A határárral kapcsolatos bűncselekmények az elfogott személyek száma szerint, 2016–2023 között.

Forrás: ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.⁵⁴⁹

A fenti ábrán látható adatok szerint 2023-ban két esetben indult eljárás fizikai határárral kapcsolatos bűncselekmény miatt. Ezzel szemben ugyanebben az időszakban a tiltott határátlépések száma 3.529 volt, míg a feltartóztatások és átkísérések összesen 85.913 esetet tett ki (lásd 13. ábra és 13. számú melléklet). A 2017-es évben tapasztalt „drasztikus csökkenés” hátterében olyan tényezők húzódnak meg, amelyek már a kezdeti időszakban is észlelhetők voltak. Az eljárások bonyolultsága és a nehézkes bizonyíthatóság – mivel az elkövetők vallomása kulcsfontosságú volt – hozzájárultak ahhoz, hogy a büntetőeljárások sikeres befejezése nem volt egyszerű feladat. Emellett a helyzetet tovább súlyosbította, hogy a bírói döntéseknek nyolc napon belül meg kellett születniük, ami jelentős nyomást helyezt a munkánkra. További problémát okozott, hogy az elkövetők az idegenrendészeti hatóság előtt menekültkérelmet nyújtottak be, amit a tranzitónákban tehettek meg (ezek 2020. május 22-én bezárásra kerültek), kivéve, ha a menedékkérő személyi szabadságát korlátozó intézkedés alatt állt. Ez gyakran akadályozta az idegenrendészeti eljárás lefolytatását. A gyakorlati tapasztalatok alapján a csökkenés másik oka az lehet, hogy az embercsempész szervezetek felismerték, hogy az IBH-t megvágó személynek nem célszerű magyar területre bejönni, mert elfogása esetén mindkét bűncselekmény miatt el fognak vele szemben járni. Ez a személy eredményesebben segítheti az irreguláris migráns átjutását, ha az IBH szerb oldalán marad és onnan figyeli a járőrök mozgását.⁵⁵⁰

Hautzinger állítása szerint az illegális migráció hatékonyan kezelhető rendészeti eszközökkel, vagyis nem feltétlenül (illetve nem minden esetben) van szükség a büntetőjogi eszközök

⁵⁴⁹ 13. számú melléklet.

⁵⁵⁰ BÁC-S-KISKUN VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG: *Éves kockázatelemzés és helyzetkép, 2016.* p 27-28.

alkalmazására.⁵⁵¹ Kiváltképp úgy, hogy olyan tényállásokra alkotnak eljárási rendelkezéseket, amelyek gyakorlati megvalósulása esetén felmerül a hiábavalóság lehetősége.⁵⁵² Ez arra utal, hogy a szigorúbb törvények és intézkedések nem mindig vezetnek a kívánt eredményekhez, ha az általuk célzott problémák kezelésére irányuló büntetőjogi eszközök nem elég hatékonyak vagy nem teljeskörűek.⁵⁵³

A statisztikai adatok és a saját tapasztalataim alapján úgy tűnik, hogy 2017 és 2023 között az irreguláris migránsok továbbra is átlépték a határt az IBH-n. Ezt a 13. ábra szemlélteti, amely a feltartóztatott és átkísért személyek számát mutatja, míg a 14. ábra többek között az osztrák–magyar viszonylatban elfogott jogellenesen beutazottak számát ábrázolja. Az államháttár jogellenes átlépését elkövető személyek jelentős hányada ebben az időszakban határázárrel kapcsolatos bűncselekményeket valósított meg, ellenük azonban nem indult büntetőeljárás, így az adatok nem mindig tükrözik a valós helyzetet.

6.2.4. AZ EMBERCEMPÉSZÉS BÜNTETŐJOGI VÁLTOZÁSAI⁵⁵⁴

„A tömeges migráció okozta válsághelyzet” – értelmezi Szabó László András – „maga a migrációs félelem”.⁵⁵⁵ Ez lehet a magyarázata annak, hogy a jogalkotó olyannyira fenyegetőnek értékelte a tömeges méretű illegális migrációt, hogy az ahhoz kapcsolódó egyes magatartásformák tekintetében elkerülhetetlennek tartotta – az egyébként ultima racionak, tehát csak legvégső esetben bevetendőnek számító – büntetőjogi eszközök bevetését. A büntetőjog ebben az esetben kizárólag egyetlen célt szolgál, mégpedig az elrettentést. Cesare Beccaria (1778) fogalmazta meg a klasszikus büntetőjog alaptézisét, mely szerint a büntetés visszatartó erejét annak elkerülhetlensége adja.⁵⁵⁶ Az ugyanezen álláspontra helyezkedő neoklasszikus büntetőjog az 1980-as évek derekán jelentkezett, a bűnözéstől elrettentő, rendfenntartó állam paradigmáját helyezve a központba. Az elmélet képviselői abból indulnak ki, hogyha ha a bűnelkövetés vo-

⁵⁵¹ HAUTZINGER Zoltán (2018a): *A külföldiekkel és az irreguláris migrációval összefüggő büntetőjog-alkalmazás a 2017. évi büntetőeljárási törvényben*. In: *Belügyi Szemle*, 66. évf. 11. sz., p. 107. Elérhető: <http://real.mtak.hu/113764/1/HautzingerZoltanBelugyiSzemle2018.evi11.szam89-107..pdf> (letöltés: 2022. 04. 04.)

⁵⁵² HAUTZINGER (2018b), *i.m.* p. 157.

⁵⁵³ HAUTZINGER Zoltán (2023): *Idegenrendészet a büntető igazságszolgáltatás szolgálatában*. In: *Belügyi Szemle*, 3. sz., p. 378. Elérhető: https://real.mtak.hu/162071/1/2_HautzingerZoltanBelugyiSzemle2023.3.szam375-393..pdf (letöltés: 2024. 06. 30.)

⁵⁵⁴ SZÉP Ferenc (2018): *Az embercsempészes büntetőjogi megítélése napjainkban*. In: *Határrendészeti Tanulmányok*, 2. sz., p. 122-126. Elérhető: https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/Hatrend_Tan_2018_2_szam.pdf (letöltés: 2024. 07. 01.)

⁵⁵⁵ SZABÓ László András (2017): *Migráció és elrettentés*. In: *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, XIX kötet, p. 299. Elérhető: http://real.mtak.hu/107793/1/szabo_laszlo_andras.pdf (letöltés: 2021. 05. 17.)

⁵⁵⁶ BECCARIA, Cesare (2012): *A bűnokről és büntetésekről*. Attractor Könyvkiadó, Budapest, p. 112.

lumene – jellemzően a társadalmi-gazdasági folyamatokban bekövetkező változásokkal összefüggésben – hirtelen megnő, és azt a rendészeti szervek képtelenek követni, akkor az állam számára csak egyetlen lehetőség marad, mégpedig a „személy vagy a tett semlegesítése”, az elrettentés.⁵⁵⁷ Az elrettentés e vonatkozásban fenyegetést, vagyis szigorú büntetés kilátásba helyezését, e fenyegetés beváltását, a büntetés elkerülhetetlenségének ígérését jelenti.⁵⁵⁸

2015 elején Magyarországon korábban elképzelhetetlen mértékben jelentkezett és vált a lakosság szélesebb rétegei számára is nyilvánvalóvá az illegális migrációs nyomás, ezzel együtt pedig nőtt a társadalmi elvárás is az állam,⁵⁵⁹ illetve a rendészeti szervek irányában. Lényegében tehát egyfajta cselekvési kényszerhelyzetbe került a jogalkotó, mely kétségkívül kedvezett az elrettentés elméletének. A továbbiakban részleteiben tekintsük át, hogy milyen, az illegális migrációval összefüggő tényállást határoz meg a 2012. évi C. törvény a büntető törvénykönyv, kiemelten az embercsempészés bűncselekmény (353. §) esetében.

A 2015. szeptember 15-én hatályba lépő 2015. évi CXL. törvény⁵⁶⁰ többek között az embercsempészésnek mind az alapesetét, mind a minősített eseteinek a büntetési tételét jelentősen súlyosbította, az alábbiak alapján. A jogalkotó a deliktumot a közigazgatás rendje elleni bűncselekmények között szabályozta.

A törvény szigorúbb jogkövetkezményeket írt elő az embercsempészekre nézve, és alapesetben három évről egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztésre emelte a büntetést. Ehhez hozzáigazította a minősített esetek büntetési tételét, valamint emelte az embercsempészés előkészületének büntetését is három évig tartó szabadságvesztésre. A minősített esetek bizonyos kombinációit nevesítette a jogalkotó, és megemelt büntetési tétellel látta el. Beiktatta továbbá az államhatár rendjének őrzését biztosító létesítmény, illetve eszköz megsemmisítésével vagy megrongálásával történő elkövetést minősített esetként, valamint a tényállás (3.) és (4.) bekezdésében foglalt minősített eseteiben a szervezését és irányítását is igen súlyosan, húsz évig terjedő szabadságvesztéssel rendelte büntetni.⁵⁶¹

Az embercsempészés jogi tárgya az államhatár őrizetéhez, határrendészeti előírások, szabályok betartásához fűződő társadalmi, illetve állami érdek. „*A migráció, különösen annak*

⁵⁵⁷ SZABÓ (2017), *i.m.* p 302.

⁵⁵⁸ SZABÓ András (1993): *Igazságosan vagy okosan?* Akadémiai Kiadó, Budapest, p. 99-100.

⁵⁵⁹ Lásd bővebben, SZÉP Ferenc (2022): *Magyarország a tömeges méretű illegális migráció időszakában és a fizikai határzár létesítése.* In: Rendőrségi Tanulmányok, 2. sz., p. 82-83. Elérhető: <https://archive.bm-tt.hu/rt/as-sets/letolt/rt/202202/rt202202.pdf> (letöltés: 2022. 09. 12.)

⁵⁶⁰ 2015. évi CXL. törvény az Egyes törvényeknek a tömeges bevándorlás kezelésével összefüggő módosításáról.

⁵⁶¹ TIRPÁK Nóra Eszter (2017): *Az államhatár büntetőjogi védelme.* Diplomamunka. In: Debreceni Egyetem Állam és Jogtudományi Kar, p. 47.

törvénytelen formái komoly közbiztonsági és gazdasági megterhelést jelentenek az ország számára”.⁵⁶² Ez az elkövetési magatartás egy sui generis „bűnsegédi magatartás”, tekintettel a tiltott cselekmény fokozott társadalmi veszélyességére. Megvalósulhat fizikai vagy pszichikai segítség nyújtásával. Fizikailag nyújt segítséget a határátlépéshez, aki biztosítja a járművet a bűncselekmény alanya számára. Pszichikai segítség lehet a már kialakult szándék erősítése az elkövetőben. A segítségnyújtás csak aktív, tevőleges magatartással valósulhat meg. Az irreguláris migránsok jellemzően embercsempészs útján, okmányok nélkül vagy hamis okmányokkal jutnak be az országunk területére, mely tényezők a személyazonosságuk megállapítását gyakran lehetetlenné teszik, e kriminális tettek anyagi haszonszerzés céljából történő elkövetésére pedig komplett bűnszervezetek alakulnak.⁵⁶³ Ez a társadalomra veszélyt jelentő tendencia csak az embercsempészs bűncselekmény büntetési tételeinek emelésével volt kezelhető.⁵⁶⁴

A minősített esetek közül szeretnék említést tenni az államhatár rendjének ellenőrzését biztosító létesítmény, illetve eszköz megsemmisítésével vagy megrongálódásával kapcsolatos elkövetésekről. Az államhatár rendjének fenntartását biztosító szabályokat, az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvény 5. § (1) bekezdése határozza meg, amely alapján „Magyarország területének a Schengeni határ-ellenőrzési kódex 2. cikk 2. pontjának megfelelő külső határ szerinti határvonaltól, illetve a határjeltől számított 60 méteres sávja az államhatár rendjének „védelmét” biztosító létesítmények – ideértve a 15/A. § szerinti létesítményeket is – építése, telepítése és üzemeltetése, valamint a honvédelmi, nemzetbiztonsági, katasztrófavédelmi, határőrizeti, menekültügyi és idegenrendészeti feladatok ellátása céljából e törvény szerint igénybe vehető”.

Súlyosabbnak minősül a bűncselekmény, ha a csempésztett személy sanyargatásával követik el. A sértett sanyargatása megvalósulhat például, ha a passzív alanyt embertelen körülmények között tartják. Fontos, hogy testi, fizikai vagy lelki gyötrelmet, fájdalmat okozzon. A gyakorlatban többször előfordult olyan eset, amikor a tehergépjármű zárt rakterében utaztatták az úti okmányokkal nem rendelkező harmadik országbeli állampolgárokat és a közúti ellenőrzés alkalmával derült ki, hogy az utasok közül többen életüket veszítették, sőt egyes holttestek már

⁵⁶² PÁLVÖLGYI Ákos (2018): *A szabadságvesztés-büntetés felfüggesztésének ingamozgása a magyar büntetőjogban a Csemegi Kódextől napjainkig*. PhD értekezés. In: Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola, p. 173. Elérhető: <https://pea.lib.pte.hu/bitstream/handle/pea/17841/palvolgyi-akos-phd-2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (letöltés: 2024. 06. 27.)

⁵⁶³ Az irreguláris migránst érintő, az embercsempész által az államhatár átlépéséhez nyújtott segítségnyújtás 2015. augusztusától–szeptember 15-ig háttérbe szorult. Ezt a tényt támasztja alá Rószke–Horgos vasútvonal 4-5 méteres szűk szakasza, ahol bárki be tudott jutni az országba a határ teljes „lezárásáig”.

⁵⁶⁴ GAÁL Gyula (2016): *Az embercsempészs büntetőjogi aspektusából*. In: *Belügyi Szemle*, 12. sz., p. 82-88. Elérhető: <https://real.mtak.hu/120105/1/GaalBelugyiSzemle2016.evi12.szam77-89.pdf> (letöltés: 2024. 07. 01.)

bozlásnak indultak. Az elkövetők a teherautóba rejtve próbálták átjuttatni az irreguláris migránsokat a határon. Ilyen eset volt példa 2015. augusztus 27-én az osztrák A1-es autópályán a burgenlandi Pandorf közelében egy magyar hatósági jelzésű teherautó hűtőrakterében 71 irreguláris migráns holttestének a megtalálása az osztrák rendőrség közreműködésével. Az embercsempészek kegyetlenségét jól mutatja ez az eset és arra is kiváló példa, hogy kizárólag haszon-szerzésre koncentrálnak, nem törődve a „megbízók” testi épségével.

A következő minősített esetet tekintve a fegyveres, a felfegyverkezve, a bűnszövetségben, illetve az üzletszerűen elkövetettségre a Btk. 459. § (1) bekezdése 2., 5., 6. és 28. pontjában írottak az irányadók: a csempészett személy sanyargatásával „*kitétel pedig több, egyéb törvényi tényállásnál (pld. a személyi szabadság megsértése, Btk. 194. § (2) bekezdése c./pont) értelmezett sanyargatás fogalmával azonos, a fizikai létszükségletek kielégítésének minimuma, vagy a legalapvetőbb emberi életkörülmények biztosításának elmaradása, a szállítandó személyek összeszűfoglalása, azoknak a jármű alvázán kapaszkodásra rábírása, vagy bármilyen más, őket fizikai, illetve mentális státuszukat devalválva emberi mivoltukban megalázó cselekvőség ebbe a fogalomkörbe vonandó*”.⁵⁶⁵

A 2012. évi C. törvény a tényállás minősített esetét kiegészítette a bűnszövetségben történő elkövetéssel 459. § (1) bekezdés 2. pontja szerint „*bűnszövetség akkor létesül, ha két vagy több személy bűncselekményeket szervezeten követ el, vagy ebben megállapodik, és legalább egy bűncselekmény elkövetését megkísérlik, de nem jön létre bűnszervezet*”.

Láthatjuk, hogy a fenti büntetőjogi változások kifejezetten azokat büntetik, akik az illegális migrációhoz kapcsolódó szervező jellegű magatartást tanúsítanak (embercsempészség), segítséget nyújtanak az irreguláris migránsoknak a jogszerűtlen bevándorláshoz és itt-tartózkodáshoz (jogellenes bevándorlás elősegítése, jogellenes tartózkodás elősegítése, családi kapcsolatok létesítésével visszaélés), illetve, akik kizsákmányoló jellegű cselekményt követnek el az irreguláris migránsok sérelmére (harmadik országbeli állampolgár jogellenes foglalkoztatása). A büntetőjogi szigorítások ellenére az embercsempészek nem riadtak meg, sőt továbbra is folytatják egyre agresszívbabban a tevékenységüket.

Fontos felismernünk, hogy egy szigorúbb törvény elfogadása és egy embercsempész elfogása önmagában nem elegendő. Ha a jogrendszer és a büntetés-végrehajtás nem biztosítja a megfelelő hosszú távú következményeket, vagy ha a reintegrációs intézkedések nem hatékonyak, a probléma tartós megoldása elmaradhat. Ha az elkövetők rövid időn belül szabadlábra

⁵⁶⁵ KATONA Tibor (2013): *Közigazgatás rendje elleni bűncselekmények. Embercsempészség*. In: KARSAI Krisztina (szerk.): *Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz*. Complex Kiadó kiadványa, Budapest, p. 739.

kerülnek megfelelő rehabilitációs és reintegrációs támogatás nélkül, megnő az újabb bűncselekmények elkövetésének esélye, ami megnehezíti a problémák tartós megoldását. Ezért elengedhetetlen, hogy a rehabilitációs és reintegrációs intézkedések hatékonyak és következetesek legyenek a kívánt eredmények eléréséhez.⁵⁶⁶ Azt, hogy ezen, a büntetőjogi fellépés indokoltságát érintő vitákban a továbbiakban állást foglaljak, nem képezi a disszertációm részét. Azt ugyanakkor szükségesnek tartom megjegyezni, hogy az illegális migráció magában hordoz – többek között – bűnügyi kockázatokat, közbiztonsági kockázatokat (lásd 2.2.), így célravezető lehet minden olyan jogi megoldás, mely az általános prevenciót szolgálja.

Megkérdeztem Juhász-Bóka Lászlót az illegális migrációval összefüggő embercsempészség gyakorlati aspektusairól. Juhász elmondta, hogy „[...] az embercsempészség a világon a harmadik legjobban fizető illegális tevékenység. Van rá kereslet, s ezért lesz is rá kínálat. A cselekmény elkövetőinek nincs erkölcsi fenntartása tetteikkel kapcsolatban, mert egy segítői tevékenységet végeznek, amelynek nincs megfogható sértettje sem”. Az irreguláris migránsok gyakran nagy távolságokat tesznek meg, és minél nagyobb a távolság, annál valószínűbb, hogy embercsempész csoportok segítik útjukat. Jellemző sajátosság, hogy az embercsempészség nem klasszikus, hierarchikus szervezetekben jelenik meg, hanem úgynevezett sejt, vagy lánc típusú bűnszervezetként. Ez azt jelenti, hogy a különböző feladatokat kisebb csoportok hajtják végre, amelyek bármely megbízónak dolgoznak, és bármely más csoporttal együttműködnek. „Én ezt sokszor projektrendszerű csempészségnek hívom, mivel minden egyes csoport átcsempészsége egy-egy projekt, melyre egy alkalmi szervezet áll össze”. Természetesen, a kipróbált embereket sokat foglalkoztatják, de bizonyított, hogy egy sétáltató több megbízónak is dolgozik, illetve sokszor a helyi szervezők kisegítik egymást. A szervezők Afganisztánban, Szíriában, Törökországban, Görögországban, Észak-Macedóniában, Albániában, Koszovóban, illetve Szerbiában vannak, az irreguláris migránsok náluk „jelentkeznek”, megbeszélik a fizetés módját és fizetnek. Ezt követően a szervezők a helyi csoportok szervező-vezetőivel egyeztetik a tevékenységet, s a helyiek döntenek arról, hogy kiket vonnak be a konkrét csempészségbe.⁵⁶⁷ Fontos megjegyezni, hogy az interjú 2014-es készülte óta jelentős változások történtek az embercsempészség módszereiben és hierarchiájában. Napjainkban az elkövetők szervezeti struktúrái decentralizáltabbá váltak, és a hálózatok egyre inkább alkalmazkodnak a hatósági intézkedésekhez, fejlettebb technikai eszközöket (például okostelefonokat) és titkosított kommunikációs csatornákat használva. 2022-re a helyi szervezők szerepe csökkent, mivel a tevékenység egyre inkább nemzetközi csoportok kezébe került.

⁵⁶⁶ HAUTZINGER (2023), *i.m.* p 377-378.

⁵⁶⁷ Interjú JUHÁSZ (2014). SZÉP (2014), *i.m.* p. 67.

A „frontvonalon” szolgálók tapasztalatait összehasonlítva a jogi szabályozásokkal, mindig egy sokrétűbb rálátást ad az eseményekre. Az embercsempészség „műfajában” nagyon nehéz a felderítés. Elfogás esetén az irreguláris migránsok a lehető legkevesebb információt szolgáltatnak magukról, csak annyit mondanak el, ami az ügyeik intézéséhez nélkülözhetetlen. Az embercsempész-hálózatok felderítését leginkább csak titkos információk gyűjtésével lehet elérni. A munkám során én azt tapasztaltam és jelenleg is azt tapasztalom, hogy a felderítés a humán hírszerzéssel kombinált technikai adatgyűjtéssel lehet eredményes. Komoly problémát okoz, ha egy idegen nyelvű személlyel szemben kell végrehajtani a feladatot. A tolmácsok alkalmazása sokszor csak korlátozottan állnak rendelkezésre. A bűnügyekkel szemben való hatékony fellépés elengedhetetlen alapja a bűnügyi és a határrendészeti szervekkel, mind magyar, mind nemzetközi viszonylatban történő együttműködés (lásd 4.2.1.).

6.2.5. A MAGYAR–ÉSZAK-MACEDÓN KÖZÖS HATÁRRENDESZETI MŰVELET ELŐZMÉNYEI ÉS TAPASZTALATAI

A kiterjesztett kutatómunkámat 2018–2023 között Észak-Macedóniában végeztem, közvetlenül arra fókuszálva, hogy nemzetközi méretekben a magyar – észak-macedón rendőri együttműködés hogyan járulhatott hozzá Magyarországhoz (ezen belül a szerb viszonylat) határbiztonságához, valamint továbbra is indokolt-e az aktív szerepvállalás a Balkánon. A „hármasszoros határvédelmen” (jogi-fizikai-humán) felül szintén kiemelkedő előrelépésnek számít a magyar rendőrség tevékenységének kiterjesztése az észak-macedón államhatárra. Személyes közreműködésem is indukálta, hogy bemutassam és részleteiben kifejtsem ezen nemzetközi kapcsolat egyes pontjait és a kutatási témával kapcsolatos összefüggéseit.

A mintegy kétfélmillió lakosú Észak-Macedónia a 2015-ös tömeges méretű migráció idején elsődlegesen tranzitországgként játszott szerepet, emellett a határrendészet szempontjából jelentős tényezőnek számított. Görögország – lásd a harmadik fejezetben – lényegében 2009 óta nem volt képes kezelni a menekültügyi helyzetet, a hatóságok tehetetlennek bizonyultak a szigeteikre áramló tömegekkel szemben. Érdemi megoldás helyett eleinte az észak-macedón határhoz irányították, majd odaszállították a tengeren át érkező irreguláris migránsok zömét. Az egyik fő átkelőhelyé a görög–észak-macedón határon lévő Gevgelija vált. A macedón hatóságok igyekeztek ugyan megakadályozni a tömegek átjutását, próbálkozásaik azonban nem vezetettek különösebb eredményre. Azok az irreguláris migránsok pedig, akik bejutottak Észak-Macedóniába, lényegében akadálytalanul haladhattak egészen a szerb–magyar államhatárig. A balkáni országok nem rendelkeztek (és valószínűleg még napjainkban sem rendelkeznek) az európai uniós követelményeknek megfelelő határrendészeti és menekültügyi rendszerrel. Az

instabil gazdasági helyzetük okán pedig nincs reális esély arra, hogy belátható időn belül változás következzen be e téren. Igaz ugyanakkor az is, hogy az érintett kormányok nem is érzik sürgető szükségét a fejlesztésnek, már csak azon okból kifolyólag sem, hogy az irreguláris migránsok döntő hányada csupán átmeneti állomásként tekint a balkáni tranzitországokra, céljuk valójában az, hogy eljussanak a nyugat-európai országok valamelyikébe. Görögország, Észak-Macedónia, Szerbia ilyenformán arra törekedett egészen a 2015-ös tömeges méretű illegális migráció kirobbanásáig, hogy a konfliktuszónákból és azok környékéről érkezők a lehető leggyorsabban áthaladjanak a területükön és e cél érdekében még az irreguláris migránsok utaztatásától sem zárkóztak el.⁵⁶⁸

Észak-Macedónia határrendészeti szempontból 2015 őszén került az Európai Unió érdeklődésének homlokterébe és maguk az észak-macedón hatóságok is ekkortól kezdtek nagyobb hangsúlyt fektetni a határrendészet megerősítésére, az illegális migrációra rátelepülő embercsempészéssel szembeni fokozottabb fellépésre és az irreguláris migránsok rendezettebb el látására a déli, Görögországgal szomszédos határszakaszon.

Ennek a folyamatnak a főbb állomásai a következők voltak:

- 2015. június 20.: módosították a menedékjogról szóló törvényt;
- 2015. augusztus 20.: a kormány elrendelte a válsághelyzetet (ennek alapján van jelen az észak-macedón hadsereg a déli határtérségben);
- 2015. szeptember 1.: megkezdí működését a kétezer személy befogadására alkalmas ideiglenes befogadóközpont Gevgelija – Vinojug településen;
- 2015. november 19.: a konfliktussal érintett régiókból érkező irreguláris migránsok, egész pontosan a szíriai, az iraki és az afgán állampolgárok számára engedélyezik az átutazást, ezáltal szűrve a kizárólag gazdasági okokból útnak indult irreguláris migránsokat;
- 2015. december 21-től kezdődően: az észak-macedón határellenőrzési kapacitások megerősítéséhez jelentősen hozzájárult (rendőrökkel, „kerítéselemekkel” és egyéb technikai felszereléssel) több európai állam, így Magyarország, Csehország, Szlovákia, Szlovénia, Szerbia, Horvátország és Ausztria. A kép ugyanakkor úgy teljes, ha hozzátesszük: az országok többsége főként nemzetközi együttműködések keretében, illetve civil szervezeteken keresztül nyújtott segítséget. Az Európai Unió 10 millió euróval támogatta az észak-macedónokat, ám az összeget nem közvetlenül,

⁵⁶⁸ MIGRÁCIÓKUTATÓ INTÉZET: *Macedóniai és görögországi tanulmányút, (2016. március 2-5.)*. Elérhető: <https://www.migraciokutato.hu/hu/2016/03/09/macedonai-es-gorogorszag-tanulmanyut-helyzetelemzes/> (letöltés: 2022. 03. 10.)

hanem a Nemzetközi Migrációs Szervezeten (IOM) keresztül folyósította. A magyar kormány ugyanakkor – ritka kivételként – közvetlenül az észak-macedón államnak nyújtott támogatást humán és technikai erőforrások formájában,⁵⁶⁹

- 2016. február 19.: Zágrábban együttes nyilatkozat kerül kibocsátásra, amelynek alapján közösen (Szerbia és Észak-Macedónia) meghatározott feltételeknek megfelelő ellenőrzésről és egységes regisztrációs űrlap kiadásáról döntenek az érintett országok;
- 2016. február 23-tól további szigorítás következtében csak a szíriai és az iraki állampolgárokat engedik át;
- 2016. március 1.: az Európai Unió támogatásáról biztosítja a határőrizeti tevékenységeket;
- 2016. március 6-án újabb korlátozásra kerül sor, a szíriaiak és az irakiak közül is csak azokat engedik át a határon, akik háború sújtotta városokból érkeznek (például a szíriai Aleppóból érkezőket igen, de a Damaszkuszból és Bagdadból érkezőket nem);
- 2016. március 9.: megtörténik a nyugat-balkáni út „lezárása” (itt egyébként a 2015 júniusa és 2016. március 9-e közötti időszakban közel nyolcszázezer irreguláris migráns haladt át jogszerűtlenül – lásd 1.számú melléklet).⁵⁷⁰

A Magyarországra nehezedő illegális migrációs nyomás csaknem 100 százaléka a balkáni útvonalon érkezik,⁵⁷¹ hazánk számolva ezzel, lehetőségeinket mérlegelve, a „biztonságos környezet” kialakítása érdekében lépéseket tett: „*Globalizált világunkban a biztonság nem a határainknál kezdődik. A távoli biztonsági kockázatok, kihívások és veszélyforrások drámai gyorsasággal kerülhetnek határainkon belülre. Bármikor, rövid időn belül, komoly előjelek nélkül is történhetnek olyan változások, amelyek gyors választ követelnek meg, akár nagy földrajzi távolságokon átívelve*”.⁵⁷² E gondolatok tükrében a magyar rendőrség elkötelezett volt abban, hogy a nyugat-balkáni illegális migrációs útvonalon közlekedő irreguláris migránsokat megakadályozza abban, hogy hazánk, illetve az Európai Unió területére illegálisan bejussanak. Magyarország felajánlotta a nyugat-balkáni országoknak – többek között Észak-Macedónia részére

⁵⁶⁹ 28. számú melléklet.

⁵⁷⁰ Kontingens parancsnoki eligazításon elmondottak alapján (Star Dojran, 2019. november 14.).

⁵⁷¹ Korábban még aktív volt a keleti útvonal is, vagyis az ukrán határszakasz, de az lényegében a THS szempontból inaktívvá vált 2011-től, illetve a tömeges méretű illegális migrációs hullám kisebb oldalága itt is jelentkezett, de 2017-től az éves 50-80 főt is alig éri el az itt felfedettek száma.

⁵⁷² *A Kormány 1035/2012. (II. 21.) Korm. határozata Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról. 1.6. Magyar Közlöny 2012. évi 19. szám. p. 1378. Elérhető: https://2010-2014.kormany.hu/download/f/49/70000/1035_2012_korm_határozat.pdf (letöltés: 2022. 03. 14.)*

– támogatását. Az integrált határigazgatási modellt alkalmazva, a harmadik országokban végzett tevékenység eszközét bevetve a magyar rendőri kontingens 2016. január 4-től a görög–észak-macedón határszakaszon Star Dojran, Gevgelija és Bitola Határrendészeti Kirendeltségek illetékességi területén havi váltásban látott el szolgálati feladatokat, melynek elsődleges célja volt a macedón határrendőrség munkájának támogatása az illegális migráció megelőzésében és visszaszorításában. A Délkelet-európai Rendőri Együttműködési Egyezmény kihirdetéséről szóló 2012. évi XCII. törvény 26. cikke alapján került sor az alábbi feltételek szerint:

- a magyar rendőrök támogató és tanácsadó szerepet töltenek be, szuverén hatáskörök önálló gyakorlása nélkül, tevékenységüket a velük szolgálatban lévő macedón határrendőrség utasításainak és irányításának megfelelően látják el;
- az észak-macedón határrendőrség felelősséget vállal a magyar rendőröknek az Észak-Macedón területén ellátott szolgálati tevékenységéért;
- a magyar rendőrök jogosultak az egyenruha, a szolgálati fegyver és más kényszerítő eszközök viselésére Észak-Macedónia területén;
- a magyar rendőrök személyes fegyverzetüket és kényszerítő eszközeiket kizárólag önvédelemre, más személyek megvédésére, illetve veszélyhelyzetben használhatják. A jogos védelmi helyzetben az észak-macedón nemzeti jogszabályok az irányadóak.

A tanulmányút során fontos megállapításokat tettem. Személyesen 2018. március 7. és április 6. között a XXIII. észak-macedóniai kontingens kontingensvezető-helyetteseként szolgáltam Gevgelijában, majd 2019. november 13. és december 13. között a XLIV. észak-macedóniai kontingens parancsnokaként teljesítettem szolgálatot Star Dojranban.⁵⁷³

Az egykori parancsnoki visszaemlékezésem alapján, illetve az úti jelentésemet fellepozva elmondhatom, hogy a közös művelet keretében a magyar rendőri kontingens feladata volt a közrend és a közbiztonság fenntartása, valamint a bűncselekmények megelőzése érdekében a közös járőrözési feladatok végrehajtása az észak-macedón–görög határszakaszon, amelynek legfőbb célja volt a helyi határrendőrségi szervek munkájának támogatása, a kialakult illegális migrációs helyzet kezelésében. A járőrszolgálatok során a fő prioritás volt a tiltott határ-

⁵⁷³ Star Dojran település a görög–észak-macedón határon található. Itt működött a Déli Parancsnoksághoz tartozó Star Dojran Határrendészeti Kirendeltség, amely 2019-ben 26 főből állt. A kirendeltség által felügyelt határszakasz hossza 32,38 km volt, amelyből 8 km a Dojran-tó vízfelületeként természetes akadályt, míg 4 km hegyi terepszakasz kerítéssel védett részként szerepelt. A közös magyar–észak-macedón határőrizeti műveletek és határbejárások során, amelyek részleteit a 27. számú melléklet tartalmazza, fontos szerepet játszott a határszakasz biztonságának fenntartásában.

átlépést megkísérlő személyek valószínű mozgási irányának és idejének járőrözéssel való lefedése, a mobil hőkamera(ák) üzemeltetésével az ellenőrzött terület nagyságának a növelése. A magyar rendőri állomány „zöldhatáron” figyelési, rejtett figyelési, illetve a Star Dojran Határrendészeti Kirendeltség közúti határátkelőhelyről érkező, illetve az oda tartó utasforgalmat ellenőrizte. Az elhelyezett mobilcsoportok illegális migráció szempontjából fontos csomópontokban, időszakosan ellenőrző-átengedő pontokat működtettek. A magyar járőr-csoportok nappali és éjszakai szolgálatban a rendszeresített járőrfelszereléssel láttak el szolgálatot. A végrehajtott létszámot illetően 28 fő szolgálati személy látott el határőrizeti feladatokat az észak-macedón határrendőrség kijelölt állományával közösen. A kiküldetés ideje alatt 48 közös szolgálat ellátására került sor, összesen 576 szolgálati órában. Közös járőr-szolgálatban összesen 2.196 fő és 1.483 személygépjármű lett ellenőrizve. A mélységi ellenőrzések, valamint a végrehajtott utóellenőrzések során, illegális migrációval kapcsolatban több gyanús jármű lekötésre került. A feladat végrehajtásáról, valamint annak tapasztalatairól minden hétfőn a Bogorodica Határrendészeti Kirendeltség közúti határátkelőhelyen megtartott kontingens parancsnoki értekezleten adtunk számot. Az értekezletek a Bogorodica Határrendészeti Kirendeltség parancsnoka vezetésével kerültek megtartásra. Az értekezleten részt vett a cseh, a lengyel, a szerb, a szlovén, a szlovák, a horvát, az osztrák, a magyar kontingens parancsnoki állománya, a Határőrség Dél Regionális Központ vezetője, a Star Dojran Határrendészeti Kirendeltség kirendeltségvezetője, a Bitola Határrendészeti Kirendeltség kirendeltségvezetője, a hadsereg képviselője, az IOM határkezelési, valamint a Frontex nemzeti szakértője. Az értekezleteken a kontingensek parancsnokai számot adtak az együttműködés tapasztalatairól, valamint a jelenlévő kirendeltségvezetők beszámoltak a megelőző héten történt eseményekről, elfogásokról.

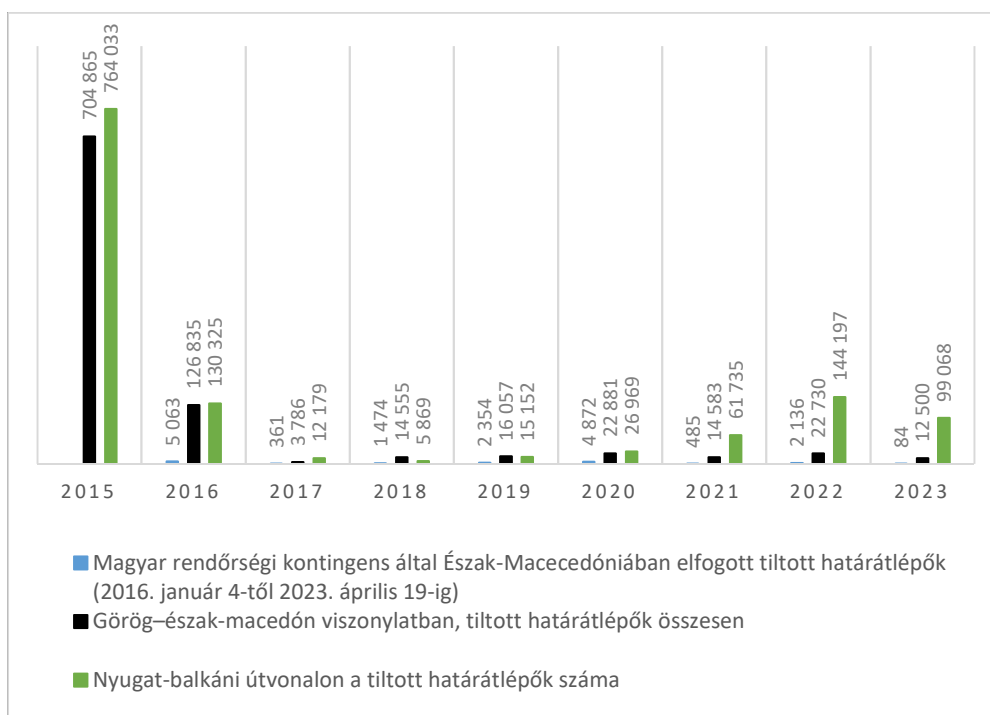
A „zöldhatáros” elfogások a domborzat és az úthálózat miatt továbbra is Gevgelija térségében összpontosultak, aktív irányok a Vardar folyó befolyása és a vasút-államhatár kereszteződése voltak. A Star Dojran Határrendészeti Kirendeltség kirendeltségvezetője elmondta, hogy az érintett illetékességi terület a magyar–észak-macedón közös járőr-szolgálatnak köszönhetően stabilan őrizve volt. A hatékony határőrizeti feladatoknak köszönhetően az irreguláris migránsok érezhetően az északibb útvonalakkal próbálkoztak, amelyet igazol a 2019. november 30-i 45 fős elfogás Strumica körzetében. Emiatt a dojrani régióban főleg magányos vagy kiscsoportos elfogások realizálódtak. Az adott időszakban a déli határszakaszon összesen 1.029 fő irreguláris migráns került elfogásra, ebből 8 esetben 153 tiltott határátlépést elkövető személy elfogásánál, illetve 108 fő visszakísérésénél nyújtott segítséget a magyar rendőri kontingens. A magyar rendőri egység segítségével elfogott irreguláris migránsok között a meghatározó állampolgársági kategória volt az afgán (88 fő) és az egyiptomi (41 fő). A Star Dojran Határrendészeti

Kirendeltség illetékességi területén elfogottak a regisztrációt követően a GK 59-es határjelnél található kiléptető „kapun” keresztül visszakísérésre kerültek Görögország területére. A Határőrség Dél Regionális Központ vezetője hangsúlyozottan felhívta a parancsnokok figyelmét arra, hogy az „új” irreguláris migránsok többségében háborús övezetből érkező, 16-25 év közötti fiatal férfiak voltak, jelentős „harci tapasztalatokkal” rendelkeztek, ami komoly biztonsági kockázatot jelentett a rendőri állományra nézve. Megjegyezni kívánom, hogy a szolgálati feladatok során, a járőrsoportok által elfogott tiltott határátlépést elkövető személyek között sem családos „migránsok”, sem nők nem voltak. Egy esetben, a ruházatátvizsgálás során egy iráni állampolgár testén több lőtt sebet is találtunk. Az érintett férfi elmondása szerint a sérüléseket korábbi tűzharcban szerezte Iránban. Az irreguláris migránsok gyakorlatilag minden lehetséges módon próbálkoztak a határon történő átjutással. Az államhatárt jogellenesen átlépő irreguláris migránsok legjellemzőbb elkövetési módja a gyalogos határátlépés volt a „zöldhatáron”, amely a görög szakaszon elsősorban a „kerítésrendszer” megkerülésével, vagy megrongálásával járt együtt. Az irreguláris migránsok a gyalogos határátlépést követően ritkábban tömegközlekedési eszközökre, gyakrabban az Észak-Macedóniában valamely határátkelőhelyen jogszerűen belépő, esetleg az ország mélységéből érkező embercsempészek gépjárműveibe szállva kívántak Magyarországra, illetve az Európai Unió területére jutni. Az irreguláris migránsok az embercsempész közreműködésének köszönhetően, csak nagyon rövid ideig tartózkodtak a határterületen, nem voltak ráutalva a települések kínálta lehetőségekre (tömegközlekedés, élelmiszer, ivóvíz beszerzésére, stb.), sőt, inkább kerültek a frekvenciátaltabb területeket, utakat.

A kutatói munkám során végzett megfigyelés alapján elmondhatom, hogy Észak-Macedónia az évek óta fennálló illegális migrációs helyzet ellenére sem volt felkészülve annak hatékony kezelésére. A járőrszolgálati rendszer működését hátráltató tényező, hogy a Dojran Határrendészeti Kirendeltség szolgálati gépjárműparkja igen hiányos volt, nem rendelkeztek megfelelő mennyiségű szolgálati gépjárművekkel (1 db Dacia Duster, 2 db Skoda Yeti, 1 db Ford Ranger mobil hőkamera, 1 db Yamaha Quad). A Dojran Határrendészeti Kirendeltség személyi állománya mindösszesen 33 fő volt. A körülményeket figyelembe véve a magyar kontingens parancsnoki állománya napi rendszerességgel egyeztetett a Star Dojran Határrendészeti Kirendeltség kirendeltségvezetőjével.

A következő ábra többek között azt mutatja, hogyan alakultak az illegális migrációhoz köthető elfogások a Déli Parancsnokság 261 kilométer hosszú határszakaszán.

53. ábra: A görög–észak-macedón határon elfogott államhatár jogellenesen átlépését elkövetők számának alakulása, 2016–2023 között (fő).

Forrás: Frontex, ORFK és Magyarország Nagykövetség Skopje adatbázisa alapján szerzői szerkesztés.⁵⁷⁴

Az ábra elemzése során látható, hogy a nyugat-balkáni útvonal számottevő része Észak-Macedónián vezet keresztül. Az Észak-Macedóniára nehezedő nyomást el kell ismerni. A jelentős nyomásnak kitett országnak szüksége van nemzetközi segítségre. A magyar szám adatok annak tekintetében – hogy „csak” egy ország vagyunk a nyolcból – 2016-ban 4 százalék, 2017-ben 9 százalék, 2018-ban 10 százalék, 2019-ben 15 százalék, 2020-ban 21 százalék, 2021-ben 3 százalék, 2022-ben sikerült a teljes észak-macedón elfogási számok 9 százalékát prezentálnunk. Ha a többi segítséget nyújtó ország is hozza az általunk elért százalékokat, akkor a görög–észak-macedón államhatáron közel annyi elfogás történik, mint teljes Észak-Macedóniában.

Az adatokat tovább elemezve anomáliát vélek felfedezni a 2018. évi és a 2019-es nyugat-balkáni útvonalon elfogott tiltott határátlépést elkövetők tekintetében. A nyilvános adatok szerint, ahogyan az ábrán is látható, görög–észak-macedón viszonylatban elfogott tiltott határátlépést elkövetők száma 2018-ban közel két és félszerese, 2019-ben közölt adatok alapján szinte azonos, mint a nyugat-balkáni útvonalon elfogott tiltott határátlépést elkövetők száma. Nem a macedón határon szolgálatot teljesítők munkájának hatékonyságát szeretném vitatni,

⁵⁷⁴ FRONTEX (2015–2018, 2023–2024): *i.m.* Magyarország Nagykövetség Skopje éves operatív jelentéseiből gyűjtött adatok (2019–2022), 2023: kb. 12.500 (IOM által közölt hozzávetőleges adat), tanulmányi konzultáció alapján. 29. számú melléklet. Iratbetekintés engedélyszám: 29000/1195-1/2020.ált., 04090/640-9/2023.ált., 29000/5245-2/2024.ált.

2018-ban és 2019-ben én magam is szolgáltam ezen a határszakaszon, de vélhetően a két adat közül valamelyik nem pontos.

Újra említést kell tennem a 4.1.1. alfejezetben leírtakról, a Frontex által publikált illegális migrációs adatok valóságtartalmával kapcsolatban. Magyarország köteles megfelelő, a Frontex határőrizeti rendszerének sebezhetőségi értékeléséhez szükséges adatokat szolgáltatni, így például az elfogott irreguláris migránsok számáról, amelynek eredménye hozzájárul a nyugat-balkáni adatok összességéhez.⁵⁷⁵ 2020–2023 közötti adatok elemzése során megállapítható, hogy Magyarország elfogási adatai magasabbak voltak, mint az egész nyugat-balkáni régióban (lásd 10. ábra, 1. számú melléklet). A fentiek okai mögött – vélhetően – az értekezésemben bizonyított hazai adatok torzulása áll, vagyis a nyugat-balkáni útvonalon tapasztalt növekedés nincs arányban a tényleges számadatokkal, hiszen itt is az új számítási módok miatt jelentős adateltérés mutatkozik. A Frontex által összesített adatokra épülő elemzés ezáltal nem pontos. Észak-Macedóniában a magyar rendőri kontingens eredményeinek összevetése a hivatalos nyugat-balkáni adatokkal tehát nem adna helyes eredményt a torzulások miatt. Ezért, ha valaki meg szeretné ismerni a nyugat-balkáni útvonalon az irreguláris migránsok „valós” számát, azt csak becsülni tudja a fenti adatokból. Érdekesnek tartom elgondolkodni itt is a négyes osztószámon ahhoz, hogy realisabb képet kaphassunk a Frontex által publikált adatok hitelességéről, melynek eredményeként megmutatkozna, hogy nincs is nagy különbség a kelet-mediterrán és a nyugat-balkáni útvonalon érkezők számában. A nagyságrend meghatározásnak megkísérlése miatt indokoltnak tartom egy újabb tanulmány keretein belül – hazai adatokhoz hasonlóan – részletesen megvizsgálni az érintett országok által biztosított adatok pontosságát, mivel jelen disszertáció terjedelme miatt ez nem kivitelezhető.

Az észak-macedón – görög határszakaszt jelenleg is „többfrontos” támadás éri, azonban a hivatalos nyilvántartások információi szerint leginkább a hatékony nemzeti együttműködésen alapuló határrendészeti ellenőrzésnek köszönhetően, illetve jelentős uniós segítség mellett az államhatár jogellenes átlépéseinek száma 2016. évtől drasztikusan lecsökkent. A magyar rendőrség részéről a közös műveletek intenzitása folyamatos volt. 2016-ban 201 fő, 2017-ben 345 fő, 2018-ban 357 fő, 2019-ben 360 fő, 2020-ban 300 fő, 2021-ben 360 fő, 2022-ben 349 fő, 2023-ben összesen 120 fő segítette a macedón határrendőrség munkáját, ami átlagban havi 25-30 főt jelentett, összesen együttesen 2.392 főt.⁵⁷⁶

⁵⁷⁵ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1896 rendelete (2019. november 13.) az Európai Határ- és Partiórségről, valamint az 1052/2013/EU és az (EU) 2016/1624 rendelet hatályon kívül helyezéséről, (26). Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1896&from=EN> (letöltés: 2024. 01. 21.)

⁵⁷⁶ Iratbetekintés engedélyszám a fentiekkel megegyezik.

A külszolgálati tapasztalatom alapján az is elmondható, hogy más országok, valamint civil és nemzetközi szervezetek segítségével beleértve, a „normál” időszak létszám többszörösére volt szüksége Észak-Macedóniának, hogy az államhatáron képes legyen kezelni az illegális migrációs folyamatokat. Észak-Macedónia déli határán szolgálatot teljesítő nemzetközi rendőri erők száma 184 fő az alábbi bontás szerint.

54. ábra: A görög–észak-macedón határon szolgálatot teljesítő országok rendőri kontingensei, 2019. december 13.

Ország	Létszám
cseh rendőrség	40 fő
szlovák rendőrség	40 fő
magyar rendőrség	30 fő
lengyel rendőrség	30 fő
osztrák rendőrség	15 fő
horvát rendőrség	11 fő
szerb rendőrség	10 fő
szlovén rendőrség	8 fő

Szerzői szerkesztés.⁵⁷⁷

Nincsenek adataim arról, hogy a görög–észak-macedón államhatáron hány macedón határrendőr vagy katona vett részt a közös műveleti feladatokban. Megfigyeléseim alapján a határrendészeti kirendeltségek a határőrizeti feladatok hatékony végrehajtása érdekében arra törekedtek, hogy minden járőr egységhez egy macedón határrendőrt biztosítsanak. Ezzel szemben Gevgelija térségében, ahol az illegális migrációs nyomás különösen magas volt, a helyi hadsereg folyamatosan egy egységet állomásoztatott, mint plusz erőforrást.

A Dojran Határrendészeti Kirendeltség illetékességi területén vegytisztán csak a magyar – észak-macedón közös járőrszolgálat látott el szolgálati feladatokat. A többi nemzetközi rendőri erő az együttműködésen alapuló határőrizeti feladatokat a Gevgelija és a Bitola Határrendészeti Kirendeltségeinek az illetékességi területén hajtották végre. A határőrizeti művelet zárását megelőzően a parancsnoki találkozón a Határőrség Dél Regionális Központ vezetője és a Star Dojran Határrendészeti Kirendeltség kirendeltségvezetője megköszönte a XLIV. észak-macedóniai magyar rendőri kontingens szolgálatát, elismerték a végrehajtott munkánkat, kiemelte, hogy a magyarok felkészültségére, szorgalmára, szolgálatkészségére mindig lehetett számítani.

A tapasztalatok összegezve, a magyar–macedón rendőri együttműködés álláspontom szerint nagyban hozzájárult Magyarországnak biztonságához, aktív szerepvállalásunk a Balkánon

⁵⁷⁷ Kontingens parancsnoki eligazításon elmondottak alapján, *i.m.*

egyértelműen indokolt volt.⁵⁷⁸ Amennyiben a rendelkezésekre álló adatok pontosak, akkor az elfogások a görög–észak-macedón határon jelentősek. Hazánk szerepvállalásának hatása 2018-ban számokban is érzékelhető volt a szerb–magyar államhatáron elfogott tiltott határátlépést elkövetők esetében (lásd 14-15., 38. ábra). Legkevésbé eredményesek 2022-ben voltunk, abban az esetben is, ha az Észak-Macedóniában szolgálatot teljesítő rendőri elfogások adatait a Magyarországon az intézkedés alá vont irreguláris migránsok számával (valósághoz közelebb) hasonlítom össze.

A külszolgálatot fontosnak vélem, abban az esetben is, ha mi nyújtunk, vagy ha mi kapunk támogatást hazánk védelme érdekében (például humán erőforrás biztosítása a visegrádi országokból), mert erősíti az együttműködést az illegális migrációval szemben.

6.3. A FEJEZETBEN FOGLALTAK ÖSSZEGZÉSE, KÖVETKEZTETÉSEK

A 2015–2023 közötti időszak elemzésében számos impulzív változás ment végbe a szerb–magyar határszakaszon. A 2015-ös válsághelyzet minden országra nagy terhet rótt. Mindenki igyekezett tudása szerint cselekedni, de a magyar rendőrségnek be kellett látnia, hogy a helyzet kezeléséhez külső támogatásra volt szüksége. Az év során jellemző volt a nagycsoportos elfogások száma, egyrészt a menekülttáborokból meginduló tömegeknek, másrészt a szerb hatóságok által nyújtott közreműködésnek köszönhetően is számos irreguláris migráns jutott el a magyar határszakaszhoz. A magyar társadalom illegális migrációval kapcsolatos hozzáállását jelentős mértékben befolyásolták nemcsak a migrációs hullámok, hanem a média által közvetített információk is. Az óriási tömegek érkezése és a média folyamatos híradásai hozzájárultak egy eddig soha nem látott idegenellenesség kialakulásához a lakosság körében. Az illegális migrációval kapcsolatos hírek és képek folyamatos megjelenése, valamint az irreguláris migránsokkal kapcsolatos negatív sztereotípiák erősítése jelentős hatással volt a közvéleményre.

Igyekeztem részletezni a válsághelyzet előtti jogalkalmazási előzményeket, valamint azt, hogy hogyan került bevezetésre maga a tömeges méretű illegális migráció miatt kialakult válsághelyzet. A kormányzati intézkedések hatására a rendőrség reagáló képessége erősödött a határainkon belül és kívül is. Ha már válsághelyzet és IBH került említésre, akkor elengedhetetlen ezek értékelése, külön hangsúlyozva előnyeiket és hátrányaikat. Kezdetben az IBH megépítése hatásosnak bizonyult, ám a visszatartó ereje nem tartott olyan sokáig, a gyengeségei

⁵⁷⁸ A magyar rendőrség által az Észak-Macedónia határőrizeti feladatainak hét és fél éven keresztül történt támogatása megszűnt, a műveleti területet 2023. április 19-től a Frontex vette át.

hamar megmutatkoztak. Ezért diagramokon keresztül szemléltettem a tiltott határátlépéseket éves bontásokban a vizsgált határszakaszhoz tartozó két-két vármegyére vonatkozólag, az ok-okozati viszonyokat vizsgálva, és a hozzájuk kapcsolódó adateltéréseket bizonyítva. Egy általam szerencsésebbnek vélt, a reálshoz közelebb álló számadatok értékének meghatározása érdekében a gyakorlati tapasztalatokat figyelembe véve, és egy új típusú számítási módot hoztam létre. A jelen fejezetben a számadatokat is összevettem az aktuális hivatalos statisztikai adatokkal, így kimutattam azt, hogy az eltérések jelentős mértékűek. Az elfogottak összetételének vizsgálata során elemeztem a főbb állampolgárságokat vármegyei eloszlásban. Bizonyítást nyert, hogy az adatorzulások kihatással vannak az állampolgársági megoszlásra is a tiltott határátlépések tekintetében. Nem lehet azt egyértelműen kijelenteni, mely állampolgárok jelenléte milyen mértékben volt hangsúlyos egy-egy időszakban, csak akkor kaphatunk a valósághoz hűbb adatértékeket, ha figyelembe vesszük a feltartóztatott és átkísért személyek állampolgárságát is. A fejezetben igyekeztem rendszerben bemutatni a tiltott határátlépés elkövetési módszereit, azt, hogy 2015-ben mennyire kezdetlegesnek számítottak az elkövetési módok, és időről időre mennyivel kifinomultabbak lettek. Olyannyira, hogy a digitális világ miatt mára már az embercsempész és/vagy segítőjének a jelenléte szinte mellőzhető, mindössze egy okostelefonra van szükség, és ezáltal irányítani képes az irreguláris migránsokat. Az internet támogatású illegális migráció fogalmát ezzel a technológiai fejlődés által lehetővé tett új módszerek alkalmazásának hatására alkottam meg. A fejlett online technika megjelenése előtt az irreguláris migránsok között többen akadtak olyanok, akik preferálták a „személyes” közreműködést, azaz leginkább a segítőik bevonását. A „zöldhatáron” történő átlépés mellett megjelent a vágás, az egyszerű átmászás, a létrás átmászás, és a drónok alkalmazása is. A céljaim között szerepelt az illegális migrációval kapcsolatos embercsempészés büntetőjogi változásainak bemutatása. Bebizonyosodott, hogy a jogszabályoknak önmagukban nagyon sok visszatartó ereje nincs, tehát szükség van nagy létszámú, jól képzett élőerőre, akik – az előre megtervezett stratégiák mellett – kiváló helyzetfelismeréssel rendelkeznek, és azonnal tudnak reagálni egy hirtelen jött változásra. Kutatásomat igyekeztem elmélyíteni az aktív állományban lévő szaktekintélyekkel készített interjúkkal, amely megállapításokkal nagyrészt egyetértek. Az általam felvázolt statisztikai adatokat grafikonokkal szemléltettem, az itt kapott eredmények nem minden esetben voltak összhangban az interjúalanyok által elmondottakkal (például az embercsempészt elkövetők állampolgársági összetételének változásai). Kitértem az irreguláris migránsok államhatárt átlépő legkedveltebb módszereire, azok technikai kivitelezésére. Meghatározásra kerültek az embercsempészés stratégiák, és azok egyre korszerűbb alkalmazási módszerei. Egy igen látványos, a rendőrség által készített térkép segítségével, amely az irreguláris migránsok mozgását

ábrázolja, és annak elemzésével szándékoztam rámutatni a digitális világban rejlő potenciálra. Jól látható többek között az is, hogy az embercsempészt elkövetők gyorsan és jól reagálnak a változásokra. A lehető legrövidebb időn belül beépítik elkövetési módszereikbe a modern technikát, valamint új alternatívákat keresnek, hogy minél gyorsabban és nagyobb anyagi haszonra tegyenek szert. Felkészültségük naprakész, a legmodernebb technikával rendelkeznek, ezért eszköztáruk korszerűbb, mint a hatósági szerveké. Fontos, hogy a hatósági szervek is naprakész technikai fejlesztéseket végezzenek, mert az embercsempészek mindig egy lépéssel előtünk járnak. Ha technikai fejlesztéseink elmaradnak, az az eredmények elmaradásában is meg fog mutatkozni. A szakmai fejlesztés elengedhetetlen. Proaktívan kell kezelni a problémákat, előre felvázolni az embercsempészek lehetséges jövőbeli cselekvéseit, és ennek megfelelő megelőző reakciókat kialakítani. Így rendelkezni fogunk több kidolgozott cselekvési tervvel, amelyek lehetővé teszik, hogy gyorsan reagáljunk egy esetleges „válaszlépésre”. A 2016-os évben történt jogszabály-módosítások hatására a „zöldhatáros” cselekmények szinte teljesen eltűntek, viszont létrejöttek olyan korábban nem használt hatósági intézkedések, amelyeket be kellett integrálni az elemzésekbe. Az IBH hatására az esetszámokban jelentős változások mutatkoztak. Az új számítási módok által az adatokban változás történt, a vélhető ismétlődések miatt pontosságuk megkérdőjelezhető. Bács-Kiskun vármegye felé terelődtek az irreguláris migránsok, mivel az embercsempészek felfedeztek egy kevésbé ellenőrizhető területet, amely nem volt védett „kerítéssel”, és nehéz bejárni, így minden tekintetben kiváló helyszínnek bizonyult tevékenységük kivitelezésére.

A bevezetett hatósági intézkedések (például a 8 kilométeres sávon belüli feltartóztatás és átkísérés, valamint a Biztonságos Határ Művelet) együttes hatására az embercsempészeknek új stratégiát kellett kidolgozniuk. A szervezett bűnelkövetés miatt még inkább szükségük volt arra, hogy az irreguláris migránsokat az ország belsejébe juttassák. Ki kellett játszaniuk már az újonnan fejlesztett „fizikai védelmet”, valamint a megerősített állományt is. A sétáltatók közreműködésének jelentős szerepe volt, kilétüket nem minden esetben lehetett tisztázni, őket kiszűrni, ami megnehezítette az embercsempészés bűncselekménye miatt a velük szembeni eljárást. Vélhetően számos alkalommal az átkísértek közé lettek rögzítve, ezzel megnövelve a feltartóztatások és átkísérések számát. Azonban, amikor a feltartóztatás megtörtént, egyetlen esetben sem tanúsítottak ellenállást, kényszerítő eszközök alkalmazása nélkül kerültek átkísérésre a „kapukon”, majd újra megkíséreltek bejutni az országba, egy másik csoportot próbálva átjuttatni, ezzel minden alkalommal személyükkel megnövelve a statisztikát. A tiltott határátlépés azokon a szakaszokon történt, ahol a műszaki berendezések hatékonysága nem volt tökéletes, például a sűrű növényzet miatt, amely takarta a lézer- és hőkamerákat. Ilyen „közkedvelt” rész

volt a közel 10 kilométer hosszú Hercegszántó Határrendészeti Kirendeltség határszakasza is. Az irreguláris migránsok tehát leginkább a határátkelőhelyeket kikerülve, a „zöldhatáron” lépik át hazánk, és így a schengeni térség külső határát legnagyobb számban. 2017-ben számos fejlesztés történt, többek között az IBH II., az IJR, és a Készenléti Rendőrség állományának növelése révén. Az adateltérések továbbra is kimutathatók a tiltott határátlépések esetszámainak a tekintetében. Bács-Kiskun vármegye népszerűsége magas, a feltartóztatott és átkísért személyek számában továbbra is jelentősnek bizonyult, akárcsak a határátkelőhelyen történő megbújások esetében. 2018-ban az Észak-Macedóniában végrehajtott külszolgálati jelenlétünk, más nemzettagállamok együttműködésével, amelyet hazánk védelme érdekében eszközöltünk, eredményesnek bizonyult. 2019-ben a nyugat-balkáni útvonalon végbemenő trendek változásának hatására Bács-Kiskun vármegye „gyenge pontjára” még nagyobb illegális migrációs nyomás nehezedett. A klasszikus mélységi elfogások mellett megvizsgáltam vármegyei bontásban a feltartóztatott és átkísért esetek alakulását. Bemutattam, hogy számos hatósági intézkedést tettünk az elfogások számának növelésére, azonban a határőrizeti rendszer további hatékonyságnövelésre szorul, mivel az osztrák oldalról érkező elfogások továbbra is jelentős mértékűek a magyar oldalhoz képest. Kimutatható, hogy a magyar illegális migrációs események és mennyiségi növekedésük nem függték össze a COVID-19-es világjárvánnyal. Főbb történések voltak ez idő alatt: 2020-ban a tranzitónák bezárása, 2021-ben a Frontex felfüggesztette az együttműködését Magyarországgal. Kétséget kizáróan a mélységi ellenőrzések fokozódtak, ez jelentős változásokon ment keresztül, leginkább az „illmigrinfős” rendszer bevezetésével, amelynek hatékonysága 2020-tól megmutatkozott. 2022-ben a Határvadász Ezred felállítása volt az egyik „jelentős” lépés, amely a Magyar Honvédség kivonulásával keletkezett hiány pótlására szolgált, a határőrizeti feladatok ellátására hozták létre. A Határvadász Ezred létrehozása nem bizonyult maradéktalanul sikeresnek, mivel hiányoztak azok a szakmai tapasztalatok és készségek, amelyeket csak évek alatt lehet elsajátítani, így önmagában nem tudott hatékonyan megfelelni a határőrizet új kihívásainak. 2023-ban a Készenléti Rendőrség Regionális Bevetési Igazgatóságának létszámcsökkentése szintén nem segítette elő a határőrizeti helyzet javulását, különösen Bács-Kiskun vármegyében, ahol a teljes kivonulás 2023. május 2-ig megtörtént. Ezzel szemben Csongrád-Csanád vármegyében, a helyi határhelyzethez igazodva, a kutatási időszak végéig a Regionális Bevetési Igazgatóság állománya, a Határvadász Ezred tagjaival együtt, továbbra is aktívan részt vesz a határőrizeti feladatok végrehajtásában. A 2023-as év további fejlesztéseket hozott az IBH terén egyaránt. Az IBH rendszerét a hattyúnyak megnövelésével, a kamerarendszerek magasabbra helyezésével, beton térháló kiépítésével és pengés drótfonal hozzáadásával bővítették. Ezek a fejlesztések a határőrizetet igyekeztek fokozni, hogy jobban megfeleljenek

az illegális migrációs kihívásoknak. A legjelentősebb változás azonban 2023 végén következett be, amikor Szerbia határozott hatósági fellépése látványos eredménnyel zárult. Szerbia hatékony rendészeti intézkedései jelentős mértékben befolyásolták az illegális migrációt Magyarországon, csökkentve a migrációs nyomást és javítva a határőrizeti helyzetet.

Fontosnak tartottam egy külön részben a rendészeti válaszok elemzését, melyben rámutattam, hogy az irreguláris migránsokkal való sikeres fellépés érdekében a szervezeten belüli átcsoportosítások elengedhetetlenek bizonyultak. Ezen szükséges változásokat a pro és kontra viszonyok tükrében törekedtem bemutatni, tehát, hogy hogyan reagálnak a tiltott határátlépést elkövetők a hatóság válaszára és fordítva. Majd saját tapasztalataimon keresztül, az ott szerzett ismereteimmel kiegészítve, mutattam be Magyarországot és egy balkáni tranzitországot, Észak-Macedónia közös határrendészeti műveleteit. Megmutatkozott az, hogy miként hazánkban, Észak-Macedóniának is szüksége volt külső segítség igénybevételére az államhatárok komplexebb ellenőrzése érdekében. A nemzetközi együttműködés eredményeként a nyugat-balkáni illegális migráció mérséklődött, különösen figyelembe véve a sikeres és magas elfogási arányokat, amelyek 2018-ban voltak a legjelentősebbek. Ha Földünkön az illegális migráció jelenségét és az azt befolyásoló, generáló tényezőket megvizsgálom, az azokból levont következtetések alapján kijelenthetem, hogy napjainkban az irreguláris migránsok egyre elszántabban kelnek útra egy általuk vélt vagy valós jobb élet reményében. Azt, hogy milyen mértékben nő a számuk, vagy módosul az összetételük, azt nehéz megmondani, hiszen mindig az aktuális politikai döntések, vagy esetleges háborús helyzetek befolyásolják leginkább.

A 14-es ábra és a 6-os fejezet megállapításai alapján, a „svájci sajt” modell elméletére visszautalva, az alábbi következtetések vonhatók le a határőrizeti rendszer hatékonyságának elemzéséből:

A határőrizeti rendszer, ahogy a 6.2.2. alfejezetben bemutatásra került, a szektorokon alapuló három vonalas ellenőrzési rendszerre épült, amely több védekezési rétegből (lépcsőből) állt. Ezek a rétegek egymást kiegészítve és támogatva működtek az illegális migráció és a határbiztonsági fenyegetések kezelése érdekében. Az elemzések alapján, bár ezek a védekezési rétegek időszakosan hatékonyak bizonyultak, több hiányosság is észlelhető volt a határőrizeti rendszerben. Az egyik fő probléma az volt, hogy az ellenőrzési intézkedések nem voltak elég rugalmasak vagy gyorsan alkalmazkodóak ahhoz, hogy reagáljanak az új típusú illegális migrációs formákra, technológiákra vagy taktikákra, amelyeket az embercsempész szervezetek alkalmaztak. A regisztrált illegális migrációval kapcsolatos hatósági jelzések kezelése során a humán erőforrás hiányosságai is problémát jelentettek. Ezért a hatósági intézkedések gyakran lema-

radtak az aktuális kihívásokkal szemben, és nem tudták hatékonyan kezelni a dinamikusan változó helyzeteket. Az embercsempész szervezetek folyamatos alkalmazkodása és az új technológiák gyors fejlődése gyakran felülmúlta az aktuális hatósági intézkedések hatékonyságát. A bünygyi eljárások bonyolultsága és a bizonyíthatóság nehézségei miatt például a határzárral kapcsolatos bűncselekmények nem tudták érdemben befolyásolni a hatósági intézkedések hatékonyságát.

A hiányosságok orvoslása érdekében a jövőben több javító intézkedés meghozatalát szükséges megfontolni. Első lépésként javasolt a valósághoz közelítőbb határrendészeti adatok rendszeres gyűjtése és elemzése, hogy pontosabb képet kapjunk az illegális migrációs trendekről és a határrendészeti teljesítményről. A határőrizeti feladatok támogatása érdekében fontos, hogy a technológiai fejlesztések és korszerű eszközök bevezetése mellett fokozzuk a szomszédos országok határőrizeti szerveivel való közvetlen együttműködést és adatmegosztást. Ez segíthet figyelembe venni a helyi eltéréseket és szükséges változtatásokra is rámutat. Emellett kiemelt jelentőségű lehet, ha folyamatosan monitorozzuk az embercsempészek által alkalmazott új elkövetési módszereket és technológiákat, és fejlesztjük az ezekkel szembeni hatékony védekezést. A jogszabályi és hatósági intézkedések rendszeres felülvizsgálata, valamint a bünygyi eljárások egyszerűsítése is hozzájárulhat a határőrizeti rendszer hatékonyságának növeléséhez, különös figyelmet fordítva arra, hogy a büntetőeljárású rendelkezések praktikus megvalósulása ne legyen hiábavaló. Kiemelten fontos, hogy a határrendészeti kirendeltségek rendelkezzenek a határbiztonsági kihívásoknak megfelelő saját humán erőforrással és eszközparkkal, anélkül, hogy más szervezeti egységekre vagy külső erőforrásokra kelljen támaszkodniuk. Ez biztosítaná, hogy a végrehajtói állomány jobban megismerje a helyi sajátosságokat, és a hosszú távú eredményesség érdekében szerves részeként működjön a határőrizeti rendszernek.

Ezek az elsődleges intézkedések hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a határőrizeti rendszer rugalmasabban alkalmazkodjon az új kihívásokhoz, és hatékonyabban reagáljon az illegális migrációs trendek változásaira, ezzel javítva a határbiztonságot és a védekezési rétegek működését.

A fejezetben az 1. hipotézis, miszerint az illegális migrációt jelző adatok 2016-tól nem tekinthetők teljes bizonyossággal megbízhatónak az államhatáron történő többszöri illegális belépési kísérletek miatt, újból igazolást nyert. Ennek eredményeként a 2. kutatási kérdés is megválaszolódott, amely a határrendészeti statisztikai adatok és a ténylegesen jelentkező irreguláris migránsok számát, az ezt tükröző mértékét vizsgálta. Az eredmények szerint a határrendészeti statisztikai adatok értelmezésénél tekintettel kell lenni arra, hogy a rendőrségi intézkedések száma torzíthatja a tényleges irreguláris migránsok számát. A megakadályozások, többszöri

feltartóztatások és egyéb hatósági intézkedések miatt az adatok számai túlbecsülhetik az illegális migráció mértékét. A valós helyzet pontosabb megértéséhez a javasolt „képletek” alkalmazása, és a regisztrált határátlépések figyelembevétele szükséges.

A fejezetben a 2. hipotézis, amely szerint a szerb–magyar határszakaszon a tiltott határátlépés szabálysértést megkísérlő személyek 2015 szeptemberét követően esélyeik növelése érdekében fokozottabban igénybe veszik a nemzetközi embercsempész bűnszervezetek segítségét, mivel azok képesek megújítani szervezettségüket, módszereiket és eszközeiket a fizikai határzár leküzdéséhez, a fejezeten belül igazolást nyert. Az empirikus adatok és elemzések megerősítik, hogy a fizikai határzár bevezetése után az embercsempész bűnszervezetek szerepe még inkább kiemelkedett. Az irreguláris migránsok számára az embercsempész szolgáltatások igénybevétele szükségessé vált, mivel ezek a szervezetek gyorsan alkalmazkodtak az új kihívásokhoz és fejlesztették módszereiket, hogy sikeresen átjuthassanak a szigorúbb határőrizeti rendszeren. Az elemzések szerint az embercsempészek az új technikai eszközök és stratégiák révén hatékonyabbá váltak, így az irreguláris migránsok számára egyre nagyobb motivációt jelentett az ő segítségük igénybevétele a fizikai határzár leküzdésében.

A 4. hipotézis igazolást nyert, 2015 szeptemberét követően a rendőrség reakcióképessége az illegális migráció kezelésére fokozatosan javult. A tapasztalati adatok azt mutatják, hogy a rendőrség jobban felkészült az illegális migrációval kapcsolatos helyi események kezelésére, különösen az érintett határrendészeti kirendeltségek illetékességi területén belül. Azonban a szélesebb körű illegális migrációs folyamatok kezelésében a képességek növekedése nem volt olyan markáns. Ezt a jelenséget részben az is magyarázhatja, hogy a nyugati szomszédországok jelentős számú irreguláris migránssal szemben intézkedtek a közös államhatárunk közvetlen közelében, amit részletesen a 14. ábra elemzése során mutattam be. Másrészt Szerbia szigorúbb rendészeti intézkedései is hozzájárultak a szerb–magyar államhatáron történő jogellenes átlépések számának csökkenéséhez. Az államhatárt jogellenesen átlépő személyek alacsony száma, különösen a 2023 novembere óta tapasztalható trend, azt jelzi, hogy a nemzetközi illegális migrációs folyamatok kezelésében továbbra is vannak feladataink, erősítve a szomszédos országokkal közös rendőri erők fellépését az illegális migráció terén.

A fejezetben leírtak választ adnak az 1. és 4. kutatási kérdésre. Az 1. kérdésre adott válasz alapján az illegális migráció trendjei Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyékben, valamint a határrendészeti kirendeltségeken jelentős változásokon mentek keresztül. Az IBH kiépítése után Csongrád-Csanád vármegye továbbra is jelentős szerepet játszott az illegális migráció kezelése terén, míg Bács-Kiskun vármegyére is egyre növekvő illegális migrációs terhelés hárult. Az embercsempészek a vármegye legkevésbé ellenőrzött határszakaszát találták meg,

amely 2019-ben különösen népszerűvé vált, és fokozottabb illegális migrációs aktivitást generált, mint a szomszédos Csongrád-Csanád vármegye. 2021-re azonban a helyzet „stabilizálódott” a két vármegye „migrációs” adatai tekintetében, és az illegális migrációs trendek ismét Csongrád-Csanád vármegyében mutattak erősebb jelenlétet.

A határrendészeti kirendeltségek tekintetében hasonló folyamatok figyelhetők meg. Csongrád-Csanád vármegye, különösképpen a Szeged Határrendészeti Kirendeltség területe 2015-től egészen 2023-ig kiemelt jelentőséggel bírt az illegális migráció elleni küzdelemben, mivel határszakasza közvetlenül az illegális migráció fő útvonalán helyezkedik el. Ezzel szemben Bács-Kiskun vármegye kirendeltségei, kiemelten a Hercegszántó környékén található határszakaszok, 2019–2021 között fokozott terhelést tapasztaltak. Ez csökkent, az elkövetési módszerek folyamatos változásainak és a hatósági ellenintézkedéseknek köszönhetően. Ahogy az embercsempészek taktikái és célpontjai módosultak, 2021-től kezdve az illegális migrációs nyomás ismét Szeged Határrendészeti Kirendeltségére helyeződött át, ahol 2022–2023-ban különösen intenzív jelenlét volt tapasztalható.

A 4. kutatási kérdés kapcsán a fejezetben részletezem azokat a módszereket, amelyeket a tiltott határátlépést és az embercsempészt elkövető személyek alkalmaztak a szerb–magyar államhatár megközelítése és átlépése során. Az elkövetési módszerek ez időszak alatt jelentős változásokon mentek keresztül. Kezdetben a technikák egyszerűbbek voltak, például a „zöldhatáron” való átlépés és a fizikai akadályok leküzdése. Azonban az elmúlt 16 év informatikai robbanása, különösen az internet támogatású digitális rendszerek megjelenése, radikálisan átalakította az embercsempészes módszereit. Az új technológiák, mint például a drónok és okostelefonok, lehetőséget biztosítottak a bűnözők számára, hogy fejlettebb stratégiákat dolgozzanak ki, és hatékonyabban reagáljanak a határőrizeti intézkedésekre. A digitális eszközök révén az embercsempészek új konspirációs lehetőségeket találtak, amely jelentősen nehezítette a bűnüldöző hatóságok munkáját, akiknek folyamatosan alkalmazkodniuk kellett az egyre fejlettebb bűnüldözési módszerekhez. 2023-ra a bűnszervezetek az embercsempészt egy jól szervezett és fejlett bűnözői tevékenységgé alakították, amely túllépett a rendőrség hagyományosan alkalmazott módszerein és erőforrásain. Ezt Juhász-Bóka László is megerősítette az interjú során, hangsúlyozva, hogy az embercsempészes folyamata egyre inkább kikerült a hatósági ellenőrzés alól, és a bűnügyi feladatok végrehajtása során egyre nehezebb lett a szervezett bűnözői csoportok tevékenységének felderítése és visszaszorítása. A rendészeti állomány mellett a bűnügyi szakterületen dolgozó szakemberek is jelentős kihívásokkal szembesültek az illegális migráció kapcsán.

A rendészeti válaszokban leírtak megválaszolják a 3. kutatási kérdést, amely arra vonatkozik, hogy „Hogyan reagált a rendőrség határrendészeti szolgálati ága az illegális migrációs trendek változásaira?” A rendőrség 2014-ben hatékonyan kezelte a déli határszakasz helyzetét, de 2015-re a feladat meghaladta a rendelkezésre álló lehetőségeiket, így külső segítségre volt szükség. A „válság” során nagyszámú elfogás történt, amit részben a szerb hatóságok elégtelen közreműködése is nehezített. Az IBH és egyéb kormányzati intézkedések kezdetben eredményesek voltak, de gyorsan kiderültek gyengeségeik. Az új technológiák, jogszabályi változások, mint a Készenléti Rendőrség reformja, a Határrendészeti Igazgatóság létrejötte és a 2016-os IBH módosítások ugyan hozzájárultak a határőrizet javításához, de a problémák teljes megoldásához további fejlesztések és erőforrások voltak szükségesek. A legfontosabb következtetés, hogy a rendőrség folyamatosan alkalmazkodott az illegális migrációs trendekhez, de a határhelyzet hatékony kezelése érdekében folyamatos külső támogatásra volt szüksége. A hatósági szervezeteknek rendszeresen új „cselekvési tervek” kellett kidolgozniuk az illegális migrációs kihívások folyamatos kezelésére. Ezek a fejlesztések és támogatások gyakran csak utólag kerültek bevezetésre, miután az embercsempészek már újabb alternatív elkövetési módokat alkalmaztak. Előrelátó szemléletmódra és a legmodernebb technikákra van szükség ahhoz, hogy lépést tudjunk tartani az illegális migrációval.

Az 5. kutatási kérdésre is választ kaptunk, amely arra vonatkozott, hogy „Nemzetközi viszonylatban Magyarország Észak-Macedóniával folytatott rendőri együttműködése hogyan járult hozzá hazánk biztonságához, és indokolt-e továbbra is az aktív jelenlét a balkáni térségben?” Az észak-macedóniai jelenlétünk mindenképpen támogató volt, nemcsak Észak-Macedóniára vonatkoztatva, hanem hazánk elővédelme szempontjából is. A nemzetközi együttműködés hozzájárult a határbiztonság növeléséhez és az illegális migrációs nyomás csökkentéséhez. Különösen 2018-ban értük el a legpozitívabb sikereket, amikor az Észak-Macedóniában végrehajtott közös, más nemzetállamokkal végzett rendőri műveletek kiemelkedő eredményeket hoztak. Ezek a műveletek sikeresen elterelték az illegális migrációs áramlatokat Horvátország és Szlovénia irányába. Az aktív jelenlétet a balkáni térségben továbbra is indokoltnak tartom, mivel a térség biztonsági kihívásai és az illegális migrációs trendek változásai folyamatos figyelmet és reagálást igényelnek.

7. A KUTATÓMUNKA ÖSSZEGZÉSE

7.1. ÖSSZEGZETT KÖVETKEZTETÉSEK

A migráció jelenségéhez tartozó fogalmi meghatározásokat megvizsgáltam, és a tartalmi elemzésükből levont következtetésem alapján arra a megállapításra jutottam, hogy a migráció egy átfogó jelenség, amelynek szerteágazó típusai léteznek. A különböző fajták magatartási módjai eltérő legális vagy illegális következményekkel járnak. Az illegális migráció több szempontból összekapcsolódik a nemzetközi szervezett bűnözéssel, ezért fontos megjegyezni, hogy az illegális migráció kezelésének elengedhetetlen eszköze a határrendészeti, idegenrendészeti és bünygi közreműködés. Feltártam, hogy Magyarország illegális migrációs trendjeinek változását a szerb–magyar államhatáron 2008–2023 között milyen ok-okozati összefüggések befolyásolták, konkrétan meghatároztam azokat a hatásokat, amelyek a változásokat pull és push faktorként befolyásolták. Megállapításaimat a Frontex számadataival is alátámasztottam. Az útvonalak egymáshoz való kapcsolódása megkérdőjelezhetetlen. Az Európába irányuló illegális migráció intenzitását elsősorban a migrációt kibocsátó országok társadalmi, gazdasági, politikai, belső és külső hatalmi, biztonsági, közegészségügyi helyzete, valamint az ott élők létfenntartási lehetőségei határozzák meg. A földrajzi elhelyezkedés és infrastrukturális jellemzők révén hazánk viszonylatában a szerb–magyar államhatáron áthaladó nyugat-balkáni illegális migrációs útvonal a legaktívabb. Az útvonallal kapcsolatos releváns adatokat összegyűjtöttem és rendszereztem, majd elemzésük és értékelésük alapján bizonyítottam, grafikai ábrákkal szemléltettem, hogy a nyugat-balkáni útvonal egyik fontos tranzitpontja Magyarország, azon belül is Szeged és Kelebia Határrendészeti Kirendeltség és a hozzájuk tartozó illetékességi terület. Bizonyítottam, hogy a belső határokon történő határellenőrzések megszűnése megkönnyítette az embercsempész-hálózatok munkáját. A releváns adatok új szemléletű gyűjtése, rendszerezése, elemzése és értékelése alapján arra a következtetésre jutottam, hogy a határőrség és a rendőrség integrációját követően az „új” rendőrség nem bizonyult megfelelően hatékonynak sem az első vonalas, sem a másodlagos illegális migrációs mozgások mélységi ellenőrzésében. Ennek egyik fő oka az integrációval járó veszteségek, különösen a szakképzett humán erőforrás jelentős mértékű elvesztésében keresendő. Az illegális migrációra vonatkozó adatok elemzése alapján megállapítottam, hogy a tiltott határátlépést elkövetők állampolgársági és nemzetiségi összetételében jelentős változás történt. Különösen a koszovóiak számának növekedése volt szembetűnő 2013 második negyedétől kezdődően. Ezt a változást elsősorban nem az országukban eluralkodó gazdasági nehézségek okozták, hanem a Magyarországon kialakult joghézag, amely miatt

fél éven keresztül nem volt idegenrendészeti őrizet, és ez kedvezett a „koszovói migránsok”-nak, számuk ugrásszerűen növekedett. A problémahelyzet tanulmányozása során már megállapítható volt, hogy a rendőrség jelentős kihívásokkal néz szembe az illegális migráció kezelése terén, amelyek a jövőre is hatással lehetnek. Nem kellett sokáig várni, 2014 második felétől, különösen az év végén, jelentős mértékben megnövekedett a koszovói állampolgárok tömeges megjelenése a szerb–magyar határnál. Ez a helyzet jelentős kihívások elé állította a hatóságokat, mivel kiderült, hogy a meglévő végrehajtási tervek nem működtek hatékonyan, és a szükséges protokollok nem voltak előre begyakorolva, sem szervezeti, sem szervezetek közötti szinten. A rendőrség kezdetben nem rendelkezett egyértelmű iránymutatással a leghatékonyabb lépésekre vonatkozóan, ezért elsősorban a volt határőr parancsnokokra támaszkodtak, akik a délszláv háború és a koszovói válság idején szereztek tapasztalatot. Ezek az első intézkedések főként kreatív, minta jellegű, rövid távú megoldások voltak, mint például a meghallgatási pontok felállítása és a karszalagos azonosítási módszer bevezetése. A feladataink jelentősen megnövekedtek, amelyeket regionális szinten nem tudtunk megfelelően kezelni, mivel nem volt elegendő humánerőforrásunk, és a szükséges eszközök sem álltak rendelkezésre a szolgálatot teljesítők számára. Ennek következtében más vármegyéből is eszköz- és erőforrás átcsoportosításokat kellett végrehajtani, de a külső segítség nélkül is sikerült kezelni az illegális migráció által okozott kihívásokat. A hazai határőrizeti rendszer hatékonyságának vizsgálata szintén alátámasztotta ezen hatósági intézkedések létjogosultságát, különösen az osztrák elfogások alacsony száma alapján. Ez volt – mint később kiderült – a tömeges méretű illegális migráció „főpróbája”, amikor a határt átlépni szándékozók kis helyen nagy létszámban jelentek meg. A 2013–2014-es években senki nem gondolta, hogy mi várható 2015-ben. A változás már megkezdődött, és a kérdés csupán annak mértéke, sebessége és iránya volt. 2015 első negyedévének végére jelentősen megnőtt a szíriai, iraki és afgán állampolgárok száma. A helyzet romlását több tényező is előidézte, köztük az Iszlám Állam terjeszkedése. A tömeges méretű illegális migráció kezelése érdekében – szembe menve az uniós elképzelésekkel – Ideiglenes Biztonsági Határozat emeltünk a szerb–magyar, majd a horvát–magyar határszakaszon, annak érdekében, hogy az illegális migrációs hullámot megfékezzük, illetve megakadályozzuk. Az az elképzelés, hogy az IBH önmagában is elég lesz, nem valósult meg, nem tudta lefékezni a nyomást és kezelni a helyzetet. Az IBH megépítésekor már sejteni lehetett volna, hogy magát a „kerítést” is meg kell védeni, ahhoz viszont elengedhetetlen az optimális humánerőforrás létszámának meghatározása, erre azonban csak hónapok múlva került sor. Időbe telt, de felismertük, hogy a rendőrség önállóan, segítség nélkül nem képes hatékonyan kezelni az elé táruló feladatokat. A

kormányzati adminisztratív intézkedések megszületése után a rendőrség reagáló képessége fokozatosan erősödött a támogató erőkkel kiegészülve. Kijelenthető, hogy a megújulások eredményre vezettek, ilyen volt a fentiekén kívül a külszolgálati vonal erősítése is. A közös munka eredményeként, részese volt a nyugat-balkáni illegális migrációban bekövetkezett csökkenésnek. Ennek során személyesen is levontam azt a következtetést, hogy bár más anyanyelvet beszélünk, földrajzilag távol helyezkedünk el egymástól, a megfelelő alázat, a kitartás és a nagy munkabírással mellett az egy szakterületen dolgozók megtalálják a közös hangot.

Annak érdekében, hogy 2015-öt követően reálisan láthassuk a hazánkat érintő irreguláris migránsok számának alakulását – mivel ekkor már az adatok megbízhatósága megkérdőjeleződött – szükségesnek tartottam egy, a tiltott határátlépés szabálysértéshez kapcsolódó hatósági intézkedések rendszerezését követően kidolgozott új számítási mód megalkotását. Ha az országhatárt illegálisan átlépni szándékozó személyek számára vagyunk kíváncsiak, nem célszerű kizárólag a hatósági intézkedések számát figyelembe venni, tekintettel a többszöri próbálkozásokra, mivel ezzel lényegesen megnöveljük az adatok értékét. Valószínűleg ez magyarázza a nyugat-balkáni útvonalon tapasztalt növekedést is, amely nem ad pontos képet a valós helyzetről, mivel az új számítási módszerek jelentős torzulásokat okoznak. Ennek következtében a Frontex által készített elemzések jelenleg is pontatlanok.

Bemutattam, hogy az embercsempészek kiválóan kezelik a kialakuló helyzeteket. A kor kihívásait leküzdve, az elkövetési módszerek terén mindig képesek voltak megújulni, ezzel nem kis feladat elé állítva a rendőrséget. Például a tömeges méretű illegális migráció kezdeti szakaszában felismerték, hogy „munkájuk” célja elsődlegesen nem a határon való átjuttatás volt, hanem a mélységben kellett inkább „megvillantani” tudásukat. A kutatói munkám során feltárássra kerültek az elkövetési módszerekben történő gyökeres változások. Két dolog viszont állandó maradt: az irreguláris migráns mindent elkövet a külső körülmények változásához igazodva, hogy átlépje az államhatárt és eljusson a célországba, míg az embercsempész is mindent megtesz, hogy megfelelő honorálás mellett „segítse” őt célja elérésében. Az ő „szövetségükre” jellemző, hogy tagjai a változásokra gyorsan reagálnak, és jó helyzetfelismerő képességgel bírnak. A vizsgált időszakban Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyére nehezedett a Magyarországra irányuló illegális migrációs nyomás közel 90 százaléka. Jól látható, hogy a két vármegye a vizsgált időszakban az illegális migráció szemszögéből mennyire népszerűnek bizonyult. Azt tudjuk, hogy az irreguláris migránsok elszántak, és nem fukarkodnak az eszközeik tárházát illetően sem. Elszántságukat egy igen egyszerű példával is alá lehet támasztani. Előfordult, hogy akiket Csongrád-Csanád vármegye területén megakadályoztak, vagy bejutás esetén visszakísérték a „kapun”, a következő alkalommal már Bács-Kiskun vármegyében próbálkoztak, és ha

nem volt sikeres az átjutás, újra Csongrád-Csanád vármegyénél igyekeztek az államhatárt átlépni. Hogy miért éppen ez a két vármegye? Miért a szerb–magyar határszakasz? A válasz nagyon egyszerű: üzlet. A „kerítés” nem volt akadályozó tényező az embercsempészek szemében, hanem pont az ellenkezője. Lehetőséget adott, hogy meggyőzzék az irreguláris migránsokat arról, hogy ezen a határszakaszon kell átlépniük. Azért itt, nem pedig például román határszakaszon, ahol a „kerítés” hiányából adódóan egyszerűbb lett volna az átjutás, mert itt volt mire hivatkozni, egy szemmel látható „akadály”, a „kerítés”, amin történő átjutásért több pénzt lehetett kérni. Az üzlet az üzlet. Az IBH hatására kialakult helyzet mindenkinek újdonság volt. Az „elkövetőknek” és az „elfogóknak” egyaránt.

A kutatási időszak vonatkozásában fontosnak tartottam, hogy az osztrák, szlovák és szlovén határőrizeti adatok összevetésével visszaigazolást kapjunk a magyarországi határőrizeti rendszer eredményességéről. Az elemzés során kiderült, hogy a határőrizeti rendszer hatékonysága évről évre változó tendenciát mutatott. 2014–2015-ben azonban relatív hatékonyságot mutatott, ugyanakkor az illegális migrációs nyomás gyakran meghaladta a magyar határőrizeti rendszer kapacitását, és a hatósági intézkedések nem mindig bizonyultak elég hatékonyak. Különösen 2023-ban figyelhetők meg jelentős változások: az elfogások száma arányaiban kevesebb volt, mint 2022-ben, azonban az országunkon átjutott irreguláris migránsok száma rekordmértékben nőtt, így ez az év különösen sikertelen volt a határőrizeti rendszer teljesítménye szempontjából. A hatósági intézkedések hatékonyságának csökkenését több tényező együttes hatása magyarázza. Az embercsempész szervezetek folyamatosan alkalmazkodtak a hatóságok intézkedéseire, gyorsan reagálva azok változásaira, és új, nehezen észlelhető módszereket alkalmaztak, mint például új illegális migrációs útvonalak keresése és fejlettebb technológiák, például okostelefonok használata. Ezek révén kialakult az internet támogatású illegális migráció fogalma, amelyet az értekezésben azonosítottam, részletesen bemutattam, és tudományos módszerekkel alátámasztottam. Ezen kívül a határőrizeti rendszer gyakran nem rendelkezett megfelelő és elegendő technikai és emberi erőforrással az illegális migráció folyamatosan növekvő nyomásának kezelésére, amely jelentős kihívások elé állította a rendőrséget. Azt gondolom, hogy az országunk sokat tanult a történésekből. Abban viszont csak bízni tudok, hogy a kapott leckeiből leszűrt következtetéseket a jövőben a határőrizeti rendszer fejlesztésében és az illegális migrációs politika alakításában megfelelően hasznosítani tudjuk.

A migráció egyidős az emberiséggel, és a teljes visszaszorítása nem tekinthető reális célnak, mivel nem mindenkit lehet „maradásra” bírni. A cél az illegális migráció, különösen annak nagyszámú és tömeges formáinak jelentős mérséklése, mivel ezek számos komplex biztonsági kihívást jelentenek, különösen a jelenlegi geopolitikai környezetben. Hiszem, hogy átgondolt

stratégia és megfelelő rendőrségi létszám mellett a szélesebb körű, integrált rendszerek, mint az Integrated Border Management (IBM) és a Schengen Associated System (SAS) alkalmazása révén hosszú távon hatékonyan kezelhetjük az illegális migrációt. Erre kiváló példa a 2023 őszi a szerb hatóságok által végrehajtott célzott és összehangolt rendészeti intézkedések sorozata, amelyek jelentősen csökkentették az illegális migrációt a szerb–magyar államhatáron, és felszámolták az embercsempészek logisztikai központjait. A két rendszer további fejlesztését nem tartom szükségesnek, helyette a meglévő rendszerek hatékony alkalmazása, a technikai újítások integrálása és a humánerőforrás megfelelő egyensúlya lesz kulcsfontosságú a sikerhez. A legkorszerűbb technológia sem nyújt jó megoldást, ha nem áll rendelkezésre megfelelő mennyiségű és szakképzett állomány, aki kezelni tudja azt. Például, az intelligens határőrizeti rendszerek, mint az Ideiglenes Biztonsági Határzár is, csak akkor működhetnek eredményesen, ha elegendő humánerőforrás és szakértelem áll rendelkezésre a karbantartásukra és az esetleges riasztások kezeléséhez.

Az Európai Unió közelgő döntése Románia és Bulgária nyugat felé irányuló szárazföldi határ-ellenőrzésének megszüntetéséről új trendeket indíthat el az illegális migrációs áramlatokban, amelyek közvetlenül befolyásolhatja Magyarország határmenti területeit is. A várható változások jelezhetik, hogy a határterületi mozgások csökkenésével párhuzamosan a mélységi területeken, különösen az autópályák mentén, megnövekedhet a nagy létszámú „illegális csoportok” szállítási kísérleteinek száma, új típusú biztonsági kihívásokat eredményezve. A magyar hatóságoknak nemcsak a jelen problémáira kell megoldásokat találniuk, hanem előre is látniuk kell a jövőbeni kihívásokat. A határrendészeti szakirányítás számára lényeges, hogy átfogó stratégiát dolgozzon ki a határőrizeti rendszer hiányosságainak kezelésére. Egy ilyen stratégia biztosítaná a szükséges erőforrások és a szakképzett állomány folyamatos rendelkezésre állását, még akkor is, ha a tiltott határátlépések száma tartósan alacsony marad, így felkészülve a jövőbeni változásokra. Az értekezés elemzései arra is rámutatnak, hogy egy politikai döntés, hatékony rendészeti intézkedés, és a média hatása egyaránt jelentős szerepet játszhat az illegális migrációs trendek alakulásában. A jövőbeni politikai változások és a határellenőrzés lehetséges „lazítása” fényében Magyarországnak fel kell készülnie arra, hogy hatékonyan kezelje a fokozódó nyomást, megőrizve ezzel nemcsak saját regionális biztonságát, hanem az Európai Unió stabilitását is.

7.2. ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK

Az öt kutatási kérdés mellett négy hipotézist is megfogalmaztam, amelyek igazolására vagy elvetésére a disszertációm keretein belül végeztem vizsgálatokat. A hipotézisek vizsgálata, az összegzések és a következtetések alapján a következő új tudományos eredményeket fogalmazom meg:

1. Kutatómunkám során – a vonatkozó határrendészeti statisztikai adatok összegyűjtésével, kvantitatív hatásvizsgálati és kvalitatív kutatási módszerek alkalmazásával – megrajzoltam és bizonyítottam Magyarország, valamint a szerb–magyar államhatár mentén található Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyék illegális migrációs helyzetének változásait a 2008–2023 közötti időszakban, feltárva azok ok-okozati összefüggéseit.
2. A kutatás során – figyelembe véve a rendészeti helyzet változásainak megfelelő időbeli szakaszolást – elsőként dolgoztam fel átfogóan és mutattam be az illegális migrációs trendeket, a határrendészeti módszereket, valamint az illegális migrációhoz kapcsolódó hazai jogszabályváltozások közvetlen összefüggéseit, egymásra gyakorolt hatását és következményeit.
3. A rendőrség saját illegális migrációs adatbázisaiból és szakrendszeréből származó adatok feldolgozása eredményeként az „illegális határátlépéshez” kapcsolódó hatósági intézkedéseket rendszereztem és új modellt hoztam létre.
4. A regisztrált tiltott határátlépéssel kapcsolatos adatok korrigálására új számítási módot hoztam létre, amely közelebb áll a valósághoz, és pontosabban tükrözi az intézkedés alá vont személyek számát. Az „új” tiltott határátlépés számítást „ismertté vált jogszerűtlen határátlépésként” határoztam meg.
5. Igazoltam, hogy az embercsempészek képesek rugalmasan alkalmazkodni és módszereiket változtatni a határőrizeti rendszer fejlesztését, átalakítását és a jogszabályi változásokat figyelembe véve. Ugyanakkor a rendőrség az új embercsempész módszerekre reagálva technikai fejlesztésekkel, jogszabályok módosításával és/vagy tevékenységi rendszerének korrekciójával időszakosan hatékonyan fellépett ellenük.
6. A kutatás során azonosítottam, leírtam és tudományos módszerekkel alátámasztottam az „internet támogatású illegális migráció” fogalmát. Az új fogalom-meghatározást az embercsempészés különböző megjelenési formáinak és módszereinek komplex rendszerében helyeztem el, valamint jellemzőit is meghatároztam.

7. A szlovén, szlovák, osztrák és magyar illegális migrációs trendek 2008–2023 közötti összehasonlító elemzése és értékelése alapján bizonyítottam, hogy a magyarországi irreguláris migránsokkal kapcsolatos hatósági intézkedések csak időszakosan tekinthetők hatékonynak. Kutatásom során kimutattam, hogy a magyar határőrizeti rendszer hatékonysága 2014-ben és 2015-ben volt a legmagasabb.
8. A magyar rendőri kontingensek görög–észak-macedón államhatáron folytatott tevékenységének elemzése és értékelése alapján bizonyítottam, hogy különösen 2018-ban sikerült pozitív eredményeket elérni a nyugat-balkáni illegális migrációs útvonalon érkező irreguláris migránsokkal szemben. Ezt a többnemzetiségű határrendészeti szervekkel végzett közös műveleti tevékenység során sikerült megvalósítani. A közös határőrizeti művelet eredményessége a szerb–magyar államhatárhoz érkező irreguláris migránsok számának csökkenésében is megmutatkozott.

7.3. AJÁNLÁSOK

Az elkészített disszertációt ajánlom kollégáimnak szakmai ismereteik bővítése és intézkedési gyakorlatuk fejlesztése céljából, hogy a napi rutinfeladatokon felül rálátást kapjanak arra, hogy mi indukálta azokat a folyamatokat, amelyekkel találkozhatnak. Fontos tudni azt is, milyen események játszottak szerepet az illegális migrációs útvonalak alakulásában, hiszen történelmünk ismerete, a múltba való visszatekintés, a tanulságok megfelelő leszűrése mellett egy jobb, pozitívabb jövőképet alkothatunk.

A vonatkozó szakirodalom elemzése mellett rendőrségi vezetőkkel, szakértőkkel folytattam interjúkat, az érintett vármegyei rendőr-főkapitányságok által összeállított kockázati elemzéseket, helyzetjelentéseket tekintettem a vizsgálat alapjainak. A kutatás újszerűségét nagyban emeli a „tűzvonalba” szolgálatot teljesítő szakemberekkel készített interjúk egyedisége. A kutatás tárgyát képező helyszíneken nyilatkozó interjúalanyok által közölt információk (egyéni történetek) olyan adatokkal szolgálnak, amelyek a forráskutatás során még nem voltak fellelhetők, így azok a további kutatás lehetőségét vetik fel.

Meglátásom szerint szükség lenne az általam megkezdett kutatást kiterjeszteni a további évekre. Hasznosnak tartanám az ezen évekre vonatkozó statisztikákat, elemzéseket egybevetni az észak-macedóniai és más balkáni útvonalon lévő társszervek adataival, tapasztalataival, mert várhatóan – egy rövidebb, illegális migrációs szempontból csendesebbnek tekinthető időszakot követően – az illegális migrációs nyomás újabb fokozódására számíthatunk.

Az értekezés eredményei hozzájárulhatnak a rendőrség illegális migrációs szakrendszere adatbázisának alkalmazása során kialakult gyakorlat egységesítéséhez.

Az általam létrehozott új számítási módban használt 4-es „osztószámot” a gyakorlati tapasztalatok, illetve újabb tudományos eredmények alapján pontosítani lehet, például állampolgárság, életkor eltérő ismétlési gyakoriságának megismerését követően. Ezen ismeretek birtokában célszerű lenne a határrendészeti statisztikai rendszer pontosítása.

Javasolt egy újabb tanulmány keretében részletesen megvizsgálni a nyugat-balkáni országok által biztosított illegális migrációs adatok pontosságát, hasonlóan a hazai adatokhoz. Az adatok elemzése során figyelembe kellene venni a torzulások és a számítási módok okozta eltéréseket, hogy realisabb képet kaphassunk a Frontex által publikált statisztikák hitelességéről. Ez különösen fontos, mivel a 2020–2023 közötti időszak adatai alapján Magyarország elfogási számai magasabbak voltak, mint az egész nyugat-balkáni régióban, ami az adatok torzulására utalhat. A torzítások miatt a nyugat-balkáni útvonalon tapasztalt növekedés valós mértéke csak becsülhető, ezért a valós számok pontosabb meghatározása érdekében szükséges lenne az adatokat kritikus szemmel újraértékelni.

Fontos lépésnek tartom az államhatár, kiemelten az osztrák–magyar határbiztonság fokozását, a Magyarországra jogellenesen bejutott irreguláris migránsok kiszűrését, felkutatását és elfogását, a hatékony közrendvédelmi és közbiztonsági ellenőrzések (intézkedések) fokozása mellett, új taktikai és módszertani változásokra alapozva. Ezért a szakmai és tudományos vezetőszervek részére javaslom e témákat kutatási pályázatokban megjeleníteni.

Ahhoz, hogy a jövőben eredményesen szembe tudjunk nézni a ránk háruló feladattal, azaz érdemben kezelni tudjuk az illegális migrációt és ezzel együtt az embercsempészek tevékenységét, fokozott fejlesztéseket kell alkalmazni a rendőrség által használt technikai eszközök tekintetében. A világunk hihetetlen mértékben felgyorsult, a mesterséges intelligencia itt áll az ajtónk előtt, sőt, már be is lépett azon, csak idő kérdése, hogy az embercsempészek mikor kezdik alkalmazni. Kulcsfontosságúnak tartom, hogy átvegyük az irányítást, és most mi legyünk azok, akik „először” bevezetjük, és a munkánkba beépítjük a legkorszerűbb fejlesztéseket, melyek a felderítések és a kockázatelemzések mérföldkövei lehetnek.

Az Észak-Macedóniában szerzett tapasztalataim alapján, a jövőbeni hatékonyabb együttműködés érdekében, javaslom a stratégiai értekezletek bevezetését és évente több alkalommal való megtartását a szomszédos országokban dolgozó kollégákkal, amelyeken alkalom nyílna a „frontvonalon” közvetlenül szolgálók szolgálati tapasztalatainak cseréjére.

Szenes Zoltán „*A veszélyhelyzetek kezelésének nemzetközi lehetőségei*” című írásművében foglalt gondolatait⁵⁷⁹ kiegészítve befejezésül hangsúlyozni kívánom – hatékonyság-fejlesztés lehetőségeinek tükrében – a nemzetközi tapasztalatok minél tágabb tanulmányozását, feldolgozását, ezen kívül a magyar határrendészeti, továbbá igazgatási gyakorlatba történő beépítését. Tekintettel arra, hogy földrajzilag határosak vagyunk a Balkánnal, a legtöbb fenyegetés erről a területről, régióból érkezik (szervezett bűnözés, illegális migráció, terrorizmus, egészségügy kockázatok, illegális foglalkoztatás), kiemelt figyelmet kell fordítani rá. A további schengeni bővítések alkalmával – lásd Románia és Bulgária „kvázi teljes jogú csatlakozását” – nagyon elővigyázatosnak kell lenni a rendőrség átszervezésénél, nehogy ugyanabba a „csapdába” essünk, mint a 2008-as csatlakozást követően, amikor szakemberhiány alakult ki, megkönnyítve ezzel az embercsempészek és irreguláris migránsok dolgát.

7.4. A KUTATÁS EREDMÉNYEK GYAKORLATI FELHASZNÁLHATÓSÁGA

A kutatásom során létrehozott egyedi adatbázis és a kvantitatív hatásvizsgálatok alapján feltárt új tudományos eredmények jelentősen hozzájárulhatnak a határrendészeti szolgálati ág tevékenységének hatékonyabb koordinációjához és fejlődéséhez. Az eredmények nemcsak a BSc szintű határrendészeti képzés specializációjába, hanem az MSc szintű rendészeti vezetőképzésbe is beépíthetők, ezáltal javítva a jövőbeli szakemberek felkészültségét és stratégiai gondolkodását.

Értekezésem – reményeim szerint – nemcsak oktatási segédanyagként hasznosítható, hanem a határrendészeti szervek mindennapi működésében is alkalmazható, mivel a kutatásom révén feltárt adatok és trendek közvetlenül hozzájárulhatnak a határbiztonsági stratégia alakításához. Az általam kidolgozott elemzési módszerek és a kutatás eredményei további kutatások kiindulópontját is jelenthetik, különösen az új illegális migrációs dinamikák és az embercsempész hálózatok fejleményeinek jobb megértésében.

Ezen túlmenően az elemzések és a kutatás során kidolgozott módszerek nemzetközi szinten is felhasználhatók a határigazgatás hatékonyságának növelésében, különösen az illegális migráció kezelésére irányuló gyakorlatok fejlesztésében, és a nemzetközi rendvédelmi együttműködések keretében, például a Frontex műveletekhez kapcsolódó közös intézkedések optimalizálásában.

⁵⁷⁹ SZENES Zoltán (2006): *A veszélyhelyzetek kezelésének nemzetközi lehetőségei*. In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, VI. kötet, p. 34. Elérhető: <http://www.pecshor.hu/periodika/2006/VI/szenes.pdf> (letöltés: 2023. 09. 02.)

7.5. ZÁRSZÓ

A kutatásom során feldolgozott téma a hazai rendészet tanításában az eddiginél nagyobb teret biztosít, mélyrehatóbb elemzésre, tárgyalásra ad lehetőséget. Ennek a célnak a megvalósulása és természetesen témavezetőm ösztönzése indított arra, hogy doktori disszertáció megírására vállalkozzak. Meggyőződésem, hogy a tartalmas, új utakat nyitó, innovatív megoldásokat, összefüggéseket bemutató értekezés a szellemi életnek két szempontból is hasznos lesz. Egyrészt gazdagítja a tudományt, másrészt segítséget jelent az oktatás és a képzés ügyében is. Tudományos munkásságomat tehát – tágabb értelemben – a hazának tett szolgálatnak is tekintem. Az ismeretek megszerzése, átadása mellett a hazafias nevelést, a hazafiság jelentéstartalmának a mindennapokba való átültetését, megőrzését is rendkívül fontosnak tartom. Ezen gondolatok, ilyen értékrend mentén igyekeztem a hazai történelmi értékű anyaghalmból kiválogatni azokat a részeket, amelyek leginkább lényegesek, tanulságosak, majd kísérletet tettem arra, hogy ezt a tartalmat csoportosítsam, szabatosan, ugyanakkor világosan, befogadhatóan összefoglaljam. Doktori értekezésemet statisztikákkal és illusztrációkkal gazdagítottam, hogy a számhalmazok és képek segítségével szemléletesebb legyen, megragadja az olvasók figyelmét, és további gondolkodásra késztesen a téma értőit és kutatóit. Örömmel töltene el, ha munkám egyfajta kiindulópontja, illetve katalizátora lehetne újabb tudományos értekezéseknek, használható gyakorlatok kimunkálásának.

Értekes részei az interjúk, amelyekért ezúton mondok köszönetet:

Ábrehán István r. alezredesnek, Bács-Kiskun Vármegyei Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Igazgatóság Migrációs Ügyek Osztály vezetőjének;

Juhász-Bóka László r. alezredesnek, Csongrád-Csanád Vármegyei Rendőr-főkapitányság Bűnügyi Igazgatóság Migrációs Ügyek Osztály vezetőjének;

Rácz Róbert r. ezredesnek, Bács-Kiskun Vármegyei Rendőr-főkapitányság Kelebia Határrendészeti Kirendeltség vezetőjének;

Torma Sándor r. ezredesnek, Bács-Kiskun Vármegyei Rendőr-főkapitányság Rendészeti Igazgatóság Határrendészeti Szolgálat vezetőjének.

Legfőbb törekvésem az volt, hogy az oktatási tervnek megfelelően jó minőségű tanulmányt terjesszek a bírálók elé. Örvendetes lenne számomra, ha úgy ítélnék meg, hogy ezt a célt sikerült elérnem.

A kézirat lezárásának ideje: 2024. szeptember 6.

Szép Ferenc

FELHASZNÁLT FORRÁSOK

1. AMBERG Erzsébet (2016): *Migráció, büntetőjog, ultima ratio*. In: HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *A migráció bűnügyi hatásai*. Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozat, Budapest, p. 203-214. Elérhető: http://real.mtak.hu/62503/1/Migr_bunu_hatasai_2016_full_u.pdf (letöltés: 2022. 04. 02.)
2. BAK Pál, HANGÁCSI Ádám, POLÁK Attila, SZABÓ Márk & VERES Eszter Adrienn (2018): *Az Európát érintő fő migrációs útvonalak és a bevándorlás alakulása*. In: *Honvédelmi Szemle*. 5. sz., p. 46-63. Elérhető: <https://kiadvany.magyarhonvedseg.hu/index.php/honvszemle/article/view/347/331> (letöltés: 2022. 09. 10.)
3. BAKER, Ron (1992): *Psychosocial consequences for tortured refugees seeking asylum and refugee status in Europe*. In: Cambridge University Press, New York, p. 83-106. Elérhető: https://books.google.hu/books?hl=hu&lr=&id=xT49AAAAIAAJ&oi=fnd&pg=PR21&ots=e-lsliSp7b&sig=ugaMrQaXD3EaDMkH2JZeFivJbS8&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false (letöltés: 2023. 06. 19.)
4. BALÁZS László (2017): *Az idegenrendészeti hatóság tevékenysége rendkívüli migrációs helyzetben*. In: *Belügyi Szemle*. 2. sz., p. 5-19. Elérhető: <http://real.mtak.hu/120423/1/4943-Cikk%20sz%C3%B6vege-21190-1-10-20201119.pdf> (letöltés: 2021. 05. 15.)
5. BALLA József (2017): *Határőrizeti intézkedések a migrációs válság kezelésére és megszüntetésére*. In: TÁLAS Péter (szerk.): *Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság*. Dialóg Campus Kiadó kiadványa, Budapest, p. 83-100. Elérhető: https://fejlesztiprogramok.uni-nke.hu/document/fejlesztiprogramok-uni-nke-hu/Magyarorszag_es_a_2015_os_migracios_val sag_web.pdf (letöltés: 2018. 02. 27.)
6. BALLA József & KUI László (2017): *A határőrizeti célú ideiglenes biztonsági határzár és határőrizetre gyakorolt hatásai*. In: *Hadtudományi Szemle*, 10. évf. 1. sz., p. 222-238. Elérhető: https://tudasportal.uni-nke.hu/xmlui/static/pdfs/web/viewer.html?file=https://tudasportal.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/20.500.12944/14037/17_1_tt_balla_kui.pdf?sequence=1&isAllowed=y (letöltés: 2018. 02. 28.)
7. BARTKÓ Róbert (2019): „*Eddig és ne tovább!*” *Gondolatok a határzár jogszerűségéről*. In: *Miskolci Jogi Szemle*, 14. évf. 2. különszám 1. kötet, p. 73-82. Elérhető:

- https://www.mjsz.uni-miskolc.hu/files/6541/11_bartkorobert_t%C3%B6rdelt.pdf (letöltés: 2022. 09. 10.)
8. BECCARIA, Cesare (2012): *A bűnökről és büntetésekről*. Attractor Könyvkiadó, Budapest.
 9. BESENYŐ János (2016): *Migrációs útvonalak a fekete kontinensen*. In: Afrika Tanulmányok Folyóirat, 10. évf. 4. sz., p. 33-50. Elérhető: http://real.mtak.hu/83885/1/Migracios_utvonalak_Afrika_tanulmanyok_folyoirat_2016_tel_u.pdf (letöltés: 2021. 10. 10.)
 10. BLASKÓ Béla (2019): „Kor”-történeti töredék. In: GAÁL Gyula, HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *Gondolatok a rendészettudományról*. Magyar Rendészettudományi Társaság, Budapest. Elérhető: <https://real.mtak.hu/93732/1/MRTT15.pdf> (letöltés: 2024. 07.06.)
 11. BODA József (2018): *A XXI. század nemzetbiztonsági kihívásai*. In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, XX. kötet, p. 159-170. Elérhető: <http://www.pecshor.hu/periodika/hatarkovek2/boda.pdf> (letöltés: 2023. 06. 25.)
 12. BODA József, VIRÁNYI Gergely & BEREGNYEI József (2019): *Rendészettudományi Szaklexikon*. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, p. 359. Elérhető: https://nke-repo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/14690/743_Rendesztudomany_nyi_Szaklexikon_e_2020_04_28_.pdf?sequence=5 (letöltés: 2023. 07. 17.)
 13. BOGNÁR Eszter Katalin (2019): *A magyar határkerítés korszerűsítése felügyelet nélküli szenzorhálózatok alkalmazásával*. In: *Haditechnika*, 53 évf. 5. sz., p. 8-10. Elérhető: https://real.mtak.hu/102102/1/HT_2019-5_cikk02.pdf (letöltés: 2024. 08. 02.)
 14. BÖRÖCZ Miklós (2016): *A migrációs válság terrorkockázata*. In: *Terrorelhárítási Központ Tudományos Tanácsa*, 2. sz., p. 4-27. Elérhető: http://www.epa.hu/02900/02932/00010/pdf/EPA02932_terror_elharitas_2016_2.pdf (letöltés: 2022. 09. 10.)
 15. BUDAI Szabolcs, HORVÁTH Annamária, NÁDASI Csaba & VIG Bernadett (2019): *Illegális migráció elemző kézikönyve*. Országos Rendőr-főkapitányság Rendészeti Főigazgatóság Rendészeti Elemző-értékelő Osztály, Budapest, p. 1-153.
 16. CHRISTIÁN László (2017): „Rendőri helyzetjelentés a frontvonalról”. *A 2015. évi migrációs helyzet rendőri kezelése*. In: TÁLAS Péter (szerk.): *Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság*. Dialóg Campus Kiadó kiadványa, Budapest, p. 149-178. Elérhető: http://real.mtak.hu/117115/1/CL_Rendorihelyzetjelentesafrontvonalrol.pdf (letöltés: 2022. 07. 28.)

17. CLARKE, W. Ronald (1983): *Situational Crime Prevention: Its Theoretical Basis and Practical Scope*. In: *Crime and Justice*, 4. évf. p. 225-256. Elérhető: <https://www.journals.uchicago.edu/doi/full/10.1086/726691> (letöltés: 2023. 06. 16.)
18. CSERESNYÉS Ferenc (2005): *Migráció az ezredfordulón*. Dialóg Campus Kiadó kiadványa, Budapest.
19. CSUKA Gyöngyi & TÖRÖK Ádám (2015): *Az Európába irányuló és 2015-től felgyorsult migráció tényezői, irányai és kilátása*. In: Magyar Tudományos Akadémia, p. 1-85. Elérhető: https://mta.hu/data/cikkek/106/1060/cikk-106072/_europabairanyulo.pdf (letöltés: 2021. 06. 15.)
20. DÁVID Károly (2015): *Rendőr-főkapitányság vezetője: A tömeges méretű illegális migráció rendészeti kezelésének Bács-Kiskun megyei tapasztalatai*. In: *Határrendészeti Tanulmányok*, 1. sz., p. 13-23. Elérhető: https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/2015-1_kulonszam.original.pdf (letöltés: 2023. 07. 27.)
21. DEÁK József, GÁSPÁR Szabolcs, HÁNCSS Tivadar & RÉVAI Róbert (2016): *A migráció rendészeti és egészségügyi aspektusai napjainkban*. In: *Belügyi Szemle*, 9. sz., p. 5-15. Elérhető: <http://real.mtak.hu/120176/1/Deak-Gaspar-Hancs-RevaiBelugyi-Szemle2016.evi9.szam5-15.pdf> (letöltés: 2022. 04. 22.)
22. DÜVELL, Franck (2006): *Illegal Immigration in Europe. Beyond control?* - Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan.
23. ÉBERHARDT Gábor (2016): *Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság illetékességi területén megjelenő illegális bevándorlás*. In: *Belügyi Szemle*, 12. sz., p. 42-52. Elérhető: <http://real.mtak.hu/107666/1/ACSMRFKilleteksegiteruletenmegjelenoillegalisbevandorlas.pdf> (letöltés: 2023. 07. 27.)
24. ÉBERHARDT Gábor (2018): *A migrációval összefüggő járványügyi kockázatok és veszélyek*. In: *A XXI. század biztonsági kihívásai*, p. 273-282. Elérhető: <http://real.mtak.hu/107665/1/megjelenttanulmany-www.pecshor.hu.pdf> (letöltés: 2022. 04. 24.)
25. ÉBERHARDT Gábor (2019): *Migráció és terrorizmus*. In: *Hadtudományi Szemle*, 3. sz., p. 37-59. Elérhető: http://real.mtak.hu/104390/1/HSZ_2019_3-3_Eberhardt_37-59.pdf (letöltés: 2022. 09. 12.)
26. ÉBERHARDT Gábor (2021a): *A túlterheléses migráció lehetséges közrendészeti hatásai*. PhD értekezés. In: *Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Rendészettudományi Doktori Iskola*, p. 139-142. Elérhető: <https://tudasportal.uni->

- nke.hu/xmlui/bitstream/handle/20.500.12944/20128/eberhardt_gabor_doktori_ertekezes.pdf?sequence=11&isAllowed=y (letöltés: 2022. 09. 16.)
27. ÉBERHARDT Gábor (2021b): *Magyarország az újabb tömeges nemzetközi migráció kapujában*. In: *Belügyi Szemle*, 3. sz., p. 345-374. Elérhető: <https://real.mtak.hu/123068/1/1.EberhardtBelugyiSzemle2021.evi3.szam345-374.pdf> (letöltés: 2024. 02. 19.)
 28. ÉBERHARDT Gábor (2023): *Migrációs erőszak az államhatáron*. In: *Belügyi Szemle*, 8. sz., p. 1437-1461. Elérhető: https://real.mtak.hu/171503/1/6_EberhardtGaborBelugyiSzemle2023.evi8.szam1437-1461..pdf (letöltés: 2024. 02. 11.)
 29. FARRANT, Macha, GRIEVE, Clare & SRISKANDARAJAH, Dhananjayan (2006): *Irregular Migration in the UK*. In: IPPR, London, p. 11. Elérhető: https://ippr-org-files.svcdn.com/production/Downloads/irregular_migration_1493.pdf (letöltés: 2023. 04. 25.)
 30. FÁBIÁN Péter (2020): *A migrációról*. In: *Ügyészek Lapja*, 6. sz., p. 5-24. Elérhető: https://ugyeszeklapja.hu/wp-content/uploads/2021/02/UL_2020_6beliv.pdf (letöltés: 2022. 06. 28.)
 31. FÓRIZS Sándor (2015): *Menekültügyi válsághelyzet 1947-ben*. In: *Belügyi Szemle*, 2. sz., p. 149-163. Elérhető: <http://www.forizs-sandor.hu/pdf/41.pdf> (letöltés: 2023. 07. 17.)
 32. FINSZTER Géza (2002): *Jogi válaszok a migráció kérdésében*. Magyar Kriminológiai Társaság, Budapest, p. 149-162. Elérhető: https://www.kriminologia.hu/files/finszter_geza.pdf (letöltés: 2022. 05. 20.)
 33. GAÁL Gyula (2005): *Az embercsempész tevékenység megjelenési formáinak és módszereinek változásai a Magyar Köztársaság államhatárán 1991-2003 között*. Doktori (PhD) értekezés. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola, Budapest. Elérhető: http://www.publikon.hu/application/essay/450_1.pdf (letöltés: 2022. 04. 11.)
 34. GAÁL Gyula (2016): *Az embercsempészség büntetőjogi aspektusból*. In: *Belügyi Szemle*, 12. sz., p. 77-89. Elérhető: <https://real.mtak.hu/120105/1/GaalBelugyiSzemle2016.evi12.szam77-89.pdf> (letöltés: 2022. 04. 22.)
 35. GAZDAG Ferenc & TÁLAS Péter (2008): *A biztonság fogalmának határaitól*. In: *Nemzet és Biztonság*, p. 3-9. Elérhető: http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/gazdag_ferenc_talas_peter-a_biztonsag_fogalmanak_hatarairol.pdf (letöltés: 2022. 09. 14.)

36. GÁSPÁR László & TÁTRAI Miklós (2011): *Zöld mezőben csillagok*. Országos Rendőr-főkapitányság, Budapest, p. 1-167.
37. GUILD, Elspeth & CARRERA, Sergio (2016): *Irregular Migration, Trafficking and Smuggling of Human Beings: Policy Dilemmas in the EU*. In: CEPS Paperback.
38. GULYÁS Zsolt (2016): *Rendészeti válaszok a modern kori népvándorlásra*. In: Belügyi Szemle, 12. sz., p. 5-15. Elérhető: <http://real.mtak.hu/120881/1/5131-Cikk%20sz%C3%B6vege-22276-1-10-20210111.pdf> (letöltés: 2021. 09. 07.)
39. HAUTZINGER Zoltán (2015a): *Az irreguláris migráció büntetőjogi aspektusai*. In: HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *Migráció és rendészet*. Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozat, Budapest, p. 49-68. Elérhető: <https://rendeszet.uni-nke.hu/document/rendeszet-uni-nke-hu/migracio-es-rendeszet--2015.pdf> (letöltés: 2022. 05. 25.)
40. HAUTZINGER Zoltán (2015b): *A terrorizmus elleni küzdelem idegenjogi eszközei*. In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, 16. évf, p. 203-212. Elérhető: <http://www.pecshor.hu/periodika/XVI/hautzinger.pdf> (letöltés: 2023. 06. 29.)
41. HAUTZINGER Zoltán (2016): *Szemelvények a migráció szabályozásáról*. AndAnn Kiadó, Pécs, p. 1-67. Elérhető: http://real.mtak.hu/62546/1/HautzingerZ_Szemelv_migr_szab_u.pdf (letöltés: 2023. 03. 19.)
42. HAUTZINGER Zoltán (2018a): *A külföldiekkel és az irreguláris migrációval összefüggő büntetőjog-alkalmazás a 2017. évi büntetőeljárás törvényben*. In: Belügyi Szemle, 66. évf. 11. sz., p. 89-107. Elérhető: <http://real.mtak.hu/113764/1/Hautzinger-ZoltanBelugyiSzemle2018.evi11.szam89-107..pdf> (letöltés: 2022. 04. 04.)
43. HAUTZINGER Zoltán (2018b): *A migráció és a külföldiek büntetőjogi megjelenése*. AndAnn Kiadó, Pécs.
44. HAUTZINGER Zoltán (2018c): *A munkajog idegenrendészeti tényezői*. In: AUER Ádám, BERKE Gyula, GYÖRGY István, HAZAFI Zoltán (szerk.): *Ünnepi kötet a 65 éves Kiss György tiszteletére*. Dialóg Campus Kiadó kiadványa, Budapest, p. 323-332.
45. HAUTZINGER Zoltán (2018d): *A nemzetbiztonsági érdek megjelenése a migrációban és az idegenjogban*. In: DOBÁK Imre, HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *Szakmaiság, szerénység, szorgalom: ünnepi kötet a 65 éves Boda József tiszteletére*. Dialóg Campus Kiadó kiadványa, Budapest, p. 265-280. Elérhető: http://real.mtak.hu/81421/1/A_nemzetbiztonsagi_erdek_megjelenese_a_migracioban_es_az_id_u.pdf (letöltés: 2023. 06. 29.)

46. HAUTZINGER Zoltán (2020): *A rendészettudomány határtudományai*. In: Magyar Rendészet, 3. sz., p. 137-146. Elérhető: https://tudasportal.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/20.500.12944/16063/MR_2020_3_08_Hautzinger_Zoltan.pdf?sequence=1&isAllowed=y (letöltés: 2024. 07. 06)
47. HAUTZINGER Zoltán (2023): *Idegenrendészet a büntető igazságszolgáltatás szolgálatában*. In: Belügyi Szemle, 3. sz., p. 375-393. Elérhető: https://real.mtak.hu/162071/1/2_HautzingerZoltanBelugyiSzemle2023.3.szam375-393..pdf (letöltés: 2024. 06. 30.)
48. HAUTZINGER Zoltán, HEGEDŰS Judit & KLENNER Zoltán (2014): *A migráció elmélete*. Nemzeti Közszerződés Egyetem, Budapest, p. 1-106. Elérhető: https://real.mtak.hu/16634/1/real_16634.pdf (letöltés: 2022. 01. 25.)
49. ILENCZFALVI Szász Veronika (2008): *A koszovói válság lokális és regionális hatása*. In: Kisebbségkutatás, 1. sz., Elérhető: <https://epa.oszk.hu/00400/00462/00037/1534.htm> (letöltés: 2024. 06. 16.)
50. JAGUSZTIN Tamás & BODNÁR Gergely (2008): *Az Európai Unió migrációs politikájának alapjai*. In: PÓCZIK Szilveszter, DUNAVÖLGYI Szilveszter (szerk.): Nemzetközi migráció – nemzetközi kockázatok. HVG-Orac Kiadó, Budapest. Elérhető: http://www.okri.hu/images/stories/kutatok/poczikszielveszter/ekonyvek/migr_full_sec_2013.pdf (letöltés: 2021. 11. 14.)
51. REASON, James (2016): *Organizational Accidents Revisited*. Taylor & Francis Group, London. Elérhető: <https://www.book2look.com/embed/9781134806003> (letöltés: 2024. 06. 25.)
52. JANDL, Michael (2014): *The estimation of illegal migration in Europe*. In: Studi Emigrazione/Migration Studies, 41. évf. 153. sz., p. 141-155. Elérhető: <http://www.net4you.com/jandlftp/Estimation-2004.pdf> (letöltés: 2022. 05. 06.)
53. JUHÁSZ Attila & FATLUM Gashi (2016): *Biztonságpolitika és migráció. Különös tekintettel a nyugat-balkáni migrációs útvonalra*. In: Friedrich-Ebert-Stiftung, Budapest. Elérhető: <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/budapest/13032.pdf> (letöltés: 2021. 03. 11.)
54. JUNGBERT Béla (1996): *Az embercsempészet mint az illegális migráció egy fajtája*. In: SÍK Endre, TÓTH Judit (szerk.): Táborlakók, diaszpórák, politikák. MTA Politikai Tudományok Intézete, Budapest, p. 195-208. Elérhető: https://kisebbségkutato.tk.hu/uploads/files/olvasoszoba/migracioalt/Taborlakok_diaszporak_politikak.pdf (letöltés: 2022. 09. 11.)

55. KARDOS Sándor István (2016): *A rendőri korrupció büntetésének igénye*. In: Belügyi Szemle, 5. sz., p. 5-19. Elérhető: <https://real.mtak.hu/128512/1/KardosBelugyi-Szemle2016.evi5.szam5-19.pdf> (letöltés: 2023. 06. 11.)
56. KATONA Tibor (2013): *Közigazgatás rendje elleni bűncselekmények. Embercsempésés*. In: KARSAI Krisztina (szerk.): *Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz*. Complex Kiadó kiadványa, Budapest.
57. KECSKÉS Gábor (2009): *Az iraki háború és az amerikai kormányzat kommunikációja*. In: *Jog és Politikatudomány folyóirata*, 1. évf., p. 117-132. Elérhető: <https://jap.sze.hu/images/lapsz%C3%A1mok/2009/2/Kecsk%C3%A9s.pdf> (letöltés: 2024. 06. 14.)
58. KECZER Judit (2017): *Korrupció a határrendészetben*. In: *Határrendészeti Tanulmányok*, 14. évf. 1. sz., p. 22-28. Elérhető: https://epa.oszk.hu/04200/04220/00008/pdf/EPA04220_hatarrendeszeti_2017_01.pdf (letöltés: 2023. 06. 11.)
59. KLENNER Zoltán (2013): *A menekültügyi őrizet és bevezetésének szükségessége*. In: *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, XIV. kötet, p. 295-299. Elérhető: <http://www.pecshor.hu/periodika/XIV/klennerz.pdf> (letöltés: 2021. 04. 02.)
60. KOLLER Inez (2012): *Migrációs tendenciák Európában*. Publikon Kiadó, Budapest. Elérhető: http://publikon.hu/application/essay/490_1.pdf (letöltés: 2022. 05. 25.)
61. KONDOROSI Ferenc (2015): *A legújabb kori népvándorlás. A migráció és az iszlám Európában*. Magyar Önkormányzatok Szövetsége, Budapest.
62. KONYHÁS Szilvia (2011): *Az illegális migrációval szembeni hatósági eljárások tapasztalatai Magyarországon*. In: *Határrendészeti Tanulmányok*, 1. sz., p. 11-14. Elérhető: https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/2011-1_kulonszam.original.pdf (letöltés: 2023. 07. 26.)
63. KOVÁCS Blanka & SAYFO Omar (2021): *Elkerülhetetlen sors? — Az afganisztáni válság migrációs kilátásai*. In: *Horizont*, 13. sz., p. 1-11. Elérhető: https://migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2021/08/20210819_MKI_GYORSELEM-ZES_2021_13_kovacs_blanca_sayfo_omar_elkerulhetetlen_sors_az_afganisztani_val-sag_migracios_kovetkezmenyei.pdf (letöltés: 2024. 02. 24.)
64. KOVÁCS Gábor (2015): *A Magyar Rendőrség szerepvállalása hazánk határbiztonságában és a schengeni külső határok ellenőrzésében*. In: HAUTZINGER Zoltán (szerk.):

- Migráció és rendészet. Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozat, Budapest, p. 69-84. Elérhető: <https://rendeszet.uni-nke.hu/document/rendeszet-uni-nke-hu/migracio-es-rendeszet--2015.pdf> (letöltés: 2022. 09. 10.)
65. KOVÁCS Gábor (2016): *A migráció bünyügyi hatásai a magyar határrendészet kockázatelemzési rendszerére*. In: HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *A migráció bünyügyi hatásai*. Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozat, Budapest, p 141-150. Elérhető: http://real.mtak.hu/62503/1/Migr_bunu_hatasai_2016_full_u.pdf (letöltés: 2022. 09. 10.)
66. KOVÁCS Gábor (2017a): *A határvadászszázadok alkalmazása a határország kötelékében a Schengeni csatlakozást megelőzően és azt követően*. In: PÓSÁN László, VESZPRÉM László, BODA József, ISASZEGI János (szerk.): *Őrzők, vigyázatok a határra! Határvédelem, határőrizet, határvadászok a középkortól napjainkig*. Zrínyi Kiadó, Budapest, p. 675-703.
67. KOVÁCS Gábor (2017b): *A rendőrség vezetésirányítási rendszerének sajátosságai a migrációs válsághelyzet kezelése során*. In: TÁLAS Péter (szerk.): *Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság*. Dialóg Campus Kiadó kiadványa, Budapest, p. 125-148. Elérhető: https://fejlesztisprogramok.uni-nke.hu/document/fejlesztisprogramok-uni-nke-hu/Magyarország_es_a_2015_ös_migracios_valsag_web.pdf (letöltés: 2022. 09. 11.)
68. KRASNER, D. Stephen (1995): *Power Politics, Institutions, and Transnational Relations*. In: RISSE-KAPPEN, Thomas (szerk.): *Bringing Transnational Relations Back in: Non-State Actors, Domestic Structures, and International Institutions*. Cambridge University Press, New York.
69. KUI László (2016): *A tömeges méretű illegális migráció rendészeti kezelésének helyzete Magyarországon*. In: *Magyar Rendészet*, 6. sz., p. 43-55. Elérhető: <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/magyrend/article/view/2198/1467> (letöltés: 2021. 09. 02.)
70. KUI László (2017): *A határőrizeti célú ideiglenes biztonsági határzár továbbfejlődése, avagy a második kerítés mindent megold?* In: *Hadmérnök*, 12. évf. 4. sz., p. 67-75. Elérhető: http://hadmernok.hu/174_07_kui.pdf (letöltés: 2021. 07. 11.)
71. KUI László (2022): *A magyar határőrizet technikai generációváltásai és lehetséges fejlesztési irányok*. Doktori (PhD) értekezés. In: Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Doktori Iskola. Elérhető: <https://nkerepo.uni->

- nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/16236/kui_laszlo_doktori_ertekezes.pdf;jsessionid=E167F22D56000F96BCC0293A0C4AE6CE?sequence=1 (letöltés: 2022. 03. 10.)
72. LAUFER Balázs (2020): *A nemzetbiztonság veszélyeztetésének megjelenési formái az egyes jogszabályokban*. In: Nemzetbiztonsági Szemle, 8. évf. 3. sz., p. 3-18. Elérhető: https://real.mtak.hu/123521/1/01_Laufer_3-18_NSZ_2020_3.pdf (letöltés: 2024. 06. 21.)
73. LUKÁCS János (2012): *Az illegális migráció alakulása Csongrád megyében 2008-2010*. In: Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, LXXIV. kötet, p. 311-319. Elérhető: https://acta.bibl.u-szeged.hu/29271/1/juridpol_074_311-319.pdf (letöltés: 2023. 08. 27.)
74. MALCOLM, Anderson (1996): *Frontiers: Territory and State Formation in the Modern World*. In: Cambridge Polity.
75. MARSAI Viktor (2019): *Egy elfelejtett válság – a harmadik líbiai polgárháború és a migráció*. In: Migrációkutató Intézet, 19. sz., p. 1-7. Elérhető: https://migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2019/11/mki_elemezes_egy_elfelejtett_valsga_a_harmadik_libiai_polgarhaboru_es_a_migracio_marsai_viktor.pdf (letöltés: 2024. 02. 23.)
76. MÉSZÁROS Gábor (2015): *Egy menekültcsomag veszélyei – Mit is jelent valójában a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet?* In: Fundamentum, 2-3. sz., p. 107-119. Elérhető: https://epa.oszk.hu/02300/02334/00068/pdf/EPA02334_fundamentum_2015_02-03_107-119.pdf (letöltés: 2021. 06. 13.)
77. NAGY Károly (1990): *Önvédelem és jogos védelem a mai nemzetközi jogban*. In: Acta Universitatis Szegediensis: acta juridica et politica, XXXIX. kötet, 1-23. sz., p. 177-193. Elérhető: http://acta.bibl.u-szeged.hu/6669/1/juridpol_039_177-193.pdf (letöltés: 2021. 06. 20.)
78. NAGYNÉ Csobolyó Eszter (2019): *A migráció kezelésével jelentkező biztonsági kérdések orvoslásának keretei a nemzetközi együttműködésben*. In: Belügyi Szemle, 11. sz., p. 83-98. Elérhető: <http://real.mtak.hu/120542/1/NagyneCsobolyoEszterBelugyi-Szemle2019.evi11.szam83-98..pdf> (letöltés: 2022. 03. 14.)
79. NOVÁK András (2021): *Az Iszlám Állam utáni migrációs válság kialakulása, migrációs hullám a Balkánon, illetve az ennek hatására felépített műszaki záruk befolyása az érkezőkre*. Doktori (PhD) értekezés. In: Óbudai Egyetem, Biztonságtudományi Doktori Iskola. Elérhető: http://www.lib.uni-obuda.hu/sites/lib.uni-obuda.hu/files/Novak_Andras_ertekezes.pdf (letöltés: 2021. 11. 24.)

80. NÉMETH József (2010): *A rendőrség feladatai az illegális migráció és nemzetközi terrorizmus elleni fellépés terén, különös tekintettel a Balkán biztonsági helyzetére*. Doktori (PhD) értekezés. In: Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Kossuth Lajos Hadtudományi Kar Hadtudományi Doktori Iskola. Elérhető: <https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/12211/ertekezes.pdf?sequence=1> (letöltés: 2021. 02. 02.)
81. OROSZ Anna, SZALAI Máté & WAGNER Péter (2019): *A külföldi harcosok jelentette fenyegetés a „kalifátus” bukását követően (2.) – Európai válaszok a hazatérők problémájának kezelésére*. In: Külügyi és Külgazdasági Intézet, 35. sz., p. 1-15. Elérhető: https://kki.hu/wp-content/uploads/2019/07/35_KKI-Elemzes-OA-SZM-WP-FF2_nn.pdf (letöltés: 2023. 06. 19.)
82. PADÁNYI József (2015): *Műszaki zár a határon*. In: Műszaki Katonai Közlöny, 25. évf. 3. sz., p. 21-33. Elérhető: http://real-j.mtak.hu/18274/3/MKK_2015_3.pdf (letöltés: 2021. 06. 20.)
83. PÁLVÖLGYI Ákos (2018): *A szabadságvesztés-büntetés felfüggesztésének ingamozgása a magyar büntetőjogban a Csemegi Kódextől napjainkig*. PhD értekezés. In: Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola. Elérhető: <https://pea.lib.pte.hu/bitstream/handle/pea/17841/palvolgyi-akos-phd-2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (letöltés: 2024. 06. 27.)
84. PÉCSI Zsófia (2015): *Menekülés Afrikából Afrikába – A Schengeni Határ-ellenőrzési Kódex alkalmazásának területi sajátossága*. In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, 16. évf., p. 287-292. Elérhető: <http://pecshor.hu/periodika/XVI/pecsi.pdf> (letöltés: 2021. 10. 15)
85. PÓCZIK Szilveszter (2006): *Nemzetközi migráció, kisebbségek, társadalmi kockázatok és megoldások*. In: Polgári Szemle, 12. különszám, p. 1-18. Elérhető: <https://polgari-szemle.hu/archivum/28-2006-december-2-evfolyam-12-szam/142-nemzetkoezi-migracio-kisebbsenek-tarsadalmi-kockazatok-es-megoldasok>. (letöltés: 2022. 09. 12.)
86. PÓCZIK Szilveszter (2008): *A nemzetközi migráció tendenciái a 20. és 21. században elméleti és történelmi nézőpontból*. In: PÓCZIK Szilveszter, DUNAVÖLGYI Szilveszter (szerk.): *Nemzetközi migráció – nemzetközi kockázatok*. HVG-Orac Kiadó, Budapest, p. 18-74. Elérhető: http://www.okri.hu/images/stories/kutatok/pocziksilveszter/ekonyvek/migr_full_sec_2013.pdf (letöltés: 2021. 11. 14.)

87. PÓCZIK Szilveszter (2011): *Nemzetközi migráció – biztonságpolitikai, rendészeti aspektusok*. In: TARRÓSY István, GLIED Viktor, KESERŰ Dávid (szerk.): *Új népvándorlás. Migráció a 21. században Afrika és Európa között*. Publikon Kiadó, Pécs, p. 35-51. Elérhető: https://www.academia.edu/1214871/%C3%A9j_n%C3%A9pv%C3%A1ndorl%C3%A1s_Migr%C3%A1lci%C3%B3_a_21_sz%C3%A1zadban_Afrika_%C3%A9s_Eur%C3%B3pa_k%C3%B6z%C3%B6tt (letöltés: 2022. 06. 29.)
88. PÓLYI Csaba (2011): *Kitekintés és reflexiók a nemzetközi migrációról*. In: TARRÓSY István, GLIED Viktor, KESERŰ Dávid (szerk.): *Új népvándorlás. Migráció a 21. században Afrika és Európa között*. Publikon Kiadó, Pécs, p. 13-34.
89. PÉNZVÁLTÓ Nikolett (2022): *A nyugat-balkáni útvonal – migrációs trendek magyar szemszögből*. In: *Nemzet és Biztonság*, 2. sz., p. 4-16. Elérhető: https://tudasportal.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/20.500.12944/20360/02_penzvalto_4-16_nemzet_es_biztonsag_2022_01.pdf?sequence=1&isAllowed=y (letöltés: 2024. 06.29.)
90. RÉDEI Mária (2007): *Mozgásban a világ. A nemzetközi migráció földrajza*. Eötvös Kiadó, Budapest.
91. RITECZ György (2013): *A migráció kockázatai*. In: *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, 14. évf., p. 255-264. Elérhető: <http://www.pecshor.hu/periodika/XIV/riteczgy.pdf> (letöltés: 2023. 06. 24.)
92. RITECZ György (2014a): *Ami a számok mögött van, avagy amiről nem beszélünk*. In: *Határrendészeti Tanulmányok*, 1. sz., p. 23-43. Elérhető: https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/2014-1_szam.original.pdf (letöltés: 2023. 07. 26.)
93. RITECZ György (2014b): *IBM vagy nem IBM? Avagy gondolatok egy prédikátor nyomán*. In: *Magyar Rendészet*, 3. évf., p. 55-75. Elérhető: <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/magyrend/article/view/3970/3231> (letöltés: 2022. 12. 29.)
94. RITECZ György (2016): *A migráció trendjei – és ami mögötte van*. In: *Regio*, 24. évf. 2. sz., p. 109-139. Elérhető: <https://docplayer.hu/24694715-A-migracio-trendjei-es-ami-mogotte-van.html> (letöltés: 2021. 11. 13.)
95. RITECZ György (2018a): *A tömeges irreguláris migráció megszűnése, avagy tények amelyekről nem akarunk tudomást venni*. In: *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, 20. évf., p. 237-243. Elérhető: <http://www.pecshor.hu/periodika/XX/ritecz.pdf> (letöltés: 2022. 09. 11.)

96. RITECZ György (2018b): *Az Európába irányuló tömeges irreguláris migráció felfutásának és megszűnésének okai*. In: *Hadtudomány*, 28. évf. 3-4. sz., p. 66-78. Elérhető: http://real.mtak.hu/93611/1/ht201834_68-80.pdf (letöltés: 2022. 10. 10.)
97. RITECZ György (2019): *A migráció és a bűnözés viszonya a külföldiek által Németországban elkövetett bűncselekmények tendenciái alapján – 1. rész*. In: *Hadtudomány*, 29. évf. 4. sz., p. 80-88. Elérhető: http://real.mtak.hu/105842/1/080-088_Ritecz.pdf (letöltés: 2023. 03. 19.)
98. RITECZ György (2020): *A migráció és a bűnözés viszonya a külföldiek által Németországban elkövetett bűncselekmények tendenciái alapján – 2. rész*. In: *Hadtudomány*, 30. évf. 1. sz., p. 53-66. Elérhető: https://real.mtak.hu/109493/1/053-066_Ritecz.pdf (letöltés: 2023. 03. 19.)
99. RITECZ György (2021): *Államhatár ellenőrzés és turizmus pandémia idején*. In: *Határrendészeti Tanulmányok*, 3. sz., p. 35-83. Elérhető: https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/HatrendTan_2021_3_szam.pdf (letöltés: 2024. 02. 19.)
100. RITECZ György (2023): *Irreguláris migrációval kapcsolatos adatok és a biztonság*. In: *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, 25. évf., p. 221-226. Elérhető: https://pecshor.hu/periodika/XXV/Ritecz_Gyorgy.pdf (letöltés: 2024. 02. 24.)
101. RITECZ György & SALLAI János (2015): *A migráció trendjei, okai és kezelésének lehetőségei*. Hanns Seidel Alapítvány, Budapest.
102. RITECZ György & SALLAI János (2016): *A migráció trendjei, okai és kezelésének lehetőségei 2.0*. Hanns Seibel Alapítvány, Budapest.
103. RITECZ György & SUHAJDA Attila (2022): *A terrorizmus és a migráció (menekültek) közötti kapcsolat elemzése*. In: *Szakmai Szemle*, 20. évf. 2. sz., p. 30-58. Elérhető: https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2022_2_szam.pdf (letöltés: 2023. 06. 19.)
104. RÉMAI Dániel (2023): *Külföldi és visszatérő külföldi terrorista harcosok versenye a társadalmi jelzőrendszerekkel*. In: *Scientia et Securitas*, 4. évf. 1. sz., p. 20-30. Elérhető: <https://real.mtak.hu/172786/1/112-article-p20.pdf> (letöltés: 2024. 06. 29.)
105. SALLAI János (2009a): *„Vasfüggöny” a magyar államhatár mentén*. In: *Közép-Európai Közlemények*, 2. évf. 4-5. sz., p. 121-129. Elérhető: <https://www.iskolakultura.hu/index.php/vikekkek/article/view/11898/11758> (letöltés: 2023. 07. 18.)
106. SALLAI János (2019b): *A változások kezdete, az erdélyi magyarok kiengedése a nyugati határon 1985-től*. In: *Nemzetbiztonsági Szemle*, 7. évf. 3. sz., p. 70-80. Elérhető: https://real.mtak.hu/107348/1/NSZ_2019_3_Sallai_Janos.pdf (letöltés: 2023. 07. 19.)

107. SAMERS, Michael (2003): *An emerging geopolitics of illegal immigration in the European Union. Paper prepared for the European Journal of Migration and Law*. In: School of Geography University Park University of Nottingham, p. 1-27. Elérhető: <https://www.liverpool.ac.uk/media/livacuk/ewc/docs/Samers-paper11.2003.pdf> (letöltés: 2022. 01. 25.)
108. SPITZER Jenő (2018): *Az önvédelem és a terrorizmus ütközete: hajlik vagy törik a nemzetközi jog?* In: Honvédelmi Szemle, 2. sz., p. 30-41. Elérhető: https://honvedelem.hu/files/files/109159/hsz_2018_2_beliv_030_041.pdf (letöltés: 2021. 06. 10.)
109. SZABÓ András (1993): *Igazságosan vagy okosan?* Akadémiai Kiadó, Budapest.
110. SZABÓ Ferenc (2016): *A szolgálatirányító feladatokat ellátó beosztott vezetők igénybevett vezetői és rendőr szakmai kompetenciái a tömeges migráció okozta válsághelyzet kezelése során*. In: KÓNYA József (szerk.): Szemelvények „A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet kezelése során szerzett tapasztalatok hasznosítása a rendőri állomány képzésében és a szervezetek felkészítésében”. Rendőrségi Oktatási és Kiképző Központ, Budapest, p. 79-89.
111. SZABÓ László András (2017): *Migráció és elrettentés*. In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, XIX kötet, p. 299-305. Elérhető: http://real.mtak.hu/107793/1/szabo_laszlo_andras.pdf (letöltés: 2021. 05. 17.)
112. SZENES Zoltán (2006): *A veszélyhelyzetek kezelésének nemzetközi lehetőségei*. In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, VI. kötet, p. 27-34. Elérhető: <http://www.pecshor.hu/periodika/2006/VI/szenes.pdf> (letöltés: 2023. 09. 02.)
113. SZÉP Árpád (2017): *A 2015-ös migrációs válságra adott menedékjogi válaszok. Jogszabály-módosítással a tömeges beáramlás ellen?* In: TÁLAS Péter (szerk.): Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság. Dialóg Campus Kiadó kiadványa, Budapest, p. 49-67. Elérhető: https://fejlesztisprogramok.uni-nke.hu/document/fejlesztisprogramok-uni-nke-hu/Magyarorszag_es_a_2015_os_migracios_valsag_web.pdf (letöltés: 2022. 09. 18.)
114. SZILÁGYI Zsolt (2017): *A Magyar Honvédség képességei ideiglenes biztonsági foyamzár telepítése esetén*. In: Honvédségi Szemle, 3. sz., p. 62-73. Elérhető: <https://kiadvany.magyarhonvedseg.hu/index.php/honvszemle/article/view/646/618> (letöltés: 2022. 09. 25.)
115. SZILÁRD István & BARÁTH Árpád (2011): *Migráció és egészségügyi biztonság: Új foglalkozás-egészségügyi kihívások*. In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, 12.

- évf., p. 261-278. Elérhető: <http://www.pecshor.hu/periodika/XII/szilard.pdf> (letöltés: 2023. 06. 19.)
116. SZILÁRD István, KATZ Zoltán & MAREK Erika (2012): *Migráns vakcináció és foglalkozás-egészségügyi kockázatok*. In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, 13. évf., p. 349-253. Elérhető: https://epa.oszk.hu/04500/04581/00013/pdf/EPA04581_pecsi_hataror_2012_349-353.pdf (letöltés: 2023. 06. 19.)
117. TÁLAS Péter (2017): *A migrációs válságok kiváltó okai a világban*. In: TEKE András (szerk.): *Változások a migrációs válságkezelésben 2016–2017-ben Európában és Magyarországon*. Tudományos konferencia. Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozat, Budapest, p. 29-36. Elérhető: [https://rendeszet.uni-nke-hu/V%C3%A1ltoz%C3%A1sok%20a%20migr%C3%A1ci%C3%B3s%20v%C3%A1ls%C3%A1gkezel%C3%A9sben%202016-2017-ben%20Eur%C3%B3p%C3%A1ban%20%C3%A9s%20Magyarorsz%C3%A1gon_2017.pdf](https://rendeszet.uni-nke.hu/document/rendeszet-uni-nke-hu/V%C3%A1ltoz%C3%A1sok%20a%20migr%C3%A1ci%C3%B3s%20v%C3%A1ls%C3%A1gkezel%C3%A9sben%202016-2017-ben%20Eur%C3%B3p%C3%A1ban%20%C3%A9s%20Magyarorsz%C3%A1gon_2017.pdf) (letöltés: 2022. 01. 25.)
118. TÁLAS Péter & CSIKI VARGA Tamás (2020): *Magyarország új nemzeti biztonsági stratégiájáról*. In: *Nemzet és Biztonság*, 3. sz., p. 89-112. Elérhető: https://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/4906-cikk_szoveg-16687-1-10-20210426.pdf (letöltés: 2024. 06. 29.)
119. TÁRIK Mészár & TÓTH Klaudia (2023): *Marokkó Európa védőbástyája – az arab ország szerepe a nyugat-mediterrán térség migrációs rendszerében*. In: *Horizont*, 8. sz., p. 1-22. Elérhető: https://migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2023/06/20230606_HORIZONT_2023_8_tarik_meszar_toth_klaudia_marokko_europa_vedobastyaja_az_arab_oroszag_szerepe_a_nyugat_mediterran_terseg_migracios_rendszerben.pdf (letöltés: 2024. 02. 23.)
120. TEKE András (2010): *A határbiztonsági és határrendészeti tevékenység stratégiai szemléletű rendszerillesztési aspektusai integrált rendészeti környezetben*. In: *Belügyi Szemle*, 10. sz., p. 5-42.
121. TOKODI Panna & RITECZ György (2020): *Turizmus és egészségügyi biztonság*. In: MICHALKÓ Gábor, NÉMETH József, RITECZ György (szerk.): *Turizmusbiztonság*. Dialóg Campus Kiadó kiadványa, Budapest, p. 253-267. Elérhető: https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/15964/Web_PDF_Turizmusbiztonsag.pdf (letöltés: 2023. 06. 24.)

122. TÓTH Judit (2011): *A szabadságjogok értékvesztéséről*. In: OKRI Szemle, 5. sz., p. 26-50. Elérhető: https://okri.hu/images/stories/OKRISzemle2009/OKRISzemle_2011/005_toth.pdf (letöltés: 2022. 05. 05.)
123. TÓTH Klaudia & VARGHA Márk (2020): *Változó mintázat a közép- és nyugat-mediterrán migrációs útvonalakon*. In: Horizont, 18. sz., p. 1-16. Elérhető: https://migraciokutato.hu/wp-content/uploads/2020/09/20200917_HORIZONT_18_toth_klaudia_vargha_mark_valtozo_mintazat_a_kozep_es_nyugat_mediterran_migracios_utvonalakon_elemzes.pdf (letöltés: 2024. 02. 24.)
124. TRIANDAFYLLIDOU, Anna (2008): *European Migration Policy and the labour market – thinking outside the square*. In: FABRY Elvire, RICARD-NIHOUL Gaëtane (szerk.): Think Global Act European. Notre Europe, Paris. Elérhető: <https://institutde-lors.eu/wp-content/uploads/2018/01/tgae-en.pdf> (letöltés: 2022. 03. 25.)
125. TIRPÁK Nóra Eszter (2017): *Az államhatár büntetőjogi védelme*. Diplomamunka. In: Debreceni Egyetem Állam és Jogtudományi Kar.
126. VARGA János (1999): *A nemzeti biztonsági stratégia és a határőrizet*. In: Főiskolai Figyelő, 2. sz., p. 27-37.
127. VARGA János (2011): *A határrendészeti kutatások új kihívásai*. In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, 12. évf., p. 195-204. Elérhető: <http://pecshor.hu/periodika/XII/varga.pdf> (letöltés: 2021. 10. 15.)
128. VARGA János (2016a): *A magyar határrendészeti rendszer működése a tömeges méretű migráció kezelése során*. In: Határrendészeti Tanulmányok, 13. évf. 3. sz., p. 94-108. Elérhető: https://epa.oszk.hu/04200/04220/00015/pdf/EPA04220_hatarrendeszeti_2016_03_094-108.pdf (letöltés: 2018. 02. 28.)
129. VARGA János (2016b): *Embercsempészség a tömeges méretű migráció során*. In: Magyar Rendészet, 16. évf. 6. sz., p. 65-78. Elérhető: <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/magyrend/article/view/2203/1470> (letöltés: 2018. 02. 26.)
130. VARGA János (2017a): *A határrendészeti kirendeltség szervezeti rendszerének sajátosságai és vezetésének aktuális kérdései*. In: Hadtudományi Szemle, 10. évf. 1. sz., p. 506-526. Elérhető: https://epa.oszk.hu/02400/02463/00034/pdf/EPA02463_hadtudomanyi_szemle_2017_1_506-526.pdf (letöltés: 2021. 02. 02.)
131. VARGA János (2017b): *A helyzettudatosság és a reagálóképesség szerepe a migrációs válság határrendészeti kezelésében*. In: TÁLAS Péter (szerk.): Magyarország és a 2015-ös európai migrációs válság. Dialóg Campus Kiadó kiadványa, Budapest, p. 101-124. Elérhető: <https://fejlesztisprogramok.uni-nke.hu/document/fejlesztisprogramok-uni->

- nke.hu/Magyarország_es_a_2015_os_migracios_valsag_web.pdf (letöltés: 2022. 09. 18.)
132. VARGA János (2018): *A tiltott határátlépést megkísérlő személyek módszerei a tömeges méretű migráció során a schengeni külső határon*. In: DOBÁK Imre, HAUTZINGER Zoltán (szerk.): Szakmaiság, szerénység, szorgalom: ünnepi kötet a 65 éves Boda József tiszteletére. Dialóg Campus Kiadó kiadványa, Budapest, p. 647-658.
133. WINDT Szandra (2008a): *Az illegális migráció kriminológiai jellemzői*. PhD értekezés. In: Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola. Elérhető: <https://docplayer.hu/858971-Phd-ertekezes-windt-szandra.html> (letöltés: 2022. 05. 25.)
134. WINDT Szandra (2008b): *Embercsempészek és csempészett személyek Magyarországon*. In: PÓCZIK Szilveszter, DUNAVÖLGYI Szilveszter (szerk.): Nemzetközi migráció – nemzetközi kockázatok. HVG-Orac Kiadó, Budapest, p. 256-266. Elérhető: http://www.okri.hu/images/stories/kutatok/poczikszielveszter/ekonyvek/migr_full_sec_2013.pdf (letöltés: 2021. 11. 14.)
135. WINDT Szandra (2014): *Az illegális migrációhoz kapcsolódó jogellenes cselekményekről hazánkban*. In: SZABÓ Miklós (szerk.): Miskolci Doktoranduszok Jogtudományi Tanulmányai. Bíbor Kiadó, 15. évf. 2. sz., p. 305-324. Elérhető: https://marta.hu/koz/ISSN_1588-7901/Tom_15_2_2014/ISSN_1588-7901_Tom_15_2_2014_305-324.pdf (letöltés: 2022. 05. 28.)
136. ZÁMBÓNÉ Dibusz Ildikó (2017): *Az Ideiglenes Biztonsági Határzár és a tranzitónák szerepe az illegális migráció kezelésében*. Diplomamunka. In: NKE Rendészettudományi Kar Határrendészeti Tanszék.
137. ZSEBE Zsolt (2015): *Külföldi harcosok az Iszlám Állam mellett*. In: *Nemzet és Biztonság*, 1. sz., p. 23-29. Elérhető: https://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/nb_2015_1_04_zsebe.pdf (letöltés: 2023. 06. 19.)

JOGFORRÁSOK

1. ALAPJOGOKÉRT KÖZPONT: *A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet bevezetéséről*. Elérhető: <https://mandiner.hu/velemeney/2016/03/alapjogokert-kozpont-a-tomeges-bevandorlas-okozta-valsaghelyzet-bevezeteserol> (letöltés ideje: 2023. 08. 27.)

2. *A Bizottság ajánlása a tagállamok illetékes hatóságai által a személyek határokon történő ellenőrzése során használandó közös „Határőrök gyakorlati kézikönyve (Schengeni kézikönyv)” létrehozásáról.* Elérhető: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST%2015010%202006%20INIT/HU/pdf> (letöltés: 2022. 12. 14.)
3. *A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, AZ EURÓPAI TANÁCSNAK ÉS A TANÁCSNAK: Eredményjelentés az európai migrációs stratégia végrehajtásáról.* Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019DC0481&from=LV> (letöltés: 2021. 11. 04.)
4. *A külső határellenőrzésre, kiutasításra és visszafogadásra vonatkozó európai uniós schengeni katalógus frissített változata.* Elérhető: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST%207864%202009%20INIT/HU/pdf> (letöltés: 2022. 12. 14.)
5. *A Rendőrség hivatásos állományának 3000 fős létszámfejlesztéséhez szükséges források biztosításáról szóló 1043/2017. (II. 3.) Kormányhatározat.* Elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A17H1043.KOR&txtreferer=A1100195.TV> (letöltés: 2023. 07. 17.)
6. *A TANÁCS (EU) 2024/210 HATÁROZATA (2023. december 30.) a schengeni vívmányok rendelkezéseinek a Bolgár Köztársaság és Románia általi teljes körű alkalmazásáról.* Elérhető: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202400210 (letöltés: 2024. 02. 28.)
7. *Az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv tevékenység-irányítási központjai, egyes rendőri szervek ügyeletei, valamint a segélyhívásokat fogadó központok egy-egy működéséről szóló 57/2013. (XII. 21.) ORFK utasítás módosításáról szóló 19/2017. (V. 11.) ORFK utasítás.* Elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A17U0019.ORF×hift=20170526&txtreferer=00000001.txt> (letöltés: 2023. 07. 23.)
8. *Az Európai Közösség és a Szerb Köztársaság között a tartózkodási engedéllyel nem rendelkező személyek visszafogadásáról szóló megállapodás.* Elérhető: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:22007A1219\(03\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:22007A1219(03)) (letöltés: 2023. 08. 27.)
9. *Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ).* Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT> (letöltés: 2021. 11. 13.)
10. *Az Európai Bizottság 118/2014/EU végrehajtási rendelete (2014. január 30.) az egy harmadik ország állampolgára által a tagállamok egyikében benyújtott menedékjog*

- iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó szempontok és eljárási szabályok megállapításáról szóló 343/2003/EK tanácsi rendelet részletes alkalmazási szabályainak megállapításáról szóló 1560/2003/EK rendelet módosításáról.* Elérhető: https://www.asylumlawdatabase.eu/sites/default/files/aldfiles/HU_1.pdf (letöltés: 2024. 06. 22.)
11. *Az Európai Bizottság jelentése az európai parlamentnek és Tanácsnak hatodik jelentés a vízummentesség-felfüggesztési mechanizmus keretében.* Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52023DC0730> (letöltés: 2023 03. 26.)
 12. *Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/399 rendelete (2016. március 9.) a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni határ-ellenőrzési kódex).* Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex%3A32016R0399> (letöltés: 2022. 09. 11.)
 13. *Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1896 rendelete (2019. november 13.) az Európai Határ- és Parti Őrségről, valamint az 1052/2013/EU és az (EU) 2016/1624 rendelet hatályon kívül helyezéséről.* Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1896&from=EN> (letöltés: 2024. 01. 21.)
 14. *AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA: A Tanács következtetései a schengeni vívmányok Horvátországban történő teljes körű alkalmazásához szükséges feltételek teljesítéséről.* Elérhető: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14883-2021-INIT/hu/pdf> (letöltés: 2023. 07. 15.)
 15. *EURÓPAI PARLAMENT: A menedékkérők száma az EU-ban | Európai Parlament (europa.eu).* Elérhető: https://www.europarl.europa.eu/infographic/welcoming-europe/index_hu.html#filter=2020-hu (letöltés: 2021. 10. 16.)
 16. *Genfi Menekültügyi Egyezmény.* Elérhető: https://www.unhcr.org/hu/wp-content/uploads/sites/21/2016/12/TEXT_1951_convention_HUN.pdf (letöltés: 2021. 10. 17.)
 17. *1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről.* Elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99400034.tv> (letöltés: 2023. 07. 17.)
 18. *2003. évi XXII. törvény a Magyar Köztársaság Kormánya és a Szerbia és Montenegró Kormánya között a két állam területén jogellenesen tartózkodó személyek átadásáról és visszafogadásáról szóló, Belgrádban, 2001. november 7-én aláírt Egyezmény kihirdetéséről.* Elérhető: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0300022.TV> (2022. 12. 28.)
 19. *2005. évi CIV. törvény a Magyar Köztársaság és Románia között a közúti és a vasúti határforgalom ellenőrzéséről szóló, Bukarestben, 2004. április 27-én aláírt Egyezmény*

- kihirdetéséről. Elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0500104.tv> (letöltés: 2024. 06. 21.)
20. 2007. évi II. törvény a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról. Elérhető: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0700002.TV> (letöltés: 2021. 04. 02.)
21. 2007. évi LXXX. törvény a menedékjogról (Mjt.). Elérhető: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0700080.TV> (letöltés: 2021. 09. 19.)
22. 2007. évi LXXXIX. törvény az államhatárról. Elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0700089.tv> (letöltés: 2021. 09. 19.)
23. 2010. évi CXXXV. törvény egyes migrációs tárgyú törvények jogharmonizációs célú módosításáról. Elérhető: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1000135.TV> (letöltés: 2021. 09. 07.)
24. 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről. Elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200002.tv> (letöltés: 2021. 09. 06.)
25. 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről. Elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200100.tv> (letöltés: 2021. 09. 07.)
26. 2013. évi XCIII. törvény az egyes rendészeti tárgyú törvények módosításáról. Elérhető: [2013. évi XCIII. törvény az egyes rendészeti tárgyú törvények módosításáról - Törvények és országgyűlési határozatok \(jogtar.hu\)](https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200100.tv) (letöltés: 2021. 09. 10.)
27. 2015. évi CXXVII. törvény az ideiglenes biztonsági határzár létesítésével, valamint a migrációval összefüggő törvények módosításáról. Elérhető: <https://mkogy.jogtar.hu/getpdf?docid=a1500127.TV&print-Title=2015.+%C3%A9vi+CXXVII.+t%C3%B6rv%C3%A9ny&target-date=ffffff4&referer=lawsandresolutions> (letöltés: 2021. 09. 07.)
28. 2015. évi CXL. tv. egyes törvényeknek a tömeges bevándorlás kezelésével összefüggő módosításáról. Elérhető: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1500140.TV> (letöltés: 2021. 09. 10.)
29. 2015. évi CXLII. törvény egyes törvények Magyarország államhatárának hatékonyabb védelmével és a tömeges bevándorlás kezelésével összefüggő módosításáról. Elérhető: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1500142.TV> (letöltés: 2021. 09. 10.)
30. 2016. évi XCIV. törvény a határon lefolytatott menekültügyi eljárás széles körben való alkalmazhatóságának megvalósításához szükséges törvények módosításáról. Elérhető:

- <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1600094.TV&txtreferer=A0700002.TV> (letöltés: 2021. 09. 10.)
31. 2017. évi XX. törvény a határőrizeti területen lefolytatott eljárás szigorításával kapcsolatos egyes törvények módosításáról. Elérhető: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1700020.TV> (letöltés: 2021. 09. 10.)
 32. 2073/2004. (IV. 15.) Korm. határozat a Magyar Köztársaság nemzeti biztonsági stratégiájáról. Elérhető: <https://njt.hu/jogszabaly/2004-2073-30-22> (letöltés: 2023. 03. 13.)
 33. 329/2007. (XII. 13.) Korm. rendelet a Rendőrség szerveiről és a Rendőrség szerveinek feladat- és hatásköréről. Elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0700329.kor> (letöltés: 2022. 09. 06.)
 34. 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet a rendőrség szolgálati szabályzatáról. Elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100030.bm> (letöltés: 2021. 09. 06.)
 35. 345/2012. (XII. 6.) Korm. rendelet az egyes közlekedésfejlesztési projektekkel összefüggő közigazgatási hatósági ügyek nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű üggyé nyilvánításáról és az eljáró hatóságok kijelöléséről. Elérhető: <https://njt.hu/jogszabaly/2012-345-20-22> (letöltés: 2024. 06. 21.)
 36. 1035/2012. (II. 21.) Korm. határozata Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról. Elérhető: https://2010-2014.kormany.hu/download/f/49/70000/1035_2012_korm_határozat.pdf (letöltés: 2023. 03. 13.)
 37. 1698/2013. (X. 4.) Korm. határozat a Migrációs Stratégiáról és az azon alapuló, az Európai Unió által a 2014-2020. ciklusban létrehozásra kerülő Menekültügyi és Migrációs Alaphoz kapcsolódó hétéves stratégiai tervdokumentumról. Elérhető: <https://net.jogtar.hu/getpdf?docid=A13H1698.KOR&targetdate=&print-Title=1698/2013.+%28X.+4.%29+Korm.+hat%C3%A1rozat&getdoc=1> (letöltés: 2022. 08. 16.)
 38. 213/2015. (VII. 31.) Korm. rendelet a határőrizeti célú ideiglenes biztonsági határzár építésén dolgozók védelméről, továbbá az államhatárról szóló törvény szerinti közérdekű használati joggal összefüggő kártalanításról szóló 211/2015. (VII. 23.) Korm. rendelet módosításáról. Elérhető: <http://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/MK15112.pdf> (letöltés: 2022. 08. 01.)
 39. 1401/2015. (VI. 17.) Korm. határozat a rendkívüli bevándorlási nyomás kezelése érdekében szükséges egyes intézkedésekről. Elérhető: <https://net.jogtar.hu/getpdf?do>

- [cid=A15H1401.KOR&targetdate&print-Title=1401%2F2015.%20\(VI.%202017.\)%20Korm.%20hat%C3%A1rozat&getdoc=1&fbclid=IwAR2IaPWQnQeuyYHE41czRxKtvDFt78qA_rI7d1iyGrjQWk0Urqu1T0bhtac](#) (letöltés: 2021. 05. 15.)
40. 269/2015. (IX. 15.) Korm. rendelet a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet kihirdetéséről, valamint a válsághelyzet elrendelésével, fennállásával és megszüntetésével összefüggő szabályokról. Elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1500269.KOR&txtreferer=A0700080.TV> (letöltés: 2022. 08. 01.)
41. 50/2015. (IX. 16.) BM rendelet a részleges határozat elrendeléséről. Elérhető: https://jogkodex.hu/jsz/2015_50_bm_rendelet_3051332 (letöltés: 2022. 08. 25.)
42. 1665/2015. (IX. 21.) Korm. határozat a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet kezelése érdekében szükséges további intézkedésekről. Elérhető: [https://net.jogtar.hu/get-pdf?docid=A15H1401.KOR&targetdate&print-Title=1401%2F2015.%20\(VI.%202017.\)%20Korm.%20hat%C3%A1rozat&getdoc=1&fbclid=IwAR2IaPWQnQeuyYHE41czRxKtvDFt78qA_rI7d1iyGrjQWk0Urqu1T0bhtac](https://net.jogtar.hu/get-pdf?docid=A15H1401.KOR&targetdate&print-Title=1401%2F2015.%20(VI.%202017.)%20Korm.%20hat%C3%A1rozat&getdoc=1&fbclid=IwAR2IaPWQnQeuyYHE41czRxKtvDFt78qA_rI7d1iyGrjQWk0Urqu1T0bhtac) (letöltés: 2022. 08. 16.)
43. 55/2015. (X. 16.) BM rendelet részleges határozat elrendeléséről; 56/2015. (X. 17.) BM rendelet a részleges határozat ismételt elrendeléséről. Elérhető: https://net.jogtar.hu/get-pdf?docid=A1500055.BM&targetdate=ffffff4&print-Title=55/2015.+%28X.+16.%29+BM+rendelet&referer=http%3A//net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi%3Fdocid%3D00000001.TXT (letöltés: 2022. 08. 25.)
44. 272/2016. (IX. 5.) Korm. rendelet a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet Magyarországon egész területére történő elrendeléséről, valamint a válsághelyzet elrendelésével, fennállásával és megszüntetésével összefüggő szabályokról szóló 41/2016. (III. 9.) Korm. rendelet módosításáról. Elérhető: [https://net.jogtar.hu/getpdf?docid=A1600272.KOR&targetdate=ffffff4&print-Title=272/2016.+\(IX.+5.\)+Korm.+rendelet&referer=http%3A//net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi%3Fdocid%3D00000001.TXT](https://net.jogtar.hu/getpdf?docid=A1600272.KOR&targetdate=ffffff4&print-Title=272/2016.+(IX.+5.)+Korm.+rendelet&referer=http%3A//net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi%3Fdocid%3D00000001.TXT) (letöltés: 2022. 08. 01.)
45. 1401/2017. (VI. 28.) Korm. határozat a magyar–szerb határon kiépítésre kerülő intelligens jelzőrendszer működéséről. Elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A17H1401.KOR&txtreferer=00000001.TXT> (letöltés: 2022. 08. 16.)
46. 36/2018. (VI. 27.) ORFK utasítása az illegális migrációval összefüggő jogsértések kezelésével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtásáról. Elérhető: <http://www.kozlonyok.hu/kozlonyok/Kozlonyok/12/PDF/2018/32.pdf> (letöltés: 2022. 08. 26.)

47. 1163/2020. (IV. 21.) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról. Elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A20H1163.KOR&txtriferer=00000001.txt> (letöltés: 2024. 01. 10.)
48. 233/2020. (V. 26.) Korm. rendelet az élet- és vagyonsbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány megelőzése, illetve következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében elrendelt veszélyhelyzet során a menekültügyi eljárás szabályairól. Elérhető: <https://njt.hu/jogszabaly/2020-233-20-22> (letöltés: 2024. 02. 28.)
49. 148/2023. (IV. 27.) Korm. rendelet az embercsempészás bűncselekmény miatt elítéltek re-integrációs őrizetéről. Elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2300148.kor> (letöltés: 2024. 02. 26.)
50. 265/2024. (IX. 2.) Korm. rendelet a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet Magyarország egész területére történő elrendeléséről, valamint a válsághelyzet elrendelésével, fennállásával és megszüntetésével összefüggő szabályokról szóló 41/2016. (III. 9.) Korm. rendelet módosításáról. Elérhető: <https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/1796bcc4a7a91569823194c9d2a22198cbe4fc5c/megtekintes> (letöltés: 2024. 09. 03.)

EGYÉB – INTERNETES – FORRÁSOK

1. ANDADOLU AJANSI: *EU Council authorizes negotiations with Balkan countries on Frontex coopertaion.* Elérhető: <https://www.aa.com.tr/en/europe/eu-council-authorizes-negotiations-with-balkan-countries-on-frontex-cooperation/2742272> (letöltés: 2024. 02. 11.)
2. ALARABIYA NEWS: *Turkish state-owned TRT Arabic posts map showing refugees' path to France.* Elérhető: <https://english.alarabiya.net/media/television-and-radio/2020/02/29/Turkish-state-owned-TRT-Arabic-posts-map-showing-refugees-path-to-France> (letöltés: 2023. 09. 05.)
3. BUNDESKRIMINALAMT: *PKS 2019 Jahrbuch.* Elérhető: https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/PKS2019/PKSJahrbuch/pksJahrbuch_node.html (letöltés: 2024. 02. 20.)
4. BUNDESKRIMINALAMT: *PKS 2020 Jahrbuch.* Elérhető: https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/PKS2020/pks2020_node.html (letöltés: 2024. 02. 20.)

5. BUNDESKRIMINALAMT: *PKS 2020 Bund – Tatverdächtige deutsch/nichtdeutsch/nach Nationalitäten/nach Anlass des Aufenthaltes*. Elérhető: <https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/PKS2020/PKSTabellen/BundTVNationalitaet/bundTVNationalitaet.html?nn=145506> (letöltés: 2024. 02. 20.)
6. BUNDESKRIMINALAMT: *PKS 2021 Jahrbuch*. Elérhető: https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/PKS2021/pks2021_node.html (letöltés: 2024. 02. 20.)
7. BUNDESKRIMINALAMT: *PKS 2021 Bund – Tatverdächtige deutsch/nichtdeutsch/nach Nationalitäten/nach Anlass des Aufenthaltes*. Elérhető: <https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/PKS2021/PKSTabellen/BundTVNationalitaet/bundTVNationalitaet.html?nn=194208> (letöltés: 2024. 02. 20.)
8. BUNDESKRIMINALAMT: *PKS 2022 Jahrbuch*. Elérhető: https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/PKS2022/pks2022_node.html (letöltés: 2024. 02. 20.)
9. BUNDESKRIMINALAMT: *PKS 2022 Bund – Tatverdächtige deutsch/nichtdeutsch/nach Nationalitäten/nach Anlass des Aufenthaltes*. Elérhető: <https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/PKS2022/PKSTabellen/BundTVNationalitaet/bundTVNationalitaet.html?nn=211742> (letöltés: 2024. 02. 20.)
10. BUNDESKRIMINALAMT: *PKS 2023 Jahrbuch*. Elérhető: <https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/PKS2023/PKSTabellen/BundFalltabellen/bundfalltabellen.html?nn=226082> (letöltés: 2024. 08. 22.).
11. BUNDESKRIMINALAMT: *PKS 2023 Bund – Tatverdächtige deutsch/nichtdeutsch/nach Nationalitäten/nach Anlass des Aufenthaltes*. Elérhető: <https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/PKS2023/PKSTabellen/BundTVNationalitaet/bundTVNationalitaet.html?nn=211742> (letöltés: 2024. 08. 22.)
12. BUNDESMINISTERIUM FÜR INNERES: *Lagebericht Schlepperei*. Elérhető: <https://bundeskriminalamt.at/304/> (letöltés: 2024. 02. 17.)

13. CEPS: *EU-Morocco Cooperation on Readmission, Borders and Protection: A model to follow?* Elérhető: <https://www.ceps.eu/wp-content/uploads/2016/01/EU-Morocco%20Cooperation%20Liberty%20and%20Security%20in%20Europe.pdf> (letöltés: 2021. 11. 03.)
14. DANUBE INSTITUTE BLOG: *A nigeri junta és a nyugatellenesség - eltávolodás az EU-tól.* Elérhető: https://danubeinstitute.blog.hu/2023/12/28/a_nigeri_junta_es_a_nyugatellenesseg_eltavolodas_az_eu-tol (letöltés: 2024. 02. 23.)
15. DEARDEN, Lizzie (2016): *Russia and Syria 'weaponising' refugee crisis to destabilize Europe, NATO commander claims.* The Independent. Elérhető: <https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/russia-and-syria-weaponising-refugee-crisis-to-destabilise-europe-nato-commander-claims-a6909241.html> (letöltés: 2021. 03. 11.)
16. ECONOMX: *A kormány elismerte: eddig 1634 külföldi embercsempészt engedett ki a magyar börtönökből.* Elérhető: <https://www.economx.hu/belfold/embercsempeszet-bevadorlas-borton.779900.html> (letöltés: 2024. 02. 26.)
17. EGYESÜLT NEMZETEK MENEKÜLTÜGYI FŐBIZTOSÁNAK HIVATALA: *Kézikönyv a menekült státusz meghatározására szolgáló eljárásról és az azzal kapcsolatos követelményekről a menekültek helyzetéről szóló 1951. évi Egyezmény és az 1967. évi Jegyzőkönyv alapján. Átdolgozott kiadás, Genf, 1992. január. (a továbbiakban: UNHCR Kézikönyv 1992).* Elérhető: https://www.unhcr.org/hu/wp-content/uploads/sites/21/2016/12/UNHCR_Kezikonyv.pdf (letöltés: 2022. 01. 10.)
18. EURÓPAI BIZOTTSÁG: *Az Európai Határ- és Parti Őrség létrehozása Európa külső határainak védelme céljából. Strasbourg, 2015. december 15. Sajtóközlemény.* Elérhető: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/IP_15_6327 (letöltés: 2022. 03. 14.)
19. EURÓPAI BIZOTTSÁG: *A migránsok egészségi állapota és egészségügyi ellátása (europa.eu).* Elérhető: https://ec.europa.eu/health/social-determinants/migrants-health_hu (letöltés: 2022. 04. 24.)
20. EURÓPAI BIZOTTSÁG: *Bizottság cselekvési tervet javasol Olaszország támogatása, a migrációs nyomás csökkentése és a szolidaritás fokozása érdekében.* Elérhető: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/IP_17_1882?fbclid=IwAR0az881LxM7EU9y9foxoLF-fAu8BFXkhIz3jk5J3Z4eMlg_ruj6zsWgYwB8 (letöltés: 2021. 11. 07.)
21. EURÓPAI SZÁMVEVŐSZÉK: *A Frontexnek a külső határok igazgatásához nyújtott támogatása: mindeddig nem eléggé eredményes.* Különjelentés. Elérhető:

- https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_08/SR_Frontex_HU.pdf (letöltés: 2021. 10. 14.)
22. EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA: 40/20. sz. Sajtóközlemény. Luxembourg, 2020. április 2. A C–715/17., C–718/17. és C–719/17. sz. egyesített ügyekben hozott ítélet Európai Bizottság kontra Lengyel Köztársaság, Magyarország és Cseh Köztársaság. Elérhető: file:///C:/Users/Feri/Downloads/Az_Eur_pai_Hat_r_s_Part_i_rs_g_l_tre_hoz_sa_Eur_pa_k_ls_hat_rainak_v_delme_c_lj_b_l.pdf (letöltés: 2022. 03. 14.)
23. EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA: 60/20. sz. Sajtóközlemény. Elérhető: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2020-05/cp200060hu.pdf> (letöltés: 2024. 02. 28.)
24. EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA: 161/20. sz. Sajtóközlemény. Elérhető: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2020-12/cp200161hu.pdf> (letöltés: 2024. 02. 28.)
25. EURÓPAI UNIÓ BIZOTTSÁGA: A Bizottság közleménye a Tanács, az Európai Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága számára. Tanulmány a jogszerű és jogszerűtlen migráció közötti kapcsolatokról (COM/2004/0412). 2. rész. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX%3A52004DC0412> (letöltés: 2022. 09. 10.)
26. EURÓPAI UNIÓ BIZOTTSÁGA: Az európai migrációs stratégia. A helyzet állása: 2015. október 14-én. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52017DC0350&from=CS> (letöltés: 2021. 10. 14.)
27. EURÓPAI UNIÓ BIZOTTSÁGA: A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak és a Tanácsnak Negyedik eredményjelentés az európai migrációs stratégia keretében harmadik országokkal kialakított partnerségi keretről. Strasbourg, 2017.6.13. COM(2017) 350 final. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52017DC0350&from=CS> (letöltés: 2022. 01. 24.)
28. EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA: Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács rendelete a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről szóló (EU) 2016/399 rendelet módosításáról. Elérhető: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9937-2022-INIT/hu/pdf> (letöltés: 2022. 09. 16.)

29. EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA: *Schengeni határellenőrzési kódex: a Tanács általános megközelítést fogadott el - Consilium (europa.eu)*. Sajtóközlemény 2022. június 10. Elérhető: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2022/06/10/schengen-area-council-adopts-negotiating-mandate-reform-schengen-borders-code/> (letöltés: 2022. 09. 16.)
30. EURO NEWS: *A kitoloncolások miatt kivonul Magyarországról a Frontex*. Elérhető: <https://hu.euronews.com/2021/01/27/a-kitoloncolasok-miatt-kivonul-magyarorszagrol-a-frontex> (letöltés: 2024. 06. 26.)
31. EURO NEWS: *Aszad nyerte a szíriai elnökválasztást – 95 százalékos eredménnyel*. Elérhető: <https://hu.euronews.com/2021/05/28/aszad-nyerte-a-sziriai-elnokvalasztast-95-szazalekos-eredmennyel> (letöltés: 2024. 06.30.)
32. EUROPE NEW: *The Externalization of Border Control and the Dynamism between the European Center and the European Peripheries*. Elérhető: <https://www.europenowjournal.org/2022/01/30/the-externalization-of-border-control-and-the-dynamism-between-the-european-center-and-the-european-peripheries/> (letöltés: 2024. 02. 23.)
33. EUROSTAT STATISTICS EXPLAINED: *Glossary:Migration*. Elérhető: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Migration> (letöltés: 2022. 09. 10.)
34. FRONTEX (2014): *Annual Risk Analysis*. Elérhető: https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2014.pdf (letöltés: 2021. 11. 12.)
35. FRONTEX (2014): *FRAN Quarterly*. Elérhető: https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/FRAN_Q1_2014.pdf (letöltés: 2021. 10. 15.)
36. FRONTEX (2015): *Annual Risk Analysis 2015*. Elérhető: https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2015.pdf (letöltés: 2021. 10. 15.)
37. FRONTEX (2015): *Western Balkans Quarterly*. p. 13. Elérhető: https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/WB_Q4_2015.pdf (letöltés: 2021. 03. 11.)
38. FRONTEX (2016): *Western Balkans Quarterly*. p. 12. Elérhető: https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/WB_Q4_2016.pdf (letöltés: 2021. 03. 11.)
39. FRONTEX (2017): *Western Balkans Quarterly*. p. 13. Elérhető: https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/WB/WB_Q4_2017.pdf (letöltés: 2021. 03. 11.)

40. FRONTEX (2018): *Western Balkans Quarterly*. p. 13-14. Elérhető: https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/WB/WB_Q4_2018.pdf (letöltés: 2021. 03. 11.)
41. FRONTEX (2008–2021): *Migratory Routes*. Elérhető: <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-routes/migratory-routes/> (letöltés: 2024. 06. 09.)
42. FRONTEX: *Main Operations*. Elérhető: <https://frontex.europa.eu/search-results/?q=Main+Operations> (letöltés: 2021. 10. 14.)
43. FRONTEX (2023): *Risk Analysis for 2023/2024*. Elérhető: https://www.frontex.europa.eu/assets/Publications/General/ARA_2023.pdf (letöltés: 2024. 02. 03.)
44. FRONTEX (2024): *Significant rise in irregular border crossings in 2023, highest since 2016*. Elérhető: <https://www.frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/significant-rise-in-irregular-border-crossings-in-2023-highest-since-2016-C0gGpm> (letöltés: 2024. 02. 03.)
45. Global Initiative against Transnational Organized Crime: *Smuggled Futures: The dangerous path of the migrant from Africa to Europe*. 2014. Elérhető: <https://globalinitiative.net/wp-content/uploads/2014/05/2014-crime-1.pdf> (letöltés: 2021. 10. 16.)
46. INTERNATIONAL MIGRATION LAW, 2011: *Glossary on Migration*. Elérhető: https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml25_1.pdf (letöltés: 2024. 07. 06.)
47. HRBATSKI SABOR: *Izvešće o stanju ilegalnih migracija na području republike hrvatske za razdoblje od ulaska republike hrvatske u schengenski prostor*. p. 3. Elérhető: https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2024-07-19/182044/IZ-VJESCE_ILEGALNE_MIGRACIJE_RH.pdf (letöltés: 2024. 02. 04.)
48. KSH: *Menekültek az Európa Unióban*. In: *Statisztika Tükör*, 2013. 7. évf. 91. sz. p. 4. Elérhető: <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/menekultekeu.pdf> (letöltés: 2021. 10. 16.)
49. KSH: *A Magyarországra érkezett menedékkérők száma állampolgárság szerint*. Elérhető: https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0027.html (letöltés: 2024. 06. 21.)
50. MAGYARORSZÁG KORMÁNYA: *Magyarország Nemzeti Integrált Határigazgatási Stratégiája 2019-2021*. Elérhető: <https://2015-2019.kormany.hu/download/6/eb/a1000/Magyarorsz%C3%A1g%20Nemzeti%20Integr%C3%A1lt%20Hat%C3%A1rigazgat%C3%A1si%20Strat%C3%A9gi%C3%A1ja%202019-2021.pdf> (letöltés: 2022. 12. 22.)

51. MAGYARORSZÁG KORMÁNYA: *Magyarország Nemzeti Integrált Határigazgatási Stratégiája 2022-2028.* Elérhető: <https://cdn.kormany.hu/uploads/document/b/b4/b44/b44af428b9f13145f6d0473515f3c5629425ac6f.pdf> (letöltés: 2022. 12. 22.)
52. MAGYARORSZÁG KORMÁNYA: *Szolgálatban a határvadászok.* Elérhető: <https://www.facebook.com/watch/?v=2233724580121186> (letöltés ideje: 2024. 02. 16.)
53. MAGYARORSZÁG SCHENGENI BELSŐ ÉS KÜLSŐ HATÁRA. Elérhető: https://www.police.hu/sites/default/files/prezentacio_2015.pdf (letöltés: 2023. 07. 16.)
54. MENOZZI, Clare (2020): *International Migration 2020 Highlights.* In: United Nations, p. 1-53. Elérhető: <https://www.un.org/en/desa/international-migration-2020-highlights> (letöltés: 2023. 03. 19.)
55. MIGRÁCIÓKUTATÓ INTÉZET: *Macedóniai és görögországi tanulmányút (2016. március 2-5.).* Elérhető: <https://www.migraciokutato.hu/hu/2016/03/09/macedoniai-es-gorogorszagi-tanulmanyut-helyzetelemzes/> (letöltés: 2022. 03. 10.)
56. MENEKÜLTÜGYÉRT ÉS MIGRÁCIÓÉRT FELELŐS TEMATIKUS MUNKACSO-
PORT: *Emlékeztető.* p. 2. Elérhető: https://emberijogok.kormany.hu/download/1/7c/a2000/Emlekezteto_2020_06_26_menekultugyi_TMCS.pdf (letöltés: 2022. 10. 27.)
57. MAGYAR NEMZET: *Komoly csapást mért a kurdokra a török légierő.* Elérhető: <https://www.magyarhirlap.hu/kulfold/20231009-komoly-csapast-mert-a-kurdokra-a-torok-legiero> (letöltés: 2024. 06. 29.)
58. MAGYAR NEMZET: *Szárazföldi offenzívát indítana Törökország a kurdok ellen?* Elérhető: <https://magyarnemzet.hu/kulfold/2022/11/szarazfoldi-offenzivat-inditana-torokorszag-a-kurdok-ellen> (letöltés: 2024. 06. 27.)
59. MAGYAR NEMZET: *Szegedi portálon toboroz sofőröket az elszemtelenedett embercsempész-maffia.* Elérhető: https://magyarnemzet.hu/belfold/2023/08/szegedi-portalon-toboroz-soforoket-az-elszemtelenedett-embercsempesz-maffia#google_vignette (letöltés ideje: 2024. 02. 26.)
60. MAGYAR NEMZET: *Újabb szakaszon épít kerítést Szlovénia a Horvátországgal közös határon.* Elérhető: <https://magyarnemzet.hu/kulfold/2019/08/ujabb-szakaszon-epit-keritest-szlovenia-a-horvatorszaggal-kozos-hataron> (letöltés: 2024. 07. 01.)
61. MINISTERSTVO VNÚTRA SR.: *Štatistický prehľad legálnej a nelegálnej migrácie v Slovenskej republike.* Elérhető: <https://www.minv.sk/?rok-2015-1> (letöltés: 2024. 02. 04.)

62. PARLIAMENTARY ASSEMBLY (2006): *Human rights of irregular migrants*. Elérhető: <https://assembly.coe.int/nw/xml/xref/xref-xml2html-en.asp?fileid=17456> (letöltés: 2022. 05. 25.)
63. POLICE.HU: *A terrorizmus segítői – Announcemen*. Elérhető: <https://www.police.hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/hatarrendeszet/a-terrorizmus-segitoi-announcement> (letöltés: 2022. 09. 09.)
64. POLICE.HU: *Határrendészeti hírek Bács-Kiskun megyéből*. Elérhető: <https://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/hatarrendeszet/hatarrendeszeti-hirek-bacs-kiskun-megyeb-120> (letöltés: 2023. 07. 18.)
65. POLICE.HU: *Országos Rendőr-főkapitányság Határrendészeti Statisztikai Kimutatás (2023)*. Elérhető: https://www.police.hu/sites/default/files/HatarrendeszetSK%202024_01..pdf (letöltés: 2024. 03. 10.)
66. POLICE.HU: *Ma van az év 168. napja, és már 238 esetben érte támadás a határvédőket a déli határszakaszon*. Elérhető: <https://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/hatarrendeszet/ma-van-az-ev-168-napja-es-mar-238-esetben#1> (letöltés ideje: 2024. 02. 16.)
67. POLICE.HU: *Magyarország határa napjainkban*. Elérhető: https://www.youtube.com/watch?v=EmzljKq5L80&ab_channel=PoliceHungary (letöltés ideje: 2024. 02. 16.)
68. PORTFOLIO: *Három aggasztó esemény mutatja: újra lángra kaphat az elmúlt évek legpusztítóbb háborúja*. Elérhető: <https://www.portfolio.hu/global/20230924/harom-aggasztó-esemény-mutatja-ujra-langra-kaphat-az-elmúlt-évek-legpusztitobb-haboruja-641167> (letöltés: 2024. 06. 30.)
69. REPUBLIKA SLOVENIJA MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE: *Nedovoljene migracije na območju Republike Slovenije*. Elérhető: <https://www.policija.si/o-slovenski-policiji/statistika/mejna-problematika/nedovoljene-migracije-na-obmocju-republike-slovenije> (letöltés: 2024. 02. 04.)
70. RIMSE: *Greek state braces for upcoming massive illegal immigration flow, by Ioannis Michaletos*. Elérhető: <https://www.rimse.gr/2014/06/greek-state-braces-for-upcoming-massive.html> (letöltés: 2024. 08. 02.)
71. STIFTUNG WISSENSCHAFT UND POLITIKA: *Turkey's Military Operations in Syria and Iraq*. Elérhető: <https://www.swp-berlin.org/10.18449/2022C37/> (letöltés: 2024. 06.30.)

72. SZEGED MA HÍRMAGAZIN: *Az illegális migráció visszaszorítása nemzetközi összefogást igényel.* Elérhető: <https://szegedma.hu/2011/10/magyar-szerb-egyuttmukodes-az-illegalis-migracio-ellen> (letöltés: 2023. 07. 24.)
73. THE MIGRANTS' FILES: *The human and financial cost of 15 years of Fortress Europe.* 2015. Elérhető: <http://www.themigrantsfiles.com/> (letöltés: 2022. 04. 12.)
74. TÜRKIYE RÁDIÓ ÉS TELEVÍZIÓ: *Ülésezett a Nemzetbiztonsági Tanács.* Elérhető: <https://www.trt.net.tr/magyar/turkiye-6/2023/06/09/ulesezett-a-nemzetbiztonsagi-tanacs-1997374> (letöltés: 2024. 06.30.)
75. UNHCR: *Mediterranean Situation.* <https://data.unhcr.org/en/situations/mediterranean> (letöltés: 2021. 03. 12.)
76. UNHCR: *The sea route to Europe: The Mediterranean passage in the age of refugees.* UNHCR The UN refugee Agency, 2015. Elérhető: <http://www.unhcr.org/5592bd059.pdf> (letöltés: 2021. 09. 28.)
77. United Nations adatbázis. Elérhető: <https://www.un.org/development/desa/pd/content/international-migrant-stock> (letöltés: 2023. 7. 10.)
78. VOHRA, Anchal (2020): *The Arab Spring Changed Everything—in Europe.* Elérhető: <https://foreignpolicy.com/2020/12/24/the-arab-spring-changed-everything-in-europe/> (letöltés: 2021. 10. 10.)
79. WHO: *Number of COVID-19 cases reported to WHO.* Elérhető: <https://data.who.int/dashboards/covid19/cases?m49=956&n=c> (letöltés: 2024. 02. 19.)
80. WHO: *World health statistics overview 2019.* Elérhető: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/311696/WHO-DAD-2019.1-eng.pdf> (letöltés: 2023. 06. 25.)
81. WHO: *World health statistics overview 2020.* Elérhető: <https://digitalcommons.fiu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1547&context=srhreports> (letöltés: 2023. 06. 25.).
82. WHO: *World health statistics 2021.* Elérhető: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/342703/9789240027053-eng.pdf> (letöltés: 2023. 06. 25.)
83. WHO: *World health statistics 2022.* Elérhető: <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/356584/9789240051140-eng.pdf?sequence=1> (letöltés: 2024. 02. 03.)
84. WHO: *World health statistics 2023.* Elérhető: <https://www.who.int/publications/i/item/9789240074323> (letöltés: 2024. 02. 03.)

85. WINTOUR, Patrick, CHULOV, Martin, BLACK, Ian (2016): *Russian bombs triggering mass Aleppo exodus, Syria conference told*. The Guardian. Elérhető: <https://www.theguardian.com/world/2016/feb/04/russian-bombs-trigger-mass-aleppo-exodus-syria-conference-told> (letöltés: 2021. 03. 11.)

RENĐŐRSÉGI ELEMZÉSEK

1. BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENĐŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2012): *Éves kockázatelemzés és helyzetkép*. Ügyszám: 03000/1208/2013.ált.
2. BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENĐŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2013): *Éves kockázatelemzés és helyzetkép*. Ügyszám: 03000/734/2014.ált.
3. BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENĐŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2014): *Éves kockázatelemzés és helyzetkép*. Ügyszám: 03000/805-4/2015.ált.
4. BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENĐŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2015): *Tömeges migráció kezelés tapasztalatai*. Ügyszám: 03000/1348-22/2015.ált.
5. BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENĐŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2015): *Éves kockázatelemzés és helyzetkép*. Ügyszám: 03000/2971-1/2016.ált.
6. BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENĐŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2016): *Éves kockázatelemzés és helyzetkép*. Ügyszám: 03000/2410-1/2017.ált.
7. BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENĐŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2017): *Éves kockázatelemzés és helyzetkép*. Ügyszám: 03000/1225-4/2018.ált.
8. BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENĐŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2018): *Éves kockázatelemzés és helyzetkép*. Ügyszám: 03000/442-17/2023.ált.
9. BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENĐŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2019): *Éves kockázatelemzés és helyzetkép*. Ügyszám: 03000/442-18/2023.ált.
10. BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENĐŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2020): *Éves kockázatelemzés és helyzetkép*. Ügyszám: 03000/593/2021. ált.
11. BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENĐŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2021): *Éves kockázatelemzés és helyzetkép*. Ügyszám: 03000/372/2022. ált.
12. BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENĐŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2022): *Éves kockázatelemzés és helyzetkép*. Ügyszám: 03000/442/2023. ált.
13. BÁCS-KISKUN VÁRMEGYEI RENĐŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2023): *Éves kockázatelemzés és helyzetkép*. Ügyszám: 03000/1948/2024. ált.

14. BÉKÉS VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2019): *Éves kockázatelemzés és helyzetkép*. Ügyszám: 04000/2885-1/2020.ált.
15. BÉKÉS VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2020): *Éves kockázatelemzés és helyzetkép*. Ügyszám: 04000/2465-1/2021.ált.
16. BÉKÉS VÁRMEGYEI RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2023): *Éves kockázatelemzés és helyzetkép*. Ügyszám: 04000/2152-1/2024.ált.
17. CSONGRÁD-CSANÁD VÁRMEGYE RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2015): *Éves kockázatelemzés és helyzetkép*. Ügyszám nélküli.
18. CSONGRÁD-CSANÁD VÁRMEGYE RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2016): *Embercsempészés jellemzői*. Ügyszám nélküli.
19. CSONGRÁD-CSANÁD VÁRMEGYE RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG (2019): *Határrendészeti kockázatelemzési helyzetképe*. Ügyszám nélküli.
20. GYULA HATÁRRENDESZETI KIRENDELTSÉG (2020): *Tiltott határátlépést elkövető személyek útvonaltervei navigációs alkalmazások adatainak elemzése alapján*. Ügyszám: 04110/67/2020.ált.
21. KECSKEMÉTI RENDŐRKAPITÁNYSÁG (2014): *Éves beszámoló a közbiztonság helyzetéről, a tett intézkedésekről, az azzal kapcsolatos feladatokról*. Ügyszám: 03010/3293/2015.ált.
22. NEMZETI NYOMOZÓ IRODA, SZERVEZETT BŰNÖZÉS ELLENI FŐOSZTÁLY, KIEMELT MIGRÁCIÓS ÜGYEK OSZTÁLY (2010): *Jelentés a 2010. évi illegális migrációval összefüggő bűnügyi helyzetről*. Ügyszám nélküli.
23. ORSZÁGOS RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG RENDÉSZETI FŐIGAZGATÓSÁG RENDÉSZETI ELEMZŐ-ÉRTÉKELŐ OSZTÁLY (2013): *Hazánkat érintő illegális migráció helyzetelemzése*. Ügyszám: 29000/10022/2014.ált.
24. ORSZÁGOS RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG RENDÉSZETI FŐIGAZGATÓSÁG RENDÉSZETI ELEMZŐ-ÉRTÉKELŐ OSZTÁLY (2013): *Beszámoló a 2013. évi migrációs helyzetről és a határrendészet által felfedett más kiemelkedő jogsértésekről*. Ügyszám: 29000/11425-1/2014.ált.
25. SZEGED HATÁRRENDESZETI KIRENDELTSÉG (2020. december): *Határrendészeti kockázatelemzési helyzetképe*. Ügyszám nélküli.

A SZERZŐ TÉMÁVAL ÖSSZEFÜGGŐ PUBLIKÁCIÓS JEGYZÉKE ÉS KONFERENCIÁK

Tudományos folyóirat cikkei (belföld):

- 1) *Helyzetkép a déli határszakaszon bekövetkezett tömeges migráció rendészeti kezeléséről.* In: Magyar Rendészet, 17. évf. 2017. 5. szám. p. 39-50.
- 2) *Közép- és Közel-Kelet illegális migrációs elemzése, értékelése.* In: Magyar Rendészet, 18. évf. 2018. 1. szám. p. 169-177.
- 3) *Az információkezelés szerepe az államhatárhoz kapcsolódó bűncselekmények megelőzésében, felderítésében, együttműködés a rendvédelmi és bünyügyi szakterületekkel.* In: Belügyi Szemle, 65. évf. 2017. 6. szám. p. 84-93.

Interneten elérhető publikációk (belföld):

- 4) *A hazánkat érintő illegális migráció és az embercsempészás nyomozása.* In: Hadtudományi Szemle, 10. évf. 2017. 4. szám. p. 533-549.
- 5) *A migrációval összefüggő rendészeti feladatok végrehajtásának aktuális helyzete Magyarországon déli határszakaszon.* In: Határrendészeti Tanulmányok, 2018. 2. szám. p. 135-158.
- 6) *Magyarország a tömeges méretű illegális migráció időszakában és a fizikai határzár létesítése.* In: Rendőrségi Tanulmányok, 5. évf. 2022. 2. szám. p. 80-103.
- 7) *A Magyarországra irányuló illegális migráció trendjei 2008–2023 között.* In: Magyar Rendészet, 24. évf. 2024. 2. szám. p. 17-36.

Interneten elérhető publikációk (angol nyelven):

- 8) *A Határőrség, mint nyomozó hatóság bünyügyi szemszögből.* In: Határrendészeti Tanulmányok, 2014. 2. szám. p. 59-85.
- 9) *Az embercsempészás büntetőjogi megítélése napjainkban.* In: Határrendészeti Tanulmányok, 2018. 2. szám. p. 159-173.

Előadás tartása tudományos konferenciákon:

- 10) *A migrációval összefüggő rendészeti feladatok végrehajtásának aktuális helyzete Magyarországon déli határszakaszon.*

Hadtudomány és a XXI. század című konferencia.

Konferencia helye, ideje: Nemzeti Közsolgálati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar. 2018. 02. 21.

- 11) *A magyar–macedón közös határrendészeti művelet végrehajtásának tapasztalatai.*

A XXI. század biztonsági kihívásai című nemzetközi tudományos konferencia.

Konferencia helye, ideje: Pécsi Tudományegyetem Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar. 2018. 06. 28.

- 12) *Magyarország illegális migrációs trendjei a szerb–magyar államhatáron 2008–2019 között.*

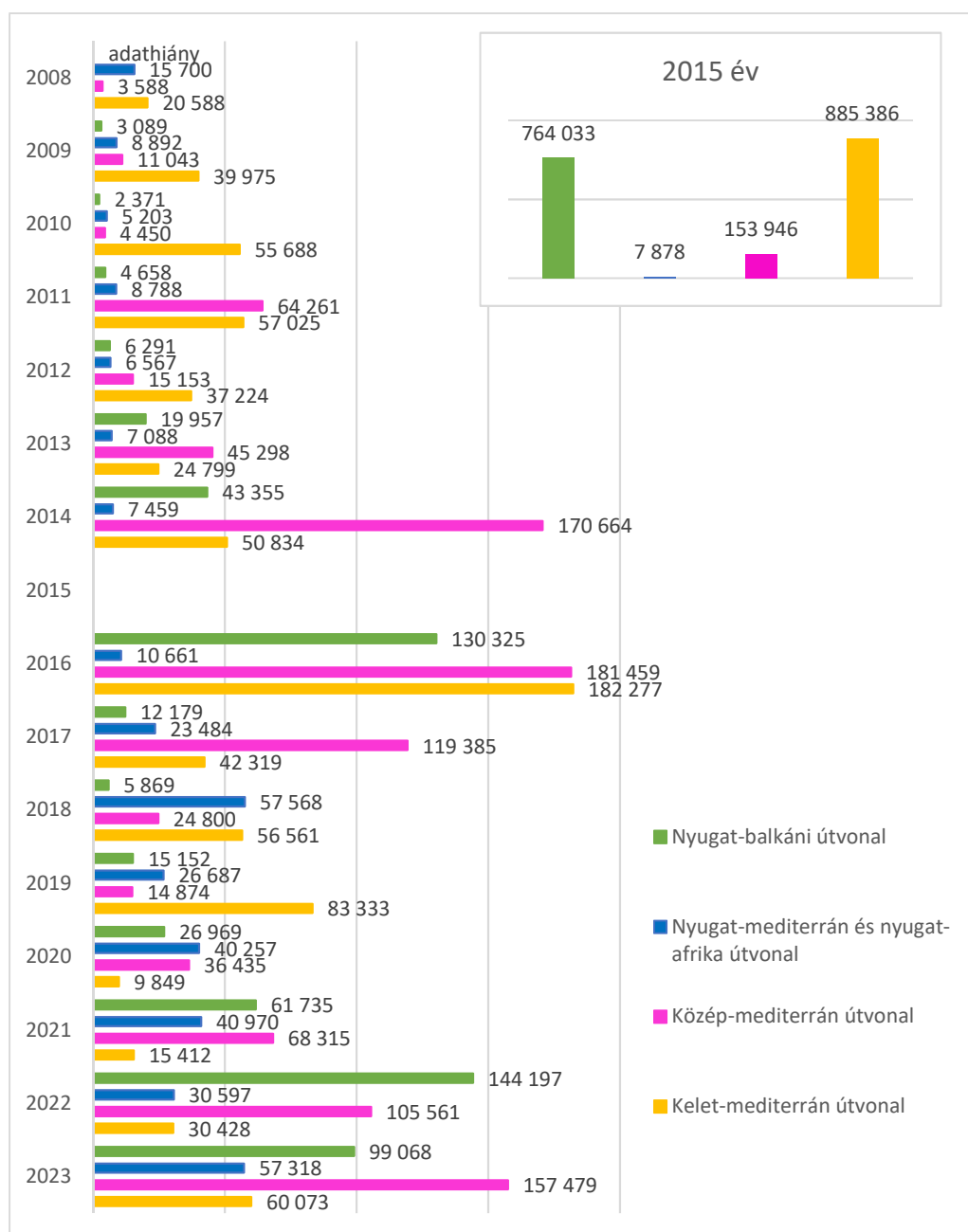
Konferencia helye, ideje: Nemzeti Közsolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar. 2023. 05. 31.

MELLÉKLETEK

A mellékletben szereplő ábrák az ORFK, a Frontex, a KSH által nyilvánosságra hozott, valamint az ORFK RFŐIG HRFŐO által a rendelkezésemre bocsátott, engedélyezett adatokon alapul.

1. számú melléklet

**Az elfogott illegálisan érkezők száma útvonalankénti és évenkénti bontásban (fő).
Szerzői szerkesztés (2024. 02. 17.).⁵⁸⁰**

⁵⁸⁰ FRONTEX (2008–2023), *i.m.* A 2015-ös évet külön tüntettem fel, mivel az értékei jelentősen eltérnek a többi év adataitól, ami megnehezítené a vizuális összehasonlítást.

2. számú melléklet
Menedékjogi kérelmek száma Magyarországon, 2008–2023 között (fő).
Szerzői szerkesztés (2024. 06. 21.).⁵⁸¹

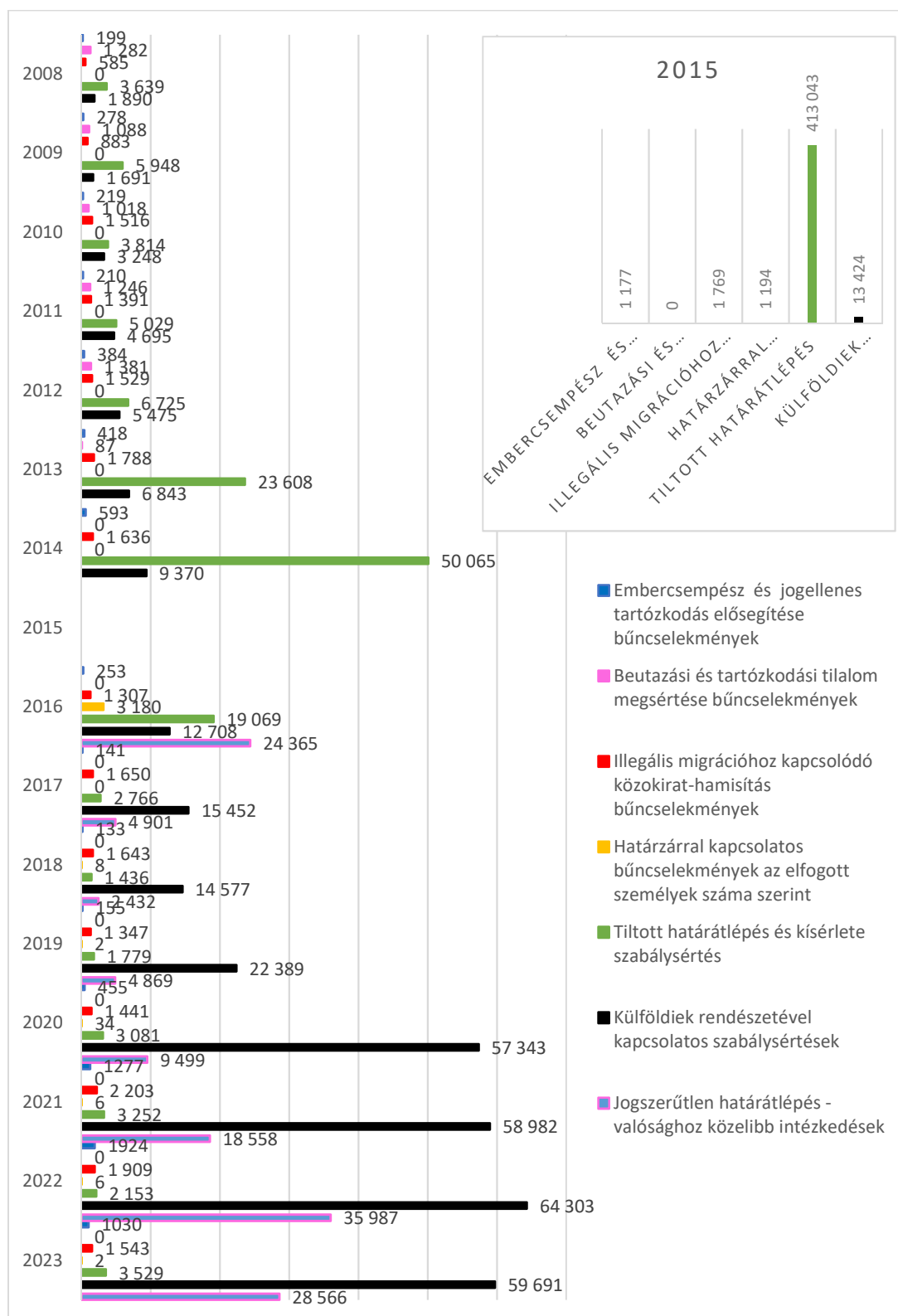
Állampolgárság	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Afgán	116	1 194	702	649	880	2 328	8 796	46 227	11 052	1 432	274	197	25	6	13	4
Algériai	19	11	35	56	59	1 116	98	599	710	62	–	1	1	–	–	–
Bangla- desi	35	26	4	3	15	679	252	4 059	279	9	1	2	3	–	1	–
Egyiptomi	50	19	14	20	8	105	23	92	218	6	1	1	–	1	2	1
Etióp	3	6	3	1	6	5	8	43	32	5	3	–	–	4	–	–
Grúz	165	116	68	21	12	41	40	30	13	6	1	–	–	–	–	–
Indiai	12	7	3	11	12	84	11	345	123	6	–	–	1	–	–	–
Iraki	125	57	48	54	28	63	497	9 279	3 452	812	239	171	16	–	–	–
Iráni	10	87	62	33	45	61	268	1 792	1 286	109	29	23	8	8	4	1
Kameruni	4	8	6	6	3	54	94	642	15	9	–	–	–	2	1	–
Kínai	55	45	12	10	6	5	11	8	27	1	1	2	1	–	–	–
Koszovói	1 266	1 786	379	211	226	6 212	21 453	24 454	135	4	–	1	–	–	–	–
Mali	–	–	–	–	–	305	117	291	14	–	–	–	–	–	–	–
Makedón	44	50	5	3	2	11	11	18	1	–	1	–	–	–	–	–
Marokkói	4	5	14	30	47	496	49	267	1 033	24	2	–	–	–	1	–
Moldovai	23	35	14	9	7	10	5	8	–	1	–	–	–	–	–	–
Nigériai	56	66	37	22	27	455	257	1 005	83	12	1	5	2	1	3	1
Orosz	21	27	23	11	4	11	19	17	8	4	1	2	3	1	4	9
Örmény	13	12	11	12	2	3	4	3	44	–	1	–	–	–	–	–
Pakisztáni	246	41	41	121	327	3 081	401	15 157	3 873	163	30	27	24	–	1	–
Palesztin	41	23	225	29	19	136	875	1 036	206	17	5	5	–	–	–	–
Sierra-Le- onei	6	4	5	5	11	54	61	93	7	–	–	–	–	–	–	–
Srí-lankai	12	28	6	4	10	9	19	115	221	–	1	–	–	–	–	–
Szerbiai	327	536	67	27	20	88	145	89	13	1	2	1	–	–	–	–
Szíriai	16	19	23	91	145	977	6 857	64 587	4 979	577	48	20	9	2	2	1
Szómáliai	185	75	51	61	69	191	194	352	331	9	5	–	–	–	–	–
Szudáni	4	1	14	4	2	104	71	278	22	2	–	–	–	–	–	–
Török	70	114	59	25	30	86	116	292	425	29	1	4	1	–	–	–
Tunéziai	5	5	10	30	21	234	44	77	67	4	1	4	1	–	–	–
Ukrán	4	9	9	5	2	7	37	28	23	7	–	1	–	–	2	1
Vietnámi	42	73	37	11	3	8	28	33	8	2	1	1	–	–	1	1
Egyéb	139	187	117	118	109	1 881	1 916	5 819	732	84	22	32	22	15	11	–
Összesen	3 118	4 672	2 104	1 693	2 157	18 900	42 777	177 135	29 432	3 397	671	500	117	40	46	–

⁵⁸¹ KSH: *A Magyarországra érkezett menedékkérők száma állampolgárság szerint (2000–)*. Elérhető: https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0027.html (letöltés: 2024. 06. 21.)

3. számú melléklet

A regisztrált illegális migrációhoz kapcsolódó jogellenes cselekmények kategóriánkénti megoszlásának száma Magyarországon, 2008–2023 között (fő).

Szerzői szerkesztés (2024. 02. 17.).⁵⁸²

⁵⁸² ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázis. A 2015-ös évet külön tüntettem fel, mivel az értékei jelentősen eltérnek a többi év adataitól, ami megnehezítené a vizuális összehasonlítást.

4. számú melléklet

A regisztrált embercsempészes alakulása Magyarországon, Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2008–2023 között (fő).

Szerzői szerkesztés (2024. 02. 17.).⁵⁸³

Év	Országos	Csongrád-Csanád	Bács-Kiskun
2008	176	53	49
2009	241	92	47
2010	218	55	39
2011	210	61	45
2012	384	109	74
2013	417	126	66
2014	593	201	59
2015	1177	503	74
2016	253	48	53
2017	141	51	22
2018	133	33	60
2019	155	29	25
2020	455	60	45
2021	1277	148	232
2022	1924	337	292
2023	1030	184	120

5. számú melléklet

A regisztrált embercsempészes főbb állampolgársági megoszlása Magyarországon, 2008–2023 között (fő). Szerzői szerkesztés (2024. 02. 17.).⁵⁸⁴

Állampolgárság	2008	Állampolgárság	2009	Állampolgárság	2010	Állampolgárság	2011	Állampolgárság	2012	Állampolgárság	2013
magyar	38	magyar	32	magyar	21	magyar	56	magyar	75	magyar	97
román	35	román	46	román	50	román	29	román	69	román	48
szerb	32	szerb	38	szerb	39	szerb	64	szerb	138	szerb	123
német	6	német	7	német	9	német	6	német	5	német	12
török	13	török	29	egyiptomi	1	szlovák	3	szlovák	5	pakisztáni	5
szlovák	10	szlovák	10	szlovák	8	török	7	török	5	török	8
ukrán	4	ukrán	10	török	14	koszovói	3	koszovói	11	koszovói	32
horvát	4	koszovói	5	koszovói	4	bolgár	4	bolgár	6	albán	5
osztrák	3	osztrák	8	bolgár	12	ukrán	5	afgán	7	szír	6
koszovói	2	bolgár	11	ukrán	12	horvát	2	horvát	5	ukrán	7

⁵⁸³ Uo.

⁵⁸⁴ Uo.

Állampolgárság	2014	Állampolgárság	2015	Állampolgárság	2016	Állampolgárság	2017	Állampolgárság	2018	Állampolgárság	2019
magyar	116	magyar	426	magyar	27	magyar	26	magyar	10	magyar	19
román	41	román	119	román	43	román	12	román	20	román	15
szerb	211	szerb	267	szerb	53	szerb	32	szerb	44	szerb	25
német	15	német	16	albán	7	szír	4	török	8	török	9
török	11	osztrák	19	bolgár	9	bolgár	7	szír	3	ukrán	15
ukrán	12	koszovói	25	koszovói	8	német	7	bolgár	3	szír	10
koszovói	23	szír	39	afgán	15	török	13	koszovói	3	bolgár	5
bolgár	19	pakisztáni	27	ukrán	10	pakisztáni	4	afgán	2	német	5
szír	14	olasz	27	orosz	7	ukrán	4	albán	2	orosz	5
szlovák	16	bolgár	24	szír	5	orosz	3	horvát	2	afgán	3

Állampolgárság	2020	Állampolgárság	2021	Állampolgárság	2022	Állampolgárság	2023
magyar	53	magyar	176	magyar	136	magyar	44
román	84	román	231	román	284	román	242
szerb	51	szerb	209	szerb	194	szerb	39
német	9	ukrán	92	moldáv	102	szír	66
török	16	török	42	bolgár	75	moldáv	136
ukrán	62	moldáv	50	georgiai	85	georgiai	74
moldáv	14	szír	42	török	70	török	31
lengyel	11	cseh	22	ukrán	272	pakisztáni	23
szír	50	lengyel	20	lengyel	63	ukrán	101
szlovák	13	bolgár	61	szír	80	lengyel	36

6. számú melléklet

A regisztrált embercsempészes főbb állampolgársági megoszlása Bács-Kiskun vármegyében, 2008–2019 között (fő). Szerzői szerkesztés (2021. 12. 10.).⁵⁸⁵

Állampolgárság	2008	Állampolgárság	2009	Állampolgárság	2010	Állampolgárság	2011	Állampolgárság	2012	Állampolgárság	2013
magyar	21	magyar	8	magyar	6	magyar	12	magyar	15	magyar	14
szerb	16	szerb	24	szerb	21	szerb	20	szerb	27	szerb	27
osztrák	2	koszovói	4	osztrák	2	tunéziai	2	koszovói	5	koszovói	7
török	3	osztrák	2	horvát	2	koszovói	1	szlovák	3	albán	3
koszovói	2	bolgár	2	török	1	horvát	1	német	3	macedón	2

Állampolgárság	2014	Állampolgárság	2015	Állampolgárság	2016	Állampolgárság	2017	Állampolgárság	2018	Állampolgárság	2019
magyar	9	magyar	5	magyar	6	szerb	7	szerb	25	szerb	6
szerb	19	szerb	44	szerb	21	pakisztáni	1	török	4	román	4
koszovói	5	koszovói	2	koszovói	4	macedón	2	román	8	szír	4
török	2	bolgár	4	bolgár	4	szlovák	2	macedón	6	iraki	3
német	3	afgán	2	román	4	afgán	1	görög	3	török	2

7. számú melléklet

A regisztrált embercsempészes főbb állampolgársági megoszlása Csongrád-Csanád vármegyében, 2008–2019 között (fő). Szerzői szerkesztés (2021. 12. 10.).⁵⁸⁶

Állampolgárság	2008	Állampolgárság	2009	Állampolgárság	2010	Állampolgárság	2011	Állampolgárság	2012	Állampolgárság	2013
magyar	5	magyar	7	magyar	4	magyar	17	magyar	14	magyar	14
szerb	16	szerb	14	szerb	16	szerb	23	szerb	56	szerb	71
német	4	osztrák	5	német	5	német	3	bolgár	4	német	4
román	10	román	24	román	6	román	9	román	19	román	12
török	4	török	14	szlovák	6	török	3	lett	4	koszovói	5

⁵⁸⁵ Uo.

⁵⁸⁶ Uo.

Állampolgárság	2014	Állampolgárság	2015	Állampolgárság	2016	Állampolgárság	2017	Állampolgárság	2018	Állampolgárság	2019
magyar	13	magyar	38	magyar	2	magyar	14	koszovói	3	szír	2
szerb	108	szerb	140	szerb	19	szerb	15	szerb	14	szerb	8
bolgár	9	pakisztáni	22	iraki	2	bolgár	5	görög	3	bolgár	5
román	14	román	30	román	6	román	7	román	2	német	2
török	7	török	9	török	4	török	10	török	4	török	3

8. számú melléklet

A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövető személyek főbb állampolgársági megoszlása a külső határon, 2008–2023 között (fő). Szerzői szerkesztés (2024. 02. 17.).⁵⁸⁷

Állampol- gárság	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
koszovói	547	842	481	509	934	6389	16422	22404	555	53	31	15	-	-	-	-
afgán	116	947	642	946	1651	2274	7973	93304	6815	220	61	350	357	-	-	-
szír	11	19	24	54	224	1040	7305	178148	1895	233	33	173	887	529	84	141
pakisztáni	235	66	123	563	751	3164	350	21660	3289	95	142	57	39	137	184	415
iraki	98	45	122	50	93	47	475	25297	1920	850	81	133	-	-	-	-
szomáliai	204	74	60	129	104	206	176	865	323	336	3	10	-	-	-	-
palesztín	62	30	342	111	38	245	921	1205	165	6	3	26	-	-	-	-
algériai	9	1	98	300	621	1085	22	443	435	7	1	46	741	-	-	-
macedón	90	137	85	196	476	355	443	340	325	86	12	11	146	62	-	-
marokkói	3	3	90	156	356	494	27	195	809	8	9	3	-	-	-	-
szerb	946	1220	565	1090	2008	1960	3011	2442	2214	625	39	42	-	-	-	-
török	169	313	226	327	186	256	386	607	613	73	59	65	128	151	-	-
bangladesi	40	14	8	16	91	638	240	5225	268	11	1	72	61	57	146	315

9. számú melléklet

A regisztrált tiltott határátlépések száma viszonylati megoszlása, 2008–2023 között (fő). Szerzői szerkesztés (2024. 02. 17.).⁵⁸⁸

év	román	szerb	horvát	ukrán
2008	674	1717	15	881
2009	936	3182	37	1105
2010	714	2377	30	188
2011	865	3228	48	87
2012	1532	3935	34	76
2013	686	19 675	135	68
2014	955	43711	216	170
2015	791	204612	186272	672
2016	446	14476	76	380
2017	1878	166	16	79
2018	897	135	191	67
2019	1174	128	321	74
2020	1981	195	509	34
2021	1911	240	295	55
2022	1435	198	71	26
2023	2599	240	0	61

⁵⁸⁷ Uo.

⁵⁸⁸ ORFK HSK (2023), *i.m.*

10. számú melléklet

A regisztrált tiltott határátlépések száma viszonylatonként, 2008–2023 között, havi bontásban (fő). Szerzői szerkesztés (2024. 02. 17.).⁵⁸⁹

	horvát viszonylat	szerb viszonylat	román viszonylat	ukrán viszonylat
január	-	86	56	105
február	-	57	45	158
március	4	53	18	55
április	1	79	35	66
május	4	75	41	46
június	2	83	47	44
július	-	77	70	45
augusztus	2	219	90	74
szeptember	-	269	71	48
október	1	291	78	74
november	-	232	47	97
december	1	196	76	69
2008 mindösszesen	15	1717	674	881

	horvát viszonylat	szerb viszonylat	román viszonylat	ukrán viszonylat
január	6	173	39	60
február	1	324	110	104
március	1	324	77	129
április	2	208	67	99
május	2	193	84	88
június	9	191	73	98
július	3	284	127	127
augusztus	6	301	68	179
szeptember	4	327	110	68
október	1	409	54	52
november	1	221	65	31
december	1	227	62	70
2009 mindösszesen	37	3182	936	1105

⁵⁸⁹ ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázis.

	horvát viszonylat	szerb viszonylat	román viszonylat	ukrán viszonylat
január	2	198	26	19
február	3	182	77	29
március	3	229	102	15
április	5	309	42	13
május	5	229	64	27
június	2	176	62	13
július	1	175	31	14
augusztus	2	161	102	13
szeptember	2	167	62	11
október	3	198	84	15
november	1	193	30	12
december	1	160	32	7
2010 mindösszesen	30	2377	714	188

	horvát viszonylat	szerb viszonylat	román viszonylat	ukrán viszonylat
január	2	231	18	3
február	5	141	55	4
március	6	208	86	13
április	7	260	62	3
május	3	192	59	1
június	5	237	93	5
július	-	174	85	5
augusztus	5	300	92	21
szeptember	2	333	69	13
október	6	516	69	8
november	5	367	94	7
december	2	292	90	5
2011 mindösszesen	48	3251	872	88

	horvát viszonylat	szerb viszonylat	román viszonylat	ukrán viszonylat
január	2	341	75	8
február	3	164	94	1
március	1	392	156	3
április	1	182	74	20
május	4	314	109	1
június	3	275	171	8
július	4	226	215	2
augusztus	6	385	243	12
szeptember	164	692	98	6
október	5	487	170	6
november	4	268	81	1
december	2	217	49	8
2012 mindösszesen	199	3943	1535	76

	horvát viszonylat	szerb viszonylat	román viszonylat	ukrán viszonylat
január	3	439	57	1
február	-	783	34	-
március	21	1330	43	3
április	11	1786	103	-
május	14	3186	87	13
június	12	3948	58	1
július	12	2337	37	14
augusztus	15	1133	63	4
szeptember	21	1115	74	12
október	10	898	41	11
november	2	979	37	1
december	10	1024	46	8
2013 mindösszesen	131	18958	680	68

	horvát viszonylat	szerb viszonylat	román viszonylat	ukrán viszonylat
január	2	1344	32	4
február	6	807	60	12
március	7	732	85	2
április	17	702	17	-
május	12	799	45	6
június	1	961	52	10
július	28	1446	74	11
augusztus	3	1991	65	28
szeptember	55	3888	140	21
október	36	4594	180	14
november	8	7609	120	25
december	40	10853	77	24
2014 mindösszesen	215	35726	947	157

Az adatok tartalmazzák a határozással kapcsolatos bűncselekmények számait is.	horvát viszonylat	szerb viszonylat*	román viszonylat	ukrán viszonylat
január	20	12861	23	31
február	102	12785	23	24
március	20	4957	113	20
április	29	6465	159	21
május	111	9878	59	81
június	8	17342	57	72
július	169	35533	99	63
augusztus	22	53936	112	112
szeptember	88131	50765	56	78
október	97660	849	49	50
november	96	196	33	57
december	0	208	8	63
2015 mindösszesen	186368	205775	791	672

Az adatok tartalmazzák a határzárral kapcsolatos bűncselekmények számait is.	horvát viszonylat	szerb viszonylat*	román viszonylat	ukrán viszonylat
január	2	667	6	2
február	8	2415	20	29
március	-	3391	32	28
április	19	4036	21	16
május	31	3553	13	34
június	1	3711	27	36
július	4	420	25	60
augusztus	2	3	94	28
szeptember	3	5	75	34
október	-	2	73	37
november	2	1	29	32
december	10	7	192	45
2016 mindösszesen	82	18211	607	381

	horvát viszonylat	szerb viszonylat	román viszonylat	ukrán viszonylat
január	-	10	80	13
február	-	3	71	3
március	5	3	54	5
április	1	2	50	0
május	1	13	171	7
június	3	27	92	3
július	-	29	267	5
augusztus	3	29	304	21
szeptember	-	13	340	6
október	-	11	271	5
november	2	11	84	8
december	1	15	94	3
2017 mindösszesen	16	166	1878	79

Az adatok tartalmazzák a határárállal kapcsolatos bűncselekmények számait is.	horvát viszonylat	szerb viszonylat*	román viszonylat	ukrán viszonylat
január	41	15	42	3
február	1	20	49	0
március	3	9	54	2
április	43	14	79	2
május	36	9	60	19
június	3	8	66	4
július	4	10	132	8
augusztus	5	12	97	5
szeptember	27	14	86	8
október	3	10	56	5
november	25	8	58	8
december	0	6	118	3
2018 mindösszesen	191	135	897	67

Az adatok tartalmazzák a határárállal kapcsolatos bűncselekmények számait is.	horvát viszonylat	szerb viszonylat*	román viszonylat	ukrán viszonylat
január	3	7	57	8
február	9	5	48	8
március	10	9	59	1
április	60	8	47	8
május	15	6	108	1
június	21	12	60	1
július	35	22	114	4
augusztus	34	12	136	13
szeptember	49	11	96	6
október	21	10	95	8
november	39	8	93	10
december	26	19	261	4
2019 mindösszesen	322	129	1174	72

Az adatok tartalmazzák a határárral kapcsolatos bűncselekmények számait is.	horvát viszonylat	szerb viszonylat*	román viszonylat	ukrán viszonylat
január	13	8	243	1
február	14	5	255	1
március	30	3	102	3
április	1	0	21	1
május	64	2	53	2
június	107	14	105	2
július	30	15	256	3
augusztus	54	19	248	3
szeptember	77	14	175	2
október	67	26	191	4
november	26	15	123	4
december	28	74	209	8
2020 mindösszesen	511	195	1981	34

Az adatok tartalmazzák a határárral kapcsolatos bűncselekmények számait is.	horvát viszonylat	szerb viszonylat*	román viszonylat	ukrán viszonylat
január	60	16	157	3
február	15	16	181	1
március	34	9	132	0
április	39	13	99	10
május	48	23	166	0
június	20	18	126	7
július	42	33	208	4
augusztus	3	22	210	3
szeptember	18	15	178	3
október	10	16	117	4
november	6	19	102	14
december	0	43	242	6
2021 mindösszesen	295	243	1918	55

Az adatok tartalmazzák a határárral kapcsolatos bűncselekmények számait is.	horvát viszonylat	szerb viszonylat*	román viszonylat	ukrán viszonylat
január	2	11	99	3
február	6	16	73	2
március	2	13	62	2
április	16	26	129	2
május	5	15	84	5
június	5	21	111	0
július	2	29	193	1
augusztus	24	20	271	3
szeptember	8	14	126	3
október	1	12	131	4
november	0	7	59	1
december	0	14	99	0
2022 mindösszesen	71	198	1437	26

Az adatok tartalmazzák a határárral kapcsolatos bűncselekmények számait is.	horvát viszonylat	szerb viszonylat*	román viszonylat	ukrán viszonylat
január	0	15	67	2
február	0	18	213	4
március	0	35	303	10
április	0	20	321	2
május	0	24	365	5
június	0	26	330	8
július	0	20	269	7
augusztus	0	25	223	9
szeptember	0	17	156	3
október	0	8	121	1
november	0	14	81	1
december	0	18	150	9
2023 mindösszesen	0	240	2599	61

11. számú melléklet

A regisztrált tiltott határátlépések száma szerb viszonylatban határrendészeti kirendeltségenként, 2008–2023 között (fő). Szerzői szerkesztés (2024. 03. 23.).⁵⁹⁰

Év	Hercegszántó HRK	Bácsbokod HRK	Bácsalmás HRK	Kelebia HRK	Kiszombor HRK (2014-től)	Szeged HRK
2008	125	7	325	460	0	796
2009	130	18	421	987	0	1801
2010	130	27	203	775	0	1208
2011	235	23	394	682	0	1550
2012	234	59	175	888	0	2272
2013.	457	35	725	1877	0	15052
2014	334	95	2292	5127	264	26287
2015	716	167	2443	15475	685	182698
2016	1513	1073	2091	2317	724	6410
2017	13	0	1	51	1	117
2018	9	2	0	56	0	68
2019	6	0	2	51	3	66
2020	11	0	0	35	27	149
2021	18	3	1	46	5	157
2022	0	10	3	50	8	131
2023	4	1	1	60	97	173

12. számú melléklet

A regisztrált mélységi elfogások számának alakulása, 2008–2015 között (fő). Szerzői szerkesztés (2021. 12. 10.).⁵⁹¹

Év	Országos	Bács-Kiskun vármegye	Csongrád-Csanád vármegye
2008	6	adathiány	adathiány
2009	1	adathiány	adathiány
2010	0	adathiány	adathiány
2011	749	179	3
2012	1128	80	21
2013	3042	69	4
2014	4973	188	13
2015	20716	2333	141

⁵⁹⁰ Uo.

⁵⁹¹ Uo.

13. számú melléklet

A regisztrált megakadályozások, tiltott határátlépések, feltartóztatások és átkísérések számának alakulása Magyarországon, 2016–2023 között (fő).

Szerzői szerkesztés (2024. 02. 17.).⁵⁹²

Év	Feltartóztatott és átkísért személyek számokban		Megakadályozás	Tiltott határátlépés	Határárral kapcsolatos bűncselekmények az elfogott személyek száma (2015. 09. 15-től)	Intézkedés alá vont irreguláris migránsok száma (valósághoz közelebb)
	8 km-en belülről (2016. 07. 21-től)	8 km-en túlról (2017. 03. 28-tól)				
2016	8464	0	32732	19069	3180	24365
2017	8540	602	10950	2766	0	5051
2018	3951	334	1691	1436	8	2515
2019	12350	820	3070	1779	2	5074
2020	25536	4107	14151	3081	34	10526
2021	61201	11586	47323	3252	6	21455
2022	135312	23253	109513	2153	6	41800
2023	85913	14225	71266	3529	2	28566

A regisztrált megakadályozások, tiltott határátlépések, feltartóztatások és átkísérések számának alakulása a szerb–magyar államhatáron, 2016–2023 között (fő).

Szerzői szerkesztés (2024. 02. 17.).⁵⁹³

Év	Feltartóztatott és átkísért személyek számokban		Megakadályozás	Tiltott határátlépés (mélység nélkül)	Határárral kapcsolatos bűncselekmények az elfogott személyek száma	Ismertté vált jogszerűtlen határátlépés (valósághoz közelebb)
	8 km-en belülről (2016. 07. 21-től)	8 km-en túlról (2017. 03. 28-tól)				
2016	8464	0	32732	14476	3151	19743
2017	7813	248	10862	166	0	2181
2018	3951	97	1662	135	8	1155
2019	12350	240	3070	128	2	3278
2020	25512	1680	14151	195	11	7004
2021	61114	2634	47323	240	6	15525
2022	135090	4655	109513	198	5	35139
2023	85437	4632	71266	240	2	22759

⁵⁹² ORFK HSK (2023), *i.m.*

⁵⁹³ Uo.

**A regisztrált tiltott határátlépések, feltartóztatások és átkísérések számának alakulása Bács-Kiskun vármegyében, 2016–2023 között (fő).
Szerzői szerkesztés (2024. 02. 17.).⁵⁹⁴**

Év	Feltartóztatott és átkísért személyek számokban		Tiltott határátlépés	Határárral kapcsolatos bűncselekmények az elfogott személyek száma	Ismertté vált jogszerűtlen határátlépés (valósághoz közelibb)
	8 km-en belülről (2016. 07. 21-től)	8 km-en túlról (2017. 03. 28-tól)			
2016	5296	0	7232	783	8752
2017	4222	192	96	0	1152
2018	2257	82	70	0	634
2019	9290	172	62	0	2385
2020	16519	295	51	0	4181
2021	29222	2428	74	1	7381
2022	27329	4551	84	2	6918
2023	2603	1234	148	0	799

**A regisztrált tiltott határátlépések, feltartóztatások és átkísérések számának alakulása Csongrád-Csanád vármegyében, 2016–2023 között (fő).
Szerzői szerkesztés (2024. 02. 17.).⁵⁹⁵**

Év	Feltartóztatott és átkísért személyek számokban		Tiltott határátlépés	Határárral kapcsolatos bűncselekmények az elfogott személyek száma	Ismertté vált jogszerűtlen határátlépés (valósághoz közelibb)
	8 km-en belülről (2016. 07. 21-től)	8 km-en túlról (2017. 03. 28-tól)			
2016	3168	0	7571	2371	8956
2017	3591	56	931	0	1829
2018	1694	15	289	0	713
2019	3060	68	371	2	1138
2020	8993	1385	650	11	2909
2021	31892	206	684	5	8662
2022	107761	104	464	3	27407
2023	82834	3398	1329	0	22038

⁵⁹⁴ Uo.

⁵⁹⁵ Uo.

**A regisztrált feltartóztatott és átkísért esetek alakulása (8 kilométeres sávon belülről) számokban Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2016–2023 között.
Szerzői szerkesztés (2024. 02. 17.).⁵⁹⁶**

	2016. 07. 21-től	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
január	0	1423	382	569	2312	2481	5980	4222
február	0	1053	199	654	1828	3580	5540	2610
március	0	348	230	932	1200	2585	6620	4593
április	0	93	329	807	74	3089	9076	5291
május	0	279	269	718	1046	3338	12401	6541
június	0	659	121	548	2315	3637	14340	6313
július	1701	664	229	779	1945	4078	14435	9490
augusztus	1785	1092	349	446	1577	6591	15963	13136
szeptember	1050	947	365	623	2435	9644	17538	16918
október	1666	405	442	772	3724	8583	16799	16253
november	1046	533	559	2212	3189	7356	9975	70
december	1216	317	477	3290	3869	6224	6423	122

**A regisztrált feltartóztatott és átkísért esetek alakulása (8 kilométeres sávon túlról) számokban Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2017–2023 között.
Szerzői szerkesztés (2024. 02. 17.).⁵⁹⁷**

	2017. 03. 28-től	2018	2019	2020	2021	2022	2023
január	0	3	52	145	130	181	196
február	0	2	8	227	67	228	32
március	0	0	4	185	46	173	106
április	3	34	1	0	57	189	69
május	11	1	12	101	54	331	145
június	6	0	22	79	42	261	252
július	8	0	21	89	87	491	300
augusztus	80	16	7	97	267	574	1405
szeptember	15	4	1	81	865	749	1427
október	16	12	17	240	340	607	678
november	48	25	36	222	404	602	22
december	61	0	59	210	275	245	6

⁵⁹⁶ ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázis.

⁵⁹⁷ Uo.

**A regisztrált feltartóztatott és átkísért esetek alakulása 8 kilométeres sávon belülről/túl-
ról határrendészeti kirendeltségenként megoszlásban a 2017–2023 között.
Szerzői szerkesztés (2024. 02. 17.).⁵⁹⁸**

Kirendeltség	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Határrendészeti HRK	2733	1354	7093	11509	13323	8329	238
Bácsbokod HRK	226	50	99	912	5957	4824	10
Bácsalmás HRK	642	111	224	2312	6398	5466	153
Kelebia HRK	709	742	1868	1694	3366	7822	2163
Szeged HRK	adathiány	1643	2907	7082	21941	96419	84769
Kiszombor HRK	adathiány	39	168	2875	7110	3822	88

14. számú melléklet

**A regisztrált tiltott határátlépések alakulásának száma Magyarországon, Bács-Kiskun
és Csongrád-Csanád vármegyében, 2008–2023 között (fő).
Szerzői szerkesztés (2024. 02. 17.).⁵⁹⁹**

2008	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Bács-Kiskun	45	22	31	44	51	50	33	104	159	152	128	91
Csongrád-Csanád	66	42	27	45	32	37	61	151	151	156	117	155
Mindösszesen	266	291	148	215	215	177	212	397	450	495	406	362
2009	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Bács-Kiskun	114	173	155	102	99	85	182	145	145	190	96	1 486
Csongrád-Csanád	65	189	187	119	138	119	116	171	201	251	159	169
Mindösszesen	294	564	597	402	416	435	635	615	593	609	395	384
2010	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Bács-Kiskun	101	94	117	158	96	80	69	69	74	100	110	67
Csongrád-Csanád	99	144	122	156	174	104	113	95	102	103	97	97
Mindösszesen	298	353	411	432	370	283	268	305	280	313	251	250
2011	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Bács-Kiskun	117	49	100	126	124	99	89	118	205	175	146	155
Csongrád-Csanád	115	127	155	162	91	206	116	221	213	379	249	191
Mindösszesen	280	233	399	391	311	382	293	464	565	678	577	456
2012	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Bács-Kiskun	147	69	98	59	157	106	64	131	220	215	91	66
Csongrád-Csanád	238	134	352	136	171	205	177	442	510	330	198	170
Mindösszesen	484	304	630	342	523	587	545	802	874	845	449	340
2013	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Bács-Kiskun	134	188	179	318	644	797	393	68	143	109	145	340
Csongrád-Csanád	339	610	1159	1477	2555	3163	1957	1070	975	799	848	1437
Mindösszesen	564	867	1807	2269	3784	4567	2677	1299	1357	1174	1205	2038
2014	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.

⁵⁹⁸ Uo.

⁵⁹⁹ Uo. Az áttekintő adatban szerepel a mélységi elfogás.

Bács-Kiskun	167	131	132	138	135	332	317	437	1341	1717	2815	3591
Csongrád-Csanád	1408	809	631	747	760	820	1444	2031	3791	3994	6710	9797
Mindösszesen	1902	1176	1021	1041	1101	1409	2039	2828	5691	6381	10589	14887
2015	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Bács-Kiskun	2584	2669	1164	1602	2520	3253	4138	2161	1655	65	5	206
Csongrád-Csanád	10440	12161	4255	5608	8082	14184	31613	50642	47742	65	189	403
Mindösszesen	14672	17939	6415	8482	11971	19394	37781	57159	140263	97938	339	690
2016	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Bács-Kiskun	56	317	1167	1113	1728	2545	208	54	24	8	2	10
Csongrád-Csanád	241	873	1488	2163	1463	993	248	40	11	33	6	14
Mindösszesen	337	1418	2957	3711	3891	4191	785	488	268	289	366	362
2017	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Bács-Kiskun	21	17	6	0	12	7	6	7	1	2	4	6
Csongrád-Csanád	6	34	42	17	36	41	100	245	152	168	28	60
Mindösszesen	252	259	114	64	200	142	303	424	407	303	130	142
2018	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Bács-Kiskun	6	8	6	7	5	3	4	7	8	8	4	4
Csongrád-Csanád	19	25	15	18	19	20	21	23	47	11	30	41
Mindösszesen	140	109	69	146	144	89	151	120	141	86	101	135
2019	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Bács-Kiskun	6	2	3	5	3	4	13	3	6	9	4	4
Csongrád-Csanád	9	19	27	16	19	22	39	45	35	32	21	87
Mindösszesen	78	75	82	127	135	97	175	199	165	152	168	328
2020	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Bács-Kiskun	2	3	0	0	0	5	4	6	4	9	6	12
Csongrád-Csanád	45	37	12	15	37	47	57	86	54	58	32	170
Mindösszesen	47	40	12	15	37	52	61	92	58	67	38	182
2021	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Bács-Kiskun	6	4	6	2	8	11	14	8	4	2	0	15
Csongrád-Csanád	31	92	58	33	36	45	52	70	52	48	51	116
Mindösszesen	37	96	64	35	44	56	66	78	56	50	51	131
2022	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Bács-Kiskun	4	14	4	4	5	7	24	6	9	3	2	2
Csongrád-Csanád	54	50	31	52	33	38	24	38	40	32	21	51
Mindösszesen	58	64	35	56	38	45	48	44	49	35	23	53
2023	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Bács-Kiskun	23	11	4	5	4	9	21	19	5	3	6	38
Csongrád-Csanád	26	137	151	169	177	154	129	117	77	52	53	77
Mindösszesen	49	148	155	174	181	163	150	136	82	55	59	115

15. számú melléklet

A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövető személyek főbb állampolgársági megoszlásában szerb viszonylatban, Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2008–2019 között (fő). Szerzői szerkesztés (2021. 12. 10.).⁶⁰⁰

Szerb viszonylat	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
koszovói	547	774	475	491	932	6357	16411	22303	546	45	27	14
afgán	30	821	516	861	1501	2175	7568	52840	6659	93	11	71
szír	6	1	13	30	89	952	7126	90853	1815	93	20	26
pakisztáni	5	27	86	331	577	3045	895	24319	3233	56	9	19
iraki	15	15	66	33	17	43	420	7146	1767	495	68	25
szomáliai	0	1	52	124	80	194	157	646	309	1	0	3
palesztin	4	10	324	91	33	241	912	905	163	2	2	6
algériai	1	0	90	209	304	1056	18	391	433	1	1	2
macedón	90	102	139	473	470	353	448	310	308	80	12	11
marokkói	32	39	63	114	148	532	120	155	417	8	9	6
szerb	937	1214	555	1076	1997	1931	2960	2344	2125	596	38	38
török	69	115	129	283	144	226	338	462	563	47	36	49
bangladesi	0	1	4	15	73	627	235	4297	194	11	0	16

Bács-Kiskun	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
koszovói	343	328	147	131	333	2150	5871	4798	163	4	6	4
afgán	4	407	244	299	411	133	907	6546	3715	10	3	7
szír	1	0	10	9	42	171	649	2399	760	11	11	4
pakisztáni	0	5	26	5	97	126	35	2659	847	7	0	0
iraki	1	1	26	9	5	11	45	696	773	2	3	2
szomáliai	0	0	11	53	28	8	3	73	78	1	0	0
palesztin	1	8	94	33	16	34	52	121	118	1	0	0
algériai	0	0	45	43	72	71	6	271	276	0	0	0
macedón	32	37	9	50	47	68	98	70	37	7	5	3
marokkói	0	0	27	34	79	21	2	96	413	0	0	0
szerb	465	621	270	534	861	872	1162	759	675	201	21	22
török	0	23	32	102	29	53	34	39	221	3	3	5
bangladesi	0	0	0	9	23	24	5	369	58	0	0	0

Csongrád-Csanád	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
koszovói	204	446	328	360	599	4207	10540	17505	383	41	21	10
afgán	26	414	272	562	1090	2042	6661	46294	2944	83	8	64
szír	5	1	3	21	47	781	6477	88454	1055	82	9	22

⁶⁰⁰ ORFK HSK (2019), *i.m.*

pakisztáni	5	22	60	326	480	2919	860	21660	2386	49	9	19
iraki	14	14	40	24	12	32	375	6450	994	493	65	23
szomáliai	0	1	41	71	52	186	154	573	231	0	0	3
palesztin	3	2	230	58	17	207	860	784	45	1	2	6
algériai	1	0	45	166	232	985	12	120	157	1	1	2
macedón	58	65	130	423	423	285	350	240	271	73	7	8
marokkói	0	2	54	64	101	464	22	85	380	1	4	3
szerb	472	593	285	542	1136	1059	1798	1585	1450	395	17	16
török	69	92	97	181	115	173	304	423	342	44	33	44
bangladesi	0	1	4	6	50	603	230	3928	136	11	0	16

16. számú melléklet

A regisztrált 18 év alatti tiltott határátlépés szabálysértést elkövető személyek esetszáma Magyarországon, 2008–2019 között (fő). Szerzői szerkesztés (2021. 12. 10.).⁶⁰¹

Országos	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
január	46	19	29	15	100	90	272	2437	49	27	29	24
február	24	34	34	11	69	80	151	1438	198	22	31	12
március	7	38	46	34	99	99	137	829	410	29	16	18
április	8	23	21	20	31	109	117	1334	842	35	26	4
május	8	28	22	10	82	124	168	1826	780	47	22	21
június	9	22	27	31	116	202	138	1714	922	44	10	14
július	9	73	26	19	101	182	314	1758	139	86	35	47
augusztus	28	47	40	44	219	135	361	1536	57	135	23	48
szeptember	21	51	16	30	273	128	633	398	40	124	25	16
október	38	73	23	65	175	107	651	103	29	96	20	34
november	41	57	48	72	80	183	952	48	29	22	19	14
december	52	26	20	75	120	217	1050	52	67	57	8	55
Mindösszesen	291	491	352	426	1465	1656	4944	13473	3562	724	264	307

⁶⁰¹ Uo.

17. számú melléklet
Őrizetbe vettek száma, 2008–2023 között (fő). Szerzői szerkesztés (2024. 02. 16.).⁶⁰²

Év	Bács-Kiskun		Csongrád-Csanád		Országos	
	idegenrendészeti őrizet	kiutasítást előkészítő őrizet	idegenrendészeti őrizet	kiutasítást előkészítő őrizet	idegenrendészeti őrizet	kiutasítást előkészítő őrizet
2008	279	16	421	42	715	193
2009	363	52	434	273	828	564
2010	368	504	405	630	809	1368
2011	461	984	1237	186	1779	1552
2012	683	761	1871	43	2574	1478
2013	746	32	2286	38	3095	217
2014	591	21	2519	51	3172	298
2015	574	63	5150	104	5766	401
2016	126	72	168	119	349	327
2017	5	11	29	226	58	324
2018	2	3	23	13	77	77
2019	1	3	26	12	51	82
2020	0	0	0	0	382	45
2021	0	0	0	0	473	49
2022	0	0	0	0	364	56
2023	0	0	0	0	256	57

18. számú melléklet
A regisztrált tiltott határátlépések száma viszonylati megoszlása, 2008–2023 között, havi bontásban/fő. Szerzői szerkesztés (2024. 02. 17.).⁶⁰³

2008	Baranya	Bács	Békés	Csongrád	Hajdú	Szabolcs
január	5	55	43	119	33	150
február	6	94	82	222	74	343
március	10	144	101	337	107	480
április	16	213	131	450	155	609
május	23	293	166	567	182	740
június	25	368	185	664	227	871
július	36	432	302	843	258	1 027
augusztus	47	569	368	1 093	297	1 304
szeptember	50	751	436	1 333	313	1 513
október	59	948	490	1 590	339	1 732
november	72	1 130	524	1 802	374	1 922
december	76	1 254	558	2 077	395	2 111

2009	Baranya	Bács	Békés	Csongrád	Hajdú	Szabolcs
január	3	15	19	46	8	102
február	11	28	33	124	24	180
március	12	37	44	204	29	256
április	28	45	54	299	35	343
május	37	56	73	357	51	416
június	38	72	86	420	34	480
július	49	92	101	498	68	552
augusztus	49	114	126	604	76	663
szeptember	51	130	142	685	89	736
október	55	146	169	779	98	806
november	57	164	180	901	108	858
december	60	189	195	962	115	942

⁶⁰² ORFK HSK (2023), *i.m.*

⁶⁰³ Uo.

2010	Baranya	Bács	Békés	Csongrád	Hajdú	Szabolcs
január	5	116	41	212	18	137
február	8	237	80	500	45	296
március	13	378	172	794	90	483
április	17	557	233	1 116	120	634
május	24	674	261	1 436	141	805
június	30	760	314	1 671	168	989
július	51	866	363	1 983	197	1 191
augusztus	62	972	519	2 226	225	1 496
szeptember	69	1 064	567	2 480	296	1 803
október	74	1 189	651	2 767	350	2 022
november	86	1 370	720	3 130	401	2 316
december	92	1 482	787	3 346	414	2 477

2011	Baranya	Bács	Békés	Csongrád	Hajdú	Szabolcs
január	6	173	53	290	36	159
február	9	282	99	586	58	305
március	10	453	182	1 010	107	489
április	20	652	269	1 462	142	681
május	31	827	316	1 740	183	854
június	46	985	382	2 182	216	1 029
július	60	1 123	471	2 574	278	1 279
augusztus	65	1 289	579	3 002	325	1 597
szeptember	77	1 538	628	3 419	366	1 841
október	92	1 805	688	4 053	400	2 020
november	106	2 035	775	4 519	424	2 169
december	117	2 310	861	5 024	462	2 341

2012	Baranya	Bács	Békés	Csongrád	Hajdú	Szabolcs
január	4	235	47	555	37	122
február	8	372	83	927	56	256
március	9	553	194	1 779	103	408
április	13	699	253	2 306	141	594
május	17	952	359	2 762	187	712
június	24	1 157	526	3 257	217	881
július	52	1 409	711	3 729	276	1 246
augusztus	54	1 774	806	4 483	356	1 517
szeptember	60	2 129	883	5 295	428	1 727
október	73	2 485	1 009	5 888	504	1 926
november	78	2 670	1 069	6 298	561	2 089
december	95	2 868	1 133	6 672	604	2 232

2013	Baranya	Bács	Békés	Csongrád	Hajdú	Szabolcs
január	10	217	45	595	34	143
február	16	494	90	1457	63	284
március	47	744	149	2952	91	460
április	55	1168	252	4714	164	644
május	80	1927	339	7508	255	835
június	90	2803	408	10964	314	998
július	98	3309	472	13305	366	1230
augusztus	113	3479	556	14770	434	1563
szeptember	129	3683	629	16054	511	1818
október	134	3884	695	17112	548	2025
november	144	4127	745	18231	589	2179
december	164	4607	798	19957	639	2388

2014	Baranya	Bács	Békés	Csongrád	Hajdú	Szabolcs
január	6	233	47	1733	35	134
február	42	450	98	2865	84	270
március	57	673	174	3930	118	416
április	61	955	207	5104	177	580
május	67	1203	270	6318	221	737
június	87	1659	341	7558	283	912
július	113	2199	420	9565	386	1128
augusztus	138	2795	520	12125	482	1383
szeptember	152	4238	620	16306	579	1637
október	180	6056	754	20649	683	1841
november	198	8936	850	27624	804	2024
december	213	12639	916	37770	890	2314

2015	Baranya	Bács	Békés	Csongrád	Hajdú	Szabolcs
január	9	2638	59	10684	66	167
február	27	5362	92	23157	180	381
március	58	6616	158	27821	335	664
április	97	8327	250	33849	509	1020
május	141	10926	326	42377	629	1373
június	179	14244	402	56921	774	1763
július	214	18530	512	88974	904	2273
augusztus	244	20817	639	140029	1135	2929
szeptember	19861	22805	716	188423	1265	3488
október	36308	23000	785	189120	1416	3986
november	36342	23107	842	189760	1561	4595
december	36367	23392	916	190830	1734	5247

2016	Baranya	Bács	Békés	Csongrád	Hajdú	Szabolcs
január	24	153	23	797	78	304
február	33	810	74	2859	216	660
március	53	2291	123	5287	387	1044
április	94	3742	181	8206	589	1563
május	139	5525	233	10205	766	1936
június	147	8159	279	11645	933	2364
július	157	8490	349	12299	1138	2956
augusztus	177	8621	491	12669	1327	3584
szeptember	227	8713	545	12976	1546	4053
október	312	8797	594	13283	1777	4592
november	356	8856	655	13540	1937	5057
december	381	8993	737	13913	2264	5854

2017	Baranya	Bács	Békés	Csongrád	Hajdú	Szabolcs
január	19	75	38	240	125	310
február	38	128	88	494	251	698
március	65	185	145	892	365	1096
április	105	297	243	1229	521	1649
május	126	371	351	1719	651	1965
június	147	520	399	2594	790	2347
július	187	846	537	3639	1013	2899
augusztus	206	969	610	4620	1232	3457
szeptember	233	1107	795	5445	1341	3945
október	248	1266	873	6273	1511	4493
november	273	1411	934	6959	1678	4980
december	307	1719	981	7955	1902	5832

2018	Baranya	Bács	Békés	Csongrád	Hajdú	Szabolcs
január	59	101	24	589	106	333
február	78	167	55	1087	200	670
március	105	318	81	1729	321	1149
április	175	449	123	2329	436	1640
május	247	544	151	2762	526	2078
június	272	642	180	3222	623	2545
július	327	827	254	3511	786	3194
augusztus	361	982	322	3789	890	3815
szeptember	410	1070	355	4141	969	4374
október	437	1181	393	4574	1076	4998
november	492	1306	408	5228	1189	5568
december	531	1580	451	6156	1346	6626

2019	Baranya	Bács	Békés	Csongrád	Hajdú	Szabolcs
január	26	68	50	369	66	425
február	59	160	70	789	139	1099
március	94	320	96	1210	223	1933
április	199	477	119	1567	348	3104
május	240	602	159	2170	447	3701
június	288	704	176	2645	560	4647
július	390	874	226	3276	692	5884
augusztus	459	1045	291	3776	828	7183
szeptember	544	1139	333	4373	939	8385
október	590	1228	389	5076	1040	9418
november	644	1318	429	5989	1169	10552
december	703	1605	534	7162	1381	12907

2020	Baranya	Bács	Békés	Csongrád	Hajdú	Szabolcs
január	12	2	189	45	44	21
február	14	3	135	37	79	22
március	29	0	82	12	18	18
április	1	0	4	15	1	2
május	64	0	14	37	7	3
június	102	5	41	47	21	9
július	27	4	159	57	34	23
augusztus	52	6	143	86	25	32
szeptember	78	4	110	54	29	12
október	69	9	126	58	25	8
november	26	6	85	32	18	10
december	29	12	55	170	27	32

2021	Baranya	Bács	Békés	Csongrád	Hajdú	Szabolcs
január	57	6	70	31	78	21
február	8	4	79	92	19	6
március	31	2	52	58	31	1
április	45	2	57	33	25	22
május	46	8	56	36	32	60
június	17	11	41	45	30	35
július	39	14	69	52	93	20
augusztus	3	8	86	70	44	28
szeptember	16	4	110	52	43	6
október	8	2	61	48	17	15
november	3	0	39	51	14	31
december	0	15	93	116	58	9

2022	Baranya	Bács	Békés	Csongrád	Hajdú	Szabolcs
január	0	4	38	54	16	3
február	4	14	16	50	19	3
március	2	4	23	31	11	7
április	16	4	68	52	26	5
május	1	5	59	33	19	5
június	2	7	61	38	27	0
július	1	24	126	24	48	9
augusztus	5	6	258	38	22	9
szeptember	3	9	74	40	12	12
október	0	3	94	32	11	7
november	0	2	35	21	8	3
december	0	2	34	51	25	1

2023	Baranya	Bács	Békés	Csongrád	Hajdú	Szabolcs
január	0	23	47	26	2	3
február	0	11	75	137	4	9
március	0	4	164	151	15	14
április	0	5	159	169	28	8
május	0	4	160	177	39	14
június	0	9	123	154	61	12
július	0	21	106	129	37	16
augusztus	0	19	96	117	32	12
szeptember	0	5	78	77	11	5
október	0	3	27	62	38	1
november	0	6	28	53	7	2
december	0	38	61	77	23	18

19. számú melléklet

A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövető személyek nemek szerinti megoszlása Magyarországon, 2008–2023 között (fő). Szerzői szerkesztés (2024. 03. 21.).⁶⁰⁴

Országos		
Év	Férfi	Nő
2008	2773	516
2009	4343	999
2010	3758	491
2011	5394	794
2012	7775	1227
2013	21074	1960
2014	34466	7140
2015	327928	70667
2016	20559	3605
2017	2734	878
2018	1084	258
2019	1673	239
2020	1997	103
2021	1607	123
2022	1038	39
2023	1680	114

⁶⁰⁴ Uo.

20. számú melléklet

A felfedett, járművekben történt megbújások módszerével elkövetett tiltott határátlépések alakulása szerb és román viszonylatban, 2010–2023 között (fő).

Szerzői szerkesztés (2024. 02. 17.).⁶⁰⁵

év	román viszonylat			szerb viszonylat		
	közút	vasút	együtt	közút	vasút	együtt
2010	181	1	182	5	1	6
2011	18	2	20	23	18	41
2012	111	47	158	42	131	173
2013	35	0	35	31	67	98
2014	132	0	132	8	340	348
2015	204	0	204	94	116	210
2016	67	2	69	60	1079	1139
2017	491	2	493	570	346	916
2018	555	0	555	1607	240	1847
2019	341	8	349	1661	1328	2989
2020	968	33	1001	1993	464	2457
2021	2985	52	3037	825	101	926
2022	4412	1	4413	498	32	530
2023	7360	1	7361	93	0	93

21. számú melléklet

Röszei hangárban működtetett gyűjtőpont.

Fotót készítette Németh Miklós Richárd (2015. július).

⁶⁰⁵ Uo.

22. számú melléklet
A kiskunhalasi egykori Gábor Áron laktanyában működtetett gyűjtőpont.

Fotót készítette Szép Ferenc (2015. szeptember), tanulmányút.

23. számú melléklet
IBH építés a szerb–magyar határszakaszon, 2015–2017 között.

1. kép

Forrás: ORFK (2022)⁶⁰⁶

⁶⁰⁶ ORFK: *Határrendészeti Távfelügyeleti Irányító Központ szerepe, feladata*. IV. Tananyag egység/12 tantárgy-elem. Szerződéses Határvasdász Képzés, 2022.

2. kép

Forrás: ORFK (2022)⁶⁰⁷

3. kép

Forrás: ORFK (2022)⁶⁰⁸

⁶⁰⁷ Uo.

⁶⁰⁸ Uo.

4. kép

Forrás: ORFK (2022)⁶⁰⁹

5. kép

Forrás: ORFK (2022)⁶¹⁰

⁶⁰⁹ Uo.

⁶¹⁰ Uo.

6. kép

Forrás: ORFK (2022)⁶¹¹

7. kép

Forrás: ORFK (2022)⁶¹²

⁶¹¹ Uo.

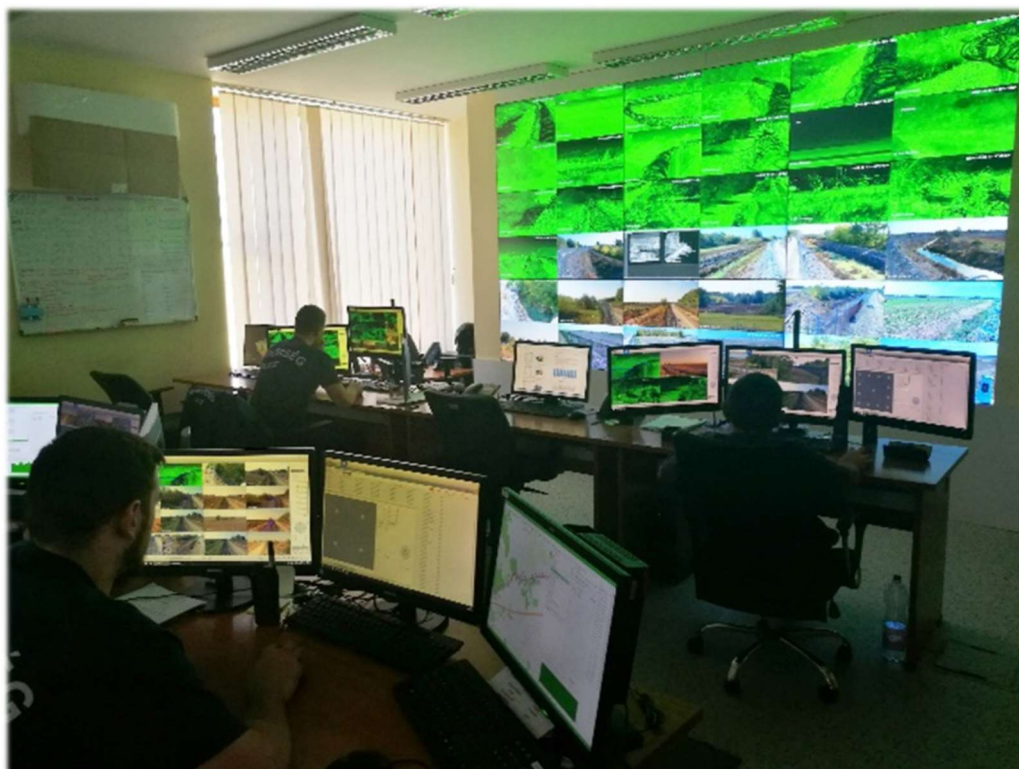
⁶¹² Uo.

Éjjel-nappal látó HD lézeres és hőkamera a határon, Kübekháza.

Forrás: ORFK (2022)⁶¹³

Operátorok munkavégzés közben a parancsnoki központban.

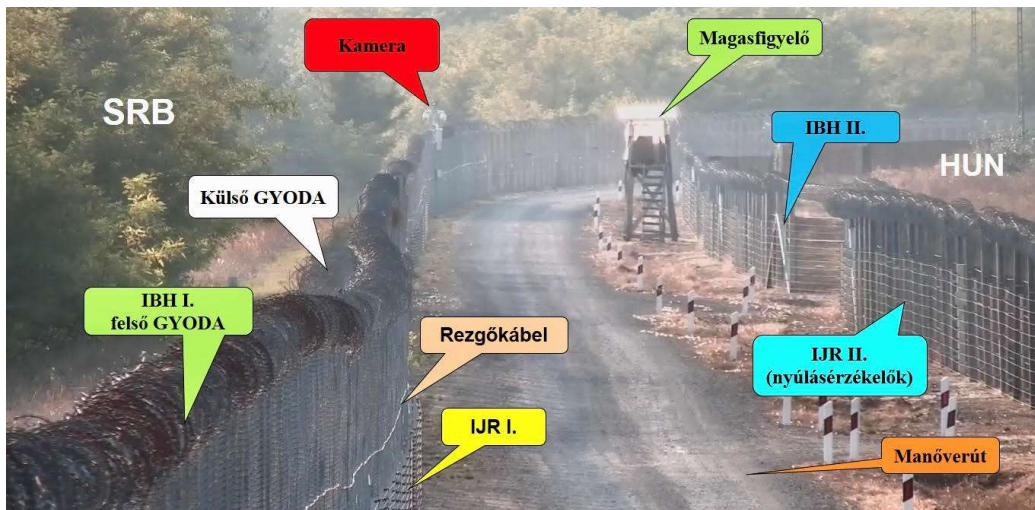

Forrás: ORFK (2022)⁶¹⁴

⁶¹³ ORFK, *i.m.*

⁶¹⁴ ORFK: *Határrendészeti Távfelügyeleti Irányító Központ szerepe, feladata*. IV. Tananyagegység/4 tantárgy-elem. Szerződéses Határvasdász Képzés, 2022.

IBH felépítése a szerb–magyar határszakaszon. Szerzői szerkesztés (2022. 12. 15.).

Forrás: ORFK (2022). Szerzői szerkesztés.⁶¹⁵

24. számú melléklet

**A tiltott határátlépés és az embercsempészás megvalósulása
a szerb-magyar államhatáron, gyakori elkövetési módszerek, az elkövetés eszközei,
2015-2023 között.**

1. kép

Forrás: ORFK (2022)⁶¹⁶

2. kép

⁶¹⁵ Uo.

⁶¹⁶ Uo.

Forrás: ORFK (2022)⁶¹⁷

3. kép

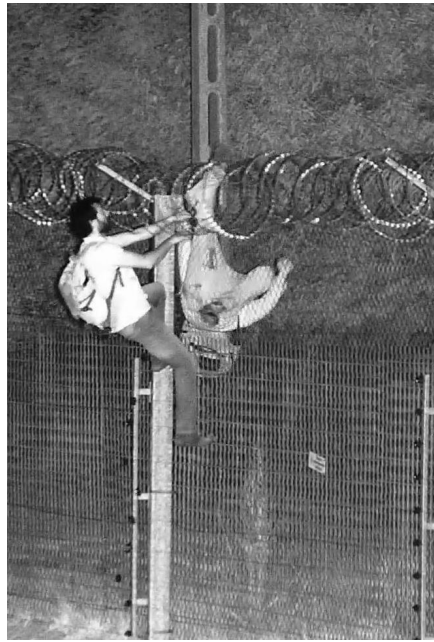

Forrás: ORFK (2022)⁶¹⁸

⁶¹⁷ Uo.

⁶¹⁸ Uo.

4. kép

Forrás: ORFK (2022)⁶¹⁹

5. kép

Forrás: ORFK (2022)⁶²⁰

⁶¹⁹ ORFK, *i.m.*

⁶²⁰ Uo.

6. kép

Fotót készítette Szép Ferenc (2023. március), tanulmányút.

7. kép

Forrás: ORFK (2022)⁶²¹

⁶²¹ ORFK, *i.m.*

8. kép

Forrás: ORFK (2022)⁶²²

9. kép

Forrás: ORFK (2022)⁶²³

⁶²² Uo.

⁶²³ Uo.

25. számú melléklet

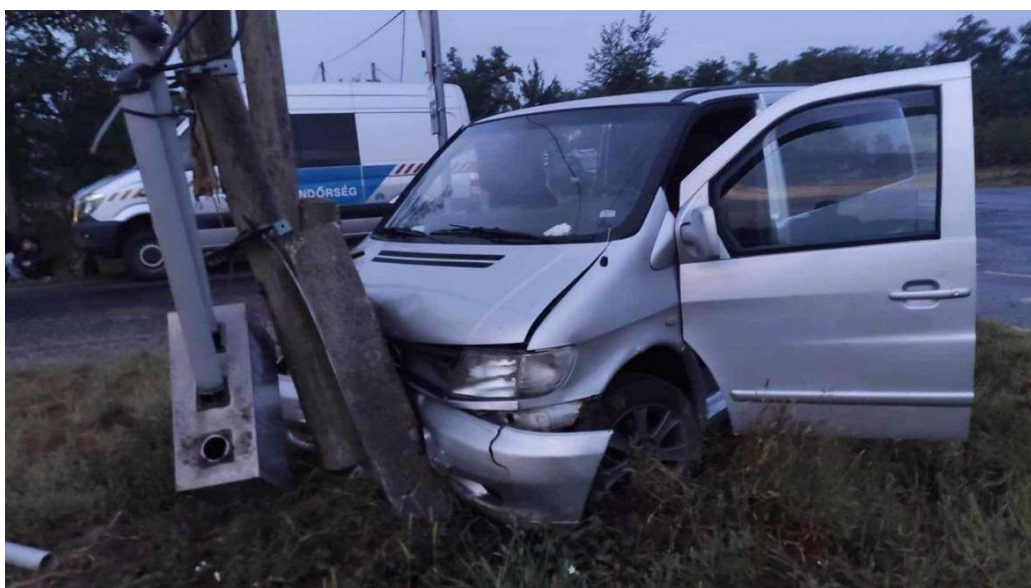
Az embercsempészás során tanúsított erőszakos magatartás eredményei képekben.

1. kép

Forrás: ORFK (2023)⁶²⁴

2. kép

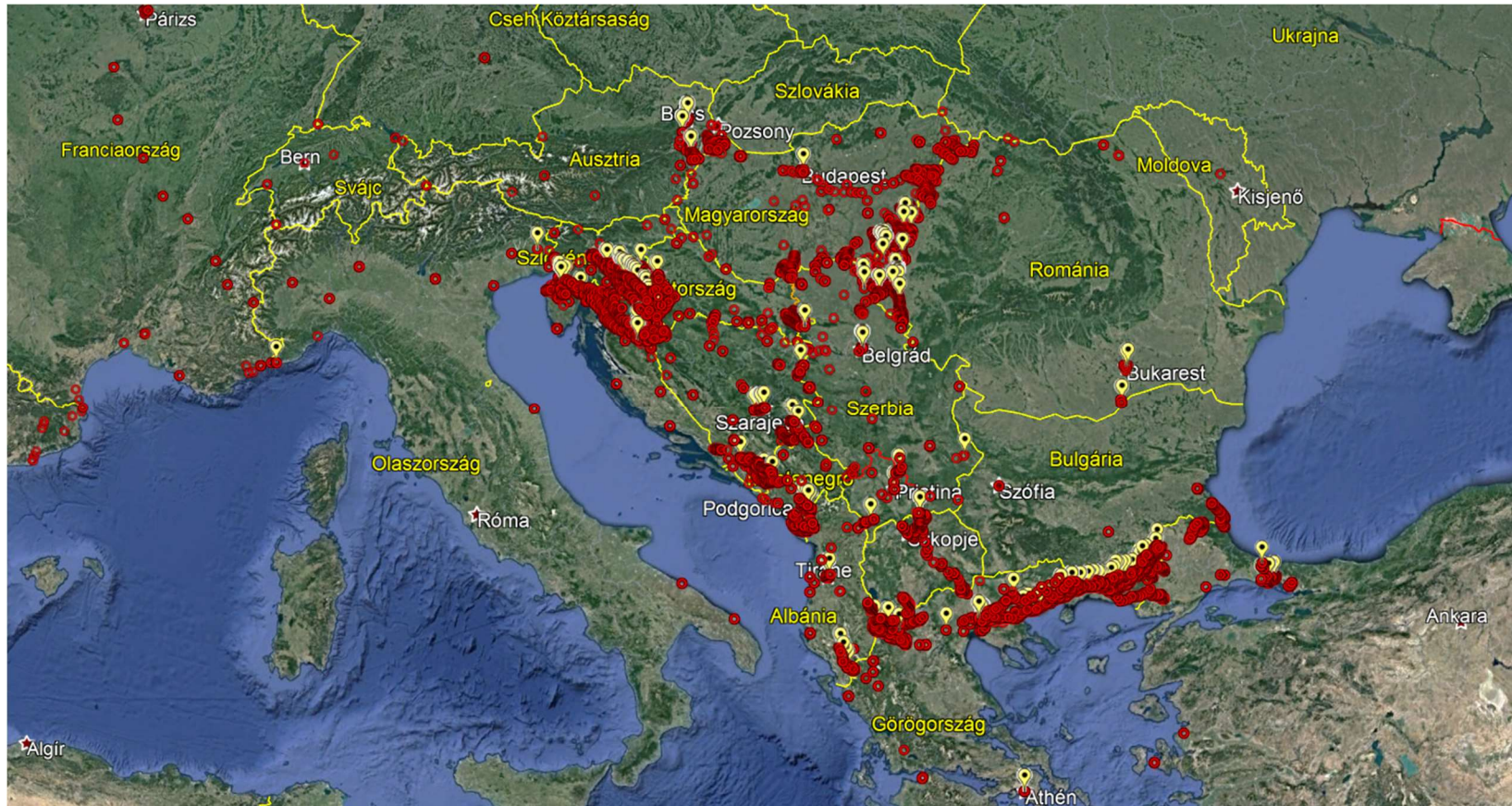

Forrás: ORFK (2023)⁶²⁵

⁶²⁴ Uo.

⁶²⁵ Uo.

26. számú melléklet
Illegális migrációs útvonalak Délkelet-Európában az elfogott személyek telefonjaiból kinyert útvonaladatok, 2019–2020. január között.

Rajzolt térképet készítette Marksteiner Tibor (2020).

27. számú melléklet
Star Dojran Határrendészeti Kirendeltség illetékességi területén
magyar – észak-macedón közös határőrizeti művelet, határbejárás.

Fotót készítette fotóállvány segítségével Szép Ferenc (2019. november), tanulmányút.

28. számú melléklet
Acéloszlopon drótháló és NATO-szabványú pengés dróthenger
a görög – észak-macedón görög államhatáron, Gevgelija térségében.

Fotót készítette Szép Ferenc (2019. november), tanulmányút.

29. számú melléklet

Magyar – észak-macedón közös határrendészeti művelet intenzitása, illetve a görög–észak-macedón határon elfogott irreguláris migránsok számának alakulása, 2016–2023 között (fő). ORFK szerkesztés (2024. 03. 12.)⁶²⁶

Ssz.	Szolgálatteljesítés időszaka (tól-ig)			Helyszín	Kiküldött állomány létszáma (fő)	Magyar rendőri kontingensek elfogásainak száma (fő)	
1.	2016	1.	2016. január 4.	2016. február 4.	Gevgelija	31	5 063
2.		2.	2016. március 16.	2016. április 16.	Gevgelija	20	
3.		3.	2016. május 24.	2016. június 20.	Gevgelija	25	
4.		4.	2016. július 25.	2016. augusztus 25.	Gevgelija	25	
5.		5.	2016. szeptember 1.	2016. október 1.	Bitola	25	
6.		6.	2016. szeptember 29.	2016. október 29.	Bitola	25	
7.		7.	2016. október 27.	2016. november 27.	Bitola	25	
8.		8.	2016. november 25.	2016. december 23.	Bitola	25	
2016. összesen						201	
9.	2017	1.	2017. január 09.	2017. február 08.	Gevgelija	25	361
10.		2.	2017. február 06.	2017. március 08.	Star Dojran	25	
11.		3.	2017. március 06.	2017. április 05.	Gevgelija	25	
12.		4.	2017. április 03.	2017. május 04.	Gevgelija	30	
13.		5.	2017. május 02.	2017. május 31.	Bitola	30	
14.		6.	2017. május 29	2017. június 28.	Bitola	30	
15.		7.	2017. június 26.	2017. július 26.	Star Dojran	30	
16.		8.	2017. július 24.	2017. augusztus 23.	Star Dojran	30	
17.		9.	2017. augusztus 21.	2017. szeptember 20.	Star Dojran	30	
18.		10.	2017. szeptember 18.	2017. október 18.	Gevgelija	30	
19.		11.	2017. október 16.	2017. november 15	Gevgelija	30	
20.		12.	2017. november 13.	2017. december 13.	Bitola	30	
2017. összesen						345	
21.	2018	1.	2018. január 10.	2018. február 09.	Star Dojran	30	4
22.		2.	2018. február 07.	2018. március 09.	Star Dojran	30	0
23.		3.	2018. március 07.	2018. április 06.	Gevgelija	30	125
24.		4.	2018. április 04.	2018. május 04.	Gevgelija	30	173
25.		5.	2018. május 02.	2018. június 01.	Bitola	30	11
26.		6.	2018. május 30.	2018. június 29.	Star Dojran	30	94
27.		7.	2018. június 27.	2018. július 27.	Star Dojran	30	109
28.		8.	2018. július 25.	2018. augusztus 24.	Gevgelija	30	204
29.		9.	2018. augusztus 22	2018. szeptember 21.	Gevgelija	30	534
30.		10.	2018. szeptember 19.	2018. október 19.	Star Dojran	30	52
31.		11.	2018. október 17.	2018. november 16.	Gevgelija	27	116
32.		12.	2018. november 14.	2018. december 14.	Gevgelija	30	52
2018. összesen						357	1 474

⁶²⁶ ORFK RFŐIG HRFŐO adatbázis.

33.	2019	1.	2019. január 08.	2019. február 07.	Bitola	30	-
34.		2.	2019. február 05.	2019. március 07.	Star Dojran	30	42
35.		3.	2019. március 05.	2019. április 04.	Gevgelija	30	444
36.		4.	2019. április 02.	2019. május 02.	Gevgelija	30	575
37.		5.	2019. április 30.	2019. május 31.	Bitola	30	1
38.		6.	2019. május 29.	2019. június 28.	Star Dojran	30	129
39.		7.	2019. június 26.	2019. július 26.	Star Dojran	30	206
40.		8.	2019. július 24.	2019. augusztus 23.	Gevgelija	30	331
41.		9.	2019. augusztus 21.	2019. szeptember 20.	Gevgelija	30	289
42.		10.	2019. szeptember 18.	2019. október 18.	Bitola	30	13
43.		11.	2019. október 16.	2019. november 15.	Star Dojran	30	171
44.		12.	2019. november 13.	2019. december 13.	Star Dojran	30	153
2019. összesen						360	2 354
45.	2020	1.	2020. január 06.	2020. február 05.	Star Dojran	30	31
46.		2.	2020. február 03.	2020. március 04.	Star Dojran	30	518
47-48.		3.	2020. március 02.	2020. április 29.	Gevgelija	30	187
49.		4.	2020. április 27.	2020. május 27.	Gevgelija	30	193
50.		5.	2020. május 25.	2020. július 22.	Gevgelija	30	2 142
51.		6.	2020. július 20.	2020. augusztus 19.	Gevgelija	30	601
52.		7.	2020. augusztus 17.	2020. szeptember 16.	Gevgelija	30	368
53.		8.	2020. szeptember 14.	2020. október 14.	Gevgelija	30	372
54.		9.	2020. október 12.	2020. november 11.	Gevgelija	30	308
55.		10.	2020. november 09.	2020. december 09.	Gevgelija	30	152
2020. összesen						300	4 872
56.	2021	1.	2021. január 05.	2021. február 04.	Star Dojran	30	0
57.		2.	2021. február 02.	2021. március 04.	Star Dojran	30	0
58.		3.	2021. március 02.	2021. április 01.	Star Dojran	30	60
59.		4.	2021. március 30.	2021. április 29.	Star Dojran	30	1
60.		5.	2021. április 27.	2021. május 27.	Star Dojran	30	9
61.		6.	2021. május 25.	2021. június 24.	Star Dojran	30	144
62.		7.	2021. június 22.	2021. július 22.	Star Dojran	30	7
63.		8.	2021. július 20.	2021. augusztus 19.	Star Dojran	30	0
64.		9.	2021. augusztus 17.	2021. szeptember 16.	Star Dojran	30	14
65.		10.	2021. szeptember 14.	2021. október 14.	Star Dojran	30	32
66.		11.	2021. október 12.	2021. november 11.	Star Dojran	30	153
67.		12.	2021. november 09.	2021. december 09.	Star Dojran	30	65
2021. összesen						360	485
68.	2022	1.	2022. január. 11.	2022. február 10.	Star Dojran	30	21
69.		2.	2022. február 08.	2022. március 10.	Star Dojran	29	48
70.		3.	2022. március 08.	2022. április 07.	Star Dojran	29	119
71.		4.	2022. április 05.	2022. május 05.	Star Dojran	29	16
72.		5.	2022. május 03.	2022. június 02.	Star Dojran	29	206
73.		6.	2022. május 31.	2022. június 30.	Star Dojran	29	214
74.		7.	2022. június 28.	2022. július 28.	Star Dojran	29	182

75.		8.	2022. július 26.	2022. augusztus 25.	Star Dojran	29	200
76.		9.	2022. augusztus 23.	2022. szeptember 22.	Star Dojran	29	473
77.		10.	2022. szeptember 20.	2022. október 20.	Star Dojran	29	429
78.		11.	2022. október 18.	2022. november 17.	Star Dojran	29	173
79.		12.	2022. november 15.	2022. december 15.	Star Dojran	29	55
2022. összesen						349	2 136
80.	2023	1.	2023. január 10.	2023. február 9.	Star Dojran	30	31
81.		2.	2023. február 07.	2023. március 10.	Star Dojran	30	21
82.		3.	2023. március 08.	2023. április 06.	Star Dojran	30	32
83.		4.	2023. április 04.	2023. április 19.	Star Dojran	30	0
2023. összesen						120	84
Mindösszesen						2 392	16 829

30. számú melléklet

Magyar – szerb közös határrendészeti művelet intenzitása, illetve az észak-macedón–szerb határon elfogott irreguláris migránsok számának alakulása, 2016–2023 között (fő). ORFK szerkesztés (2024. 03. 12.)⁶²⁷

Ssz.	Szolgáltatjelzésítés időszaka (től-ig)				Helyszín	Kiküldött állomány létszáma (fő)	Elfogások száma (fő)
1.	2016	1.	2016. október 24.	2016. november 17.	Pirot	20	87
2.		2.	2016. november 15.	2016. december 06.	Pirot	20	
3.		3.	2016. december 05.	2016. december 23.	Pirot	20	
2016. összesen						60	
4.	2017	1.	2017. február 07.	2017. március 07.	Negotin	15	54
5.		2.	2017. március 08.	2017. április 06.	Negotin	15	
6.		3.	2017. április 05.	2017. április 28.	Negotin	15	
7.		4.	2017. május 02.	2017. május 31.	Negotin	15	
8.		5.	2017. május 30.	2017. június 28.	Zajecar	15	
9.		6.	2017. június 27.	2017. július 26.	Zajecar	15	
10.		7.	2017. július 25.	2017. augusztus 23.	Zajecar	15	
11.		8.	2017. augusztus 21.	2017. szeptember 20.	Zajecar	15	
12.		9.	2017. szeptember 19.	2017. október 18.	Zajecar	15	
13.		10.	2017. október 17.	2017. november 15.	Zajecar	15	
14.		11.	2017. november 14.	2017. december 13.	Zajecar	15	
2017. összesen						165	
15.	2018	1.	2018. január 11.	2018. február 09.	Zajecar	15	0
16.		2.	2018. február 08.	2018. március 09.	Zajecar	15	0
17.		3.	2018. március 08.	2018. április 06.	Zajecar	15	0
18.		4.	2018. április 05.	2018. május 04.	Zajecar	15	0
19.		5.	2018. május 03.	2018. június 01.	Zajecar	15	0
20.		6.	2018. május 31.	2018. június 29.	Zajecar	15	0

⁶²⁷ Uo.

21.		7.	2018. június 28.	2018. július 27.	Zajecar	15	0
22.		8.	2018. július 26.	2018. augusztus 24.	Zajecar	15	0
23.		9.	2018. augusztus 23.	2018. szeptember 21.	Zajecar	15	0
24.		10.	2018. október 18.	2018. november 16.	Vranje	15	6
25.		11.	2018. november 15.	2018. december 14.	Vranje	15	14
26.		12.	2018. november 19.	2018. december 20.	Pirot	10	87
2018. összesen						175	107
27.	2019	1.	2019. január 03.	2019. január 15.	Pirot	10	-
28.		2.	2019. január 09.	2019. február 07.	Vranje	15	38
29.		3.	2019. február 06.	2019. március 07.	Vranje	15	41
30.		4.	2019. március 06.	2019. április 04.	Vranje	15	570
31.		5.	2019. április 03.	2019. május 02.	Vranje	15	218
32.		6.	2019. május 01.	2019. május 31.	Vranje	15	139
33.		7.	2019. május 30.	2019. június 28.	Vranje	15	130
34.		8.	2019. június 26.	2019. július 26.	Vranje	15	488
35.		9.	2019. július 25.	2019. augusztus 23.	Vranje	15	284
36.		10.	2019. augusztus 22.	2019. szeptember 20.	Vranje	15	865
37.		11.	2019. szeptember 18.	2019. október 18.	Vranje	15	642
38.		12.	2019. október 17.	2019. november 15.	Vranje	15	409
39.		13.	2019. november 14.	2019. december 13.	Vranje	15	384
2019. összesen						190	4 208
40.	2020	1.	2020. január 07.	2020. február 05.	Vranje	20	204
41.		2.	2020. február 04.	2020. március 04.	Vranje	20	711
42.		3.	2020. március 03.	2020. március 20.	Vranje	20	81
43.		4.	2020. június 23.	2020. július 22.	Vranje	20	546
44.		5.	2020. július 21.	2020. augusztus 19.	Vranje	20	340
2020. összesen						100	1 882
45.	2021	1.	2021. február 03.	2021. március 04.	Vranje	20	72
46.		2.	2021. március 03.	2021. április 01.	Vranje	20	163
47.		3.	2021. március 31.	2021. április 29.	Vranje	20	131
48.		4.	2021. április 28.	2021. május 27.	Vranje	20	394
49.		5.	2021. május 26.	2021. június 24.	Vranje	20	302
50.		6.	2021. június 23.	2021. július 22.	Vranje	20	253
51.		7.	2021. július 21.	2021. augusztus 19.	Vranje	20	191
52.		8.	2021. augusztus 18.	2021. szeptember 16.	Vranje	20	203
53.		9.	2021. szeptember 15.	2021. október 14.	Vranje	20	778
54.		10.	2021. október 13.	2021. november 11.	Vranje	20	482
55.		11.	2021. november 10.	2021. december 09.	Vranje	10	443
2021. összesen						210	3 412
56.	2022	1.	2022. január 12.	2022. február 10.	Vranje	10	325
57.		2.	2022. február 09.	2022. március 10.	Vranje	10	106
58.		3.	2022. március 09.	2022. április 07.	Vranje	10	297
59.		4.	2022. április 06.	2022. május 05.	Vranje	10	283

2022. összesen					40	1 011	
60.	2023	1.	2023. január 12.	2023. február 10.	Vranje	21	182
61.		2.	2023. február 09.	2023. március 10.	Vranje	30	258
62.		3.	2023. március 09.	2023. április 06.	Vranje	30	269
63.		4.	2023. április 05.	2023. május 04.	Vranje	36	171
64.		5.	2023. május 03.	2023. június 01.	Vranje	36	288
65.		6.	2023. május 31.	2023. június 29.	Vranje	35	236
66.		7.	2023. június 28.	2023. július 27.	Vranje	35	324
67.		8.	2023. július 26.	2023. augusztus 24.	Vranje	35	226
68.		9.	2023. augusztus 23.	2023. szeptember 21.	Vranje	35	350
69.		10.	2023. szeptember 20.	2023. október 19.	Vranje	31	484
70.		11.	2023. október 18.	2023. november 16.	Vranje	35	270
71.		12.	2023. november 15.	2023. december 14.	Vranje	35	154
2023. összesen					394	3 212	
Mindösszesen					1 334	13 973	

ÁBRÁK JEGYZÉKE

- 1. ábra:** A kutatási célkitűzések, hipotézisek és módszerek összefüggései.
- 2. ábra:** Tapinos modellje a legális és az illegális migrációról.
- 3. ábra:** Németországban regisztrált bűncselekmények és a gyanúsítottak számának alakulása.
- 4. ábra:** A regisztrált magyar és külföldi elkövetők számának alakulása.
- 5. ábra:** A regisztrált fertőző betegségek régiós kimutatása.
- 6. ábra:** CIRAM táblázat.
- 7. ábra:** Az Európába irányuló irreguláris migráció főbb útvonalai.
- 8. ábra:** A regisztrált irreguláris migránsok száma évenkénti bontásban: nyugati útvonalakon (fő).
- 9. ábra:** A regisztrált irreguláris migránsok száma évenkénti bontásban: közép-mediterrán útvonal (fő).
- 10. ábra:** A regisztrált irreguláris migránsok száma évenkénti bontásban: a kelet-mediterrán és a nyugat-balkáni útvonalakon (fő).
- 11. ábra:** A regisztrált „zöldhatáros” tiltott határátlépések száma a schengeni térségben, 2008–2023 között (fő).
- 12. ábra:** Az „illegális határátlépéshez” kapcsolódó hatósági intézkedések.
- 13. ábra:** ábra: A regisztrált illegális migráció alakulása Magyarországon, 2016–2023 között (fő).
- 14. ábra:** A Magyarországon regisztrált „irreguláris migránsok” nyugati szomszédos országokba irányuló mozgása, 2008–2023 között.
- 15. ábra:** A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők számának viszonylati megoszlása, 2008–2023 között (fő).
- 16. ábra:** A regisztrált embercsempészés bűncselekmények száma Magyarországon, 2008–2023 között (fő).
- 17. ábra:** A regisztrált államhatár jogellenes átlépését elkövetők főbb állampolgársági megoszlása Magyarországon, 2008–2015 között (fő).
- 18. ábra:** A regisztrált államhatár jogellenes átlépését elkövetők főbb állampolgársági megoszlása Magyarországon (az érintettek nyilatkozata alapján), 2016–2023 között (fő).
- 19. ábra:** A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2008. évben (fő).

- 20. ábra:** A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2009. évben (fő).
- 21. ábra:** A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2010. évben (fő).
- 22. ábra:** A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma szerb viszonylatban határrendészeti kirendeltségenként megoszlásban, 2008–2010 között (fő).
- 23. ábra:** A regisztrált embercsempészés bűncselekmények száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2008–2010 között (fő).
- 24. ábra:** A regisztrált államhatár jogellenes átlépését elkövetők főbb állampolgársági megoszlása Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2008–2010 között (fő).
- 25. ábra:** A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2011. évben (fő).
- 26. ábra:** A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2012. évben (fő).
- 27. ábra:** A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2013. évben (fő).
- 28. ábra:** A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2014. évben (fő).
- 29. ábra:** A regisztrált mélységi elfogások alakulása Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2011–2014 között (fő).
- 30. ábra:** A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma szerb viszonylatban határrendészeti kirendeltségenként megoszlásban, 2011–2014 között (fő).
- 31. ábra:** A regisztrált embercsempészés bűncselekmények száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2011–2014 között (fő).
- 32. ábra:** A regisztrált államhatár jogellenes átlépését elkövetők főbb állampolgársági megoszlása Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2011–2012 között (fő).
- 33. ábra:** A regisztrált államhatár jogellenes átlépését elkövetők főbb állampolgársági megoszlása Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében (az érintettek nyilatkozata alapján), 2013–2014 között (fő).
- 34. ábra:** A járművekben történt megbújással elkövetett regisztrált tiltott határátlépés szabálysértések alakulása szerb viszonylatban, 2011–2014 között (fő).
- 35. ábra:** A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2015. évben (fő).

- 36. ábra:** A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2016. évben (fő).
- 37. ábra:** A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2017. évben (fő).
- 38. ábra:** A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2018. évben (fő).
- 39. ábra:** A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2019. évben (fő).
- 40. ábra:** A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2020. évben (fő).
- 41. ábra:** A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2021. évben (fő).
- 42. ábra:** A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2022. évben (fő).
- 43. ábra:** A regisztrált tiltott határátlépés szabálysértést elkövetők száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2023. évben (fő).
- 44. ábra:** A regisztrált mélységi elfogások, feltartóztatott és átkísért esetek alakulása 8 kilométeres sávon túlról Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2015–2023 között (fő).
- 45. ábra:** A regisztrált államhatár jogellenes átlépését elkövetők száma szerb viszonylatban határrendészeti kirendeltségenként megoszlásban, 2015–2023 között (fő).
- 46. ábra:** A regisztrált embercsempészés bűncselekmények száma Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében, 2015–2023 között (fő).
- 47. ábra:** A regisztrált államhatár jogellenes átlépését elkövetők főbb állampolgársági megoszlása Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében (az érintettek nyilatkozata alapján), 2015–2018 között (fő).
- 48. ábra:** A regisztrált államhatár jogellenes átlépését elkövetők főbb állampolgársági megoszlása Bács-Kiskun és Csongrád-Csanád vármegyében (az érintettek nyilatkozata alapján), 2019–2023 között (fő).
- 49. ábra:** A járművekben történt megbújással elkövetett regisztrált tiltott határátlépés szabálysértések alakulása szerb viszonylatban, 2015–2023 között (fő).
- 50. ábra:** Illegális migrációs útvonalak Délkelet-Európában az elfogott személyek telefonjaiból kinyert útvonaladatok, 2019. október előtt.
- 51. ábra:** Illegális migrációs útvonalak Délkelet-Európában az elfogott személyek telefonjaiból kinyert útvonaladatok, 2019. november és 2020. január között.

52. ábra: A határozással kapcsolatos bűncselekmények az elfogott személyek száma szerint, 2016–2023 között.

53. ábra: A görög–észak-macedón határon elfogott államhatár jogellenesen átlépését elkövetők számának alakulása, 2016–2023 között (fő).

54. ábra: A görög–észak-macedón határon szolgálatot teljesítő országok rendőri kontingensei, 2019. december 13.

MEGOLDÁSI KÉPLETEK:

1. „képlet”: Intézkedés alá vont irreguláris migránsok száma.
2. „képlet”: Ismertté vált jogszerűtlen határátlépés.

AZ INTERJÚK KÉRDÉSEI

1. SZÁMÚ INTERJÚ

Felvétel dátuma: 2020. augusztus 28. nap

Felvétel helyszíne: Bács-Kiskun Vármegyei Rendőr-főkapitányság, Határrendészeti Szolgálat
Torma Sándor Határrendészeti Szolgálat vezetője

Bevezetés:

Az interjú célja az, hogy a határrendészetet befolyásoló főbb körülményeket számba vegye, s megvizsgálja, hogy a tömeges méretű illegális migráció milyen hatással volt a határőrizeti rendszerre. Bemutassa az intézkedések ok-okozati összefüggéseit, a változás folyamatának evolúciós jellegét.

1. Kérem, mutassa be a Határrendészeti Szolgálat munkáját, ahol vezetőként dolgozik!
2. A 2008–2019 között időszakban a Bács-Kiskun Vármegyei Rendőr-főkapitányság illetékességi területén milyen volt a határrendészeti helyzet?
3. Ön szerint mi vagy mik lehettek a Magyarországra a befelé irányuló tiltott határátlépési kísérletek okai? A migránsok miért jöttek illegálisan?
4. Melyek voltak az illegális migráció fő irányai, mi volt a változások oka?
5. Hogyan alakultak az illegális migráció trendjei a Bács-Kiskun Vármegyei Rendőr-főkapitányság illetékességi területén
 - az elkövetés idejében,
 - az elkövetők számában, összetételében,
 - az elkövetési módszerekben (kiemelten a szervezettségre, kvalifikáltságra, erőszakosságra, embercsempészéshez, emberkereskedelemhez való kapcsolódásban)?
6. A tömeges méretű migráció okozta válsághelyzet milyen hatással volt a határrendészeti tevékenységre?
7. Melyek voltak azok a szervezeti vezetői intézkedések, amelyek befolyásolták az illegális migráció irányait és az elkövetési módszereket?
8. Milyen erőforrások segítették a kirendeltségek munkáját? Bővült-e a kirendeltségek erő- és eszközállománya az elmúlt időszakban?
9. Kérem, fejtse ki a határőrizet sajátosságait!

10. Kérem, fejtse ki, hogy milyen intézkedéseket alkalmaznak az irreguláris migránsokkal szemben!
11. Kérem, nyilatkozzon a határőrizeti célú Ideiglenes Biztonsági Határzár működésének tapasztalatairól!
12. Kérem, fejtse ki a határőrizeti tevékenységhez kapcsolódó elemző-értékelő feladataikat! A tömeges méretű illegális migráció bűnügyi hatásai, milyen módon változtatta meg területi szinten az elemző-értékelő munkájukat?
13. Hogyan ítéli meg a nemzetközi rendőri erőkkel való közös művelet végrehajtását? Kérem, nyilatkozzon az együttműködés tapasztalatairól!
14. Hogyan látja a tömeges méretű illegális migráció rendőri kezelésének lehetőségeit a jövőben, lehetséges fejlesztési irányokat?

2. SZÁMÚ INTERJÚ

Felvétel dátuma: 2020. július 23. nap

Felvétel helyszíne: Bács-Kiskun Vármegyei Rendőr-főkapitányság, Kelebia Határrendészeti Kirendeltség

Rácz Róbert Kelebia Határrendészeti Kirendeltség vezetője

Bevezetés:

Az interjú célja az, hogy a határrendészetet befolyásoló főbb körülményeket számba vegye, s megvizsgálja, hogy a tömeges méretű illegális migráció milyen hatással volt a határőrizeti rendszerre. Bemutassa az intézkedések ok-okozati összefüggéseit, a változás folyamatának evolúciós jellegét.

1. Kérem, mutassa be a Kelebiai Határrendészeti Kirendeltség munkáját, ahol vezetőként dolgozik!
2. A 2008–2019 közötti időszakban az illetékességi területükön milyen volt a határrendészeti helyzet?
3. Ön szerint mi vagy mik lehettek a Magyarországra a befelé irányuló tiltott határátlépési kísérletek okai? A migránsok miért jöttek illegálisan?
4. Melyek voltak az illegális migráció fő irányai, mi volt a változások oka?
5. Milyen személyekkel/csoportokkal találkoztak munkájuk folyamán? Mi jellemző rájuk? Kérem, mutassa be egy-két irreguláris migráns esetét!

6. A tömeges méretű illegális migráció okozta válsághelyzet milyen hatással volt a határrendészeti tevékenységre?
7. Hogyan értékeli a szervezeti reagálóképesség alakulását? Saját hatáskörben milyen konkrét lépéseket tettek a tömeges illegális migráció megakadályozására, visszaszorítása érdekében?
8. Milyen erőforrások segítették a kirendeltség munkáját? Bővült-e a kirendeltség erő-és eszközállománya az elmúlt időszakban?
9. Kérem, fejtse ki a határőrizet sajátosságait!
10. Kérem, fejtse ki, hogy milyen intézkedéseket alkalmaznak az irreguláris migránsokkal szemben!
11. Kérem, nyilatkozzon a határőrizeti célú Ideiglenes Biztonsági Határzár működésének tapasztalatairól!
12. Kérem, nyilatkozzon a határőrizeti tevékenységhez kapcsolódó elemző-értékelő feladataikról! A tömeges méretű illegális migráció bűnügyi hatásai milyen módon változtatta meg helyi szinten az elemző-értékelő munkájukat?
13. Hogyan ítéli meg a nemzetközi rendőri erőkkel való közös művelet végrehajtását? Kérem, nyilatkozzon az együttműködés tapasztalatairól!
14. Hogyan látja a tömeges méretű illegális migráció rendőri kezelésének lehetőségeit a jövőben, lehetséges fejlesztési irányokat?

3. SZÁMÚ INTERJÚ

Felvétel dátuma: 2020. július 23. nap.

Felvétel helyszíne: Bács-Kiskun Vármegyei Rendőr-főkapitányság, Migrációs Ügyek Osztály
Ábrahám István Zsolt Migrációs Ügyek Osztály vezetője

Bevezetés:

A migrációs válság elhúzódása miatt továbbra is jelentős számú harmadik országbeli állampolgár szándékozik – embercsempészek segítségével – illegálisan Magyarország területére jutni. A hazánkat érintő illegális migrációs nyomás több jogszabályt is érintő változtatásra sarkallta a jogalkotót. Általánosságban elmondható, hogy az embercsempészés természetében következett be az egyik legnagyobb változás.

1. Kérem, mutassa be a Migrációs Ügyek Osztály munkáját, ahol vezetőként dolgozik!

2. A 2008–2019 között időszakban az illetékességi területükön milyen volt a határrendészeti helyzet?
3. Ön szerint mi vagy mik lehettek a Magyarországra a befelé irányuló tiltott határátlépési kísérletek okai?
4. Melyek voltak az illegális migráció fő irányai, mi volt a változások oka?
5. Milyen személyekkel/csoportokkal találkoztak munkájuk folyamán? Mi jellemző rájuk? Kérem, mutassa be egy-két embercsempész esetét!
6. A tömeges méretű illegális migráció okozta válsághelyzet milyen hatással volt a bűnügyi tevékenységükre?
7. Milyen szükséges nyomozati ellenlépéseket tettek a szervezett bűnözés felderítésének, visszaszorításának érdekében?
8. A biztonsági kihívások kezelésére hozott komplex intézkedések milyen hatással voltak az embercsempészség intenzitására és az elkövetési módszerekre?
9. Kérem, nyilatkozzon az embercsempészség bizonyítása és felderítése nehézségeiről. Milyen ajánlásokat fogalmazna meg ezek tekintetében?
10. Bűnügyi szemmel, hogyan látja a tömeges méretű illegális migráció rendőri kezelésének lehetőségeit a jövőben, lehetséges fejlesztési irányokat?

4. SZÁMÚ INTERJÚ

Felvétel dátuma: 2014. február 6. nap

Felvétel helyszíne: Csongrád-Csanád Vármegyei Rendőr-főkapitányság, Migrációs Ügyek Osztály

Juhász-Bóka László Migrációs Ügyek Osztály vezetője

Bevezetés:

A Csongrád-Csanád Vármegyei Rendőr-főkapitányság Migrációs Ügyek Osztályának vezetőjét felkerestem az együttműködések vizsgálata terén, ahol egy interjú során az általam előzetesen összeállított, célirányos, szakmai kérdésekre kerestem a választ.

1. Kérem, nyilatkozzon Csongrád-Csanád Vármegyei Rendőr-főkapitányság Migrációs Ügyek Osztályának létrejöttének körülményeiről, hogyan működik napjainkban, milyen illetékességi feladatokat lát el?
2. A térségben milyen a migrációs helyzet, kiemelt tekintettel az illegális migráció alakulása?

3. Milyen szükséges nyomozati ellenlépéseket tesznek a szervezett bűnözés felderítésének, visszaszorításának érdekében?
4. A schengeni külső határon működő Szeged Határrendészeti Kirendeltséggel és más bűnügyi, nemzetközi társszervekkel, hogyan működnek együtt az illegális migráció elleni küzdelemben?

5. SZÁMÚ INTERJÚ

Felvétel dátuma: 2020. április 29. nap.

Felvétel helyszíne: Csongrád-Csanád Vármegyei Rendőr-főkapitányság, Migrációs Ügyek Osztály

Juhász-Bóka László Migrációs Ügyek Osztály vezetője

Bevezetés:

A migrációs válság elhúzódása miatt továbbra is jelentős számú harmadik országbeli állampolgár szándékozik – embercsempészek segítségével – illegálisan Magyarország területére jutni. A hazánkat érintő tömeges mértékű illegális migrációs nyomás több jogszabályt is érintő változtatásra sarkallta a jogalkotót. Általánosságban elmondható, hogy az embercsempészség természetében következett be az egyik legnagyobb változás.

1. Kérem, mutassa be a Migrációs Ügyek Osztály munkáját, ahol vezetőként dolgozik!
2. A 2008–2019 között időszakban az illetékességi területükön milyen volt a határrendészeti helyzet?
3. Ön szerint mi vagy mik lehettek a Magyarországra a befelé irányuló tiltott határátlépési kísérletek okai?
4. Melyek voltak az illegális migráció fő irányai, mi volt a változások oka?
5. Milyen személyekkel/csoportokkal találkoztak munkájuk folyamán? Mi jellemző rájuk? Kérem, mutassa be egy-két embercsempész esetét!
6. A tömeges méretű illegális migráció okozta válsághelyzet milyen hatással volt a bűnügyi tevékenységükre?
7. Milyen szükséges nyomozati ellenlépéseket tettek a szervezett bűnözés felderítésének, visszaszorításának érdekében?
8. A biztonsági kihívások kezelésére hozott komplex intézkedések milyen hatással voltak az embercsempészség intenzitására és az elkövetési módszerekre?

9. Kérem, nyilatkozzon az embercsempészség bizonyítása és felderítése nehézségeiről. Milyen ajánlásokat fogalmazna meg ezek tekintetében?
10. Bűnügyi szemmel, hogyan látja a tömeges méretű illegális migráció rendőri kezelésének lehetőségeit a jövőben, lehetséges fejlesztési irányokat?

6. SZÁMÚ INTERJÚ

Felvétel dátuma: 2024. március 26. nap

Felvétel helyszíne: Csongrád-Csanád Vármegyei Rendőr-főkapitányság, Migrációs Ügyek Osztály

Juhász-Bóka László Migrációs Ügyek Osztály vezetője

Bevezetés:

Előzmény: 2020-ban fogatosított strukturált mélyinterjú. Az interjú célja az, hogy a bűnügyi szakterületet befolyásoló főbb körülményeket számba vegye, s megvizsgálja, hogy a tömeges méretű illegális migráció utáni időszak milyen hatással volt az embercsempészség természetére, az illegális migrációt jelző adatokra.

1. Ön szerint mi, vagy mik lehetnek a Magyarországra a befelé irányuló tiltott határátlépési kísérletek okai 2020–2023 között?
2. A Csongrád-Csanád Vármegyei Rendőr-főkapitányság illetékességi területén milyen volt a határrendészeti helyzet 2020–2023 között?
3. A biztonsági kihívások kezelésére hozott komplex intézkedések milyen hatással voltak az embercsempész csoportok szervezettségére, módszereikre és eszközeikre, hogyan voltak képesek megújulni?
4. Megközelítőleg milyen arányban kerültek elfogásra az embercsempészséget elkövető személyek?
5. Az embercsempészséget elkövető állampolgársági összetétel mennyire van összhangba a rendőrségi nyilvántartásban rögzített statisztikai adatokkal? Kérem, nyilatkozzon a gyakorlati tapasztalatairól!
6. Milyen szükséges nyomozati ellenlépéseket tettek a szervezett bűnözés felderítésének, visszaszorításának érdekében?
7. Hogyan látja a tiltott határátlépés és az embercsempészség rendőri kezelésének lehetőségeit a jövőben, lehetséges fejlesztési irányokat?